

Jules Barbey D'Aurevilly

STARÁ
MILENKA

†

Pánu českému
Bohumilu Chlumeckému,
sídlem na Břevnově,

tuto pravdivou historii
lásky, i trestání lásky
a spravedlnosti

připisuje

Josef Florian

STARÁ MILENKA

Jules Barbey d'Aurevilly

Jules Barbey D' Aurevilly

STARÁ MILENKA

(Une vieille maîtresse)

Přeložil

Josef Florian

Sklad Marty Florianové ve Staré Říši

1923

Paní

STANISLAVĚ JÍLOVSKÉ

s milou vzpomínkou

na společnou snahu o Dobré Dílo

věnuje

JOSEF FLORIAN

OVDOVĚLÉ ŠLECHTIČNY PŘI ČAJI.

V únorové noci 183 . . vítr skučel a vrhal déšť na okenní tabule jednoho příbytku v ulici de Varennes, vystrojeného s veškerou mazlivou elegancí oné sobecké doby bez velikosti. Toto obydlí, budoar, v hlavních obrysech podobající se stanu, byl šedě lnu a růžové bledosti, a byl tak teplý, tak vonný, tak vatovaný jako vnitřek dámského rukávnicku.

Byl to budoar ženy, jež se nikdy nehněvala do nekonečna, ba která se vůbec nemračila, staré markýzky de Flers.

Stolek, lesknoucí se čínským pokostem, pokrytý japonskými porcelány, byl postaven před širokým krbem, v němž dohasínalo řeřavým uhlím. Otevřená konvice na čaj čekala na vonný odvar. Stříbrný samovar šuměl . . . snivým bubláním, jež opěval Wordsworth, básník jezerní, ačkoliv tohle nebylo šumění jezera.

Na obou rozích krbu, ve velkých křeslech, potažených fialovým sametem, dvě ženy, obě staré, s čelem do čtverhrana, v rámci šedých uhlazených vlasů, výrazu patricijského, fysionomie to čím dál tím řidčí, hovořily snad dlouhou dobu. Nepracovaly; zahálely; ale toto *lenošení* sluší stáří, zvláště v této hodnosti. Mezi těmito dvěma šlechtickými starobylými karyatidami,

mezi těmito stařenami rukou svítivých a hladkých jako porcelán, v němž hotovily se píti čaj, seděla vrtkavě u jich nohou mladá dívka, jejíž profil, osvětlený nachovým odleskem řeřavého uhlí, podobal se krásné řecké medaili, jež vypodobňuje Syrakusu, nikoliv v bronzu, ale na půdě plamenného zlata. Celý večer mlčky pracovala. Ale když beseda se prodlužovala, unavena jsouc věčným vyšíváním, nechala je vyvinouti z rukou svých s bolestnou jakousi nedbalostí. Potom vstala, vzala samovar s krbu a jala se nalévat kouřící vodu na listy, by ji libě prolnuly svou ambrovou vůní.

Tato krásná bledá hlava, s víčky sklopenými, s čelem, jež čekáním zmohutnělo, s brvami svraštěnými, s ústy vážnými, pozorovaná parou vystupující z čajové konvice, honosila se krásou skoro tak velikolepou a tak tragickou jako nějaká čarodějka, svářející nápoj lásky.

Běda! nápoje lásky ona nestrojila pila však jeho essenci, jež se jí zdála hořkou v tuto hodinu a jež dodávala jejímu obličejí krutého výrazu, který ji oživoval.

— Nepřijde, dítě mé, řekla jedna ze stařen, markýzka de Flers, hle, jest půlnoc, a on slíbil, že zde bude v deset. Nejspíše že jeho přátelé zadrželi ho ve svém kruhu. — Snad přijde co nevidět, odpověděla mladá dívka tónem beznadějným, v jehož hlubíně však jakoby se chvěla prosba, kterou její babička postihla. — Nikoliv, nepřijde, odpověděla markýzka hlasem rozhodným, ale ne přikře nebo hrdě. A kdyby

i přišel, moje drahá Hermangardo, nechci, by tě zde nyní zastihl. Ví, že o půlnoci chodíš spat, když nepřijímám. Kdyby tě spatřil, myslel by si, že jsi naň čekala. Domníval by se, že převrací tvé zvyky. Opravdu, to by bylo příliš záhy! Ani nejupřímnější láska není prosta domýšlivosti. Dej dobrou noc paní d' Artelles a jdi zavřít tyto velké modré oči, jimž zakazuju plakat. — Vaše babička má pravdu, drahá Hermangardo, dodala hraběnka d' Artelles se studenou vážností, jež křiklavě se různila od roztomilého tónu paní de Flers.

Zdrcena pod dvojím míněním těchto dvou ctihodných Moudrostí, Hermangarda poslechla bez odmluvy. Co jest Pařížanek, ať sebe lépe vychovaných, všechny vyznamenávají se malou poslušností, jejíž mlčení jest skoro římské. Toť přednost dřvek jak se sluší před dívkami, jež nejsou jak se sluší. Příliš milované dítky buržoá reptají ustavičně. Ostatně Hermangarda byla hodna svého jména z dob karolinských. Byla hrdá; hrdá a něžná, neblahá to kombinace! Velikých věcí chybí jejich životu, mladá děvčata nemohou projevit své hrdosti jinak než v podrobnostech. Hermangarda tudíž neprosila, by soucitně hleděly na zklamané čekání, dovolujíce jí je prodloužiti. Kdyby její babička byla samotna, snad by byla naléhala; byla tu však paní d' Artelles. Sebrala zvolna své vyšívání, složila je ještě zvolněji, zazvonila lenivou paží na svou komornou. Chtěla nabýti času svou loudavostí, ale neúprosný čas jen míjel... míjel marně. Obejmula paní d' Artelles, pak svou babičku, která ji uchopila za

spánky nad jejími zlatými, hladce splývajícími vrkočky, řkouc s veselostí, která byla též melancholií:

— Odpočiň v pokoji, chuděrko milá; zítra budeš mít dokonalou záminku na něho se hněvati. — Záminky té ona nevyužije, pravila hraběnka, když dívka odešla. Ona ho miluje, běda! přespříliš, by se na něco takového zmohla. Vskutku, lekám se této lásky, drahá markýzko. Jest příliš prudká. — Zbytečně se lekáte, hraběnko, odpověděla markýzka. Jaké nebezpečí v tom, že milujeme dosti silně muže, s nímž budeme za měsíc oddáni? — Eh! eh! pravila hraběnka. Vždycky vězí nebezpečnost v lásce k muži. Pro nic za nic nejsme stařeny, moje milá, a vy měla byste to věděti. Láska, nechť ke komukoliv, jest strašlivá hra, ale jest to skoro ztracená hra, když muž, jenž ji vzněcuje, neposkytuje již záruky důstojnou povahou, jako váš budoucí vnuk. — Máte tedy na něho hodně spadeno? odvětila markýzka s posměšnou výčitkou. — Na něho, drahá? vece hraběnka. Na něho jistotně nemám spadeno! Ale on koná své řemeslo muže. Hraje svou citovou komedii; lichotí, v prach se koří, oslňuje, fascinuje. Na to se chytají; dívky i matky. Neměly by však aspoň babičky poněkud se chrániti před všeobecným sváděním? — Zdá se tedy, že jsem mladší než můj věk, řekla paní de Flers ve své nezvratně dobré náladě, neboť jsem byla jako všechny ostatní, a tolik jata, moje předrahá krásko, že veškerá vaše chmurná obvinění a varování nejsou s to, by mne zastrašily. — Jakže! odpověděla paní d' Artelles,

zvyšujíc svůj hlas o celou oktávu, na prahu sňatku tohoto roztomilého dítěte nezakoušíte ni nejmenší úzkosti, ni sebemenšího rozrušení! — Nebyla jsem nikdy klidnější, odvětila paní de Flers, majestátní ve své iromii. — Nu pak, moje drahá, vzkřikla paní d' Artelles zmatena, ztratila jste hlavu ještě více než Hermangarda! — Vidíte že ano! řekla smějíc se líbezně markýzka. Hle, vezměte si číšku čaje, moje milá. A roztomilá žena natáhla ruku, jež zůstala krásnou na konci paže, rovněž krásné; nahnula konvici a nalila nápoje, pižmem vonícího, do číšky své přítelkyně, jako by chtěla, by tak spláchla a spolkla, čeho zřejmě spolknouti nemohla, sňatek vnuččin a klid babiččin. — Ano, vám hlavu ještě více pomátí než Hermangardě, znova pravila hraběnka, hodlajíc ospravedlňovati až do konce svůj údiv a své obavy, neboť jste do světa a obyčejně dopřáváte více sluchu jeho hlasu. Nuže, svět má o budoucím manželů vašeho děvčete mínění nejostřejší, nejrozsáhlejší a na neštěstí nejméně lichotivá. Právě se, že jest to hráč, jenž rozházel do čtyř větrů nebes a zelených koberců vše, co měl, ač-li vůbec kdy co měl. Muž ten žil stále jako dobrodruh, a chlubil se tím! Jest to posléze bezuzdný větroplach a zhýralec, jenž zostudil množství žen, jichž jména znáte právě tak dobře jako já, moje milá. Jest třeba před vámi přebírat zrnka tohoto růžence? — Ano, přebírejte! přebírejte! přerušila ji markýzka. Bude to veselejší než všechno vaše mravokárství. Chodilo by se častěji na kázání, kdyby se jmenovala vlastní

jména. — Nikterak nekážu, moje milá. Proč tato lehkomyšlnost a tato nespravedlnost? pravila paní d' Artelles bez mrzutosti, ale hledíc zůstatí vážnou a nechtějíc se od tohoto způsobu řeči odchýliti, pročpak bych kázala? Nejsem pobožná. V mládí debyla jsem upejpavá; v stáří nerada bych byla puntičkářkou. Žila jsem skoro jako vy, až na štěstí v manželství, jakého vy jste zažila a jehož mně se nedostalo. Vyjímajíc to, učily jsme se životu u těchže učitelů. Viděly jsme stejnou společnost. Měly jsme tytéž chutě a skoro tytéž city. Není-li tato báječná chimera přátelství trvajícího čtyřicet let a to mezi ženami denně se vídajícími, není-liž důkazem, že se velmi málo lišíme a že naše úsudky o všech věcech jistě se neskonale podobají? Kterak se tedy nediviti, milá přítelkyně, když při tak veliké věci, jako sňatek Hermangardin, naše způsoby posuzovati muže, za něhož se provdává, jsou přímo opačny, a ve jménu našeho přátelství, ve jménu zájmu o tu ubohou, nemám-li se tím rmoutiti? Kterak o tom mluvití, by člověk nevyhlížel jako kazatel? — Milá hraběnko, hleďte, mluvím vážně, pravila markýzka de Flers pohnuta, podávajíc ruku své přítelkyni. Nepřičítejte mému srdci hříchy mého ducha. — Nejsou smrtelný, odvětila laskavě její přítelkyně, tisknouc ruku k ní nataženou s pohybem roztomilé vroucnosti a uchovanou věkem od sešlosti! Dovolte tedy, bych vám pověděla své obavy, byť se nesrovnávaly s obecným míněním. Pokud mne budou tísniti, dotud budu mysliti, že zasnoubení, jež není

ještě štolou svázáno, může být rozvázáno, a dotud budu vás krapet trápit.

Nastala chvilka mlčení.

— Nemáte-li, pravila vážně markýzka, postavujíc svůj tácek na podložku, než povídání světa námitkou proti lásce Hermangardině a proti jejímu sňatku, dovolte, bych vám řekla, že tyto zlomyslné klepy mají malý vliv na ženu, která prožila celý svůj věk patřením na věci dokonale protichůdné s tím, co bylo ve skutečnosti, a která znala Mirabeau-a, jenž pravil s výše tribuny svého egoismu: *že velká jména bývají založena na velkých pomluvách*, neboť mohl dodati, že malá rovněž. — Jen to mám, vece paní d' Artelles. — No tak, co ještě chcete, milá přítelkyně? věcné údaje? Pohleďte na ně! Prosím! můj vyvolený vnuk jest ohavný pan Lovelace, protože měl několik žen, jež chodí na mši k Svatému Tomáši Akvinskému s modlitebními knížkami v sametě se zlatými zámyčkami. Ale jsme z dob Laclosské, milá krásko, a příslušíme době, kdy tyto věci se velmi snadně odpouštěly. Buďme spravedlivy, nejsme-li již shovívavy. Mládež, kterou jsme poznaly a . . . milovaly, tropila mnohem horší kousky než mladí lidé dneška. A přece nezůstaly jsme starými pannami. Naše matky honosily se hrdinstvím, že nás provdaly za ty špatné ohavníky a my nestydatou náhodou nebyly jsme příliš nešťastny! — Mluvte toliko o sobě, pravila paní d' Artelles. Vám se dostalo nesmírného štěstí milovati a býti milovánu. Ovládala jste úplně markýza de Flers; byl by vám

obětoval své milenky, kdyby nebylo bývalo třeba . . . brátí si je jen proto, by vám je mohl obětovati. Když si na ně vzpomínal, jen proto, by si blahopřál, že toliko vám náleží. Vy jste ho okouzlovala. — Nuže! pravila markýzka, rozjasňujíc se na tuto chválu a při takové vzpomínce a usmívajíc se s dvojnásobnou pýchou, pýchou ženy a pýchou matky, Hermangarda jest ještě krásnější než jsem byla já, i ona bude manžela svého okouzlovati! — Myslíte? pravila paní d' Artelles s lahodným a hlubokým smutkem, s pochybovačnou truchlostí bez naděje, jen jest-li ten váš budoucí vnuk z těch hlav, jež se dají okouzlit? Mnohokráte jsem ho viděla u vás a ve společnosti. Mnoho jsem ho studovala. Shledala jste často, že jsem prozírava, ale nemyslím, že takový člověk by mohl snést břemeno ať jakéhokoliv jha, ať kterékoliv vlády, byť bylo láskou sebe více ulehčeno. Honosí se velmi hbitými schopnostmi ducha, toho nelze popřít; ale zrozen jsa rozkazovati, ponese do všech vztahů životních přání po vlivu, jež ho málo uzpůsobují, by se nějakému jinému podrobil. Jeho vášně jsou vášněmi panovačnými. Podívejte se jen, jak přes svou roztomilost, příliš rozkošně strojenou, by byla považována za hru, již teď utiskuje Hermangardu! jak svráštěním obočí přiměje ji, že jest poslušna a třese se! A přece Hermangarda jest povahy hrdé a rozhodné! To mne často velmi pobuřovalo. Jeho úskoky nikterak mne neoklamou. Mají ho za velmi výmluvného u žen. Magnetisuje je milostným lichocením nebo drzostmi, jimiž umí zdvojnásobiti své

něžnosti a láskání. Má temná a mihotavá slova, jež v snění začarují. Ale všechna tato výmluvnost, všechny tyto kroucenosti licoměrného hada u ženských nohou jsou jenom výrazem jeho pýchy a jeho opovržení k našemu pohlaví. Chce panovati, ujařmiti duše a nalézt ve vztazích lásky vlivu, jemuž muži, které zraňuje, odpírají, a jehož mu okolnosti nad nimi nedopřály. Vůči mužům nepoužívá všech těchto koketností. Neskrývá vědomí, jež má o sobě, a tím je uráží, aniž na to myslí. Ale s námi jest jeho pýše snadněji, neboť jest uznáváno marnivostí mužů, by se nikdy nesnížili před námi. Činí tedy s námi, nač jest příliš hrd, by činil se sobě podobnými, a to vše, markýzko, ani ne tak, aby našel, co můžeme my dát, štěstí v lásce, jako spíše proto, by si vydobyl moci.

Paní d' Artelles byla z doby, kdy lidé z vyšší společnosti rádi kreslili podobizny. Právě takovou podobku načrtla. Paní de Flers, jež přikládala svou číšku s čajem ke rtům, postavila ji zase na podložku.

— Moc ženy! jak se na to ženete! pravila. Ale to jest podobizna chmurné obraznosti, a přece jste mi slíbila věčné údaje! — Věčné údaje! řekla neodbytná hraběnka, již nic neuvedlo do rozpaků, již nic neodzbροjovalo. Ničeho tolik si nepřeju, jako pověděti vám tyto věčné údaje! bych vás přesvědčila o nebezpečí, jaké hrozí Hermangardě sňatkem s takovým lživým a protivným člověkem. Vím je toliko od včerejška a povím vám je hned dnes. Na neštěstí věci již velmi postoupily, známo však, že se rozbily svatby skoro

okamžik před oddavky. Když pravím, že ten váš krásný ženich jest šalebník, nemyslím, že jeho láska k Hermangardě jest zřejmě pokrytectvím. Nikoliv, myslím, že jest naopak silně zamilován do jejích zářících devatenácti let. Ale povídám, že jako všechny bytosti všední srdcem a hrubých smyslů považuje vašeň za lásku. Ve chvíli, kdy hraje před Hermangardou svými pohledy plnými oddanosti a něhy, jimž všechny sedáme na vějíčku, od matky až k dceři, má milenku, moje drahá markýzko, milenku, u níž prodlévá všechny večery, nikoli tajně, ale okázale, na obdiv celému městu a bez pláště barvy zdi. Ba ani se nenamáhá, by to skryl! Dle všeho jest tam dnes večer zase, místo co má býti zde, kamž slíbil přijíti a kde ho Hermangarda očekávala.

Markýzka de Flers chopila se číšky s čajem, zatím co paní d' Artelles pronášela svou katilinštinu. Vypila čaj s poloúsměvem, v němž splývaly shovívavost a šelmovství a pravila, jakoby se rozmýšlela:

— Ach! toť paní Mendoze.

— Eh, nikoli, to není paní Mendoze, odvětila velmi živě paní d' Artelles. — Tedy jest to paní de Solcy, zvolala kvapně markýzka. — Ta ani ta, hodláte mi jmenovati celé předměstí Saint-Germainské? — Jste pomlouvačnější než já, milá. Vím, že ošklivým záletům pana de Marigny dařilo se u mnohých. Paní de Solcy, paní de Mendoze a na neštěstí mnoho jiných natropilo tisíc bláznovství k vůli němu, a ne proto, že zmoudřel, nevyhledává jich již ani po salonech

Pařížských, ani u nich doma. Láska ve společnosti lidí dobře vychovaných nesmí zachvacovati všech vztahů životních. Ale vlastní nynější milenka pana de Marigny není žena jak se sluší. Osobu tu má již deset let; snad ji měl odjakživa. Když společnost Pařížská mluvila o jeho milostných pletkách s paní de Mendoze nebo de Solcy, když pobožnice křičely o pohoršení, pan de Marigny lhal nestoudně těmto ženám, jež se nebály ostudy pro jeho krásné oči. Byly, moje milá, v tomže postavení, v jakém uvidíte Hermangardu co nevidět, ale nad to v manželství. — Jak to víte? pravila stará markýzka svažující čelo snivě se zamýšlející. — Vím to, odvětila hraběnka, od starého vikomta de Prosny. To jest starý rys. Jest velmi bystrý a velmi zchytralý, liškou podšitý. Jest jedním z těch starců, který by se byl díval na Zuzanu v lázni klíčovou dírkou, ale kdyby žil jako mudřec, nezvěděli bychom ničeho o všem, čeho nám třeba vědět. Vikomt zná tu dámičku. Chodí k ní... nebo chodíval k ní kdysi. Pová vám, chcete-li, nejdůvěrnější podrobnosti o tomto *svazku*, jenž se mi zdá dosti hanebným. — Deset let! odpověděla paní de Flers. Perská manželství trvala toliko sedm let; a v Itálii ciciisbeové, kteří slaví mnohdy zlatou svatbu, jsou dosti nepatrní poživatelé přízně žen. Jsou drobnou mincí z onoho pitomce Petrarky. Ale deset let nepřetržitého požívání přízně ženy, které zákon žádných pout neukládá, dodala s vlažným odleskem XVIII. století v ideách, hle, cosi obzvláštního v samém středu

Paříže! Ký ďas v tom! nezbytně jest žena ta velmi krásná nebo hrozně obratná, by si vyrvala z náruči všech ostatních žen muže, jakým p. de Marigny. — Nuže! dokonce ne! pravila paní d' Artelles, která vytrvale kapala svou psotninovou kyselinou do myšlének své přítelkyně, vikomt praví o ní, že jest ošklivá, povahy velmi výstřední a starší než p. de Marigny, jemuž jest třicet let. — A! to nejsou svůdnosti velmi všemohoucí, pravila markýzka. Ale ten váš starý ohava vikomt jistě viděl tuto ženu jen v jejím saloně, ač-li má salon? a Marigny ji viděl jinde. Tím se mění these! Nejlepší herečky dobře hrají toliko v jistých kusech. Já takto o tom soudím, milá. Buď tato stará známost praská na všech stranách od té, co trvá, a pak Hermangarda roztrhá toto oškubané a opotřebované hnízdo a to hravě; nebo osoby té jest se co strachovati, a pak jest třeba velmi se strachovati, neboť Marigny příliš experimentoval se ženami, by jich neznal až na dno, a ať ošklivá čili nic, bylo by to souborem všech svůdností ostatních žen, protože je opouští, by běžel za touto; na konec jakási serailská milenka.

Slovo to bylo smělé, a gesto, jakým je doprovázela, neméně. Markýzka, narozená r. 1760., protřelá všemi zkaženostmi Trianonu, emigrace i říše, uměla, bylo-li třeba, i proti své vůli přeskočiti živým slovem úskalí. Mívala v tom smyslu hbitou nohu, zachovála si mrštného ducha, sršícího vtipem, s nímž si v mládí pohrával sám kníže de Ligne. Řekl prý o ní s těmi

harmoniemí, jichž vyhledával jako nedbalé nějaké smělosti: Měla vtip skvělý a řízný jako diamant a přitažlivý jako magnet a nic nebylo tak dráždivé ani tak roztomilé, ani v podstatě přece tak dobrým dítětem! Pedy velmi duchaplná, jak bývali ještě r. 1783 a jak právě přestávali býti, přetrvala svou dobu. Její půvab byl tak zocelen, že vyvzdoroval špatnému tónu Císařství. Společnost za Restaurace, tato společnost hodná toho, by byla anglickou, tolik byla pokrytecká, jistě si ošklivila vznešený vkus ducha paní markýzky de Flers. Což se nepovažuje v přítomnou hodinu v předměstí Saint-Germainském za dobrý ton společenský krajní upejpavost ve všech věcech, a nevytváří se ideál společnosti, jež div nudou neusmrtí rodinných podobizen v rámcích, které na štěstí již neslyší? Zakrnění a zvrhlost pokolení zvláště se zračí ve Francii v tak zvaném espritě při rozhovoru. Tento tékavý parfum vyvětral. Ve chvíli, kdy se otvírá toto vypravování, bylo třeba svrchované hbitosti markýzky de Flers, by zachránila od urážlivého odsouzení upejpálek zbytek tohoto skotačivého espritu, svižného a vpravdě francouzského, nejhezčí to slávy našich předků.

— V první možnosti, odpověděla markýzka, měla bys tím co činiti Hermangarda. Bylo by to věci libánek. Žádná žena nebere si anděla. Ba i nejhoupější, když se žení, chvástají se, že zanechali někde nějaké Ariadny, jejíž opuštění nabízejí svým ženám jakožto dar, doplňující dobře košík nevěstin. Marigny pak nepotřebuje nabízetí nějakou obětovanou ženu lásce

Hermangardině, by lépe plápolala. A ostatně jest příliš povýšeného ducha (vy byste řekla pyšný!), by se chápal takové lsti. Má-li však zastaralý zvyk důvěrných známostí jako mnoho mužů, kteří zůstali dlouho hochy, ztratí ho velmi snadno v lůně štěstí novějšího a opojnějšího. Ale v druhé možnosti...

Zastavila se, shlížeje se jako v zrcadle v safíru svého malíčku a rozjímajíc.

— Nuže, v druhé možnosti?... otázala se paní d' Artelles.

— Ah, to by bylo zcela něco jiného, odpověděla markýzka. Jímal by mne s vámi nepokoj. Nastaly by mi velké svízele s takovým zamodrchaným klubíčkem. Ale s pomocí Boží a zároveň vaší, má milá, přece bych je nějak rozmotala!

II

I PROMESSI SPOSI

Obě ovdovělé šlechtičny bděly dlouho této noci při čaji. Kočár hraběnky d' Artelles odnášel ji hodně pozdě. P. de Marigny nepřišel překážet svou přítomností důvěrné rozmluvě, tolik jím naplněné. Často dostavoval se po divadle do hotelu de Flers-ů, jsa vždycky jist, že nikdo-li jiný, tož markýzka bude

vzhůru, bdíc u svého čaje; neboť přes svůj velký věk milovala bdění, jako žena XVIII. století. Četla Montaignea. Říkala, že bdění prodlužuje životní povinnosti. Dle ní a dle všech žen jejího pokolení, těl skutých v ohni rozkoše, neznajících ani gastrických zimnic, ani zápalů vnitřností, zel to posvěcených dobou, osobující si osvícenost, lůžko nebylo zhotoveno pro starce. Nepřibližujíc se k své posteli než v nejkrajnější potřebě, ctíla s dojemnou pověrečností vzpomínky své mladosti.

Po odjezdu přítelčině zůstala dlouho v osamělém budoaru, sedíc v koutě pohaslého krbu, otáčejíc ve svých útlých prstech tabatěrkou ze želvoviny; pohyb nepokojný, prozrazující u ní největší usebranost. Co ji právě svěřila paní d' Artelles, prostřelo se na její myšlení a zachmuřovalo ji. Milovala Hermangardu opravdovou vášní babičky, a hle, třeba-li uvěřiti slovům její přítelkyně, neštěstí hrozí jejímu drahému dítěti. Vážila si velmi paní d' Artelles, skoro tak staré jak ona, chladnější, rozumnější ve smyslu světa, nikoli ve smyslu pravdy. Z obou těchto žen markýzka byla v podstatě vznešenější povahy, ale lepší částka její povýšenosti bránila, by se to poznalo. Pro mnoho lidí, ba i pro hraběnkou, markýzka byla obětí svého smavého, rozkošného půvabu, plného veselosti. Protože u ní viděli ducha lehkého, domnívali se, že celá hlava jest lehká; ale pod rozpustilým povrchem jako pod růměnným popraškem, jímž se líčila ve dvaceti letech, proudil a kolotal život; chovala v hlubinách myšlenky

rozjímavé, jimiž viděla správně, a důvtip, jímž viděla jasně. Byla ženou smyslu zdravého, jež měla smysly, ale jež neměla nikdy více obraznosti než Francouzka, totiž než žena Evropy na globu, jež rozumí nejlépe milostným výpočtům lásky a hospodářství svého štěstí. Tato poesie smyslů v bytosti božsky krásné a bohaté, jež mohla, když se jí zlíbilo, jako nějaká kněžna Brantómská přijatí svého milence do prostěradel z černého atlasu, nahrazovala od její mladosti tento nedostatek fantasie, jenž by jí byl snad mnohých nesnází nadělal. Pověst její však zůstala bez pohromy a neporušena. Přes četné pomíjející náklonnosti a rozmary, jichž počtu nikdo by nedovedl přesně stanovití, kráčela s obezřelostí a obratností tak kočičí po okrajích těchto prohlubní, do nichž tak snadno smekají se sametové tlapky žen, že byla považována za Herminu (hrano-staje) skutkem i jménem. Jmenovala se Hermína d' Ast, markýzka de Flers. By dospěla k takovému zdaru, ani nemluvila lživě a obojetně, ani se nedopouštěla sprostých nízkostí. A rovněž nehrála ohavnou úlohu paní Tartufky, která staví krucifix do svého přístěnku. Nikoliv, vedla si podivuhodným taktem, v němž jen žena Pařížanka jí se mohla vyrovnati, nikdy však ji předčiti. To bylo její jediné pokrytectví. A tak historie jejího mládí jest skvělým úryvkem *Následování*, jež by bylo dobře dátí v nynějším stavu našich mravů rozjímati mladým osobám.

Její muž, markýz de Flers, vrchní podkoní Marie-Antoniety a horlivý stoupenec strany Polignacovy,

oženil se s ní, jakmile vyšla z kláštera. On, jenž většinou mohl být jejím otcem a jehož jakoby nemohla zranit žádná okouzlení, protože pil z poháru kirky oné doby, hraběnky Jules, této královny nad královnu, miloval až k zbožňování dítěte vychované u Voršilek. Tato bláznivá dívka, vyšedší ze své klášterní hovorovny ve čtrnácti letech, vlekouc svou panenku za rukáv, litujíc svých zábav, když měla jít k oltáři a ke dvoru, jakoby spatřila stala se ženou v době mezi ránem a večerem, nebo lépe mezi večerem a ránem, a co žil, markýza podrobovala si ho svým vrtochům. Ona, jež cítila svou sílu, tak si to zařídila. Milovala ho? On myslel, a nikdy přelud sebe umělejší nebyl dokonalejší. Učinila s ním, jak ono ukrutné dítě athen-ské učinilo se svým vrahem. Vypíchla mu oči . . . aniž mu však způsobila sebe menší bolesti, aby neviděl, co se svými dělá. Klamala svého manžela jako se klame milence, nelekajíc se ani ďábelské námahy. A tak dvorní podkoní, muž sice duchaplný, zemřel ve svém manžel-ském blahu jako slepý král český v bitvě u Kreščáku.

Rozpoutaná revoluce již jí nezastihla. Její manžel byl zavražděn desátého srpna. Ale ona, zachránivši své dobré pověsti od jazyků salonních katů, stejně obratně vyrvala roztomilou hlavu, na níž jí více ještě záleželo, kosťmi, jenž sříznul později nejoblejší krky a nejzlatitější vlasy monarchie. Ostatně měla dceru, již hodlala vychovat ve vyhnanství. Alespoň že k strohosti, v jaké ocitli se psanci, nepřidružila se bída. Unesla s sebou v tobolce, poseté jemnými perličkami,

do níž zaznamenávala počet *polonéz*, jež tančovala na plesech, značné rodinné jmění. Žila v Terstu, v Benátkách, ve Vídni, a to způsobem, jenž připomínal její dům v předměstí Saint-Germainském. Pověstný abbé de Percy, Norman jak ona, poslední mužský potomek rodu Percyů ve Francii, jehož ošklivost a vtip tolik prosluly v Londýně v *high life* za vyhnanství, obdivuhodný ten abbé, jenž mívával ve svém vtipu skvějící se ostruhu svého příbuzného Hotspura a na své tváři rozžehnutou lampu Falstafovu, vypravoval ve svých posledních letech, že ji potkal r. 94. u svého bratrance, vévody Northumberlandského, tak rozkošnou, že i Angličani to uznávali, raději a více jí se obírajíce než honbou na lišky. Dostí schopna, by potřebovala býti šťastnou, byla šťastna, jakoby nepotřebovala býti schopnou. Správcové tehdejší byli zloději (třeba jen pohlédnutí na všechny komedie oné doby); náhodou její správce byl muž počestný. Skoupil za státní papíry všechna panství de Flersú a vrátil je velmi šlechetně markýzce, když se vrátila z vyhnanství. Od tohoto příchodu nikdy již Paříže nepustila, leda když jela do lázní nebo do svých krajín v Normandii, dovozujíc, „že se již dostí nacestovala“. Její dcera, kterou arcíř milovala, která se jí však nelíbila, což jest důležité, by příchyllost a láska byly hluboké! provdala se za jednoho z potomků rodu Polastronů. Jako Larochejaquelein a Crillon, Armand de Polastron zpěchoval se zprvu pro čest monarchickou služiti Bonapartovi. Byl k tomu brzy

donucen tímto Vlachem XVI. století, jehož politika a popudlivost obracely proti uráženým matkám ušlechtilé zpěčování se dítek. Armand dal se zabít při prvním ohni jako pravý šlechtic, jenž zapomíná všeho před nepřítelem. Zanechal své mladé ženy těhotné. Marie-Antoinetta de Flers, vikomtessa Polastronova, blondýnka hezká jako její matka, ale bez živosti a plamene, zažehovaných na kandelábrech dvoru Francouzského, který však již nezářil po r. 1800., zlomená smrtí svého manžela, zemřela, porodivši Hermangardu. To byla první strast, jež vešla v srdce markýzčino. Ale jako ta kopí, jež upevňují v polootevřených slabinách býčích purpurové praporečky, tak i tato bolest, vcházející k ní, přinesla s sebou lásku skvostnou, lásku babičky k dítku, jež osířelo.

Po prvním přijímání u Nejsvětějšího Srdce její vnučka již jí neopustila. Po boku jejím byla vychována jako dědička osmdesáti tisíc franků ročních důchodů. Vychování záleželo zvláště v tom, že žila v září markýzky, jež zůstala tak vznešenou paní, když není již než trpaslic, jak se sluší na naši společnost, zploštělou a oloupenou o jakoukoliv velikost. Hermangarda naučila se více, vidouc poslední léta své babičky, než kdyby se byla podvolila celým řadám přísných vychovávacích a vzdělávacích soustav, jak se směšně nyní říká, a jež nejsou než nemocnicemi prostřednosti, nebo místy, kam se přesazují choré a maloslibné květiny. Paní de Flers, žena vznešeného původu, měla pud tajemné rodové privileje. Věděla, že vše, co

jest povýšené, povznáší samo sebou k velikému a krásnému, silou utajenou, přitažlivostí neviditelnou jako rostliny, jimž netřeba trhati jejich pletivo proto, by se obracely k slunci. A tak, vyjímajíc náboženství, jež se vyjímá ze všech věcí lidských, markýzka užila smělé soustavy růsti jako stromek v lese¹⁾ na všechny vzněty Hermangardiny, a její vzněty projevovaly se jako listoví, plody a květy v Albingenském pomorančníku, v plné svobodě země i nebe. Krásná tak, že všichni její malíři se do ní zamilovali, slečna de Polastronova honosila se duší, jež by pomátla všechny moralisty k zbláznění. Její babička mohla ji zhýčkatí beztrestně a také toho neopominula. Ale patříc na útlé a hrdé vzněty své vnučky jako na věčné zákony, stará markýzka de Flers ukázala zase více inteligence než něžnosti.

Slečna Hermangarda de Polastronova byla povaha vážná a v sebe uzavřená. Neměla, nebyla by měla nikdy ohně té veselosti, toho odvážlivého a vítězného kouzla, jež učinily z její báby nejtřpytnější hvězdu na Versailleských *Nokturnalích*. Hermangarda, cudná Hermangarda honosila se mocí, ale mnohem méně dobyvačnou a všeobecně mnohem méně pocítovanou než markýzky de Flers, této oslňující blondýnky, dráždivé jako brunetka, jež směla nositi delty stužek ohnivě červených jako vlčí mák, aniž ubýjela svou plet a oči, a jež si upravovala vlasy v účes Erigenin na večírky u hraběnky Polignakové. Jenže pro ty, kdož

¹⁾ laissez faire, laissez passer.

pochořili tuto moc, Hermangarda byla mnohem jinak panovnickou. Bylo to kouzlo, jeř nejvíce zotročuje a jeř přiroda připiala na všechny věci hluboké, jeř by bylo třeba roztrhati, by se vidělo. Krása její byla jeřtě královějši než krása její babičky. Ale ideálnost jejích pohybů, jejího úsměvu, jejích sklopených očí nebyly by s uznáním povšimnuty v XVIII. století. Rovněř blondýnka jako všechny ženy z rodu de Flers, ale jasnosti tekutého zlata, měla pleť uhnětenou z mléka a světla, na níř po všech krabicích líčidel, vynalézaných v oné době lživé, zbyly by toliko ošklivé skvrny. Bůh sám byl dosti velkým barvitelem této bělosti a jenom on mohl ji jemně růměnit a roztírat na ní svatou červeň studu a lásky! Nebyla to pleť zralé broskve markýzky, která nikdy nepotřebovala okrasných náplastí, by zvýřila jimi lesk bez jalovosti . . ani to nebyly její rty, ztvárněné na způsob plameného luku lásky (jak pravily madrigály oné doby), jeř tak jistě vypouřtěly opeřené šípy uřtěpačnosti, ani její opojný úsměv Erigonin, jenř při večeřích koupal se s tak výsměřnou rozkoři v pěně sklenice šampaňského; ani její pohled, vrařdivý a čtveračivý, jenř útočil z přeřrádky věřřřřové a držel v mravopočestnosti všechny opovářlivé výskoky zvědavosti a dychtivosti, ani její zřřitelnice, modrá jako plamen punče a řhoucí trojnásobným řeckým ohněm, vtípem, smyslností a zálibností, neboř byla koketou! Tou byla až do konce, ustavičně, bez odpočinku a bez příměři! i se svou komornou, jako Fenelon, jenř koketoval i se svými

sluhy; stále ozbrojená, stále nezkrotitelná a neukojitelná, a jako římská republika, neodzbrojující, leda až pokořila a podrobila, kterak uměla tančiti na srdcích vzpurníků tanec vítězoslávy, pyrhichický tanec svými drobounkými pantoflíčky z bílého atlasu se šarlatovými podpadky! Hermangarda neměla ničeho z celé této krásy inspirované a odznívající jako slavnostní hudební nástroje sladkou vášnivostí, nepřemožitelnou všemi těmi bakchanaliemi ducha, odvetami, laškovným drážděním a pokušitelským škádlením, *na neštěstí jediným to způsobem jejího hýření*, jak pravil Champfort se satyriasi lítosti a smutku prostopášníka, když mluvil o této ukrutné a rozkošné Hermíně de Flers na orgích vévody Orleánského. V Hermangardě projevovaly se záblesky mnohem božstější než všechno tento šelmovský třpytot, mlčení mnohem výmluvnější než všechno ono bleskotání slovy, mnohem výraznější skládání v záhyby pod oblakem vzrušeného panenství než všechny ty ohňostroje rakety sršící jiskrami... Opál se svými míchanými, přelévajícími se odstíny vítězil nad diamantem přes smělou bezuzdnost a vzpurnost jeho ohňů, duše nad důvtipem, poesie se svými závoji nad opojným kouzlem nahoty. Slečna Polastronova měla v celé své osobnosti cosi polootevřeného a skrytého, zavinitého, polouzamčeného, což působilo neodolatelně a čímž podobala se jednomu z těch výtvorů indické obraznosti, jedné z těch krásných mladých dívek, jež vystupují z kalicha květu, aniž se dobře ví, kde končí květ a kde počíná

žena! Viditelný obrys hroužil se v nekonečno snu. Nakupení tajemství! Tajemstvím zachvacovala srdce i myšlenku! Jakási sfinga bez výsměchu, jen čistou krásou, tichostí, stydlivým chováním, z níž vášně, rozeklajíc němou její hrud, vyrvе jednoho dne tajemství.

Trošek hádanky se již projevil. Vědělo se o lásce Hermangardině k p. de Marignymu; neznala se však duše Hermangardina. Nikdo neznal jejího rozsahu, ani její babička, která schvalovala její lásku, ani paní d' Artelles, která se strchovala její prudkosti, ba ani sám Marigny, jenž pochutnával si na jejím blahu a jenž věnoval část svých dní noře zraky své v královskou modř očí Hermangardiných, jako Karel Veliký, hloubající upjatým pohledem v jezeře Bodamském, jat vášností té skryté propasti.

Kterak tak mladá zamilovala si Marignyho? Před časem zralá ve všem, květ i plod zároveň, vešla záhy do společnosti, uvedena jsouc markýzkou de Flers. Mladí lidé, kteří přešli tam před jejíma očima, neupoutali jich. Mezi muži bez pravé krásy a bez elegance, kteří bývají hlavní součástí salonů, osobnost, silně obviňovaná osobnost pana de Marigny nezbytně ji zasáhla a upoutala. A ostatně milovala ho dříve než ho spatřila, tolik jest náklonností, jež mívají všechny vlastnosti osudu! Nahodilou shodou okolností o sobě dosti málo pozoruhodných nesetkala se s ním až později u osob, jež navštěvovala. Žila však, bychom tak řekli, v nakažlivém vzduchu pověsti, plné úcty, jež působí vždy na mladá děvčata opojným

účinkem mančinely. P. de Marigny, proti němuž strachu plná paní d'Artelles vypustila šípy tak prudké, byl živým pohoršením v předměstí Saint-Germainském. Kterak by nebyl pohoršením? Měl ducha veliké mohutnosti, proti níž se lidé obyčejně bouří za zády toho, u koho ji zpozorují. Neměl postavení, nevědělo se o jeho jmění, a tyto dvě rozlišovací známky samy již vzbuzují ve společnosti úctu. Každý v něm uznával roztomilost prvního řádu, když se mu zlíbilo rozmlouvat i baviti, ale proklínali po straně jeho nepravosti, dovede-li vůbec proklínati společnost tak vysílená jako Pařížská. O nikom nikdy (jak pravila paní d'Artelles) se více neklepalo než o p. de Marignym. Marně se matky vážně tvářily a kousaly do rtů, když se hovořilo o něm před slečnami dcerami; marně se pokoušely stáhnouti co nejhlouběji roušku na jistá slovíčka, jimiž bylo třeba mluvit, když se rozprávka točila kolem p. Marignyho. Příliš neobyčejné myšlenky se probouzely v hlavě Hermangardině, té hrdé Artemidy, na zevnějšku klidné, zmítající se však v hlubinách, aniž věděla proč, když shromažďovala uchem dychtivým a povážlivým rozptýlený šumot všech těch slov po straně pronášených, za vějíři napolo udušených. Ach! upoutati na sebe dobrým nebo zlým, již to jest silou, a ženy milují sílu jako vše, čeho nemají a po čem prahnou tak marnou žádostí. Ale přidáme-li k tomu veliké nezřízenosti v chování a v mravech, o jakých se vypravovalo u pana de Marignyho, nepořádek života, zděšení duší úzkostlivých; vysvětlíme si velmi

dobře stav, v němž se ocitla Hermangarda vším tím, co slyšela. Strašný to a věčný zákon, dle něhož veškerá poesie ženského srdce pudí ženu k jejímu pádu.

Byla tehdy ve společnosti Pařížské mladá manželka, již p. de Marigny zostudil. Byla to ona hraběnka de Mendoze, po níž, jak jste viděli, střelila svou zmínkou stará markýzka. Vášnivá a slabá, vychovaná v Itálii, kde společnost neučí jako ve Francii nedůvěřovati ani nejušlechtilějším hnutím svého srdce, paní de Mendoze milovala p. de Marigniho s upřímností, jež ji zahubila. V několika málo dnech vášeň spustošila svým hrozným nájezdem všechnu svěžest a oloupila ji o všechny dary, jež zdobily její život. Nebyla již krásná, a bývala přec božských půvabů. Ženy z předměstí Saint-Germainského, jež dovedou sklouznouti v nejlahodnější chvalořeč s těch jemných jeďů ironie, vedle nichž italské jedy Borgiů, jež tajívaly smrt v řasách navoněné rukavičky, byly by hrubými směsemi, nazývaly ji vážně *la Diva*. Myslelo se o ní v oné době, co Louison Lotrinská, kněžna de Conti, řekla o jedné ze tří velikých milenek Jindřicha IV., o vévodkyni de Beaufort: „*Ty, jež ji nedtěly milovati, nemohly ji nenáviděti*“. Dokud láska neuchopila jí do svých ohnivých drápů, byla typem těch krás, zřejmě předurčených k neštěstí právě pro sublimní útlost jich podstaty i tvarů. Tato výminečná jemnost, jež není krásou, neboť krása obsahuje sílu harmonie, kdežto tato něžná lepost, vzácná, nepozorovatelná, pochází snad z nepořádku, z jakéhosi prvku

nebeského, jenž přespočet se octl ve složení lidské bytosti, tato jemnost a útlost povznášela se u paní de Mendoze k pravému divu. Strhovala na sebe pohled jako dokonalý zázrak a plnila zraky úděsem jako pohroma hrozící. Filosofickému pozorovateli bylo jisto, že první neštěstí života rozervalo by tuto přeútlou, jemnou organizaci jako krajku rozerve měděný hák, na nějž se mimojdoucí zachytí. Vskutku, nejprůzračnější lady, jež Anglie vystavuje světu na obdiv jako nejčistší vzorky velmi zachovalé aristokracie, nesměly by se přiblížiti k této ženě, u níž linie i barvy měly lehkost, cosi tajícího, jakési mihotání jiskřivých záblesků, všechno, co nebylo lze jinak vyjádřiti než nepřeložitelným anglickým slovem *Ethereal*. Když jste sledovali jako vláknění babího léta v růžovém jitrném vzduchu skvoucí bělost, jež splývala při pohledu se strany s jejich vlasů ambrové bledosti až k perleti jejich ramen, bylo možno přemýšleti o nějakém andělském Rafaelovi, jenž by kreslil výplody své fantasie nějakým podivuhodným roztokem na hedbávném papíře pleťové barvy. Její oči — byla poněkud krátkozraká — vyznačovaly se onou modrostí tyrkyzovou, jež nemá paprsků a jež jakoby spala; obestíral je zvláštní mlhavý a neurčitý výraz toho druhu očí, jež nesvírají vroucím objetím konturu věcí. Zdály se bez lešku, umdleny snivostí. A tak Bůh utvořil ji z pouhých nuancí. Jediná směs neblýskající jasnosti a mléčných stínů ukolébávala pohled přitahujíc jej, a velmi jistě byla bý vyvodila dojem magnetické ztuhlosti a

malátností věcí viděných ve snu, kdyby nebylo řeřavé červeně rtů, jež probouzely pojednou pohled, oslabený takovým množstvím měkkosti, dávající na jevo, že ve vzdušně opalisovaném těle serafína hoří srdce ženského ohně. Paní de Mendoze měla ten oválný ret, ježž dům Burgundský přinesl věnem jako rubínový hrozen domu Rakouskému. Pocházela ze starobylé rodiny Beaujolaisů, do níž vstoupil jeden z četných levobočků Filipa Dobrého, a bylo lze poznati po tekuté rumělce jejích úst vzdálená rozechvění této vlámské krve, jež zhnětla pro rozkoš velitelský ret lymfatické racy německé a jež od té stekla na paletu Rubensovu. Tento varný kлокot krve, jenž zaléval tak tajemně žluté to tělo a jenž prozrazoval na ráz svůj mihotavý rudý třpyt pod průhledným tkanivem rtů; tento dědičný rys, zbloudivší do tohoto líbezného obličejе plného tichosti, byl nachovou pečeti osudu.

Vyprávěl velmi živě, že tato křehká žena, již by byli básníci připíali myšlénkou na čelo mystické klenoty, jakými jsou beryl nebo kyan, a na ramena tuniku hyacintovou, přináležela ve svém těle tak jako ve své duši dvojí lásce, jež v ní toliko v jednu se slévala. Takové znamení nelhalo. Vášně paní de Mendoze k p. de Marignymu, z níž tato Italka, již vše selhalo, nedovedla učiniti *relazione* na déle než na rok, naprosto se nestarala o svrchované neštěstí, zakusivši dříve veškeré neopatrnosti bezmezného blaha. Hraběnka upadla ve dvojnásob špatnou pověst. Přijímali ji stále pro hodnot, jakou zaujímala její rodina ve

Francii, a pro postavení jejího manžela ve Španělsku (byla spřízněna s Medina-Coeli), ale obecné mínění nešetřilo s ukrutnostmi. Opovrhovala jimi jako vznešenější, nikoli z přílišné zmužilosti, nýbrž z jakéhosi slepého a fatálního zanícení; vždyť nemohla potkat svého bývalého milence než v této společnosti, jež nad ní vyřkla hanobící ortel zůstávajíc při tom k ní zcela zdvořila. Chodila tam tedy, puzena jsouc nadějí. Zaprážená ve jho fixní ideje, vlekla tam srdce opuštěné, zdraví spustošené. Nic jí nezdrželo. Ani horečka, ani křečovitý kašel prsou, stížených úbytěmi. Odvaha k toaletám vždy znova se v ní budila, a zlomená, umírající, zničená, přicházela všude první a odcházela odevšad poslední, očekávajíc, ho, přejíc si ho viděti ještě jednou byť i z daleka a byť jí bylo vydechnouti duši, když se vracela ke vzpomínce dní minulých! Bytosť náruživá, jež nevyrvála šípů, ale zabodávala jej den co den hlouběji! Hermangarda znala příběh paní de Mendoze, nejasně arcit, ale dosti, by zachycovala všechny odstíny snění na této ženě, jež milovala chybu svou až k své popravě, na čele této padlé Eloy, jež nechtěla povstati, na tomto hubeném a bledém obličejí, taveném v ohni vnitřní choroby, na němž byly toliko dvě veliké oči vyschlé, s modrými kruhy, potřhané, zkrvavělé bezsenností a pláči... Přes vyjímečné, opravdu patricijské vychování slečna de Polastronova nemohla se zdržeti, by nehleděla na paní de Mendoze s úžasem, s hrůzou, se žárlivostí, se soucitem. Byla to v této mladé a čisté hrudi

zmatená směs všech pocitů, jichž si nebýváme jasně vědomi. Pro ni byla hraběnka nešťastnou jakousi kuriositou. Rozjímala příliš Marignyho skrze tuto ženu, již zabíjel . . . Pokaždé, když ji potkala se zájmem tak utajovaným, jakoby byl trestuhodný, slídila po postupu choroby, která ji podřývala, vkládajíc cít všude, kde byla nemoc. Netušila, že již miluje . . . že s veškerou něhou hladí krahujčí perutě strašlivé Chimery. „Kdy pak uvidí toho muže, jenž zabíjí ženy tak dobře?“ Neměla z něho strachu, ale zakoušela onoho dojmu, drahocenného všem neohroženým, který vnukl slova Cesarova ve chvíli, když ubíraje se na Kapitol, by se tam dal zavraždit, byl zdržován svou ženou. „César a nebezpečnoství jsou dva lvi, zrození v týž den, jenže César jest prvorozený a César půjde“.¹⁾

Tyto rozruchy a zmatky romantické duše trvaly po všecken čas, jehož bylo třeba, by Marigny se stal pro ni Bohem na první spatření, nebyl-li úplně všedním člověkem. Takto se to přihodilo. Jednoho večera u vévodkyně de Valbreuse byla velká společnost a tancovalo se. Hudba, šumot plesu, rozprávky přehlušovaly hlas sluhů, kteří ohlašovali. Večerní zábava již silně pokročila. Hermangarda po několika valčících usedla si vedle své babičky a jak obyčejně pozorovala své živoucí drama, paní de Mendoze, více trpící než kdy jindy, malátně přitisklou na divan; její oko zrudlé, znavené očekáváním, ztupa hledělo v blouznivé jakési snivosti. Najednou uzřela, že zbledla ještě více a její

¹⁾ Shakespeare.

těžké oči se rozšířily a vrhaly paprsky jako dvě slunce. Nesmyslný pohyb, jenž nebyl úsměvem, zašvelel jejíma zvadlýma rtoma, zbarvenýma krví, jež do nich asi srdce vstříklo:

— Vidíte-li, pravil hlas za Hermangardou, onu ubohou paní de Mendoze a účinek, jakým působil na ni příchod p. de Marignyho?

Mladá dívka neslyšela již více. Neviděla již paní de Mendoze. Viděla, kterak Marigny stojí před oponou z nachového sametu, jež v četných řasách padala za jeho hlavou na vchod a na níž se odstiňoval s pochmurnou zřetelností. Byl všecek v černém. Nerozbírala ho. Nesoudila ho. Její první myšlenkou byl Lara lorda Byrona; druhou, že miluje.

A tu mimovolně a s živostí šťastné soupeřky, *protože již ji nemiloval*, jala se pozorovati paní de Mendoze. Dojem neopustil nešťastné hraběnky. Nevyčerpatelné záblesky tryskaly bez ustání z jejího zapáleného pohledu. Ale rty platily draho za život, jenž se jim opět vracel. Uložily tajemství to do kapesníku, jehož krajky zrůměnily.

— Jaká to přece krása, taková vášeň! pravil poblíž Hermangardy též hlas, jenž před tím mluvil. Jen tak tak že nezhasne, tam ta panička. Hle, jak ji krev dusí. Pohleďte na její kapesník, Tadeáši; ale nic naplat! Ani si toho za mák nepovšimne, a co tu Marigny bude, neukáže se ženou, jež snadno omdlévá.

Z tohoto mžikového výjevu prosté tragiky jako naše mravy, jimž slušnosti rýsují tak úzký rám, zamrazilo

Hermangardu nevyjádřitelným dojmem. Markýzka de Flers, postřehnuvši, jak jí mráz přešel po ramenou, bála se, by vnučka, sláva a pýcha jejího mateřského stáří, nenastydla, i podala jí usmívajíc se šátek, zapomenutý na lenochu pohovky. A pan Marigny, i tomu bylo nač patřiti. Mezi všemi těmi čely, obtěžkanými démanty nebo květinami, zpozoroval nahé a čisté čelo Hermangardino. Její bledé vlasy, přičísnuté k pravé straně pod hřeben, odkrývaly spánky, překrásné svou průzračností a svěžestí. Marigny, ačkoliv mnoho zkušeností nabyl v životě a bohatě zásobil museum své paměti, neviděl nic tak svatě krásného jako slečnu Polastronovu. Přistoupil k ní, a obrátiv se zády k paní de Mendoze, pozdravoval paní de Flers, by si zblízka prohlédl tuto mladou ideální dívku, vábnou, nepřemožitelnou a krásnou jako illusi.

— Slečna Polastronova? pravil kloně se před Hermangardou, ale nepřipojil ničeho jiného. On, jenž uměl tak pěkně jazykem lichotiti, on, (prý) nejvýmluvnější ze všech svůdců, neodvážil se s paní de Flers ni jediného slůvka z chvalořečí, jimiž krásu Herman-gardinu zasypávali jak muži, tak ženy. Úcta, jaké nikdy nepocítil v přítomnosti lidského tvora, vnukla mu mlčení. Jeho slovo zdálo se mu příliš zprzněným, než aby se ho odvážil... Snad se též bál, že se prozradí. Neboť v pěti minutách již miloval, a ponejprv, toho zvláštního a klatého pocitu! třásl se, že není milován.

Ale několik dní po tomto večírku sesbíral drobet za drobtrem veškerou bezstarostnost své pekelné

pýchy. Odebral se k markýzce, a přirozená, nestrojená duše Hermangardina otevřela se jako kniha a na všech stránkách jejích mohl čísti své jméno. Jist jsa, že jest milován a dosti sám hoře láskou, by zatoužil po svrchovaném štěstí za cenu pout, jichž se až dosud strchoval, snažil se zalíbiti se markýzce. S Hermangardou nebylo mu třeba žádného svádění, žádného koketování. Podrobovala se magnetismu lásky, tak nesmyslnému a tak božskému; neboť velmi často nic jej neospravedlňuje v osobě, která jej vzněcuje. Muž tak duchaplný, s onou bleskotnou a hárající konverzací, stříkající jako vodotrysk, jež dnes ve Francii tolik vyprahla, muž způsobů plných skvělosti, jež připomínaly čajové besednici de Flers nejkrásnější lidi jejího mládí, nezbytně ji uváděly v podiv a strchovaly ji k nadšení. Brzy o Marignym blouznila. Celý rok navštěvoval ji večer jak večer. Tak chovati se mohl toliko uchazeč ruky slečny Polastronové. Vikomtessy šlechtického předměstí křičely ze vši síly svých obezřelých hlav proti takové opovázlivosti. Ale markýzka, smělá jako žena XVIII. století, jež věděla o pravých výhodách a příjemnostech života, usmívala se a nemyslíla, že *darebný člověk* jako Marigny byl by tak špatným manželem Hermangardě. Klamala se? budoucnost to dokáže. Zcela jistě byly v Marignym záhyby duše, jichž ona neviděla . . . ty hlubiny, jež vykotlalo celé nové století v duchu pokolení; ale viděla je lépe přisíplá společnost předměstí Saint-Germainského? Zdravý rozum markýzcin, jenž neobsahoval

nic buržoasního, pravil jí přese vše v této loterii manželství, že vlastností pana de Marignyho jsou ještě nejlepší sázkou. „Vášně, myslila, způsobují méně zla než nuda, neboť vášně čím dále, tím více se zmenšují, kdežto nuda stále vzrůstá.“ A pak vždyť snad rozuměla lásce, a láska Marignyho byla upřímná a loyální. Měl dluhy, „ale Hermangarda, říkala s velmi duchaplnou vzletností, má osmdesát tisíc důvodů, by se spokojila i s takovým jméním manželovým“. Jednoho večera, všecka rozpačitá, rozrušená jako urozená a cudná dívka, Hermangarda se svěřila se svou láskou a skryla v řasy babiččiny douilletty uzardělost, na níž aby bělost mramorů žárlila. Stará šlechtice dala jí svolení a požehnání. Pospíchala, by zajistila blaho svého drahého dítěte, dříve než sama zemře. Schválila tedy sňatek, jehož zasnoubení tyto šťastné děti byly již slavily ve svých srdcích. Při vytažení opony tohoto vypravování zbýval jim toliko měsíc do svatby, nejdelší všech, protože jest poslední!

Po celý ten rok hraběnka d' Artelles zůstávala si věrnou. Neustala pohlížení s nepokojem a s nedůvěrou na lásku Hermangardinu, jež vzrůstala čím dál tím více v zášerfi této důvěrnosti, přikryté křídly markýzčinými. Roztomilost Marignyho u ní nedodělala se úspěchu; vrážela u ní na mělčinu. Vše se smekalo a skluzovalo po této duši, uhlazené předsudky, jež měla sílu udržeti svou předpojatost. Prohlásila se zjevně nepřátelskou tomuto manželství. Milovala slečnu Polastronovu jako svou neteř. Jsouc méně vnímavého

ducha než její přítelkyně, jež zůstala mladší pod svými bílými vlasy, zabývala se více obecnými idejemi. V Marígnym bylo cosi, co ji děsilo. Nemajíc zprvu proti tomuto muži, tak zázračného vlivu na markýzku, než osobní dojmy a salonní klepy, pokládala si skoro za štěstí, když se domakala fakt pozitivních. Vikomta de Prosny, jenž se jí kořil v mladších letech, a jenž tolikrát jí nosil k jejímu klenotníkovi náramky, v nichž měnila medajlony, hodlala dnes obdařit docela jiným posláním! Měl odkrýti vztahy mezi Marígnym a jakousi starou milenkou, o níž on, Prosny, s tím mlsným tvářením, jež mívají obyčejem jak staří zhýralci tak i staří labužníci, pravil, že byla hodna toho, by se skvěla v první řadě *necudnic* milostpána hraběte Artoisského.

III

STARÝ PRŮVODCE DÁMY.

Několik dní po objevu, který zasmušil jasné čelo markýzčino, vikomt Prosny pil svou poslední skleničku jamajského rumu u své bývalé královny, hraběnky d' Artelles, která mu vystrojila oběd.

Počastovala ho jako stařena, která chce okouzlit starce a která ho uchopuje za jedinou rukojeť, jež zbývá, za svrchovanou vášeň, tu, která zavírá dvěře

všem ostatním, za hlavní hřích, který jest, běda! též hříchem koncovým!

Vystrojila mu oběd bohů: malou hostinu, jadrnou, chutnou a jemnou, vypočítanou tak, aby rozohňovala a nedráždila, a by podněcovala dostatečnou činnost... Povidati, kterak vystihla tento přiměřený stupeň oživení, jehož bylo třeba zmrtvělé krvi starého hříšníka, to by bylo opakovatí špatné vtipy jiného věku, a ostatně, pravidlo obecné, ženy umějí vždy ku podivu to, na čem jim záleží, by uměly.

— Toť jsou Kapujské slasti, ten váš oběd, milá hraběnko, pravil hrabě s něžnou uznalostí žaludku, blaženého od půl druhé hodiny.

Neboť blaho se počalo s první lžicí výborné polévky, a vikomt, který neměl již zubů a který měl principy, jídal velmi zdlouhavě.

— Vidíte? ... pravila hraběnka jako žena, která zná svou sílu, ale Hanibal nesmí usnouti v takových rozkoších.

Šíp byl dvojnásob historický: starý Prosny usínal skoro vždy po svém obědě.

— Nikoliv, půjdu do Říma, a to hned, odvětil hrabě. Totiž, dodal, do ulice Provenceské 46, k señoře Vellini.

— Tak se tedy jmenuje ta *roba*? pravila paní d'Arteles s opovržením vznešené dámy, s nejzpuštěnějším opovržením. — Ano, tak, odpověděl vikomt, jest Španělka, narozená v Malaze roku 1799., takže ... takže ...

— Takže ... jest jí třicet šest let! pravila živě hraběnka, velmi nezdvořile k zmíněné señoře a k vikomtovi,

s nímž velmi často pozbývala trpělivosti pro tento návyk, jímž skrýval dosti špatně nedostatek slova, které mu unikávalo.

Tady malou odchylku. Vikomt Eligius Bourlande, Chastenay de Prosny, byl od svého mládí určen k stavu soudcovskému. Příslušel k staré rodině poslanecké. Jeho život právnícký byl velmi krátký. Před revolucí byl tím, co se tehdy nazývalo *sedmihodinovým advokátem* s p. Roy, od té ministrem, a mnohými jinými, kteří prosluli. Advokáti sedmihodinoví byli, jak známo, mladí advokáti začátečníci, kteří obhajovali při ranních zasedáních, když výtečníci stavu toho, vážení členové advokátní komory s velkými rukávy, mužové dobrého postavení a dobrého jména, spali ještě u svých měšců. Narodil se, by byl poradním předsedcem vrchního soudu; revoluce zabila jeho budoucnost, ale aspoň uchovala jeho osoby. A přece se nevystěhoval. Skryl se za hrůzovládu jako mnoho šlechticů v jistých provinciích. Jeho rodina byla z Nivernais. Byl velmi krásný, jak bylo možno usouditi z velmi věrné podobizny, pověšené na okenní tabuli jeho nadpřízemí v ulici Ludvíka Velikého, která ho zobrazovala učeného do copů, s límcem ze zeleného sametu, takového, jaký byl, když se oženil. Vnadmého výrazu obličeje této krásné hlavy s očima ultramarinovými, s ústy jemnými, tak romaneskními a tak feudálními zároveň, nepoznali byste nikterak v nynějším vikomtovi de Prosny. Ohnutý nos se prodloužil, ústa zba-vená okrasy zubů vpadla, čímž se podobal poněkud

Voltaireovi na sklonku jeho života. Velitelská brada následovala nos v jeho pohybu vpřed a ohrožovala jej. Kůže obličej byla žlutá jako nějaký pergament starobylého šlechtictví, oči vypoulené, jak bývají u všech lidí smyslných, kteří užívali, ale vyzařovaly stále zeleným plamenem s onou energií nenasytné zvědavosti, která se podobá pronikavosti, která však pronikavostí není. O čele nebylo možno souditi, neboť bylo skryto pod parukou jasně kaštanovou, velmi nakadeřenou a posazenou visle nad oči. Nenapočítali byste teď již leda dvě paruky toho stylu v celém předměstí Saint-Germainském. Takovým se stal krasavec Prosny, nejmrštnější tanečník a nejobratnější šermíř po Thermidoru. Bil se pro malého Kapeta a pro osmnáct kabátových knoflíků¹⁾, zrovna jako by byl vychován před pohromami monarchie, by vstoupil do Rudého domu (republiky), místo aby vstoupil do vyšetřovacích komisí. Často stavěl se k šermu v oné době rváčů a byl zároveň výkvětem napižmovaných šviháků. Tehdy pomátl hlavu jisté dědičce svalstvem svého lýtka. Oženil se bohatě a žil na jejích statcích. Jsa velmi zdvořilý k jiným, ale velmi nedůtklivý, velmi tyranský doma, velmi hněvivý, byl ve svém kraji nejostřejším smírčím soudcem. Zhýralec, ale jemných způsobů a rozvážný;

¹⁾ Historické. Malý Kapet (klobouk) naznačoval Ludvíka XVII., osmnáct knoflíků Ludvíka XVIII. Doba ta stkvěla se osobními hrdinstvy. Monarchie Richelieuova, nevěčná v minulosti k šlechtě Francie, vynalezla, jak jí býti v budoucnosti. Poslední boje šlechty francouzské pro královskou hodnost byly souboji. (Pozn. autora.)

sobecký jako sám Fontenelle, bez onoho ducha, který omlouvá vše, ale s výborným tónem, který se mu skoro vyrovná, utrápil svou ženu zármutkem, postavil skvostný kříž na její hrob a na její památku frási vhodně melancholickou, kterou opakovával vždy, když se s ním o ní mluvilo, a . . . vše bývalo odbyto. Nesnadně se vyhovovalo tomuto svěhlavci, po čertech vrtošivému, mluvícímu všude, že si na každého posvítí svým mečem, kdo by se mu stavěl na odpor, a taky to rád činil, jakkoliv stár (bíl se mladicky, když spojenci přišli do Francie, s plukovníkem Kozáků, který u něho bydlel a který mu vytkl, že majoránkové odvary, jimiž býval častován k snídani, nebyly pravým čajem hysonským a souchongským, a zranil ho), velmi nespokojený se svým zetěm, který byl ještě více nespokojen s ním, přišel znova do Paříže, žítí tam jako moloděc, vybíraje si nájemné z dvorů u svého peněžníka a posmívaje se veřejnému mínění svého kraje, který ho nazýval starým zvrhlíkem, protože, říkal, chtěl pokoj na stará kolena.

Byl vysoké postavy, vzpřímený a suchý jako bambus, jehož uzliny mívával v mrzutých svých náladách. Miloval stejně tric-trac jako rum. Zrozen na soudcovství, nekoktal jako Bridoisson, ale často hledal slov . . . A poněvadž v rozprávce není slovníku, bychom si mohli dopřátí času, až je nalezneme, osvojil si stárna směšný a žalostný zvyk opakovati na každém konci věty rčení *takže* . . . Když jste s ním hovořili, měl vždy tvář pozornou a velmi udivenou, ačkoliv byl dalek

toho býti naivní, a dloubal, patře na vás, jazykem ve vpadlou svou tvář.

— Nuže, vikomte! vece paní d' Artelles, pokuste se mi o podrobnosti, pokuste se zvěděti, jakým ďábelským talismanem tato žena, která není, jak pravíte, ani mladá ani krásná, nabyla nad p. de Marignym vlivu, jehož nikdy neztratila, zatím co ta ubohá panička de Mendoze, dejme tomu, ubíjí svou mladost, a svou hezkou tvář v slzách pro muže, který v obludném nevděku ani toho nepozoruje. — Toť nesnadno, toť nesnadno, odpověděl vikomt. Čerchmantské té ženské nelze uchopiti. Neodpovídá na žádnou otázku a uniká i nejostřejšímu pozorování. Jest to řecký oheň nebo vtělené živé stříbro ... *takže ... takže ...* — Vy nevidíte nic svými brejlemi, milý vrstevníče, přerušila ho hraběnka, líčíc nevěřivost se zlou úlisností. Mám tak věřiti o vaši bývalé důvtipnosti? — Ano, moje milá, věrte tomu, pravil vikomt, povinen, dohnán býti pravdivým. Učil jsem se znáti kdysi ženy. Poznal jsem tisíce rá jejich ďábelství, by nás přiměly, když se jim zlíbí, choditi po čtyřech tlapách jako Nabuchodonozor. Ale, jak povídám, Vellini nemá podobné na mém vzpomínkovém repertoiru. U ní ničemu nerozumíte! Jest to jakýsi logogrif, jest to hieroglyf, jest to čínský šach, jímž byste si marně hlavy lámali, a snad vše to činí její moc! Od nějaké doby přestal jsem ji navštěvovati; ale býval jsem u ní dříve často, *takže* mohu ji zase dobře navštívit. Jenže nemyslím, že vám budu moci poskytnouti podrobností, jichž byste ráda, a jež jste

slíbila paní markýzce de Flers. — Pokrytče! pravila ještě zchytralá hraběnka, vrhnouc po něm dvěma pohledy z mladší doby, skoro něžnými, které zalichotily pošetilé domýšlivosti bývalého *průvodce dámy*. Kterého kamene mudrců vy byste neobjevil, kdybyste chtěl . . . — Nu, konečně, pokusím se! pravil vikomt podnícený smýšlením, které měla o něm hraběnka. Ostatně, ať už co zmožu nebo nezmohu, oznámím seňoře příští sňatek slečny Polastronovy s p. de Marigny a dohaduji se hezkého rámusu. — Kdyby rámus ten, vece hraběnka, mohl zabrániti sňatku, většího potěšení už byste mi na stará léta sotva mohl způsobiti; a podala mu ruku, vyslovujíc s důrazem toto slovo, na něž jemnocit vikomtův neodvážil se již ničeho poznamenati: dával tím na jevo, že je plně pochopil. Políbil tuto ruku s něžností vzpomínky, vzal svou hůl a odešel k seňoře Vellini.

Venku svítil měsíc pronikavě a ledově. Starý vikomt, který rád se prošel po jídle, dorazil, samý popěvek, do ulice Provenceské. Vystoupil do čtvrtého poschodí, které dobře znal, s nohou omlazenou v omlazujícím zřídle výborného oběda hraběncina a zazvonil u dvojítech dveří v záclonách, jež mladá dívka, skvěle krásná, přišla otevřít.

— Ah! toť pan de Prosny, pravila krásná dívka poněkud udivena, že vidí zase někdejší obličej, dle všeho zapomenutý. — On sám! odvětil vikomt. Jak se máš, milé dítě? dodal bera ji za královskou bradku, která nepříslušela leč panské, která však se za to

nestyděla. Jako všechny osoby jeho doby p. de Prosny tykal služebníkům. Možno seňoru dnes večer navštívit? ... — Ano, pane, pravila Oliva odstrkujíc vikomta. Tato krásná panská s postavou bohyně, stavěla na odiv neobyčejnou krásu a ještě neobyčejnější ústroj. Měla vlasy planoucí červeně, široce zkroucené pod světlý hřeben ze želvoviny, nahé paže a hedbávné šaty. Snad se tak strojila ze *špatného vkusu* služebné, u níž nic nenaznačovalo komornou leda zástěra posvátné bělosti. Svítila křišťalovým svícínkem p. de Prosny a provedla ho několika pokoji. Kráčela krokem rozhodným a rozkošnickým zároveň, abyloslyšeti, jak vrže po kobercích turecký atlas jejích botek. Její vlnivá postava promítala mihotavé stíny na čalouny, jež mimojdouc osvětlovala. Seňora Vellini byla si jistě vědoma velice své krásy, když strpěla vedle sebe komornou takové tváře. Jistě měla pýchu nesmírnou, která se rodí z vyzkoušené síly. Nejhrdější paní z předměstí Saint-Germainského bez okolků by odmítla panskou *tak knížecího* chování, která, podávajíc tácek nebo dopis, brala zcela přirozeně postoje, jimiž vysazovala *její přítelkyně* i *ji* nejdrtivějším přirovnáním.

Když jste viděli Olivu, dralo se vám na mysl: Když takováto jest pokojská, což teprve paní? Ale vikomt de Prosny nemohl se věnovati takovému úvodnímu přemítání. Znal seňoru Vellini a teď k ní přicházel, když oběma na letech přibýlo.

PANÍ SERAILU.

Příbytek, do něhož Oliva Rusalka vpustila p. de Prosny, nepodobal se nikterak příbytku ženy. Již z vypravování vikomtova paní d' Artelles dohadli jste se, že seňora jest snad z řádu poněkud povýšenějšího než všechny ty, s kterých padají zecchiny, když zatřepou svými sukněmi, ale přese vše, řekněme to slovo, svět, který nechce než situací vysvětlených; nazýval ji kurtisanou. Nuže, toho by neřekl, kdo vstupoval do tohoto příbytku tak hrdého a tak chmurného, který se podobal více pracovně než komnatě... Tady žádné změkčilosti, žádného tajemna ve hře zrcadel, žádného mrzského sestavení v *zladění* čalounů; žádné dráždivé nebo vyzývavé voňavky. Náštěnná vykládání bez jakékoliv ozdoby byla potažena zlacenou kůží z Ruska. Nesmírné záclony po vlašsku ze sametu barvy kapucínské kutny byly zatíženy trásněmi z hnědého a pomerančového zlata. Na krbu sám bronz. Nad ním sklánělo se dosti krásné Benátské zrcadlo. Křesla, vyřezávaná z dubového dřeva, byla potažena sametem podobným sametu záclon, a koberec nezvyklé tloušťky neměl též více než dvě vážné barvy, hnědou a pomerančovou. Ostatně žádného nábytku, svědčícího o přítomnosti ženy. Žádné skříně, žádného košíku. Bylo možno se domnívati, že jste

u muže, ale jakého muže? Muže činu nebo myslitele? Nebylo tam ani dýmek, ani zbraní na nástěnných přepážkách, ani psacího stolku, ani knihovny. Jediným nábytkem, který byl pozoruhodný uprostřed této prosté a pevné nahoty, bylo lože potažené zeleným atlasem, podpírané dvěma obrazy hypogryffů, s křídly složenými, jež umělec vyřezal s nejopojnější fantasií.

Takový příbytek se svými přísnými barvami nebyl příliš osvětlován ohněm krbu a dvěma lampami, jejichž koule z barevného křišťálu rozptylovaly světlo s odlesky měňavými a neurčitými.

— Jde k nám p. vikomt de Prosny, seňoro, promluvila Oliva k své paní, ležící na zemi, tváří k ohni, na nádherné tygří kůži; paní se povzepřela na loket, by pozdravila starého vikomta, a zvolala poněkud udiveně jako Oliva: — Aj! aj! to jste vy! to jste vy! A podala mu ruku s živou srdečností. — Starý galantom, který právě byl líbal ruku své bývalé lásky a který měl rty ještě vlhké po rumu paní d' Artelles, stiskl tuto ruku, ale neodvážil se ji políbiti.

Historik paní d' Artelles, p. de Prosny, nic neupřisňoval. Seňora Vellini nebyla již mláda, a nebývala nikdy hezká. Oliva nebyla tedy nikterak jakoby stupněm světla, umístěným tu opojenou pýchou, by se stoupalo od ženy krásné k ženě krásnější. Naopak, sestoupilo se náhle k ženě ošklivé, když se patřilo na Vellini okem oslněným Olivou. Srovnání mělo tehdy celé překvapení opaku. Vellini byla malá a hubená. Její kůže, které chyběla obyčejná průsvitnost, byla tónu

skoro ztemnělého jako víno vylišované z opáleného hroznu její země. Její čelo, vystouplé tvrdě do předu, zdálo se tím vypuklejší, že nos zapadal poněkud ke kořenu; ústa příliš veliká, tērchovaná černomodrým pýřím, která s neobyčejně ploským poprsím señořiným dodávala jí silně vzhledu přestrojeného jinocha, ano, to bylo zřejmo, oslepovalo zprvu, to uráželo na první pohled, to upoutávalo oči, zaujaté liniemi této hlavy kavkazské: señořa Vellini byla ošklivá, zvláště když jste ji viděli jako dnes večer ji viděl vikomt, vyzáblou a bledou nudou, lhostejně ležící na kůži šelmy, probuzenou z těžkého snění jako horečné dítě, které přerušuje chorobnou siestu v Maremně. Její hlava, příliš schýlená na její ohebný krk, který jako by strhoval na sebe tíži jejího těla, dodávala jí vzhledu zborceného a kosého. Svínovala se v sebe s jakýmsi sverepým studem, nedůvěřivou a pyšnou cudností, což vrhalo dvojnásobné stíny na její ošklivost. Takovou se zdála... ale řekněme vše; jestliže jen nějaká vášeň nebo rozmar by ji pobodly a vyštvaly na nohy; jestliže jen nějaké neviditelné břesknutí trubky, nějaký přízvuk, probuzený zmalátnělými city, vrhl zamražení do její nervosní hubenosti a vyrval ji ze spánku jejího myšlení... nebyla krásná, nikoliv, nikdy! ale byla živoucí, a život u ní převyšoval hodnotou krásu v ostatních! Výraz, tento bůh skrytý na dně našich duší, přetvářel ji bleskovou přeměnou. Tehdy toto čelo, zaplavené křtící špatně usazenou, toto čelo otrokyně, úzké, umíněné, temnostné, vzdouvalo se, zvětšovalo se a velelo

obličej. Tento nos, počatý nějakým kalmuckým malířem, končil se pootevřenými nozdrami, jemnými, chvějícími se, jakých by řecké dláto propůjčilo soše Žádosti. Koutky úst stáhly se do rozkošnických důlkův. Oči naplněné zřítelnicemi neobyčejné šíře, černými, tvrdými, kočičími, slídívními, žhoucimi to oharky pravého *brasera* bez plamenů, oživovaly se jasnotou, která pálila i ve dne. Byly to oči pekelné nebo nebeské, neboť člověk nemá než tato slova, která skrývají nekonečno, by vyjádřil jeho moc. Zajisté, podobné oči inspirovaly klepthejské distichon: „Jeden z tvých vlasů, bych si jím sešil víčka, bych nezřel již jiných očí než tvoje!“ Ah! v takovýchto chvílích jaké odvety dostávalo se señoře nad ženami vždy krásnými! Ale vzrušení netrvalo. Vše zhasínalo, když ono zmizelo, a noc její ošklivosti znovu nabývala vlády, znovu požírala Vellini v mlčení a zůstávala těžce nad ní, jako studený bazilišek si lehá na místo, s něhož vše shtal...

By se milovala tato bytost měnlivá, krásná i ošklivá, vše pohromadě, bylo třeba býti básníkem nebo člověkem zkaženým. Starý vikomt neměl v sobě ni zrnka poesie. Také nerozuměl ničemu ze záblesků vážně, přelétajících po Vellini, ale poněvadž byl zkažený, nabažený, a starý civilisací i smysly, vysvětloval si velmi dobře, čeho možno vykřesati ze vši této ošklivosti.

— Nuže? kterak se daří, bohyně rozmaru? pravil s důvěrnou nestrojeností, usedaje do velikého křesla, zatím co Oliva zmizela. — Jste tak rozmarný jako já, pane vikomte, pravila señoora, jako dítěto rozmazlené,

jež se probouzí. Navštěvoval jste mne kdysi. Přicházel jste často. Tvářil jste se, jako byste o mne dbal, ale, jak když utne! jednoho krásného dne zmizíte a neví se proč, a už vás člověk nevidí... až dnes. — Byl jsem v lázních, moje maličká, odpověděl vikomt, *takže* ... — V lázních, aniž jste celá dvě léta paty z domu vytáhl! přerušila ho seňora směříc se. Tropíte si ze mne blázný, vikomte! nebo jest to vymlouvání po obědě! — Po obědě, kterak to? ptal se vikomt, kulatě své zelené oči, s tváří udivenou, dloubaje v tvář jazykem. Chcete říci, že jsem nachmelen? — Nikoliv, znám vás jako opatrníka, když ne moudrého. Máte nemocnou nohu, která vám zapovídá podnapítí se, pravila krutě, neboť se nudila, a by si ukrátila chvíli, byla by Prosného hodila tygroví, na němž ležela, kdyby šelma žila. — Počkej, čtveračko, pomyslí si vikomt, hned ti vyplatím za tvé úvahy o mé noze. Ale seňora hovořila dále: — Nikoliv, milý vikomte, vy jste ve stavu dokonalé jasnosti, ale obědval jste, dobře jste obědval; snad u některé bývalé milenky, a užij všech slastí stolu, a když nuda důvěrnosti se vás zmocňovala, řekl jste si, že by bylo zábavné a nové zajít ke mně, a přišel jste. Víno dráždí k dobrým odpovědům a dodává vtípnosti, když jí nezbavuje: „Řeknu jí, že jsem odešel do lázní, myslil jste si, bude-li mi nějak vyčítati mou nepřítomnost,“ a jiné klamy mamy, líhnoucí se vždy pod tíhou zákusků, „uvěří tomu“.

Vellini byla blízko pravdy, v patách, přece však jí nestihla. Neměla tušení o poslání, jež vzal na sebe

starý lišák, jehož právě zranila, a jenž netrpěliv oplatití jí ve své marnivosti ránu, kterou zasadila jeho sebe-lásce zmínkou o jeho noze, odmlčel se na minutku ... potom odhodlaně pustil se do pravého přímou otázkou:

— Vidáte se stále s p. de Marignym? — Zajisté, odpovíděla nedbale. — Ale dávno tomu, co u vás nebyl, seňoro? pravil zase p. de Prosny, upjav na ní oči lačně kruté.

Byl nad ní, mohl si ji dobře vzítí na mušku, protože seděl v křesle a ona na zemi. Změnila se za ta dvě léta. Sestárla. Sobec, zraněný od ní v pocítování své fysické neduživosti, viděl, že stezička mezi vlasy se rozšířila, že několik stříbrných vlasů ukázalo se v černém zrcadle pletenců. Měla na sobě jakousi hedbávnou bluzu bez šněrovačky, upevněnou pasem. Bosé nohy, tak hnědé jako její líce, klektaly pohodlně v sametových pantoflíčkách, vyšitých perlami. Zrádný úbor, který ukazoval dobře, že neměla již svých dvacet pět let! Jedinou věcí nesmrtelnou byl nedbalý a mladistvý půvab, jakým kladla svou malou ruku pod zlatý dráp tygří kůže, poslouchajíc p. de Prosnyho.

— Bude tomu týden, odpovíděla; přichází, když chce, jest svoboden. Kdo pak by chodil po deset let známosti denně? ... — A deset let, které nebyly, praví vikomt, dokonalé věrnosti. To bylo první kousnutí jeho mstivosti, strojil se co nejdříve k druhému. — To jí nijak nepodráždilo. Neodpovíděla jako upejpavá: „Což o tom víte?“, ale mírně a s tou melancholií, jakou mívají ženy, které hledaly štěstí a které nenašly než lásku!

— Ani on ani já nebyli jsme věrní. Náš svazek byl obzvláštní, dodala, sníc nahlas, neboť proč by byla říkala tyto věci starému Prosnymu? Více jsme se nenáviděli než milovali! — Pak tím lépe! pravil vikomt; neboť rozuzlení přichází, a nerad bych vás viděl nešťastnou. Víte asi o sňatku p. de Marignyho? — Vím to, vikomte, vece vážně, ale ne od *něho*.

Vikomt studoval tuto bronzovou hlavu. Bleskkrásy, který vyšlehl ze vzrušení srdce, přelétl jí po tváři. Ale bylo to příliš rychlé, by to bylo postřehnuto nedůsažným pozorovatelem, jakým byl p. de Prosny.

— Ano, vím to, opakovala, vznášejíc živě k ústům ruku, kterou byla podložila pod zlatý dráp tygří kůže. Škrábala se o ostrý dráp, na nějž příliš přitlačila, až krev vytryskla, a krev tekla a ona ji klidně ssála. Odevšad mi přišli povědět, že Marigny se hodlá oženit. Při každé ženě, kterou měl ve *vašem* světě nebo v mém, přinášeli mi o tom zprávy! Nevěděla-liž jsem to vždycky předem, hned v pozítří dne, kdy tyto ženy se mu oddaly? A neposílala-liž jsem ho často já sama zase k nim, když se od nich vracíval ke mně? Dnes místo lásky jest to sňatek . . . — Jest to láska i sňatek, vskočil jí do řeči neukrotitelný vikomt. — Nuže! jest to láska i sňatek, chcete-li, odpověděla. Ale to není rozuzlení. Není rozuzlení svazku, který jest mezi Marignym a mnou, toho není, pane de Prosny! — Na mou věru, seňoro, pravil de Prosny tónem žertovným, ale v hloubce rozmrzen, že shledává tuto ženu nezranitelnou, pýcha je skvostná věc, a víte lépe než já, proč

ji máte . . . ale vaše Oliva jest méně krásná než slečna Hermangarda Polastronova, nevěsta p. de Marigny, a ať mne čert vezme, není-li po ní všecek zblázněn . . . *takže* . . . — . . . Takže Vellini, která jest stará a ošklivá, vskočila mu do řeči s ironií, nemá již, než se vrhnouti oknem, miluje-li ještě p. de Marigny?

Bylo mnoho hořkosti v jejím hlase, když mluvila takto k vikomtovi, ale žádný hněv nezaplál v jejích černých očích, hlubokých jako samet, který světlo pohlcuje, aniž je zase vypouští. Byly pohaslé, znavené, plné nudy, ale klidné, jak byly, když vikomt vešel. A náš ubohý vikomt byl tak užaslý touto netušenou klidností, že nikdy nezadlouhal do tváří pracněji jazykem, jenž se nezmohl na odpověď. Čekal hněvu karmazínového a byl by se z něho radoval jako milovník hněvu a opravdový znatel. Místo toho shledalo se, že sešňora zvolila rozmar krásné chladnokrevnosti . . . Zklamala nadobro jeho naději!

— Závěrek takový byl by poněkud krušný, pravil de Proany, nevěda, co jiného říci . . . — Ba! zvolala, změnivši tón a polohu; ale na štěstí nebo na neštěstí, dodala hlasem méně zvučným, není závěrku!

Učinila mrštný pohyb roztomilé rozpustilosti a koncem své nohy hodila do vzduchu pantoflíčkem, který po dvou obrazech ke stropu padl na lože. Její pohyb odhalil rozkošnou nohu, slibnou a zhoubnou, která jako dlabovým políčkem udeřila v navnazené oči vikomta de Proanyho. Byla to jedna z těch nožek zvrácených, by rozechvívala v bláznivých tancích lásky

zvonkovou hru všech rolniček Fantasie a kolem nichž rozjařená obraznost šlehá, kroutí, a ovíjí se vystupujíc výše, jako révoví plamenů kolem thyrsu. Pro podobnou nohu bylo ztraceno kdysi Španělsko, když rozkošnická Cava měřila svou nožku žlutými stuhami před upoutanými zraky krále Rodriguesa, na číhané za svou žalusií.¹⁾

— Chuděrko! pravil starý Prosny, písknuv svým hlasem zhýralce. — A dále? pravila tonem suchým přihlazujíc obrácenou rukou záhyby svého šatu kolem kotníků a s výrazem očí, připomínajícím vikomtovi Chastenayovi de Prosny, že není králem Rodrigem, ale diplomatem v úřadě. — Hle, nohu nahou, odpověděl vikomt, vstoupiv v cítění své úlohy, ale zůstav pod vládou fysického půvabu této ženy, — nohu nahou jako nějaké kouzelnice, *která chystá své čáry* ... Vzpomněl si na slovo paní d' Artelles o talismanu: — a jistě znáte nějaké velmi mocné a velmi jemné kouzlo, že nemáte strachu z krásné Hermangardy Polastrovovy. — Mám takové kouzlo! pravila s tváří tajemnou a zchytralou, kladouc prst na svá ústa jako jedna z čarodějek Macbethiných.

Posmívala se mu? nebo jako ženy její jižní země měla nějakou pověru, k níž připínala svůj svazek s Marignym a která pro ni chránila jeho trvání? Se svým temnostným čelem měla ani nevím co divokého, tuláckého, cizinského. Zpívala často jakousi balladu rýmovanou! kterak matka její, jsouc s ní těhotna,

¹⁾ franc. la jalousie, žárlivost i žalusie.

jednoho dne dávala almužnu pod portálem kteréhosi kostela Cikánce, dřepící u dveří, která na ni upřela své táhlé ohnivé zraky, natahujíc svou suchou ruku. Podobala se velmi této ženě, opakovala jí matka. Byla to též podobnost duší? A jako potulný ten lid, k němuž příslušela tato žebračka, ujařmovala i její myšlenku láska zázračných věr?

Ale starý zhýralec z XVIII. věku neviděl nic z této němé poesie, která náhodou se skýtala v ulici Provenčeské č. 46., v lůně nejduchovnějšího a nejprosačtějšího z měst země. Neuzřel ve všem tom než zajímavé skutečnosti, otroctví zvrhlých rozkoší. Vyložil si svou zkaženou obrazností slovo a tvář señořinu:

— Vy jste dva velcí ohavníci, pravil s veselostí, která nevylučovala žádostivosti, mysle na Marignyho a na ni. Tak lpětí jeden na druhém, k tomu třeba, by byly mezi vámi zločiny!

V

SBOHEM.

Vikomt de Prosny zůstal až do půl dvanácté u señořy; ale marně vyplýtl jemnost a ostrost ambry, již byl provoněn: nemohl proniknouti tajné myšlenky Vellininy. Jest zoufalá, není zoufalá, nevěděl tuze

jistě; jest tak lhostejná nebo líčí bezstarostnost; rovněž si tím nebyl jist. Nepřinesl-li jí nic nového oznámením sňatku Marignyho, věděla-li již o něm opravdu, pak myšlenka paní d'Artelles by se nikdy skutkem nestala. Kterak si vysvětlit, že seňora zůstala klidna na své tygří kůži, místo aby sama ztygřila; místo aby se rozsoptila, by paní de Flers nabyla dokonalého přesvědčení o nebezpečí a směšnu, jaké by takováto žena vrhla na Hermangardu, kdyby se provdala za Marignyho? ... Ať tak nebo onak, bylo to zklamání úplné. Ani se nehnula; nekřičela; nic nerozbila; neprojevila posléze ani stínu jedinkého z těch krásných kněvů na způsob Karla Smělého po Gransonu, jaké u ní vídal jindy, neboť Veliká byla hrozně násilnická pro věci, dle něho mnohem méně důležité. Úspěchy jeho první návštěvy nebyly skvělé; cítil to dobře. Také by byl býval hrozně nevrlý, kdyby nebyl podřadně trávil.

Odcházeje, potkal na schodech pana de Marignyho. Vídali se často ve společnosti. Srazivše se, pozdravili se.

— Eh! eh! pravil p. de Frosny uštěpačně svými kolozubými ústy, dnešního večera nevěrníkem své krásné nevěstě, p. de Marigny? Nejsíte tedy u paní de Flers? — Ani vy, pane, odpověděl tonem studeným a jízlivým, u paní d'Artelles? — Obědval jsem tam, odvětil vikont, ale po kávě, a bych se nalokal trochu vrdachu, jak rád čínám, když poobědvám, zaskočil jsem na chvilkovou besedu k seňoře. Dávno už jsem ji neviděl a našel jsem ji velmi sestárlou, velmi změněnou, tu

milou seňoru, a zadloužil v tvář jazykem, jakoby byl opravdu omráčen změnou Vellininou! — vaším sňatkem, jehož se jistě nenadála, jako vy jste se ho nenadál, zasadil jste právě poslední ránu chudince, *takže* . . . *takže* jsem myslel, že návštěva soustrastná . . . — Učiněná předem, vskočil mu do řeči Marigny. — Byla by pozorností přítelovnou, dořekl vikomt, neprozrazuje nikterak tváří, zda slyšel, co dodal p. de Marigny, neboť přese vše miloval jsem seňoru, dívku v jádře dobrou, ač živou jako střelný prach, ale dívku dobrou, jak jsem řekl. Ostatně která, byť nejmírnější z těchto ubohých berašák milého Pánbíčka, by se viděla ráda odsazena do koutka po zákupu desíti let! deseti let! u nebe! toť promlčení, toť skoro právo vlastnictví nerušitelného, *takže* . . . bych se vsadil o dobrý sek mečem: (bývalý rváč vždy se hlásil v starém Prosny), že se hned tak nevyprostíte od rozzuřené kočky, kterou vám hodí co nevidět pod nohy, můj ubohý Marigny! — Myslíte? pravil Marigny s lehkostí dosti pohrdlivou. Nuže, právě to uvidíme ve chvílce, pane de Prosny. A pozdravil ho, stoupaje dále po schodech, zatím co vikomt sestupoval, bruče si do záhybů svého pláště, pod nějž sunul svůj nos jako volavka strká svůj ostrý zobák do svého peří: — Jakkoliv se odmlčela ta pekelná seňora, kterou by bylo třeba podrobiti mukám inkvisice, kdyby ji chtěl člověk dohnati k vyznání, řekl jsem toho dosti, aby přijala tohoto Marignyho, který jako by ničeho netušil, na pořádný oštěp! ano, ano, bude dnešního večera roztržka v Agramantu! — Stará

a svárlivá slota advokát! myslil Marigny, stále vystupuje. Nebyl rád této návštěvě, vikomtem učiněné jeho milence po tak dlouhé přestávce. Znal ať jakkoliv zahalenou nelibost paní d' Artelles. Dohadoval se nějaké pletky, jejímž nástrojem byl bývalý hraběncin kavalír. Když vešel k señoře a když přistihl ji ve zvláštní poloze a tvářnosti, neměl již pochyb, viděl jasně.

Vellini spustila se zase na svou tygří kůži po odchodu vikomtově, neopírala se již o loket, ale ležela plocho na zádech jako mrtvá nebo jako umírající. Vložila si kapesník na tvář, by asi skryla své pohnutí Olivě. Byla tolik skrušena nebo snad tolik na sebe samu shroucena, že neslyšela tak známého kroku Marignyho, když pozdvihl předvešní záclonu, a že zůstala ležící, bez hnutí a zastřená.

Bylo v tomto torsu takto hozeném, tak útlém a tak svižném jakési stahování, které neuniklo Marignymu, a jež prozrazovalo vnitřní úsilí nebo úzkost.

Přiblížil se, vzal ji náhle a něžně pod bedry a pozdvihl ji takto s její kůží tygří jako matka pozdvihuje své dítě v plášti, na nějž je byla položila.

— Ty trpíš? co ti jest? zeptal se jí sňav jí šátek. — Není mi nic, pravila, pohotová k přetvářce; skrytá, myslila, svou vůlí pod svou křehoučkou maskou batisovou.

Ale on, přinášeje ji před zrcadlo:

— Pohleď, jak lžeš! pravil, stavěje zsinalý obličej proti lhostejnému tomu slovu.

Ať jakkoliv, hrdá a krásná skupina: tato žena

s nohama hnědýma a bosýma, s obličejem zmučeným, se slzami spolykanými, v pažích tohoto muže, soucitného k její skryté bolesti, stojícího, s hlavou odkrytou, zahaleného ještě v plášť, jehož neměl kdy odložit, a na nohou, s nichž visela volně roztažena tygří kůže se zlatými drápy.

— Nech mne, Ryno, pravila s prudkým trhnutím, jako by se hanbila, že ji zradil její obličej.

Ryno, to bylo jméno p. de Marigny. Narozen v posledních letech císařství, v době, v níž poesie Ossianova měla císařský úspěch, byl nazván jako jeden z hrdin Macphersonových. Toto ideální jméno, směšné na každém jiném než on, slušelo dobře k postavě a tváří muže, odlišnosti skoro velkolepé, jehož život, prameny živobytí a dobrodružství byly obklopeny mrakem.

Byl dle všeho zvyklý divokým rozmarům señořiným, neboť přidržel ji k své hrudi, s úsilím, pravda, ale přidržel ji.

— Ne, ne, pravil, proč mi chceš uniknouti? Co ti přinesla tato klepna vikomt, by převrátila takto tohle zlé čelo? dodal s veselostí bez upřímného přízvuku, usedaje na divan a drže ji na svých kolenou. — Neřekl mi, odpověděla vážně, než co vím, co jsi mi sám řekl. Myslel, že mi něco poví, když mi oznámí tvůj sňatek se slečnou Polastronovou. — Duše hrdá, zranil tě, vece Marigny. — Mne! pravila s očima blýskajícíma a hlasem hodným Medeje. Což duše hrdé jsou hned pohotově prvnímu přichozímu, který je chce potrápiti? A poněvadž opovržení se v ní vzedmulo, nabyla oné

vznešené krásy, která povždy dodávala náhle této ošklivé a vyzábělé bytosti neuvěřitelné všemocnosti.

P. de Marigny byl přemožen dojmem této krásy, která se zapalovala jako pochodně, nebo některou z oněch vzpomínek, které přímo obnovují minulost, ať tak nebo tak, stalo se však, že milovník krásné Flermangardy dopustil se vůči své nevěstě zpronevěry polibkem.

Byl mu oplacen zuřivě, ale jako by láska a nenávist byly ve Vellini stejně jako ošklivost a krása, opakovala znovu tato dívka všech odporů:

— Nech mne! nechci tvých polibků; hnusíš se mi, nenávidím tě.

Mluvíla pravdu? . . . Někdy ženy mají tato slova protirečná, která dodávají laskání cosi bezděčnějšího. Pýcha milencova při tom získává; rozkoš také, ale ona neznala těchto výpočtů.

— Ano, hnusíš se mi, opakovala všechna bledá, tímto křečovým polibkem. Nenávidím tě jako každá bytost hrdá, učiněná, by byla svobodná, musí nenávidět osud, který ji utiskuje. Tys mým osudem z tak dávna. Budeš jím stále? Nebude chvíle v životě, kdy padnou okovy, které nosím? — Věř mi, Vellini, přijde taková chvíle! odvětil Marigny bez podivu, beze hněvu.

Zvláštní párek, který takto hovořil rty, jež se právě spojily, báječnější snad než obludy, na jejichž hřbetech seděli!

— Ah! nevěřím ti, pravila, nepokusila jsem se tentokráte uvolnit se nadobro od tebe? A ty též, nepokusil

seš rozervatí na kusy tento zhoubný svazek? Mohli jsme kdy, Ryno? Nezůstal na nás, kolem nás, v nás, jako dvojnásob zpevněné zauzliny hada? Nic s ním nehlubilo. Ani bolest, jež mi přišla sebou, ani štěstí, které mi přišlo ostatními. Velmi jsem trpěla tvým odchodem, když jsi mne opustil pro ženy mladší a krásnější; ale posléze jsem se utěšila. Milovala jsem také, neb aspoň pokoušela jsem se i já milovatí, jak ty's miloval! Nuže, tento svazek, roztržený, vždy se zase spojil, by se zase roztrhl a znova spojil. Bylo to vrtochy? Bylo to zvykem? Bylo to něco více nebo méně než láska! Vrácel jsi se mi, když jsem tě čekala, jako bychom si byli uhodli myšlení, já tvého návratu, ty mého čekání! Dnes se ženíš s milovanou mladou dívkou. Já, já jsem velmi jista, že tě již nemiluju, a přece tadyhle jsme oba zase na témže místě jako od deseti let! Dříve než jsi vešel, zcela dobře jsem řekla vikomtovi, který myslel, že mi probodne srdce, když mi oznámí tvůj sňatek, že není možného rozuzlení tohoto osudného a truchlému svazku! — Jest třeba přece, aby se ně- jaké našlo, Vellini, pravil Marigny s rozhodným tónem muže, který si vyčítal slabost. Když jsme se ustávali milovatí, aspoň jsme bývali upřímní.

Neoklamávají se lidé s duší poněkud vznešenou a když se ostatně již nemilují. Dnešního večera, Vellini, přišel jsem, bych učinil, čeho jsem nečiníval s tebou, kdykoliv jsem tě opouštíval, přišel jsem, bych ti dal poslední a svrchované sbohem. — Síla tvé duše tě šálí, Ryno, dělá s šílenou vírou, domní-

váš-li se, že jsou věčná sbohem. Zase mí se vrátíš! Povídám ti to bez záchvěvů radosti, bez pýchy, bez vítězí žárливosti; půjdeš přes srdce mladé dívky, s níž se ženíš, by ses mí vrátil. — Nikoliv, pravil, nikoliv! Znáš tvou moc, Vellini; ale miluju to dítě cudné a roztomilé, dceru světa nedůvěřivého, která přece se svěřila. Nemohl bych jí vystaviti trýzním bolestí nesmírných za to, že mne milovala a vyvolila. — Toť dobře, pravila; toť ušlechtilé a loyální od tebe, že takto smýšlíš. Ale kolik žen jsi miloval v těch deseti letech, bych ti dala právo věřit v trvání i nejslechetnějších vzruchů tvého srdce? — Ah! odpověděl Marigny s vroucí hlubokostí, nikdy jsem nikoho nemiloval jako ji, ani tebe ne, Vellini, ani tebe ne! City, jejichž kypění a vření jsi vzněcovala v mém srdci v dvaceti letech, znovu oživila v srdci třicetiletém, starém a ošumělém. Vzkřísila ve mně schopnost milovati, a tolik ji osvěžila, tolik rozhojnila, tolik doplnila, že jest jako v prvních chvílích mladosti a života. Nikoliv, nikoho jsem nemiloval takovou láskou. Smysly, obraznost, rozmar, potřeby srdce, které neumírají všechny týž den, strhovaly mne příliš v rozličné strany. Ale uchovával jsem vždy část sebe sama. Byla to ta polovice, která se ti vracívala, Vellini! Dnes každý návrat stává se nemožným. Hermangarda mne má zcela celičkého. — Přisahal bys na to? pravila s úsměvem vřezávajícím se do srdce, jehož posměvačnost pochopil. — Ah! toho políbení před minutkou, vece, ale což jsem neřekl, že znám tvou moc, tvou neslýchanou moc chvílemi,

nepřemožitelnou, zvláštní, nevysvětlitelnou, která není láskou, která není ani vzpomínkou lásky? Právě tomu chci utéci, Vellini. Učiním lépe než onen sultán, který kladl šavli mezi sebe a svou milenkou. Položím mezi nás vzdálenost „za horami“, nejlepší meč, který jest, by přetl všechny svazky srdce. — Nuže! Kéž bys mluvil pravdu přes všechny zkušenosti, zvolala, kéž bychom žili oddálení, ty šťasten a já aspoň svobodna! Což jsme se milovali? Vždyť víš: pokud trvala naše láska, plodila jen bouře, opojná bláznovství a neskonale úzkosti! Když přestávala, zůstávaly nám úzkosti; a proběhla-li někdy jimi bývalá a nepochopitelná opojení, ah! jak jsme je proklínali! Jakým to životem, můj Bože, jsme žili! nic mezi námi nebylo pokojno. Všechno bylo samý zmatek, samá hádka, bezesnost, proč, Ryno, jsme se milovali? Naše duše na sebe narážely objímáním našich těl. Příliš se sobě podobaly. Jsem tak hrdá jako ty, tak pánovitá jako ty. Snad právě to vysvětluje tuto příliš dlouhou důvěrnost, zmítanou a krutou, ba právě to ji, Ryno, zvěčňovalo. Snad jsi se mi vracíval, protože tvoje duše pyšná nemohla snížit mé duše, odvracel jsi se od ní únavou, že jsi ji nemohl ohnouti a přemoci. Ah! čeho ti třeba, milý příteli, toť žena sladká a něžná, která miluje se sebezapřením; jest to duše, nad kterou ty bys panoval, a které bys se mohl ukázat šlechetným. — Nalezl jsem ji, pravil Marigny. Ožením se s ní v několika dnech a odjedu s ní. — Sbohem tedy, Ryno! řekla Vellini; odejdi, zůstav mne navždy. Vidiš, nejsem již žárliva.

Ta Hermangarda de Polastronova, o níž mluvíš s nadšením svých mladých let, vzbuzuje ve mně méně žárlivosti, než ona hraběnka de Mendoze, které jsi snad nemiloval. Mám klidnost věcí vyhaslých. *Florinda perdio su flor*. Ano, sbohem, Ryno, můžeš odejti. Máš pravdu, jest-li co lidského, čím možno přetrhnouti svazek, který příliš trval, toť vzdáliti se jeden od druhého. Kdybys zůstal, byl bys sobě jist, že nuda tvé duše nezahlnala by tě jednoho večera k smutné Vellini? Znovu bychom vzali na sebe ohavné to jho. Běda! jest mi nemožno nevěřiti, že je zase jednoho dne vezmeme. Vš proč? dodala, mistic k svému hlubokému pohledu zvláštní úsměv. — Eh co, *pořád to bláznovství?*, pravil Ryno. — Ano, pořád! ale, co díš?, to není bláznovství, pravila s přízvukem pošeptným jako přízvuk osudu, když nám hovoří v hloubce, až na dně srdce.

Neměla již povýšeného tónu, kterým mluvila s vikomtem de Brosny. Vyjadřovala tytéž city, ale nebyl to již přízvuk tak pevný, s hlavou tak vzprámenou. Vrátila se k pravdě svého smutku. Srdce hrdé, neměla již proč skrývati svou ránu Marignymu. Mohla ukázati svou únavu. Což netrpěl také on touto úpravou? Což netrápil se týměž otroctvím? Což neměl jako ona tutéž vroucí žádost osvoboditi se od ní? . . .

To bylo dlouhé a studené sbohem. Nebylo ani slzí, ani vroucných objetí, ani tlumených vzlyků, ani posledních něžností. Marigny znovu stal se milencem Hermangardiným. Chvilková krása Vellinina ztratila se v zmalátnělosti její duše. Neměla již žádného půvabu.

Byla odzbrojena až i z oné nenávisti, o níž mluvila ani ne před hodinou, když se všechna vzepíala pod ohnivým polibkem. Byla chmurná jako vtělená Ošklivost. Pohroužená sama v sebe, bez výmluvné bledosti, bez ruměnce na tvářích, svraštělá, skrčená, smračená, žlutá jako zvadlý list, který přibírá denně více prachu do svých řas, spánků vpadlých, se ztuhlými rty, s obrvám staženým na své příšerné oči, podobala se Maugrabině, která se tolik vřezala v obraznost její matky! Dojem, jímž působila na svého bývalého milence, zledověl; již ji nedržel na svých kolenou; jejich paže se rozvázaly a seděli teď dosti daleko od sebe na zelenavé pohovce, na oněch hypogriffech, symbolech rozmaru, který jich neunášel již na svých křídlech!

Jak dlouho dleli v tomto mlčení, téhotném myšlenkami? Nevěděli. Poněvadž však noc postupovala, Oliva, divíc se, že nic neslyší z přebytku své paní, vešla a uviděla je stojící oba u krbu, v němž dohasínalo. P. de Marigny přehazoval si na ramena plášť, který byl spadl na divan. Strojil se odejít. A seňora, ta stála bezcítná.

— Posvitte p. de Marigny, pravila Olivě, a až půjdete zpět, přineste mi skřítku ze santálového dřeva, položenou na polici v mé světnici. — *Buenas tardes!* dodala ve svém jazyku, jak říkávala Marignymu po léta, každého večera, když ji opouštěval. — *Conqué vamos!* odpověděl s přízvukem, který se podobal jejímu přízvuku. A aniž ji uchytí za ruku, které mu ona nepodávala, šel za Olivou, ve zvláštním a smíšeném

pocitu, který znají jediné muži, přetrhnuvši s tím, co bylo dlouho jejich životem a nesmějící se již dojímati.

Oliva se vrátila se skřínkou.

— Rozdělejte oheň a přiložte, pravila seňora, a otevřela drahocenný kufřík.

Vytáhla medaillon, zasazený do zlata. Byla to skvostná podobizna Marignyho, kdysi nošená, které teď však již nenosila.

Oheň znovu zaplápolal péčí Olivinou.

A tu s pohybem pantheřiným Vellini uvrhla do plamene medaillon, podobiznu, zlato a všechno. Zlato roztálo, ale jakoby křehký obraz již ztravovaný nehořel dosti rychle po libosti jejího brutálního rozmaru, chopila se železného štáradla u krbu a tloukla zuřivě v místo, kde zmizel, lámajíc, roztloukajíc, roztírajíc planoucí uhlí. Věc neslýchaná! zase zkrásněla. V horlivosti svého činění vrkoč jejích vlasů se odpoutal a splynul po hubených ramenou. Zžiravé žároviště bylo ledé proti ohni, který jí šlehal z očí.

Roztírala ... roztírala. Pro čin skoro podobný lord Byron byl usouzen bláznem důvtipnou a rozumnou Anglií, ale Oliva, přes své vlasy z hořícího zlata, nebyla Angličankou. Sloužila señoře čtyři léta a pomíjela její vrtochy bez úžasu a mlčením ... Viděla asi mnoho jiných takových ...

— Seňoro, pravila, když barbarka ukončila dílo zkázy, p. de Cérisy čeká vás v saloně. — Co mi do toho! odpověděla velitelská Španělka, ať čeká, nebo lépe ať odejde, přebudu noc tady. A vzala z klenotní schránky,

jež zůstala otevřena, malý flakon, hranítkovitě broušený. Vytáhla zátku a vypila jedním douškem, co obsahoval. — Ale seňoro, pravila panská, dvě hodiny již tam netrpělivě přešlapuje. Desetkrát již prosil, by směl k vám. — Tím hůře! pravila s hrdostí osvobození, jsem svobodna, neposlouchám již nikoho. A lehla si na divan.

Pýcha klamala v ní pýchu, neboť koho, ne-li jen samu sebe, koho kdy poslouchala?

VI

ZVĚDAVOST BABIČČINA.

Ze všech štěstí, kterých dobrým zažíváme, nejhezčí, nejspanilejší a nejčistší, ale také jedno z nejdražších jestif to, které předchází sňatek, které jej předchází jenom několik dní. Toť věru cosi líbezného; ničeho mu nechybí, ani toho stínu melancholie, který obetkává štěstí sametem jako jisté pýří sametní broskve, když se obracíme k svému životu mládeneckému z prostřed klenotů a náramků, které se kupují, symbolických prstenů, úchvatů pro oba! Každého jitra posíláme za šedesát franků nebo za více, dle ročního období, nejkrásnější květiny své zaslíbené, která je otrhává s lístků sníc něžně na krajkoví svého košíku;

poslední paprsek rytířství, zmírající na květinách, které hned odumírají! poslední hold, který sobežtí lidé nabízejí ještě ženě, kterou milují nebo které nemilují, ale s kterou vstupují v manželství.

Tento zbožný kult, vzdávaný mladé Panně, která se co nevidět stane Madonou, konal p. de Marigny, jeden z *krasavců* oné doby, s tím zanícenější roztočilostí, že zřídlo její bylo v pravé lásce. Co tolik lidí chladných činí z dobrého vkusu, z pýchy nebo z vyššího citu elegance, on činil ze všech těchto důvodů a z jiného ještě, který jest nejlepší, z důvodu srdcí opravdu láskou planoucích. I bez lásky byl by býval v očích světa a jeho oceňování nejroztomilejším z ženichův, ale on miloval . . . a tato láska dodávala nejmenším podrobnostem neskonale hodnoty a přetvářela maličkosti. Jeho cit, chvějící se a zadržovaný těmi vlasovými přehradami, které slovou slušností, vrhal na všechny věci skvoucí pěnu jeho přemáhaných žárů, šířených vroucností, jeho bolestné učenlivosti. Důsvědčoval svou sílu ohebností své poslušnosti, a nemoha se vymluviti v náručí, mluvil u nohou a vynalézal si jazyky, by nahradil ten veliký jazyk, který mu ještě chyběl, a jehož příliš žhoucích slov neměl pronésti až za několik dní. Proto také v každé chvíli Ryno de Marigny obklopoval Hermangardu těmi tisíci vybraných pozorností, které překládávají myšlenku utkvívající kolem ženy v úchvatné a útlé arabesky, které ji vyjadřují tajným písmem za každým pohledem a za každým krokem, a připojoval tolik svou duši

k této péči, úřední a závazné pro každého člověka z vyšší společnosti, a která bývá často tlumočnicí srdce, jehož vždy nebývá s dostatek, že se v tom okoušely jaksi předem slasti nejdůvěrnějších a nejněžnějších projevů lásky. Malé pečlivůstky jsou velikými pro ženy. Umějíce lépe než muži hrát se svými city nejvážnějšími, aniž je zmenšují, jsou vůbec velmi citlivy na výraz citu plného bujarosti a vzletu, který k svému kouzlu připojuje kouzlo lehkosti a půvabu. To bylo pravdivo zvláště pro markýzku de Flers. Narozena jsouc za Ludvíka XV. Miláčka, byla více ženou než jiná žena, a obdivovala mnohem více než Hermangarda, příliš opojená, než aby něco rozeznala, zřídla tohoto ohně lásky, vždy výmluvné ve svých různých projevech, která jako měnící se a přítomný Proteus měla umění metamorfos.

A přece, ač pod nárazy těchto dojmů bez ustání obnovovaných, paní de Flers uchovávala ve svém srdci poplašnou vzpomínku slov paní d' Artelles! Ještě nikterak nejednala vůči svému budoucímu vnuku. Proč vyčkávala? Byla zničena v ní naděje, kterou si zprvu slibovala vše vysvětliti a všeho se dovědět? Vzdala se? Nechala toho? I kdyby byla chtěla zapomenouti důvěrností své přítelkyně, nemohla toho se ženou tak zaujatou jako hraběnka, která ustavičně ji sužovala, která bez ustání přicházela napínat svou pavučinu kolem ní vytrvalostí zvyku, která jí slibovala *jistých* zpráv o nepřerušujícím se svazku mezi Vellinou a Rynem, která jich však nepřinášela, ale která se i dále

kasala, že jich poskytne. Ostatně paní de Flers neztajovala si nikterak, že takový svazek, byl-li, vysazoval Hermangardu onomu neštěstí, pro něj svět nemá než kruté úštěpky nebo falešnou soustrast. Paní d' Artelles zase, nedostávající oněch zpráv, které oznamovala velikými hlaholy trouby, vtrubovanými denně v uši přítelkyniny, bylo se obávati, by shovívavá markýzka neupadla zase polehoučku na prachovou podušku své první bezpečnosti. Jak jsme viděli, slídilovi paní d' Artelles, p. de Prosnymu, lov se nepodařil. Vellini nedala se chytiti. Dovírajíc se o sňatku, neukázala ani zraněné lásky, ani hněvu, ani mstivosti, a přece dle rozpočtů hraběččiných a vikomtových mělo jí to vyrvati křiky opuštěné orlice! Od své poslední návštěvy p. de Prosny došel zase k oné *stvdře*, jak říkali tito aristokrati rodem a licoměrné mravnosti, ale *sivůra* se svou škádlivou lstivostí, živočišným taktem ženy, jímž vládla tak výborně, domrzela velmi urozeného a velmi zchytralého vikomta. Nevěděl o naprosté roztržce se vzájemným souhlasem mezi oběma milenci. „Marigny, pravil paní d' Artelles a paní de Flers, která mu dopřála vymluvíti se, bude tedy mít mladou ženu a starou milenku. Poznal jsem dosti těchto zmlsaných jazyků nabažených labužníků, kteří se vracívali k paprice, když se najedli ananasů.“ Paní vykřikovaly na tato hrozná slova, ale přibýlo o důvod více, by se markýzka de Flers posléze rozhodla.

Pustila se do toho jakožto žena duchaplná a srdce statečného. Vzdala se onoho systému úskoků, slídič-

ství, falešných okolků, který pokoušel paní d' Artelles, myslela, že bylo lépe títí přímo do živého a zamířiti zpřímá k jádru věci. Přidržela se toho, co bylo nejprostšího, a ostavila bez námahy všechny malicherné plotky; jednajíc v tom jako největší diplomati, kteří v opak proslulosti, již si dobyli, nechytračí skoro nikdy, ale vrhají se do plné záležitosti ryzostí svých rozhodnutí. V podstatě ctíla velmi p. de Marignyho, nikoliv z důvodů, čerpaných ze vnějších činů, ale z intuice, z tušení, po způsobu žen, které mají takt. Marignymu nikdy nechybělo, čím působivají muži na myslí řádu vyššího s nesmírnou mocí. Neměl nepřátely leč lidi všední. I fysicky je urážel. Oh! můj Bože, ano! urážel je, tyto jemnostníky! Bylo třeba je slyšeti. Posuzovali ho v jeho obleku, v jeho tvářnosti, v jeho osobě zevnější, nejhorším to posuzováním pro lidi vyššího světa. Což v tom podivného? Při rovnostních a choulostivých mravech a žehravostech naší doby jsou fysiognomie, které by lidé rádi rozlámali jako nějakou korunu. Jest to královská hodnost práva tak božského pro tuto plebs, která již v ní nevěří. P. de Marigny měl skvělé neštěstí a nebezpečí takovéto výrazné fysiognomie, nejen v rysech tváře, ale v těle, ve způsobech, v bytosti cele celičké. Také když se poslouchaly mužské nebo ženské klepny, které ovládají svou hatmatílkou mínění salonů Paříže, co se o něm vše nepovídalo? Průsvitný a hnědý závoj orientálního vousu jemně protkávaného zlatem, který mu spadal na ústa, špatně zakrýval opovržení jeho rtů! Jeho vlasy, jež nosil dlouhé,

a o něj pečoval, jak opakovali bez přestání mluvkové, s kultem nehodným člověka duchaplného, dodávaly příliš theatrálního výrazu této tváři, v níž bleskotaly a hrály jasy inteligence ve stínu vhloubenějších rysů. Posléze jeho oči, to jediné, jež bylo na něm opravdu krásné, jeho oči, které žíznily po myšlence u bližních jako oči tigrovy žízni po krvi, byly příliš směle nehybné! Vše to nebylo *Gentleman-Like*, jak pískaly konopky dandysmu, lelující s výše kravaty, kde hřaduje jejich bezvýznamnost. Ale ženy věděly odpověď ... odpověď, které nedávaly. Jako dívka z Báje milovaly tohoto milovníka s *dlouhou hřívou*. Tolikrát viděly, jak se za nimi, pokornými a lichotnými obrací tyto tvrdé zorničky šelmy, které ve svých vrásčitých a znavených víčkách měly ztuhlé a nekonečné světlo pouště, jež pískal vítr. Jestliže jen poněkud vybočily z obecného pořádku, podrobovaly se vlivu magnetové síly, která byla v Marignym. Žil tu i onde. Rozvádě se, neznámo proč, se svou rodinou, zmizel z Paříže po několikrát, potom se tam znovu navrátil. Jeho život byl tedy jako propast. Nebylo v něm příliš jasně viděti. Hlubina jeho citů byla druhou propastí; ale těmito temnotami prosvítala v něm ona moc, která má větší cenu než to, nač se vynakládá. Podobaje se všem ctižádostivcům, životem zklamaným, všem duším silným, vyděděným okolnostmi, vrhal se na odškodnění, která již nejsou odškodněními, na pomíjivá opojení; ale pod zahálčivým rozkošnictvím hýřivce pozorovatel byl by viděl *jednoho z těch mužů*, jak pravil

Shakespeare, v nichž každým palcem jest muž. Paní d' Artelles, která si zakládala na úsudku, ukázala dosti pozorovací schopnosti, když pravila, že s ženami není než stěhovavým ctižádostivcem, více dobyvatelem pro vykonávání moci než pro slasti lásky. Ale neviděla s toutéž pronikavostí, že v tomto ctižádostivci rodu Cesarova bylo též srdce. Jako Macbeth ssál mléko všech lidských něžností. Byl to veliký muž, ale přece však člověk, a ne jeden z těch bronzových bohů, jaké vytepává moderní poesie a kteří nejsou více pravdiví, jak my tomu rozumíme, než magoti Číny nebo porcelánové pagody Japonska.

Markýzka de Flers nesevěřila se své přítelkyni se záměrem, který se v ní utvářil, otevřít se totiž upřímně p. de Marignymu ve jménu štěstí Hermangardina. Toliko jednoho dne oznámila, že půjde do Opery, ponějprv, co se hrát měl *Vilém Tell*, i řekla Marignymu: „Povedete nás“. Pro denní hosty paláce de Flers tento záměr Opery byl skoro událostí. Dávno již vskutku markýzka zříkala se všech divadel. Raději bděla a hovořila doma. Divadla nemohou se líbiti než dvěma druhům žen: velmi krásným, které se v nich ukazují, a nevšímavým, které tam nejdou, než aby poslouchaly a snily. Nuže, markýzka nebyla již v první skupině těchto žen, a nikdy nebyla v druhé skupině. „Moje dítka, pravila Marignymu a Hermangardě, ráda bych před vaším sňatkem ukázala vaše štěstí celé Paříži“. K této rozmilé zámínce pohnuly ji přání a naděje setkat se v Opeře se seňorou Vellini, o níž vikomt de Prosny říkal

věci tak neobyčejné. Dcera Evina, již stáří nezabíjí, ale soustřeďuje, dcera Evina, zvědavá až do konce, činila si vnitřně tuto otázku, která má pohlaví: Kterak panovala? čím to ještě vládne? Žena jako markýzka s analýsou mikroskopickou a zdrcující vidí dobře věci, kterých lidé zholá nevidí. Přála si vroucně viděti jich. Ba nad to pozorovala by Marignyho vedle Herman-gardy v náhodném tomto tváří v tvář a tohoto setkání se s bývalou milenkou. Posléze ať už tak neb onak, po Opeře přivedla by p. de Marignyho do paláce de Flers a když slečna de Polastronova by odešla do svých pokojů, počalo by vysvětlování.

Z celého záměru jen toto vysvětlení se podařilo. Večer, kdy Paříž podívovala se krásné Hermangardě Polastronové po boku jejího zamilovaného ženicha v lóži paní de Flers, Vellini nebylo v Opeře. Vikomt de Prosny otáčel marně svá kukátka na všechny strany, a ještě marněji slídl v přestávkách svým zeleným okem a svým dlouhým žlutým zobákem za skleněnými tabulemi všech lóží, seňory nespátril a nemohl ukázati zvědavé markýzce této žínky, již s neřestným smíchem nazýval *flakonem papriky p. de Marigny*. A tak panu de Marignymu, šťastnějšímu než zasluhoval, jak by byla řekla paní d' Artelles, nebylo třeba se obávat sebe ostřejšího pozorování a mohl si pochutnávatí pohodlně na kráse ženy, která se rozvíjela po jeho boku, stydlivá a šťastná. Cítil tehdy, jaká jest to vítě-zosláva pro hrdého muže oženiti se s mladou dívkou, po níž kde kdo touží, a nakloniti k sobě vahadlo, na

němž jsou zavěšeny krása, mladost, nadějnost a lesk jména, a to prostým darem nebe, že jsme milováni. Cit jiného řádu připojoval se ještě k tomuto. Pod tlakem těchto tisíců pohledů celého sálu, které k němu odevšad vystupovaly nebo sestupovaly, jeho zadržovaná láska kvasila v jeho hrudi a vzdouvala ji svým vězněným varem. Ah! nebojme se přiznati si to! jest nám tolik třeba svědků v životě, že svět jest často koncentrické zrcadlo, které odráží lásku do našich srdcí s ohni sesílenějšími. Hermangarda toho zakusila též dnešního večera. Ona též se korunovala dojmy, jimiž žila. Ve všech lóžích nemluvalo se než o její kráse. Měla šaty z bledě modrého atlasu se stran se měnícího, na němž chvěla se hra světél, a z lůna veškerého tohoto blankytu, pravé to okrasy blondýnek, vyzařoval prostosrdečný, nevinný, nestrojený lesk, svižná a sladká velebnost panenské labutě. Snivost jejích jasných očí, čistotu jejího profilu antického vhloubeného reliéfu bylo by snadno nařknouti z chladnosti, úhony, již propadává příliš velická dokonalost, ale růměnec jejích tváří, tak skvoucí jako purpurová páska rtů, dokazoval dosti, že pod mramorem oslňující bělosti byla živoucí krev, která nežádala leč prouditi pod slávou lásky. Její fysiognomie nevyjadřovala blýskající veselosti jistých žen šťastných, ale hluboké opojení, zmáhající, jež ztápělo toto čelo, vytesnuté, jak se podobalo, jediným nasazením dláta! Vliv citů nejvítěznějších! Tato štíhlá dívka, tato *krásná válečnice*, jak praví Shakespeare o Desdemoně, měla těžké pohyby bytostí, které

ohýbají se pod plností svého vlastního srdce... Jistotně proskakovala v této divadelní síni Opery, která nebyla vystavena, by tam upejpaví zpívali své nešpory, slova dráždivá a pichlavá proti *příliš viditelnému* štěstí slečny Polastronovy. Vskutku mělo onoho večera výraz tak vznešený, že nezbytně je nalézali neslušným.

Marigny silnější, méně snad milující, nesl lehčeji své štěstí. Před shromážděním této síně, která mu záviděla a ho nenáviděla, nestavěl se ani po juanovsku, ani po sultánsku, ani po titansku. Neviděl než svou nevěstu a nezabýval se leč starou markýzkou. Byl dokonalý prostým a mužným chováním; milenec, který řešil záhadu nemožného. Zůstával v mezích slušnosti, jak říká Svět, když byl šlechetným štěstím, jak říká Láska.

Tento večer nebyl dobrý leč pro něho a pro ni. Paní de Flers, poněkud unavená, očekávala marně při každém výjevu příchodu Vellini. P. de Prosny označil jí lóži, v níž se obyčejně ukazovala. Markýzka viděla se zalíbením, že oči p. de Marigny neotočily se ani jedinkrát k tomuto prázdnému místu. Ale taková malíčkost neuklidňovala jejího nepokoje. Byla zaujata vysvětlením, k němuž se strojila. Trásla se o Hermangardu, o Marignyho, o sebe samu; neboť ulpěla na tomto sňatku svou poslední myšlenkou, vložila do něho štěstí svých posledních dnů.

Po divadle vrátili se všichni, vyjímaje vikomta, do hotelu de Flers. Když markýzka vyhledala si své velké křeslo v budoiru, a když si pohovořili ještě chvíli o svém večírku, pravila náhle Hermangardě:

— Půjdeš spat, moje drahé dítě, ráda bych si pohovořila o něčem s p. de Marigny. — Vy mi tedy oba něco skrýváte? dělá Hermangarda s pousmáním ženy, která se cítí milována a která se dovtipuje, že budou mluvit o ní a zabývat se jejím štěstím. — Snad k tvému dobru, odvětila markýzka se svou spanilou bystrostí. Pojď tedy a obejmi mne, milé dítě, a zanech nás!

Tu z nenadání s gestem plným ušlechtilosti a dětinskosti Hermangarda ohnula koleno na polštářík, který sama vyšívala, který podkládal nohy babiččiny, a nastavila čelo markýzce, která je políbila něžným pocelem.

— Ať nežárlíš, maličká, pravila paní de Flers, a vám, hovořila dále, obracejíc se k Marignymu, který se podívoval mlčky rozkošnému výjevu se slečnou de Polastronovou, nabízející zlatistou hlavu mateřskému rtu a jejíž nakloněný krk závodil o líbezný lesk s hranostajovým pláštěm, kterého ještě neodložila, a vám, vám dovoluju políbiti ji sem na čelo.

A dotkla se rty vprostřed dlouhých obočí své vnučky, tak otevřených důvěrnosti života.

Marigny se nachýlil a poslechl nadšen. Cítil, jak krásné čelo mramorové, jehož se dotkl ponejprv, zprvu se vzpouzí; pak skleslo v zad pod tímto polibkem. Když se vztýčil, bílý mramor zrůžověl, a mladá dívka rozrušená skrývala pohnutí do svých rukou.

— Dobrou noc tedy, matinko, pravila hbitě po krátkém odmlčení, opouštějíc nohy své babičky. Nezdráhala se již odejít! Mladé dívky po nejnevinnejším

polaskání rády se tolik schoulí někde v ústraní ve snění! Stydlivost a láska táhly ji společně a dožadovaly se samoty. Ve vzpomínání tohoto prvního polibku odnášela si dosti štěstí pro svou bezesnost! . . . — A *vám též* dobrou noc! pravila zvolna Marignymu, sametnic toto *vám* všemi něžnostmi své duše, a podala mu s melancholií kytičku fialek Parmských, k nimž voněla celý večer.

Potom zmizela v tajemném polostínu lampy pod přídveřními záclonami, bílá a modrá a všecka vzdušná, přes kožešinový plášť, který připomínal Sever a který nosila s takovou lehkostí na svém živůtku Walkýry.

— Díky, moje matko, pravil pak Marigny s útlakem štěstí a vděčnosti bera ruku p. de Flers.

Ale ona, měnic náhle přízvuk a tvář, a patříc naň svýma krásnýma očima, svěžíma dosud a oživenýma světelnou pronikavostí:

— Což, byl-li to polibek posledního sbohem? pravila zadumaná, skoro přísná k Marignymu, který nechápal. Ano, kdyby to bylo poslední políbení, vece dále, kdybyste již neměl uvidět Hermangardy; kdyby teď mezi vámi byl všemu konec! . . .

Ryno de Marigny při tom stál. Držel v ruce kytičku krásné Hermangardy. Až zbledl, slyše takto mluvit markýzku de Flers.

— Vy, která jste svolila býti mou matkou, pravil vážně, proč tato krutá hrozba? Což jste mi nedala Hermangardu? a co jste spojila, kdo kromě vás může rozvázati?

Toto málo slov připomnělo markýzce, by se vpravila rychle v to, co zamýšlela.

— Máte pravdu, odpověděla, ani já ne! . . . jest příliš pozdě. Ale slyšte mne, Marigny. Jsem vaše stará přítelkyně. Vyvolila jsem vás za svého vnuka přes varování všech. Vzalyť na sebe tyto výstrahy poslední dobou tak postrašný ráz! Vypravovali mi o takových věcech, které vrhají v tak jisté nebezpečí štěstí mé ubohé Hermangardy, že jsem se rozhodla všechno vám říci, byste mne mohl upokojiti. — Mluvte, pravil s klidem, který se zdál dobrou věštbou markýzce, skřížuje své paže nad kyticí Parmských fialek, které si vložil na srdce. — Odpovězte mi tedy upřímně, pravila. Byl jste, co svět nazývá hýřilem, ale máte srdce povýšené nad mravy. Vždy jsem vám důvěřovala, Marigny. Jest pravda, že se znáte důvěrně s dívkou, zvanou Vellini, jakousi ženou vydržovanou, a že jste s ní žil deset let? — Ano, pravil Marigny, toť pravda. Ta žena byla dlouho mou milenkou, ale již jínění. — Ale vy ji stále navštěvujete, pravila markýzka. Ba vypravovalo se mi, že když nejste zde, jste u ní. Znáám však příliš lidskou přirozenost, dodala jemně, bych nevěděla, že kdo pořád navštěvuje, ještě miluje. Dávno tomu, co jste nebyl u této Vellini? — Došel jsem tam před třemi dny, pravil Marigny, ba potkal jsem p. de Prosny, který šel od ní. Poněvadž jsem pronikl zběsilý odpor paní hraběnky d' Artelles proti mému sňatku, dohadl jsem se, že vikomt, který nebyl již dávno u Vellini, přišel k ní v jistých úmyslech proti mně. Neměl jsem strachu

z dvou důvodů, dodal s důvěrou, z které uměním sobě vlastním neučinil drzostné domýšlivosti; prvním jest to, že jste nejlepší jakož i nejduchaplnější žena; druhým . . protože slečna Polastronova jest tak dobrá a miluje mne. — Jak cítí svou sílu! pomyslí si markýzka. Ale, pravila s ledabylým přízvukem, jaký ženy z dobré společnosti přiměšují bez závady k věcem nejvážnějším, kdyby nejlepší a nejduchaplnější žena, které jste se právě přiznal k desítileté známosti, nevěřila, že tato známost skončila, protože vy a ona dívka nepřestali jste se navštěvovati, co myslíte, co by činila tato nejnejlepší a nejduchaplnější žena, pane de Marigny? — Činila by mi křivdu, toť vše! odpověděl s hrdým výrazem. Dávám-li čestné slovo paní markýzce de Flers, babičce slečny de Polastron, že Vellini není již mou milenkou, bude se mi věřit, nebo budete mne podezřívati z podlosti? — Nuže, věřím vám, pravila markýzka, ale od kdy již není vaší milenkou? — Ode dávna! odvětil, ale přece záhodno si rozuměti . . .

A počinul křeslo k markýzce a posadil se.

— Budu zcela pravdiv, vece dále. Jste příliš nad ostatními ženami, byste kárala upřímnost, kterou jste vyvolala. Mluvím, jak myslím; dávno již Vellini není mou milenkou. Přerušili jsme poctivě, ze společného souhlasu, unesení oba novými city. Tak se stalo dříve, než jsem se setkal se slečnou Polastronovou ve společnosti; ale řekl-li bych, že někdy zvykem, pudícím mne zase k ženě, kdysi milované, nepoklesl jsem na hodinku pod žhoucímí dojmy minulosti . . . oh! pak,

ano . . . lhal bych! — Chápu toto rozčilení a připouštím je, pravila markýzka, ale ani Hermangarda, ani svět jich nepřipustí. S láskou nebo bez lásky, tato dívka, milý příteli, jest stále vaší milenkou. A dodala s jemným zdravým smyslem, uzrálým ve víru životním: — Zlo, nebezpečí jsou zde mnohem méně v citech než v postavení. — Máte pravdu, pravil Marigny, ale postavení jest zrušeno. V den, kdy p. de Prosny mne potkal na schodišti k Vellini, šel jsem jí dát na věky sbohem a říci jí, že se již nikdy nevrátím. — A pročpak jste nezačal tímto, moje dítě? zvolala markýzka, podávajíc mu ruku s omladlou živostí. Kterak byste mi byl ulehčil! Jednal jste ušlechtilé sám od sebe, bez pobídnutí jiného, a v okolnostech, kdy tento jediný způsob jednání má význam a hodnotu. Dejme tomu, že bych já vám byla řekla, „nesmíte již navštěvovati té dívky“, a vy byste mi to byl slíbil, nebyla bych vámi jista. Vášně, o nichž myslíme, že jsou mrtvy, bývají často jen uspány! Bývají tak zvláštní návraty! Posléze byla bych mohla věřit v úslužnost. Místo toho jednal jste sám, a byla bych nevěděla ničeho o vašem loyálním chování, kdybych k vám nebyla první promluvila o této Vellini. — A teď, hle, jsem klidna pro své ubohé dítě, děla ještě po krátké pomlůce. Jsem nyní velmi ujištěna o vaší lásce k ní; ale vy, Marigny, jste jist, že tato dívka neztropí nějakého povyku, až zví o vašem sňatku? Hraběnka d' Artelles a p. Prosny mne všemi způsoby polekali . . . By mi nahnali strachu, spředli směšno v zármutek. — Neznají Vellini, odpověděl,

myslí-li opravdu na nějaký povyk. Vellini je nejhrdější žena. Ať cokoliv možno vyčítati celkovosti jejího života, ač svět ji odsuzuje a hanobí, jest to bytost úctyhodná pro mnohé věci. A ostatně neposkytnu-liž vám sám všech záruk proti ní, když se míním vzdáliti z Paříže? řekl jsem jí, že hodlám odejeti. Naším záměrem jako vašim, markýzko, jest, pobýti na první měsíce našeho sňatku na venkově, na některém vašem panství. Nuže! nevrátíme se odtud, dokud neporučíte. — Ach! zahrnujete mne vrchovatě radostí, Marigny, pravila paní de Flers, ale uvolňujete mne v přílišnou bezpečnost. Co mi pravíte o povaze té Vellini, stačí mi až až. Nebudu se dopouštět barbarství babiček, stávajících se žalárnice věrností, již jsou povinni manželé jejich vnučkám, bych vás držela daleko od této Paříže, kterou milujete. — Nemiluji leč Hermangardu, pravil Marigny, ale cítím potřebu vzdáliti se na čas. Ačkoliv jest všemu nadobro konec mezi Vellini a mnou, sousedství takové ženy není dobré pro nikoho: ale mně, markýzko, jest se jí báti a vystříhati více než komu jinému.

Ryno de Marigny promluvil tato poslední slova s výrazem tak hlubokým; byl tak bled v zeleném světle lampy, skryté pod svým stínidlem, že velmi ženská zvědavost markýzky de Flers, vznícená poznámkami starého Prosnyho, jala se v ní znova syčeti jako nově probuzené zmije. Nemohla si zabrániti, by neviděla ve slovech Marignyho lkání duše, ovládané jakousi osudovostí. „Čím pak byla, myslila si, tato zvláštní

láska, jejíž vzpomínky straší a vábí muže tak silného jako Marigny, žena nervy a pohyblivostí, muž svaly a povahou, a ostatně rozptýlený novou a velikou vášní?" Jako všechny bytosti, které mnoho žily, vídávala říše lásky hroutiti se v suť a prach brzy odváty. Jsouc ženou rozkošnou a obratnou s nejzákonnějšími ctižádostmi marnivosti a srdce, i ona panovala, a nejen znala nesnadnost dlouhých vlád, ale i kterak málo trvá v paměti mužův úcta k mocem zhynulým. Přicházela jí znovu na mysl Vellini, ta Vellini, které čekala marně večer v Opeře, a již ona, vázaná světskými slušnostmi, nikdy snad neuvidí.

— Bože! jak jste ji asi miloval, že se jí dosud bojíte! pravila mu s úskočnou významností, plnou tisíce otázek. Ať říkají co říkají paní d' Artelles a vikomt, tato dívka mne zajímá, teď, kdy se jí již nebojím. Prála jsem si potkati ji v Opeře. Víte-liž, že jsem tam šla trošku k vůli ní? . . . Toť zcela prosté. Ženy nejsou leč láskou. Ta, která si udržela deset let milence, podala důkaz moci, jejíž slovo bychom rádi četli na jejím čele. — Snad byste se velmi podivila, vece Marigny, usmívaje se. Jste duchaplnější než ostatní a právě proto byste byla viděla více, ale jisto jest, že z Vellini není očí většiny patrna nesmírná moc, jakou na některé působí. — Vy, jenž jste byl mezi těmito posledními, pravila markýzka, byl jste tedy zuřivě obětí! Vy, obětí, pane de Marigny! toť neuvěřitelně po všem, co se o vás praví! — Můj Bože, vece Marigny, právě takové to jest. Jenže my jsme byli oba obětní, se střídáním úloh. Ona nebyla

více obětí než já, já více než ona. Bylo by to smutné vypravování. — Vypravujte mi o tom, dělá s očima hořícíma intelektuální dychtivostí. — Nač to? odpověď. — Tak! řekla, bude to důvěrnost. Vše, co možno mítí pro starou ženu jako já, vše co zbývá dátí přítelkyni, která bude za několik dní vaší babičkou. Seznamte mne se svojí minulostí a s touto Vellini. Posoudím jen tak lépe manžela, vyvoleného pro Hermangardu. Ráda bdím. Vypravujte mi to. — Protože se toho dožadujete, vyhovím vám, vece Marigny.

Kyvadlové hodiny ukazovaly skoro jednu hodinu. Markýzka opřela se loktem o postrannice křesla a pravou rukou chopila se za bradu. Pozornost dýchala z celé její osoby. Šťastná stařena, zvědavá, jakoby mladice! a pro niž láska měla zájem jako má pro velké umělce umělecký genre, kterého již nepěstují, který však v jejich době učinil je mistry.

VII

PROMĚNNOST V LÁSCE.

— „Znáte mou rodinu, pravil Marigny, víte, jaké místo zaujímal v starobylé šlechtě. Když jsem ji náhle v dvaceti letech opustil, bych šel posvých zálibách, víte, jaký povyk se strhl v mém kraji a ve vašem předměstí

Saint-Germainském, kde můj otec uchoval mnoho známosti. Nepokusila jste se zvěděti o tom více. Vzácnou zdrženlivostí nikdy jste mi neučinila v té věci ni nejmenší otázky. Sto žen, které by mi dávaly své dcery jak vy jste mi dala svoji, byly by na mne dotíraly o podrobnostech roztržky a odchodu, o nichž věřím teď, že jsou na věky. Díky inteligenci, která soudí věci a osoby, jak jsou o sobě, nikdy jste se neznepokojovala tím, v čem vždy byli zaujati proti mně i duchové nejblahovonnější. Ze všeho, co jste pro mne učinila, toto mne nejvíce došlo. Jak jste právě připomněla, důvěřovala jste Rynovi de Marignymu přes okolnosti, přes jeho pověst, přes jeho skutečnou rozmařilost a provinny jeho života, neboť ovšem jsem se jich dopouštěl; nevymyškám se z přísných soudů. Vy jste tedy, moje pravá matka, vzbudila ve mně cit obdobný tomu, který Mahomet vyjadřoval, když pravil o Katidž: „Miloval jsem ženy mladší a krásnější, ale nikoho jako ji, neboť ona věřila ve mne tehdy, kdy nikdo ve mne nevěřil...“

Ryno de Marigny mívával přízvuk velmi výmluvný. Nejprostší slova nabývala mimochodem v jeho ústech neobyčejných záchvěvů. Tento počátek jeho vyprávění dojal až k slzám markýzku, která mu dala ruku políbiti. Zakoušela nejlepší rozkoš krásných duší, vědomí, že byla šlechtná a že si naklonila ušlechtilé srdce touto šlechtností.

Marigny vyprávěl dále po chvíli mlčení:

„Nic ostatně prostšího, než můj útěk z rodiny, která nechápala ničeho z toho, co jsem byl a čím jsem se

mohl státi. Zranila mne v mých ctížádostech, v mé pýše, ve všem, co činí později sílu života. Opustil jsem ji uctivý, ale pevný, a rozhodnut nespolehati již než na sebe. Byl jsem tehdy velmi mlád. Útláčné vychování mne tížilo, ale nezlámalo. Když jsem svlekl s duše tuto galejnickou kazajku, blaho spadlých okovův uchvátilo mne jako opojení. To by stačilo na vysvětlenou těkavého života, jakým jsem žil. Strýc, rytíř de Marsse, jehož jste znala a který, jakožto mladší člen rodiny měl jen skrovné jmění, dal mi přece vše, co měl, protože byl mým kmotrem. Jakkoliv toho bylo málo, toto málo zajišťovalo mi neodvislost po několik let. Ostatně střídavostí štěstí života mne nelekají. Jsem přirozeností dobrodruhem. Toto slovo pobouřilo oněhdy hraběnkou d' Artelles, když jsem je na sebe obrátil. Není proto méně pravdivo. Byl jsem jím ve svém životě. Jsem jím ve svých schopnostech. Miluju nebezpečí a úzkosti, skryté na dně věcí neznámých a událostí nejistých. Všechny nesnadnosti mne přitahují a právě snad tato náchylnost byla příčinou, že jsem miloval Vellini.

„Právě k ní chci přijíti. Nemíním se zastavovati u všech podrobností této části mé mladosti, uplynulé dříve, než jsem ji poznal. Kdybyste někdy byla na to zvědava, řekl bych vám je, ale nač by to bylo? Byl jsem, čím jest většina vášnivých povah v době, jakou jest naše. Mrhal jsem velkou činností ve velkých nepořádcích . . . Což jste mi ostatně nedala ze všeho toho rozhřešení, když jste mne přijala za svého syna? . . .“

Zastavil se, jako nechtějící se dále zabývatí osobním rozbíráním, jež se obyčejně tak rádo protahuje. Byl to u něho dobrý vkus nebo vážnější důvod, který mu přikazoval takovou střídmost v malbě vlastní podobizny z té doby? Vyprávěl dále:

„Právě v nejrozháranějším stadiu tohoto prostopáského života setkal jsem se s Vellini. Vracel jsem se z Badenska roku 18... na konci léta. Utrácel jsem tam čas, jak se utrácí, když máme zálibu v ženách a ve hře. Mně dařilo se ve všem co nejšťastněji. Ničeho mně nechybělo na slávě mladého muže, a víte, markýzko, z kterých živlů jest tato sláva spředená. Byl jsem tehdy znaven a nabažen, což bývá po prudkých rozkošech. Zakoušel jsem chmurné ochablosti z přesycení. Nemyslíl jsem, že by nějaká vášeň přišla mne vytáhnout z propasti, do níž jsem se kotálel. Potácel jsem se z krajnosti do krajnosti. Ostatně, již jsem miloval. Neměl jsem již té panenskosti srdce, již si uchovávají někdy jinoši uprostřed rozpustilostí mládí. Okolností, jichž zbytečno vzpomínatí, učinily z mé první lásky kruté a dlouhé utrpení, z něhož jsem se na konec vyléčil, ale jehož dojem povždy zakoušený, utvrzoval mého ducha v úvahách proti nebezpečí vášnivých náklonností. Myslíl jsem si, že se nemám již čeho podobného báti. Ve všech známostech, jež jsem měl od té doby, smysly, obraznost, rozmar, marnivost mne ovládaly, pospolu nebo za sebou, ale nikdy láska nevrátila se zkypriti mou duši. I při nejnežnějších důvěrnostech zůstávala chladna, neochvějna, nepohnuta, skoro vy-

počítavá. Tím asi, markýzko, dobyl jsem si oné pověsti ztroskotance, kterou vás ctí ženy, do nichž nejste dosti zamilováni. Myslel jsem, že tomu vždy tak bude. Nepochyboval jsem, že by můj srdeční život nebyl ukončen, když nejprostší okolnost nejskvěleji zvrtila tuto jistotu.

„Jednoho večera vycházeje z Opery, potkal jsem se s jedním ze svých četných přátel oné doby, který mne pozval na zítřek na večeři. Byl to hrabě Alfred de Mareuil, kterého jste znala a který zemřel v souboji před pěti lety. De Mareuil byl velmi bohat, jak víte, a byl to jeden z nejroztomilejších a nejduchaplnějších prostopášníků Pařížských. Vracel se ze Španěl, a neviděl jsem ho od jeho návratu. Právil mi, že si přivezl s cesty množství zajímavostí a že by si přál pro ně mého obdivu. Jednou z nejvzácnějších, dodal směje se, jest jakási Malaganka: nejrozmarnější *Muchacha*, jaká kdy vracela slunci jeho ohnivý pohled.

„— Unesl jste ji? ... odpověděl jsem mu. — Nikoliv, pravil; není ještě mojí milenkou, ale doufám, přísám Bůh! že jí bude. Jest provdána a její manžel, jakýsi Angličan, jehož vodí jako lady Hamiltonova vodila svého manžela, neopouští ji. Já neopouštím manžela. Dvořil jsem se mu, bych dobyl paní. Jest to hráč a originál. Procestovali jsme spolu Estramaduru, Andalusii a Galicii, stále skoro hrajece, i na poštovních sedadlech; a já prohrával ze lstivé zdvořilosti a úslužnosti, bych se víc a více spojoval se zákonným majetníkem své seňory. Na mou věru! Draho mi přišla ta

žena! Ale též jest to nejneobyčejnější bytost. Ani mi nikdy na mysl nepřišlo něco takového. Rád bych smýšlel o ní jako vy, milý pane, o této ženě, pro kterou, kdyby nebyla provdána, byl bych schopen přes naši posměvačnost Francouzskou téhož bláznovství, k jakému pohnula velkolepého sira Reginalda Annesleye. — Byl byste se s ní oženil? povídám mu, směje se nevěřícím podivem. — Toť, ujišťuji vás, velmi pravděpodobno, odvětil co nejvážněji. Tolik mi popletla hlavu, že se cítím všeho schopen. — Můj Bože, řekl jsem mu, mám opravdu čest hovořiti s hrabětem Alfredem de Mareuilem? . . . Ale on neslyšel mé ironické otázky.

„Vůz, který poznal, přešel po boulevardu a zastavil se otáčeje se před Tortonim, na rohu ulice Taitbout.

„ — Hned ji uvidíte, pravil mi, toť ona! ale posouditi ji nebudete moci.

„Vůz ten byla anglická koleska, odkrytá, do níž byli zapřaženi dva ohniví ryzáci. V její černé kolibě, vyplštěřované oranžovým hedvábím, bylo viděti dvě osoby, muže a ženu. Muž, asi čtyřicetiletý až pětáčtyřicetiletý, se silnou kšticí, s ocelovými odlesky, měl pravidelný profil a mocné spánky, široce dlabané, jak se zdálo, do rudého mramoru, tolik trudovatost, působená žhářským užíváním papriky a alkoholů, zaplavovala a pustošila krutě tento obličej! Byl to Reginald Annesley. Žena, sedící mu po boku, byla jeho ženou, Malagajka, o níž právě ke mně mluvil hrabě de Mareuil s nadšením lidí přesycených, největším ze všech nadšení, když se v nich vzejme!

„Postoupili jsme několik kroků vpřed a ocitli jsme se dosti blízko kolesce. Bylo tehdy mnoho světa na boulevardě. Elegantní kočáry, vracející se s večerní procházky, stály od kavárny Paříže až k ulici Lepelletier. Ženy s nich bez přetržky sestupovaly, by dle obyčeje letních nocí zašly si na mražené k Tortonimu. Bylo je viděti, any se mihají jiskřivé v tomto černém proudění mužů, kteří se rádi na špičkách vypínali a zastavovali na schodech této kavárny, navštěvované celou Evropou, neznámo příliš proč. Noc byla nádherná, krásná noc červencová, zaplavená všemožnými jasy, od nesmířlivého plamene plynových kohoutků až k měkkým svitům lunny. Bylo tam viděti jako na bílém dni.

„ — Proč bych nemohl o ní souditi“, — povídám prohlížeje si Malaganku, kterou hrabě de Mareuil pozdravil. — Proč ne, poznáte zítra, děl Mareuil dosti tajemně.

„Nevěnoval jsem pozornosti tomuto slovu. Díval jsem se velmi bedlivě. Co jsem viděl, mého podivu nevzbuzovalo. Představte si, markýzko, drobnou žínku žlutou jako cigareta, s tváří nezdravou, nemající života leda v očích, a všechno, čím poutala, záleželo v okrouhlé a zároveň jemné páži, již právě vybavila ze sítkové návlečky a již natáhla více z malátnosti než zálibnosti na obrubu kolesky. Byla oděna černě, a tak zahalena v jakousi mantillu, kterou odhodila přes hlavu, že jsem si nemohl učiniti pojmu o její postavě. Jeden ze sluhů spustil stupátko a myslil jsem, že teď

se pozdvihne a sestoupí, ale z pohodlí nebo z únavy pokynula svému manželovi, že chce zůstat, a sluha odešel hledat šerbetu.

„Markýzko, byl jsem v prvních dobách mladosti plné síly. Miloval jsem umění. Čítával jsem básníky. Byl jsem fanatikem krásy žen. Všechno, co jsem si vyvolil ve svém životě, prozrazovalo hrdost člověka, který se neopájí než věcmi povýšenými, nejčistšími a nejbožštějšími nektary. Tato žena, kterou mi ukazoval de Mareuil, nezdála se mi hodna, bych o ní jen pohledem zavadil, a řekl jsem mu, že ho považuji za přemrštěnce.

„ — Toť možno, odpověděl s větším smutkem, než jsem očekával od člověka jako on, ale snad zítra budete přemrštěnější než já.“

Jal jsem se smát dosti nahlas, a dlužno říci, na vzdálenost, v jaké jsme byli od ní, dosti drze pro paní Annesleyovou, která polykala svůj šerbet s bezcitností starého Turka, hluchá a slepá.

„ — Můj milý, povídám de Mareuilovi, nejste dosti v letech nebo dosti Angličan, byste si dovoloval takové rozmary. Toto již jest opravdu vkus zvrhlý. — Dejte pozor, odvětil mi, máte hlas velmi zvučný, zvláště na vzduchu této krásné noci. Aby vás ona neslyšela, a Bůh mne zatrat! myslím, že vás uslyšela.

„Stalo se, že Malagajka otočila oči na mne, oči upřené, s nepohyblivými řasami, sršící opovržením, studeným hněvem, urážkou. Mezi muži takový pohled vzněcuje odvetu mečem. Mezi mužem a ženou bylo

třeba v odvetu podobného pohledu. Vrhli jsem ho na ni, ale marně. Rživé oko Malagajčino zůstalo pod mým pohledem pevné a hrdé. Dopila svůj šerbet. Sir Reginald dal příkaz sluhovi. Vůz se rozjel, zahrnul prudce do ulice de Grammont, a zmizel.

„— Ano, zdá se vám ošklivá, pravil hrabě de Mareuil, opíraje se o mé ramě a táhna mne s sebou, byl jsem jako vy; shledal jsem ji škaredou, ale uvidíte, jaká neuvěřitelná kouzla má tato ošklivost! — Jest tedy velmi duchaplná? odvětil jsem, snaže se vysvětliti si hloubku dojmu, který mi odkrýval náhle muž tak větroplach jako de Mareuil. — Nikoliv, pravil, není od ducha, co má, aspoň jak se tomu rozumí ve Francii. Znáám ženy, které mají větší lbitost v odpovědech než ona, více dráždivějšího, více ohně rozprávěcího, ale co má ona a čeho jsem neviděl než u ní, toť čar celé bytosti, fascinace, která není vlastně ani v duchu, ani v těle; která jest všude a která není nikde! — *O strange! very strange!* řekl jsem tehdy paroduje Hamleta, stržena je nemilosrdnou posměvačností. Můj milý de Mareuili, vaše báseň jest ovšem dojemna, ale láska jest rhapsod slepý, Člověk nespívá jako vy, když vidí jasně.

„Zůstali jsme dlouho na boulevardu, on pořád mi hovoře o Malagance s nevysychajícím obdivem; já odporuje mu s úsměšky jako člověk jistý svou věcí, nebo který aspoň tak věří. Chlubtil jsem se velmi, že posoudím ženy na první pohled, a dojem, jakým na mne působila paní Annealeyová, byl dalek toho,

by byl přízniv. Poskytl mi o ní neskonale podrobnosti. O všem, co se s ní dalo před jejím sňatkem, neměl nic příliš určitého. Až do té doby zlatý oblak, neboť zdála se velmi bohata pro útraty, jichž si dovoľovala, přikrýval ji jako Junonu na hoře Idě. Kdo byl Jupiterem tohoto oblaku? ... Nevědělo se. Jedni pravili, že jím byl velící generál provincie; druzí, jakýsi zámožný hidalgo, který se v rytířské pýše přivedl pro ni na mizinu. Nebyla ničím jiným, ujišťovalo se, než *muger di partido*. Známo, že nejfrancouzštější překlad tohoto slova se nalézá v mnoha vydáních v ulici Naší Paní Loretské. Vypravovalo se též, a de Mareuil tvářil se co nejbyronovštěji, by mi opakoval tuto historii, že byla cizoložnou dcerou kteréśi portugalské vévodkyně uchýlivši se do Španěl a jistého toreadora. Ba vévodkyni i jmenovali. Byla to jakási Cadaval-Aveïro. Vévodkyně ta, mající též děti se svým manželem, vychovávala ji potají s krutou neprozřetelností nejsobeckější a nejpremrštěnější lásky mateřské. Kterak neměla býtivšeckaponížblázněna, vztekle zblázněna? Muž, s nímž ji měla, její milenec (a ve vzrůstající periodě bezuzdné lásky) byl zabit na deset kroků od ní, rozpárán býkem, a zbožňovaná krev celou ji polila. Jako ženy Jihu, hbité k nejhlubším přetvárkám i pro manžely, o nichž Machiavel psal, vévodkyně de Cadaval-Aveïro neomdlela, zůstala zpřímá a nevzrušena pod tímto kouřícím se pláštěm purpurovým, který akryl její hanbu způsobem, jakým ji nesla. Viděli ji, ana dočkala konce divadla, ale když se vrátila zase do

svého paláce, a když poslala pro svou dceru, malou Vellini, kterou zbarvila krví jejího otce, špatně uschlou ještě na jejích šatech a na jejích pažích, omdlela a mdloba trvala dva dny. Po tom pochopí se, že vdova po svém toreadorovi jistě se mstila na dně své duše všemi lícemi mateřské lásky z obludného a povzneseného pokrytství, k němuž její hodnost vévodkyně a vdané ženy ji přinucovala v očích celého španělského cirku. Nezakousela již štěstí než tímto dítětem, jemuž se stala otrokyní, a jež milovala onou hroznou láskou, která ničí život a zbožšťuje bytost milovanou. Malá Vellini byla vychovávána, jakoby měla věnem příjmy tří provincií. Ničemu nebyla učena. Rostla, jak se Bohu líbilo. Neřeklo se jí, že často život jest silnější než vůle, velitelštější, než žádost. Byla poslouchána, obsluhována, hýčkána, v nečinnosti ještě více seslabující než královská nádhera, která ji obklopovala. Uslyšíte od ní s roztomilou originálností, dodal de Mareuil, že v čtrnácti letech neuměla ani čísti, ani psát, a že prožila část svých dnů, ležíc na zemi u nohou matčiných, rýsujíc po mramoru komnat nejpůsobnější figuriny prstem, navlhčovaným orty. Lenošením, svobodou, vyhovováním v nejnenadálejších rozmarech, vším tím stávala se nezkroutnou. Šťastné a nebezpečné dětství, zakončené naráz pohromou, smrtí vévodkyně de Cadaval-Aveiro, jež se zalkla v jedné z těch křečí, které na ní častěji přicházely po příšerné ztrátě jejího milence. Vellini zůstala bez živobyčí; vysazená záští mocné rodiny, nemajíc než klenoty a několik kusů cennějšího

nábytku, neboť její matka, slepá láskou, ničeho jí pro budoucnost nezaopatřila. Hodně s vysoká padla tehdy na dlažbu Malagy. Také nechtěla tam zůstat. Zmizela odtud. Kdož ji znali, našli ji později v Seville, žijící životem hýřivým a skvělým, který svět vysvětloval jako vše, čeho nechápe. Sir Reginald Annesley, znuďený jako nabob, uviděl ji tam a zamiloval se do ní s opovržením velkého pána k upejpavým míněním své země. De Mareuil je poznal, když byli již dvě léta manžely. Jak se mi pochlubil, stal se takovým spoluhráčem manželovým, že cestovali společně a že jim nabídl pro celý čas, co budou v Paříži, pobyt v pravém křídle svého hotelu na Polích Elysejských, a oni přijali.

„Taková jest celá historie, již mi vyprávěl. Nechybí barvy tomu, co jste mi tu napovídal, pravím mu, milý de Mareuili. Ale ironie nepronikala již k tomuto muži, kterého jsem poznal tak posměvačným a jednou z nejstudenějších zmijí doby. Nikoliv, byl zamilován. Sesrdnatěl a utuhl proti úsměškům, zlhostejněl ke všemu, co nebylo jeho láskou.

„— A myslíte, že jste milován? povídám mu se zájmem člověka, který večerí nazejtří u jiného. — Ah! pravil s hezounkou nestrojeností, nevím o tom ještě pranic. Vy, který jste chladnokrevný a dobrý pozorovatel, zkuste to zvědět. Studujte ji; já jsem již úplně spletený. — Můj milý, pravím zase, má-li něco málo z roztomilé povahy své paní matky, nebude to lehké zvědět.“ Taková byla, markýzko, moje rozprávka s de Mareuilem. Takový též, aniž se co na tom změnilo,

dojem při prvním spatření této ženy, která měla mít na můj život vliv tak hluboký. Před ní a za hovoru o ní zůstával jsem tak pohrdliv, jakoby šlo o osobu úplně nepatrnou. Když jsem opustil hraběte de Mareuile, nemyslel jsem již ani na něho, ani na ní... leda až názejtří v hodinu, kdy mi bylo jít na onu večeři, na niž byla pozvána a při níž jsem *ji měl lépe posouditi*.

„Přišel jsem tam dosti pozdě. Bylo tam asi třicet osob, které se skoro všechny znaly. Vyjma několik žurnalistů, vzácných pečárek, když nejsou jedovaty, vypučevších od večera do rána na hnojišti tohoto věku, a několika umělkyní, které tu byly z antidynastického práva ducha a krásy, jest velmi podobno, milá markýzko, že jste večeřívala s otci všech hostů hotelu de Mareuil. Byla to elita nejskvělejších darebů Paříže. Když mne oznámili, Mareuil mi přišel naproti, vzal mne za ruku a představil mne paní Annesleyové, sedící u krbu s nevyjádřitelnou nevšímavostí. Vrhla na mne též pohled z prostřed svých bronzových brv, jichž prve nemohl jsem sklopiti. Ostatně neřekla slova, neučinila posuňku. Vyslechla s lhostejností, zkrušující mou sebelásku, přeroztomilou frází, kterou s patra přednesl hrabě de Mareuil, oznamuje jí, kdo jsem.

„Odpusťte, markýzko, zdržuju-li se všemi těmito podrobnostmi; ale myslím, že jsou potřebny, by se pochopilo, co hned přijde.

„— Máte pravdu, vece markýzka, nic neopomíjejte. Všechno, co vyznačuje povahu milované ženy, vylučuje i způsob lásky, kterou ji milujeme.

„Marně jsem si ji prohlížel s veškerou nezaujatostí, již jsem byl schopen, vyprávěl dále Marigny, bych si vysvětlil poněkud více ujařmení mého ubohého přítele de Mareuila, zůstal jsem při svém včerejším mínění. Byla obličejem nepravdělného. Byla oděna v šaty cizího střihu, z tmavého atlasu se zelenými odlesky, které odkrývaly ramena velmi jemného skloubení, pravda, ale bez tučné plnosti a bez měkkosti. Řeklo by se, bronzová ramena dítěte, které nevyspělo ještě do tvaru. Její vlasy, na hlavě zkroucené, byly upevněny zelenými sametkami, dva smaragdy skvěly se v jejích uších, a náramky, okrášlené též tímto tajemným kamenem, ovtjely se jako zmaje kolem jejích olivových paží. Držela v ruce vějíř své vlasti z černého atlasu a bez blyskotek, neukazujíc z pod něho než dvě černé oči s těžkými víčky a malátných paprsků. Poněvadž rozprávka nebyla příliš živá, a poněvadž nijak se jí nesúčastnila, měl jsem kdy zkoumatí ji a rozbíratí po částech jako obraz nebo sochu. Večeře, kterou oznámila, přerušila moje zkoumání. De Mareuil přiskočil, by nabídl rámě své Malagance a já zařídil jsem si to tak, bych mohl jíti za ním, bych posoudil postavu, kterou jsem sotva zahlédl. Paní Annesleyová byla malá; kyčle spíše lepší než silné, ale smělý spád beder prozrazoval původ maurský. Pohybem, který učinila, by přešla do jídelny v podpaží de Mareuila, vzbouřila mé pojmy, převrátila mé úsudky. Bylo to ono *meneo* žen španělských, o němž jsem tolik slyšel od mužů, žijících v této zemi. Žena jiná vyšla z této ženy. Dva

blesky, myslím, vyšlehly z této páteře, která se chvěla kráčeji jako páteř svižné a nervosní panthery, a pochopil jsem zvláštním zamražením elektrickou moc bytosti, která kráčela takto přede mnou.

„Po dvou hodinách pak, markýzko, pochopil jsem ji ještě více, nebo spíše sama sebe jsem již nechápal! Ach, opravdu, pohybem byla tato žena královnou a královnou naprostou, *Reina Netta*, jak se říká v jazyku její země! Bylo třeba ji viděti a slyšet u této večere, jiskřivé a žhoucí, vystrojené jí na počest! Jiné dojmy, jiné city, štěstí v lásce, dobyté a užité ženy a tisíce vystřízlivění, která se dostavují po vyčerpaném okouzlení, nic nemohlo smazati této vzpomínky. Odkud jí přicházel tento náhlý život? Z číše, v níž smáčela svůj ret s rozkoší plnou žáru? Ze vtipu, jímž sršeli tito duchaplní a bezuzdní hýřilové, rozjaření přítomností této španělské Sabrany? Kdo to věděl? Kdo to mohl pověděti? Ba i já, který jsem stiskal od té chvíle tento život na své srdce, nezvěděl jsem toho. Nikdy jsem nepoznal, odkud přicházelo toto prudké, strhující přetvoření, tento rozmach křídel, vyrazivších v okamžiku, která ji uchvacovala, nás všechny unášející? Ukázaly se u paní Annesleyové půvaby ošklivosti, které mi p. de Mareuil sliboval. Její hutný pohled, který nepadal již těžce na mne, ale který mi prchal skvěje se, fascinoval pohyblivostí svých ohňů. Krev jejího otce toreadora vřela v jejích ambrových tvářích, jež znachověly. Byli byste přísahali, že prorhne žíly a vytryskne na tuto večeri pouhým tlakem života, jako

kdysi tekla v cirku pod rohatou hlavou býkovou. Hovoříc zvracela se všechna na opěradlo svého křesla s opojným svíjením, a nebylo až po její hluboký altový hlas, pohlaví poněkud neurčitěho, tolik byla mužská! co by neposkytovalo zajímavostí obrazností, více rozněceným než žádostí, a co by neprobouzelo v duších pud vinných chlípností, uspaný sen báječných rozkoší!

„Čeho se zakoušelo, čeho jsem zakoušel, bylo nové, neznámé, nečekané jako ona. Nuže! ani mžiknutím nedala na jevo, že by to zpozorovala. Vícekrát než jednou za večere promluvil jsem na ni, ale ona se zařídila vždy tak, že mi neodpověděla přímo, a to bez jakékoliv schválnosti. Bylo to koketní škádlení? zášť? odpor? Ať to bylo cokoliv, čeřilo mne to v tajná jištění, jimiž vyluzována byla tesknota lásky, smíšené se záchvěvy hněvu. Ničím, a pobuřovala mne. Tratil jsem rozum vedle ní. Roztržen ve dva opačné city, opojen vztekem proti této ženě, která mluvila ke všem vyjma mne, která se zabývala všemi vyjma mnou, věda, že vlastně není ničím jiným leč kurtizanou; stržen prudkostí dojmu, jemuž jsem nemohl přijíti na kořen a rozprávkou, která podněcovala a ospravedlňovala velmi smělostí, odvážil jsem se vzíti její sklenici místo své.

„—, Vy se mýlíte, pane, pravila, střelivši po mně ostrým a krutým pohledem; a vytrhla mi sklenici s živostí tak prudkou, že ji rozbila.

„Její pootevřené rty vyjadřovaly ošklivost nevysvětlitelnou, ale velmi dráždivou pro muže, kterému,

jako mně, markýzko, nechybělo tehdy jisté dávky marnivosti.

Ah! paní, vy jste se zranila? pravím jí. — Ano, odpověděla, ovijete svůj ubrousek kolem ruky, ale takhle to mám raději! a jala se usmívat s opovrzhlivou ironií.

„Na mou věru! nezdržel jsem se!

„A já též, řekl jsem jí, takhle to mám raději!

„Lhal jsem. Žíznil jsem po otisku jejich rtů, který bych byl našel na okraji sklenice, z níž pila. Zapálila mi smysly až do srdce! Ale její vzdorné dávání přednosti vzrástlo v mé duši silnou nenávist, rovnající se silou mé lásce, a pocítil jsem bolestnou a prudkou žádost oplátiti jí opovržením opovržením.

„Tento malý výjev, zcela mezi námi, ztratil se pro ostatní v tisíci hlučných rozpustilostech večere jako ta, kterou my činili. Jen Mareuil, který byl pozorován na nejmenší hnutí své modly, užíval sám, co se událo mezi ní a mnou, a usmíval se tomu z druhého konce stolu. Jeho pozorování mu byla dvojnásob příjemná. Od hodiny jednak poznával, že jsem byl otrokem této ženy, jejíž vládu mi prorokoval; a jednak že bych nebyl nikdy pro něho soupeřem dosti nebezpečným.

„Když jsme vstali, bychom šli do salonu, sklonil se k mému uchu a pravil mi: „Nuže?“ tonem vítězným.

„— Nuže, odpověděl jsem mu, myslím jako vy, cítím jako vy; a snad miluju již jako vy. Neměl jste mne zvát na tuto večeři, milý hrabě, záleží-li vám na výlučném majetnictví této ženy, neboť jsem velmi rozhodnut ust-

něně s vámi o ni zápasiti. „Ah! ah! pravil hlasem člověka, který si zpívá v noci, by se učinil statečným; tomu jsem rád! nemám strachu. Sehrám tuto partii; ale předpovídám vám, že nevyhráte. Oškliví si vás. Myslím pořád, že vás slyšela na boulevardu, jak jste vyslovil o ní své mínění, neboť bylo by zvláštní, by bez jakékoliv příčiny k zášti měla proti vám odpor, k němuž ji dráždíte. Ještě dnešního rána jsem s ní o vás mluvil. Ptal jsme se jí, zda zpozorovala včera osobnost, s níž jsem stál. Řekl jsem jí, na jakém společenském stupni jste v urozeném světě Pařížském. Namaloval jsem jí skvostně vaši podobiznu morální . . . nebo nemorální, jak vám libo. Byl jsem vaším Vandickem a Vandickem vašich milenek, jejichž jmény s velikou péčí jsem císeloval své vypravování. Ale nic nemohlo jí pohnouti, by změnila spanilý refrén, kterým zavírala všechny moje kroniky: „Toť možno, říkala mi, ale co chcete? nelíbí se mi.”

Dnes ráno, dodal hrabě de Mareuil, oznámila mi, že nepřijde k nám na večeři. Na toto slovo došlo k hroznému výjevu mezi ní a sirem Reginaldem, který obyčejně se podrobuje jejím podivnůstkám, ale který, pohostinný jako Angličan, nechtěl tomu rozuměti, by z nedbání zákonů pohostinství chyběl u mne někdo z pozvaných. Ba rozbila v hněvu krásnou antickou vásu, přinesenou z Poestumu, které si sir Annesley velmi vážil, a byla by dle všeho vyvzdorovala vůli manželské jako hodná dcera těch Španělů, kteří pět století opírali se Maurům, až je vyhnali, když jsem si vzpomněl náhle pošeptati jí:

„ — Nechcete-li večeřeti s p. de Marignym, seňoro, pak se ho velmi bojíte, a bázeň, toť často starší sestra lásky.

„Můj milý, zbledla při pouhé domněnce, že by vás mohla milovati, i pravila mi s nuceným smíchem: „Tak-li tomu jest, přijímám.“ Poděkujte mi tedy, Marigny, za úskok, kterým se mi podařilo dostatí ji na naši večeři.

„Opravdu, markýzko, láska oslepuje i nejpronikavější zraky. Hrabě Alfréd de Mareuil byl jistotně příliš bystrý a příliš cvičený ve věcech marnivosti a srdce, by nevěděl, že co mi svěřoval, jen zdvojnásobí moji žádost líbiti se Malagance a odlouditi mu ji. A přece uvěřil, že couvnu před bronzovou zdí, kterou vyzdvihl mezi ní a mnou. Zapomněl, že jsem byl jak on dítětem společnosti sestárlé, silně lákán vším, co kladlo vytrvalý odpor, a velmi mlsný na vše, co se zdálo nemožným.

„Proto také sotva de Mareuil domluvil, šel jsem hned sednouti si po bok paní Annesleyové a jen jí jsem se věnoval. Hráčský stolec byl postaven vedle mramorového stolu, kde punč klokotal v objemném koflíku se zlatými okrasami. Sir Reginald Annesley a hrabě de Mareuil sázeli značné sumy, ale ponejprv v životě vyhlídky na výhru mne nevábily. V mých očích byla štěstím jen a jen žena, žena, která mne nenáviděla! Pýcha tak jako žádost byla dychtivá její porážky. Tím jistě se člověk stává výmluvným. Myslím, že jsem jím byl oné noci. Mluvil jsem k paní Annesleyové jazykem, který vyšel bez úsilí z mé duše zmučené a jímž by

horečně mrazilo všem ženám v srdci. Bylo to jako směr modloslužebné adorace a nenávisti neslýchané, něžného lichocení a povýšené drzosti, jistoty a pochyby, ledu a ohně; jakási ruská intelektuální lázeň, v níž jsem namácel, bych je zvláčnil, zohebnil, nervy této ženy, které neoslábly ani jedinkrát. Náhlou přeměnou, jak se dalo velmi často v její osobě, upadla znovu ve své lenivé držení těla; tak mrtvá, jak byla živá za večere. Poslouchala mne s čelem neproniknutelným. Zapálila si cigaretu a kouřila, všechna mne poslouchajíc, s mlčenlivou vážností své země. Z pozadí kouře, kterým její čelo ještě více temnělo, uslyšela za dvě hodiny tyto věci sobě odporující a bláznovské, které dosvědčují největší lásku, lásku jak panovačnou tak otrockou.

„ — Ale, pravila mi, přerušujíc mne a fouknuvši zlehka na roztomilou modrou spirálu, jež vyšla z jejích rtů, *vy nejste dosti ležitý ani dosti Angličan, byste si dovoloval takové rozmazy. Máte tentokrát věru zkažený vkus.* — Ah! odpověděl jsem jako člověk šlechetný náhlým úsvitem, což jsou Španělky tak marnivý jako Francouzky? — Nikoliv, odpověděla, ale mají cit křivdy, a umějí nenávidět jako umějí milovat. — Seňoro, pravím jí s tklivostí, jež by byla jiné ženě velmi zalahodila, pocíťování není z nenávisti, a vy máte duši dosti velikou, byste odpustila nesmyslný úsudek, založený na nepochopitelném klamu a ostatně odpykaný s dostatek dnešního večera.

„Upřela na mne své okouzlující oči, které se mi vřezaly do srdce jako dva plamenné meče.

„Nemám vám co odpouštět, pravila, sympathie jsou nedobrovolné a antipathie též.

„A jakoby nechtěl o tom ani mluvit ani slyšet více, vstala čilým pohybem a šla k svému manžel, který pil a hrál. Sir Reginald Annesley, ponořen v dvojí tuto pozornost, projevovanou brunátným zbarvením jeho obličeje, necítil ani nahého a sametného ramene, které se mu lísal k tváři kladouc se na jeho široké plece, ani dvakrát žhavého výparu zapálené cigarety, který se vplížoval do jeho vlasů s dechem této ženy, jež zůstávala stojíc u něho. Sir Reginald prohrával bez rozumu. Ale když hrabě de Mareuil, jeho odpůrce, zpozoroval Malaganku v této důvěrné poloze, která snad v něm vzněcovala žárlivost, zmocnila se ho roztržitost a hra se mu již nedařila. Angličan znovu našel své obyčejné štěstí. Zdálo se, že jeho žena mu je znovu přinášela. Bylo možno o ní říci, že jest zosobněným geniem hry, jenž přichází na ochranu jednoho svého oblíbence. Vskutku, byly v ní strašné svůdnosti, jež bylo možno přičítati demonovi. Měla k tomu štíhlé poprsí bez pohlaví, temný a vroucí obličej, a onu ošklivost výraznou, smělou a chmurnou, to jediné, čím možno nahraditi krásu, ztracenou na tváři padlého archanděla.

„S divanu, na němž mne zůstavila, pohlížel jsem na tohoto demona a cítil jsem, jak její nezdolná síla zmocňuje se mne čím dál tím více. Pokoušel jsem se poznati znovu v ní bytost oslňující pohybem a bujarostí, kterou překypovala při večeri, ale kruh, který plápolal

a blýskal kolem její hlavy celý večer, jako by zhasl, a srovnával jsem ji s touto druhou bytostí studenou, lhovitou a němou, která po ní nastoupila. Znovu zaujala svou ztuhlou polohu z předvečeře vedle krbu. Neskláněla čela pod svým sněním úporným a prázdným myšlenky . . . a připomínala mi ty chimerické lvy, dřepící v mramorových dvoranách Alhambry, kteří nesou na svých tygřích hlavách studené ploské nádržky kašen bez vody. Nuže! uvěříte, markýzko? z těchto dvou žen teď poslední jsem dával přednost. Ano, byla to bytost bez paprsků, malá, žlutá a hubená žena z kolešky, kterou jsem včera na boulevardě skoro drtil svým opovržením!!! Jsou lásky, které všechno v duších porušují. Moje láska začala obestíratí moje nitro těmi zaslepenostmi, které se zatvrzují vůči světlu . . ., které nás mají k tomu, bychom je popírali a jemu se vyšklibali. Pochopil jsem tehdy tohoto muže, který, jsa již ovladatelem svého života, dával přede vším přednost rozšířené brázdě vlasů vypadaných, té ubohé brázdě, kterou by rád byl zasel svými polibky a zalil svými slzami! Ocítal jsem se jako tento muž, a jak v krátkce? v tom stavu, že jsem již nemiloval, než co bylo méně krásné v bytosti milované. Byl bych miloval, co by bylo bývalo v ní nemocno! Slast mi působilo pochutnávati si na vadách; jal jsem se hleděti na ně jako na dokonalost a vzdával jsem se zlaté hlavy pro hliněné nohy. To nebyla láska, jakou vzněcuje vaše Hermangarda. Místo aby duši povznášela, křivila a shýbala ji vzpouzející se . . . byla to láska zlá a bouřlivá.

Zastavil se. Ačkoliv markýzka měla vědění ženy, která zakusovala se ráda do nejmocnějších sensací života, a která si olizuje ještě rty ze všeho, co v něm našla, milovala tolik Hermangardu, že všecka šťastna slyšela, jak Marigny hanobí svou vášeň k Malagance a přiklání se sám k půvabům a poesii morálním, jimiž mu láska ševalila v srdci.

Nepřerušila ho však a on vypravoval dále:

„Hrabě de Mareuil stále prohrával. Pomyslí jsem si: pomstím ho. Dosáhl jsem toho, že mi postoupil své místo. Zatoužil jsem porazit ve hře, v osobě jejího manžela, tuto ženu, která, zdálo se mi, přičarovávala si hledíc na ně zlaté mince, jako si přičarovala mne. Vyhrátí na jejím manželu, to bylo vyhrátí na ní. Sir Reginald, pověrečný jako většina hráčů, přirovnával svou Malaganku k Josefině, která byla, prý, tajemnou příčinou štěstí Bonapartova. Ať tak nebo tak, toho večera držíc se vedle něho přiváděla mu štěstí, jindy nevěrné. Ze všech nezřízených hnutí, jež ve mně vzbudila, nejprudším, nejnezdolnějším bylo odpovéděti necht jakkoliv tomu vyzývavému vzhledu, jímž vyzařovala celá její osobnost a která směšovala v mém srdci, ó té hnusné směsi! krev raněné pýchy s nejslehavějšími plameny nejneuhasitelnějších žádostí.

„Hrál jsem tedy, ale bylo proč věřit, že sir Reginald Annesley právem spoléhá na své pitomé pověry. Přičinil jsem se; namáhal jsem se; všelijak jsem kombinoval svá přebíjení, jakoby můj život závisel od mých kombinací; zdvojnásobil jsem pozornost, chladno-

krevnost, trpělivost; prohrával jsem jako Alfred de Mareuil. Nebyl jsem bohat jako on. Daleko ne! Mnohem více jsem pocítoval, co jsem prohrával; ale prohrávané peníze, pocítování zkázy nebouřily ve mně hrozné hněvy, jimiž jsem se užíral. Nikoliv, byl to jediný pocit mé nemohoucnosti proti této pekelné Malagance, proti tomuto nepohnutelnému a bezstarostnému demonu, který z hořícího doutníku jakoby ssál oheň nespalitelnými rty, a jakoby se vysmíval mému slabému duchu, třepetajícimu se před jejím duchem! Jakýmsi úděsným vlivem nepřestávala mne stíhati a ujařmovati. Hrál jsem a v několika hodinách prohrál jsem skoro vše, co jsem měl. Nazítří byl jsem nucen žítí z půjček.

„Ale což mi na tom záleželo! pravou sklíčeností pro mne, pravým neštěstím bylo milovati, jak já miloval, a nemoci nic, naprosto nic! vůči bytosti, která mi brala život, aniž ho chtěla! jako dýchajíc brala vzduch, který jí padal do jejích lhostejných prsou! Po oné osudné noci v hotelu de Mareuil vešel jsem do svého příbytku v nevyjádřitelném stavu duše i těla. Uzavřel jsem se na dva dny rozhořčuje se tím, čeho jsem zakoušel, ale jsou opojení, z nichž nevystřízňujeme ... a já se zamo- tal poněkud více do sítí, které mne spoutávaly. Když jsem dobře ohledal svoji ránu, když jsem byl dobře jist, že moje nemoc jest nevyléčitelná, kul jsem plány a rozhodnutí. Rozhodl jsem se jednati ve smyslu této vášně, již jsem uznával za nezdolnou. Říkal jsem si, že přinutím milovati tuto ženu, která mi zprvu ukázala

tak podivnou zášť. Prostuduju záhyby této povahy. Uvidím, z kterých stran možno vniknouti do tohoto srdce. Říkal jsem si to ... a přece byl jsem deptán ostrým neklidem, neboť se zdálo, že jsou v této Španělce, v této hrdé hluchoněmé srdcem i duchem zámky intelligence a sensibility tak dokonalé, že snad nebude přístupna ani svedení, ani lásce. Ah! markýzko, jaké kruté utrpení, když cítíme, jak na naši duši zpět padají všechny schopnosti, jimiž jsme si vymáhali lásku, a které jsou od nynějška bez užitku, ba i v posměch, protože žena, která jest naším neštěstím a naším osudem, uniká hloupě jejích kouzlu; protože v jejích očích milovaných, ač tupých, věci myšlenky, vládčí půvaby slova, všechno, co nás činí králi duší, nejsou již než veledíla umění v barbarských rukou nějakého Eskymáka nebo Japonce! ... Vrátil jsem se zase do hotelu de Mareuil a zaklepal jsem i u sira Reginalda Annesleye. Nebyl jsem ani vpuštěn. Sir Reginald přišel nazítří a nechal u mne navštívenku, ale ani toho dne, ani v příštích nemohl jsem se dostat až k paní Annesleyové. Hrabě de Mareuil mi oznámil, že to bylo z jejího rozhodnutí; že mne nikdy nepřijme, že její odpor ke mně jen vzrostl na oné večeři, kde tak převrátila mé dojmy. Snad promluvila o lásce, kterou jste jí tak náhle dal na jevo. Učinila snad, co umějí tak dobře, když se do toho pustí, dodal de Mareuil, okouzlen, pěkný přítel, že mne může rozjitřit k zoufalství: snad vznítla žárlivost svého manžela, stavějíc na odiv svou ctnost, a snad se jí podařilo pohnouti ve všem správ-

ného sira Reginalda Annesleye, nejgentlemanštějšího z baronetů, aby nejednal již s vámi jako člověk z vyšší společnosti, ale jako poučený manžel.

„Takové věci byly mi nesnesitelné, ale nemohl jsem svalovati vinu na Alfreda de Mareuila, že mi tak mluvil. Byl zamilován jako já do paní Annesleyové. Z toho důvodu se špatnou bych se byl potázel, kdybych ho byl žádal, by mi byl nápomocen ve schůzkách, které se staly skoro nemožné. Vyjma v Lesíku Boulogneském a v Opeře nemohl jsem se nadíti, že potkám někde Malaganku. Bylo to v prostřed léta. Nebylo již nikoho v Paříži. A ostatně, kdyby zde byla společnost, byli by do ní chodili tento Angličan, spíše z herny než ze salonu, a tato žena, vdaná z lásky, ale přece kdož ví jaké minulosti?... Les a opera, obě místa velmi málo slibovala. Nikdy vůz paní Annesleyové se nezastavil k vůli mně, když jsem ji pozdravoval. A poněvadž mi dům byl zavřen, její lóže v Opeře byla mi samo sebou zakázána... Poněvadž se nevykládala tam po způsobu žen Francouzských, neviděl jsem, když tam byla, z orchestru, odkudž jsem na ni mířil kukátkem, než dvě tygří oči, dravé a studené (jen tak se mi jevily!), nad jejím velkým rozestřeným vějířem z černého atlasu; a v Lesíku ještě méně jsem polapil z její osoby, neboť se halila od hlavy až k patám mantillou na způsob Peruvianek a nedopouštěla, bych uzřel, leda zase její strašné oči osudné vnady... Od večere Alfreda de Mareuila tisíckrát jsem se pokoušel připojit se k ní a promluvit, ale její vůle a nehoda vždy mi zmařily moje

úmysly a věc mi znemožnily. Jednoho večera, příznivějšího než ostatní, zpozoroval jsem ji u Svatého Filipa z Klády, neboť buď návykem z dětství nebo z opravdové nábožnosti (kdo může rozeznati něco jasně v této duši vroucí a hluboké?) chodívala do kostelů jako pravá Španělka, již byla, jako by snad pod vlivem svého otce, Maurského toreadora, byla by chodila do mešit. Vracel jsem se právě z Polí Elysejských, kde jsem aspoň dvacetkrát přešel pod jejími okny, bych ji spatřil. Mimochodem moje oči padly na kočár, který bych byl rozeznal mezi tisíci, a který stál před schody kostela. Byl to onen vůz s ryzáky zlatistými a s oranžovým vyplstářováním, v němž její tělo vtisklo své obrysy. Náramná kytice janovců a jasmínů postýlala s mantillou s černým krajkovým stlačené polštářky, na nichž obyčejně stavěla na odív s pohyby tak kočkovitými svou vysilující a pobuřující rozkošnost. Ah! povídám si, vida tento prázdný vůz, který mi vrhl v srdce žádost, již by ve mně vznítilo její opuštěné lože: jistě zašla do kostela, a hodil jsem oprať svého koně dítěti, které se tu namanulo. Vystoupil jsem pak po schodech, po nichž ona vystoupila, dychtiv uviděti Zloboha svého života, vyžádati si něco u nohou jejího Boha. Bylo skoro osm hodin večer. Tolik jsem trpěl té doby, markýzko, že nejmenší podrobnosti oněch dní jsou vtištěny v mou paměť neuhasitelnými ohnivými rysy! Zpívalo se k požehnání. Hledal jsem Španělku . . . Co jí řeknu? a co učiním? Ničeho jsem o tom nevěděl. Nerozvažoval jsem. Šel jsem k ní. Poslouchal jsem ani nevím co

slepého, nevědomého, samovolného, rvavého, co mne pudilo silou nezdolnou. Objevil jsem ji v jedné kapli, s obnaženými lokty na lavici její stolice, na níž klečela, bradu noříc v dlaně svých rukou, pokrytých dlouhými nitěnými rukavičkami až do půl paží. Modlila se? S jakou vroucností hledal jsem to v jejích pohledech a na jejích rtech! Modlí-li se, není duše zmrtvělé, odpuzující, nepřístupné! Snad mne bude jednoho dne milovati!... Ale ona se nemodlila. Její červený a skoro krutý ret byl nehybný. Její oko, kterého žádný cit neožívoval, černé a těžké oko jako z bitumu, v jakési ztrnulosti, jež u ní byla sněním, bylo upřeno na svíce, které hořely a tály rychle horkem vlastního plamene a teplem letního slunce, které se dlouho opíralo do planoucího okna této kaple, obrácené na západ. Poslední ohně večera, procházející malovanými tabulemi, zažehovaly ještě jejich rumělkou a azur a zdály se zapalovati vzduch kolem jejího černého šatu, jakoby byla středem nějakého neviditelného krbu. Ah! dlouho jsem na ni hleděl! Postavil jsem se na několik kroků od ní. Nebyla mezi námi než mříž kaple, o níž jsem opíral své čelo, patře na ní. Markýzko, nelze vyjádřit, čeho jsem zakoušel po tuto dojemnou večerní bohoslužbu, pod zvuky varhan, jichž té doby nemohl jsem nikdy slyšet bez vzrušení, při posledních jasech krásného dne a na tři kroky od této ženy, které jsem neviděl z tak blízka a tak dlouho od večere hraběte Mareuil... Slýchal jsem, že jsou fluida, jež s vášnivou vůlí možno zavést očima a jimiž možno

proniknouti i nejreelnější bytostí... Zkusil jsem ji pokrýti těmito magnetickými a omračujícími pohledy. Zdálo se mi, že celá moje duše vycházela ze mne očima, by napustila veškerým mým životem toto tělo zbožňované a kleté. Nuže, věda lhala, markýzko; vášně lhala; vše lhalo! Ani jedinkrát se ke mně neobrátila. Vryl jsem stopu svých nehtů do mříže, která mne od ní dělila... Jednoho dne vrátil jsem se s ní k Svatému Filipu a ukázal jsem jí tyto závratě zběsilosti, ve mně vzbouřených a ode mne vrytých v železo. Při všech nevázanostech svého mládí nebyl jsem nikdy bezbožný, a přece onoho večera, při tomto náboženském obřadu, který mne měl proniknouti svatou úctou, neviděl jsem než tuto ženu, před níž bych byl padl na tvář na nějaké znamení, jako věřící padají na tvář před oltářem. Ale toto znamení ona neučinila. Když *požehnal* bylo u konce, přeletla mimo mne, pohledem o mne nezavadíc, klopíc čelo s výrazem jak opovrhlivým tak sveřepým... Dral jsem se za ní zástupem pocituje mdloby při myšlence, že vycházejí snad ji v hustých návalech tohoto davu uchopím a stisknu na své srdce. Bůh nedovolil této svatokrádeže. Zdálo se, že čte v mých úmyslech, by je oklamala. Přišla ke kropence, vnořila do ní ruku a hbitě vyšla. Vyšvihla se již do kočáru, když já teprve vycházel z kostela... Nemohl jsem se ani dotknouti jejího šatu; a jakmile jsem zamířil ke kolesce, v níž se zase uložila, odjížděla již, tvář majíc polo zakrytu kyticí janovců a španělských jasmínů, v jejichž vůni, jako v oné večerní bo-

hoslužbě, již se účastnila, hledala snad dojmy a vzpomínky své země . . . Přiznáte, markýzko, že měla-li úmysl pobodávat k lásce odporováním a tajemnostmi, počínala si v tom s vědou nejpodivuhodnější kokety, ale to nebyla koketa! to byla pravá žena; hnedle uvidíte.

„Třeba vám říkati, že tak jsa zamilován, tak napínán, odvržen daleko od této ženy nepochopitelné, která mne vyobcovala ze svého života, psal jsem ji, nemoha k ní mluvit, pokoušeje se ještě, i přes nebezpečí, že ji zostudím vůči jejímu manželu, tímto posledním útokem upoutati ji na vašeň, již jsem po ní prahнул? Odvážil jsem se celé dvacítky listů s nesmyslnou nadějí těch Italek, které házejí na poštu u Jesuitů v Římě psaní, která píší Pánu Bohu. Ale Bůh by byl spíše odpověděl než ona. A všechny moje listy mi byly vráceny s nejzpuštěnější přesností.

„Zatím tak pevné rozhodnutí vystříhati se všeho a odmítati vše, co by přišlo ode mne, počalo mi bráti naději. Kdyby byla bývala vždy plaché ctnosti, byl bych ji na konec přece ochočil. Ale byla to dcera Jihu, s žilami černými a plnými, zrozená z lásky vinné v zemi, kde se žije, a která nikdy prý nešetřila zásadně svými rozmary. Takovýchto bytostí nelze přemoci, když si usmyslí vzdorovati. Moje sebeláska nemohla si poskytnouti nižádné útěchy. Bylo velmi jisto: jen proto mi tak utíkala, že jsem se jí do opravdy protivil, jak mi to byla řekla. Nebyl jsem milován! Jaká hromová rána do mé pýchy! Ale též jaký hrom celé mé duši! neboť já ji miloval! . . . Co jsem cítil, nebyla sžíravá

žádost, která se zmocňuje srdce a potom ho nechává, překonána nemožným. Byla to láska, která mi žihala krev i myšlení; byl to svazek všech žádostí v jednu jedinou. A nemožné! tomu bych byl čelil, jak Bůh nade mnou! i proti vůli Boží! Milá markýzko, kdybych vám vyprávěl své city více než události této historie, nemohl bych vám vypovědět věrně citů této doby svého života, tak byly příšerny! Zdálo se mi, že jsem měl rakovinu na srdci... Ah! nebýti milován, to vždy působí děsná muka, jest to cosi lidsky nemožného, neboť láska chce vyvolat lásku; ale nebýti milován ponejprv, když ženy vás zhýčkaly pýchou štěstí, která se připojuje k vašim jiným pýchám, nebýti milován osobou ošklivou a sešlou, již soudíte mnohem nižší sebe, nad níž cítíte převahu svou inteligencí, již skoro opovrhujete v jejím těle a v jejím duchu, a přece nemůžete si zabránit, byste jí nezbožňovali a nestavěli do všech svých snů, toť jedna z těch pohrom srdce, k níž ve všech nejkrutějších bolestech osudu marně hledali byste přirovnání. Odbavoval-li jsem často příliš ledabylo duše, jež se mi příliš oddaly, byl jsem teď velmi pomstěn. Pykal jsem za to, čím jsem sám trápil. Nemilovala mne! Z omrzelosti, z únavy, ze vzteku snoval jsem nejsměšnější a nejpošetilejší záměry. Jak jsem chápal tehdy obludnou lásku, již Kaligula plál k oné soše Dianině, kterou všude nosil s sebou! On aspoň byl jejím pánem! pánem naprostým! Mramor nemohl milovati, a jsa hmotou bezvládnou, nechával se zulíbatí bez odporu. Ale ona! ah! myšlenky divokého

násilí, strašného zneužití síly mi stoupaly do hlavy. Jak jste říkali vy z XVIII. století s výrazem, který bychom my teď nalézali velmi hrubým: Chtěl jsem *ji mlti*, děj se co děj. Hned jsem se strožil vplížit se k ní v noci jako zloděj a nasaditi jí bambitku na prsa, jak to učinil plukovník de Naldy krásné markýzce de Valmore, která se podrobila se zbabělou povolností, velmi hodnou našich porušených dní. Hned jsem zamýšlel unést ji mocí, jakoby to bylo něco snadného unést proti její vůli ženu, která byla stále provázena a nevycházela nikdy pěšky. Zřejmě jsem třeštil.

„Jednou ráno vyjel jsem si dosti záhy koňmo, bych zlomil pohybem nesnesitelnou utkvělou myšlenku, která mne sžírala. Pustil jsem se pudem nebo zvykem v tu stranu, kde Malaganka projížděla denně své bezstarostné volné hodiny, jež, jménem lásky jako z pomsty, tolik jsem si přál proměnit v kruté hoře. Dostal jsem se dosti daleko do Passy chtěje zahrnouti k lesu Boulogneskému, kde se v odpoledních hodinách procházívají elegáni a šviháci z vyšší společnosti a kde jsem mívával štěstí vídati proplétati se černou a modrou kolesku, která mi den jak den, pravidelně v tutéž hodinu kotálela svá kola po srdci. Přijel jsem do těch míst Passy, jež se hloubí v jakousi úžlabinu, jejíž křivolačina, dříve než se stane údolím, ústí v jakési údolíčko, velké jako dlaň, svěží, stinné, tajemné, v hotovou lasturu zeleně. Venkovské domy tam začínají. Jmenuje se, tuším, tato skrytá část Passy víska Boulainvilliers. Právě jsem uvolňoval v cvalu a přidržoval jsem do

kroku na cestě lemované topoly svého určeného koně. Pojednou jakási žena též na koni, v jezdeckém šatě z granátového damašku a v čapce z černého sametu ukázala se na druhém konci cesty proti mně.

„Zamilovaní jsou jako somnambulové; nevidí jenom očima, ale celým tělem. Poznal jsem paní Annesleyovou na vzdálenost, která by mi byla skryla kteroukoliv jinou ženu. Byla sama. Ah! samo nebe mi ji takto posílalo! Potlačil jsem divošský výkřik.

„Poněvadž neměla těchže důvodů jako já, by viděla tak daleko, blížila se bez nedůvěry a když mne poznala, nebylo již kdy, by se mi vyhnula. Bezpochyby nepříjemně překvapena pravila:

„ — *Caramba!* Jest to zaklení v jejím svižném a zvučném jazyku, jež říkala často s hněvným a vzpurným výrazem, který jako vše v ní neprávem nalézal jsem ráz na ráz hned rozkošným, hned odporným.

„Přijížděje k ní, pozdravil jsem ji:

„ — Paní, pravil jsem, náhoda jest mi příznivější než vy. Sama mi dává dostaveníčko, jehož bych se byl neodvážil žádati.

„Naši koni ocitli se tehdy hlava proti hlavě. Zastavila se vidouc, že já se zastavil; ale neopětovala mého pozdravu. Zůstala zpřímá na svém sedle a ukazujíc mi koncem svého bičíku cestu přede mnou a cestu za sebou, odvětila:

„ — Náhoda jest hlupačka. Není tady dostaveníčka, ale setkání. Tady jest vaše cesta, pane, tu moje. Jeďte!

„ S výše svého koně, který hrabal podkovami, se

svým napřaženým bičíkem měla tak absolutní tón rozkazovací, že vzněcoval odpor jako urážka. I odpovídal jsem jí s pevností rozhodnutí, jehož neměl ani nejzpuštěnější její vzhled překonat.

„— Za nic nepojedu, seňoro. To já bych byl hlupák, kdybych nechal si uniknouti nenadálého štěstí vás viděti a s vámi hovořiti. Tady se mi již nevyhnete... Budete-li ujížděti, pustím se za vámi. Máte chuť jeti se mnou o závod až do Paříže? Nejsem zcela jist, že jste četla všechny listy, které jsem vám psal. Tady aspoň mne vyslechnete, i když mi neodpovíte. Jste sama... — Ne na dlouho, pravila. Sir Reginald zastavil se v jednom z tam těch salášků, který chce najati na letní bydlení. Bude tady ihned. Velmi mne zamrzelo, že mluvila o svém manželu. — Nuže, odvětil jsem, nějak bylo, nějak bude! Ale zatím než přijede, poprosím vás, seňoro, o vysvětlení zvláštního vašeho chování ke mně. Kdybyste tak činila z lhostejnosti, neříkal bych nic, netázal bych se vás na nic, trpěl bych mlčky. Ale jest to ze záští. Mám právo ptáti se vás na důvod této nenávisti. Co jsem vám učinil, že mne nenávidíte?...

Čeho jsem pro ni pocítoval, dosvědčovala zpustošená bledost mého obličeje od několika dní a přízvuk mého hlasu, jímž jsem jí říkal toto málo slov. Bylo to to, co jí oněmovalo? Poněvadž bylo jí třeba vždy něco šlehati, srážela snivě bičíkem mladé výhonky stromu, který se nacyloval na pokraji cesty.

„Ano, pravím, bera za dobré znamení toto snění, nemaje na mysli než svou lásku, proč mne nenávidíte,

vy, kterou miluju láskou, jež by odzbrojila nejoprávněnější a nejhlubší nenávisť? Co jsem vám učinil? Urazil jsem vás? Nežádal jsem vás o odpuštění onoho slova onoho dne, tak krutě připomenutého vámi na večeři u hraběte de Mareuila? A ještě vás prosím, odpusťte mi. O to vás budu stále prositi. Bylo to rouhání nevědomosti; neznal jsem vás. Bylo to rouhání se bohu neznámému, jemuž jsem se pak hned klaněl. „Vše to, markýzko, nebylo příliš výmluvné, ale bylo to upřímné! a pravda mé duše, procházející mým jazykem, dodávala mu snad jakési mohutnosti. Stále mne poslouchala.

„Naši koni se dotýkali . . . naše lokty též. Jen vztáhnouti paže a ovinouti je kolem této útlé a rozkošné postavy, která vzněcovala žádost švižnosti jako jiné ji vzněcují obrysem. V okamžení, kdybych byl chtěl, já, který jsem nesnil od několika dní než o přemrštěných útocích, mohl jsem ji vyzdvihnouti ze sedla, položit ji na šíji svého koně a unést do kraje dříve než jí mohl přispěti někdo na pomoc.

„Tato myšlenka mi projížděla mozkiem a působila mi závratě. Vzepřel jsem se tomu však, vida ji skoro dojatou mými slovy, přeje si rytířsky býti milován, býti milován především, miluje raději bytost milovanou než býti šťasten!

— Rcete mi, seňoro, pravím jí, že věříte v mou lítost a v mou lásku. Rcete mi, že nebudete odpuzovati jejího výrazu, že mi dovolíte, bych vás často viděl, mně, který vás budu neustále vyhledávati.

„Ale neúprosná stvůra pozdvihla svých očí, oněch

očí s bronzovými třásněmi, které sklopila před tím v lživém snění, napráhla znova svůj bičík na cestu, kterou jsem měl před sebou.

— Nemám vám říci než toto, pane de Marigny, odvětila: podruhé pravím, tady jest vaše cesta, jeďte!

„To bylo příliš. Toto studené opovržení, s nímž jsem se i teď zase setkal, a ve chvíli, když jsem se domníval, že se již rodí vzrušení a zájem ženy, která se vidí milována; toto opovržení ledové, nesmířlivé, úsečné a zatvrzelé vzbouřilo ve mně nesmírný hněv, který schvátíl a odváíl poslední něžnost mého srdce. Myšlenka, kterou jsem potlačoval, strhnouti ji s jejího koně a unésti ji jako kořist, zachvátíla mne návaem plamenné žádosti.

„Láska a zběsilost všechno ve mně zabily, všechno zdrtily ve mně, vyjma muže. Chopil jsem ji nad kyčli a usiloval jsem vyvrátiti ji ze sedla; ale byla to dokonalá jezdckyně, a ostatně můj pohyb dal jí výstrahu, aniž ji polekal. Silně zacásla úzdou svého koně a zakryla se hrudí ušlechtilého zvířete, jež se vzepjalo.

Její hněv dostoupil mého hněvu. Zranil jsem jednou večer při západu slunce v lesích Korsických orla ranou z karabiny. Připomněla mi tohoto orla.

— Jste nestoudník, pravila mi; ustupte mi s cesty, sice vás šlehnú!

„Byla nádherně bledá, nádherně rozlícená, nádherného držení v sedle, s pozdvíženým bičíkem, na vzpiatém koni. Zprvu mne rozjítřovala, ale, ó těch odporů v lásce! teď se mi líbila; pak již se mi jen a jen

líbila. Nalézal jsem ji hodnou zbožňování. Miloval jsem tuto zuřivost, která jí velmi slušela... a jal jsem se na ni patřiti s údivem, místo abych ji poslechl.

„Byl jsem silně vytržen ze svého rozjímání. Oslepující šleh bičíkem, po němž se mi v očích zajiskřilo tisícerymi svity, poznamenal mi tvář krvavou brázdou.

„Přes bolest, kterou jsem pocítil, vrazil jsem svým koněm na jejího koně, jehož strhla zpět, a měl jsem tolik chladnokrevnosti a hbitosti, bych chytil do své otevřené ruky a zadržel na půl cestě rozežnané zápěstí, které se zase pozdvihlo jako blesk, by znovu dopadlo a udeřilo podruhé.

Z ruky ženské každý políček jest výhodou pro toho, kdo pochopí své postavení.

— Ah! tohoto již dosti! moje krásná Klorindo, pravím jí usmívaje se pod svým šlehem, nečele již než francouzskou žertovností proti této španělské zuřivosti. Poznamenáváte příliš silně na ponejprv věci které vám náležejí, že by se snad obešly velmi dobře bez druhého puncování.

Držel jsem ji za útlé zápěstí, které se vykrucovalo, které se svíjelo v mé sevřené ruce. Byla by je ráda vyrvala, nemohla! Byla by mne ráda viděla, bych zuřil ze svého poranění, a já si pohrával. Byl jsem silnější. Zvítězil jsem nad ní; byl jsem jejím pánem. Nebyla schopna vyjádřiti, čeho zakoušela. Oč jsem se zprvu marně snažil, mohl jsem znovu začít. Drže její ruku ve své ruce, uchopil jsem ji kolem pasu rukou volnou. Stiskl jsem ji. Vzpírala se. Naši koni

vraželi na sebe, kousali se. Bylo by se řeklo: muž proti muži ve vzteklem zápase dvou nepřátel. A vždyť byla mým nepřitelem!

— Reginalde! Reginalde! jala se křičeti ze všech svých sil. — Seňoro, pravím jí, toť horší než šlehnutí bičíkem, tohle jméno! udusím je na vašich rtech.

„A ačkoliv se odvrátila až na zadek svého koně, by se vyhnula mému mstivému políbení, přece již již by se mi bylo bývalo zdařilo, když v tom zařatá pěst a těžká jakoby v železné rukavici udeřila mne tak prudce na rameno, že jsem se na svém sedle zapotácel.

Obrátil jsem se. Byl to sir Reginald Annesley, jehož příchodu jsem ve svém zápolení s Malagankou neslyšel. Jeho násilné zasáhnutí bylo urážkou a útokem. A ostatně ona ho volala, volala k své obraně proti mně! Platil za dva, za sebe a za ni, a vrátil jsem mu na tvář ránu bičíštěm, již jsem od ní utržil.

Tu baronnet s oním britanským flegma, které jest též výmluvností, baronnet vytáhl z kapsy dvě bambitky a podáváje mi z nich jednu, pravil:

— Na čtyři kroky! a palte! — Nikoliv, pane, řekl jsem mu, odstrkuje jeho zbraň a dívě se jeho chladnokrevnosti. Ne v této chvíli, ne před paní, ale zítra a v hodinu, kterou vám libo. — Nuže! odvětil, zítra o desáté hodině a na této cestě, která viděla urážku a která uvidí trest! — Tedy v deset hodin! přisvědčil jsem, patře na tuto neslýchanou ženu, příčinu tohoto souboje, který mne naplňoval štěstím, že jej podstupuju pro ni. — Proč ne hned? pravila vraštic obočí jako zlobivé a umíněné

dítě a obracel se ke mně s lítostí pobuřující krutostí, pravila: — Raději bych vás viděla zabita dnes."

VIII

KREV ZA KREV.

(Další o změně v lásce.)

P. de Marigny přišel k této části svého vypravování, odmlčel se na chvíli, jakoby chtěl dopřát průchodu některým poznámkám markýzčiným; ale ta, příliš živě zaujatá, by si nepřála znáti, co následovalo, pravila svému budoucímu vnukovi: dále, dále vypravujte.

„Vrátili jsme se do Paříže, pravil Marigny, z různých stran. Vyhledal jsem Alfreda de Mareuile a vypravoval jsem mu svou příhodu. Žasl zprvu, potom velmi se bavil mým stehem v tváři a jak jsem jej vrátil tváři manželově. Svolil mne za svědka. „Velmi se podobá, dodal, že i sir Reginald přijde mne prosit o službu, které vy požadujete od mého přátelství. Dobře jste učinil, že jste přišel první.“ Mluvili jsme dlouho o Malagance. Slídl jsem poněkud, přiznávám se, po jeho dojmech na jeho obličej; ale nic v jeho osobě ani v jeho slovech nezradilo zdrženlivosti šťastného člověka.

„Nazítří o deváté byli jsme ve vsce Boulainvilliers, hrabě de Mareuil, hrabě de Cerisy, který se připojil

a já. Cestou Mareuil mi vyprávěl, že jeho předtuchy byly spravedlivy a že sir Annesley ho prosil včera večer, by mu byl svědkem v jeho souboji. „Snad se obrátil, pravil hrabě, po mém odmítnutí na nějakého krajana, jenž též cestuje, neboť nezná v Paříži nikoho.

„Ve chvíli, kdy jsme zahruli do cesty, lemované topoly, již jsme si zvolili ke své půtce, uviděli jsme, jak z druhého konce této cesty přijíždí anglická koleska sira Reginalda Annesleye. Přiblížila se lehkým poklusem dvou nádherných ryzců v nich zapřažených. Sir Reginald Annesley byl pravým gentlemanem. Běžel-li o souboj, chlubil se dochvilností. Sestoupil se své kolesky tak křepce, jako to činival před Tortonim. Dva mladí lidé ho provázeli.

„— To jsou moji svědkové, jež vám představuji, pánové, pravil pozdravuje nás zdvořile a důstojně a podáváje ruku hraběti de Mareuilovi. — A tady jsou moji, pane, odvětil jsem, naznačuje posuňkem pp. de Mareuile a de Cérisy.

„Nezbývalo již než učiniti přípravy k boji, jehož nezbytnosti nikdo z nás nepopíral. Měli jsme se stříleti z bambítek. Postavili nás od sebe na čtyřicet kroků; měli jsme kráčet proti sobě a mohli jsme páliti, kdy se nám líbilo, i zcela zblízka. „Zatím co odpočítávali kroky, uvěříte markýzko? ... poznal jsem Malaganku v druhém svědku sira Reginalda !!! Vzal jsem pod paži hraběte Mareuila a odtáhnuv ho stranou, řekl jsem mu:

„— Vzpomínáte si na pověstný souboj vévody Buckinghamha a vévody Shrewsburyho, v němž vévodkyně,

přestrojená za páže, držela koně svému milenci a upláchla s ním, když chudák manžel byl položen na holou zemi? Tady máte protějšek a opak této slavné události. Hle, doña Španělka, která hodlá dáti vznešené oné anglické dámě mravní naučení; popatřte! — Na mou věru, toť Malaganka! zvolal Alfred de Mareuil žasna; ale to je čím dál nepochopitelnější! Kýho ďábla vztekle nenávisti podpálil jste v té ženě? To překonává vše dosud známé; ale mne, příznávám se, začíná to pobuřovati. Ano, na mou čest, marně jsem byl do ní zamilován, taková krvelačnost jí nekráší. Jest to ohavné. A sir Reginald, pravil ještě, který svoluje vzíti svou ženu za svědka ve věci tak vážné! Ti Angličané! Až kam poženou své přepjatosti? . . . Mám chuť prohlásiti těmto pánům, že známe jejich tajnosti a vzeptíti se neslušné přítomnosti ženině při souboji. — Chraňte se, odpověděl jsem. Měl jsem tutéž myšlenku jako vy včera, když sir Reginald mi navrhoval boj na místě; ale dnes nikoliv! posoudíme tuto ženu. Pojdme až na konec. Zvíme slovo hádanky, jest-li tu hádanka. A poněvadž dcera toreadorova žízni po krvi, ať ji vidí téci!

„Hleděl jsem na ni takto hovoře. Nemohl jsem od ní odvrátiti zraků. Byla to poslední illuse? ale nikdy se mi nezdála rozkošnější. Co na ní jako na ženě bylo nepravidelného, tvrdého, příliš hubeného, mizelo, když byla oděna po mužsku. Pod jejím svrchníkem z černého sametu, staženém v pasu, rýsovalo se půvabně její nervní a svižné torso, které vzněcovalo tak

silně chvějivá stisknutí lásky, pouštějíc se s nimi v zápas. Rozkošnická postavou, krutá tvárností, z nás všech, kteří jsme tu byli, bychom zabíjeli nebo viděli umíráti, ona byla jistotně nejméně vzrušena. Tichá nenávisť pokrývala její obličej, ozbrojený smělostí, jakousi maskou z vyhaslé lávy. Držela ve svých ručkách, jemných a klidných, jednu z bambitek, kterými jsme se měli stříleti a kterou sama právě nabíjela.

„Souboj nebyl dlouhý, markýzko! Na povel hraběte de Mareuil sir Reginald a já nastupovali jsme na sebe. Vystřelil jsem první při desátém kroku. A poněvadž jsem patřil mnohem více na svou uhrančivou kouzelnici než na svého soupeře, moje kule letěla na zdařbůh a vryla se do jednoho stromu u cesty.

„Dlužno vydati spravedlivé svědectví: v siru Reginaldovi Annesleyovi žily velkodušné vzněty. V krvi, žíhané alkoholy a hrou, kotálely se ještě ušlechtilé krůpěje. Postupoval ke mně s rukou svišlou, maje jícen své bambítky obrácený k zemi. Zastavil se, když jsem vystřelil, jakoby byl opovrhoval výhodou střílení na mne bez nebezpečí pro něho. Zdráhal se, drže stále zbraň skloněnu.

„— Pal! a zab ho, usykla se nesmířlivá Malaganka. Nač čekáš?

„A já, nechtěje zůstatí pozadu za tímto mužem, který se velkodušně rozpakoval, pokročil jsem zpřímá k němu, nabízeje mu celou šířku prsou, a tím přiměl jsem ho, že zdvihl svou zbraň, neboť by se mu bylo protivilo zabiti mne zcela z blízka. Syn prvních flibu-

stýrů světa nikdy nechybil. Přimhouřil oko, vypálil rukou pevnou a roztáhl si mne k svým nohám.

„Koule projela mi hrudí.

„Nevím, jak dlouho jsem zůstal v bezvědomí; ale když jsem nabył smyslů, nalézal jsem se ve svém příbytku, rván trvalou horečkou a nesnesitelnými bolestmi. Moji svědkové mne přinesli domů. Věnovali se mi s vroucí horlivostí, která se stupňovala až k obětované lásce; hrabě de Mareuil zvláště: poznával jsem ho mnohem lépe než hraběte de Cérisy. Pokaždě jsem byl upoután na lože svých trýzní, navštěvoval mne den jak den. Neblahým osudem mluvil jsem mu o Malagance. Její obraz, myšlenka na ni, již mne neopouštěly. Za noci, překážely-li bolesti mému spánku, viděl jsem ji bez ustání v jejích mužských šatech. Slyšel jsem její štvavý, vztekly hlas, křičící jako v den souboje: „*Zab ho, Reginalde!*“ a třeba to říci! proměňuje láska naše největší hrdosti v zbabělost a podlost? tolik záští nevyvolávalo mé nenávisti! Miloval jsem svého kata. Oh! jaká muka milovati svého kata! „Můj milý, pravil mi de Mareuil, ztrácíme se v této propasti. Jakkoliv jsem ji miloval, jímala mne z ní opravdu hrůza, ba hnusilase mi až do chvíle, kdy jste byl střelen. Ale sotva jste padl, trochu ženy se v ní probudilo. Zbledla, jak se bledne, když se umírá. Příliš zaujat péčí o vás, bych vám opatřil první pomoc a dopravil vás do Paříže, nemohl jsem nikterak studovati nebo dohadnouti se vzrušení mysli, jež se jí zmocnilo. Byla to uspokojená nenávist, soucit nebo prostě napjaté nervy, které

povolily? . . . Nevím, ale aspoň ztratila chmurný a studený vzhled sveřeposti, který mne tolik pobuřoval za podrobností souboje." Alfred de Mareuil připomínal nekonečně jiných věcí. Třebas to, že po souboji mnoho dní nebylo jí viděti, ač se sir Reginald dosti pečlivě po mně poptával u hraběte, a ač dále oba trvali spolu v důvěrnosti, v níž žili tak dlouho. Když ji znovu spatřil, našel ji toutéž ženou. Zdálo se, že zapomněla své zvláštní účasti na tomto souboji, jehož byla příčinou. Odvážil se otázkou se ji; ale řekla mu prostě, jakoby to vysvětlovalo nejpodivnější chování: *Nenáviděla jsem ho, toť vše.* A neodpovídala již na jeho otázky. „Doufám, že vám to dobře oplatí, seňoro, odpověděl jí de Mareuil, zadrží si na váš účet kuli, která by ho byla urvala nejhezčím ženám jeho doby. Zamilovaný z ní nezemře, Bohu díky; ale láska snad zemře." Byl hrabě de Mareuil, říkáje to, upřímný? Nevěděl, že zlo, jež přichází od osoby milované, jest pohnutkou, by byla ještě více milována a že veliké vášně umějí žít z toho, co by zabilo mělké city?

„Nabyl jsem tehdy té zkušenosti. Trýzněn nejkrutějšími mukami těla a ducha, zbožňoval jsem Malaganku, která na mne vložila všechny tyto bolesti. Moje poranění bylo tak nebezpečné, že jsem se kolísal více než dva měsíce mezi životem a smrtí. Přece však podroboval jsem se předpisům lékařským se slepou poslušností člověka, který by se byl vášnivě rád vyhojil. Chtěl jsem se vyléčiti, bych ji zase spatřil. Co mi říkal de Mareuil, nehasilo mých žízní po této ženě.

Láska, i prudká, i křečová, jaké já zakoušel, nepřekáží činnosti myšlení; naopak zdvojuje jeho hru. Zášť této Španělky byla dvojitou záhadou, která dráždila tolik zvědavost ducha, jen aby rozjitřovala žádosti srdce. Nad to postřehl jsem brzy, že můj něžný přítel de Mareuil neodpovídal již na mé otázky leč s nátlakem, a to mne velmi znepokojovalo. Začínal jsem žárliti. Zjistil jsem, že de Mareuil byl velmi rozpačit a v tísnivém postavení, v němž jsme se vůči sobě octli, maje se mnou mluvit o ženě, která snad posléze se v něho zamilovala a činila ho šťastným. Touto myšlenkou přitěžovalo se všemu, čím jsem trpěl. Bylo to druhé zranění, mnohem nezhojitelnější než rána mých prsou, která se den ode dne zacelovala. Dychtil jsem po hodině, kdy budu moci vyjít. Vstával jsem a chodil jsem po světnicích. Na večer jímávala mne nervosní horečka, která více souvisela s mou duší než se stavem tělesným, a uvrhovala mne na lože. Jednoho takového večera záhy jsem ulehl; unaven, nemoha se již udržeti na nohou, ani jsem nesvlekl županu, tolik jsem se vrhl do tohoto spánku, který jsem miloval pro sny, jež mi stále přinášel! Bylo to na počátku září. Vedrem, které znesnadňovalo mé uzdravení, div jste se nezadusili. Slunce zapadlo, ale noc byla ještě daleko. Nespál jsem dlouho. Cośi žhavějšího než horko, které mne soužilo, přeběhlo po mých očích a probudilo mne. Když jsem je otevřel . . . Ah! co to za halucinace mé oslabené hlavy! Viděl jsem jasně Malaganku sedící u nohou mého lože, ale poprsím nachýlenou ke mně, ana se

podpírá o ruku, již měla u mého ramene. Její obličej tak z blízka skláněl se nad mým obličejem, že asi dech jejích pootevřených úst mi tak přejel po víčkách. Byla nepohnuta, mlčenlivá a zbledlá, zhubenělá, změněná, nepoznatelná, ale s očima stále živýma, s těma upířima očima, které, hledíce na vás, vyssávaly vám srdce, a které ponejprv hledaly moje oči s neznámou něhou.

„— Ah! můj Bože, stále týž sen! zvolal jsem, zděšen a zároveň šťasten tím, co se podobalo tak silně životu. — To není sen, pravila svým krásným hlubokým altem, který mi dosvědčil novým smyslovým vjemem, že jsem nespál, toť skutečnost, toť Vellini.“

„A vskutku, markýzko, byla to ona, u mne! sedící na pelesti mého lože! Kterak tam přišla? ona! Vellini, moje nepřítelkyně! tato žena krutá, která chtěla viděti mou smrt!

„Podezřívám jsem jakousi strašnou lest, jakousi mrzkou ironií této ženy mstivé a záštiplné, která spoléhala snad na moje poranění, by nedbala nebezpečí vášně, jejíhož žáru přicházela rozkutávat a klamat.

„— A! pomyslíl jsem si, odvažuješ se do doupěte lvího, neopatrná!

„Zdvihl jsem se a sedl si na loži. Můj obličej vyjadřoval příliš mou myšlenku. Uhodla mne.

„— Zůstaňte, pravila. Učinila jsem, co hodláte. Dvěře jsou zavřeny na dva západky. Tady je klíč.

„A podala mi jej jako se nabízejí klíče města vítězi.

„Nemám strachu, Ryno, pravila, křžžíc paže rozhodně na svá prsa; dosti jsem zápasila, ale jsem poražena.

Nedávám se, dobyl jste mne; číňte se mnou, co chcete.

„Bylo to jasné a smělé i v jejím podrobení. Přece však toho nebylo dosti . . . Jsou štěstí tak veliká, tak nenadálá, že když padají k vašim nohám jednoho dne, nevíte, kterak se jich chopiti a je zdvihnouti.

„ — Jakže, vy mne milujete! řekl jsem. — Jako šílená přerušila mne s vášní, která působila na mne jako zášlehy plamenů. Začala jsem k vám s nenávistí. Ale i moje nenávist byla mou láskou. Když jsem vás uzřela ponejprv před Tortonim, ta žena, která se vám zdála tak studenou, byla jako bleskem zasažena. Nevím, co mi říkalo, že byste se mi mohl státi osudným a pokořiti jednoho dne tu hrdou Vellini, která po celý svůj život si pohrávala s láskou mužů! Ze strachu jala jsem se vás zběsile nenáviděti. Opovržení, jímž jste se o mně vyjádřil, to hrdé vzezření, jež se mne nemile dotklo i svou hrdostí, ale proti mé vůli lahodilo mé myšlence a zajalo mou vzpomínku, to, co mi hrabě de Mareuil říkal o vás a vaší moci nad ženami: vše zvyšovalo můj úděs a mou nenávist, neboť tyto oba city byly ve mně. Jsem pyšná. Vaše pýcha zraňovala a jitrila mou pýchu. Když při večeři u de Mareuila mluvil jste ke mně o své lásce, myslila jsem, že nabažený rozmar muže zhýčkaného ženami vás za mnou pudil. Nalézal jste mne ošklivou, ale odporovala jsem! Neviděla jsem v tom leč to, jak jste si sám sebou jist, vědomí vaší síly a vrtochu. Později uvěřila jsem ve vaši lásku. Ale když jsem nepochybovala již o vaší vášni k ženě, která přese vše vzbudila ji více než jednou . . . byla jsem šťastna . . .

ano, šťastna, že jsem vám působila utrpení! Trp tedy, hrdopýšku, říkala jsem si, trp tedy mnou a pro mne. Tato myšlenka mne neopouštěla. Těšila jsem se jí v hloubce své duše. Neutíkala jsem vám leč proto, bych vás více ztrápila, sebe zcela chráníc od vás. Ah! chtěla jsem zůstat sama sebou! Rozpalovala jsem svou nenávist ve své hrudi, když tento had chtěl zdřimnouti. Přepínala jsem ji, zveličovala jsem ji, bych unikla lásce, která mi hrozila, kterou jsem cítila ve své nenávisti, ve své nenávisti, která jí nerdousila, která jí nemohla zardousiti! Jitřila jsem se až k zuřivosti touž bezmocností. Jednala jsem stále tak, abych si dosvědčila, že jí není. Právě proto jsem přišla k onomu souboji, jehož jste byl obětí. Právě proto jsem nabíjela zbraň, která vás měla poraniti, jen proto jsem zvolala: „*Zab ho, Reginalde!*“ Zdálo se mi, že moc, kterou jste měl a proti níž jsem bojovala, utopím ve vaší prolité krvi; že až budete mrtev, nebudu se již míti koho báti. Klamala jsem se? Byla jsem pitomec. Když jste padl pod kulí, pocítila jsem, že jsem ztracena . . . Kdybyste byl padl mrtev, byla bych se probodla dýkou . . .

„Uchopil jsem ji do svých paží se zanícením, a zahrnul jsem ji něžnostmi.

„— Ano, tiskni mne na tato prsa, která jsem dala zraniti, pravila. Silou svých objetí ukaž mi, že život se ti vrátil, můj Ryno! Jiná než já říkala by ti vše, co vytrpěla za těch čtyřicet dní, ale já nikoliv! Já se nechlubím než tím, že tě miluju. Pohled a dohadni se! Hle, dodala pozdvihujíc prameny svého účesu, ručeje černých vla-

sů, bujně se vlnících nad jejími spánky, vlasy mi zbělely. To bylo pravda, markýzko! Ah! sestárla jsem, hovořila dále, ve výčitkách a úzkostech tolika nocí! Přicházela jsem tajně sem, sypajíc peníze plnýma rukama. Vymohla jsem u těch, kteří tě ošetřovali, že jsem směla noci probdít u tebe. Když jsi se probouzel, skrývala jsem se, abych ti nezpůsobila zhoubného rozrušení. Neúpěl jsi, trpěl jsi jako muž. Ale nepotřeboval jsi úpětí, abych cítila ve své hrudi hryzy ocele, která ti prorvala prsa. Peklo pro toho, kdo má krev, jakou já mám v žilách! Klid tvůj nesměl býti rušen! Nesměla jsem líbatí tato ústa, která říkala moje jméno ve spánku, toto čelo, které jsem poznamenala bičikem! Já, která jsem nikdy neodporovala nejmenšímu přání své duše, byla jsem posléze zdolána hrůzou, že jsem bolest učinila člověku, jehož jsem milovala . . .

„Opojen těmito vroucími slovy, roztínil jsem polibky, co mi říkala. Pojednou ucítil jsem pod svou rukou něco tvrdého, co se koulelo mezi živůtkem a nadry Malagančinými.

„ — Co je to? řekl jsem jí. — Toť nejdrahocennější můj klenot, odpověděla, odhrnuvši lemování svého srdčitě vystřiženého šatu a ukázala mi z mé rány vyňatou kouli, která hnětla její hnědou a jemnou kůži. — Vidiš, vece dále, když ti ji vynímali z rány, byla jsem při tom, tys mne neviděl. Skrývala jsem se za záclony, ale byla jsem tu. Nepřiblížila jsem se k tobě, až jsi byl ve mdlobách bolestí, jež ti způsobili. Lékař mne považoval za tvou milenku; klamal se: nebyla jsem ještě

než tvou otrokyní. Vrhla jsem se na tuto krvácející ránu: odtrhoval mne; ale já uchopila jeho skalpel a pohrozila jsem mu, že ho bodnu, bude-li se vzpíratí mé vůli. Slýchala jsem, že ssáním rány překazí se její smrtelnost, i chtěla jsem ssátí tvou ránu.

„ — Pila jsem tedy tvou krev! dodala s nevyjádřitelnou hrdostí rozkošnické něžnosti. Říkají v mé zemi, že jest to kouzlo . . . že když si dva navzájem pijí krev, nic nemůže již odloučiti jejich životů, přervati pout lásky. Také chci, Ryno, bys pil mou krev, jako já pila tvou. Vidíš, budeš ji pít, moje lásko? . . .

„A hbitě, neboť mívala hbitost na témže stupni jako lenivost, vytrhla malou dýku skrytou za pasem a zablýskala ocelí s divokou zálibností.

„Zachytil jsem jí živě paži.

„Ale hněv šlehl tmání jejích zornic bleskem modřejším než bleskot čepele, která zářila v její ruce. Dupla vztekle nohou. Žíly na krku jí naběhly a zčernaly.

„ — A stane se tak, pravila s vášnivostí vlastní její povaze, která všechno v jejím životě ohýbala jako uraganem. Z hloubky svého hněvu jala se usmívati. — Nebudeš mi vždy ruky držeti, pravila s klidem výzvy.

„Věděl jsem, že jest tak neústupná jako prudká. Pro nic za nic neměla toho vypouklého čela, na němž paprsek světla se lámal přemožen. Abych nepodráždil ještě více jejího bláznovství zápase s ní, pustil jsem ruku, kterou jsem držel.

„ Tu rozhrnula s pohybem vítězíci zdlouhavosti krajky, které pokrývaly pevnou desku prsou.

„ — Slyšte! řekl jsem jí s veškerou svrchovaností svého slova, řekla jste mi, že mi náležíte; řekla jste mi, že jsem vaším pánem. Toto mně náležel zakazuju vám tam se zraniti. — Nuže! na ruce! odvětila.

„Obnažila ji. Pokusil jsem se řídití její ruku a zadržeti bodec na škrábnuté kůži; marně. Vhroužila jej se svrchovaným rozhodnutím. Proud hlubokého nachu zaplavil její snědou páži.

„ — Tu máš, pij! pravila mi.

„A já jsem pil z této živé číše, která se chvěla pod mými rty. Zdálo se mi, že tekutý oheň piju!

„Všechno to, markýzko, bylo velmi nesmyslné, velmi pověrečné, velmi bláznivé, skoro barbarské; ale kdyby toho všeho nebylo, byl bych miloval tuto ženu, jak jsem ji miloval? Čerpal jsem asi z její otevřené žíly předchuť krutých rozkoší, žízeň štěstí zmítaného, zhoubného, bouřlivého, které na dlouho bylo mým životem. Od toho večera Vellini se stala mou milenkou a ospravedlnila královninými štědrostmi a mocí nejnevyjadřitelnějších dojmů tento titul, na nějž byla tak hrda.“

— Dle této prosté ukázky, pravila markýzka, chápu již vašich deset let.

„Chápete, vidíte? děl Marigny, že se podobaly vždy poněkud těmto prvním chvílím, jež jsem právě vyličil. Láska ve svých nejžádoucnějších důvěrnostech, v oddání se svým nejdrazším slastem, nese věčně známku svého původu. Nepřestává se dále milovati, jak se začalo. Láska Vellinina popírala sama sobě, že by byla; vzpírala se zběsile vlastní prudkosti. Ve jménu

neklidné a zraněné pýchy, ve jménu nezávislosti života ohroženého bojovala se zuřivou umíněností proti bytosti, která ji vzněcovala. Potom se prohlásila poražena a vrhla se k nohám svého vítěze, nabízejíc mu vojvodskou kořist svých odložených odporů, změnou dvojím štěstím důvěřivosti a něžností. Ale tato láska nezměnila povahy Vellininy. Ujařmení této duše velitelské, která se vrhla v zášť, by se neoddala lásce, nebylo tak veliké, tak úplné, aby se někdy nevztyčila jako ocel meče, který ohýbáte o dlažební kámen, celou svou výškou pod vaší rukou. Přes to že bylo připoutáno svazky ohnivými, nic naplat, toto srdce povstávalo často proti mně. A já zase (tajemná a přirozená vzájemnost působících na sebe!), já, který se nesnažil jako ona zadusiti ve své duši vášně, kterou v ní zapalovala, cítil jsem, jak nenávisť a hněv často šlehly láskou! Až do nejhlubší důvěrnosti tyto náhlé nárazy našich dvou duší dělaly z nás nepřátele, ozbrojené proti sobě a přibarvovaly čímsi hrůzně dravčím něžností, na nichž jsme se pásli.

Ale tyto věci nepřišly hněd ve dnech, které následovaly po večeru, v němž Malaganka přiznala se k své porážce, to bylo později. Zprvu nebyli jsme než šťastni; a šířalo-li nás štěstí, tu my aspoň jsme se šetřili. Byl jsem brzy úplně vyléčen ze své rány, ale neměl jsem proč vycházeti z příbytku, kamž Vellini přicházívala den jak den. Přicházívala pokradmu a v závoji. Když vstoupila, vskakovala do mého náručí, a se svíjením se zamilované tigřice válela se po ko-

bercích strhujíc mne s sebou. Markýzko, ženě jako vy smím vyprávěti tyto věci. Mnoho srdcí, více nebo méně vznícených, třepetalo se pod mýma rukama, ale nikdy neviděl jsem a nezakusil takových úchvatů. Byl ve Vellini jakýsi tajný magnetismus, v jehož oblast a moc mne zatahovala, a který, vnikaje nepřemožitelně v nejhlubší místa mé duše, odtud vycházel, by se vracel do středu její bytosti. Nebudu se lživě hanbiti před vámi, markýzko, která se posmíváte pokrytectvím tohoto věku. Ano, naše láska, tato láska, která začala nenávisť a která pila krev, by se upevnila na věčnost, byla zvláště fysická a divoká. Jenže posedlost ta, obyčejně tak vraždivá, místo aby ji ničila, oživovala ji, zvětšovala. Neměla snivých malátností ani němých rozjímání, jež se zmocňují milenců nasycených, a zatahují je k životu duše mezi dvěma doušky něžností. Neboť unavené smysly nebyly nikdy ukojeny! Vellini mezi všemi ženami snad byla jediná, která uměla zvěčňovati třeštivé rozkoše.

„Žili jsme skoro čtrnáct dní v tomto žhoucím proplétání, v němž tak snadno zapomínají světa dvě bytosti zahrnuté štěstím... Moje obydlí bylo v ulici de la Ville l'Évêque v pavillonu tajemné zahrady, v níž zmíral hluk i světlo. Právě tam utvořili jsme si samotu lásce nezbytnou. Nepřijímal jsem nikoho. Všem, kteří přicházeli, by mne navštívili, odpovídalo se, že jsem na venkově. Chtěl jsem se tím vyhnouti hraběti de Mareuil, jehož chování ke mně bylo dokonalé, a ušetřiti mu podezření blaha, jehož by se byl snad dohadl

v mých slovech nebo v mých pohledech. A pak, chtěl jsem býti svoboděn! Vellini, jsouc paní svého času a svého počínání, záhy přicházela a pozdě odcházela. Vyčkával jsem jí, dokud nepřišla, a když odešla, znova jsem jí očekával; kruh požitků, v němž jsem se kotácel a utrácel supající síly své duše! Nebylo pro mne života mimo Vellini. Laskal jsem se s ní jsa sám a spodoboval jsem ji se svými vzpomínkami z dní předešlých, ze včerejška, před hodinou, opájeje se sledy, zanechanými na nábytcích, jež její pružné tělo tam vtlačilo a které zvlažnila a kde jsem ji ještě hledal... Nerozbírají se taková šílenství. A druhým šílenstvím jest vzpomínati jich. Těchto prvních čtrnáct dní, zasvěcených vzrušujícím úžasům jakési pražící rozkoše, objevům v slastech lásky, jež může vše a chce vše, žil jsem já, Marigny, jehož znáte, markýzko, podroben všem despotismům této ženy, která s chvěním se bála mne milovati. Dal jsem jí klíč k svému příbytku; nechal jsem se tam od ní uzamykati. Svoloval jsem ke koketnosti otroctví. Byl jsem odaliskou našeho milostného svazku, a ona byla jeho sultánem. Líbilo se jí tak; lichotilo to hrdosti její duše a zároveň zabezpečovalo ji to před žárlivým rozrušováním, jež se pojí ke každé veliké lásce; a mně, mně se to též líbilo; líbilo se mi, že ji vidím opravdu vladařkou a paní; dobrovolná, velitelská až do mého náručí; chvějící se lvice, jejíž hněvnost byla tak blízko něžnosti!

„Řekl jsem vám, markýzko, že odcházela pozdě. Její manžel, sir Reginald Annesley, oddán své zběsilé zá-

libě ve hře, trval celé noci v hernách a nevracel se do svého hotelu až k ránu. A teprve v tuto hodinu propletená páže se rozplétala a poslední políbení spečetovalo smutně naše sbohem. Tu jsem ji zahaloval, bledou rozkoší a s tepnami ještě bušícími, v dlouhý šál, do něhož se skryla její postava a odvezl jsem ji často vozem, někdy odvedl pěšky. Jednou hodina více postoupila než obyčejně. Čas marně označoval svůj let. Pohroužení, ztraceni v propasti svých dojmů, ničeho jsme neslyšeli. Nebe již bělalo a já jsem jí to řekl.

„Ale ona vyslechla, aniž brvou hnula, tento jitrní poplašný budiček, jímž jsem ji zvonil.

„ — Aťsi! odpověděla se smělou dětskostí silných vášní a obrazností dívek Jihu: chci, Ryno, aby dnešního rána slunce mne vidělo v tvém náručí.

„Ničím mi nebyl ohlášen tento nový a náhlý rozmar, který též vyplýval z lásky, ale který mohl býti nebezpečnou neopatrností. Její čelo, jež olizovaly přebíhavě plameny ukojené vášně, ale které, i když ústa křičela rozkoší, zůstávalo stále neproniknutelné; toto čelo, běda! ženy milované, z kterého často jsem chápal, že Kaligula uřízl hlavu své milence, by viděl, co tato hlava skrývala, nezradilo své myšlenky od pěti hodin, co spočívalo na mé hrudi a co jsem je pokrýval polibky. Teď se poněkud pootevřelo.

„ — *Cariano*, děla, nemluv o neopatrnosti. Chci zůstatí a mohu. Hle! viz mou ruku, nemám již snubního prstenu. Rozšlapala jsem jej pod opatkem střevice oznamujíc sirovi Reginaldovi, že tě miluji. — Dobře

tak! odpověděl jsem, ještě šťastnější než užaslý jejím činem, neboť jsem věděl, v jakém hrdém kadlubu Bůh ji ztvárnil a kterak její energická přirozenost potřebovala upřímnosti. — Ano, pravila, nechtěla jsem ho klamati. Myslela jsem, že ho miluju, když se se mnou oženil v Seville, ale z toho, co tys mi vložil do srdce, Ryno, uviděla jsem, že jsem neznala lásky.

„ — A co odpověděl? zeptal jsem se jí.

„ — Jest hrozně žárliv, odvětila, a po hře a zázvorovém portském mne ještě nejvíce miluje. Tedy rozzuřil se. Čekala jsem toho. Kdybych se byla neuhnula, byl by mne udeřil pěstí do prsou dle obyčeje své země. Abych ho nebodla, jak se činí v mé zemi, odhodila jsem svou *enchillo* na druhý konec světnice. Můj klid zledovatěl jeho krvavý hněv. Upadl v hovadskou lhostejnost. A já pokojně jsem se zahalila ve svůj plášť a vyšla jsem z hotelu, v němž bydlí, abych tam již nikdy touhle nohou nevzkročila!

„ A nazdvihla zlehka svou nohu, nohu prohnutou, která dosvědčovala rod její matky. Chopil jsem ji do svých rukou a zlíbal jsem ji.

„ — Náležíš mi tedy celá! pravil jsem jí s pýchou úplného vlastnictví, ne již takovou, která se holedbá za záclonami alkovny v pokrytectvích světa, ale s pýchou, která šlape s opovržením všechny masky a ukazuje se směle tomuto světu bez srdce. — Ano, odvětila, vypínajíc hlavu s pýchou zářivější ještě než moje pýcha, nebyla jsem tvou milenkou až teď. Od nynějška budu jí všude. Byla jsem zákonnou ženou anglického baro-

neta, sira Reginalda Annesleye, nejsem již než Vellini Malaganka, veřejná milenka Ryna de Marignyho."

IX

SOBECTVÍ VE DVOU. (Další proměna v lásce.)

„Nazítří, vyprávěl dále p. de Marigny po nové pomlčce, celá Paříž, Paříž mladých lidí na rampě Tortoniho a na balkoně Opery věděla, že paní Annesleyová opustila svého manžela a přešla ke mně. Mého přítele, hraběte de Mareuila stihla tato zpráva jako hrom; ale poněvadž jeho vášeň, v základech velmi opravdová, vítězila nad jeho bývalou marnivostí a poněvadž dandyism stále držel svou rukou v rukavičkách otěže jeho chování jako on sám držival otěže své kolešy, netropil hluku a zůstal se mnou za dobře. Vyhrál jsem onu pověstnou hru, v níž jsme se pustili jednoho večera a v níž láska Malagančina byla sázkou. Hráli jsme s otevřenou kartou. Ba kolem rtů pohrával mu úsměv, jakoby mne viděl ztracena. A naopak on byl ztracen! Co mi směl vyčítati? . . . Chápal jsem teď mlčení, do něhož se při posledních návštěvách uchyloval, když jsem k němu mluvil o Malagance. S čímž člověka zamilovaného ucítil, že jsem byl milován ve chvíli, kdy, nedůvěřuje

jako každé srdce, které dychtí, neodvažoval jsem se věřití takovému štěstí. Jeho zármutek neměl záští. Navštěvoval mne častokráte a hovořil vlídně o tom, čím trpěl. „Konec konců, pravil mi jednoho dne, draho jste si ji vykoupil. Za cenu své krve. Selhalo jí vás zabít. Ale poněvadž nechci, aby zabila mne, neboť by mne trápila, až by mne utrápila, míním odcestovati znova a pokusiti se zapomenouti jí vzdálením se a zábavami.

„A za několik dní po tomto rozhovoru odejel. Uviděl jsem ho od té dvakráte: jednou v Hamburku, podruhé ve Štutgartě. Stal se též hráčem jako sir Reginald Annesley. Při tomto dvojím setkání učinil mi tutéž otázku. „Máte ji stále?“, pravil mi. Věděl jsem, o kom mluvím a přisvědčil jsem. „A já též, dodal se smutkem, který mne dojal, mám ji stále... v srdci.“ Vyšla z něho, když později zemřel zabit mečem pro jakousi hloupou otázku v tarokách? Ať tomu jakkoliv, markýzko, není to z nejmenších důkazů moci Vellininy, že vznítla tak hlubokou vášně *na plano* v duchaplném, v hojnosti žijícím dandym, který prožil svůj život vysmívaje se nešťastným vášním, v člověku jako hrabě Alfred de Mareuil.

„Zůstal jsem celou tu zimu v Paříži. Domníval jsem se, že bude nějaký nový souboj se sirem Reginaldem Annesleyem; ale k svému velikému podivu neslyšel jsem o něm mluvit. V mém postavení k němu neslušelo se ani se ho stříci, ani ho hledati. Měl jsem ho čekati, nepřišel. Zvěděl jsem, že se oddal se zdvojenou zuřivostí hře a alkoholům. Usiloval asi zapomenouti této ženy, s kterou se oženil v pomatenosti hlavy a smyslů,

a která ho opustila pro druhého, jak jen se prvně naskytlo. Viděla jste ho, markýzko: byl to muž povahy energické; silná směs Normana a Sasa. Kterak to, že jeho pýcha, ne-li jeho bolest nepudily ho ke mně, by se pomstil za urážku, kterou jsem mu učinil? . . . Kdo ho zadržel? . . . Duše každého člověka jest podivínská, ale duše Angličanova jest dvakrát bizarní! . . . Ano, snad se dovtípl, že kdyby stůj co stůj dobýval této ženy, která byla jeho ženou, ve jménu svého zákonného práva nebo své osobní síly, daleko ještě nebude hotov snámi; že jsme byli dva proti němu, dva, z nichž jednoho znal, neboť jistě věděl ze zkušenosti, zda jest lehkou ujařmiti Vellini. Ano, snad myslil, pustím-li se touto cestou, zpronevěřím se nadobro hře, neboť ta se mu zakousla v útroby více ještě než Malaganka, milovaná, jak Angličané umějí milovati, pýchou, z nudy, manželka ostatně, kterou znal, kterou měl! Byl především hráčem, zvyklý věřiti v sudbu, a tu nezkrotné úderý srdce Vellinina pro mne byly rozhodčími v jeho osudu. A pak, neměl s ní dítě. Přestala nositi jeho jméno. Nežádala ho ani o libru šterlinku z jeho jmění. Z veškerého bohatství, z něhož mohl házet do té propasti, které hráč nenaplní leč svým tělem, vzala si s sebou několik klenotů po své matce a svůj plášť. Nepřišel tedy: nechal mi ji.

„Chtěla bydleť se mnou, v mém příbytku v ulici Ville-l'Évêque. O to jsem dbal jen na polovic, nikoliv z nějaké povznešenější pohnutky slušnostní, byl jsem tak mlád a takový blázen! ale z důvodu rozpustilejšího, čerpáního ze samé elegance mravů. Zdálo se mi, že by mne

bylo málo důstojno míti jen jeden dům se svou milenkou jako s ženou zákonnou, ale ona toho úsilně požadovala a utáhla mne v povijany blaha tak mocného, že jsem ustoupil. Snadno se domyslíte, milá markýzko, jaký povyk se strhl na toto veřejné, vážné, vši hanbou opovrhující soubydlení ženy vdané se svým milencem, ženy, která opustila svého manžela řkouc mu, kam jde. Všude se o tom mluvilo. Ostuda byla úplná. Já, jenž jsem náležel k vznešené pařížské společnosti svým rodem a známostmi, vzbuzoval jsem hrůzu hrůzoucí u žen, jež znáte a které přes to nezavřely mi svých salonů. Poněvadž Vellini nenáležela této společnosti, v níž mínění trůní na všech rtech, nemohla trpěti těmi soudy, o nichž nevěděla. Byla by je ostatně poznala, kdy by jí bylo na tom záleželo vzdorovati jim. Už to, že chtěla žít životem vnitřněji splynutým a tudíž bydletí semnou, bylo skoro stavěním si hlavy proti společnosti. Smělostí srdce bezcitného, nenalézajíc nikdy ve své duši oněch předsudků, jež zplozují veškerou zbabělost života žen, a nedbajíc vnějšku jako pravá dcera Jihu, zakoušela mužných slastí hrdosti, že může promítati a vyzařovati svou lásku vně sebe. V čem jiné ženy byly by viděly své ponížení, ona viděla svou slávu. Byla by ráda napsala na své navštívenky, že jest mou milenkou. Zvláštní spojení pyšného ujařmení a umíněného a panovačného rozmaru! před lidmi ať září okázale všem očím obojek s pichláky, na němž by byla ráda vyryla moje jméno; a se mnou, tváří v tvář, v lůně lásky nejlépe sdílené, byla by jej sejmula se svého krku, by jej navlekla na můj!

„Pobyli jsme v Paříži celý onen první rok svazku, který měl trvati deset let. Jako každý muž, mající u sebe tisíceré uspokojení vášně, která se zmocnila jeho života, nechodil jsem do společnosti leda pobídnut, zatážen svými přátely. Vracíval jsem se rychle k Vellini. Vracíval jsem se tam lačný celé její bytosti, hladovější než kdy jindy té důvěrnosti, v níž oba jsme soustředili své tužby. Nalézal jsem ji vždy, ona mne očekává na místě, kde jsem ji zůstavil, s pasem odepjatým, jak mívala, když jsem odcházíval, s vlasy rozpuštěnými, pohroužená v ztuhlost oné lenivosti, pod níž doutnává električnost povah rozkošnických. Ačby, žárliv, bývala byla připomínala svými zuřivostmi onu Margaritu, kterou miloval lord Byron za svého pobytu v Benátkách, byla velmi jista, dle výrazu, který jsem mívál, když jsem ji znova spatřoval, že nemá sokyň. Čím mi byly tehdy ženy, jež nejvíce vzbuzovaly můj obdiv, ty, které mezi šlechticnými čtvrti Saint-Germainské spojovaly s nejoslnivější krásou svrchovaný půvab způsobů a blýskavý hrot ducha? . . . Ó toho bláznovství vášní! toho kouzla věcí nových! hle, markýzko, přednější jich byla mi moje bezcitná Malaganka, jejíž život, jako život lvic pouště, plynul mezi nehybností spánku a rozkošnickými zuřivostmi lásky, mezi dřímotným odpočinkem a oživlým probuzením na mém srdci! Všechno bylo samá protiva u této nervní a mocné přirozenosti. Byla dále v podrobnostech každého dne, čím se ukázala na večeři hraběte de Mareuila. Hned neodolatelného vzruchu, hned těžké a studené loudavosti a bez-

vládnosti. Jakkoliv vrtošivá jako moře, také tak rychle vzbouřená, nebyla aspoň proradná. Naopak. Měla přimost bytostí silných, smělou bezstarostnost rozmazleného dítěte nebo kurtizány, hloubku citu vévodkyně své matky, a pod svými útlými tvary krev a svaly svého otce, torreadora! Hrabě de Mareuil nikterak nepřepínal vypravuje o jejím dětství. Byla vychována tak, by všem jejím pudům bylo možno se rozvinouti u veškeré jejich nestlačitelné bujarosti; a já, který jsem až dosavad znal a žádal si jen žen z vyšší společnosti, vdechoval jsem s radostným rozpjatím srdce ostrou vůni této energické neodvislosti.

„Koncem toho roku, markýzko, odcestovali jsme do Itálie a do Tyrol. Po celá čtyři léta od této doby, ať už jsme cestovali, ať jsme se vraceli na pobyt do Paříže, Vellini a já jsme se neodlučovali. Nikdy Lara nebyl následován věrněji svým pážetem než já touto ženou, přidruženou k mému bludnému životu, která ve všem chtěla býti účastna mého osudu. Není jednoho nebezpečí, v němž jsem se kdy ocítl, jemuž by se i ona nebyla odvážlivě vysadila. Jen láska, jak ona ji pociťovala, vlekla ji všude po mých stopách, ale způsobu duše, kterou ona vynikala, usnadňovala jí toto živobytí. Pýcha, obraznost, potřeba dobrodružství, vše to kvasilo a vřelo v ní tak jako ve mně. Často mi říkala: „Moje duše jest dvojčátkem tvé duše“, a to bylo příliš pravdivo; neboť naskytaly se ony dlouhé a kruté zápasy, o nichž jsem již mluvil a které povstávaly mezi námi i z lůna rozkoše. Měla umění vzněcovati moje

vášeň podivnostmi a odpory své pýchy a rozjitřovala mne tolik svými neuvěřitelnými rozmazy, když jsem nejvíce potřeboval milostné touhy a unylosti od ženy a jejího líbezného oddání se, že jsem se přistihl na ni rozzloben až s pozdviženou rukou; vzkypl, o jehož odpuštění jsem jí prosil tisíce polibky hned minutu potom. Ona však nebyla mírnější. Několikrát jsem jí vyrval její *endillo* ve chvíli, kdy se jí chápala proti mně, za něhož by byla dala život. Citíte, markýzko, že bylo třeba pouta ukutého v pekle neukojitelné vášně, by se odolalo těmto násilnostem. A také nevlekli jsme jako okovy toto pouto duše a těla, zkušené v plamenech rozkoše? Nesli jsme je jako žhoucí samovazbu, na niž jsme byli hrdi. Spjati takto jeden k druhému, projeli jsme část Evropy, aniž jsme jí viděli, slepi ke všemu, co jsme nebyli my sami: ani památníky přírody a umění, ani zvláštnosti národů nemohly nás vytrhnouti ze zvrhlé nebo vznešené ztrnulosti vášně, která ničila vesmír. Málo událostí bylo s to, by pozměnilo takový život, takové pohlcení dvou bytostí v témže myšlení. Jediná přece, která mohla jen prohloubiti hloubku našich citů, přišla. Měli jsme dítě.

„Bylo psáno ve hvězdách, aby nic z toho, co by se vztahovalo k Vellini nebo k lásce, kterou jsem k ní hořel, nepodobalo se obyčejným věcem života, oněm okolnostem více nebo méně všedním, jež jsou skoro tytéž pro všechny. Dítě Vellinino přišlo na svět před časem. Slehla s ním na úpatí Alp na břehu bystriny, kde jsme se procházivali skoro den jak den v létě 18..

a které se nalézalo dosti vzdáleno od salaše, v níž jsme bydleli. Právě tam zmocnily se jí bolesti. Měl jsem tehdy hlavu na jejích kolenou. Viděl jsem, jak pojednou zbledla, a nevím jaké úzkostné zděšení přelétlo v jejích hlubokých černých očích, z nichž pršelo ohněm do mých očí a jež mi zastupovaly nebe. Byli jsme příliš daleko od jakékoliv lidské pomoci, bych se odvážil ji opustiti. Jako obyvatelka pouště, jako dcera přírody porodila dítě, jemuž jakoby bylo určeno žiti, tak bylo zdravé, silné i krásné! Že jsme je po třiceti měsících ztratili, stalo se prudkou nemocí. Vellini, u níž všechny city se zbarvovaly dojmy, věnovala se tomuto dítěti, bylo to děvčátko, s vášní, která se podobala skoro lásce samic k jich mláďatům. „Ah! budu je milovati,“ říkala, jako moje matka milovala mne. Věděl jsem, jak ji vévodkyně její matka milovala. De Mareuil mi o tom vyprávěl; ona sama mi potvrdila toto vypravování. Vzkřísila mi tedy ona šílenstva lásky mateřské, která padávala křečovitě na její kolébku a která zapalovala její dětství, svobodné a zbožňované. Jí však přece jako vévodkyni, její matce, nemělo se dostati vznešenou a krutou výměnou za lásku jednu lásky druhé, přenéstí s bytostí mrtvé všechny city svého srdce na dítě, které jí připomíná. Byl jsem na živu; byl jsem uní, miloval jsem ji se zanícením, s třeštěním silnějším všech bouří, které někdy mezi námi zuřily. Ale u duše jako byla její duše, vašeň mateřská byla by pozbyla své důstojnosti, kdyby byla mohla upadnouti až tak, že by nebyla než náhražkou lásky. Nikoliv, její cit k její dceři pramenil jen v ní

jako ten, jímž hořela ke mně, neboť nebyla z těch žen, u nichž matka zabíjí vše nebo zmenšuje vše, když jsou matkami. Měla srdce dosti veliké pro oba.

„Milá markýzko, třicet měsíců života našeho dítěte uplynulo s rychlostí krásného snu, smíšeného, aniž jej přerušovala, s onou ostrou skutečností lásky, jejíž pouta nás svírala. U kolébky své dcery jako všude Vellini byla vždy, jak říkávala, milenkou Ryna de Marignyho. Kolikrát křížili jsme své polibky nad svou spící dceruškou a činili jsme jí v jejím spánku jakoby dóm tajemných láskání! Ale tyto chvíle sladké a snivé něžnosti netrvaly: byl v této hnědé dceři Malagy, posledním to snad výtrysku oné krve maurské, která tekouc věky na všech hranicích Španělska, lépe je zapalovala než pochodně katů, nenapravitelný smyslný žár, s nímž jste se znovu a znovu setkávali i v nejucudnějších záchvěvech její bytosti. Později, kdyby její dcera byla žila, zanícení, jímž se oddávala, byla by jistotně měla svá nebezpečí. Byla by rušila její klid. Byla by snad probudila příliš záhy onu rozkoš, která dríme tak dobře v nevinnosti; ale Vellini neměla ani potuchy, že by bylo možno milovati dceru jinak, než jak ona ji milovala. Byla poslušna své přirozenosti. Jednala bez svého vědomí s nezdolnou samovolností nejskvělejších dojmů. Věděl jsem to, opakoval jsem si to; ale vášeň, kterou jsem k ní hořel, trpěla přece, když ji viděla tak otrockou a tak modlářskou! Šílené kousky, jimiž se bavila se svou dcerou, měly ani nevím jakou podobnost s ostatními šílenství, jež jsem znal ...

Byly to křiky, zběsilosti, skoro lisání šelem... Ssála ty veliké oči, které na ni hleděly, aniž čeho chápaly ze všech těch mateřských zuřivostí... Vleptávala se zamilovaně rty v to mladé útlé tělíčko, jímž prolínaly první svěžesti života. Zmítavá podívaná pro moji duši! Otec byl méně silný než žárlivý milenec! „Co jest ti, Ryno? pravila mi, pozdvihujíc opojenou hlavu od obličeje své dcery, již nosila v náručí. „Ah! hovořila dále, čtouc v mé myšlence a opájejíc se ještě více štěstím, že mne vidí tak bídně žárlivým, nejsi těž mým dítětem?...“ A hodivši děvčátkem div že ho nerozrazila, vrhla se ke mně, objala mne svýma křehkýma pažema, jakoby byly zrobeny ze železa, pozdvihla mne a nesla mne směřjíc se až na druhý konec světnice. A svou hlavu vsunula a schoulila pod mou hlavu. Ah! ano, byly to pomatenosti! Ale nechtěla jste o nich zvědět, markýzko? Byla to šílenstva, z nichž ani velká bolest nemohla nás vyléčiti. Byli jsme v Terstě. Vypustilo duši po pěti dnech a pěti nocích prudkých bolestí a agonie, jejíž trýzně jsme s ním zakoušeli. Zoufalství Vellinino bylo zprvu němé a strašné, neboť u této ženy, která křičela štěstím, když byla šťastna, toto mlčení, v němž zůstala pohroužena, mělo do sebe cosi truchlejšího než pláče a než vzlyky. Báł jsem se jistou chvíli o její rozum... Nechtěla vzdátí se mrtvoly svého dítěte. Celé tři dni upřeně na ně hleděla, majíc je na svých kolenou. S ústy pootevřenými, rozkořipaná, ztuhlá: byli byste ji považovali za sochu Hrůzy. Až modravý závoj, hustší a příšernější než závoj smrti, sestoupil na

čisté čelo ubohé malé nebožky, pochopila, že jest nezbytno od ní se odloučiti. Jenže pomyšlení, že bytost, s níž se spojovala tolika něžnostmi, má býti kořistí hnusné zkázy, poděsila tuto duši primitivní, tuto obraznost, která dávala všemu hmatatelný tvar a která by byla viděla po celý svůj život jako Zahuri z pověr její země rozklad těla vroucně milovaného kůrou zemskou a květinami, jež by je byly pokrývaly. „Spalme je raději, Ryno“, pravila mi jednou večer. Byla to opravdu myšlénka hodná jí, ženy, která bez úsilí a zůstávajíc, čím ji Bůh učinil, šlapala život obyčejný pod svýma nohama; ale její úzkost měla tak vznešený ráz a sdružoval jsem se tak rád se všemi jejími dojmy, že jsem se rozhodl ji uposlechnouti.

„Jest kdesi na druhé straně Terstu, na březích Adriatického moře pusté místo, lhostejné těm, kdož mimo jdou, které však mně bude věčně posvátným. Právě tam spálili jsme svoje dítě, to dítě zrozené z lásky, vyzdvižené láskou a smrtí do lásky těch, kteří mu dali život. Penězy a naléhavými prosbami vymohl jsem všechna dovolení u těch, kdo se protivili tak novému obřadu. Udál se v noci, v skrytu, a neměl jiných svědků než několik věrných sluhů, Vellini a mne. Kázal jsem narovnatí hranici ze sosnového dříví na pobřeží. Na ni vložila Vellini sama vlastníma rukama tělo své Niny tak milované, naší Juanitky. Přivezla ji ve svém voze, držíc ji v náručí, jakoby žila. Ustrojila ji do jednoho z oděvů, jež sama vymýšlela a jež nejvíce slušely kráse tohoto dítěte, již nabubřelého a zčernalého. Vellini,

ještě bledší a chmurnější než tato mrtvola, kterou nesla ve svém vášnivém náručí, položila je na lože pohřební. Viděl jsem při svitu našich pochodní, jak políbila naposled ta fialová a zledovatělá ústa, do nichž by byla vlila ručeje života, kdyby smrt nebyla silnější než pozemská láska, potom, vzavši pochodeň z rukou jednoho z našich sluhů, zapálila stoicky hranici. Markýzko, nezapomenu nikdy té svrchované chvíle! Noc byla studená a černá. Moře, tak černé jako noc, sténalo svým tlumeným a truchlým hukotem, odrážejíc nám plameny hranice ve zvlněném zrcadle své hladiny. Vellini, v jejíchž pohybech jevila se až dosud horečnost a z jejíchž očí plál lesk zoufalé rozhodnosti, jala se plakati mlčenlivými slzami, které se jí řinuly po jejích zmučených tvářích, zatím co plamen šlehal svěže se k zamračenému nebi. Srdce moje se rozrývalo; bolest, kterou jsem pocítoval, byla tím větší, že mne zasahovala skrze její bolest. Neviděl jsem než ji při tomto plameni. Na ni jsem ještě více myslel než na tento bledý tvar, který měl pro vždy zmizeti. Pojednou její slzy uschly. Chraplavý výkřik vyrazil z jejího srdce. Obličej její dcery byl zahalen . . . tak bylo určeno! Žádost, zběsilá žádost duší silných, které si troufají podrobiti si nemožné, zmocnila se její bytosti. Ještě jí dosti nezlíbala, i vrhla se do ohně, by ji vyrvala plameni, jenž šlehal vzrostlým větrem! I ona zdála se zmizeti; ale skokem vylovil jsem ji v žárovišti, které by ji bylo sežehlo a vynesl ji s očima planoucíma, zpola mrtvou . . .“

— Statečná a odvážná žena! děla markýzka pohnuta,

nemohouc si zabránit, by nepřerušila Marignyho, tolik její pohnutí bylo upřímné!

„V mém náručí, ujal se slova zase Marigny, vždy se osvěžovala. Osvěžila se v něm i tentokrát. Ale marně snažil jsem se odtrhnouti ji od tohoto krutého divadla. Marně pokoušel jsem se usaditi ji do vozu, který čekal; umínila si, že tam zůstane až do rána. Den uviděl ji nad zhaslými a dýmajícími zbytky hranice, ona sbírá zbožně popel, který byl před chvílí její dcerou. Vzpomínka ze Španělska, jakýsi dojem z její minulosti měly ji k tomu, by jej donesla nazítří do kláštera Karmelitek Terstských, které jej uložily do země posvěcené. Po ženě zase se v ní našla Španělka. Jenže ustoupila-li moci jakési znova nalezené víry v den neštěstí na jednom záhybu své duše, nepocítila nikterak úlevy v tom, co trpěla. Zůstala velmi dlouho ve spárech kruté a divé bolesti. Když byla vyčerpána vytím a vzlykotem, upadla v chmurnou tupost. Já, milující ji láskou, kterou ona zanítila, přiznávám se, že egoismus mé vášně se zhrozil hloubky jejího utrpení. Třásl jsem se, aby nezabila lásku, po níž jsem ještě žíznil. Markýzko, neprávem jsem se třásl. Tato láska vytrvávala tak jako moje. Matka zapomínala v mých pažích na dítě, vyrvané jejímu prsu. Vellini byla více milenkou než matkou. Byla tak dokonale ustrojena pro rozkoš, že jí vždy potřebovala, i když srdce jí mědlily úzkost a tesknost. Vrhala se zase do ní se žravou a chmurnou lačností, a jako vždy od té, co jsme žili pospolu, vzněcovala i ve mně stejnou lačnost lásky.

Cestovali jsme nějaký čas po smrti naší dcery; ale vnější pohyb cest nemohl pranic rozptýlit Vellini, která smutkem zpříšerněla. Nevypověděl jsem vám to dosti, markýzko? vnějšího světa pro ni nebylo. V něm jen já sám jsem ji vyrušoval z užírajícího myšlení o ztrátě našeho drahého dítky. Aby na ně zapomněla, pohružovala se ještě více do této lásky, z jejíž hlubiny byla by pohrdla i hněvem Božím. Jenže když vycházela z těchto opojení, bez ustání přivolávaných, byť jimi zmírala, vracívala se bledá, vyčerpaná, znechucená, malátná v myšlénky, které ji rozdíraly. Já, který jsem trpěl vším jejím utrpením, já, který jsem se spojil s celou její duší, pokoušel jsem se často mluvit jí jazykem, dobrým srdcím zlomeným, ale její hrdější nebylo otevřeno žádné útěše. Svým smutkem stávala se pyšnější, vrtošivější, panovačnější. Odmítala mne a odmítajíc mne jen mne zraňovala. Hněv, tak pohotový, by vytryskoval z kterékoliv upřímné vášně, zmocňoval se mne a vyvolával její hněv. Křivdy bytostí milovaných tolik zla působí! A tu kruté výjevy nastupovaly ... Ah! kdybych ji byl méně miloval, byl bych se snad mohl zkrátit, ale miloval jsem ji tolik, že to bylo nemožno! Nalézal jsem ji zcela takovou, jako byla na počátku naší lásky. Jevila se mi tvrdou, umíněnou, šílenou, vším, co se mi již tolikrát zprotivilo, a pomýšlení, že byla vším tím, a že přece byla naprostou vládkyní mé duše, že měla moc vzbouřit mou duši, zase mne připravovalo o rozum a skoro mne činilo ukrutným. Říkal jsem jí hořká, bodavá slova, otrávená nenávistí,

neboť v takových to chvílích jsem ji nenáviděl! . . . Poznával jsem, jak těsně v neštěstích lidských duší strast sousedí s láskou! Šlo to až tam, že jsem si přávil její smrti; příšerné třeštění! a zajisté byl bych ji zabil, kdybych byl míval zbraň v ruce. Jiná žena, jistá svou mocí, která by byla viděla jako ona, až jak mne mohla pobouřiti, byla by snad bývala dojata a byla by mne snad bývala odzbrojovala jedním slovem, jedním posuňkem, jednou z těch výzev, jež mívají tolik půvabů, poněvadž skvěje se v nich a káže je jistota, že jsme milováni; ale ona nic! Zdálo se naopak, že se ještě více v sebe uzavírá, že se ještě více vydmlulo do předu její čelo, vypuklé, černé, tupé, všemu zavřené, lásce, soucitu, rozumu, všemu, co řídí bytosti citlivé a rozumné! Abych se nedal strhnouti k něčemu zhoubnému, vzdaloval jsem se, opouštěl jsem ji vyčerpán vztekem, sklán, mravně skleslý, vystřebán! Umiňoval jsem si, že se budu dlouho hněvati . . . a když jsem se vracel, vída ji stejně svraštělou, skrčenou, mlčenlivou, mstivou, studenou, by roznítila můj hněv, vkládajíc v krutost svého mračení hloubku korsické vendetty; když jsem si říkal, že přese vše jsem muž, totiž silnější z obou, ten, jemuž jest se vrátiti, byť se vzdálil sebe více, a odpustiti nejrychleji, bral jsem ji za němé spánky v obě dlaně: bylo třeba, bych ji uvrhl v bezednou propast něhy, by v ní ztratila všechny ty mstné city!

„A ona je tam ztrácívala, markýzko! Všechna tato nenávisť tála v tomto ohni . . . Ale vždyť toho či onoho dne láska zemře v těchto strašných hrách! Padá zmrza-

čena v těchto bitvách dvou srdcí: zotaví se na nějaký čas, by padla ještě zmrzačenější: ale jednoho dne již nepovstane. Markýzko, není možno rozebíratí bez mála sedm let hodinu za hodinou, a ostatně chvátám zkrátiti toto vypravování, o něž jste mne žádala. Byla osudna naší lásce jediné bizarní hořkost, kterou smrt našeho dítky vlila do duše Vellininy, aneb čas konal jenom svou obvyklou práci v našich srdcích? Ať tak či onak, vášeň zprvu zakoušená, vášeň výlučná, sžíravá, vystřebávající až do číše kostí, počala brzy slábnouti. Naše povahy, tak bouřně se v sebe vlivše, otrávil se. Žili jsme vně sebe, za touto důvěrností, která nám již nestačovala, životem, zájmy, požitky, na něž jsme dosud nepomyslili. Od dvou let zvláště a za těhotenství Vellinina tento stav únavy a tato nudou zavánějící náchylnost k tužbám po nějaké změně víc a víc se ohlašovala. Dnes rozpoutávala se jak ve Vellini tak ve mně. Ale žena, ta toho nepřipouští vůči sobě, neboť ženy mají strach a srdce jim schrádá, když třeba hoditi poslední lopatku prsti na odumřelou lásku a říci jako Pascal: A teď na vždy! Lidé již nemilují, byť se ještě objímali a líbali, když neosmělují si vyznatí, že se již nemilují. Vrátili jsme se do Paříže, oba více znaveni sebou než dlouhým cestováním. Zvláště já jsem si nepřinášel ani jedné illuse na účet této ženy, která illusemi naplnila mou duši. Obdivoval jsem se jí kdysi? Teď viděl jsem její chyby, kterých nic nevyvažovalo. Neobdivoval jsem se jí již a trpěl jsem tím. Víte to, markýzko, v počátcích naší lásky nalézal jsem často rozto-

milým vše, co měla nepřístupného, nezvládného. Zásobovala mou obraznost slastmi, jakých vyhledávají básníci, a úzkostmi, jež milují hráči. Sní, a jakkoliv ujařmen, cítil jsem vždy, jak v srdci mi tryská trocha toho vzrušení, s nímž zápasila duše Jeana-Barta, když si zapaloval hrdě svou dýmčičku na sudě prachu s vyraženým horním dnem. Každou minutou, která mījela, každým polibkem bylo se mi obávati roztržky, a roztržky na vždy, neboť jsem neovládal dosti této vrtošivé železné hlavy, abych v ní zlomil to, co nazývala mým jařmem. Slýchal jsem vypravovati od francouzských důstojníků, jakých zvláštních slastí zakoušeli za války r. 1809 ve Španělsku v náručích oněch zuřivých Španělek, které hned večer po nich střílely a které jim měly kulky vpáliti do lebek až nazítří . . . a cítil jsem cosi takového . . . Od nynějška byl jsem nabažen takovýchto dojmů. Nebyl jsem jim již přístupen. Kromě toho po dlouhou dobu i ona byla žárliva a její přepjatá žárlivost působila mezi námi nejrozhrořčenější zápasy. Velmi často díval se s hrdou a něžnou rozkoší na tyto nesmyslné domněnky zbožňované bytosti, které jsem mohl, aniž jsem lhal, přísahati a opakovati, že jsem věren. Teď tyto žárlivosti mne jítřily, aniž mne zajímaly. Ah! byl konec naší lásce, markýzko! Ale uvěříte tomu? z této odumírající lásky zůstávalo ještě cosi živoucího. Co zaniká první u jiných, mělo v nás neumřítí. Zázračnou výjimkou z obecného pravidla to, co trvalo jako na počátku našeho svazku, planoucí vliv stále nás obklopoval přes odloučenost našich duší. Ani zápas dvou

vůli, jež odporující si jen se rozohňovaly, ani rány, jimiž jsme se navzájem zraňovali, ani obraznost, odraná o vše, co ji okouzlovalo, ani nepopírané vlastnictví, jež ubíjí více lásku než beznadějně toužení, nic nezničilo této nevysvětlitelné moci, jejíž tajemství nebylo v našich srdcích. Ustavičně cítili jsme na sobě plamenný osnův neviditelné sítě. Bylo tu něco více než dojmy minulosti, všechny ty vzpomínky a zvyky, podivuhodné prstence všech řetězců života. Bylo tu ... což vím? Myslíval jsem často na nějaký zjev, který by jen věda sama měla vysvětlovati. Hrdost mužova zakouší, seč jest, trpkých rdění hanby. Markýzko, hanbil jsem se za to. Když jsem byl vzdálen Vellini, vyčítal jsem si tuto slabost. Zaříkával jsem se, že budu vzdorovati více žádostem, kterých láska již neposvěcovala. Ale její přítomnost strhovala moje rozhodnutí do proudů tohoto žhoucího fluida, které vydechovalo toto tělo, tolikrát svírané v objetí, pramen nevyčerpatelných rozkoší! Viděl jsem to často ... i tehdy, když zraněná láska nezachraňovala již rozhořčenosti našich násilností, po nějakém vzteklém výjevu (a z pohnutek nejmalichernějších), přicházívала ovíjet se kolem mne svým svítícím a zvláštním pohledem a svými vlnivými pohyby mladé jaguařice, a znova a znova jsme zapomínali v nepomíjejícím opojení, že jsme se přestali dávno již, běda! milovati!

„Právě této všemohoucí přítomnosti rozhodl jsem se uniknouti. Vě společnosti, v klubu, se svými přáteli, nabýval jsem své celosti. Sbíral jsem se v muže; po-

suzoval jsem jasně svůj stav. Ovládal jsem ji. Hnětla mne až k netrpělivosti a zároveň mne pokořovala. Nebylo to již v mých očích než bídné hospodářství s plným právem rozvodu. Sám sobě byl bych k smíchu, kdybych neužil tohoto práva.

„Slyšte, Vellini, pravil jsem jí jednoho večera, na večer dne, který byl dosti mírný, neboť jsem nechtěl, aby mi špatně rozuměla a by se směla domnívat, že jsem se rozhodl nerozvázně a v hněvu, hle, již přes šest let žijeme spolu jako muž a žena. Všude, kam jsem šel, vódlil jsem vás s sebou. Byla jste jak mou družkou, tak mou milenkou. Bylo nezbytno, by po těchto šesti letech takového života, v tomto ustavičném tváří v tvář, naše láska zemřela i v hojnosti svého štěstí. Víte to dobře, vy, která dříve, než jste mne milovala, znala jste již vášně, a která, vychovaná svobodně na slunci Španělska, s žilami plnými krve maurské, nepřechovala jste nikdy v hlavě oněch myšlének o věčné lásce, na niž ženy stavějí si proti přirozenosti své nepravé povinnosti srdce... naše láska byla smrtelná jako všechny lásky, a my přičinili jsme se zabít ji rychleji všemi těmi úmornými požitky, jež jsme stále vyhledávali a jež byly vždy na dosah naší ruky. Vášně, která nás strhovala, učinila z nás pravé divochy. Důvěrnost byla sekerou, již jsme poráželi strom, bychom jedli ovoce. Teď jsme ji na sebe obrátili. Proč neušetřit si těch krutých a častých zraňování, a poněvadž nejsme již pospolu šťastni, proč se neodloučiti? „Poslouchala mne s onou bezcitností, která činí zby-

tečnou jakoukoliv útrpnost. Seděla, pamatuji si to, jakoby to bylo včera, u podstavce vázy z růžového mramoru, který jsem přivezl z Benátek. Kouřila ma-látně svůj doutník s ústy němými, s očima nedbalýma, s pažema skříženýma na svých prsou mladého antic-kého boha, s hlavou schýlenou k svému rameni, po-krytá protudem třásní z nachového hedbáví, které ři-nuly se z řeckého turbánu, vsazeného směle na vy-puklé to čelo, dodávajícího jí vzezření spíše ičoglana než odalisky. Usiloval jsem vhroužiti se v její duši a nahlédnouti v ni, ale ani bledost, ani růměnec nepře-létly po její oranžové kůži. Báł jsem se však býti k ní příliš tvrdým i dodal jsem:

„ — Kdyby naše dítě žilo, Vellini, byl by to svazek nerozlučný. Neřikal bych, abychom se opustili; ale sám Bůh, zdá se, postaral se o naši svobodu. Nic nám již neukládá povinnosti zůstávati s rukama spojenýma, když naše srdce jsou odloučena. — Až budete chtít, abych odešla, odejdu, pravila.

„ Její hrdost zadržovala její prudkost.

„ — Nikoliv, odpovětil jsem, ne takto, ne až budu chtít. Beru vás za soudce toho, co třeba učiniti. Což tento život zmítaný, plný trápení, hned utlačovaný, hned utlačující, může nahraditi život, na němž jsme si po-chutnávali šest let? . . . Jste duše příliš vášnivá a příliš veliká, byste to přijala, Vellini. S požadavky své po-vahy, s bujarostí srdce, jaké u vás znám, nemůžete se snižovati až k tomuto manželství v drobném, bez dů-stojnosti a bez lásky.

„Přestal jsem mluvit. Co jsem řekl, nezachvělo ani skrytou žilkou, která obyčejně se v ní zaškubala, jako na výbuch prachu.

„ Zachovala svou lhostejnou polohu a pohled plný měkké vláčnosti.

„ — Která žena z vysoké společnosti, Ryno, pravila, žádá, abyste již nežil s Vellini? — Ah! není jí, odpověděl jsem se vzrušením, kterému se pouсмála krásným úsměvem, neboť zamýšlela právě urazit mne skoro jako sebe tímto podezřením, které jsem rozptýlil. I kdybych miloval některou ženu jako vás jsem miloval, Vellini, neobětoval bych vás její marnivosti nebo její nenávisti. Těchto šest let zanechalo zlatou brázdou v mé duši a nikdy nikdo mi nesetře vzpomínku na vás. — Nevěřila jsem tomu ani za mák, pravila podávajíc mi ruku. Odpusťte mi toto slovo, jehož přece nelituju, poněvadž vás pobídlo k takovému ujištění.

„ Vzal jsem ji za ruku a sedl jsem si k ní na jakousi pohovku, na níž spočívala.

„ — Již se tedy nemilujeme? pravila chmurným hlasem i tváří. — Ubohé dítě, odpověděl jsem jí, všs to tak dobře jako já, že se již nemilujeme! Jest to napsáno až i na vašem čele. Nuda vás zmáhá. Nic vás netáhne ze spodu . . . Já vycházím (jindy jsem takto nevycházel), mrhám svou činnost v tisícero péči života mužova. Ale vás, která zůstáváte sama v domě, nalézám vždy zmořenější, zasmušilejší při svém návratu než při odchodu. Když se vracím, neptáte se mne, kde jsem byl a co jsem tam dělal. Jindy jste byla ne-

klidna, nedůvěřiva, žárliva. Teď ne. Jsou-li mezi námi bouře, tu to bývá již jen z pohnutek, které nic s láskou nemají; spory, s nimiž se setkáváme v každém soubydlení! Jest to bolestné a jest to sprosté jako vše, čeho vášeň již neoživuje a neposvěcuje! — *Es verdadero!* a tato odpověď byla smutným výlevem jejího srdce. — Nuže! řekl jsem dále, odlučme se. Jest to jediná cesta zkoncovati ušlechtilé s těmito bédami. Vy jste byla vždy upřímná. Vy se nepodobáte svému pohlaví. Nejste nikterak slabým tvorem, který lže. Odlučme se! zůstaneme přátely. I kdybychom se ještě milovali, nebude nám to brániti podati si ruce jako teď, bez bázně a bez hanby. Nebudeme se nikdy klamati.

„Markýzko, našel jsem posléze vlákno, vlákno nesmrtelné! Tento otevřený, smělý, skoro rytířský způsob takového odloučení pokoušel tuto udatnou a pravdivou duši. Ušlechtilý záblesk vyšlehl z jejích lhostejných očí.

„— Dobře dítě, opusťme se, zvolala; odejdu zítra, Ryno.

„— Zvláštní nadšení, jímž se vztýčila vedle mne, chvějící se a živoucí, připíjalo jí jako věnec hvězd kolem její nachové řecké čapky. Znovu ji uchvátil jeden z těch okamžiků náhlého fascinujícího rozzáření, které jí činí, čím jest, markýzko, ženou kouzla mocí nepochopitelné tomu, kdo jí takto neviděl, tomu, kdo jako vy, jí nezná. Odhodila svou cigaretu s posuňkem skoro náhlého rozhodnutí a zhasla jí pod svou nohou, jako by byla bývala uhasila poslední pochodeň lásky.

„Nebyl jsem jaksi v právu, markýzko, ale obdivoval jsem se jí; obdiv dýchl do jisker, jež bleskotaly ještě nad oharky a popelem lásky, a plamen již udušený a mrtvý vyšlehl. Neměl jsem práva, vám se z toho vyznávám, ale nemohl jsem si zabránit a neřici jí:

„— Přál bych si tě vytesati, jak jsi teď, Vellini!

„Ovšem, řekl jsem jí to, jak by jí to byl řekl umělec, ale čeho třeba, by byl probuzen pokušitelský pud, který spí tak málo v srdci žen? . . . U Vellini, více než u kterékoliv jiné ženy, při její vroucí, nevědomé a skoro divoké povaze každý zbožňující přízvuk vyvolával něhu lásky. Jala nás znovu zavrať, vpletla si nás do náručí, a majíce srdce plné pevného rozhodnutí, že se opustíme, vzkřísili jsme ještě bez lásky nejbáznivější z hodin naší lásky, šlenstva, před jejichž dojmy i nejkrásnější city života mohou se považovati za poraženy. Jako vdova po Malabarcovi, která se spaluje se svými poklady na hranici svého manžela, byli jsme pohlceni v této poslední a planoucí hodině rozkoše! Ve chvíli rozloučení hodili jsme minulosti toto žhoucí sbohem, vypili jsme na její pozdrav tuto poslední číši.“

„— Byla to poslední sklenice na cestu, přerušila ho markýzka se smělostí duchaplné stařeny, která uměla chodívati po rudém podpatku. Když Bassompierre opouštěl Švýcarsy, připil ze své vysoké jezdecké boty na zdraví Třinácti kantonů.“

Ryno de Marigny nemohl seneusmátí vtipu paní markýzky de Flers. Den jal se vtíratí svou bělostí do komnaty a zápasití kolem lampy, která osvětlovala budoár.

„ — Hle, dní se, pravil ukazuje jí svítání, bojím se, byste se neunavila, markýzko. — Nikoliv, odpověděla. A vskutku její tvář byla tak pevná, její oko bylo tak jasné, výraz její pozornosti tak oživený jako na počátku vypravování pana de Marigny. Opírajíc se lokty o křeslo, nachylujíc se, by lépe slyšela, ani ždíbec nesežmula vlnadného srásnění šatu, který udržovala vzduť a uhlazený s vážností vznešených paní z dřívějška, a její rúměnec neopadl. — Povídejte ještě, milý příteli, dodala. Nespí se již v mém věku, a probděla jsem mnoho jiných nocí v době, kdy jsem spávala. Dlouhé příběhy v koutě krbu, toť plesy stáří.

„ — Nazítří, vypravoval tedy dále pan de Marigny, rozloučili jsme se. Vellini najala si příbytek v ulici Provenčeské, v němž od té stále bydlí. Řekl jsem jí, že zůstaneme přátely. Dokázal jsem jí, že jsem jejím přítelem, vzav na sebe hmotné péče, které se tolik protivily její jižní lenivosti. Za štěstí jsem si pokládal býti jí užitečným a umiňoval jsem si držeti nad ní ochrannou ruku obratně skrývanou, by nebouřila její pýchy, pokud by jí jiná známost neposkytla opory. V první době tohoto nového života, který jsme zvolili, navštěvoval jsem ji den co den a i několikrát za den. Snažil jsem se poněkud zpestřiti nudu její samoty. Zahrnoval jsem ji tisícerymi úsluhami a pozornostmi muže, který již nemiluje, ale v jehož srdci zůstala hluboká vděčnost za štěstí dlouho zakoušené. Bývali jsme více spolu, Vellini a já, než léta před tím. Vodíval jsem ji do divadla. Jezdívali jsme koňmo na procházku. Moji přá-

telé z elegantního světa, kteří vyhazovali své milenky, když se jich nabažili, smáli se mi a tomuto sentimentálnímu odloučení. Nechal jsem je pošklebovati a dále konal k této ženě, která opustila svého manžela, by mne následovala, co jsem považoval za své povinnosti. — Můj milý, říkali mi často, ty se již nezbavíš nikdy této ženy, myslíš, že jí už nemiluješ, leč miluješ ji stále. — Já, markýzko, byl jsem dokonale jist opakem. Vracel jsem se k svému mládeneckému životu s příliš úplným radostným pocitem, bych pochyboval jen na minutku o dokonalém nabytí vlády nad sebou. Nebývá lehčeji vězni, jemuž sejmou pouta, než bylo mně. Pocit osvobození osvěžoval mi božsky mysl, když jsem viděl, že nezačínám znova s milenkou onen smutný román Adolfův, který se tak často opakuje. Vellini připouštěla sama, aniž tím trpěla, že se již nemilujeme. Byla klidná jako já, jako duše, která již oželela zklamání a která se již nechce zmýliti. Nežádala již posetile na svém srdci, čeho by jí bylo odepřelo. Poněvadž však byla dcerou země pověrečné, duší stíženou chmurnou maníí, láska pro ni marně umírala, štěstí, které poskytovala, marně se stávalo nemožným, bytí marně se rozdělovalo a jeho částky běžely různými směry; věřila, že děj se co děj vrátíme se, byť to bylo z opačných konců světa, ode čtyř hlavních úhlů života, ztroskotati osudně druh druhu v náručí jako na dvojí ostrožně. „Pila jsem tvou krev, říkala, tys pil mou. Jest to kouzlo, jemuž věřila moje matka. Strašným a a posvátným účinkem tohoto krvavého přijímání

máme dosti až do smrti . . ." — Poslouchal jsem tyto řeči s nevěřícím úsměvem. Ale nezdálo se, že vše před rozlukou i po rozluce dává za pravdu těmto pověrám, jimiž jsem opovrhoval? Žili jsme jako bratr a sestra. Ale jistá vzrušení přelétala ještě jako ohnivé závany po tomto bratrství, které mělo býti tak cudným a tak silným, poněvadž přicházelo po zkušenostech lásky. Nebyla nikdy pro mne jako která jiná žena. Když jsme hovořivali s největší lhostejností, kouř jejího doutníku neplynul od jejích roztržitých rtů mimo moje rty, aby nevzbuzoval starých známých žízni. A když v lese, sestoupivši na chvíli se svého koně, stoupala si nohou na mou ruku, by vsedla do sedla, tu tato noha, drživá, milovaná, zasypávaná polibky po šest let, zanechávala na celý den teplý otisk tam, kam byla vložena; a tu v těchto okamžicích zdálo se, že několik krůpějí její krve, smíšených s mou krví, vzbouřilo se v hloubce mých žil a tam zavířilo, jakoby se chtěly vrátiti prudce k svému prameni!

Konec prvního dílu.

DALŠÍ.

„Když jsem usídlil a zařídil seňoru Vellini v ulici Provençalské a když jsem se domníval, že již dostatečně zvykla svému novému životu, mnohem méně jsem se s ní zabýval. Někteří z mých přátel, kteří se stali jejími přátely, navštěvovali ji více a obklíčili ji kruhem užším, jehož dosud nebylo. Nezbytný vývoj okolností! Když žila u mne, když byla tak veřejně, tak úředně mou milenkou, bylo třeba dbáti mne. Příliš mi náležela, by se neměřilo, až pokud možno se k ní přiblížiti a jí se kořiti. Nebýval jsem, pravda, žárliv. Jist jejím srdcem, v němž jsem četl, věda, jak jest upřímná, nedával jsem na jevo nikdy svým přátelům oněch nevrlych nedůvěřčivostí majitele, které zneuctívají muže a věrnosti ženy nezachraňují. Ale slušnost položila zcela přirozeně mezi ně a ni důstojnou zdrženlivost. Od nynějška nebylo třeba této zdrženlivosti, aspoň ne do té míry. Vellini zaujala zase postavení neodvislé. Vůči jiným byla volna: nikomu již nebyla povinna oddaností. Mohla se zaříditi zcela dle svého. Mladí lidé, kteří se jí vždy vytrvale dvořili, ti, kteří ji vskutku milovali, svobodněji vyjadřovali své city. Díval jsem se na to vše se zálibou. Říkal jsem si, že jest to k jejímu dobrému, ulehčilo se mi od její budoucnosti i mohl jsem se znovu vrhnouti do světa, do hry,

do hýření, které ona přerušila a nahradila, ona, moje jediné hýření, moje jediná hostina a bláznovství po šest let!!! Poněvadž bylo možno se domýšleti, že ještě na mně visí, neboť marnivost lásky, která dlouho trvala, jest posledním poutkem, které z ní zbývá, dohadoval jsem se, že muži, kteří si jí žádali, oznamovali jí každé moje hnutí, nadějíce se kořistiti z nevraživosti, již by vzbudili v této bouřné duši; ale bylo-li tomu tak (a Vellini mi to potom povídala), nemohl jsem toho v oné době zpozorovati dle její nálady nebo dle toho, jak se ke mně chovala. Přijímala mne stále s toutéž klidnou a pevnou důvěrností, která svědčila výmluvně o naší minulosti. Když moji přátelé nadhodili mi některé ženské jméno v nějakém žertu, naslouchala těmto zmínkám, jakoby nebylo možno, by byla jimi dotčena. — „Proč pak mi říkáte, že miluje paní de Solcy? odpověděla jednoho dne jednomu z nich přede mnou; což není svoboden?... Myslíte, že žárlím? Nejsme již než přátely, Ryno a já. Má právo milovati, koho se mu zdá, jako já mám právo milovati vás, dodala s krutou neurvalostí, kdybych mohla.“

„Opustil jsem Paříž na nějaký čas. Odcestoval jsem na Hebridy s oním Skotem, který se dodělal tolikerého úspěchu ve vznešeném světě onoho roku; s oním Douglasem de Kilmarnockem, tak proslulým originalitou svého ducha a svým oblekem, na něhož si jistě vzpomínáte. Za mé nepřítomnosti, která trvala skoro šest měsíců, psali mi z Paříže. Oznamovali mi, že seňora Vellini si vzala milence a vypravovali mi podrobnosti

této události. Zajisté že cit, který diktoval tuto zprávu mým pánům přátelům, byl jednou z těch roztomilostí, které La Rochefoucauld zařadil do své kapitoly o Přátelství, ale v postavení, které jsem si vyvolil, nebyla-liž taková zpráva tím, čeho jsem si nejvíce přál?...

„Vellini a já nepsali jsme si ani řádky: já z výpočtu, neboť mým úmyslem bylo přetrhnouti úplně s minulostí, která nebyla silna leč když jsme byli pospolu; ona z vrozené lenivosti všech žen jižních krajů; a pak, unášená vzruchy přítomné chvíle, nikdy ráda nepsala, nemajíc záliby v studeném slabikování lásky žen francouzských, jimž se v tom posmívala. Vyjma to, co mi bylo o ní oznamováno, totiž o vnější volbě milence (byl to hrabě de Cérisy, který mi stál v mém souboji se sirem Reginaldem Annesleyem), nevěděl jsem, jakým životem žila, pokud jsem byl ve Skotsku. Jenom a to vždy, dle některých listů pomlouvačných zvědů, prý se to mnoho podobalo životu, jaký žila v Seville před svým sňatkem s anglickým baronnetem. Vidíte, milá markýzko, nelíčím vám ji lepší než jest. Povídal jsem vám bez rozpaků tyto věci. Každá jiná než vy hlasitě by vykřikovala a divila by se, jak možno se zajímati o takovou osobnost...“

— A komu myslíte, že to povídáte? odvětila markýzka. Buď jak buď, dopracovali jsme to k čistotě. Ultrapolitikové přešli do mravů. Což jsem neslyšela onehdy, jak jedna z našich nejkrásnějších vévodkyň přezdělá „holek“ slečně de l'Espinasse, poněvadž měla dvě lásky? Počestná žena, pravila nám hledíc melan-

cholícky v kout svého salonu, nemá než jednoho a s tím umírá.

Paní markýzka de Flers, Erygona mythologických večerí u hraběnky Polignakové, opakovala to s tak přirozeným komičnem, že p. de Marigny, svými mravy poněkud z osmnáctého věku, rozesmál se tak zdařilé parodii vysokých domýšlivostí devatenáctého století, jež v osobách jeho vévodkyň často se na něho durdily.

Ale poněvadž klep není nikdy příliš daleko ženy, která se tolik pohybovala ve společnosti jako paní markýzka de Flers, znovu zahovořila:

— To tedy vaše Malaganka zničila toho ubožáka de Cérisy? — Snad, odpověděl Marigny, neboť ženě té, když ji máme, rádi bychom jako onen slavný lord století minulého „snesli hvězdy s nebe, kdyby na ně se zalíbením popatřila.“ Nuže, hvězdy bývají poněkud drahé. Ale co bych tvrdil na svou čest a na svůj život, i když ona zničila Cérisyho, tu sama naprosto ničeho od něho nepožádala, ani vějíře.

„Když jsem se vrátil ze Skotska, vyprávěl dále Marigny, byl jsem, jak se mi zdálo, tak od ní odpoután, že jsem již bydlel v Paříži několik dní, aniž jsem ji navštívil. Ba tázal jsem se, zda by nebylo pro mne lépe nezaváditi vůbec o ulici Provencalskou. Ale řekl jsem si, nepůjdu-li já k ní, přijde nezbytně ona ke mně; že znám příliš mnoho mužů ze společnosti, s kterými se vídala, abych ji toho neb onoho dne nepotkal; posléze byla to dívka ušlechtilá, která spo-
léhala na moje přátelství, i rozhodnut všemi těmito

pohnutkami, šel jsem jednoho večera oznámit jí svůj návrat.

„Nalezl jsem ji ráa jejím kamenném balkoně, tesa-ném po maursku, nad nímž upravila s mnohým vkusem tajemnou tendettu z plátna. Tento balkon byl pro ni jakoby vlastí. Jasmíny Španělska rozvíjely se tam s jinými květinami teplých zemí, a hluk vozů, tlumený vzdáleností a rozptylovaný do vzduchu ve výši tohoto poschodí, dovoľoval jí snad sníti z pozadí její stinné ten-detty, zapálené a zlacené ohni večera, o hukotu jejího Středozevního Moře tam na březích Malaganských!

„Neslyšela mne, když jsem přišel. Tlusté koberce salonu, jehož zasklené dveře zůstaly otevřeny, ztlumily hluk mých kroků. Netušila mne. Byla zakryta úzkým opěradlem nizounké lenošky, i neviděl jsem zprvu než její účes, jeden z těch účesů, které mne nejvíce bláznívaly, když jsem ji miloval. Říkalo se tomu „Ře-kyně“ podle žen, které jej vynalezly. Jenže místo zlaté jehlice dcer Zantheských protáhla si lesklými závitky svých černých vlasů obnaženou dýku, jejíž o-zdobou byla toliko její ryzí ocel. Náhle její malé ruce chopily se této dýky a vytáhly ji. Bývalý tlukot srdce, který tato Kirke nepředvídaného vzněcovala ve mně sedm let, znovu se ohlásil. Přiblížil jsem se, nevěda, co zamýšlí. Ale ona jala se klidně rýsovatí hrotem dýky ani nevím jaká nerozluštitelná písmena na kamen-nou obrubu balkonu.

„Pronesl jsem slovo španělské. „Ah! pravila obra-cejíc se s výskokem a s výkřikem, tos ty, Ryno!“

„A vrhla se na mne jako kdysi. Zavěsila se mi na krk; a poněvadž držela v ruce dýku ze své kštiny s čepelí obnaženou a odťahovala paži, přirozeně ocitla se na mém srdci.

„ — Tys mne nečekala? řekl jsem jí objímaje ji.

„Byla žlutší a hubenější než kdy jindy. Její oči žhnuly v jejích důlcích se zamodralými kruhy. Její nahé paže pronikaly mne teplem ztlumeným mými šaty.

„ — O Bože, ty pálíš, ty máš horečku, tys nemocna! pravím jí. — Nevím, odpověděla mi, ale nudím se. — Nevychází snad, opáčil jsem, tento balkon a tento Španělský jasmín v tobě stesk po domově? — Hleď, odvětila s výbuchem, zda to jest to! A pustivši se s mého krku na prsty svých nohou, obutých v atlas, vrhla se na jasmíny, rozsekala je dýkou na chraст, až jí úlomky poletovaly nad hlavou, převrhla žardiniery a shodila dvě nádherné vázy heliotropů z čínského porcelánu přes zábradlí balkonu. — Tedy pořád ta stará Vellini? řekl jsem jí usmívaje se nad těmito dravými vzněty, pořád ta šílená dívka, které nic se nesmí vzepřítí? Ah! život se mi vzpírá! odpověla s přízvukem tragické truchlivosti, podupávajíc nohou a roztínajíc dýkou prázdno kolem sebe. Nevím, co mi jest, ale trpím... Byla jsem šťastnější s tebou, Ryno. — Což tě zlobí Cérisy, ubohá děvečko? — On, pravila, víš o tom tedy?... Psali ti to. Oh! nikoliv, neodporuje mi, ubohý hoch, miluje mne otrockým zbožňováním. Jenže jeho zbožňování mne nudí. Lépe mi bylo, když tys mne nenáviděl. — Nezáleží ti tedy na něm, milé dítě? ...

dodal jsem. — Milovala jsem ho čtrnáct dní, pravila, domnívajíc se, že máš nástupce, Ryno. Vznítla jsem se s ním ve všechna šílenstva vášně; potom po čtrnácti dnech probudila jsem se studená, znechucená. Byl konec. O sen více na hromadě mých snů! — A nehodila jsi ho přes zábradlí svého balkonu, jako jednu z těchto váz, jimž jsi právě tak hbitě vykazala tuto cestu? — Měla jsem skoro chuť, pravila smějíc se, ale co? jest tak dobrý, tak oddaný, že vzbudil ve mně soucit. Viděla jsem, odbudu-li ho, že se utrápí; a k tomu jsem neměla srdce. Nechávala jsem se jím milovati. Soustrast, dodala jaksi zamyšleně, toho citu jsem neznala! Tys mne mu nenaučil, Ryno.

„Říkajíc mi to, tak jaksi živě a doopravdy litovala minulosti, že jsem se jí podívil a zároveň byl jsem tím dojat u bytosti obyčejně tak málo snivé. Opírala se o zábradlí balkonu, skoro kejkliřsky hrajíc s dýkou, házejíc ji do vzduchu hrotem a chytajíc ji za jílec. Já si sedl na nízkou židli, s které ona vstala, a snažil jsem se proniknouti tajemství jejích skrytých citů v prazvláštním výrazu její tváře. Její oči raněné orlice padaly svisle na mne.

„ — A ty, pravila s hloubkou skoro toužebnou, ty jsi šťasten?... — A kdybych nebyl? odpověděl jsem. — Neklamej Vellini, pravila. Vím též všechno. Neučiníš kroku, abych o něm nevěděla, Ryno! Myslí pořád, že tě miluji. Mají stále strach, že naše minulost znovu začne, a aby tomu zabránili, kdykoliv mi mohou tebou zranit srdce, nikdy toho neopomíjejí. Psali ti,

není-liž pravda, že jsem milovala Cérisyho? Nuže, mně zase říkali, že jsi provázel jakousi ženu do Skotska a že jste se vrátili spolu do Paříže. Již tomu deset dní, co jste se vrátili! — Žena, o níž mluvíš, odpověděl jsem, jest ze čtvrtě Saint-Germainské. Setkal jsem se s ní na březích jezera Lhomondského. Cestovala se svým manželem. Poněvadž se v cizině rychleji seznamujeme, když se tam setkáváme, vyměnili jsme tisíc srdečných zdvořilostí krajanů a vrátili jsme se spolu do Paříže. Toto jest velmi pravda ... a též velmi prosté, jak vidíš.

„Přestala pohazovati dýkou.

„A nejsi zamilován do oné ženy! zvolala. Nebyls s ní včera v opeře! byls tam, Ryno. Vellini tě tam viděla. Ale ty, věnuje se všecek své nové milence, nepozoroval jsi Vellini!

„A již bouřlivost její povahy burácela jako vzdálený hrom, jemně moje povaha strojila se odpovídati ozvěnou. Tužil jsem to ... Zdálo se mi nespravedlivým a bizarním, aby tato žena, která nebyla již milována a která si zvolila milence, mluvila ke mně jako vládnoucí paní, mající právo jitríti se a ptáti. Zdálo se mi, že tato Eleonora vracela se poněkud z příliš daleka a poněkud příliš pozdě do našich vztahů.

„— A kdyby tomu tak bylo, co pak? děl jsem. Jest to snad první žena, kterou jsem miloval od té, co jsme se rozloučili? Proč tedy s takovou na mne, Vellini? ... Jistě jsi velmi nemocna, ubohé dítě, že jsi znervósněla jako nějaká Pařížanka. — Nemám práva, pravila. A jala se plakat. Ale slzy Vellininy neřinuly se jako slzy

jiné ženy. Byly to slzy hrdé, které vířily dlouho v brvách, potom stékaly zemřítí mlčenlivě s bezútěšnou majestátností k povislým koutkům třesoucích se rtů.

„Soucit, o němž mi povídala okamžik před tím, pojal nyní zase mne, i přitáhl jsem ji na kolena, bych osušil její oči svými rty.

„Nevzpírala se více než mrtvá. Měla v mém náruči pozornou nepohyblivost divochovu a její oči broužily se do mého srdce.

— I slzy jsou krví! pravila s nadlidskou vášní, silnou jako sám Bůh, neboť odsunula mne až do oné minulosti, která nám již nenáleží a již opět vznítila. Pij tedy, Ryno, pij stále! opakovala nabízejíc mi dychtivě své oči a svá ústa. Měla pravdu, ta pověrečná žena! Slzy měly chuť krve již pité... Kouzlo účinkovalo... Chytil jsem ji a utekl jsem se s ní do salonu, unášeje ji ovínutou a zkroucenou v spirále kolem sebe jako užovku.

„Hodinu potom pravila mi s vědomím nepřemožitelné síly:

„ — Miluj ji, chceš-li, Ryno; miluj je všechny; zapírej mne jako svou milenkou, ale krev, smíšená v našich žilách, jest mocnější než ty!“

— To bylo vysvětlení cikánčino, pravila markýzka. Pravda přese vše byla ta, že jste se stále milovali.

„Nikoliv, markýzko, nikoliv, odvětil Marigny, naopak, miloval jsem jinou. Její zrak nikterak jí neklamal, když mne viděla v Opeře. Žena, s níž jsem se setkal ve Skotsku, unesla mne vlastnostmi opačnými těm, které mne držely tak dlouho v zajetí. Měla všechny

výborné chutností ženy z vysoké společnosti, aristokraticí krásy a způsobů, hodnou vznešeného jména, jež nesla. Po Vellini, snědé dceři torreadorově, tato bílá patricijka, bledá a unylá, byla zvláštního půvabu. Byla to modravá svěžest čistých jezer, na jejichž březích jsem se s ní setkal, po žhavých zžravostech pouště. Nenáležela mi tehdy, tato žena, ale od té doby ostouzíví jazykové vzali ji v řeč a to s takovým povykem, že by bylo snad ode mne nepěkné jmenovati ji, kdybychom nebyli tvář v tvář a kdybych se neměl státí za několik dní vaším vnukem.

— Ostatně nebyla by to již, podotkla markýzka de Flers, ani nestydatost, ani prostořekost. Znaky Marigných a Mendozů jsou navždy rozčtvrceny erbovými heroldy pařížské pomlouvačnosti. Ani za mák neušetřili této ubohé hraběnky, této rekyně pravé lásky. Bylo jí zaplatiti dosti draho ušlechtilou vadu, že měla příliš srdce na úkor chytrosti. — Ano, řekl Marigny smutně, mnoho trpěla pro mne a taková jest krutost citů nedobrovolných, že není co nabídnouti za zlo, jehož jsme byli příčinou. Rozdrtíte život a nemůžete si nic vyčítati, neboť neštěstím jest již nemilovati. Proč přestáváme ženu milovati? Čeká se ještě genius, který by zodpověděl tuto otázku.

„ — Není, dodal budoucí zeť paní markýzky de Flers, co bych vám pověděl o svém citění pro paní de Mendoze, leda o jeho vlivu (neboť mělo vliv) na mé vztahy s Vellini. Pokud bylo možno viděti do této duše, která mátlá rušností a hloubkou, zdálo se mi,

že Vellini, se mnou za jedno již mne nemilovati a majíc milence, stávala se žárlivou jako za doby, kdy jsme byli divadlem všech očí. Byly přece ještě jiné ženy, o nichž jí říkali, co věděla o paní de Mendoze. Ale až dosud nepozoroval jsem, že by od našeho odloučení myšlenka na nějakou ženu byla zasmušila nebo svraštila její podezřívavé čelo. Snad to byl nějaký z těch náhlých obrátů, jichž se tolik naskytuje v duši lidské! Nečinila mi již, pravda, zuřivých výjevů jako jindy, ale dávala na jevo hořkou a němou ztuhlost povah naprostých. Byla vrtošivější a rozmarnější než kdy před tím. Šlapala nohama Cérisyho. Teď na něho se sypaly všechny výbuchy její rozmrzelosti. Jsa svědkem těchto nespravedlností a ostatně velmi zaujat svou krásnou hraběnkou, s níž, jen abych ji viděl, utrácel jsem čas, jak jest obyčejem utráceti jej s ženami z vyššího světa, řekl jsem Vellini, že se budu varovati ulice Provencalské.

„ — Pyšný! zvolala s pýchou, vzbouřenou mou pýchou. Ty si myslíš, že tě stále miluju a že jsem velmi nešťastna. Míníš mne ušetřiti vzdaluje se. Zachraňuje se ode mne jak od milenky, od níž se bojíš pronásledování. Ale což jsem ti neřekla, bys ji miloval, tu svou hraběnkou de Mendoze?! Miluj ji, Ryno. Co mně po tom?...

„A říkala mi to bledá, vyzáblá, tváře majíc mramorované dvěma červenými skvrnami, hlas zkroucený hněvem, který prozrazoval všechno její opovržení. To byla též jedna její moc, tento nesoulad mezi jejími

vášněmi a její vůlí; tato nezdolná pravda její duše, ženoucí se přes veškerou sílu oné licoměrnosti, kterou mi byla tak často ukázala a kterou zdédila po své matce, hrdé vévodkyni de Cadaval-Aveiro.

„ — Ty mi nevěříš, pravila znovu, tvoje oči jsou rouhačné, když na mne hledí. Nuže, vlož svou ruku na moje srdce a vypravuj mi o svých blahostech s tvou novou milenkou, a udeří-li tepem čilejším, opovrhuj mnou, Ryno.

„Měla v obrví a v záhybech úsměvu smělost ženy, která by se pustila v zápas i s bleskem. Zdvihl jsem rukavičku, kterou mi hodila. Neměl jsem snad. Neměl jsem snad otevřítí bývalé milence jako Vellini tajemství nové důvěrnosti; ale něco asi silnějšího než sám rozum hlaholí a plápolá ve výzvách. Byl jsem stále oním Marignym, který vyzván byv na jedné ze svých cest touto Vellini, která mne zase vyzývala, zatančil jsem s ní valčík na úzké a volné plošině jakési věže tři sta stop vysoké. Učinil jsem, čeho ode mne žádala. Odvážil jsem se jako ona. Vložil jsem jí ruku na srdce, na sítkovinu živůtku, otevřeného z předu a vypravoval jsem jí o své lásce a svých slastech s paní de Mendoze oním jazykem nadšeným a smyslným, který tak dobře přiléhal k tomu, co jsem věděl o její povaze, snaže se ještě více rozplameniti své vypravování žádostí viděti jasně do její duše a poraziti veškeru její pýchu Luciferovu; ale pod mým vypravováním a pod mou rukou toto srdce hrdé zůstalo nehybno, jakoby zase tančilo na obrubě věže tři sta stop vysoké!

„— Můžeš tedy znovu přicházeti! pravila mi radujíc se z takové zkoušky a s nejskvělejším pohledem. A já přicházel. Ano, přicházel jsem, markýzko! Soucit, který vznítila ve mně, jenž jsem myslil o ní, že jest žárliva, zhynul v mém srdci a již se v něm neobjevil! Přicházel jsem přitážen silou této duše, která měla tak málo škádlivé a lživé koketnosti na rozdíl od jiných žen. Láska byla zhaslá, ale zájem se znovu objevil pod jinou způsobou než láska. Milovala mne? Nemilovala mne již? Všechna otroctví, vzpomínky a zvědavosti mne spoutávaly, pudily mne znovu k ní. Chodíval jsem k ní vycházeje od hraběnky. Marně jsem byl zamilován, a byl jsem opravdu! Trávil jsem více hodin u Vellini než v paláci Mendozů. Nevím, kterak si počínala okouzlujíc Cérisyho. Ale nezpozoroval jsem nikdy, že by byl kdy žárliv na mé návštěvy. Hovořila se mnou mnoho o hraběnce. Nechápala spoustu věcí v této lásce šlechtičny, která bojuje za svou důstojnost, i když se oddává, nebo která pláče, když se byla oddala. Bylo v paní de Mendoze tisíce jemných odstínů, které jí unikaly. Nemluvila jako svět, který mne viděl příliš zamilovaným do této ženy. Ona říkala, že tato studená hraběnka mne nemilovala dosti a že neumí milovati. Běda! milovala mne naopak až k své záhubě, ale dcera torreadorova větší hodnotu viděla v úchvatech lásky než v jejích obětovnostech. Když jsem jí, byv od ní dychtivě otázan, vyprávěl o cudných a vznešených oddáních, v nichž tato něžná žena, která mi bude vždy posvátnou a kterou vinila ze

studenosti, padala na mé srdce a do mých náručí, úšklebek opovržení svařil její ret.

„— Počkej, tohle jest lepší! pravila mi v úchvatu zvláštní marnivosti a nesmírné vroucnosti, a přilnula tímto pohrdlivým rtem k mým rtům, s vášní vždy pohotovou a tak svrchovanou, že jsem se horšil pro ženu milovanou nad mocí té, které jsem již nemiloval.

„Markýzko, tato podivuhodná moc, o níž věřila, že jest talismanem krve navzájem píté a která nebyla jen talismanem vzpomínek, potrvála déle než moje svazky s paní de Mendoze. Když tyto svazky byly zpřetrhány, moc ta dále působila. Několik let, jež uplynula mezi mou roztržkou s hraběnkou a než jsem se setkal ve společnosti s vaší Hermangardou, bylo vyplněno těmi snadnými úspěchy, jež se dožívají sotva zítřka. Žádný neměl, nemohl oslabiti, co láska nemohla zničiti. Vellini zůstala pro mne, čím byla. I ona měla své rozmary, ony prudké a příkré převraty obraznosti a srdce, o nichž svět mluví zle s tak krutou povrchností, neboť bývají důsledkem jistých vášnivých a mohutných povah. Rozešla se s Cérism, ale zkušenost potvrzovala jí myšlenku, která ji tolik zaujala, že se vždy a vždy zase k sobě navrátíme. Fanaticky teď lpěla na této víře. Jenže nemyslete, milá markýzko, že toto přesvědčení ji obšťastňovalo. Její hrdá duše bouří se často rozhořčena. Za mé lásky k hraběnce Mendozové a od té několikrát pokoušela se zlomiti tyto okovy, o nichž předem říkala, že jich nelze přetrhnouti. Chtěla se věnovati všecka svým novým láskám; ale nuda, prázd-

no, minulost, a kdož ví, co ještě?... mi ji vrhaly zpět zpuštěnou, sklíčenou, zmučenou, popírající, že by mne milovala, ale znovu a znovu honosící se s chmurou pýchou pouty, která vzdorovala úsilím jejího zoufalého zmitání. Když jsem ji, jsa silnější než ona, protože jsem byl mužem, opouštěl po nějaké nové roztržce zaříkávaje se, že se již nevrátím, tu jsem ji některého večera nalézal u sebe čekající mne. Nesvíjela se u mých nohou, neprosila mne úpěnlivě; nežádala mne za odpuštění ani svých násilností, ani svých nestálostí, ani svých smutků, aniž čeho jiného, co mne zraňovalo a obracelo na útěk. Ale s klidným svědomím bytosti, která věří o sobě, že jest nástrojem osudu, mívala jistý způsob, jímž mne brávala za ruku, a tento způsob byl tak plný žhoucího panství minulosti, že si mne opět odváděla.

„Markýzko, třeba ukončiti. Takový byl náš život po deset let. Svět neviděl než povrch důvěrnosti, které si nevysvětloval. Vynasnažil jsem se ukázati vám dno. Ač jsem přešel přes mnohé podrobnosti, jež jsem zamlčel z úcty k vám a k nám též, a jež bývají, běda! rubem karet skoro všech důvěrností, pověděl jsem o nich, ukázal jsem z nich dosti vašemu znaleckému důvtipu, byste pochopila, až jak naše známost byla bouřlivá. Svět ji posuzoval dle těch známostí, které zvyk posvěcuje, když lásky, která je utvořila, již není. Vellini přijímala mnoho mužů z vašeho předměstí Saint-Germainského. Právě v Provensalské ulici setkal jsem se ponejprv s vikontem de Prosnym. Naše Malaganka

zvala k sobě umělce a mnohé ženy podle své chuti. Hrála se v jejím saloně pekelná hra a mne tam bylo viděti večer jak večer. Poněvadž jistými způsoby a chováním vymůžete si úctu i v nejklamivějších postaveních, lidé, kteří by bývali měli snad právo nalézt špatnou tu svrchovanost, již seňora Vellini mne uváděla k sobě, posléze se spřátelili... s... tím, čeho nemohli překaziti. By vysvětlili ustavičnou mou přítomnost u této ženy, kdysi mé milenky, hra a neostýchavost důvěrného života byly důvody, které připojovali nahlas k těm, o nichž se hovořilo potichu. A tyto poslední, dodal p. de Marigny s jemným úsměvem, šeptaly se do ucha; dohadoval jsem se jich poněkud, ale sám vám jich nebudu opakovati."

P. de Marigny skončil své vypravování. Zastavil se arcíť a hleděl na markýzku, která snila otáčejejíc v prstech svou želvovou tabatěrkou:

— Starý Prosny není tak hloupý, pravila s veselostí, kterou lítost zbarvovala smutkem, a raději bych, aby jím byl!

SŇATEK.

Když p. de Marigny dokončil své veliké důvěrnosti paní markýzce de Flers, ký div, že měl strach? Pověděl vše s upřímností duše, vylévající se duši, která poslouchá; otevřel svou minulost v jejích nejtajnějších záhybech jejím rysím očím, kterých se nebál. Vložil jakousi velikost v to, by ničeho neopominul. Ale teď dokončil! Od nynějška nemožno již stáhnouti vypravování, jež šlechetně splynulo s jeho rtů; a tento muž až dosud neohrožený, polekal se toho, co učinil. Ocítl se v pochybách. Kdyby urozená vdova de Flers nebyla ženou, jak o ní usoudil, kdyby historie této lásky, snad až příliš vypravované, probudila v ní ony pudy opatrnostní, kterých nesnažil se uspati, pak byl ztracen. Ruka krásné Hermangardy bude mu snad odeprána. Při této myšlence čelo se mu orosilo studeným potem. Ba vyčítal si skoro, že byl upřímný k markýzce, tolik miloval slečnu Polastronovu! Ať byl sebe více mužem, láska vytvořila v něm jemné slabosti ženy a strach se ho zmocnil jako se zmocňuje žen, byť to byly i Johany d' Arc, když čin heroický jest zahájen, rána zasazena. Markýzka, tato vědma, dohadla se této malomyslnosti veliké lásky. Rysí oči, jichž p. de Marigny právem se nebál, hleděly naň s roztomilou a něžnou bystrostí; velmi mladistvá epitheta pro oči pětasedmdesátileté,

ale slušící této ženě, ustavičně spanilé duchem i srdcem, kterou materialisté její doby, popírající nesmrtelnost duše, kdyby byli žili tak dlouho jako ona, byli by považovali za velmi silnou námitku.

— Co jest vám, moje dítě, pravila vidouc ho skoro zděšeného tím, co se odhodlal říci, litujete, že jste byl pravdiv? Upokojte se. Nebudu překážeti Hermangardě v sňatku. Byl jste důvěřivý, nuže, bude to důvěra za důvěru. Ah! pane de Marigny, věru milujete velmi mou drahou vnučku, když mohu takto z vaší tváře čísti pochybnost o mně! — Tedy to, co jsem vám pověděl, nezměnilo vašich rozhodnutí! zvolal Marigny unešen. — Ne, odpověděla. Pokud jste mi vyprávěl o té Vellini, cítila jsem, pravda, několikrát cosi, co se ve mně lekal, ale řekla jsem si, že když uvážíme vše kolem a kolem, sňatek nebyl by možný, kdybychom požadovali štěstí předem vyložené jako na krámku. Jest to dosti smutné, ale nebudeme přece vzdychati nad lidskou přirozeností; mně, které jest sedmdesát pět let, jde o to, bych provdala vnučku. Kdybych zabránila vašemu sňatku dnes, snad bych ji uvrhla v slzy, kterých by moje stará ruka neosušila... Ostatně rukojmím tohoto štěstí, které jest buď jak buď stále otázkou, jsou mi vaše láska a vaše přímost, Marigny, nepodobná krása Hermangardina a vzdálení se, po němž, jak sám se přiznáváte, dychtíte. Pouštívají se často s menšími zásobami na moře, po němž se hodláte plaviti.

Okouzlen těmito ujištěními, p. de Marigny zanechal markýzku, by si trochu zdřímala ve svém velikém křesle

nad výbornými záměry; již se nebál, že jim uškodil. Nabyl zase rovnováhy svého štěstí. Usmíval se myslé na paní d' Artelles a na to, jak se bude tvářiti, až se doví, že o celé té známosti, po jejíž stopě pustila Pro-snyho, sám a beztrestně vypravoval babičce Herman-gardině. P. de Marigny znal dokonale svou hraběnkou d' Artelles. Odvážlivá upřímnost, již vyhrál, vše vy-pověděv markýzce, neubíraje nic z moci staré milenky a vyličiv ji v síle svých vzpomínek, daleka jsouc toho, by ji získala, jistě bude urážeti a připravovati o rozum svěhlavou přítelkyni paní de Flers. A vskutku, když markýzka vyprávěla paní d' Artelles, co se událo mezi ní a jejím budoucím vnukem, odpověděla tato nedavší na jevo než podiv, který, jak zřejmo, nebyl k slávě de Marignyho:

— Což pak, moje drahá, osmělil se vám vyprávěti tuto historii? — Ano, milená, měl tu smělost, odvětila markýzka s trochou škádlivosti, jež bývá půvabem pevných přátelství, a jako vždy nad námi ženami, mladými nebo starými, smělost zvítězila. Smělostí tou ještě si mne více připoutal. Neboť mluvě tak, jak on učinil, jistě věděl, že dával v sázku své štěstí. Toť více než jeho život. Zdálo se mi to od něho velmi šlechet-ným . . . skoro rytířským. Vy, pravnučka nejstarších korouhevních pánů Francie, odvažte se a řekněte, že tomu tak není!

A tak bystrá a výmluvná stařena pohrbila pod ta-kovýmto heraldickým argumentem poslední repot ne-přízně paní d' Artelles k p. de Marigny. Od té chvíle

hraběnka nemluvila o sňatku, který jí rušil spánek. Viděla, že genius Marignyho zvítězil nad jejím geniem.

— Vikomte, pravila rozhořčena k panu de Prosny, chápete něco takového? Miluje více toho Marignyho než svou vnučku, o tom nepochybuju.

Málo na tom záleželo, aby Prosny pochopil nebo nepochopil. Ale nebylo se možno dosti vynadiviti mladistvosti srdce paní de Flers, dosvědčené citem, který jí vyčítala její přítelkyně. Ano, markýzka milovala Marignyho, nikoliv více než svou Hermangardu, ale milovala ho a její náklonnost nebyla odleskem lásky, kterou roznítil v její vnučce. I bez dítek byla by ho nazvala svým vyvoleným synem. Byť by v každé duši přátelství bylo rozhodně nejkrásnějším citem tohoto světa, přece nabývá vznešeného rázu u ženy, stojící na konci života, která, zdá se, všeho okusila a již nelze svést. Mladý muž, který jej vzněcuje, smí jím býti hrdější než všemi virnými vášněmi, které nasele do srdcí věkem bližších jeho srdci. Hermangarda též jako paní d'Artelles věděla dobře, že její babička milovala Marignyho, přímo Marignyho, a něžná a šlechtetná dívka byla tím šťastna pro svého ženicha.

— Přiznejte se, že ho milujete tolik jako já, matinko! pravila s přízvukem vítězoslávy v předvečer dne, určeného k svatbě, jež byla nejvroucnějším přáním obou.

Zůstali s markýzkou po návštěvách a blahopřáních tak význačného dne. Ani Hermangarda nebyla unavena. Jsouc královnou, které její diadém nezraňoval, ukazovala zářivě své štěstí jakožto duše svěží a dě-

tinná, jakožto pravá mladičká děva, již byla. Poslouchala s úchvatem, ježž jakási božská zdrženlivost tlumila, aniž ho mohla skrýti, tato blahopřání, diktovaná zvykem ústům závistivým nebo lhostejným. Šťastná láska zpívala tak dobře v její duši, že milovala všechny její ozvěny. Radovala se hluboce ze všeho, co by bylo nadělalo trochu rozpaků kterékoliv ženě méně silně zamilované. Ryno de Marigny, naslouchaje těmto sladkým slovům, oživovaným nejnebeštějšími modulacemi lásky, stiskl krásnou ruku, kterou držel ve svých rukou a která již náležela jemu.

— A když by tomu tak bylo?, odpověděla smějíc se markýzka, nemřela bych tvůj statek na dlouho, maličká, neboť ve dvaceti čtyřech hodinách on a ty nebudete než jeden.

Nazítří v poledne celé předměstí Saint-Germainské súčastnilo se svatby slečny de Polastron a pana de Marigny. Markýzka vdova de Fiers chtěla dodatí tomuto obřadu slavnostnosti, jaká se mu dávala v jejím mládí. Teď nepravá upejpavost, anglická jakási stydlivost, která klade na vše svůj lhostejný závoj, učinila ze sňatku jakousi tajemnou schovávačku. Skrýváme štěstí, jakoby bylo vinno. Neumíme již, když dáváme ruku krásné dívce, již bereme za ženu pod okem Božím a u jeho oltáře, snéstí lehce na vztýčeném čele pohledu lidí. Raději přijímáme kradmo požehnání knězovo a utíkáme do poštovské boudy jako šelma, umášející kořist, než bychom při úkonu, jímž se zakládá nová rodina, zachovávali pozvolné a velebné vnější oby-

čeje, které je kdysi provázivaly. Markýzka de Flers nebyla pobožná, ale dbala tradic jiného věku. Chtěla korunovati blaho, jež bylo dílem jejich rukou, světskými okázalostmi, spojenými s nádherami náboženství. Dlouho se vzpomínalo snubní mše slečny Polastronové u Svatého Tomáše Akvinského, tohoto aristokratického kostela, v němž rodová pýcha ráda pokleká před Bohem. Hudba k ní byla složena jednou její přítelkyní, od té doby slavnou, a duše ženy v tomto kuse, o němž mluvila celá Paříž, a který nebyl vydán, snoubila se, by ho učinila ještě dojemnějším, s mužnými inspiracemi umělkyně. Markýzka vdova de Flers, která měla příbuzenské a světské známosti s veškerou vznešenou společností Paříže a Evropy, sezvala kde koho na tuto svatbu. Kostelík Svatého Tomáše Akvinského poskytoval podívanou, hodnou posledních krásných dnů Restaurace. Opravdu jste se cítili v oné době světských pobožností, když jste se dívali na nepřetržité zástupy, které kočáry, honosící se erby, skládaly minutu za minutou na stupně portálu a které se cpały poněkud v nepořádku do lodí až i do choru. Všude a všude jen šlechtické tváře, jemné nebo hrdé profily, kroje hledané nebo prosté, na nichž tu a tam skvěla se diamantová hvězda některého řádu. Pozoruhodno bylo v tomto vznešeném shromáždění, že ženy byly ve většině. Sňatek z lásky, toť slavnost pro ně! A přišly také jako na slavnost, lepě, nastrojené do svých nejrozkošnějších ranních toalet, úsměvné, snivé, plné dychtivosti, a především zvědavé! zvědavé viděti jednu

z nejbohatších dědiček Francie, ona si bere za manžela a pána prostého šlechtice bez čestného titulu, chudého jako Joba, karbanem otřelého jako karty a prostopášíka, říkaly, jako Valmonta z „Nebezpečných známostí“. Tohle zasluhovalo, aby to viděly Francouzky, u nichž bláznovstva srdce jsou tak vzácná!

Na svrchním stupni hlavního oltáře byla postavena dvě křesla, potažená karmazínovým sametem se zlatým třepením, s polštářky téže barvy. Tam si usednou snoubenci ke mši. Když pan de Marigny vystoupil až tam, podáváje ruku slečně Polastronové, zaševelil v této společnosti, která je znala přece oba, mezi muži šepot obdivu nevěstě a mezi ženami nastalo mlčení pro ženicha.

Usoudili asi o nich, že jsou sebe hodni. Chápalo se, že jejich láska byla předurčena.

Slečna de Polastron byla v bílém, samá krajka, oděna jako všechny nevěsty vznešené společnosti, Klopila svá dlouhá víčka nad líčky, na něž pohnutí vlévalo bledost, ale bledost světelnou. Při pohledu na tyto vlnivé spousty mušelínu z Indií, které zahalovaly její bezúhonou krásu jako oblakem, v nichž vánky chůze prozrazovaly přesnost nejčistších obrysů, při pohledu na panenskost její postavy, na žár, svěže zmírňovaný cudností a láskou, myslelo se mimovolně na hvězdu jitřní, vzývanou v litaniích. Její závoj Malinský, tento císařský plášť všech nevěst, křehký, běda, jako jejich vláda, splýval až k patám; a nesla ho tak, že ospravedlňovala veliké jméno dcery Karla

Velikého, které se jí odvážili dát. Vedle ní stál Marigny. Byl oděn v prostý šat, který sluší mužům vědomým své moci. Ovšem, že byl šťasten, poněvadž si bral za choť tu, kterou tak dávno miloval; ale proč myšlenka, že za několik hodin bude moci stisknouti svobodně na své srdce tuto rozkošnou děvku, nevzněcovala na jeho spáncích zářivějšího odlesku? Jaké to neznámé snění rozvínovalo měkce svůj závoj na jeho zamyšleném čele? ... Což ho neprovázelo opravdové vnitřní pohnutí k oltáři? ... Jako mladý muž ze smu lorda Byrona myslil snad tehdy pod třípytnou kopulí tohoto kostela, která lila růžové světlo na ohmutý krk jeho Hermangardy, na nějakou vzdálenou a temnou komnatu, v níž kdysi tiskl ruku, která nebyla té, již držel teď ve svých rukou? ... Byla to budoucnost, nebo minulost, co zasmušovalo jeho obličej ve chvíli, kdy měl zářiti? Či byl to prostě útlak přílišného blaha, melancholie štěstí? neboť říkají lidé, kteří byli šťastni, že štěstí má též svou melancholii.

Po boku snoubenců v křesle podobném jejích křeslu, ale umístěném níže, ovdovělá markýzka de Flers, v šatech z karmelitského veškového hedbáví a v černém pláštiku, něžně pohlížela svýma mateřským očima, v nichž jiskřivě zářilo sto let života, na svou vnučku a Marignyho. Radost srdce zlatila jí vrásky.

— Pohleďte na ni, vikomte! pravila paní d' Artelles k svému bývalému cícisbeovi, přidržujíc modlitební knihu před ústy, aby její úvaha neunikla jinam, než komu byla určena, což ztrácí hlavu, moje ubohá přítel-

kyně? Má tvář šťastnější než Hermangarda. Kdyby nevdávala za svého Marignyho své vnučky, věřím opravdu, že by si ho sama vzala. — Pak by to bylo její první bláznovství, odvětil vikomt, mlčky se pochichnuv, neboť toho pro nikoho nikdy neučinila. Jest to chytračka. Ale posléze na vše obejde; a dříve nebo později i mládí pomine.

A zcela okouzlen, že v sobě objevil tolik ducha, vikomt de Prosny otočil pyšně kukátko na shromáždění, které naplňovalo loď. Pokyvoval hlavou na pozdrav všem osobnostem, s nimiž se znal. Do syta se narozhlížel kolem sebe, zamířil binoklem k varhanám, které rozlévaly právě proudy harmonií pod oblouky otřásaného kostela, a vzal na mušku v jakési povýšené stoličce, která přiléhá k oběma bokům velebného toho nástroje, osobu, již si zde asi ani nepomyslel, neboť tváře jeho zmocnil se největší úžas, a zadlouhav jazykem a zavadiv loktem o loket hraběnky d' Artelles, řekl, nedbaje svatosti místa:

— Ať mne čert vezme, není-li to tam seňora Vellini!

Blížila se nejslavnější chvíle mše, ale slovo, pronešené potichu panem de Prosny, účinkovalo mocně na hraběnku d' Artelles a obrátilo ji velmi neuctivé zády k oltáři. Byla by zapomněla i Boha Otce, kdyby byl býval osobně přítomen, jen aby viděla seňoru Vellini. Desatero zvědavostí sběhlo se v jednu jedinou zvědavost a vytřeštilo její oči, ozbrojené brýlemi, k místu, které ji označil vikomt. Chtěla posouditi Vellini, tuto strašnou milenku deseti let! Byla to zvědavost

ženy, kterou též dala na jevo paní de Flers. A pak, byla to zvědavost nepřítelkyně! Proč také seňora přišla na tuto svatbu? Byla to zhrzená láska, která až do krve otvírala její zranění? Měla v úmyslu ztropiti nějaký výstup, nějaké pohoršení, nějak se snad pomstíti? Jaký cit ji vlastně hnal k Svatému Tomáši, by se tam pásla očima i duší na urážlivém štěstí pana de Marigny? Otázky, jimiž se chvělo a třáslo vše, co bylo živoucího v paní d' Artelles. Chvíli pozorovala seňoru, jakoby byla na divadle a jakoby upírala zraky na nějakou herečku.

— Tohle jest to tedy, ta vaše Vellini! o níž toho tolik namluvíte! pravila tímž tónem, jakým p. de Prosny promluvil k ní, ale s výrazem nejostřejšího opovržení.

Španělka seděla na pravé straně oné tribuny. Při tom, jak právě seděla, nebylo viděti než její poprsí. Měla na sobě oděv, jaký nosí v její zemi, samá černá krajka nad lesklým atlasem, a na hlavě měla svou kapuci. Zvláštní úbor ve Francii, kde vše, co nehrá za jedno s běžnou modou, zdá se příliš smělé. Byla opřena lokty o kamennou balustrádu tribuny, podpírajíc si dlaněmi tváře. Kontrastem svých černých šatů a své snědé pleti byla žlutší než kdy jindy. Očima visela na slečně de Polastron, jež se právě stávala paní Ryna de Marigny.

Její pohled, upřený a hluboký, byl tak nasycen nevysvětlitelným magnetismem, který, aby fascinoval, nepotřeboval ani druhého pohledu, že Hermangarda cítila útlak jeho tíže na svých cudných a spanilých

ramenou, zahalených mlhou krajek. Bezděky, přes nevýslovné slasti, v nichž plula její duše, roztržitá nevěsta se obrátila, hledajíc neurčitě, odkud přicházel tento dojem, který na ni dotíral a který jistě přisoudila bouři, neboť bylo to v měsíci červnu a vedro sužovalo.

A hraběnka d' Artelles ovšem nebyla s to, by četla v tomto neproniknutelném pohledu.

— Na mou věru, pravila, šeptajíc stále se svým starým vikomtem, mluvíval jste velmi dobře. Jest tuze škaredá a nechybí jí ani nestoudná tvář jí podobných. A jest ustrojena jako tanečnice. Ať se propadnu, mají to hezké chuti mužové této doby vůbec a p. de Marigny zvláště!

P. de Prosny neodpověděl. Chodíval často k señoře Vellini, a snad měl více shovívavosti než paní d' Artelles k zálibám mládeže té doby.

— Jest tváře velmi klidné, by stropila nějaký výstup, dodala hraběnka. A přece, v jakém jiném úmyslu žena jako ona přišla by na tuto svatbu? Co tomu říkáte, pane de Prosny?

P. de Prosny zhola nic tomu neříkal. Zíral teď pilně kukátkem na tribunu po levé straně, v níž seděla jiná žena, též černě oděná jako señoza, jejíž držení těla bylo však méně hrdé a méně světské. Tato žena klečela na klekátku, umístěném hned u zábradlí; skleslá, s obličejem zakrytým a podpíraným zhublýma rukama. Bylo by se řeklo, že jest kořistí vlastní modlitby, vysílala-li jakou k nebi, nebo vlastního myšlení, nemodlila-li se.

— Hraběnko, zvolal skoro nahlas p. de Prosny, tohle jest nejpodivnější náhoda! Kdo, myslíte, že jest ona žena na druhé straně tribuny, která činí protějšek señoře Vellini? ... Počkejte! Hle, ... tam? ... která jakoby měla strach, že bude zpozorována a proto skrývá svůj obličej do dlaní? ... — Nevidím dosti dobře ... odvětila paní d' Artelles naklánějíc se vpřed, neboť jí překážel pilíř, který jí zakrýval osobu, o níž mluvil p. de Prosny. — Nuže, hraběnka de Mendoze! — Jděte!!! — Ano, jest to ona! pravil p. de Prosny. Jest to ta ubohá hraběnka, oběť té šťastné potvory, která se v této chvíli tak dobře prohýbá u oltáře. Divíte se takovému setkání? ... To románové srdce mělo tutéž myšlenku jako ta prostopášnice, a největší romanopisec, náhoda, chtěla tomu, aby obě byly na svatbě svého bývalého milence, na čtyři kroky od sebe, takže ... takže ... až povede ten čertův chlap Marigny svou ženu do kočáru, bude mu možno viděti své staré výboje, jak mu svou přítomností okrašlují jeho dnešní vítězoslávu.

Byl v přízvuku p. de Prosnyho závistivý cit starého zkyslého marnívce, který by si byl pochutnával ve svém mládí s krutostí vystydělého srdce na sobeckých slastech, jež přísuzoval Marignymu, a který nemoha si na nich pochutnávat, mstil se pomlouvaje.

Paní d' Artelles poznala paní de Mendoze.

— To aby ještě, pravila, byly tady i ostatní ženy, jež zostudil. To by bylo opravdu zábavné. Máte kukátko, jež nic neujde, vikomte. Hleďte a povězte mi, až zase některou uvidíte.

Snad byly tam vskutku mezi ženami z vysoké společnosti některé, jež klopily právě svá dlouhá pokrytecká víčka nad své misálky, snad byly přítomny mnohé, jež p. de Marigny „měl“, jak by byl řekl p. de Prosny s převhodnou neostýchavostí aspoň v tomto. Mívají často ženy světské podivuhodnou snadnost zapomínati. Náležely vám celé celičké, a naskytne-li se jim potkati vás, neprokáží vám ani té cti, by vás poznaly. Zůstávají studené, úsměvné tím studeným stereotypním usmíváním na svých rtech, jež jako běžnou minci dávají kde komu. Soudilo by se, že vás nikdy neviděly. Nemají dosti krve v žilách, by byly zrazeny růměncem. Marigny od oltáře, u něhož vstupoval v stav manželský, byl by mohl upozorovati kruh těchto žen zapomínavých a naivně nestydatých, jak ho obkličují jako obkličují v Shakespearovi Richarda III. přízraky jeho objetí; ale pro něho, pro Marignyho, pro tohoto Richarda III. svědčovství, nebylo by ani výčitek, ani hrůzy, ani poděsu při takovém divadle, neboť srdcím, jež zabíl, dařilo se velmi dobře.

Vyjma jedno jediné přece, které neznesvětilo lásky, nezapřelo minulosti jí zapomínajíc, srdce paní de Mendoze, která zmírala citem příliš silným, která byla rozdrásána slidičí světa a která přišla ve své nejkruťejší hodině sklíčenosti jako raněná laň na břehu vod, by sklesla na stupně oltáře, u něhož její Marigny spoutával se na celý život s ženou, již nebyla ona.

A ona, duše mírná a dobrá, hraběnka Martyra de Mendoze (neboť jmenovala se Martyra. Byvší vyňata

z lůna své matky železem, byla jím zmučena, i nazvali ji Martyrou. Což jméno tají v sobě celý osud?...) nepřišla sem, puzena byvši sobeckou a zlou vášní, nenávistnou nebo žárlivou zvědavostí. Mědlená lilie, která vydávala více vůně od té, co bolest mnula její bílé plátky, nechovala ani za mák zášti k Hermangardě a Marignymu odpouštěla. Heroická něžnou pokorou, chápala, že už jí nemiluje a zmírala tím. Pojala myšlenku jíti nasrdceryvný obřad, který dovršoval neštěstí její duše, by z něho chutnala podrobnost za podrobností všechny jeho části... Krutý rozmar, který znají srdce zlomená! Jitří si ránu, která krvácí; vykapávají si na rty číši od jedu.

Ah! toho dne trpěla více než trpěla od té, co p. de Marigny ji opustil, ale nadlidskou silou přitiskla si a okroutila si bolest kolem svého rozdrásaného srdce a přiběhla k Svatému Tomáši Akvinskému. Žádné pozvání nebylo jí posláno... Ušlechtilý Marigny, který neměl s ní nic, leda že jí ublížil bezděčnou křivdou lidské přirozeností, byl by považoval za nejnesmířitelnější ironii, kdyby poslal snubní oznámení této ženě, k níž pocítoval uctivou soustrast. Líče, jakoby na ni zapomněl, dal na jevo útlocit své vzpomínky. Jaké místo zaujímal minulost v jeho duši, ukázal výjimkou, kterou s ní učinil mezi všemi těmi lhotejnými, které pozval na podívanou svého štěstí.

Ale tato šlechetná péče byla zbytečná. Paní de Mendoze rozhodla se zajeti tajně ve voze bez premovaného služebnictva a beze znaku na tuto svatbu,

jejíhož dne a hodiny neopomenuly jí oznámiti Arsinoje vysoké společnosti, i vykonala svůj úmysl. Bylo to bláznovské . . . neboť nač dosvědčovati si zase znovu, že jsme ztraceni; aby osud, který vás ubíjí tak dlouho, mohl vám zasaditi svou poslední ránu? . . . Ale kdo nemiluje až k bláznovství, nikdy nemiloval, jako tato žena milovala.

Myslela, že nebude zpozorována . . . že jí bude možno oddati se horečnému opájení se svými slzami, které řinouce se odplavovaly její život. Plakati tady . . . na deset kroků od něho, který toho nevěděl . . . , cítiti, jak jeho noha kráčí jí po srdci, cítiti, jak noha soupeřky před ní vyznamenané (a již odpouštěla!) připojuje k ní tíhu ještě nesnesitelnější, a modliti se za ně oba; žádati Boha s rukama sepjatýma, by jim požehnal a na věky upevnil jejich lásku, takové, hle, vznešené bláznovství chtěla vykonati, dříve než dokonale umře. Byla již více než odpolu mrtva a nesouvisela již s životem leč tímto nadšením zoufalství.

Bůh jí pomáhal, neboť Bůh miluje šílenstva duší, jež stvořil nesmrtelnými. Za celou mši, která trvala dlouho, nervy této křehké blondýnky, podryté až k průhlednosti vášní silnější než život, vyrovnaly se úsilí srdce. Žádný vzlykot neprozradil svými škytavými ryvy mlčení, v něž zahalena modlíla se tato žena. Žádné křeče nestrhly ji na zem. Klečela na kolenou, a slabosti se nepoddávala. Viděla vše. Slyšela vše, kněze, který jim žehnal, dav, který se jim podívoval, dvojí prsten, dvojí „ano“, vyslovené s tolikerou láskou dvěma hlasy,

které je říkaly, a vytrpěla tuto trýzeň nepohnuta, zahalená v závoj, pijíc své slzy, jež šířaly její tváře řinouce se po nich, aniž kdo vedle ní mohl mítí tušení o její muce. P. de Prosny a hraběnka d' Artelles dobře ji poznali, ale čeho zakoušela, to sám Bůh viděl a měl s ní slítování. V skutek uváděla pro Marignyho slovo svaté Terezie, která v sázku se pouštěla s Bohem, že jí nezabrání, by ho milovala, i kdyby ji zatratil, i kdyby ji do pekla uvrhl. Teprve potom, až vše bylo dokonáno, až *consummatum est* blaženosti pro ně a neštěstí pro ni bylo vepsáno v knihu osudu, pocítila, jak ona podivná horečka, která ji oživovala, opadla a pohasla. Po celou dobu, dokud bylo něco viděti z palčivého obřadu, kterýž jí jediné přivábil, byla silna zřikáním se, dychtíva zvědavostí, žíznivá muk, jež chtěla trpěti pro boha svého života, který, jako Bůh nebe, toho neuvidí a nikdy toho neodmění... Ale když po odsloužené mši snoubenci, za nimiž se hrnuli příbuzní a přátelé, sestoupili do lodě zástupem skvělého shromáždění, které se tlačilo na jejich přechodu; když poslední hluk kočárů se ztrácel v dálce a kostel, poznenáhlu se vyprázdnil nabyv svého obvyklého ticha, slabost vrátila se v srdce nešťastné hraběnky a bylo jí, jakoby nadcházela její poslední hodinka. Půda jakoby se kolem ní točila. Měla strach, že omdlí v této prázdné a osamělé tribuně, v níž zůstala. Vyšla z ní a sestoupila po schodech vrávorajíc a nemajíc než jedinou myšlenku: přání umřítí o něco dále; dojemná skromnost ženy nešťastné, poslední péče o hrdost

rodu Mendozů, jež chtěla zachrániti jeho ctnou památku od potupy, tak štědře udělené jejímu životu.

Když přišla ke kropence, o niž se opřela svou chabnoucí rukou, uzřela s druhé strany této mramorové ulity se svícenou vodou ženu, která do ní namáčela svou ruku.

— Ah!! zvolaly obě poznávajíce se. Vzájemný a bezděčný výkřik, jemuž cit staré nenávisti dodal zvláštní hloubky. Kostel zazvučel tímto dvojím zvoláním, tak krátkým a tak chmurným. Ale nikdo kromě těchto dvou žen nebyl v tu chvíli právě v kostele a nebyl pohoršen, slyše jak hlas vášní ruší pokoj svatyně.

Viděly se již. Vellini, po dobu známosti pana de Marigny s paní de Mendoze, zvědavá a snad žárlivá (kdož pak četl v tomto nezbadatelném srdci?), stíhala zběsilým vyhledáváním ženu, která po ní nastoupila v srdci jejího milence. Zmnohonásobňovala se a ovíjela se kolem hraběnky všude, kde se s ní mohla setkat. Často paní de Mendoze bezděky zaúpěla zpozorovavši v davu, buď v divadle na předku některé lóže, umístěné tvář v tvář její lóži, buď na stupních schodiště Italů, když s tisíci jinými čekala tam na svůj povoz, ženu útlou a hrdě se nesoucí, která jako zmiije vztýčená na svém ocase, jako had ve znaku Sforzů probodávala ji dvěma očima karbunkulovými, neústupně sžíravými. Viděli jste již, kterak láska hraběnky de Mendoze, tak vroucí srdcem a tak ryzí smysly, zdála se slabou a bédnou ohnivě a smyslně Vellini. A toto, čehož nechápala (když potkávala paní de Mendoze), ostřílo její

pohled a činilo jej nesnesitelným. — Dnes nespokojila se jen pohledem, promluvila na ni.

— To jste vy, hraběnko Mendozová! pravila k ní důvěrně jako pravá cizoložná dcera vévodkyně, která myslela asi, že všechny ženy jsou si rovný před láskou. Dávno tomu, co jsme se neviděly. Setkáváme se tedy ještě jednou? — Vy znáte moje jméno, paní, odvětila hraběnka s truchlivou vážností, která ostře se odrážela od smělého tonu señořina, já vašeho jména neznám. Ale vás znám již dávno. Nikdy jste až dosud se mnou nemluvila, ale pravé city se dohadují. Myslela jsem kdysi, že máte se mnou zlé úmysly. Cítila jsem, že jste milovala jako já Ryna de Marigny. — Nikoliv, tehdy jsem ho již nemilovala, odvětila Vellini, milovala jsem ho před tím! Proto jsem vás sledovala v davu, proto jsem se snažila čísti ve vaši duši vašim bílým obličejem, že jsem nemohla pochopiti, jak Ryno, který náležel mně, mohl náležeti vám! — Ah! kdybych tím byla bývala příliš hrda, pravila paní de Mendoze, která se ani v sebe neschoulila, ani nevzkypěla tímto zpupným pohrdáním, byla bych velmi za to ztrestána. Krásnější než já nade mnou zvítězila. — Krásnější než my obě, paní! opáčila Vellini, dojatá touto skromnou velikostí a snažíc se s ní sdružití přiznávajíc se ke křivdě. Už vy jste byla krásnější než já, ale proto jsem nechápala, jak vás on mohl milovati, že jsem znala vaši lásku, že mi o ní vypravoval. — Běda, paní, pravila ubohá hraběnka, již její něžné srdce ničeho nevyčítalo, kteráž tedy byla vaše láska, když moje ve vás vzbuzovala

soucit? Oh! moje! zvolala Vellini, pohodivši hlavou v zad, se zvučností hlasu, jemuž odpověděl záchvěv ozvěny varhanové. Potom dodala hlasem tišším s pověrečnou bázní Španělky: ale to se nesmí povídati v kostele...

A jakoby chtěla zahnati oba demony Rozkoše a Pýchy, kteří ji hnali k tomu, by pocuchala před svou sokyní vzpomínky své lásky, ona, která myslila obyčejně tak málo na Boha, poznamenala se velikým znamením kříže.

Hraběnka se začervenala pod svou uplakanou bleďostí. Přízvuk Malaganky zjevoval jí strašné slasti, na něž ani pomyšlení nepřiblížilo se k její duši, cudné jako sníh ledovců, ale jako sníh ledovců, když se počíná zapařovati pod silnými paprsky slunečními.

— Ani já již toho nechci vědět, pravila paní de Mendozes citem brozné lítosti. Ale láska, toť oddanost, a kdybyste ho ještě milovala, paní, jako já jej stále miluju, rcete, co byste dnes dělala? — Kdybych ho ještě milovala!!! Vidíte tuto *enchillo*, hraběnko? veceseñora podávajíc jakýsi hrubý nůž nad kropenkou paní de Mendoze, která se polekala nástroje a gesta. Byla bych přišla sem, k stupňům tohoto oltáře a byla bych ji vhrouržila do srdce té, s kterou se zasnubuje, aby s ní neměl nikdy dítěte.

A myšlenka, již vyjadřovala, vehnala jí krev do spánků a v její kruté oči, které se rudě zapálily. Její obličej zčernal. Bylo vidět, že se nechlubila a že byla velmi schopna toho, co pravila.

— A já, paní, pravila hraběnka, učinila jsem něco lepšího. Modlila jsem se za něho, modlila jsem se za ni. Prosila jsem Boha, aby jímpožehnal a by žehnal jejich dítkám. Opovrhujte mnou za tolikerou slabost, ale myslím, že jej miluju lépe než vy.

Dcera toreadorova nepochopila arcíť ničehoz tohoto heroismu lásky oddané. S pěští na kyčli, s čelem staženým poslouchala se slepým opovržením slova paní de Mendoze..... A jakoby po ní bleskem šlehla, pravila jí s vítězoslávou:

— Jen se modlete a milujte ho, bude to marno! — Neuzříte ho u svých nohou. Já ho již nemiluju; nebudu se modlití, a přece se mi vrátí!

A teď zase hraběnka nechápala.

— Šílí, pomyslíla si, láska jí pomátla rozum. Bylo to pravda? Milovala by ho více než já? — Ano, vrátí se mi! opakovala tato podivná prorokyně uhaslých vášní. Jest mezi námi *řetěz krve*. Vy mi nevěříte, paní, ale dobře si to zapamatujte.

A ujavši ji za ruku, odvěkla ji ke dveřím, jakoby to, co jí měla říci, nemohlo býti pronešeno na místě svatém, i vyšly obě z kostela.

HRABĚNKA D' ARTELLES VIKOMTOVI DE PROSNY.

Carteret ... říjen 183 ...

Kterak to, milý vikomte, čtyry měsíce uběhly a vy mi nepíšete! Bude tedy mou povinností připomenouti Vám to! Zajisté, trvala jsem dosti dlouho ve vznešené důstojnosti mlčení, očekávajíc důkazu vaší oddanosti, který nepřišel. Ale tato důstojnost mne na konec nudí, a ostatně v našich letech první krok vstříc nekompromituje. Holedbejte se tedy, neboť vidíte, jak velmi pozitivní ten první krok k vám činím. Proč mi nepíšete? Což myslíte, že jsem se tak zabrala v rozjímání osmera blažeností libánek naší milé Hermangardy, že pro vás mi již nezbylo pozornosti a zájmu? Markýzka de Flers vás jako mne laskavě zvala na své venkovské sídlo. Odmítl jste, Bůh ví proč. Ale aspoň sliboval jste mi psátí, a zatím od té, co jsem zde, nedostala jsem od vás žádné zprávy. Jindy (slovo, které říkáme teď tak často!), jindy jste byl přesnější a bedlivější, vikomte. Zdá se mi, že bez dlouhého slídění snadno bych našla v koutku svého psacího stolku svatě Lucie dva balíčky, svázané růžovou stužkou, jichž všechny listy mne došly v menší lhůtě než jeden jedinký, kterého čekám ještě dnes. Víím dobře, že docela nemáme si již říci tytéž věci jako tehdy. Čas, který se přehnal přes nás oba, postaral se, byste byl ušetřen výtek a aby byla

ospravedlněna vaše lenivost. Nenasypal-li popelu zapomenutí do vašeho srdce, potáhl vám prsty pakostnici. Jenže, pane, dbala mých prstův uctivěji? Ta rozpusta Žofie Arnouldova, která v celém svém životě nikdy nepoznala počestné ženy, pravila, že ošklivá pakostnice, která jí brání uchovati prsteny, byla stuhou kříže svatého Ludvíka... nevím již proč. Tohoto kříže snad jste velmi zasloužil, pane de Prosny; ale já, která jsem, díky Bohu, nežila jako vy, milý vikomte, nesu jej také na plecích jako kanovnice nosí svůj kříž. Ba ve chvíli, kdy vám píšu, nejsou jen plece stíženy. Ty ruce, které jste nalézal tak hezkými, jsou ozdobeny malým otokem, který jich daleko neokrašluje. Přece však nezabaluju svých citů do svých bolístek a čmárám vám své pozdravy z hloubky svých rukavic bez prstů, bych vám dokázala jako už tolikrát, že my ženy jsme lepší než vy muži, jak v přátelství tak v lásce.

Arci, něco-li takového vám překáží psáti mi! Ale snad jste ve svém mlčení mnohem méně zajímavý než si myslím. Sním o vás, že trpíte a to mne rozrušuje. A zatím snad jste zdrav jako tuřín s rukou svižnou (tou rukou, která nepíše!), s nohou křepkou, všude pobíhaje, obědvaje ve městě, hraje v tric-trac až do půlnoci a nemysle ani krapet na svou starou přítelkyni, leda až večer náhodou, když se vracíte domů a zabodáváte svou jehlici do polštářku, který jsem vám vyšívala; marná a němá vzpomínka! Ano, snad jste se potěšoval a sbíral poznenáhlu z bolesti, způsobené mou nepřítomností. První dny vám asi byly kruté. Velmi

jsem vám asi chyběla, o tom není pochyby, já, k níž jste přicházel dosti pravidelně večer jak večer. Ale šel jste nejspíše k duéře de Vandoeuvre (mé sokyni z jiného věku), a shledal jste konec konců její lenošky právě tak měkkými jako moje veliké křeslo Voltairské a její klepy tak zábavnými jako moje. Ejhle život! Nezapomínáme, ale zaměňujeme. Vidíte, že skepticismus, toto dítě, tento pohrobek zkušenosti, číhá, jen aby mne mohl opravovat z přeludů, kdybych si nějaké dělala i o vás. Neplašte se, nebuďte se; neoplácím, neodškodňuji se. Mohu rozhřešiti přítele jako vy z jeho malých křivd a jeho chybiček a nad to ho ještě milovati. To neubírá, ujišťuji vás, nic z náklonnosti, kterou vám uchovávám. Když jsme mladí, milujeme se, ne-li s očima zavřenýma, aspoň oslepeni plameny nebo slzami. Nevidíme se, jací jsme. Ale když sestárneme, můžeme se milovati s očima otevřenýma, ba i s brýlemi, které nosíme, bychom viděli jasněji. Truchlé pomyšlení, řeknou srdce choulostivá, jimž čas jednoho dne ucpe hubu, ale celkem to jde ještě ze všeho nejvíce k duhu, neboť když takto se milujeme, sobectví nic z toho neuchytí, a opravdu jest nemožno zabrániti si, bychom se nemilovali.

Poznáváte mne zase po tomto jazyku, milý vikomte? Vidíte, že ty čtyři měsíce, ztrávené daleko od vás, mne nezměnily. Nepřemohly oné náruživosti, která mne drží od třiceti let, moralisovati o srdci. Vzpomínáte si, když jste mne nazýval svou *krásnou metafysičkou*? . . Ah! můj starý příteli, bylo mi dopřáno pocvičiti se ve své

metafysice od té, co jsem v tomto kraji. City Hermangardiny k jejímu manželovi, pana de Marigny k Hermangardě jsou podivuhodným thematem, skytaným pozorování a rozboru dobrodějnou náhodou. Jsem účastna, pochybujete o tom? ... jednoho z těch divadel, jakých nevidáme mnoho v životě, divadla lásky, posvěcené manželstvím, lásky legitimní a šťastné! Hluboce se z toho raduji jako z paprsku, který melancholicky zahřívá moje stará léta, neboť osvětluje více nedostatky mé minulosti. Při tomto svitu tak čistém a tak libém, při tomto štěstí tak velikém, tak klidném, vidím lépe vše, co chybělo mé mladosti, ale vidím to, aniž bych tím trpěla. Bol lítosti, který jest na dně života tolika žen, vrhá svůj stín na mé myšlenky, ale nezplozuje v mé duši citů závistivých a hořkých. Když moje schopnosti byly čilejší, moje žízň žití palčivější, nebyla bych strpěla divadla, které vidím ještě jednou dříve než umru a jež jest tak krásné, můj ubohý vikomte, že vše, co se vám vypravuje o Ráji, nemůže býti lepší.

Divíte se tomu, co vám oznamuju? Ano, není-liž pravda? Eh, Bože můj, i já jsem se divila, ba byla jsem zmatena podivem! Tím jsem začala. Ale bylo tuze třeba přiznati, že tento neopatrný sňatek byl konec konců ze všech smělostí nejšťastnější. Bylo tuze třeba pokoriti se a dáti za pravdu mé staré přítelkyni, markýzce de Flers, která událostí tou ukázala se lepším soudcem pana de Marigny a jeho lásky než já a svět. Vzpomínáte si, jakými nedůvěřivostmi byla jsem ozbrojena proti tomu člověku, příliš povýšenému, by

nebyl krajně nebezpečným, nebyl-li upřímným. Pohlížela jsem na něho skrze nejmrzčejší pověsti. Ta hekatomba žen obětovaných, o nichž svět mluvil, nemoc a zármutek paní de Mendoze a zvláště ten desetiletý svazek s onou obludou Španělkou, které jsem neznala a kterou jste mi ukázal o jeho svatbě, vše to *nás* spiklo proti rozhodnutí naší přítelkyně, by dala svou vnučku panu de Marigny. Pamatujete si, zda jsme šli na to s holýma rukama! zda jsme všeho nezkusili, bychom vyrvali Hermangardu příšernému neštěstí, které jí hrozilo od umíněné hlavy její babičky? Nuže, kdo by tomu byl uvěřil? Tato hlava měla pravdu proti našim dvěma silným soudným hlavám, můj vážený příteli. Náš prostopášník, don Juan, Lovelace, byl upřímný a hluboce zamilován. Dábel, aniž sestárl, stal se poustevníkem, ale u nohou tak božské madony, že všechny rozkoše jeho života jistě měly méně půvabu, než toto sladké pokání lásky. Ah! neuvěříte tomu ihned. Nevěří se podobným věcem, dokud nejsme k tomu dohnáni. *Ale já jsem to viděla, vlastníma svýma očima viděla, čemu se říká vidětí! . . .* Hle, již čtyři měsíce pozoruji Marignyho, který mi byl tak podezřelý a jeho ženu, a opravdu neodvážila bych se říci, který z nich miluje více. Kdyby bylo třeba vsadit na toho neb onoho, myslím, že bych vsadila na něho.

A nezacházejte, byste si vysvětlil moji palinodii, až k domyslům, že i mne svedl tento veliký vítěz; že mne opanoval jak to učinil s markýzkou před svým sňatkem, a že s uctivou roztomilostí, se zázračným taktem, jímž

se honosí, a duchem celého pekla pod velitelskými vnaďami některého z těch Archandělů, jež nazýváme Panstvy (neboť má vše to k své službě, když chce mít úspěch), snad mne oslepil, když mne dobyl. Nikoliv: nemám věčně mladé obraznosti markýzčiny. Vždy jsem přiznávala sílu vlivu jaká byla v panu de Marigny, ale nikdy jsem se mu nepoddávala. Chlubím se tím, že jsem rozumná a odolávám dosti dlouho, opíraje se o své zaujatosti, když nějaké mám. Za těchto podmínek a pro ženu, která kdysi milovala, jsou omyl nebo přelud možny? Neníliž lehké rozeznání lásku od toho, co není láskou, byť to byla žádost nejneuhastitelnější, rozněcovaná nejbožštější krásou! Zajisté, Hermangarda jest velmi krásna. Může vzkřísiti v hrudi nejzprzněnějšího prostopášníka nejžhavější kypění jeho mladosti. Ale v tom není život hluboký, klidný, jasný, život nepřetržitý, šťastný a majitelské lásky. V tom se neklam. Jsem jista, že v tom se neklam. Čeho zakouší Marigny v této chvíli, jest něco lepšího než nějaké pomíjející a hrubé opojení. Nepotřebuju nvyých úsměvů Hermangardiných, té dobré bledosti, jakou štěstí prostírá na tváře žen, jichž srdce jest plné, těch snění, které naklání její čelo, všechno zářící blahem její duše, bych měla svědectví, že jest podivuhodně milována. Nepotřebuju než pozorovati Marignyho. Jeho hlas, jeho gesta, celá jeho osobnost, co praví, čeho nepraví, oddychuje láskou a vyjadřuje ji s nejnezdolnější výmluvností. Pro všechny věci života prostírá pod nohy Hermangardiny sametový plášť, jež Raleigh prostíral

pod nohy své panovnice, a jen on, on jest vládcem a pánem od čtyř měsíců! Ach! nepochybovala jsem o Hermangardě! Milovala ho, až i mne děsila. Pochybovala jsem jen o něm, nehodném v mých očích té hluboké a zdržované vroucnosti, kterou vzbuzoval v tomto příliš citlivém dítěti. Moje sebeláska pozorovatelky říká mi, že jsem mu snad nekřivdila, ale sňatek Marignyho přetvořil. Nepoznala byste ho. Co jsem u něho nenáviděla, zmizelo. Ona pýcha všemohoucníka, která planula na jeho čele, i tehdy, když je před vámi skláněl; ona smělá důvěrnost, kterou jímaly všechny ženy a která pronikala až i zpod nejzdvofilejších způsobů jeho uctivosti; posléze onen postoj *dobrodruha*, jímž se honosil ve společnosti, jakoby, pocházející sám od sebe, jedině on směl bez obalu rozhodovati, co vězí ve všech mužích, zrozených jako on, kteří se dovolávají svého rodu a svých známostí. Od nynějška se svými osmdesáti tisíci franků ročních důchodů, jež mu přinesla nejkrásnější dcera Francie ve vlečce svého šatu, jest to již skvělý šlechtic, prevelikého sebevědomí a převznešených způsobů, ale zmírňovaných roztomilostí jakéhosi líbezného citu, jenž tvoří v sobě i vně sebe nevyjádřitelný soulad. Jaká to magie, ta magie štěstí! Jakou sametnou hebkost tká na všechny věci! A jak muž, arcí urozeného rodu, nabývá dokonalosti, když miluje a když jest šťasten!

Zbytečno vám říkati, milý vikomte, o nadšení markýzčině. Jest mezi anděly. Její radost, že o Hermangardu se dbá s pečlivostí, která se podobá spíše

nějakému kultu než sledu vášnivých pozorností, jest zdvojnásobována podivem, kterého jsem zakusila, vidouc, že se věci obracejí způsobem tak opačným mým dohadům a mým obavám. Triumfuje dvakráte. Ač byla vždy šťastnější než já a ač ten ubohý markýz de Flers miloval ji s oddaností a zbožňováním bez mezí, přiznává přece, že štěstí její vnučky jest větší než bylo kdy její. „Byla jsem, praví s velmi správným rozlišením, modlou pana de Flers a to bylo skoro vše; ale moje vnučka a Marigny jsou si modlami navzájem. A v požitcích jest to o polovinu větší než u mne.“ Má pravdu. Zajisté pan de Marigny nepřipomíná ani za mák onu bleptavou miniaturu markýze de Flers, jehož jste znal; který říkal tak hezounky *moje srdíčko* své ženě, a který nosil pudr barvy vlasů královniých. Manžel Hermangardin nemá nic z oné svěží a něžné uhlazenosti pastelové. Jeho půvab jest pružným pohybem jeho síly. Má cosi tak mužného, tak *leoninského*, řekli by spisovatelé soudobí, v duchu i ve tvárnosti, že láska, kterou vzněcuje, jistě tkví v trvalém vyvolávání dojmů, a ta, které zakouší, jest zase nejopojnějším dosvědčováním, že jest velmi mocná, poněvadž jeho mohla ujařmiti. Tohle jest božské. Takové city, takové dojmy byly neznámy markýzce, která vodila svého manžela na provázku, jako dobří krasojezdci vodí svá zvířata, a se snadností tak velikou, že k slávě svého vladaření přičiňovala mnoho obratností, by to skryla. Nemělať arci požadavků obraznosti Hermangardy, této ideální Malviny, které všichni de Flersové země se svými tváře-

mi Adonisů a svým sladkým vrkáním nikdy by nebyli vyrvali jediného pohledu, byť jen se strany; ale ona zůstala dosti ženou, by poznala, že jest záhodno, by láska ženy k muži byla smíšena s mnohou úctou a trochou bázně, jako láska k Bohu.

Víte, milý vikomte, čím ona a já se zabýváme po celý čas Carteretu? Vypočítáváme na svých deseti prstech všechny důvody, pro něž by měla tato drahá Herman-garda býti nejšťastnější manželkou. Každý den objevujeme některý nový důvod. Hned to, hned ono přidáváme k součtu všech jejich blažeností. Nikdy pobožnice nepřebíraly ve svých prstech posvěcená zrnka svých růženců více než my se nasoukáme kuliček dlouhého růžence slasti, které skládají život našeho krásného a roztomilého dítěte. Vidíte nás dobře tam odtud, usebrány v tomto vroucím a ustavičném zaměstknání? Jevišťem této zbožné cvičby jest čerch-mantsky velký zámek, kterého bych nemilovala, kdyby se v něm tolik nemilovali... Ze všech statků markýzčiných tohoto jediného jsem neznala. Tento zámek, vzhledu přísného, jest zbudován na břehu moře, na úpatí skály, která se pne nad ním. Moře jest tak blízko, že v jistých dobách roku příboj omývá zdi velikého dvora, stavěné šikmo, by lépe odolávaly úsilí vln. Z oken světnice, v níž vám píšu, vidím dlouhou rozlohu dosti jednotvárného pobřeží, které neokouzluje mnoho unavené a vyhleděné oči jako moje. Na ponejprv nerozeznáte zrovna jako já, milý vikomte, proč se rozhodla markýzka a vyvolila krajinu Carteretskou k po-

bytu prvních měsíců sňatku své vnučky, a dala jí přednost před svým krásným a velmi pohodlným zámkem de Flers, který má též v Normandii... Nuže, příčinou této volby jest záliba Hermangardina, která neznala moře a jejíž mladá hlava jest jinak sestrojena než naše, neboť jest zblázněna do tohoto místa, jež se jí jeví skvostným a uchvacujícím. Markýzka a já obětovaly jsme tedy své hostce a své chutě tomuto přání *naší* dcery, a statečně vystavily jsme slanému vzduchu těchto mořských břehů svoje choulostivůstky vznešených dam, vychovaných ve věku, který se staral málo o krásy přírody, ačkoliv o nich mnoho mluvil. Hermangarda, která neprožila svého mládí na dně pouzder, vypoštěňovaných hebkým atlasem, v nichž my jsme prožily svoje mládí, aniž jsme sestoupily kdy s červených podpadků, na nichž jsme tak vytrvale hřádovaly, Harmangarda má raději břehy Mancheské než Paříž. Jen považte, můj milý vrstevníče, co si usmyslila! Chce tu zůstat celou zimu! Prohlásila nám onehdy své rozhodnutí s duší okouzlenou, která ještě neukojila své lačnosti po důvěrnostech a samotě. Když jsme to slyšely, osykly jsme se obě, její babička i já: předem jsme pocítily pro sebe i pro ní zamražení na kůži, neboť jest hrozně studeno v tomto zámku tak dlouho neobývaném, jehož stěny jsou nazelenalé vlhkými nánovami od moře. Pan de Marigny vyjádřil totéž přání jako jeho žena. Lpí pevně na tom nenavrátiti se tak hned do Paříže, kde by mohl potkati znova tu Malaganku, s níž žil tak pohoršlivě deset let. Markýzka,

velmi poučena o jeho historii, jest velmi dojata touto ostrážitostí, kterou se vyzbrojuje proti sobě a proti bývalým vzpomínkám. Ale já, která jsem viděla ženštinu, o níž běží, a která od chvíle, kdy jsem ji spatřila, nemohu věriti ani slovu z pohádek *Tisc a jedné Noci*, které jste mi o ní vyprávěl, považuju opatrnost Marignyho za dokonale zbytečnou a nevidím skoro, že by měl jakou zásluhu.

Tedy takové to bude, milý vikomte; přebudou asi zimu zde, protože si toho žádají. Jsou mládi, jsou silní, zdrávi, zbožňují se, chtějí býti sami. Jest to tak nejlepe. Ale jest umluveno, že obě vdovy vrátí se do Paříže. Zůstavíme je sobě v náručí a pohovoříme si o nich s vámi letošní zimy v růžové a šedé komnatce v ulici Varenneské. Tady bychom doklepalí vrátivší se pakostníci a chřipkou, a nemáme právě chuti připraviti se již o podívanou na manželské blaho, jež jest i našim blahem. V našem věku zima jest smrtivá. Jest třeba mnoho vaty na věci křehké. Zima nás vyžene odsud jako vlaštovky; jediný vztah, jež stařeny jako my mají s těmito ptáky jara! Odletíme při prvním zafíčení severáku. Ale kdy to bude? Toho nevím. Podzim letos ještě příliš nepostoupil. Jest to nejkrásnější doba v Normandsku. Máte jistotně kdy odpověděti mi a vyprávěti mi o svém životě tam dole u vás, jako já jsem vám vypravovala o svém. Co děláte? Co zamýšlíte do budoucna? Viděl jste zase onu Vellini, které se již nebojím? A tu ubohou paní deMendoze?... Potěšuje se posléze, nebo si umínila zemřít?... Pište, vikomte.

Požaduju toho. Markýzka posílá vám po mně nejlídnější pozdrav, jaký možno poslati takovému lhostejníku. Já, stále shovívavá, miluju vás přes vaše bezbožnosti; a zavinuju vám tisíc výčitek do tisíce něžností; což činí pane, dva tisíce věcí roztomilých, jichž nezasluhujete. Y. DE BIGORRE, hraběnka D' ARTELLES.

IV

LÉČÍ SE ZE STRACHU.

Když paní d' Artelles, osamotnělá ve svém pokoji, byla zapečetila právě uvedený list svému příteli a poněkud lenníkoví, panu de Prosny, opustila výklenek okna, u jehož světla psala, a sestoupila do salonu.

Byla to chvíle, kdy tam obyčejně někdo byl. Právě odbila pátá hodina. V tuto hodinu paní de Flers, která snídala sama a přijímala u sebe den jak den buď pana de Marigny, buď Hermangardu, buď paní d' Artelles, právě se dostrojila a mohla se oddatí, bylo-li třeba, všem svým povinnostem zámecké paní. Bychom lépe seznali tuto neporovnatelnou douairu, jakých svět už nikdy neuvidí, nezapomeňme, že její strojení bylo čím dále tím delší, že je měřila dle svého věku. Myslíla jako onen mladý a roztomilý mudrc, jemuž by byla zasloužila býti matkou a jehož ranné choroby naučily

znáti starobu¹⁾): že čím více stárneme, tím více máme se šňoriti. V různých údobích svého života strojívala se s vkusem ženy, která má v duchu všechny jemné odstíny. Dokazovala na svém sklonku, že zná umění býti stařenou, jako znala všechna ostatní umění na každém stupni toho schodiště času, po němž vystupovala jako vystupovala ve svém mládí po velikém schodišti Versailleském. „Ženy jako my, říkávala často-krát, jsou povinny umřítí ve svých krajkách.“ V jejích očích nebylo dovoleno nikdy se svléci z purpuru, když jste bývaly jednou z těch královen francouzské šlechty, které nosily vějířové žezlo v Trianonu.

Přesnost vznešené paní, kterou markýzka de Flers zavedla do celého svého vnitřního života, nijak k stáru neochabovala. Bylo ji vidati sedící na místě zvykem posvěceném v prostranné lenošce, postavené u pilíře mezi krbem a oknem. Tato lenoška, potažená světlým prošivaným atlasem, jenž časem poněkud sežloutl, byla s druhou úplně podobnou a dle všeho určenou paní d' Artelles, jedinými dvěma nábytky z doby novější v tomto prostorném salonu, vyzdobeném na způsob z doby Ludvíka XIII., neboť ostatní nábytky, potažené samety ohnivě červenými a řezané z dubového dřeva, stavěly na odív vážně královskou nádheru. Působily tu ostatně jakoby zvláštním kontrastem. Poučovaly s dostatek pozorovatele o různosti dob a schoulostivění pokolení. Tyto ženy, zrozené pod oponami loží Pompadourských a jež bez francouzské revoluce nebyly by

¹⁾ Vauvenargues.

nikdy podstoupily námahy chůze pěšky, nebyly by snesly únavy dlouhého sedění v některém tomto velikém křesle, na němž královna Maria Medicejská sedávala vzpřímena pod svým planžetem. Jejich osláblá těla žádala si změkčilých vzruchů mládeže, která aby se naučila znáti trnitost růže, potřebovala sřícení celé monarchie.

Když paní d' Artelles nazdvihla předvevní záclonu do salonu, markýzka de Flers byla sama, s rukama nahýma a zahálejícíma jako vždy; jednu nataženu na opěradlo lenošky, druhou položenu na stolku, na němž byly noviny, několik knih, želvová tabatěrka a brýle ve svém šagrénovém pouzdře. Zdála se tak zamyšlená, že hned ani nezpozorovala své přítelkyně. V ruce opřené o stolek držela za jeden cípek jakýsi svinutý list, na nějž vrhala letmé pohledy. Její jasné čelo pod svými dlouhými a upřímnými vráskami kabonilo se pečlivým uvažováním. Často zalétala pohledem od listu, který držela, na moře, jež bylo viděti z okna a jehož vlny stoupající, zelenější blížícím se večerem, naplňovaly nesmírně tu malou zátoku, vyhloubenou přírodou, již jmenují přístavem Carteretským.

Její nezvyklé snění překvapilo paní d' Artelles. Ale taková roztržitost nebyla tak hluboká u bytosti ducha tak křepkého jako byla paní de Flers, aby nezaslechla měkkého šelestu hedbávných šatů hraběnciných. Otočila k této soustolovnici celého svého života ještě více než svého domu výraznou hlavu, tak zdravím ještě kypící, a vlídně, po domácku a půvabně jí pokynuvši

na pozdrav pravila k ní hlasem svobodným a s veškerou pozorností, která se jí již vrátila.

— Kde pak vězíte, moje přemilá krásko? — Já! odpověděla paní d' Artelles. Psala jsem a zapomněla jsem se při tom. Odpusťte mi, milá přítelkyně; mohla jsem věděti, že jste již dole a sama, neboť jest příliš záhy, aby Hermangarda a pan de Marigny byli již tady. — Ah! moje milá, máte úplnou svobodu, odpověděla markýzka. Měla jsem vždy úctu k neodvislosti těch, které miluju. Byla bych metlou přátelství, kdybych nemohla postoupiti vás, byť jen na hodinku našemu hodnému vikomtovi de Prosnymu. — Ano, právě jemu jsem psala, vece paní d' Artelles. Věřila byste, že mi nepsal ani jedinkrát od našeho odjezdu z Paříže? Jest to nesnesitelný líknavec! — Toť dopisovatelská želva, odpověděla markýzka, a marně byste se namáhala, milá hraběnko; nejostřejší vaše výčitky neproniknou jeho štítu. Zakouší-li též nesnadnosti při početi listů jako při ukončení svých vět, pak jest to jistě roztomilý dopisovatel. — Jen si ho do syta půjčte, děla paní d' Artelles, přisunujíc svou lenošku ke své přítelkyni. Jsem příliš nespokojena jeho lenivostí, abych ho proti vám hájila.

Nesedla si ... ale s tou zvědavostí, kterou ženy, jež si ji navykly, skrývají velmi dobře za tvář velmi prostého výrazu:

— Jak moře stoupá! pravila, popošeďší až k oknu a zůstavši tam několik vteřin s čelem přitisklým na sklo tabulky. — Ano, odpověděla paní de Flers, je velký příliv. Pan de Marigny na to nepomyslel. Kam odešel

se svou ženou? Hodně-li se opozdí, most tam dole bude zatopen, a pak aby se brouzdali vodou. — Nebýváte vždy nepokojna? . . . podozřívá hraběnka obracejíc se. A její dychtivé oko padlo na list, který držela markýzka, ale pečeť a adresa nebyly rozeznatelné v pohybu, jež sdělovala dopisu ruka jím zmitající, a neviděla nic . . . z toho, co chtěla vidět.

V jiný den neměla by této zvědavosti, nedůstojné, vznešených mravů ženy jako ona; ale byla zpozorovala vstupujíc vzrušený obličej své přítelkyně, na němž vnitřní klid ducha dávno utišeného a odlesk štěstí Hermangardina vlévaly obyčejně neskonale jasnost.

Paní d' Artelles dohadovala se ovšem, že jest tajný vztah mezi listem markýzky a zaujatostí, již jakoby byla posedlá.

— Nikoliv, pravila paní de Flers, nejsem nepokojna. Bojím se jen, aby se Hermangarda nenachladila. Hle, již jest večer. Máme již říjen a studený vzduch nad mořem citelně proniká, když slunce zapadne.

Hraběnka popošla zvolna k své lenošce a sedla si.

— Dělala jste, co já, markýzko? pravila nejprostším, nejpřirozenějším tónem, pořádajíc si záhyby svého šatu čečulkami svých čtyř prstů s roztomilou ledabylostí. Psala jste někomu, vidím list ve vašich rukou?

Paní de Flers jala se usmívat, a škádlivě, snažíc se, by byla též velmi přirozenou, odpovídala:

— Komu pak bych psala, moje milá krásko? Nemám jako vy vikomta Prosného, bych mu domlouvala. Tento list, který tuto vidíte (paní d' Artelles ho nadobro

neviděla) není ani ode mne, ba ani mně. Jest poslán panu de Marigny a právě byl odevzdán mně.

Hraběnka otevřela svůj váček na pletení a hledala svých brýlí.

— Jest z Paříže? pravila, jako jen v sousledu rozprávky a nepřikládajíc (zdálo se) nejmenší důležitosti odpovědi, zastrkujíc zlaté prýty svých brejlí do krásných hroznů svých bílých vlasů. — Ano, jest z Paříže, odvětila čtveračivá markýzka se stručností, která více prozrazovala škádlení než zdrženlivost. — Patrně, markýzka byla poněkud hašteřilka, ráda pozlobila. Byl to jeden z obyčejů tohoto ducha vlnivého, jemně její dobrota, stále přítomná, propůjčovala často milostných odlesků srdce.

Došedši až sem, paní d' Artelles nemohla dále ani o krok. Měla příliš útlocitu, by se odvážila dotěrnosti, byť i s tak důvěrnou přítelkyní jako paní de Flers. Statečně se rozhodla a pustila se do svého pletení.

Nastala krátká pomlčka. Ale naše douairiéra, která milovala hraběnku a která potřebovala důvěrnice v této chvíli, neboť byla zneklidněna nějakou myšlenkou, vzdalase tomuto hnutí duše rozrušené. Nebálase odvetty od své přítelkyně. Neviděla-liž, jak pan de Marigny zničil jeden po druhém všechny předsudky, jež hraběnka hostila z tak dávna?

— Znáte toto písmo? . . . děla podávajíc jí psaní.

Paní d' Artelles vzala list, pohlédla naň, přiblížila jej k očím, znova naň upřela zrak, zavrtěla hlavou.

— Toť nějaká ohavná škrabanice, zvolala. Na mou

věru, markýzko, neznám nikoho, kdo takto píše. — Jest to, podotkla markýzka, písmo ženské . . . — Komorné, vskočila jí do řeči paní d' Artelles. — Nikoliv, pravila markýzka. Komorné nesvinují takto svých listů a nemají pečeti jako tento. Podívejte se raději.

Měly skoro pravdu obě. Bylo to písmo ženské, nepravidelné, málo čitelné, ale ne třaslavé. Ba označovalo spíše ruku nervosní a smělou. Bylo to jedno z těch písem, jemůž se říká výstřední, s velikými literami uprostřed slov, pravý opak, jak dobře viděla paní d' Artelles, oněch tahů elegantních, neznatelných a sehnutých, jichž charakterem jest, že nemají charakteru, hodných proto, by sloužily za výraz ženám jak se sluší, které ho nemají o nic více.

Ale jak už upozornila paní de Flers, list byl svinut způsobem aristokratickým a bezvadným a línula se z něho libá a vybraná vůně. Pečeť měla místo znaku ve svém středu tajemné heslo z písmen arabských, jež tyto paní, které nebyly ani za mák orientalistkami, nemohly ovšem nikdy rozluštit.

— Nevím, pravila markýzka, proč mi tento list působí nepokoj. Tváří se podezřele. Pan de Marigny, co jest ženat, nedostal takového. Jsem pověrečná, když běží o štěstí Hermangardino. Zdá se mi, že tento list přináší hrozbu ve svých plíhách. — Můj Bože! vece zvolna paní d' Artelles, což snad ta stará milenka, která až dosud ani prstem nehnula, si zase usmyslila? . . .

Dotkla se strašné záhady. Čtyři oči obou těchto žen zazářily touž myšlenkou pohlížejíce na sebe.

— Toť velmi možno, pravila dále hraběnka. Stavěla se mrtvou po čtyři měsíce a teď náhle vstává z mrtvých. Píše svému bývalému milenci. Jest to takové. Myslí, že po čtyřech měsících potěšení z mladé a krásné ženy jest již příliš staré, příliš ožilé a že Marigny bude jistě zuřivě nabažen manželského blaha. Dala mu právě tak dosti času, by se přesytil, a hle, pronásledování počíná. Nuže, chuděrko, dodala vesele paní d' Artelles, klameš se, myslíš-li, že se ti něco podaří. Pan de Marigny jest ještě silně zamilován do své ženy, a zbytečně se trudiš skládáním svých milostných psaníček.

Paní de Flers nemohla se neusmáti vidouc radostnou bezpečnost paní d' Artelles. Ptala se sama u sebe, zda tato žertující žena jest táž, která se protivila s tak krajní umíněností spojení Marignyho a Hermangardy. Ta, která měla všechny strachy, měla teď všechnu důvěru. Paní de Flers znala příliš lidskou přirozenost, by se tomu divila. Udál se opravdový převrat v paní d' Artelles, pravá reakce. Není-liž vlastním každé reakci, že se duch vrhá v opačnou krajnost toho, do čeho se hnál před tím? Poněvadž důvěra markýzčina byla lépe založena než nedůvěřivost paní d' Artelles, její nepokoj byl rozumnější než nynější bezpečnost její přítelkyně. Její rozum, nebo lépe řečeno, její pocity ji méně klamaly. Řekli jsme to již, ale nelze než znovu to opakovati; markýzka byla povýšenější nad paní d' Artelles, přes mínění *suditů* čtvrtě Saint-Germainské, kteří mysleli, že svou blahovůlí k ní až příliš plýtvali, když přiznali, že jest z obou roztomilejší.

Ostatně třásla-li se, měla své důvody. Byla poučena. Život Vellini nebyl jí neznám. Uchovávala ve svém srdci vypravování, jež jí učinil Marigny onoho večera, když ho o to byla požádala. Bylo to jakoby planoucí a blýskající báseň, při jejíž záři ukazoval se jí vliv, ještě možný vliv této ženy zvláštní a neznámé. Nezpozorovala jí v den svatby Hermangardiny. V jejích zkušených očích Vellini nebyla jenom jako v povrchnějších očích hraběnciných ženou bez mladosti a bez krásy, nehrozící nebezpečím žádného kouzla. Snila vždy o ní, jak Marigny ji maloval. „Maloval-li ji, jaká jest, jaká to moc, jaká síla, myslila si; a nemaloval-li ji, jaká jest, jaká to ještě moc, když učinila z Marignyho takového malíře!“

Ale ať čímkoliv byly vnitřní obavy paní de Flers, přece podávajíc ruku hraběnce pravila:

— Vaše důvěra mne uklidňuje. A obě tyto ženy dojaté obejmuly se jako se objímávají lidé před nebezpečstvím, jež jest jim čekati, se silným a stále mladistvým citem nesmrtelného přátelství. — Ano, upokojte se, upokojme se, dodala paní d' Artelles. Jest to psaní skutečně od oné Vellini? Ostatně, buď si od ní, viděla jsem ji: prokazujeme jí příliš cti, že se třese takto při prvních písmenkách její velmi hubené ruky. A ke všemu, co to jest — takový list? Pan de Marigny, který přemohl láskou mou dlouhou nevěřivost v jeho lásku, velmi rychle a velmi hluboce zapomněl tady, ve čtyřech zdech tohoto zámku, kde nás nikdo nenavštívil už tomu brzy pět měsíců, i Pařížské společnosti,

jejímž otrokem se zdál, i svých klubovních přátel, i svých špatných mravů nevázaného hýřila, i své hráčské vášně, silnější a více ujařmující než ostatek. Věru, slušně vzato, nesmíme ztráceti hlavu při prvním listě, který mu napíše opuštěná žena! Ještě kdyby to bylo v Paříži! Tam, když už by byl strach, bylo by se možno obávati vyhledání nebo setkání, ale tady, na sta mil daleko? Zde v tomto kraji ztraceném, kde Marigny se rozhodl přebyti zimu?! Posléze což to nevíte, moje milá? Čím jest pro muže list? I nejlepší muži v lásce potřebují skutečné přítomnosti. A pak, nevěřím, dodala, že by taková Vellini psala kdy jako *Jepiška Portugalská!*

Markýzka přisvědčovala ráda všem těmto věcem, ale nepřiznala se své přítelkyni, že v ní setrvalo huhlání nepokoje pod klidem, vrátivším se a udrženým na zbrázděné sloni jejího čela. Položila přetřásané psaní na stolek vedle sebe, ale nemohla si zabrániti, by je častěji znova nevzala a na ně nepohleděla. Její oslabené oči nemohly již viděti jeho písma. Slunce klesá rychle v tomto ročním období. Právě mizelo pod chuchvalem mlh. Stín zalehl náhle do salonu, nábytek a čalouny ztemněly. Hraběnka d'Artelles nechala svého pletení a přistoupila podruhé k oknu. Moře stále stoupalo, a potopené přístaviště splývalo s ubrusem zelené vody, která, ozdobena trásnými pěn, daleko se rozlévala podél pobřeží.

— Oznamuju vám, pravila, pana de Marigny a jeho ženu. Tamhle vystupují z člunu u zdi hlavního dvora.

Měla jste pravdu, milá přítelkyně, našli už asi most pod vodou.

Za pět minut vstoupili do salonu, v němž jich čekaly paní d' Artelles a markýzka, a netušili, že právě o nich byla řeč a že znepokojili novou starostí obě tyto ženy, obezřelé svědkyně jejich života, které hledíc k ostražitosti tak rychle vyburcované byli by mohli nazývati strážní svého štěstí.

Paní de Marigny objala svou babičku, zatím co její manžel líbal uctivě ruku paní d' Artelles skrytou v bezprsté rukavičce.

— Milé dítě, vracíte se příliš pozdě za těchto velikých přílivů, pravila markýzka, cítíc svěží, ostrou vlhkost, která vanula z vlasů a oděvu její vnučky. Uženete-li si nemoc, bude to má smrt. Zazvoňte honem, Marigny, ať nanesou dřeva, abys mohla usušiti šaty. — Ah! dobrá matinko, nebojte se, pravila, trochu páry a pěny padlo mi na šaty, když jsme člunem přistávali k mostu. Ten jest dnešního večera celý pod vodou a brzy nebude ani hrázky viděti. Není mi zima a nejsem tak křehounká. Otušila jsem se na naši zimu, když už ji tady v Carteretu míníme přebyti. Jest třeba, bych zvykla vlnám a větríku, poněvadž jsem ženou milovníka moře.

Zatím co hovořila, přinesli chrastí do krbu a svíce, i bylo možno viděti pohled šťastné soupeřky zálibný a pokojný, kterým zalétla, řkouc tato slova, na tohoto milovníka moře, který byl mnohem více jejím milovníkem.

Stála u krbu, nastavujíc k ohni z praskajícího chrastí své šedé botky, by je, smočené mořskou vodou, osu-

šila. Vzala si na procházku proti náhlým večerním ochlazením pláštík z modravého atlasu, a odloživši klobouk, stáhla si kapuci pláštiku na čelo. Dychtíva znovu hleděti na babičku, neshodila kapuce vzad a v takovéto aureole ze vzdušného atlasu byla přes svou uchvacující krásu hezounká jako sám bůžek Rozmaru. Skrásných zlatých hádat jejích světlých vlasů kráply perly pěny na její průzračné tváře, poněkud zbledlé sňatkem, jimž však studený mořský větrík vdechl na hodinu skvělost a svěžest jejích panenství. Brvy vlhké, rty vlhké, oči vlhké, vlhčí ještě, jak se zdálo, rosením nocí a moří, které ji všechnu perlivě zpestřovaly, byla krásy tak spanile zářící, že byl strach, by sušíc se u toho hrubého pozemského plamene, nerozptýlila se do vzduchu a nezmizela jako nějaká boží duha.

— Pane de Marigny, bylo mi odevzdáno pro vás psaní z Paříže, pravila markýzka podávajíc mu je.

Marigny poděkoval, vzal obálku, zlomil pečeť a četl list při jasu svící, postavených na krbu. V podivuhodné důvěře své duše Hermangarda nevyjádřila pitomé zvědavosti těch mladých žen, které chtějí vše věděti a nahlédají s neslušnou dychtivostí za pečeti všech listů, poslaných jejích manželům. Nikoliv, byla to bytost výjimečná v životě: nebyla by dosti milovala, kdyby nebyla pokojna, a byla příliš hrda, by nebyla zdrženlivá. Zatím co Marigny četl, stahovala si rukavičku a svrškem své krásné ruky snivě odhrnovala smočené vlasy, které se lepily do koutků jejích úsměvných úst.

— Ale nepozorovala-li ona Marignyho, obě vdovy

jej pozorovaly za ní. Jejich zpytavé oči se ho nespouštěly. — On, který netušil v tu chvíli, že se naň upírají bedlivě dva páry pronikavých očí, dočetl list brvami nepohnuv, s obličejem klidným, okem pozorným, ale neproměnným. Přišed na konec, smačkal jej rukou pokojnou a vhodil do ohně.

Potom, poněvadž jeho žena dosud stála proti němu u krbu, obejmul ji pojednou kolem pasu i s modravým pláštěm, kterého ještě neshodila a políbil ji mezi oběma očima s cudným zbožňováním na místo, kam, vzpomínáte-li si, políbil ji ponejprv.

V tomto čistém a prostém poláskání byla láska tak pravdivá, že obě douairiery mrkly na sebe s porozuměním a vítězoslávou. — Neměly již strachu.

V

HNÍZDO ALKYONOVO.

Má-li všechno na světě své jeviště, břeh mořský jest vskutku jakoby Bohem stvořen pro šťastnou lásku. S vyššího hlediska analogií jest třeba, by nejkrásnější věc, jaká jest v lidské duši, měla nezbytně jevištěm, na němž by se pohodlně rozvinula a ukázala, nejkrásnější věc, která jest v přírodě. Jenom tenkrát pro toho, kdo má smysl pro harmonii, rámec jest hoden obrazu. Všude jinde jest též příroda krásná a mohutná, ale není to toto skvoucí a trojité snoubení země, nebe a

Oceanu, tak dobře učiněné, by se v něm shlížela jako v novém zrcadle Armidině tajemnější zasnuba dvou srdcí. Básníci to ostatně velmi pochopili. Což nezavěsil největší snad ze všech svěží obraz lásky, vznešené pravou vášní a nevinností na křivolaké břehy jednoho z Cykladských ostrovů? V každém zamilovaném jest veliký básník. Hermangarda a Marigny poddali se správnému puzení lásky, když zvolili mořské pobřeží k svým libánkám, k svým medovým měsícům, které jako viditelný měsíc na nebi zdají se sladčí na břehu vln.

Hermangarda neznala moře. Tohoto velkého pojmu nedostávalo se jejímu duchu. Chtěla ho nabyti, zároveň co její duše dostupovala nejvyššího vrcholu všech svých mohutností a doplňovala se všemi úděly lásky. Marigny, *dobrodruh* Marigny, který žil tolikerými životy, nezakoušel již tohoto libého a prvního opojení sil lásky v jejích červáncích, oné slastné závratí srdce, již bytost stvořená vidí sebe božstvem už tím, že jest milována; ale narodil se u moře, byl, jak říkal, *vydčován s nohama v mořských pěnách*; a ze všech vzpomínek jeho dětství jediné představa času, který prodlel tváří v tvář s Okeánem, nepůsobila mu utrpení. Obrozen citem, který v něm vzbuzovala Hermangarda — neslýchaná náhoda, náhlé štěstí, které by jím bylo mělo otrásti, neboť tolik blaha jistě má svůj rub — oddával se s bezbožnou bezpečností hráče životu, jaký mu posílal Osud, na tomto širém pobřeží, jehož příboje a skrytá úskalí nemluvily ani o ztroskotání duchu tohoto šťastného muže!

A tak oba, Marigny a Hermangarda, měli své důvody, by si libovali tam, kde byli, by měli raději než všechny krajiny tuto vesničku Carteret, které nemilovala paní d'Artelles a která zasluhovala něčeho lepšího než jejího opovržení. Hraběnka netajila se důvodem své malé záliby pro hrad Carteret, méně pohodlný a méně zdobný než zámek de Flers, zbudovaný ve vnitrozemí a chráněný svými lesy od poryvů větru podzimáku. Jako veliká část žen její doby paní d'Artelles kromě lásky neměla v duchu žádného živlu romantického. Divové a krásy přírody, její proměnné vzhledy, často její prostá vznešená nahota nevábily a nevzněcovaly této osoby z XVIII. století, která neodnášela si ze zkušeností svého života než mnoho ducha společenského a té dobroty, která zůstává vždy, když máme duši něžnou ve svém mládí. Neviděla tedy, nemohla vidět, co se tolik líbilo v této mořské krajině Hermangardě a Marignymu. Byla nespravedlivá a slepa, neboť i když nejsme zamilováni jako oni byli, ani když nemáme ve svých plodivých dojmech oné sítě božských preludů, jež Láska vrhá na všechny věci, jest přece dovoleno považovati Carteret za jedno z nejmalebnějších míst pobřeží Normandského. Posoudíte to z tohoto věrného náčrtku, zachyceného v perspektivě dlouhé nepřítomnosti a přibarveného vzpomínkou.

Jest to vesnice dvojího vzhledu, smává s jedné strany, přísnás druhé, stavěná na úpatí obrovské skály; jakási přirozená pevnost, vztyčená na ostrohu poloostrova Contentinského. Naproti jest Jersey, ten her-

mafroditský ostrov, který není francouzský a rovněž neanglický, ač náleží Anglii. Tradice těchto pobřežních končin vypravuje, že v době velmi dávné přes tuto úžinu, která se rozšířila protržením pobřežního útesu, vedl most z prken. Ať tomu jakkoliv s těmito vzpomínkami, jež se dědí s pokolení na pokolení, Carteret a Jersey dívají se na sebe tak z blízka, že možno říci: hledí si upřeně do očí. S jednoho břehu na druhý jeví se sobě ať na obzoru nejasné nebo zřetelné, jako skvrny modře ztemnělé mlhou; jako profily bílých domů, když počasí jest jasné. Zajisté, když pozorujeme úpatí této křovnaté skály, den jak den hlodané stoupajícím příbojem a jejíž odervaniny dosti daleko v moři nanášejí pás ohromných balvanů, jsme skoro pokoušeni přijati tyto myšlenky o dávném sousedství. Přístav, suchý za odlivu, otvírající se před těmito útesy a vyhlubující se až pod první domy Carteretské, označen je loďařům dvěma hrubými majáky, dřevěnými to sloupy, vsazenými do vody, podobnými na jistou vzdálenost stožárům potopeného korábu. Kdysi vstup do tohoto přirozeného přístavku byl hájen v době válečné širokou věží s cimbuřími, přistavenou ke skále, pevně opřenou o její bok. Této věži říkalo se *Stráž*. Na její osamocené plošině nalézalo se ještě před několika lety dělo hrubého kalibru, zanechané bez lafety deštěm nebe a rzi. S tohoto povýšeného bodu lze přehlížeti moře a pobřeží, jehož žluté písčiny, překrajované nepravidelnostmi přílivu a odlivu, skýtají oku křivolakou čáru, vroubkovanou skvoucí pěnou, která probíhá pod *Rivierami*

(Řekami), vesničkou roztomilého a posměšného jména, neboť nemá z řeky než tůně, do nichž se písčinami vsakuje mořská voda a čeří se u trsů trnitých kručinek, potom pod *Saint-Georges*, farností s patronem zpoila anglickým, zpoila normanským, a zabíhá na více než míli odtud až pod *Portbail*. Toto jest vlastně ten hrdý a krásný břeh Carteretský, břeh milý povahám básnickým. Toto moře, táhnoucí se před vámi po vaší pravici, tyto nesmírné písky, jež vítr houlí místy v duny dosti husté a dosti vysoké, aby lodní celník, hlídka pobřežní, mohl si v nich vyhloubiti boudu protinocianepohodám a po vaší levici uzavírajíce obzor na východní straně, poněvadž moře je obepíná na západě, hnědé střechy Barnavilleské a čtyřhranná věž jeho zvláštní zvonice, která snad vyvzdorovala obležením, všechen tento celek poněkud přísný, ale velkolepý, nezbytně zajímá snivé obraznosti. Za mlhavého večera podzimního, když racek křiče smáčí na přeletu své chvějící se křídlo ve vlnách; když moře chraptí a hučí rozvlněné, bledá Minna Waltera Scotta mohla by přijíti a čekati svého Clevelanda na ostrém vrchole této skály s jeskyněmi navštěvovanými mořským příbojem a domnívati se, že jest ještě na Hebridách.

Ale když běžíte okem po linii zátoky a obrátíte se zády k moři, jeviště se mění a běře jiný ráz. Nepůjdete daleko a najdete vesnici, stavěnou v písčích hned pevných, hned pohyblivých. Tam každý dům kromě vinné révy a fíkovníku má též svou zahrádečku květeny poněkud hubené od slaných závanů moře, na

jejíž svěžesti však přece příjemně odpočine oko, unavené blyštěním příbřežní hladiny. První domy této vesnice, hrad paní de Flers jest jedním z nich, jsou skoro všechny opásány zdí dvorní nebo zahradní s vnějším a vnitřním schodištěm, které vede na oblázi a jehož stupně omývá moře ve své *vrchovatosti* jako stupně schodišť Benátských. Na druhém patře této čáry bílých a čistých obydlí, vížka kostela vymršťuje se z kytice stromů, které připomínají úrodnou Normandii cestovateli pokoušenému snad toho zapomenouti. Na šedesát kroků od těchto domů, seskupených ladně na tomto pobřežním zákoutí, mořské rameno, jaká zbývají tak často na klikatinách těchto končin, jest přepiato mostem, sestrojeným hrubě z prken a balvanů, nabázených do vody řadou jeden za druhým. Tento most jest hranicí Carteretu. Při velkých přílivech mizí pod zvolným hromaděním vln, a právě jej našli pan a paní de Marigny zatopený, když se vraceli onoho večera ze svého výletu. Za tímto mostem jest ještě několik travnatých míst, posetých senalkami a sítím; potom se vejde na půdu vzdělávanou, do polí žitných apšeničných, konopných a ječmenných, která se táhnou k městečku Barnevillu a k vesnicím okolním.

Takové bylo, jak jsem spíše naznačil než popsal, místo, pro něž slečna Polastronova opustila Paříž po své svatbě se svým manželem a svou bábou, markýzkou de Flers. Na mladou dívku, která neviděla nikdy než Vichy a Plombières, kam její babička často chodívala, tento kraj zastrčený, divoký, a zvláště původní,

tato zježená ostrožň břehů Mancheských jistě působila dojmem svěží lahodnosti. Vše v něm vábilo její pohled a nic ho neuráželo. Lid, s nímž žila, jest ducha bystrého a není hrubý, ač drsný. Bídou se nezvrhl. Moře jej živí, neboť tato strana, která se zdá jalovou, naopak velmi oplývá všelikými rybami. Nalézají se zde v nevyčerpatelném množství kambaly, platejsi, rejnokové, paprskovitě rozestřeni jako vějíře, jazíry, zvláštní to ústřice, jejichž naložené maso zvlnatí jako samo moře; smaček, jehož loví v písku; rezec s ploutvemi bledě růžennými — prý delfín, o němž se nám Staří tolik navyprávěli; a pak vzácná okrasa normandských stolů, parmice, svou lahodností sluka moře, jejíž roztlučená játra skvějí se jako tyrský nach. Jest tu také veliká hojnost mlžů lasturovců; a jest zde krab, kterého nazývají *cambalem*, že pokulhává, homar se šupinami hluboké modře, garnátí barvy a průzračnosti perel, *závitci*, živé to spirály ve svých tajemných želvích štítech, jež se jedí zvláštními jehlicemi, posléze všichni jiní druhové této mořské zvěřiny. Taková jest bez ustání obnovovaná zámožnost, přirozené bohatství obyvatel těchto břehů. Všichni loví, jedni, aby se užívali, druzí, aby prodali své ryby na sousedních trzích. Ostatně Hermangarda nechtěla poznati ani tak mravy tohoto kraje jako moře samo. Přelétla kus Francie, aby ukojila zvědavost a posoudila veliký ten div, kterého nezhledla leč na neživém plátně malířů nebo ve svých myšlenkách. Až dosud jiný sen, sen vyhlazující všechny ostatní, zastíral svým plamenem krásné

vidění, které si činila o Oceanu. Poněvadž však první sen stal se jejím životem, chtěla, by se i druhý vtělil. Dostalo se jí ho, a bylo to pro ni blaho v blaženosti, radost duše, která k ní vstoupila očima. Milovala. Obdivovala. Což nejsou obdiv a zbožňování sestrami? Nikdy nezapomněla hodiny, kdy pocítila první dojem moře. Bylo to večer . . . v letní, suchý a horký večer. Celý den se kolácela v berlínce, když najednou v jistém okamžiku jejich jízdy koním stříkala od kopyt a pěníla se kolem vozu voda, již šplouchavě rozhrnovali vstupující do ní. Vjeli tehdy do onoho ramene moře, stejnoměrného jako řeka, která jest pomezím Carteretským. Slunce právě před hodinou zmizelo. Ale nebyl to západ z purpuru, byl to jen a jen soumrak. Páry zmírající brunátnosti ztápěly obzor, na němž vystupovaly hrdé linie černé skály, a moře, které právě stoupalo, které přicházelo velebně vstříc Hermangardě jako Hermangarda přicházela k němu, jakoby kotálelo růže chaluh v úbělu svých pěn, pod tím vzduchem znachovělým, který pronikal vše svou vítěznou vtíravostí, který vířil kolem všeho jako zjitřená krev nesmrtelné přírody. Byla to rajská podivaná. Hermangarda pohlížela na ně, opírajíc hlavu o rameno *svého* přemilého *Ryna*. Tento první dojem, toto moře rozplameněné jako její duše, tento večer ve žhoucích melancholiích, které odpovídaly tak dobře všemu, co v ní hořelo, posvětily jí tuto vesničku Carteretskou, do níž právě skrývala svůj život. Pocítila, že v ní bude šťastna. Žádná předtucha jí neohlásila, že by snad

utrpení ji tam zastihlo. Plná nadšení neviděla tohoto starého hradu, poněkud smutného (dlužno to přiznati), před jehož velikou branou vysadila ji její babička. Přesla všecka rozradostněná dvůr, dlážděný oblázky, a dlouhou chodbu, jejímiž čalouny zmítal vítr, fučící skulinami špatně přiléhajících oken. Když již markýzka se uložila, zatáhla Marignyho na schodiště šikmé zdi, která vedla na pobřeží. Sedla si na žulové schody, jakoby byla pokornou ženou některého rybáře tohoto kraje. Moře opadlo. Čisté nebe se zrcadlilo svými hvězdami v sotva zčeřené hladině zátoky a v okrouhlých jímkách, kde voda uvázla mezi obnaženými skalami. Marigny, který rád viděl tato rozpětí mládí v bytosti, která mu tak dobře náležela, nevzpíral se jejím přáním. Obvinul ji jen svými pažemi a svým pláštěm, aby ji nemrazil větřík od moře. „Jaká rozkošná krajina! pravila, pozdvihujíc k němu své velké oči, které se skvěly tajemným modrem hvězd, to bude naše hnízdo Alkyonovo.“ A od té ve všech svých hovorech Carteret, přímořskou vesnici, která se zdá plouti na moři, když moře jest v přílivu, jen takto jmenovali.

Od tohoto večera, po tomto prvním dojmu, zamilovali si tuto vesnici, kterou Hermangarda právě nazvala jménem tak divokým a tak sladkým, nejen proto, že se tam milovali, jak by byla řekla paní d'Artelles, ale též proto, že byli oba schopni rozuměti všem řečem přírody na tomto odloučeném a vzdáleném pobřeží, otevřeném toliko několika rybářům, lidem primitivním, a malému počtu námořníků, kteří se sem vraceli sestárlí

z konce světa. Nežili zde tedy uzavřeným a chabým životem Paříže, který si lidé tak často odnášejí s sebou na venkov. Zátoka, skalní útes, dlouhé pobřežní náplaví, na němž se střídá příliv a odliv, vzdálené duny, skály oděné chaluhami, které se objevují při odlivu, nebyly pro ně nějakým novým mořským obrazem, zavěšeným ve velkém saloně paní de Flers mezi dvě záclony okna, jímž se mohli na něj dívatí a z něho se radovati. Takovýmto rozměklým a pohodlným způsobem neubíjeli čas v Carteretu. Neoddávali se tam obdivování ze vzdálenosti. Jsouce stateční, poněvadž byli mládi cítěním, a že blaho býti pospolu zahání únavu těla (jedinou zemdlenost, jež by byla možná), sdružili se, jak toho zasluhuje, s touto drsnou poesíí mořského pobřeží, tak vznešenou, že není snad již druhé, když jsme jí jednou okusili. Všechn čas, jehož nevěnovali výborné markýzce, trávili, až na práci, které k obživě nepotřebovali, jako obyvatelé tohoto kraje. Procházeli jím v tolika směrech, že se s ním brzy dokonale seznámili. Unikali často daleko do území, ale nejraději se předbíhali odhalující tajemství klikatin pobřeží. Zavčas naučili se hodinám přílivu, neboť procházka stává se nebezpečnou tomu, kdo by se opozdil na těchto písčinách, tak rychle zaplavovaných. Skála též je přilákala často na svůj temnězelený vrchol nebo do svých hlubokých doupat. Po několika měsících nebylo ani jedné této sluje, vymleté do skály, ani jednoho hrotu těchto ostrožní, v nichž nebo na nichž by byli neodpočívali. Rybářka, která se vracívala bosonohá z

lovu garnátů s nůši na zádech a se svým *hanětem*¹⁾ na rameně, lodnícekník, který si pokuřuje sedě na tři kroky od své pískové chýše, hleděli na ně z povzdálí, jak pozorují moře, tiše sedíce, nohy majíce spuštěny nad nějakou hlubokou rokli, jakoby byli dvěma milenci kraje, zvyklí od svého mládí lézt po této ostrožni. Někdy pan de Marigny střílel karabinou racky nebo norky, zatím co krásná Hermangarda sbírala senalky, nestarajíc se o svou pleť, kterou mořský vzduch a slunce již osmahovaly. Dlouhé procházky, přerušované božskými hovory, všechny plné tisícerych půvabů důvěrnosti! Ah! jak zapomínali Paříže a světa a všeho, co nebylo jimi a touto samotou! Udeřil-li na ně prudký porыв víchřice, spustil-li se déšť neb stihla-li je bouře, skrývali se v doupata a rozsedliny těchto skal; a Hermangarda, schoulená v útulném kamenném hnízdě, podobala se nadpřirozenému zjevení. Byla dosti ušlechtilá a vznešená na nějakou madonu, na jeden z těch prostých a bělostných obrazů, milovaných námořníky; ale svou majestátní postavou a svým šatem rozvlátým větry byla by se vznícené obraznosti jevila vládčím geniem bouře. Tak žili, přivlastňující si seč byli tento odlehlý kraj a jeho divoké mravy. Hermangarda nebála se ani vstoupit se svým manželem na čluny rybářů, kteří lovíli podél břehů mezi přílivem a odlivem. Markýzka de Flers se poněkud přičila těmto výpravkám. „Co se bojíte, matinko, říkala jí se svou nadšenou důvěřivostí, ukazujíc na svého manžela, nemám svou hvězdu?...“ A

¹⁾ Sítko, visící jako pytlík, připevněný kolem železného kruhu, jehož polovina by byla srpem.

markýzka, která měla duši pevnou jako žena urozená, ustupovala. Ostatně, abychom nenadsazovali, nebezpečí, jemuž se vydávala její vnučka, nebylo příliš hrozné. Pobřežané této končiny, zvyklí moři od svého časného mládí, ovládají s neohrožeností, uklidňující všechny strachy, tyto plachtové lodice, jmenované obecně *orechovými skořápkami*, v něž sedají k rybolovu nebo k podloudnictví. Vyznamenávají se smělostí a hbitostí námořníků bretaňských, svých sousedů na pobřeží a soupeřů na moři. Jsou Normani. Jsou potomky pirátů, kteří pohnuli Karla Velikého k pláči a kteří připluli dobýt na lehkých bárkách půdy, do níž se zakousli jako kotva, která se nemá již nikdy vytáhnouti.

VI

OBRATEM POŠTY.

Hraběnka d'Artelles naklonila si hravě pana vikomta de Prosny. Kdyby ho byla brala jen za city, ta výborná paní! těch nezůstalo ve vikomtovi dosti, by ho vyburcovala z jeho sobecké lenivosti. Ale svěřila mu mezi jiným věci tak neobyčejné, a zvláště svůj obrat v mínění ve prospěch Marignyho, že podiv, který ho tak často chytal za krk, chopil se ho silněji než kdy jindy. Potřeboval odlehčiti si od svých ohromení v psaní. Ač

byl oddán hraběnce a ač ji miloval po svém způsobu, velmi málo, pravda, zaníceném, ale věrném, bývalo mu přece příjemno posmívati se časem své dobré přítelkyni, když se mu zdála nedůslednou nebo v úchvatu. Tyto malé vzpoury šly mu k duhu. Vytrhovaly ho občas z dvojího helotství: podrobenosti a zvyku. Bylo to o-křísení, opětne vzkvetnutí charakteru. Trošek muže vypučel pod cicisbeem. V nynějších okolnostech měl o důvod více, aby psal. Odpověděl obratem pošty. Obětoval tomu celý večer, neboť nepsal o mnoho snadněji než mluvil. S námahou se vymotával ze svých myšlenek a hojnost ani ryzost nebyly charakteristickým znamením jeho genia. Ovdovělá hraběnka de Vendoeuvre, jeho d'Artelles II., ať se pro dnešní večer bez něho obejde; marně ho bude čekati tato nová Ariadna sama u karet nachystaná na partii whistu.

Jeho listy, méně přerušované, méně trhané než jeho slovo, byly též méně spleteny než jeho rozprávka, tento vzor stále vítězících nelogičností, nesouvislostí a nesnází. Přes příjemné mrvení se jeho *takže*..., které je obyčejně zdobilo, nechybělo v nich vtipu, ale ten se utápěl v rmutných vlnách bílkovité rozvláčnosti. Ve dnech, když byla při dobré mysli, a by nevycházela z řádu fakt, milého vikomtovi, markýzka de Flers přirovnávala jeho hovor k vejším, míchaným s chřestovými hrůtky. Chřestovými hrůtky byly epigramy, někdy dosti peprné a ožahavé, jimiž kořenil své řeči.

Tady jest psaní vikomta Chastenaye de Prosny hraběnce.

„Nikdy jsem nepochyboval, milá hraběnko, o výbornosti všech vašich zásluh. Vždycky jsem pokorně myslil, jak se slušelo, že byly mnohem vyšších. Mám jiných než příjemností vašeho přátelství? Toť velmi pochybno, nebo spíše nikoliv, není to pochybno. Znáám své neřesti. Jindy nenalézal jsem jich tolik, a teď, ať mi jich sebe méně zůstalo, jest to vždy příliš. Lenost jest jednou z nich, toť pravda. A dna, toť horší než neřest, toť nemoc. Uhodla jste a odpustila jste obě ty příčiny mého dlouhého mlčení; udělila jste mi ve své nesmyslné dobrotě tyto plnomocné odpustky, jichž se nám dostává tím snáze, čím jsme jich nehodnější, neboť pro koho jsou, ne-li pro hříšníky? — Líbám tedy na znamení odpuštění a vděčnosti tu oteklou ruku a dobrořečím její napuchlosti, která nepřekáží psaní. Líbal bych i vaše škorníčky jako škorníčky papežovy, kdybyste je ještě nosila, ale už se nenosí. Bylo to dobré nohám našeho mládí, těm ubohým nohám, které litaly, jakoby to byla křídla! Běda! hraběnko, tázal jsem se onehdy večer, kam odešly, hledě na nohy *douairy de Vandoeuvre*; jest rozhodně mrzák na nohy, může-li vám to býti příjemno a její klouby mají tedy ještě jiné trýzně než naše. Dostal jsem váš list ráno. Myslí jsem o vás. Budiž žehnáno vaší hezounké pakostnici v ruce, paní hraběnko! pravil jsem si v duchu, pohlížeje na holeně jedné z žen *Versailleských*, které tančily nejlépe minet, a teď vězí v hrozných papučích, dobrých nohám, na něž útočí *bakulovatost elephantiasé*.

„Ta ubohá Vandoeuvrel víte, že jest to velmi špatné od vás, hraběnko, přes všechno vaše přátelství, všechnu vaši dobrotu (však i nejlepší z vás jsou ještě kruté), říkati si, že ona vás nahradila v mém životě a že činí *interim* naší důvěrnosti za vaší nepřítomnosti? Jest tohle možno? Jest možno nahraditi vás? Nanejvýš bylo by možno po vás nastoupiti. Zachoval jsem k ní skoro tytéž navyklosti jako před vaším odjezdem. Nechodím k ní ani více ani méně, poněvadž jste odjela. Hrámu u ní trik-trak dvakrát týdně a obědvám tam středu jak středu. Nikdy nehovořívá jako vy. Nezůstala světačkou jako vy, která jste nesestárla, i když vám let přibývalo. Kromě dvou nebo tří ustavičných komturů řádu Svätého Ludvíka a vašeho služebníka, nikdo jí nenavštěvuje. Neomlazuje tudíž své zásoby starých povídaček. Ostatně, mezi námi řečeno, od té, co její velká *podagrerie* stoupá, její dobrá mysl opadáva. Myslím, že to s ní jde s kopce . . . Čím dál tím špatněji hrá. V trik-traku, v piketu hádá se o každý hod. Vidíte tedy, paní, jest-li ve všem tom něco, co by bylo schopno odškodniti vaši nepřítomnost a vymazati ji z paměti vašemu nejvěrnějšímu poddanému.

„Nikoliv, nic by jí nemohlo odškodniti! Jen si připomeňte, chodíval jsem k vám den jak den celý boží čas, když jste byla v Paříži; nenasadil jsem si ani jednou své paruky od dvaceti let, abych nepřišel prvně vám jako královně celého svého života nabídnouti prvotiny těch obnovených prstenců! Dovolte mi, bych vám to řekl, paní hraběnko, a ne jen z přátelství, ale ze zbožné

úcty. Vyčítal bych si, kdybych obětoval ať komukoliv z vašich známých nebo z vašich přítelkyň čas, který jsem trávil u vás. Sluší se velmi, bych vám to prohlásil, poněvadž mne doháníte, bych vám ukázal všechnu jemnocitnost své duše a poněvadž vaše podezření znásilňuje mou stydlivost. Víte-liž, co jsem učinil, bych ho nedával nikomu, tento čas, který vám byl zasvěcen? Věnoval jsem ho kde komu, totiž trávil jsem jej pravidelně ve svém klubu v ulici de Grammont. Hrá se tam lépe a o větší peníze trik-trak než u douairiéry de Vandoeuvre a znají se tam lépe příběhové salonů než všude jinde.

„Právě tam, milá hraběnko, doslechl jsem se klepů, a velmi pestrých, oshatku, který jest vám teď vzorným, byv vám tak dlouho pohoršením. Kterak že, kterak že, kterak že! Opravdu vy, hraběnka d'Artelles, mi píšete, co tuto čtu? Vy že věříte tak silně v manželské keladonství pana de Marigny? Vás že dojímá nesmírné blažo slečny de Polastron, stavší se paní de Marigny, bez zvláštního titulu, a to vy mi píšete o něm v prose, jak bylo by možno psáti o něm ve verších? Eh! můj Bože, jaký to vítr zavál najednou na vaši skálu Carteretskou, by otočil takto jako větrným mlýnem míněním, které se zdálo nevíklatelným?... Ano, podiv mne jal; i kdyby toho bylo méně, velmi bych se divil. Myslil jsem, na mou čest, že sním. Utíral jsem sklasvých brejlí, bych lépe viděl, ale viděl jsem stále tutéž věc, úžasnou věc, neuvěřitelnou věc! To, že jste obrácena na víru v *rytířskost* pana de Marigny a v štěstí jeho

ženy. To, že myslíte o těchto věcech jako markýzka de Flers, vaše přítelkyně. Ah! na mou věru, ta se jistě, prosím, by mi odpustila tento výraz, hezky usmívá do svých vousů, ta markýzka de Flers!

„Zajisté, neskonale toho lituju, hraběnko: proč se neposlalo veřejné mínění Paříže dostavníkem do vašeho kraje Carteretského? Bylo by se snad opravilo dle tohoto obrazu, mluvíc o manželské lásce, která vás okouzluje. Proč já sám nemohl jsem tam provázeti veřejné mínění?... Poněvadž se tak nestalo, bude se dále, velmi se obávám, jmenovati tady sňatek slečny Polastronovy a pana de Marigny prvním bláznovstvím ženy, která nikdy se dosud bláznovství nedopustila. Ta milá markýzka de Flers! dosti ji rozkřičeli! Bylo to první zlé, jež o ní pravili, ale jak se vymstili, že tak dlouho čekali! Dosti si navyjžděli na její osobu! A o vaše mínění jen se opřeli, by lépe jejich vtipové bodali! neboť nic příjemnějšího než bítí přítelkyni jinou přítelkyní, jako se třítí sklenice o sklenici; každou ranou dvojnásob se vyhrává. Zajisté nelze pochybovati, že přijdete k poznání svého klamu! Kdyby toho se dověděli, byla by opravdu nová historie, nové hurá výkřiků a divení! Pařížská posměvačnost hlaholila by halali všemi svými trubami, a mne by bolelo, až bych viděl, jak vás rozkrajují roztomilými nožíky ironie a épigramu, které zabíjejí a skalpují, a sdírají s vás kůži, když vás zabily a seskalpovaly. Ah! moje ubohá hraběnko, já nikdy nedopustím, abyste se vydala takovému nebezpečí! Jsem příliš vašim přítelem, bych poskytl této radosti

paní de Lally, paní d' Outremont, paní de Vanvres a zvláště vaší dobrotivé sestřence, paní de Bigorre, která jakožto hodná příbuzná neopomene nikdy vhodné chvílky, by si na vás nevyjela. Ať jsem synem smrti! jaký sabbat by strhly na vaše nadšení čerstvého data pro toho darebu de Marigny. Hle, hraběnko, i jeho přátelé, jeho nejlepší přátelé nepřidružují se k vaší důvěře. Skoro všichni chodí do mého kroužku v ulici de Grammont. Slyšel jsem jejich hovory, a co povídají, potvrzuje strašně moje skromná pozorování osobní, která byla hrdější, když jste si jich jindy vy považovala. Ať jest sebe silnější charakter, říkají, (přisuzují mu ho), Marigny jest ovládán deset let milenkou, která zná svou moc, a která si ji uchová, protože si jeho uchovala. Tak velká minulost jest hypotekou pro budoucnost. Myslím, že mají pravdu. Kolikrát Marigny přetrhl, by znova navázal s touto ženou, kterou neprávem opovrhujete, poněvadž není hezká, jak dle vašeho rozumu má býti ve vašich salonech, vy milé dámy ze čtvrtě Saint-Germainské, ale která není proto leč strašnější duchu a smyslům, dovolte mi to slovo, muže nabaženého, tak praví kronika, těch smetanových dortíčků vévodkyň a hraběnek, kterých měl před ní vždy hromady k svému přesnadnému smlsnutí.

„Ostatně, zatím co se připravuje přezimovati tam dole v starém hradě své pratchyně, ten improvizovaný poustevník lásky a manželské věrnosti, že neuhodnete, milá hraběnko, co jeho přátelé tropí v Paříži! *Vrdna k vrdně sedá a rovný rovného si hledá*, říkají staří

mudrci. Shromáždili se tedy rovný k rovnému a v jakémsi synedriu po večeři tito doktoři elegantní zkaženosti, kteří nenosí hranostajové kožešiny ani na ramenech aniž kde jinde, zahájili důstojně při o zajímavé otázce, by zvěděli, zda v možných tůčkách v manželství pana de Marigny zákonná žena porazí milenkku, nebo zda milenkka svrhne ženu legitimní. O to se sázelo zuřivě se všech stran, jakoby běželo o dva koně nebo dva jockeye. Strašné věci, není-liž pravda? ... Nevím lhůty, stanovené těmto nestydatým sázkám. Ale vím, že Vellini, která stále činí opak toho, co se o ní myslí, neopravňuje ani svými mravy, ani svými projevy těchto pánů k takovým vratkým drzostem. „Dlužno přiznati, že tato Španělka se honosí licoměrností Italky, pravil mi onehdy hrabě Rupert, jeden ze sázkařů, člověk by nikdy neuvěřil, že pomýšlí odlouditi Marignyho jeho ženě. Předstírá v této věci jakousi nepochopitelnou lhostejnost, neboť otázka ta málo ji dojíhá. Není-liž sebeláska poslední všech lásek? ... Poněvadž pro sebe nemíním s neskonanou ochotou ztratiti svých tři staluisdorů, chtěl jsem v ní vzbuditi zájem k mé sázce jinak než marnivostí, ale utřel jsem si! řekla mi, bych táhl k řasu, a řekla mi to s hrdostí, která jí se promíjí nevím proč, jakoby byla milostnicí krále Boabdila...”

„Rupert měl pravdu. Došel jsem si k seňoře po snátku pana de Marigny a jeví se mi velmi klidnou, na pohled velmi povznešenou nad tuto hotovou událost; ale kdo ví? snad na dně ďábel netratí času, nevzdává se. Nebyla rozrušena, ale byla lhostejna? Byla té pokojnosti,

kteřou jsem u nı vıždy vıdıval, kdyř byla řeč o sňatku jejího bıvalıho milence: bezpečnost bytosti dokonale jistı svou vıci, kteřá vıřı v jakousi hvızdu. Bude dobrě, kdyř vám povım vıce o tıto návıštıvı vı, milá hrabıenko. Všeliřakı pohnutky mne k nı dohnaly: pohnutky zvıedavosti, pohnutky mıstıžıadostivı, neboť stále mı vızı v hlavı vı, co mı vyvedla jistıho vıčıra, kdyř jsem k nı šel z vašeho rozkazu. Vzpomınáte sı? . . . Byla nezpısobná: nemohl jsem se jı dostatı na kobylku, a zařadoval bych se hluboce, ař by mı bylo přano splatitı jı tento starı dluh. Nad to doslechl jsem se . . . vıci neslıchanıch, tak ıžasınıch, jako vaše nynıjšı mınını o panu de Marigny; ře v den povıstını svatby bylo vıdıtı po obřadu seňoru Vellini, ana sestupuje s náschodı Svatıho Tomáše Akvınıskıho s hrabıenkou de Mendoze. Tvrdilo se, ře obı vısedly do tıhoř kočaru. Kdo to povıdal? Kdo to vıdıl? Nikoho nejmenujı, ale vypravuje se to řeptem, ač kařdıy by nahlas řekl, ře to bylo smıšnı vı, bláznovskı, nemořnı. Takovı vıci vrtaly mı bez ustánı mozkem. Chtıl jsem vıdıtı, co na tom pravdy, a proto za nıkolik dnı po vašem odjezdu zařel jsem k seňoře.

„Nařel jsem jı v jejım bytı v ulici Provençalskı, kde se stále zdrıjuje. Bylo mı řeceno, ře se strojı, neboť byly třı hodiny a připravovala se na procházku. Počıřal jsem sı jako bıvalı kanclıřovı Francie u dveřı krále, zaklepal jsem slabı kotınikem a vıšel jsem privilejı. Sedıla před velikım zrcadlem, zahalená ve vzduřnı pınoıar sırovı barvy, kterıy sı tato neznabořka přehodila přes

ramena, očekávajíc jiný, jenž bude z opravdové síry a v nějž ji dábel obleče jednoho dne v budoaru svého pekla. Vysoká dívka, kterou jmenuje Olivou a která jest věru nejkrásnějším ženským živočichem, jaký kdy rozpaloval pohledem smysly křesťanovy, stála za ní, kroutíc ve svých silných rukou, růžových zdravím a mládím, černou kšticí seňory, které strojila účes. Nepoznal jsem, mimochodem řečeno, než Duthéu a seňoru Vellini, které si s tak hrdopýšnou smělostí držely děvečky této zatemňující krásy. Jest pravda, že Duthé se svým egyptským profilem hrubě se nebála, ale Vellini se svým obličejem nepravidelným a olivovým zdála se přirozeně zastíněna.

„ — Jen dále, pravila mi dosti vlídně ukazujíc mi v úsměvu své bílé zuby, jež byste nazvala lopatkami, neboť jsou poněkud široké; vejďte, pane de Prosny. Těší mne, ale co na tom! Což paní z dřívějšíka nepřijímali při své toaletě? Činíc to dnes jak ony, připomenu vám vaše mladá léta.

„Posadil jsem se hledě na ni, doufaje dosti málo, hraběnko, že najdu na jejím obličejí stopy, jež měly, jak jsem se domníval, zanechat tam dni předešlé. Nelze nikterak čísti v její tváři, leda že se mihne po ní záblesk nějakého dojmu. Ty chmurné spánky schraňují dobře své tajemství.

„Běželo o to, by se tento dojem probudil: a již jednou jsem zakusil, že jest to dosti nesnadno. Po několika planých zdvořilostech a rozprávce o ničem, řekl jsem zvučně:

„ — Nuže, jest tedy tomu tak! Marigny jest ženat, a já jsem vás viděl na jeho svatbě. To jste si ale čerchmantskou věc smyslnila, seňoro, jíti na takový obřad. — *Porque no?*¹⁾ .. odvětila zabodávajíc jakousi jehlici z vyleštěného zlata s topasovou hlavičkou do jednoho pletence. — Jaký pak v tom zázrak, že jsem chtěla viděti oběma očima *tu*, která se měla státi ženou, jak pravíte vy ostatní, zákonnou ženou Ryna de Marigny? . . . Kdyby mne někdy zabíjeli, vikomte, dříve než umru, budu patřiti na svého kata. Toto říkala ani nevím jak. Má hlas velmi vážný. Byl to omyl? Ale věřil jsem v té chvíli, že se považovala za dokonale zabitou od té, co viděla Hermangardu. — A jak se vám líbila? dodal jsem, chtěje ji aspoň galvanisovati. — Ona! zvolala v odvěs s přízvukem spravedlnosti a pravdy, který mne pomátl, ah! překrásná, ano, překrásná; krásnější ještě než byla její matka, která byla přece ze všech žen, co jsem jich poznala, nejkrásnější.

„Často jste mi vyčítala mou užaslou tvář, milá hraběnko, a snad mi zase naskočila, neboť na mne pohlédla. Poněvadž jsem zmlkl, dodala:

„ — Jest vám tedy velmi divno, co jsem vám teď řekla? Opravdu, tato nepřítomnost jakéhokoliv stínu žárlivosti nebo nevole mátlá mne ještě více než poprvé, když jsem jí povídal o *dhystaném* sňatku Marignyho. Tehdy bylo možno vyčkati; nic nebylo ještě neodvolatelné, ale že i teď, když věc jest již hotova, když už viděla Hermangardu, měla stále onu neuvěřitelnou

¹⁾ špan. Proč ne?

chladnokrevnost, a mluvíc o vítězné sokyni, takovouto blahovolnou mírnost, tohle právě mi vyvolalo ony staré myšlenky, proti nimž jste tolik bojovala a které jste nazvala mými *přítěšnostmi*. Byla učešána. Strásla s ramen sírový peignoir, který padl k jejím nohám. Měla jen vyšívanou spodničku a živůtek. Zpovídám se vám, milá hraběnko. Pohlížel jsem na tato ramena, pokrytá hnědým a přihlazeným chmýřím; na ty ruce plyných pohybů, a tázal jsem se v duchu, co zříděl neznámé gymnastiky jest skryto v tomto tělíčku, na oko tak vyzáblém, na němž se trhaly, jak právě byla podotkla přede mnou její komorná, nejlepší ocelové pružiny v korsetu. „Dáblova síréno, pomyslí jsem si, jakými jestřimi jikrami krmila jsi Marignyho po tolik let, abys byla jista, že na první tvoje zápísknutí přiběhne a bude se dožebrávat tvých něžností? . . .“

„Byly jí přinešeny šaty. Oblekla si je. Tím mne vyrušila z mých rozjímání.

„ — Abych nezapomněl o tom sňatku, znova jsem navazoval řeč, kdosi mi povídal věc, které jsem nechtěl uvěřiti, seňoro? — „Co pak? vece.“ — Že jste vyšla od Svatého Tomáše Akvinského paží v páž zavěšena s hraběnkou de Mendoze, *zůstavenou tam na holičkách* jako vy, moje ubožátko seňoro, a že jste vstoupila do jejího vozu, jakobyste byly od jakživa přítelkyněmi.“ — *Porque no?* zase řekla.

„Ah, na mou věřu, dopalovala mne již svými *porque no? porque no?* Přece věděla, u sta hromů!, proč hraběnka de Mendoze nemohla se veřejně sdružovati s

ženou jako ona, a již již bych jí to snad byl připomněl, poněvadž toho zapomínala; ale zvědavost mi vnukla opatrnost a zdržel jsem se:

„Kýho časa! pravil jsem, tím hůře pro mne! Neboť jsem se vsadil, že jest to povídačka. Byl bych na to vzal jedu, že jest to nemožno. — A zmýlil jste se, pane vikomte, odpověděla zapínajíc si náramek, který vydal suchý zvuk, jest to pravda a prohrál jste. — To tak! zvolal jsem hlučně, a z jakých pohnutek jste se tak náhle spojily? Jest to sympatie, zrozená z těchže neštěstí? neboť před tou zatrolenou svatbou neznaly jste se, tuším, takže . . .

„Ale ona přerušila mne slovem Talleyrandovým: Jste tuze zvědav! a pronesla to s hrdostí, které by ani kněžna Beneventská nemohla popřít. Povídá se, že jest ze vznešeného rodu po své matce, a jsou chvíle, kdy, na mou čest! by tomu člověk věřil.

„Vzal jsem si katechuskou pastilku z té bonboniery, kterou jste mi dala a jal jsem se pohvizdovati jakousi melodií, šilhaje po ní úkosem. Byla oblečena . . . Měla šaty z černého sukna, které by se vám zdály neslušně krátkými, neboť kotníčky, jež jí ladně vynikají, byly odkryty pod přiléhavým hedbávím jejích střevíčků. Tyto šaty zapínaly se z předu na topasové hlavičky, jako byly ty, které vbodla do vlasů. Zajisté! takový ústroj byl bizarní. Ale *bizarní* jí nejlépe sluší. I kdyby si provlekla kroužek nosem jako bison nebo nějaká bajadéra, všechny nás povede za tento čerchmantský kroužek! Popěvujíc vsadila si na hlavu mužský klobouk

s pérem, padajícím na ramena, jakoby hodlala vsednouti na koně a veleti setnině černých mušketýrů!

„ — Pan de Cérisy jede, zvolala, slyším jeho vůz. Obědváme ve Ville d'Avray, vikomte. Chcete obědvati s námi? — Odmítl jsem. Byla to moje středa u douairy de Vandoeuvre. Když jsem jí děkoval, vešel Cérisy se šťastnou tváří, že jest omilostněn obědem, který mu nepovolovala den jak den. Přes svou tvářnost velkého čahouna Cérisy jest muž urozený a duchaplný. Otrkává se v některých bláznovstvích, ale přece netřeba, aby mladí lidé se olupovali příliš záhy o naši moudrost. Co by nám zbylo! Čím bychom si vymáhali úctu těchto veselých chlapíků? . . . Připojil se k señoře a zval mne též naléhavě, ale jsem věren svým přátelům a svým zvykům a setrval jsem na svém odmítnutí. — Abych vás nezdržoval, děl jsem a vstal jsem. Oliva vzala s jakési rožní skříně skvostný svícen z tepaného bronzu, o třech ramenech, spočívajících na třech obludných lvích tlapách a postavila jeho trojitý vlnící se plamen pod cigaretu své paní. Deset let chodím k Vellini a ve dne v noci ať v kterémkoliv počasí a ať kteroukoliv hodinu vždy jsem viděl tento svícen s hořícími svícemi. Jedni tvrdí, že jest to jakýsi symbol, nějaká pověra této zvláštní hlavy; druzí praví prostě, že señořa, která kouří jako všechny ostatní ženy její země, chce mítí oheň vždy po ruce.

„Sestoupili jsme všichni tři. Koleska s dvěma páry koní nás čekala. — Hrome, tohle je věru knížecí, milý Cérisy! pravím mu, vida nádheru jeho spřežení.

„—Nesnadno se řídí, odpověděl s tonem zdvořilým, hodným jeho otce, jehož jsem velmi dobře znal a jemuž jsme přezdívali *krásná Konvalinka*, pro jeho šviháckou způsobnost; ale vručce señořině jsou skoro tak učenliví a poddajní jako my. — Kterak že, naše señořa! zvolal jsem . . . Ale ona se již vyhoupla na sedadlo s lehkostí pážete. Kočí přešel do zadu kolesky. Chytla otěže do ruky, o níž právě mluvil Cérisy, a bičem, jímž zamávala, švihla po hřívách oba koně a ti pod plamenným větrem z tohoto štíplavého poláskání, vyskočili, vzepjali se, a schoulivše se do natažených otěží, zachvěli se trnouce, že jsou tak dobře drženi.

„Cérisy nasedl. — Račte, señořo, řekl. Smělá Španělka jakoby byla švihla najednou po všech čtyřech zadcích svých koní. Vymrštili se . . . Ale při druhém otočení strhla vůz na sebe: celá tato mocná zápřež couvla. Pozpátku popojela ke mně a řekla mi svým vážným hlasem a svýma bezcitnýma očima: — Pane Prosny, uvidíte-li paní de Mendoze dříve než já, vyřídte jí můj vroucí pozdrav.“

„A vůz odjel jako blesk. Koně hnali se ulicí Provençalskou tryskem, div všechno nepováleli. Na rohu ulice *Chaussée-d'Antin* zprudka se omykla a zmizela s celým lehkým vozem, skoro narázejícím na nohy ušlechtilých zvrřat, která ržála netrpělivostí a vztekala se, že jen do takového pířka je zapráhli!

„Eh, eh, vyplisněte mne, máte-li chuť, hraběnko. Co mi právě přelétlo před očima jako povětroň, nepodobalo se arcí všemu, co jsem zbožňoval ve svém mládí.

Ale ač nejsem než starý dobrák, pocítil jsem přece cosi, co se ve mně zmladilo a co rozhřešovalo skoro všechny Marigny a Cérisy země z jejich bláznovstev k takovéto bytosti.

Ale to bylo jen na okamžik; dojemný čerchmant nebo dojem čerchmantský, jenž nepotrval, paní hraběnko. „Eh což! řekl jsem si *in petto*, tropí si ze mne šašky, tahle kmotra, svým pozdravem hraběnce de Mendoze. Nuže, u tisíce hromů, donesu jí jej a hned dnes. Uvidíme! Snad paní de Mendoze, která ukazuje své smutky celé Paříži, nebude tak zdrženlivá jako tato z pekla seňora. Zvim, co to za svazek mezi těmito dvěma ženami, umístěnými tak daleko od sebe v životě i ve společnosti“. A co slovo to krok, zamířil jsem k paláci de Mendoze. Můj zlý duch přivedl mne tam příliš pozdě. Hraběnky již tam nebylo. Opustila Paříž před několika dny, by se odebrala na své statky. Až dlouho po této návštěvě v paláci Mendozů dověděl jsem se, myslím u paní d' Outremont, že *nešťastná* hraběnka (toť její obyčejný titul) uchýlila se na svůj zámek Haied' Hectot v Normandii, čímž řečeno, že bydlí půl druhé míle od paní de Flers. Věděla jste to, milá přítelkyně? Společnost pařížská, která ví všechno, i topografii Continentinu, když běží o ztopení ostudy, velmi si povšimla, že ze všech svých statků paní de Mendoze právě vyvolilaty, jichž poloha nejvíce ji přibližuje panu de Marigny.

„Taková byla, věrně vylíčena, drahá hraběnko, návštěva, která následovala po vašem odjezdu u seňory Vellini. Jak vidíte, nedaří se mi u téhle ženy,

neboť již podruhé jsem ztroskotal, když šlo o poznání jejích dojmů a jejích úmyslů. Převrací všechny zkušenosti o ženách. K tomu vězte, že neznám ani slova pravdy nebo lži z její *známosti* s hraběnkou de Mendoze, která byla opravdu a dosti směšně u Svatého Tomáše Akvinského o svatbě, jak si vzpomínáte. Není v tom většího nevědomce. Není sklíčenějšího člověka nade mne. Na vrub toho připočítejte do tří čtvrtin i mou lenost, že jsem vám nepsal. Nadál jsem se skoro, že vám tam střelím pověstnou větu historickou: *Dejte si pozor, ďábel se spustil s řetězu!* ale ďábel se nespouští. Často jsem ještě zavítal k Malagance. Vždy jsem ji viděl s její cigaretou ve rtech, kouřící pokojně jako sopka, která nikdy nevybuchuje, kolébající se ve své rohožce, zavěšené ustropu, zahalenou v neproniknutelný a posměvačný klid; ale tiger jest též klidný, ba dřímavý, dokud nevyskočí, a jeho první skok nedopadne tak správně, že ho nepotřebuje opakovati. Bude seňora napodobiti tuto rozmilou šelmu, s níž má snad více podobností? Nechť napne po mlsném soustu štěstí Hermangardina? Já se kloním k sázkařům, kteří tomu věří. Nesmějte se mé prorokující astrologii. Je to ze zkušenosti. Nejsem tuze kovaným moralistou, ale již padesát let probírám se abecedou lidské přirozenosti a jsem toho mínění, že žena jako tato Vellini velmi ohrožuje věc tak jemnou, vzácnější ještě než krásnou a nade vše křehčí, již nazýváte dovoleným štěstím manželským. Jest čarodějkou její tělo nebo spíše její duše? Kdybyste ji znala jako já, uvěřila byste též, že chová nějaké tajemství, nevím kde, ve

své osobnosti, by přivábila muže k návratu. Slyším, jak vykřikujete, že jest velmi ošklivé, co se vám tuto odvažuju psáti; ale co chcete, paní hraběnko? Není mojí chybou, nevychováte-li svých dcer, by uměly zápasiti se starými milenkami, které nemají kusa studu v těle, ale které za tuto cenu dávají píti mužům všelijaké věci, jichž chutě se nikdy neztrácejí. Krásná paní de Marigny se svou nadlidskou krásou dá svému manželu totéž blaho, jako jste vy všechny dávaly, svým manželům, jako ta rozkošná, teď však povadlá čajová růže paní de Mendoze dala Marignymu, který ji opustil zase jen proto, by se vrátil k této Vellini, o níž jest řeč. To bude stále táž písnička. Zovete to blahem andělů. Velmi dobře! Ale zamilovanci se jím unavují jako hudebník, který by byl odsouzen hrát celou skladbu na jediné struně. Přiznáte, že by to na konec bylo velmi nudno pro hudebníka. A také co se stává? Co se jevílo tak čistým, tak hladkým, brzy dokonale se zbortí. A věrnost ženě po tom, když už ji muž měl (nemluví o jiné věrnosti, jejímž příkladem jsem byl u vašich nohou), bude i nadále mezi ženami ze slušné společnosti báječným zázrakem, kterého svět nikdy neviděl, zatím co existuje jinde, ve stavu monstrósním, pravda, ale přece monstruosity skutečné a živoucí s alkovnou jako preparační lahvi alkoholu.

„A teď odpuštění, tisícere odpuštění, milá přítelkyně, za má proroctví proti blahu, které vás zajímá. Bůh jest jistě Bohem přes všechny filosofie, které ho popíraly v mém mládí, a já nejsem jeho prorokem. Jest tedy

možno, bych se silně klamal a abych večeřel potom se zázračnou chutí, jako dejme tomu včera, u rytíře de Falnat, přítele toho ubožáka Daigrefeuilla. A zatím co jsem psal svá mínění o starých milenkách a mladých nevěstách, viděl jsem vás odsud v Carteretu, jak tvář vaše vážní, jak vám vždy zdařile vážněla, když na neštěstí jsem se vám nelíbil, a slyšel jsem, jak mi pravíte: Mlčte, pane Prosny! Zmlkám tedy zcela zkrátka, milá hraběnko, a neprodlužuju tohoto listu, již příliš dlouhého, leda svými nejnežnějšími uctivostmi. Víte, zda jsou, jak o nich pravím!

„ELIGIUS DE BOURLANDE-CHASTENAY, VIKOMT DE PROSNY.“

VII

VE VÝKLENKU OKNA.

Odpověď, kterou pan de Prosny napsal paní d'Arnelles se zlomyslnou přesností, nepostrašila hraběnky, ale zlobila ji. Našla v ní všechny předsudky, jež ztratila, ale nevážila si příliš hlavy pana de Prosny, by je znova přijala. Nad to bylo v psaní něco nevinné posměvačnosti, neboť posměvačnost vikomtova, tak trochu uvolnění v jeho vlastních očích, nebyla nikdy činem opravdové vzpoury. Nejen by se toho neodvážil, ale ani mu na mysl nepřišlo, by se toho odvážil. Byla jeho srdeční

monarchii od třiceti let, a toto absolutní mocnářství mírnil si drobnými ironiemi, jako za starého režimu Francie zpřijemňovali si jeho strohost písněmi. Hraběnka, chytrá, jak by měly býti vlády, a nejsouc pro nic za nic důvěrnou přítelkyní paní de Flers, u níž viděla vykonávati nad nebožtíkem markýzem panství *vzorné*, nezraňovala se žerty svého otroka. Měla trpělivost té italské mazané ženské, kterou historie, dbající málo pohlaví duší, nazývá dle jejího límce a dle jejích knírů kardinálem Mazarinem. Odpouštěla illusi malého odporu v zájmu své moci.

Poněvadž však třeba, by žena se našla poněkud ve všem, její utajovaná mrzutost netrpělivě se drala na venek, když čtla psaní, v němž vikomt, který nebyl nikdy tak statečný, přidržoval se svého mínění o Vellini. Hleďte, pravila markýzce, pan de Prosny se mi teď posmívá, že věřím jako vy v upřímnost srdce pana de Margigny. Toť učiněné zvonění na poplach, co nám cinká zvonečky své šaškovské čepice. Neřeklo by se, že sám jest zblázněn do té ohavy, o níž sní i starci a o níž nám píše šest nesmírných stran on, jenž obyčejně se spokojuje několika zkrácenými slovy?! A vše to, na mou věru! poněvadž ji viděl, jak se strojila, v jejím rozepjatém živůtku, nebo jak zastává ušlechtilou úlohu kočího pana de Cérisy!"

Zajisté se svými zvyky ze vznešené společnosti paní d'Artelles měla právo diviti se. Ale markýzka, která znala lépe život i jak málo zákonník slušností váží na váze vášní, markýzka nebyla za jedno v opovržení

hraběncině k této ženě, o níž, jak pravila její přítelkyně, *snili až i starci*.

Opravdu, tato žena, tato Vellini byla jí hádankou, o níž nemluvila arcíť s nikým než s paní d' Artelles, a i s ní jen velmi střídě, jen několika slovy, ale která zaměstknávala a trápila jejího ducha mukami Tantalo-vými. Jako pan de Prosny, ale jiným způsobem, bez ustání o ní snila. Když ve své lenošce, v koutě křbu nebo u okna své komnaty zavírávala oči a svěšovala hlavu, její dívky, které na ni hleděly, domnívaly se, že dřímá, a ona myslela o Vellini. Oni, kteří ji milovali skoro tolik, jak byla hodna milování, šeptali si tišeji své něžnosti, by nerušili jejího spánku. Dbali pečlivě, usmívajíce se na sebe (ó sladká věc, můj Bože! takto sdílená láska a uctivost dětenská!), tohoto spánku, jež odhadovali jako oslabení ústrojů. Patřili na ni s melancholií, na ni, která jim požehnala proti všem. A pak, když Herman-garda dojata až k slzám, vidouc, jak upadala v tento spánek, snadný starcům, poněvadž snad brzy zemrou, a jež František Salesský ve své poslední hodince nazýval bratrem, *čekajícím sestry*, choť, která v sobě uschovala dceru, nastavovala svému manželovi obra-cejíc se, slzu, kterou pil mlčky, jediný to druh slzi, jež poznaly oči této šťastné ženy! Dovtipovali se se smutkem a vzrušení obavami. A přece neprávem se lekali: neboť to nebyla dřímota. Tento duch živý a vábivý neskládal svých křídel; tato stařena, kterou Bůh obda-řil tolikerými schopnostmi, neslábla, jak by byla slábla látka méně jemná a méně smíšená s nebeskými jiskrami.

Jenom se stahovala v sebe, skrývajíc své rozjímání pod klamivou rouškou spánku, který je znepokojoval. V lůně tohoto odpočinku doutnal vnitřní život. Vellini, Vellini ploužila se rozplameňující ji v hloubce tohoto přemítání, skrytého, ale pozorného. Viděla ji, jak Marigny ji vyličoval, jak pan deProsny stav se (zázrakem) malířem mluvě o ní, zase on ji zobrazil, i hledala slovo této nečitelné, ne však nezřetelné hádanky. „Jest něco nesnadnějšího než dobytí, myslěla, jest to uchování dobytého. Pro ženy, toť veliká záhada“, a ona, která hledala snad této kvadratury kruhu srdce, aniž jí kdy nalézala, tázala se, zda Vellini nehonosila se bez svého vědomí důvtípem, jehož bylo třeba, by ji objevila, aniž jí hledala, by zdolala nezdolnou Chimeru, jejíž okřídlený hřbet pokoušel každou ženu v jejím mládí... A tu jímál ji strach o Hermangardu a otevírala náraz očí. Ale co nalézala před sebou, zapuzovalo její hrůzu jako zlý sen. Což nebyli tu oba? Byli zde bok po boku, hned tu, hned tam, ale vyjádřující lásku svých duší ve svých gestech a ve svých pohledech. Často v zahálčivých pochvilách spokojovali se náhmaty rukou, vyměňující si myšlenky a hnětlivé slasti očima. Jindy Marigny (uvěřili by tomu jeho Pařížští přátelé, kteří ho nazývali hrdým Sigambrem?), ten Marigny, jenž důvěrnosti s Vellini, paní deFlers to věděla, vybojoval dlouhými bitvami, obnovuje tak pravdivou báji o Herkulovi, předoucím u nohou Omphaly, držel na svých zápěstích hedbávná přádenka Hermangardina, která naschvál je matouc pak je rozmotává, by cítila

děle dech boha svého života na svém vlahém čele a svých dlouhých řasách. Podrobnosti všední, ale idealisované srdcem, tou láskou, krásou a tajemstvím, které deští proudy rozkoše a poesie na všechny prach bytí! Tu bez úsilí a bez boje markýzka upokojovala se zase a vyjasňovala tvář při těchto výjevech, v nichž muž získává tolik v spanilosti a žena tolik v moci, při tomto božském prolínání dvou duší, které směšují své schopnosti sdílejíce si je! Ah! která žena, byť stoletá, nenavracovala by se vždy s vášnivým vzpomínáním k odvanutému štěstí lásky, když by potkala tyto blaženosti tak dobře vryté a tak viditelné v životě, že by se řeklo lept, jehož dokonalost a otiski nejslabší oči mohou pohodlně pojmout? Takové byly pocity markýzčiny. Radovala se ze štěstí svých dětí, v němž byla polovice jejich a polovice její. Dlouhé hodiny s rukama složenými v klíně rozjímávala toto veledílo osudu, k němuž byla přispěla a který zhušťoval v sobě všechny rozptýlené a méně veliké blaženosti jejího života v jednu jedinou blaženost pro její Hermangardu. Byli byste přísahali, že se modlí. A kdo ví? snad se modlíla. Nebyla nikdy pobožná, ale nebyla též nikdy nevěřící. Čeho nežádala na Bohu pro sebe, snad pro svou vnučku žádala. Všechno velké citění jest velká víra, a každá velká víra zdaž sama sebou se nedovolává? Ano, milovala tolik Hermangardu, že by byla s radostí tato žena XVIII. věku konala novény k Panně Marii, ochránkyni svatých lásek, matce veškerého slitování, aby ochraňovala vznešenou křehkost takovéto lásky,

aby se slítovala nad láskou tak svatou. — Ale ať tomu bylo tak či onak, nebyla přece ženou, která by zůstala jediné nebi na péči blaho, o něž se modlila. Pomýšlela příkrytí je vlastníma rukama, zajistí je cestami lidskými. O tom přemýšlela hodinu jak hodinu, jak to dokáže poslední rozhovor s její vnučkou několik dní před tím, než opustila své staré sídlo Carteretské a než se vrátila do Paříže.

Onoho dne nevyšli. Pršelo od rána, pršelo deštěm posledních dnů říjnových, jemným, hustým, dotěrným, cedícím se s šedivého nebe, který jakoby kalil moře padaje do něho, neboť moře také bylo šedé a jeho pěna vychrstovala ze šterkovitého písku na břeh. Zápary zatahovaly obzor. Jersey byl černý, zlé znamení, říkají námořníci, plující v této končině. Vítr, který lkavými porvy sem zaléhal, duje od skály, věštil déšť na ostatek dne a znemožňoval jakoukoliv procházku. Neopustili salonu. V jistou hodinu dle svého obyčeje paní d'Artelles se vzdálila do své světnice, i zůstali sami s markýzkou. Hermangarda vyšívala. Marigny rukou opřen za ní o lenoch jejího křesla, díval se na vláčné pohyby těchto krásných rukou, které pracovaly. Hovořili zprvu všichni tři. Potom se zdálo, že markýzka zdrímala. Byla od nich oddělena sklopenými řasami, ale ne myšlenkou. Jemná ostýchavost, která šetrila nejútlejší stydlivosti její dcery a nechtějící viděti jak snese se tu a tam polibek, kterého těžko se zdržeti, na krk, jehož ohnutá linie se svítila tak blízko úst Rynových. — Po nějaké chvíli, která jim nepozorovaně uběhla,

sluha pozdvíhl záclonu u salonu. Jakýsi nájemce ptal se po panu de Marigny. Tu paní de Flers otevřela oči. — Ryno vás probudil, matinko? pravila Hermangarda. Přes veškeru opatrnost Marigny o cosi zavadil, přecházejí salonem. — Nikoliv, dítě, odpověděla markýzka, tvůj muž mne nevzbudil; nespala jsem. — Zlá babičko, pravila Hermangarda, skoro hodinu ani slůvka nepromluvíte k svým dětem! Co pak to tedy děláte, máte oči zavřené a mlčíte? ... Ah, vece markýzka se svou obyčejnou bystrostí, naslouchala jsem, jak se milujete.

Bledá růžovost rozlila se přeletem po bledých tvářích cudné ženy, která více než jednou byla povinna klásti ruku na rty svého chotě, by přitlumila ty vroucí vzdechy, které ždají lépe než hlas nějakého polaskání.

— Matko, pravila po krátké pomlčce, což jste kdy příliš mezi námi? Což nebudeme dosti dlouho bez vás, když nás chcete opustiti, abyste nás i teď, pokud jste zde, zbavovala svého ducha a svého hlasu?

A zalétla smutným zrakem k oknu, kudy bylo viděti, jak déšť padá zvolna na pobřežní sypčiny.

— To jest pravda, odvětila markýzka, sledujíc pohled Hermangardin, zima přichází: brzy bude třeba odjetí. Paní d' Artelles naléhá, by už byla v Paříži a nařiká si na své rehmatismy. Zůstanete zde sami, milé dítky, ale nejosamělejší z nás tří bude vaše stará babička, až bude daleko od vás. — Milá matinko, pravila paní de Marigny dojata přízvukem markýzčiným, nechavši svého vyšívání, by si sedla jak sedávala, když byla

mladou dívkou, a klekajíc si na stoličku k nohám své babičky, miluju tento kraj; jsem v něm tak šťastna: léto mi v něm bylo tak dobré, ale vy jste mi drahá nad všechny země světa. Budu-li chtít, Ryno se vrátí do Paříže... — Nikoliv! nikoliv! odvětila živě markýzka, znovu nabývajíc své pevnosti pod dojetím, které ji pronikalo. Nikoliv, milé dítě, za nic nechci tvé oběti. Zůstaňte zde, poněvadž se vám zde líbí; mám vás skoro raději tady než v Paříži, kdež byste chodili do společnosti beze mne, kdež bych vás o nic více neviděla.

Neřekla pravého důvodu, pro který je měla celou zimu raději v Carteretu než v Paříži. Ale mluvila-li o společnosti, o zábavách, nemyslíla leč na Vellini.

Jala se rukama přejížděti po čistém oválu obličeje své vnučky, která položila lichotně hlavu na mateřská kolena, a hladíc tvář Briseovny, obrácenou k ní, pravila jí se sladkou melancholií:

— Nevíš tedy, moje srdéčko, jak jest štěstí ženy křehké. Neznáš než jedno: své štěstí. Chraň si ho, zůstanouc tady. — Všichni, kdož lpí na svých pokladech, skrývají je do samoty. Ryno tě miluje modlářsky. Jest to ušlechtilá povaha, ale láska, kterou tě miluje, není jinakou než láska mužů. Tady, koho by miloval, když by tebe nemiloval? zatím co v Paříži jsou všelijaké zábavy; a pro ženu milovanou jakákoliv zábava jest nepřítelkyní. — Krásné líce, jež markýzka hladila rukou, změnilo barvu.

— Ah, blázínku, snad nebudeš blednouti? pravila dále markýzka. Co pak jsem, velký Bože, řekla, že jsem

tě tak vzrušila? ... Moje drahé dítě, dávám ti radu v zájmu tvého štěstí, které jest mým štěstím. A políbila bledou tvář, která však zůstala bleďa. Což tě láska až tak popletla, že myslíš, že milovati a nechati se milovati jest dosti, bychom udrželi lásku, kterou vznécujeme? Což se domníváš, že tvůj choť, který není již dítětem jako ty, nemiloval dříve, než tebe poznal? Srdcemužovo! ah! která žena může se chlubití, že dobře zavřela tuto propast a že má stále od ní klíč? — Oh! máte pravdu, babičko, pravila zase Hermangarda, nepozdvihujíc svého dojatého obličej, žádná žena nesmí se chlubití takovou mocí, zahaliti si duši v tak sladkou bezpečnost. Zbledla-li jsem právě, to proto, že jsem vzpomínala..., že jsem myslila na tu nešťastnou paní de Mendoze, jejíž přízrak stále mne stíhá od jistého večera... — Kterého večera? a kdo ti řekl, děla markýzka, že Marigny miloval paní de Mendoze? — Oh! matko, odpověděla Hermangarda, nikdo a kde kdo. Uši mladých dívek vidí, jejich oči slyší. Na těch několika besedách, kam jste mne zavedla, dříve než jsem se vdala, zachytla jsem, aniž jsem se potřebovala tázati, vše, co se vyčítalo paní de Mendoze, vše, co se říkalo o ní a o Rynovi. Nevěděla jsem tehdy, co jest to milovati... Bylo mi velmi podivno, co se šeptalo o panu de Marigny, o němž ženy mluvily jako o nějakém demonovi; nešlo mi to jaksi do hlavy, i tázala jsem se, co činí mužové, že jsou tak milováni, jak byl on milován paní de Mendoze, i když ji zjevně opustil? Pozorovala jsem hluboce tuto ženu všude, kde jsem ji potkávala.

Můj Bože! jak jsem jí litovala! Ona, která byla tak hezká, byla k nepoznání. Říkalo se o ní, že umírala. Nemohla jsem jí dátí na jevo zájem, jímž jsem k ní tíhla z hloubi své duše. Byly chvíle, kdy jsem měla chuť, vidouc ji tak nešťastnou, přejíti salon, v němž jsem byla a přistoupiti k ní a obejmouti ji před celou společností, jak objímáme sestru. Když ji vinili, byla jsem vždy pokoušena hájiti jí; nevěděla jsem, kterak ji uvědomiti o své náklonnosti. Nežijíc než v myšlení a v utrpení, netušila, co se pro ni vzbouzelo v mém srdci. Jednoho dne, když jsme vycházeli od paní de Bruck, vložila jsem jí její kožešinku na ramena a nemohla jsem si zabrániti, bych jí nepolíbila ruku. Naštěstí chodba byla tmavá, neviděla jste mne, a nikdo mne neviděl, ale já jsem dobře viděla ve stínu očí, které upřela na mne, oči užaslé, dojaté, zmatené! Za nějaký čas potkala jsem ji u paní de Valbreuse; div neomdlela, a krev div jí nezadusila a stoupla jí až na rty, když byl oznámen pan de Marigny. On! neviděla jsem ho ještě, ale tehdy jsem pochopila... Zastavila se. — Cos pochopila, moje ubožátko? zeptala se markýzka. — Pochopila jsem tehdy, odvětila rdíc se, jakoby byla ještě mladou dívkou, že nezbývá než umřítí, když *on* by vás již nemiloval. — Tos mi neřekla, maličká? pravila paní de Flers, méně vyčítajíc, více však uvažujíc... Neřekla, babičko, vece Hermangarda, neosmělila jsem se; milovala jsem ho. Bála jsem se, že zostuzujíc Ryna zostudím sebe samu ve vašem duchu, zmíním-li se vám o paní de Mendoze. Vy jste nenevěděla, co svět říkal, ale nač uváděti vám

na mysl věci, které by vás byly proti němu popouzely? Přicházel večer jak večer, a ostatně to, čeho jsem zakoušela, brzy mi paní de Mendoze s myslí setřelo. Všechny moje myšlenky jen na něho se sbíhaly; pro ni neměla jsem již ani jedině.

— Nešťastná žena! pravila markýzka, a zvláštní osud! Tobě, která jsi jí dala na jevo účast, již byla zbavena, tobě bylo určeno vdát se za muže, kterého milovala s tak hlubokou vášní.

— Víte, co se s ní stalo, matinko? pravila Hermangarda. Nemluvila jsem o tom nikdy s Rynem. — Paní d'Artelles a pan de Prosny praví oba, že ji zpozorovali kdesi na kůru u Svatého Tomáše Akvinského na tvé oddavkové mši. Chtěla viděti dovršení svého neštěstí na vlastní oči. Onoho dne krutě pykala za své chyby... Jen ženy mohou pochopiti, jak statečně si počínala. Tušila jsi, moje ubožátko, co utrpení jsi působila? — Ah! kdybych to byla věděla, matinko, nebyla bych bývala tak šťastna! — Od té doby, pravila paní de Flers, přišli jsme sem a zdá se, že se stala naší sousedkou. Pan de Prosny, který jest zajisté nejlepším cymbálníkem novinek v Paříži, psal posledně paní d'Artelles, že paní de Mendoze odebrala se na svůj zámek Haie-d'Hectot. Jest-li tam, pak žije brozně samotářsky, neboť kromě nás není nikoho v okolí.

Hermangarda zůstala všecka zamyšlena. Byla to duše šlechetná. Soucit kdysi pocitěný zachvátil ji a pronikl ji novou silou. Kdyby to nebylo jakousi bezbožností k Rynovi samému, byla by litovala svého štěstí za tuto cenu.

Paní de Flers, která byla živým rozumem této hlavy, roztomile romantické jako vše veliké v životě, vložila prst na čelo Hermangardino.

— O jakých nemožných věcech sní tato hlava? pravila jí, jako by táž krev, která proudila v jejich srdcích, uvědomila ji o citech její dcery milované a jako by zkušenost celého jejího života musila se stavěti proti těmto příliš vznešeným citům, vždy neužitečným, když nejsou nebezpečny. — Ano, odpověděla Hermangarda, jsou to věci nemožné. Zamýšlela jsem jíti před tuto ženu, která milovala Ryna a která byla i jím milována. Zamýšlela jsem prositi za odpuštění svého štěstí . . . a zatím kdybych za ní šla, velmi pravdě se podobá, že bych ji více ranila. — Jste velmi šlechetná a dobrá žena, milá dceruško, děla markýzka, ale jest to nezbytnost života, že se nesmíme oddati svým nejlepším citům. Nejen že svět, který podkládá všem věcem nepěkné pohnutky, vysvětloval by nejmenší krok, který bys učinila k paní de Mendoze, naopak; ale snad ani ona by nic z toho nepochopila. Nejsi pro ni již leč šťastnou sokyní a soucit by ji urážel. Mezi ní a tebou jest zeď vyšší než zeď Čínská. Toť tvůj sňatek. Možno vám setkat se ve světě, poněvadž náležíte obě k téže společnosti, ale tato společnost vám uloží povinnost, jedné i druhé, svrchovaností svých slušností, byste se zahalily v onu zdvořilou lhostejnost, po níž nejostřejší pozorování sklouzá jako po bezvadném brnění. — Bude mi velkou strastí, babičko, pravila naivně Hermangarda, hleděti někdy na ženu, která byla milována Rynem, jako na

kteroukoliv jinou ženu. — Ale ona není již milována, vece markýzka. Běda! povídá se, že byla velmi neopatrná, že velmi zle zacházela se svým štěstím. Nesmí se vždy, moje dítě, dodala tato doktorka lásky, kolébajíc se z prava na levo ve svém černém plášťku jako nějaký doktor ve svém hermelínu, a která využila kde které nahodilosti, by vykládala vědu, již ovládala do základu, nesmí se svalovati vše na muže, přijde-li den, v němž odcházejí. Chyba jest také v ženách, které zneužívají své moci nebo nevědí, co s ní. Říkala jsem ti to právě před chvílí, moje srdéčko. Milovati a býti milovánu, to není všechno. Jest láska; potom jest politika lásky. Jest to politika povinná. Ženy, jež neumějí vládnouti srdci, které je miluje, ztrácejí brzy své panství. Povídá se, že právě to se událo s paní de Mendoze. Jest to duše okouzlující, ale duším okouzlujícím jest třeba, by byly dvojnásob obratny, chtějí-li se udržeti ve zlých vichrech života. Neodsuzuju jí, té ubohé ženy; lituju jí. Vypravuje se, že milovala Marignyho neprozírajíc k zítřku a s otroctvím celé své bytosti, které vysvětluje poněkud opuštěnost, do níž upadla. Nejsme v Cařihradě, milé dítě. Ať jsme jakkoliv něžni, třeba nám zůstatí osobními. Nesmíme býti jen a jen věci, ozdobenou krajkami, jako poduška, na níž jsme šťastni.

Hermangarda poslouchala svou babičku s pozorností, jakou by byla věnovala věštícímu božstvu, a poněvadž věštba jest vždy poněkud temna, nechápala než z poloviny této politiky lásky, nezbytné všem těm, které chtějí býti milovány. Byla v prvcích její bytosti jakási

hrdost, řekněme lépe, jakási čistota hrdosti, kterou se velmi lišila od oné slabé paní de Mendoze, prostupné jedinému citu, lásce. Ale podobala se jí přece v tom, že jako hraběnka neměla nějakého velkodušnějšího, nějakého úplnějšího způsobu oddati se všechna blahu muže, kterého milovala a obětovati mu i samu lásku. Právě to znepokojovalo markýzku. Ve chvíli, kdy opouštěla zámek Carteret, byla touto věcí smutnější než svým odjezdem. Ona, která tak dlouho udržovala pod svým *sladkým jhem*, jak dí *Následování*, markýze de Flers, ona, která vždy byla v lásce Kněžnou Ursinů bez nemilosti, kormoutila se vidouc, jak se rodí v této hrudi, stánku nejsvětějších věcí, ale zavřeném hrdostí a stydlivostí, onen duch zápletek srdcí, který nebrání býti láskou zachvácen, ale který brání často býti příliš upřímným. Cítila hořce nebezpečí duše, kterou stvořila své dceři. Nemohla věřit, že žena, které náležel takový obličej, ohnula by se kdy k nevinným lstím, které jsou lásce, čím jsou krajším jehlice, jimiž se pletou. Nejsou-liž duše, které svou velikostí, svou prostotou, nejroztomilejšími ostychy a nejvzácnější zdrženlivostí jsou osudně ve štěstí vznešenými nemehly? „Proč jsi to ty? a proč jsi lepší než já?“ myslila si, hledíc na Hermangardu ve stínu dne, který se šel. Nyvé poryvy větru mísily se s deštěm. Moře, zkormoucené a zlé, odpovídalo jim příboji. Jsou dny, v nichž vše jest věštným znamením. Z okna, jež noc jala se naplňovati, bylo viděti, jak se mihotají ohně majáků, ohýbané pod větrem. Paní de Flers chápala lépe při tomto divadle nepoddaj-

nost věcí stvořených, o něž srdce se láme a nic nemůže. Líbala marně čelo, do něhož by ráda vpravila všechnu zkušenost svého života, a zkušenost celého jejího života jí připomínala zcela šeptem, jaká jest, když běží o duši, jalovost rad!

Na štěstí Marigny, vstupuje do salonu, vytrhl je z mlčení a smutku, do nichž se již již kácely. Vešel, drže v ruce pochodeň. Světlo jeho přítomnosti proniklo do jejich duší lépe než světlo jeho pochodně do jejich očí. Ó moci života důvěrného, kouzlo bytí pospolu, účinku sblížení srdcí, jež se milují na čtyřkrokové prostoře světnice! Rozveselily se a ulehčilo se jim. Jedna zapomněla paní de Mendoze a druhá svých předtuch. Jejich štěstí, ohrožené dnešního večera nevím ani čím, co jest snad počátkem neštěstí, zůstalo neotřeseno; to štěstí, jež není dáno člověku popsatí jinak než tisíce-
rým opakováním jeho jména!

VIII

PROZŘETELNOST, KTERÁ ODCHÁZÍ.

Několik dní po tomto večírku markýzka de Flers, provázená svou neodlučnou paní d'Artelles, opustila Carteret a vrátila se do Paříže. Odjely obě v dobré berlínce v počasí ostrém, jež však nevěštilo ještě těch

mořivých mrazů zimy, jimiž údy křehnou a před jejichž krutostí prchaly. Oba manželé, jež zůstavily v jejich *hnízdě Alcyonově*, jak rádi nazývali skoro mořský zámek, jež obývali, vyprovodili je až na pozemky statku Haie-d' Hectot, nad Barnevillem, tímto normanským městečkem, tak pozoruhodným čtverhrannou a zubatou věží své zvonice¹⁾. Sluha vedl za uzdu za vozem dva čilé koníky, na nichž dojedou pán a paní Marigny do Carteretu.

Strast, že opouští svou babičku ponejprv ve svém životě, vrhala dojemný odlesk melancholie na vážný obličej Hermangardin. Její vznešená postava byla pro tento den oděna v černý sametový jezdecký oblek a vsadila si na uhlazené praménky vlasů, bílých a plynoucích jako tavené zlato, stékajících k jejím spánkům, plstěný klobouk, jak se nosily za Ludvíka XIII., s tmavým pérem, které se při každém pohybu zachvívalo. Řeklo by se, že byla vytesána v tomto jezdeckém a přísném kroji, který se blíží oděvu mužskému, ale jímž není. Bylo třeba viděti ji s poprsím uvězněným pod gagátovými knoflíky tohoto jezdeckého kabátce, který svíral pevný obrys hrudi jako černé krzno a jejíž suknice nemohla skrýti ve vzdutých záhybech oněch bohatých tvarů, jimiž nabývá zvláštní vlácnosti chůze ženy tak božské tíhoty. Výrazem, držením těla, postatí, klidem v ní rozloženým, jak převyšovala ženy tohoto věku a jejich změklostí chorobnost! Vynikala vážnou a romantickou vznešeností svého jména a historického rázu;

¹⁾ Aspoň před několika lety tam ještě byla.

podobala se podobizně jiného věku, sňaté s opažení nějakého paláce. Majestátní jako královna, ideální jako rekyně, nevyvolávala nicméně v okouzlené paměti žádné vzpomínky na nějakou známou královnu, nějakou rekyni, jež se kdy proslavily krásou, odvahou, nebo svým osudem. Nebyla to než ona: ale ona, to byl duch celého rodu; ba ještě více, to byla vtělená aristokracie, genius velení v krvi, popíraný jako Bůh v těchto bídných dobách, ale tak viditelný jako Bůh.

Pan de Marigny, sedě vedle své ženy na protějšku kočáru, držel pravou ruku paní de Flers, která levou ponechávala Hermangardě. Hovořili v hluku kol, jak se hovoří, když se opouštějí lidé, by se dlouho neviděli. Dojem z odjezdu obklopoval jako nějaká zvláštní, příšernými tušenými zatřžená atmosféra tyto čtyry osobnosti, jejichž kolena se dotýkala kolébáním vozu, jejichž duše však se dotýkaly mnohem více. Nebyly jednou rodinou? rodinou, která se trhala právě v srdci svého živoucího svazku, dnes rozloučením, zítra a ostatní dny nepřítomností? Tlumený bol, jenž je zachvacoval, zastírali špatně úsměvy, žerty nebo pozorováním nahodilých věcí cestou, ale cítili to; trpěli tím, zvláště Hermangarda, tato Antigona své babičky, jejíž páže byla stále zde, ani ne tak by podpírala, ale aby cítila mateřskou ruku; a Marigny jako Hermangarda, *dobrodruh* Marigny, který nikdy nezvěděl před svým sňatkem, co jest to útulek rodinný, co jeho proplétání a důvěrnosti, v nichž důvěrnosti zdvojnásobují proplétání a vzájemnost sesiluje důvěrnosti, které poutají muže k jeho

krbu. Budou teď sami v poušti svého blaha.. Obstarlost markýzčina dodávala jejímu odjezdu významu jiného odjezdu, který nebude již dlouho prodlévati... Myslela na to jako oni? Ale myslela-li na to, jsouc stoická svou dobrotou, potlačovala své city a přicházela na pomoc dojmu, jímž byli proniknutí, by zmenšila jeho smutek. Oživovala svým duchem méně sklíčeného ducha paní d' Artelles, která s radostí dychtila po zvycích pařížských. Duše platila draho tato svrchovaná úsilí ducha, který panoval nad ní. Ale tento vzor bláznivě vroucných babiček raději se odříkal slz, jen aby od nich ušetřila své vnučky; i těch, jež čisté, teplé a bez hořkosti padají tak přirozeně z očí přeplněných, když dcera opouští ponejprv matku, s kterou se brzy zase shledá. Ano, ani těchto slz nechtěla cítiti, jak tekou *po jejím starém srdci, které ji dříve nezasluhovalo*, pravila. A tak více než kdykoliv jindy pokoušela se zahnati i sebe menší mráček, bloudící na povrchu štěstí, které tak hluboko vyryla; podobná lapidistovi, zbožňovateli geniálně řezaného diamantu, který by obětoval čas na to, by vyfoukal prach, napadaný náhodou na facetty zářícího kamene. Žena neslýchaná, pečující sybaritštěji o štěstí svých dětí než děti samy! Na přejezdu z Carteretu do Haie - d' Hectot vyjádřila, střídajíc je, nejspanilejší odstíny citu, který utěšuje ty, kdož vás milují, když jdete na popraviště. Nejtruchlejší v hloubce byla ona. Oni byli mládi, šťastni láskou. By zapomněli její nepřítomnosti, měli opojný lotos něžnosti. A ona, která neměla než je a která je zůstavovala druhu druhu, vydávajíc

na sklonku života svou starobu sžíravé samotě, poně-
vadž viděla na jejich čelech oprávněný smutek, důkaz
vroucí oddanosti, které si zajisté zaslouhovala, nemy-
slela než jak jej rozptýlíti zdánlivou jasností srdce, vtip-
nýmislovya veselými úsměvy! Poznávala se velmi žena,
která vynalezla takovéto slovo, by ospravedlnila své
obyčejné starostlivosti: *Babička, toť dvě matky, jedna
nad druhou. Co by jedna zapomněla, kdyby to bylo
možno, k štěstí své dcerušky, druhá by toho nemohla
zapomenouti.*

Ale řekněme to ke cti Marignyho a Hermangardy,
tato ušlechtilá roztomilost ztroskotala v zapíravosti je-
jích pokusů. Ponejprv zůstali nehnuti a bez ozvěny k zá-
chvívům tohoto ducha, který skrýval vzlyky ve svých
harmonických resonancích. Všechn čas, co jeli s mar-
kýzkou, neslyšeli poslouchající ji než toto volání sbo-
hem, jímž krvácí srdce, když ústa se smějí. Když se o-
citli na místě, určeném k rozloučení, vůz se na chvílku
zastavil. Z koní se kouřilo. Oddychovali si. Byli skoro
střed pozemků panství Haie-d'Hectot na místě vyvý-
šeném a holém, s něhož otvírala se oku na pravo i na
levo nerovná krajina. Nebe bylo šedivé; obzor mo-
dravý. Pára z koní, vinouc se měkce kolem berlínky,
zmírňovala ostrost vzduchu a dovoľovala otevřítí skla
kočáru. Hermangarda držela paní de Flers dlouho v
objetí.

— Sbohem, dobrá matinko, opakovala jí, odjíždíte a
my zůstáváme, ale když byste nás chtěla, jen kývněte,
a vrátíme se do Paříže.

Bylo třeba ustati v něžnostech. Markýzka de Flers, která četla v duši své vnučky slzami, jež jako hrachy perlily se v jejích hrdých a cudných zlatých řasách, přála si, aby si sedla na koně před jejími zraky. Věděla, kterak fysický pohyb ulevuje duši v jistých chvílích, a pak, majíc dětinství matek jako měla jejich vznešenost, chtěla se pokochati očima na smělé půvabnosti své Bradamanty. Hermangarda sestoupila tedy s kočáru se svým chotěm. Ryno přidržel sám koně, kterého přivedl své ženě, a nastaviv ruku noze, obuté v daňčí kůži, vysadil ji a usadil hbitě v sedlo. Netrpělivé a krásné zvíře tančilo brzy pod touto lehkou tíží, prohýbajíc a natahujíc se v tetelících se bedrech. Zdálo se pyšným, že nese Hermangardu, jakoby mu Bůh dal vjem lidské krásy, i odfrkoval kolem sebe, pohazuje ržající hlavou, bílé pěny, které třísnily jeho udídlo. V okamžiku Marigny ocitl se po boku své ženy na koni jemu určeném.

— Najděte mi krásnější párek v celé čtvrti Saint-Germainské! pravila šepem ale unešena markýzka paní d'Arteles.

Přiblížili se a přidrželi koně u dvířek berlínky, a líbajíce ruce, jež jim obě douairy podaly, rozloučili se posledními projevy úcty a lásky. Poněvadž kůň Hermangardin, nachystán do skoku, jitril se pod sladkým oblým kolenem, které jej dráždilo elektrisujícími doteky, markýzka poněkud polekána upokojila se přece, vidouc silou a klidem olympickou postat, jakou jí stál po boku Ryno de Marigny.

— Stráží tělesná i strážce srdce, pravila mu něžně i

vesele, ochraňujte královnu našich obou duší. Jest to moje i vaše královna, bděte za nás oba.

A vůz se hbitě hnul s místa, zůstává je nehybnými a obrácenými v stranu, kterou ujížděl. Dlouho trvalo, než zmizel s očí na těchto stepních nivách, kde žádný strom nezaclání rozletu pohledu. Obě přítelkyně vychýlily se z okna kočáru a mávaly svými kapesníky. Posléze šátky, koně, kočár, až i hluk kol, vše zmizelo za ohybem půdy.

— Teď hle, jsme sami, pravila Hermangarda osušujíc násadkou svého jezdeckého bičíku dvě slzy dlouho zadržované. A hledělá na svého chotě, jakoby chtěla vyrovnati váhy osudu za tuto ztrátu matky, jakoby *jejím* Rynem bylo jí možno zaklínati život a zabrániti všem bolestem, by se nepřiblížily!

— Myslíš, odpověděl jí její manžel, že nebude s námi, ač nepřítomna, a myslíš, že ona toho neví? ... Obrátili koněsměrem k Barnevillu. Ale nebylo ještě příliš pozdě. Stepiny byly pustý, ve vzduchu tak němo, krajina tak dojemna, že Hermangarda pravila: „Nevracejme se ještě; projedme se raději po stepi.“ A jako děti, jimiž byli, neboť láska jest jakési svaté dětství, pustili tryskem své koně držíce se za ruce. Kdyby světáci ze vznešené společnosti, posměvační přátelé Marignyho, byli ho tady potkali, jak podává takto ruku své ženě, byli by je zasypali deštěm deseti tisíců šípů posměchu; ale svět byl daleko, a jeho milosrdní lučištníci, kteří zakažují snad, běda! ocel svých šípů v krvi vlastních srdcí, a kteří netupí často blaho jiných než proto, že jejich jest

nemožno, jich neviděli! Byli sami. Nebylo kolem nich leč mlčení a příroda. Sotva dupot jejich koní zazníval na této stepi, pokryté dymíánem, kručinkou a mateřídouškou. Nepotkali nikoho, leda až na konci stepi, když již vjížděli na pozemky vzděláné, na okraji vymleté cesty děvčátko, chuděrku jakousi (jak se říká v tomto kraji), s pletí jílovitou, s vlasy zchumlanými, sedící vedle nazelenalé vody, skoro nahou, zasmušilou, sotva žijící. Nechala je přejeti a nežádala od nich ničeho. Ale oni se vrátili a vyptávali se jí. Ukázala jim jeden z těch domů snížkou střechou, kterým říkájí bížydy v dialektu normanském, a řekla jim hlasem tahavým, že tam bydlí se svou babičkou. Slovo babička, promluvené těmito dětskými ústy, ubohými a bolestnými, pohnulo všemi žilkami Hermangardinými. Miluješ ji tuze? miluj ji, svou babičku! splynulo s jejich dojatých rtů. A dala jí vše, co měla, by jí to donesla. Dítě se vzdálilo, užaslé, upírajíc ob chvíli oči na třpytné hedbáví této plné peněženky, kterou držela ve své vyzáblé a špinavé ručce a na tuto krásnou paní, tak krásnou, která jí peněženku dala. Viděli ji, jak zvolna dobíhá osamělé chatrče; obracela se na každém kopečku cesty, by na ně vysílala z dálky plachý a hluboký pohled úzkosti, zvědavosti a nevědomosti. Znovu se dali v poklus, když jí již neviděli, opájejíce se tak volným vzduchem, dobrotou, melancholií. Zkřížovavše různými směry toto vřesoviště, které se ohýbalo ve svém středu jako pahrbek, vrátili se, odkud vyjeli a kde opustili paní de Flers. S rozkoší pohledu, který pocházel snad z vroucího stavu jejich

srdcí, prohlíželi si krajinu, otevřenou před nimi. Dole na stepi půda se vyhlubovala jako úzký úval, by se však ihned zdvihala s druhé strany kamenného mostu, vystavěného nad málo hlubokými vodami, z nichž se napájejí sousední jámy. Tyto vody, které se řinuly jasné a rozptýlené po železitých křemenech, osvěžovaly lučiny, rozložené u lesů de la Taille, bývalého to opatství, bohatého manstvími a lény, rozprodanými za revoluce, z nichž nájemci zřídili jakési vodní lázně. Hermangarda a Marigny pozorovali s leva obnažené vrcholky těchto projasněných lesů a jejich hnědými větvemi dům a věžky opatství. Ve směru mostu hlavní cesta, ražená svažem, vystupovala zatáčejíc se k Barnevillu, jehož věž korunovala obzor, zubovitý černými komíny městečka. Na pravo hustý plot lemoval cestu, a půda klesala náhle jako s druhé strany se pnula vzhůru. Byla rozdělena v četná políčka, upevněná ploty, a poněvadž svým náhlým svažem tvořila široký průlom, poskytovala v nenadálé zatáčce na samém konci Barnevillu a přes odlehlou rovinku vyhlídku na moře a jeho přibřeží. Když počasí bylo jasné, bylo lze rozeznati zátoku Carteretskou, ba i Jersey, tyto parnaté kyklady Mancheské. Dnešního dne nebylo jich viděti. Nebe samý mrak podobalo se ztemnělé perleti. Moře nebylo modré jako v létě, ani zelené pobledlou zelení akvamarinu, obvyčejnější to barvou těchto pobřežních vod. Ani nebylo poseto těmi tisíci jiskřících se plíšků, jimiž slunce pobíjí často jeho vlny a jež se sebe střepává jako tekuté diamanty na lomech všech svých příbojů. Pohaslé, ale čisté

ladilo se s tímto nebem ztlumených a snivých odstínů a rozvínovalo se v širokou pásku, měkkou jako olej, lesknoucí se stříbrem. Hermangarda a Marigny kochali se dlouho se svých zapocených koní tímto divadlem, zrovna jako stvořeným pro den loučení! Nic nechybělo k melancholii, ani vzdálené zvuky zvonu Barneville-ského, který vyzváněl na první nešpory sobotní, ani v krátkých přestávkách se ozývající zabučení některé krávy, skryté ve větroví na konci stepi, ani hodina, která v těchto krátkých dnech listopadových ubíhá tak rychle, strhujíc s sebou světlo denní! Byli mlčenliví a jakoby jati kouzlem. Kouzlo bylo v nich a kolem nich. Nikdy tento kraj, který milovali i při své lásce, nezdál se jim více hoden milování.

Sestupovali krokem, — neboť kopyta koní skluzovala po hladkých svazích stepi, — po jakémsi srázu, jaké ji brázdí v tomto okolí, a přijeli na most, stále sníví, bok po boku, s rukou Rynovou na kšticí koně Hermangardina, neříkajíce si slova, ale duše v duši, a z lůna svého plodného mlčení více si povídajíce než hlasem.

Pojednou černý polokrytý kočár, — elegantní a prostý, — který uslyšeli a uviděli zároveň, vyrazil ze zakryté cesty, která vedla k Opatství a táhla se podél řeky, roztřepeně v tisíce praménků minerální vody, a zatočil se prudce na most, na němž dopřávali oddechu svým koním. Sřadili se, by bouřlivé sprežení mohlo přejeti. O koně Marignyho, který se vzepjal, zavadilo jedno kolo. Poznali paní de Mendoze a pozdravili ji. Ani ona ani oni nepomyslíli si, že jsou si tak blízko . . . Toto

netušené zjevení jakoby všechny tři omráčilo. Paní de Mendoze nebyla již leč přízrakem. Každý byl by přísahal, že nemělo již ani kostí ani masa toto průsvitné tělo, jež kožíšek z karmazínového atlasu, příliš těžký na její slabost, drtil na polštářích kočáru. Přejela rychle. Nemohli posouditi do podrobná hrozná změny, která dávno nastala, která však spěchala již k svému konci. Když vyhaslé a prázdné oči této hlavy mrtvé, kterou paní de Mendoze nosila na svých zkrivených zádech, padly na pana a paní de Marigny, ukázalo se v nich jakési nervósní zaškubání, jaké bývá často na rtech. To bylo vše. Neměla již dosti krve, aby jí vystoupila ze srdce jediná kapka na vpadlé líce a její bledost byla tak hluboká, že se již nemohla zvětšiti. Hermangarda, která měla k této nešťastné ženě tak bouřlivý soucit, upřela na ni dychtivé oči, ale hned je poděšená odvrátila. Pan de Marigny pak pocítil u srdce jedno z těch hryznutí, jimiž zlo, které jsme spáchali, často hlodá. Pokusil se skrýti svoje rozrušení jako člověk, jemuž bylo dbáti, by blaho jiného netrpělo. Značný odskok jeho koně zabránil snad, že Hermangarda nezpozorovala pohnutí, které by jí bylo zlámalo, neboť taková jest láska a její trýzně! Nedovoluje se dobrotě, by byla příliš výraznou. Praví se svou podezřívavou tyraní: „Chci míti soucit s ní a s bolestmi, jichž jsi příčinou, ale nechci, abys měl příliš soucitu ty!“ — Ostatně Hermangarda by se byla klamala. Její šťastný manžel nerozrušil se pro paní de Mendoze. Vzrušil-li se, to proto, že uviděl ještě jednu ženu v kočáře hraběncině. Poznal Vellini.

HEJKÁLEK.

Paní de Marigny zvolna zase vystupovali po srázném svahu. Dojem, jenž jimž utkvěl z tohoto pohledu letmého, ale zřetelného, zavřel jim na nějaký čas ústa. Z ostýchavé citlivosti, již lze snadno pochopiti, nikdy se nezmiňovali mezi sebou o hraběnce de Mendoze, ale nikdy také od jejich sňatku nenaskytla se jim k tomu vnější zámínka. Teď ponejprv se jim naskytla a to tak, že nemohli bez přetvářky se jí vyhnouti.

— Pan de Prosny měl pravdu, pravila Hermangarda, sdělil nám, že paní de Mendoze jest na svém zámku Haie - d' Hectot.

Řekla to prostě, aby se nemlčelo, neboť mlčení po takovém setkání bylo by bývalo více než mluvení. Nechtěla, aby její choť tušil, že se dohaduje jeho tajných myšlének a že tím snad trpí. Bála se úvahou o příšerném stavu dokonávající hraběnky přiložiti polénko k výčítkám, jichž se u Ryna domýšlela. Milovala ho dosti a byla velmi dobrého srdce, než aby nesdílela jeho výčitek, ona, která nebyla vinna a která slyšela křičeti ve svém srdci: „Podívej se přece, čím štěstí, jemuž se raduješ, bylo založeno!“

Ryno neodpověděl. Nemyslel na paní de Mendoze. Myslel na tu *druhou* . . . na Vellini. Kterak se ocitla v kočáře hraběncině? Proč tato žena, opuštěná dobro-

volně, sama plně k tomu svolujíc, přicházela usídlit se v životě na několik kroků od něho? V jakém úmyslu a za jakým účelem? Jsa ženat dokazoval jí nejzatvrzelejším mlčením, že jí již nemiluje a že nemiluje opravdu leč Hermangardu; ale pak proč to říznutí do srdce jako lancetou, když uviděl vedle paní de Mendoze tu hlavu tak známou, ošklivou, temnou a lhostejnou!

— Která to asi žena byla s paní de Mendoze? ujala se znovu slova Hermangarda, pokoušeje se odvrátiti pozornost svého manžela od bolestného divadla, o němž myslela, že utkvělo v jeho duchu. Známe se skoro všechny ve čtvrti Saint-Germainské, ale téhle tváře neznám. — Jest to snad některá žena ze sousedních zámků, odpověděl Marigny, neupřímny k Hermangardě ponejprv ve svém životě. — Má zvláštní tvář, vecemladá žena. Hraběnka byla vychována v Itálii. Bude to asi některá z jejích přítelkyň z dětství, která snad ji navštívila, by ji ošetřovala.

Rozhovor zase uvázl. Chlad soumraku a též větrík, tím ostřejší, čím více se přibližovali k moři, povzbudily je, že přidali koním do kroku. Tito krásní milenci, kteří před chvílí s lehkým srdcem, s rukama v sebe zapjatýma, s úsměvem na rtech hnali se po stepích Haie-d'Hectot, klusali teď zachmuřeni po kamenitých cestách, švihající koně po šjíjích těmi pohyby ruky, jež prozrazují více vnitřní zmítání než netrpělivost, že by se pozdě dojelo. Den mizel vypařuje se poznenáhlu do vzduchu. Již v tmavé noci sestupovali po špatně dlážděné ulici Barnevillské. Počali již rozsvěcovati v domech čadivé

lampy, jichž záře pronikala tabulkami oken. Hermangarda zřejmě trpěla prodlužovaným mlčením svého chotě. Pohled na paní deMendoze, myslela si, připomněl mu příliš živě zničenou minulost. Ale což výčitky byly by litováním? . . . A tu žárlivost jala se nasazovati na srdce svůj krutý dráp, jakoby byla nahmatávala místo, kde by bylo nejlépe zatíti. Marigny neměl ani potuchy o bolestech, jimiž dráсал již toto krásné dítě, které mu dalo své srdce a svůj život. Miloval ji s vášní tak upřímnou, že právě pro ni zapuzoval ve svém myšlení dotěrné vidění Vellini. Jako všichni muži, kteří strásají nějaký obraz, vržený jako jho na jejich paměť, zakoušel žízeň fysického pohybu, toho jalového pohybu, jímž se hýbá pro nic za nic našimi úzkostmi v prsou, jež však nám nevymetne z hrudi duše, již trpíme! Když vyjeli z Barnevillu, pobodl koně jako by byl sám, neuvědomuje si příliš, co dělá, a vrhl se na příbřežní sypčiny s šílenou prudkostí. Hermangarda za ním s touž rychlostí. Neobrozená, milující dojem nebezpečí a tlukot srdce, jím vyvozený, byla by se před několika hodinami radovala té zuřivé jízdy, neopatrné a překotné. Ale teď jí trpěla jako svými myšlenkami. Tato jízda se jí zdála příšernou. Ryno jedoucí před ní jakoby jí prchal. Letěla za ním a její slzy tekly. Průvan jízdy a pobřežní solný vzduch je osušovaly na jejím rozrušeném obličej. On jich neviděl: hnál se stále tryskem vpřed . . . „Co je ti, Ryno? Proč jedeš tak rychle? . . .“ Tak na něho volala více než jednou. Ale on neslyšel. Vítr, který jim šlehal do tváře a který rozráželi svými hlavami jako paže plavců roz-

tínají vodu, strhoval vzad srdceryvný křik Hermangardin. Její hlas se k ní vracel bez moci. Což i jeho láska jí prchala? Přejížděli mořské rameno, které proudilo při vchodu do Carteretu pod prkenným mostem. Moře stoupalo, voda byla hluboka. Koním do ní zahnaným sahala až po hrud. Vlající amazonka, která se vzdouvala za ní jako křídlo černé labutě; nohy obuté v leš, tyto nohy Diany lovkyně, ale útlé jako nohy Pařížanek; kolena Hermangardina, vše to se namáčelo do této vody, studené a vraždivé jako ocel. Od toho mořského ramene až k zámku bylo by možno stopovati ji po plíze, která za ní zůstávala z vody, řinoucí se jí s šatů a s nohou. Jí se zdálo, že to krev jejího srdce se takto řine a kape do písku. Tento přelud vyčerpával její síly. Obraznost silných bytostí přičiňuje tolik nebezpečí k bolesti! Byl čas, aby dojela: nedržela se již v sedle. Omdlávala. Když její kůň, stále předbíhaný koněm Rynovým, přijel před zámecký perron a na ráz stanul, Ryno seskočil se svého koně a šel k ní. Vzal ji kolem krku, vlhkou, blédou a studenou jako vyvrženou z vln na břeh po ztroskotání, by ji postavil na zemi; ale cítil, že mu bezvládně klesá na rámě, že malátní jako zlomená lilie v rukou, které ji nesou, i vystoupil rychle po schodech perronu se svým drahocným břemenem, zahřívaje celou svou bytostí tato smočená kolena, jež přitískal k nístěji svých prsou a jež obtáčel svýma pažema jako dvěma povijany vlažnými životem. Donesl ji a složil ji v její světnici na to lože, na němž více bděli než spali, před oheň, který byl rozdělán předem pro jejich návrat. Tvář Rynova,

vytržená ze svých dum péčí o ženu, tato tvář, která vyzářovala láskou aněžnou úzkostlivostí, jeho pohnutý hlas, jeho udýchaná hrud' přivedly Hermangardu k životu, k úsměvu, štěstí a naráz smazaly dojmy, kterých tak prudce zakusila. „Už to přešlo, uklidni se, je mi dobře, pravila. Ah! je mi teď velmi dobře, opakovala, zdlouha oddychujíc, osvobozená! Seděla na loži; její klobouk s vlajícím pérem byl odvázan, její nohy byly v rukou její komorné, která jí rozšněrovala střevíce a která klečíc před ní na kolenou a schýlená nad tím, co konala, neviděla jich, kteří na sebe hleděli, jakoby byli samotni. Hermangarda, rozechřávši se blahem, zavřela oči přimknuvši víčka, by vypila, aniž kdo viděl, dvě slzy, které tam zůstaly, a schoulila svou hlavu pod rty svého chotě, který zlíbal tato dvě dlouhá víčka a našel, co chtěla tam skrýti.

— Mořská voda šplíchla mi do očí, pravila všecka smavá, otevírajíc tyto božské oči, vlhké safíry, jichž barva byla méně libá než jejich něha.

Zbytek večera odškodnil velmi Hermangardu za první bolest, která pronikla její duší. Uběhl ve vlahých a živých slastech důvěrnosti beze svědků. Bylo by se řeklo, že paní de Flers, skrze niž se milovali, tolik ji milovali! na tolik byla sladkou vložkou mezi jejich srdci! sblížila je vzdálivši se od nich. A nebylo-li to pravda pro jejich lásku — což mohla jejich srdce ještě více k sobě přilnouti? — bylo to pravda pro jejich důvěrný život, který se samotou zdvojnásobil. Není než jedno ovzduší, v němž láska se nedusí:

toť samota. Jako orlové, jimž třeba nesmírností azurné pouště, láska nemá své šírosti a mohutné naivity svých rozpětí leč v samotě nesmírné, hluboké, úplné; empyreum samoty! Kdož toho neví? V každé chvíli, i v nejsladších vztazích rodinných, pod toutéž střechou, ti, kdož se milují láskou nejzákonnější a nejlépe projevovanou na venek, pozorují, že nejsou sami, a touto tísní trpí . . . Citliví vzájemným blahem svrašťují se pod pohledem byt' nejshovívavějším a zadržují rozvití svých duší, jež by se rády otevřely jako nalitá poupata květů, jež pukají svou vůní. Těm oddáním se, jimž by se nikdo jinak neubráníl, milostným mdlobám a tužbám, jež tak náhle zachvacují, když tak neodolatelně se zachce položití si čelo na rameno milované jako na opěrku živoucího klekátka, na něž se rády skrývají extase opojení nebo na němž se rádo rozjímá ve vzpomínkách, tomu všemu dlužno nepovolovati a odkládati. Dlužno činití se slabou duší, čeho Bůh nečiní ve své nádherné přirodě, neboť Bůh, který vrhá bystřinu s vrcholu hory do propasti, nepřerušuje v polovici jiskřícího se proudu, neztužuje náhle pásma pěn, pojednou přetrženého pod paprsky jeho slunce. Těchto krutých strastí, potlačovaných oddání se byli manželští milenci odjezdem obou douair zbaveni. Mohli se posléze těšiti plně ze sebe a skrytí všechna hnutí svého života do těch dvou hlubin devátého nebe lásky: svobody a tajemství. Nemělo již býti pro ně chvílek nečistých, jalových pro blaho, zakázaných něžností přilaskání. Perlový náhrdlec šťastných hodin nemělo se již přetrhnouti! Láska, která se pro-

jevuje, poněvadž není pozorována, vlévaná do všech skutků jejich života, bude je barvití svým nachez zlatě kropenatým a smáčetí je nardem svých nejvonnějších essencí. Počali toho zakoušeti dnešního večera. Měli pohodlí svého blaha. Nebyli nikterak nevděční své nepřítomné matce... Planuli jen a jen k sobě. Kdyby byli bývali méně zamilováni, byli by uviděli prázdno tohoto domu, do něhož vešli samotní. Byli by pocítili před touto lenoškou, kde nebylo již paní de Flers, smutek jejího odjezdu. Marigny se do ní posadil, a drže ženu na kolenu, nemyslel nikterak na tu, jejíž místo zabíral. Hermangarda zaměnila svou amazonu rozkošným hedbávným šatem střihu nedbalkového a koketního. Rukávy tohoto šatu byly otevřeny až k loktům a ukazovaly ve svých visutých rozparcích krásné pružné paže paní de Marigny, ovinuté opálovými náramky. Ryno miloval náramky na rukou žen. Vellini, která lehala s nimi; Vellini, tato cikánka s choutkami barbarskými, tato kazitelka jeho života, vzbudila v něm divokou vášeň ke všem těmto kamenům, jež metají plameny a jimiž ráda tetovala svou měděnou kůži. Hermangarda, prostá ve svém strojení jako všechny ženy povznesené povahy, brzy čile postřehla zálibu svého chotě ke klenotům a uvěznila své paže antické sochy, tak hrdé svou přísnou nahotou, do těchto kruhů s drahými kameny; místo nichž raději by byla vzala černé samety, jež nedávno ještě nosila, obtočené kol svého dívčího zápěstí a sepjaté prostou ocelovou přezkou. Milovala svého manžela s vášní tak úplnou, že milovala vše, co

on miloval. Když se rozhodovala o svých nejvlastnějších věcech, rozhodovala se jen pro něho. Jí nebylo. Její osobnost uničená vstávala vzkrísená k Rynovi. Kdyby jako Ludvík XIV. pro slečnu de la Vallière Ryno byl měl rád đubky po neštovicích na jejím zbožňovaném obličejí, byla by si je opatřila vydávajíc s radostí krásu své líce nebezpečí neštovic, by se mu zdála roztomilejší . . . jen aby se mu poněkud více líbila.

Večeřeli vzdáleni pohledu služebníků, které, když obsloužili stůl, vypravili z pokoje, i mohli se při této večeři, hlavou k hlavě nebo lépe řečeno srdcem k srdci lnouce, přiblížiti, spojovati ruce, spojovati nohy, směřovati vlhkost svých čel a oddávati se rozpustilostem všech vrtochů zamilovaných obrazností. Ah! jaká krásná chvíle v lásce, když stydlivost nezastírá již jejích vzruchů a rozpačitostí a když cítí, jak se její labutí peří zapaluje. „Pij z mé sklenice, pravila Hermangarda Rynovi s vroucím a nvyým úsměvem, zviš mou myšlenku. Zviš, zda tato myšlenka, které nemohu vyjádřiti, jak ji cítím — doléhala dále dychtivě — zviš, zda dosti tobě náleží!“ A naschvál zůstavila na okraji sklenice, co nebylo její myšlenkou. Na této nektarové rosičce s mladého a balsamického rtu, na tomto *hašiši* úst, která milujeme, který poskytuje více opojnosti a snů než všechna opia Východu, Ryno si pochutnával více než jednou s nevyčerpátnou smyslností; ale tyto žhoucí smyslnosti se očišťovaly, aniž se ochlazovaly, v etheru nejsvětějších něžností. Nebylo zde nic z horečných prudkostí, záchvěvů plamenů otravných a chorobných, jež Vellini

vlévala až i do čísu jeho kostí. Byly to rozkoše vyššího původu, v nichž duše měla více místa než tělo. Se svými hladce přičesanými vlasy, které se podobaly zlaté svatozáři, se svým nebeským profilem, se sametným modrem svých očí a se svými poletujícími rukávci Hermangarda byla by se jevila básníkovi krásným archandělem, který nepadl, který nepadne nikdy a jemuž Bůh dovoloval obklopovati Ryna svými křídly. Zčišťovala a zušlechťovala všechny žádosti vzbuzující je. Vrátivše se do salonu, v kterém svítila jediná lampa se stínítkem z růžového flóru, posadili se na lože odpočinku, které stálo v jeho pozadí, v té rozkošnické a mystické poloze, kterou malíř dal skupině Francesky z Rimini a Paolovi, když mýjeli oka Dantova v jakési melancholické mlze. Bylo již pozdě. Jejich hovor, hovor o ničem, jenž jest vším v životě srdce, zmlkal v polibcích, které samy shasínaly na jejich rtech, na nich se prodlužující. Neslyšeli již než tlukot a vření svých žil a moře, věčně bdělé jako Bůh, jeho pán, jež lámalo měkce o svahy zámeckých zdí své ztlumené příboje.

V tom pronikavý skřek zachvěl se v širém mlčení.

— Co to zakřičelo? pravila Hermangarda užaslá a vzrušená. Sám Ryno se otřásl slyše to. — Ah! můj Bože! byl by to Hejkálek, děla, o němž nám vypravovali před několika dny v Riviérách u rybáře Bas-Hameta? Poslouchejme, dodala zvědava.

Hejkálek jest pověra těchto pobřeží. Vypravují, že v předvečer nějaké bouře, nějakého nevyhnutelného neštěstí jakýsi člověk, jehož obličej nikdo nikdy neviděl,

zahalený v hnědý plášť a sedící na hřbetě černého koně rozvláté hřivy a rozkořipaného ocasu, projíždí výmoly a skalisky, naplňuje je příšernými vřesky. Ani pohyblivé písky, ani kluzké chaluhy, ani jámy vod, ani hroty skal nezadržují kvapných potulek tohoto muže a jeho černého koně, jehož řevavé podkovy, jakoby ukuté v pekelné kovárně, nehasnou ve vodě, která syčí a paří se zčernalá dlouho ještě po takové přejíždce. Hermangarda, básnický založená, divíc se, že se na vzdáleném břehu Normandie setkává s živoucími těmito legendami, podobnými legendám, jež Walter Scott nám přinesl ze Skotska, Hermangarda, která hovořila s každým s onou blahovolností zámecké paní, která kouzlem své osoby znovu dobývá ztracených vasalů svých předků, dala si vícekrát než jednou vypravovati o Hejkálkovi.

Ale tu znovu to zavřísklo pronikavěji a určitěji. Byli byste řekli, že se to ozývá od úpatí zdi dvoru.

— Nikoliv, to není Hejkal, pravila Hermangarda, jest to lidský hlas, jest to výkřik ženy.

A oba, žena i muž, vstali, by vytáhli záclonu v okně a podívali se, kdo takto křičí v temnotě.

Okeán, vzedmutý do nejvyšší míry svého přílivu, čeřil se poněkud, ale nic nevěštilo bouře. Nebe bylo černé a poseté hvězdami, bez jakéhokoliv mráčku; a ač noc byla hluboká, bylo na moře viděti. Právě tomu říkají námořníci: svítí se od hvězd. Lodička pod plachtami, která jakoby odjížděla ode zdi dvora, plula k oběma rozžatým majákům zátoky, jakoby chtěla vyjetí

na širé moře. — Takový jest ten jejich Hejkálek, pravil Marigny; jsou to pobřežní podloudníci, kteří těží z pověrečnosti těchto lidí, by je strachem oddálili od místa, kde zamýšlejí propašovati svůj kontraband. Vsadil bych se, že tato loďka jest plna pašeráků.

— Ale vždyť jsme neslyšeli křiku muže, vece Hermangarda, na niž skřek působil hrůzou nevysvětlitelnou, neboť byla od přírody srdce statečného a silných nervů jako žena králova. — Sluch tě klame, můj krásný živote, pravil Ryno. A odtáhl ji s prudkostí, kterou považovala za sladkou zuřivost lásky, přerušené ve svých nejnevýslovnějších slastech.

Ale věděl dobře, že jí sluch neklamal, ba věděl, z které hrudi se vydral tento zvláštní výkřik.

X

ĎÁBEL SE UTRHL.

V nazítří tohoto sladkého večera, prožitého v této milé samotě, v níž jí měla uplynouti celá zima, paní de Marigny, poněkud unavená svou jízdou a svými večerními dojmy, zůstala ve svých pokojích. Psala své babičce: chtěla, aby list, který by jí mluvil o jejich dětech, přišel do Paříže skoro s ní zároveň. Ryno, vida svou

ženu zabavenou, šel a bloudil sám kolem skalního útesu. Bylo poledne, počasí se vyjasnilo z lůna rozptýlené mlhy, jejíž cáry vítr zahnal až k okrajům obzoru. Skupina oblaků, spojená a něžná, zadržovala zajaté slunce, ale jeho duhově měňavé světlo právě zdobilo její obrysy třásněmi jakési stuhy ze zapáleného zlata. Ryno potuloval se kolem pusté zátoky, oddán snění; neuvěřitelné blaho, jímž se kochal více než pět měsíců, nedopustilo, by se vloudila do této duše, kterou jsme viděli tak bouřlivou, jediná z těch nevyhnutelných nudných chvil, jimiž se končí v životě, ó běda! i blaženosti lásky. Byla to plnost slasti, která usvědčovala z krásné lži lidskou přirozenost, jako jeho štěstí usvědčovalo ze lži osud. Ale řekněme to, bezpečnosti tohoto blaha dostalo se právě dvou nárazů. Dva šípky, nerozeznatelné nikomu leč duši zasažené, vyšly z neviditelného luku stále naň napjatého. Vellini, jejíž obraz pohřbil ve své duši jakoby pod zemi; Vellini, silná minulostí, kterou vyvolávala svou přítomností, byla v okolí. To ona včera večer, bláznivá! vyrazila dvakrát onen skřek, jež poznal přes noc a vzdálenost, že pochází z toho hlasu, který nosil ve své duši po deset let. Tedy toho, že ji viděl ráno ve voze paní de Mendoze, tohoto prvního dojmu, jehož neztratil až na srdci Hermangardině, nebylo dosti. Bylo třeba, aby jiný se k němu ještě připojil a přišel ho rušit až na tomto srdci, jeho to říší a jeho pevnosti, kde zapomínal všeho a nebál se ničeho. Ah! kdyby ženy, jež byly milovány, věděly, co jim zůstává moci i potom, když již nejsou milovány, nezakoušely

by ani tak krutých zoufalství ani tak zbabělých vzdání se a odřikání!

Marigny, zabrán v tyto myšlenky, vystoupil po písčité cestě skály. Dle svého obyčeje vzal s sebou pušku, by střílel racky a mořské vlaštovky. Dva skvělí dánští psi, Titan a Titania, kráčeli před ním. Byl to dar Vellinin, tito dva psi, takové bujarosti linií a takového lesku srsti, že se podobali dvěma bájným bílým ochočeným tigrům. Dala mu je jednoho dne, ještě než se oženil... Dvacetkrát na ně pohlížel s Hermangardou, která ráda vkládala svou ruku z ciselované sloně na jejich čtverhranné lebky a černé čumáky, aniž pomyslí na tu, jejíž hnědá ruka se kladla na totéž místo. Mnohokrát viděl, jak si lehají a natahují své široké tlapy na odolek šatů Hermangardiných, jak se plouhají po koberci, když seděla, a nikdy neodvrátili jeho pozornosti od této ženy, jejíž drahocenný a křehký oděv drchávali se smělostí své krásy. Dnes, kdy nebylo tu této milované ženy, by zastírala vše svým půvabem, Titan a Titania mu připomínali s útlakem, jehož tajemství tkvělo ve včerejších dojmech, ruku, která mu je darovala. Opojená volným vzduchem pobíhala tato ušlechtilá zvířata po svahu skály, a pobíhajíce jakoby črtala kolem něho svými bílými a kropenatými hřbety písmenka jména Vellini jako osudnou arabesku. Bylo tedy psáno, že nijak neunikne této myšlence, již držel pod sebou jako mrtvolu přemoženého, který však vstává. Hermangardo! Hermangardo! říkal si kráčeje jako nábožník, který vzývá Boha, když naň dotírají ďáblovy myšlenky. Eh! kdo neopa-

koval často posilňujícího jména milované ženy? Kdo se jím nezakrýval ve dnech slabosti jako kouzelným štítem? Když Marigny, vyvoláváje toto jméno, pohlížel do své duše, byl jist, že jeho láska neopadla; proudila v ní a bila o její břehy jako toto moře, jež viděl u svých nohou, bilo o zvučná skaliska v klidné síle své všemohoucnosti. Bylo tehdy nádherné a v nejvyšším vzduší své hladiny. Vánky, nasycené salnytrem, čeřily v drobné a měkké vlnky jeho povrch, přerývaný dlouhými pěnivými klikatinami. Nebe odráželo na obzoru bledé smaragdové odstíny tohoto samotářského moře, které jako hrdá žena, jejíž hrud nenese obrazu žádného muže, necítila tehdy tíže žádné lodě na svých vznešených a pokojných vlnách. By se lépe pokochal tímto velikým divadlem, Marigny zamířil k tarasu Stráže, přistavěné na svahu skály, jda za svými psy, kteří se pustili tímto směrem s radostným štěkotem. Když vstoupil na tento pobořený taras, viděl, jak se choulí s rozkoší u nohou ženy, kterou čichem nesmrtelné věrnosti, skryté, jako hluboké naučení pro člověka, v pudu těchto ušlechtilých zvířat, z dálky poznali. Byla to Vellini.

Seděla na starém děle, zrezovatělém a zbaveném své lafety, která se povalovala na zemi a kterou děti z pobřeží hrajíce si naplnili pískem až po jícen. Byla sama. Psi vrhli se na ni, div ji svým nárazem nepovalivše. Odstrkovala je jemně rukou, oplácejíc jim jejich laskání. Z její štíhlé postavy linul se nekonečný půvab svižnosti a ohebnosti, když se odvracela, by se vyhnula skoku psů, kteří chtěli lízati její obličej, a poněvadž hledala

očima toho, který jistě jde za nimi, odvracela se poněkud ještě více, útlá, zlomená, zkroucená na základně svých kyčlí. . . . Ryno znovu viděl svou užovku, lianu svého života, jejíž zákruty tak dlouho cítil kolem sebe.

Byla oděna jako žena, jež by byla po nějaké plavbě vystoupila z lodě. Měla cestovní šat ze skotské látky s velkými nachovými čtverci a s nohavicemi téže barvy. Kdyby byla měla hrubý plášť s kapucí proti dešti a nezbytný zelený britanský závoj, byl by ji každý považoval za ženu z těchto ostrovů, za nějakou Jersyanku nebo za nějakou Guernesyanku, která právě sem vystoupila z lodě. Ale její hlava byla očepena tou vlnitou čapkou z leštěné kůže, jakou námořní důstojníci nosí při plavbě na lodi, a jež uvázaná pod bradou páskou spletenou z hedbáví, velmi slušela její vyzáblé a snědé pleti. Asi v prudkosti nebo nedbalosti jejího pohybu s ramen jí spadl plášť napuštěný nepromokavou pryskyřicí, jenž, vlhký ještě mořskou vodou, ležel pomáčkaný kolem ní.

—Poznali mne dříve než ty, pravila k Marignymu; ale jsem jista, že tys mne, Ryno, nezapomněl více než oni.

A tak její první slovo bylo slovem pevné důvěrnosti. Shledal ji takovou, jakou ji opustil, jistou ustavičností citů, které byly mezi nimi.

—Nikoliv, nezapomněl jsem tě, pravil Marigny to-
nem, o jehož přísnost se přičiňoval. Ale proč jsi sem
přišla, Vellini?

Její brvy, skoro v jedno stažené, zatančily jí nad očima strašným tancem.

— Protože se mi to líbilo, odpověděla; což já nemám práva na volný vzduch? . . .

Ale Ryno, jemůž nevyšla z paměti tato prchlivá a svěhlavá bytost, vzal ji za ruku odzbrojen v mírnost. Její hněv, již již se probouzející, opadl. Její oči, černé jako smrt, zaskvěly se jako život, a úsměv, odhrnující její nahněvané rty do důlků jejích tváří, odkryl její bílé lopatky, jak říkal p. de Prosny, z nichž jakoby vyšel paprsek, který jí ozářil celý obličej a vystoupil jí až na čelo.

— Jsem tady, odvětila, poněvadž jsem se nudila tebe již nevidouc; protože jsi neodpověděl na moje listy; poněvadž tvůj sňatek není než lži. Tvoje pravá žena jestiž Vellini! — Nepamatuješ si tedy našich sbohem? pravil pan de Marigny. Tys tedy zapomněla oné omrzlosti, která tě pohnula, bys přijala můj sňatek jako vysvobození? — Nikoliv, odpověděla, ale ty zapomínáš. Což jsem neměla tušení v den, když jsme se opouštěli, že se zase vrátíme druh k druhu? Jenže myslela jsem, že ty přijdeš dříve než já. V tom jsem se zmýlila, moje duše jest méně statná než tvoje. Přicházím tedy já první, Ryno. — Amarně, ubohá přítelkyně, marně, pravil s mírností, která měla vyvážití krutý smysl jejích slov. — Říkal's to také, odpověděla, když jsi miloval paní de Mendoze. Byla krásná jako Hermangarda, a přece jsi se vrátil k staré milence, k Vellini, kterou jsi opustil! . . .

Marigny svěsil hlavu pod tímto trpkým důkazem, vzatým ze zkušenosti jeho života minulého.

— Ubohá žena! pravil, zněžněný tímto jménem hraběnky de Mendoze. A připomínaje si, co uviděl včera:

Kterak se to stalo, Vellini, že jsi se s ní seznámila? jaké nevysvětlitelné známosti se teď mezi vámi sprádají? — Naše známosti! odpověděla. Jsi v tom zase ty. Setkala jsem se s ní o tvé svatbě. Jako mně i jí se v hořkém rozmaru zamanulo jít tam. Víš to, uviděly jsme se. Poznaly jsme se. U stupně oltáře, u něhož jsi bral sobě za choť Hermangardu, nebylo již sokyň. Byly tam dvě ženy rovné sobě před opuštěním! Promluvily jsme na sebe. Pojaly jsme k sobě vzájemnou důvěru. Vypověděla mi svou strast; já zase jí vyprávěla, jaké bývaly moje slasti. Všecka se v slzách rozplývající podivila se mým suchým očím. „To proto, že se mi vrátí“, pravila jsem jí. Ale ona mi vyčtlá, že jsem pyšná. Zdála jsem se jí pomatenou. Odjela za několik dní potom do této Normandie, kde jsi byl ty. Já, pozůstalá po tobě, která nikdy nepsávala, psala jsem ti. Neodpověděl jsi. Paříž se mi nadobro zprotivila. Byla bych tam zemřela... zadušením. Cérisy se ničil, jen aby mne pobavil, a ne-dařilo se mu. Rozhodla jsem se. Zůstavila jsem Olivu v ulici Provenceské a vletěla jsem jednoho rána k paní de Mendoze. „Třeba, bych uviděla zase Ryna, pravila jsem jí. Nechcete-li mne u sebe, půjdu jinam.“ Nešťastná, umírající, nemající nikoho, pravila mi: „Budete při mé poslední hodině“ a přijala mne. To mne dojalo. V jádře Vellini není špatná. Stala jsem se její ošetřovatelkou. Bouřlivou, neohrabanou, špatnou ošetřovatelkou, která jí vše rozbíjí, která však aspoň umí přenést ji z lože na pohovku, aniž by jí uškodila.

Marigny, opřen o svou pušku, poslouchal mlčky,

dvakráté dojat, i tou, která umírala, i tou, která tuto byla, živá, a která nabývala svého kouzla, vypravujíc mu tím přirozeným a spádným tempem hlasu, jaký jen ona měla, kterak poznala paní de Mendoze. Povaha oproštěná slušností, jakých načinily naše mravy a skokem vždy se přes ně přenášejíc aniž se jich dotkla!

— Včera, poněvadž jí bylo poněkud lépe a poněvadž počasí bylo krásné, znovu promluvila Vellini, projížděly jsme se po stepi, když jsme tě potkaly na mostě, tebe a tvou Hermangardu. Ah! jaké jste měli šťastné tváře! V onom voze, v němž jsme seděly, naše boky se třásly o sebe při té podívané. „Vy nejste nikterak vyléčena,“ pravila mi mučednice de Mendoze s úsměvem, jemuž jsem rozuměla, neboť často by se chtělo, aby celý vesmír zmíral ranou, která nám žhne v srdci. Zdá se, že to ulehčí. Dlouho jsme mlčely. Naše projížďka byla chmurná. „Chtěla jste uviděti Ryna,“ dodala. Uzřela jste ho, jste spokojena?...“ Neodpověděla jsem. Měl jsi tvář tak šťastnou. Po celých našich deset let neměl jsi nikdy takové tváře, ani v mém náručí. Oh! nemyslela jsem na Hermangardu, žádné záště jsem nepociťovala. Proč bych jí nenáviděla? Nemiluju tě již, ať mluví co mluví paní de Mendoze. Mohu posouditi, co je láska, poněvadž jsem tebe tak hluboce a prudce milovala. Nikoliv, to nebyla zraněná láska, co jsem cítila krváceti ve svém srdci! ale ta blaženost, kterou jsem viděla po pěti měsících tak skvělou, tak zářící jako v den tvé svatby u stupňů oltářních, urážela všechna blaha naší minulosti. Večer opustila jsem hraběnku,

když usnula. Přišla jsem do té vesnice, která jest tam dole, a prstem označila na obzoru Rivieri. Chtěla jsem tě znovu vidět, mluvit s tebou, potulovat se, bude-li třeba, kolem tvého příbytku. Znají tě všichni na tomto pobřeží. Řekla jsem rybářům tam dole, by mne zavezli ke Carteretu, k zámku de Flers. Moře jest příliš vysoko, pravili, nebude možno přejít po mostě. Ale čím jest moře, Ryno? hovořila dále s pýchou vůle, kterou znal. Čím jsou překážky, když se Vellini něco zachce? Velela jsem, zaplatila jsem; vzali lodici a jeli jsme, až jsme vrazili touto lodicí na zdi, v nichž jsi byl šťasten! Dvě okna zářila do temnoty. Tady jsou teď, pomyslíla jsem si a vyrazila jsem skřek, který jistě doletěl až k tobě. Pozná mne, pravila jsem si; toto křiknutí snad zkazí nějakou něžnostku, již láská svou ženu. Řekne si: Jest tam Vellini! a znovu jsem zakřičela oním skřekem, který bych byla ráda prohnala těmi zdmi, by se vřezal do tvého srdce. Uhodla jsem. Slyšel jsi. Přišli jste k oknu. Viděla jsem, jak se vaše dva stíny pohybují na světle, postaveném za vámi. Co jste říkali? Vaše sblížená čela, ty mlčenlivé zdi, které vás střežily, působily mi horečku. Studený vítr, krůpěje vody a vločky pěny, jež na nás házely vlny, činily mi dobře. Řekla jsem jim, aby lovili, chtějí-li, že bych zůstala s nimi. Zajeli na širé moře. Pobyla jsem noc na tomto ledovém moři, v tohle zahalená, dodala zavádivší nohou o plášť z voskované látky, ležící na zemi.

Hovořila s vroucností, kterou prožívala vše, když netkvěla v netečné lhostejnosti. Každé slovo jí pronešené,

s jejím cizím přízvukem, jejím pohledem, jejím gestem; tisíc věcí tajemných, neviditelných, které tryskají a li-
nou se z žen, jež jsme milovali, jako vůně, jež jsme
dlouho vdechovali a jež zase vdechujeme, vše znovu
zachycovalo Ryna, jako moře zachycuje záhyb za zá-
hybem, atom za atomem, se svými drobnými vlnkami,
jemnými jako čárkované stínování, dýnu pískovou,
která brzy bude celá pokryta. Cítil to dobře, nesvo-
loval k tomu! Tento muž velikého srdce vzpíral se proti
vlivům, které ho obkličovaly, které ho zatahovaly.
Svíjel se jako lev v hedbávné síti a jako lev chtěl tomu
učiníti konec jednou ranou.

— Vellini, pravil své bývalé milence se slavnostním
přízvukem, opravdu jsi mne milovala? . . . — A on se
ptá! ozvala se v to s pohledem oslněným podivem,
jakoby byl popíral samo slunce, slunce, které vstávalo
posléze ze svých chuchvalů mračen a jehož paprsky
běžely po moři, rozsévající po něm světelné plíšky. —
Nuže! milovala-li jsi mne, Vellini, nebudeš chtít, aby
Ryno de Marigny sebou opovrhoval, a on by sebou o-
povrhoval, kdyby přestal na okamžik býti věrným man-
želem Hermangardiným. Tvůj příchod do tohoto kraje;
tato noc, ty výkřiky, tato slepá důvěra, že jest mezi
námi svazek, kterého nic nemůže zpřetrhati, který
není láskou, když srdce moje plane láskou k jiné ženě
než ty, Vellini, to jsou pošetilosti, velká a marná blá-
znovstva, jichž třeštění není mi již dovoleno se účast-
ňovati. Ah! moje dítě, klameš se! Vrať se k hraběnce
de Mendoze. Nesnaž se již mísiti se do mého života,

v němž nemáš již místa, máš-li ho vždy v mém srdci. Když jsme se viděli naposledy u tebe, moje milítká, ty jsi mi řekla: „Opusť mne!“ Teď já tobě to povídám. Podej mi ruku jako statečná přítelkyně. Nechci, abychom se rozloučili a nevyjádřili si mužné něžnosti, neboť já uznávám náboženství vzpomínek; ale jest třeba, bychom se rozešli, a již se nepokoušeli o znovushledání. — Ah! naše náboženství jsou různá, děla hořce, aniž mu podala ruky, které si žádal. Zbledla (bylo to bolestí? . . .) poslouchajíc ho. Podzimní růže, které větrík, velmi ostrý na této pláni, rozvil na výčnělcích lícních kostí jejích snědých tváří, zmizely. Její hlava, její oči, její duše znovu nabyly svého obvyklého bronzu a ze všeho tohoto kovu vycházel jasný a tvrdý zvuk hněvu. — A nebudu-li chtít a neodejdu?! zvolala, vstávajíc s děla, na němž seděla, obraz probuzené války! Nebudu-li chtít odejít! Zlíbí-li se mi žítí na těchto březích, trávití své dny na této skále, jít a sednout si ke dveřím tvého domu, dáš mne zahrnutí pobřežními rybáři, poněvadž máš strach, duše bojácná, že se vrátíš k Vellini?! Což toto vše, pravila, opisujíc kruhový oblouk rukou ve vzduchu, by označila širé prostory, které obklopovaly plošinu, což toto vše nenáleží stejně mně jako tobě? Miluju tento kraj a chci tady žítí. Překážím-li tady, sám odejdi! Já, a její paže se rozpráhly, jakoby chtěly sevřítí v náruč svůj výboj, já dnes uvažuju se ve své panství. Neřeklo by se, ujala se zase slova po krátké pomlčce, při níž na ni pozíral oním starým pohledem plným obdivu, bolesti a netrpělivosti,

který mu zažíhala v očích . . . aniž snad měl o tom tušení, že jsem přišla sem jako žebračka hledat pohledu panovníka, který mne vyhlásil psankyní? A její hlava, odhozená vzad, nabyla mohutnosti, kterou vášně vtiskovaly vždy na její medusí čelo. Její nozdry se rozpínaly a její nožky dupaly zemi, jakoby chtěly probudit až na nejhlubším dně jejího hrobu pýchu její matky, vévodkyně Cadaval Aveíro.

A tak Ryno neunikl žádné z proměn a přesností vzpomínky. Poznával ji znova cele celičkou. Čas mu ji přivál, jako mu ji odvál. Ještě před chvílí byla to Vellini omrzelá a vroucí, jen jakási mátoha Vellini. Teď, teď to byla ta druhá! Byla to Vellini, tak dlouho nazývaná „jeho uraganem, jeho strží“, a jejíž nesmyslné hněvy se mu líbily, zcela ho zasahující svou nakažlivou dravostí. Ah! život minulý, život minulý nikdy se marně kolem nás nepěnil!

Uviděla dobře, s tím postřehem ženy, která ždímalá již srdce ve svých rukou a která znala všechny jeho slabosti, že rozrušila srdce Rynovo, a její hněv umřel v její radosti.

—Ah! teď zase tě vidím, Ryno! zvolala, teď tě vidím! Zase jsem tě našla! hle, tvoje tvář z dřívějšíka, když tě Vellini hněvala a když jsi ji bral do svých paží, bys ji upokojil. Vezmi ji tedy. Utiš ji. Hle, dodala s božským úsměvem, jsem již zcela upokojena. Tvůj pohled stačil; nepotřebovala jsem tvého náručí. Přes to však, Ryno! podej mi ruce. A vše zdolávajícím pohybem v sladkém zuření své půvabnosti uchopila paže, jimiž se opíral o

pušku, nedbajíc, že se mohla zraniti . . . roztržiti si čelo s nabitou zbraní, jež mohla spustiti. — Ah! Vellini, strašné dítě, pravil, ponechav jí je zprvu, odtáhnuv je však, když si je kladla kolem svého krku, ty máš kouzlo, ale já mám svou lásku. — Ty máš svou krev v mé krvi, odpověděla mu, vracejíc se k utkvělé myšlence, která panovala nad její hlavou, vzpínající se rozumu, takové jest moje kouzlo! toho nikdy nevyklidiš ze svých žil, i kdybys je vylil, i kdybys je vyprázdnil do srdce své Hermangardy! Ah! Ryno! což mi tvoje láska překáží? My jsme spojeni jako dítě jest spojeno s matkou, poněvadž ssálo krey jejích útroh. Což tě chce vyrvatí tvé ženě? Nikoliv. Neuvěřil jsi tomu nebo mne neznáš. Přišla jsem, poněvadž jsem tě již neviděla, poněvadž (tolikrát jsem toho zakusila) mám, když tam nejsi, jakoby díru ve své duši, kterou odtéká všecken můj život. Můj sjednočenče krví! myslí o tom . . . Toť více než láska. Vzpomínáš si na svou Juanitu, naše dítě, které jsme spálili? Když jsem držela ve svých rukou její ubohý popel, cítila jsem, že i to jest moje krev. A ty též, kdybys zemřela, ucítil bys, že Vellini, to's ještě ty, že částka tebe již není!

A tesklivost a dravčí něha jejích slov mědlily její plný hlas a lámaly ho v přízvuky, jež rozrývaly duši Rynovu . . .

— Ale dokud nezemru, hovořila dále, marno doufati, víš o tom? že by Vellini zůstala klidnou daleko od tebe a ty že bys mohl žíti ztopen v blahu daleko od ní! Nikoliv, to není možno. Krev smíšená tomu nedovoluje!

jenže, dodala s děsně hlubokou melancholií, neboť ji mírně odstrkoval, když se pokoušela znova podvléci se pod jeho jeho paží, má-li tvoje žena mocnější nápoje lásky než jsou moje, Ryno, jest třeba mne zabít, bys se zbavil Vellini, která nenašla nic silnějšího, než co pila tvou ranou.

Slyš, pravila ještě po nějaké přestávce, neboť Ryno se poddával moci tohoto záchvatu duše přepjaté, život mne tíží. Nudím se více než když jsi se mi vrátil ze Škotska. Odmítáš-li vložití rukou svých na minutku kolem krku své Malaganky, můžeš mne zabít, trpím příliš a nebudu již trpět. Ano, jsme sami na této plošince, vezmi svou pušku. Tito psi, kteří mne milují, nepoví toho. Jsou němi. Posadím se do tohoto průlomu. Namíř a pal! Uslyší-li někdo, chybil jsi se racka a já padnu do moře.

A šla rozhodně a sedla mezi dva zuby cimbuří této plošiny. Zvýšený zděný okraj časem pobouraný, měl tloušťku ruky. Krůček ještě! a překotila by se do propasti a roztřískla by se o skrytá ostrá úskalí. Obrátila se zády k srázu pranic si nevšímajíc nebezpečí; vše to jí dodávalo vznešenosti. Nechtěla zemřít leč rukou Rynovou.

Ryno ji znal. Zmocnil se ho strach o ni. Viděl, jak se sklání vzad... i přiskočil a uchopiv ji za živůtek, odtáhl ji od střelen a odnesl ji do prostřed plošiny jako dítě, které jeho chvějící se matka strhla by s roubení studně. Byla šťastna nebezpečím, jehož právě unikla, neboť chtěla paže Rynovy kolem sebe a teď je měla.

Když pan de Marigny vytrhl Vellini jisté smrti, kdyby byla zůstala o několik vteřin déle na okraji, kam se posadila, neboť, by se dobře pochopilo nebezpečí, z něhož vyšla, dlužno si představití strážišť, mající základnou hrbolatou skálu, která běží dále pod úpatím této věže, zbudované, by přehlížela moře s velké výše, byly dvě hodiny po poledni, a počasí, ráno mlhavé, na bylo pod ostrým severovýchodním větrem čistoty a jasnosti křišťálu. Slunce, vyšlé za Barnevillem, teď stojící nad Saint-Georgesem, šikmo dopadalo na plošinu, kde právě se odehrál výjev, velmi cizí tichým mravům těchto pobřeží. Tento vášnivý výjev, jehož jeviště bylo mezi nebem, zemí a vodou, nemělo, jak se zdálo, jiných svědků než Boha a racky, kteří poletovali nad hlavou Rynovou a Vellini a kteří, polekáni jejich hlasy, vzlétli výše o několik rozmachů křídel. Nezvyklou náhodou na těchto příbřežních vodách, kde plula vždy nějaká briga, směřující k Cherbourgu, nebo pobřežní čluny rybářské, nebylo ni jednoho plachtového trojúhelníku na moři. Aniž jaká jiná živá bytost se ukázala v přesypech, ani celník, jenž chladem počasí (již pokročilého) zalezl do své písčové díry. Vše bylo pusto. Nebyla to hodina „nahých noh“, lovitelek gárnátů a homarů, jež nejdou na moře, až jest v odlivu a když skály jsou odkryty. Nikdo tedy

nepozoroval, z blízka ani z daleka, této zvláštní skupiny, která se mihala na plošince, nikdo, až jedna bytost, která si jí povšimla a tím otevřela si zdroje utrpení.

Hermangarda, napsavši dlouhý list své babičce, zazvonila a zeptala se, kde jest pan de Marigny. Mohla býti kdy dlouho bez svého Ryna? Její komorná odpověděla, že pán vyšel před hodinou. — Dobrá, řekla Hermangarda, najdu ho, a rozhodla se vyjít si.

— Paní bude zima a paní stůně, namítla jí její komorná, podávajíc jí její modravý plášťik kožešinový. — Dobře se zahalím, odpověděla vesele Hermangarda. A navlekla si na hlavu vatovanou kapuci, přes níž si uvázala svůj vyšívaný kapesník ze strachu před větrem. — Ale jest to neopatrnost, vece ještě komorná. Dovolí paní aspoň, bych ji provázela? — Nikoliv, odpověděla Hermangarda, zůstaňte.

A vyšla sama, jak to činila často na tomto břehu, kde každý ji znal a míloval a kde úcta, jakou k ní měli, chránila s dostatek její samotu. — Kudy se pustím, bych ho našla? pravila si, když zavřela velikou bránu u dvora, zhnědlou deští. Šla napřed k můstku, v stranu k Barnevillu. Potom jdouc dále a nikoho nevidouc, vrátila se na svou cestu, a přešedši mimo schodiště, opřené o zámeckou zeď, zamířila ke skále, již měli, Marigny i ona, nejraději ze všech procházek v okolí. Od zámku de Flers bylo ke skále skoro sedm set kroků, a šlo se tam po oblázcích, jež lemovaly zátoku. Poněvadž toho dne nebyl příliv veliký, mohla stoupnouti nohama, aniž jich smočila, na oblázky, pokryté skořepinami. Minuvši

řadu posledních domů Carteretských, které hlídají tuto pokojnou zátoku, našla pod dunami, jež se prodlužují v řetěze až ke skále, starého námořníka, který spravoval sítě sedě v shnilé kostře nepotřebného člunu, vytaženého na sucho. Pracoval zvykem a po paměti, neboť byl již zpola slepý a nad to byl tváří obrácen k moři, jehož štiplavý vítr vdechoval svými bronzovými nozdrami. — Dobrý den, otče Griffone, pravila mu. Měla onu paměť, kterou královny si zjednávají lásku. Nebylo žebráka, ani rybáře, ani sběratele chaluh na tomto pobřeží, jehož by neuměla nazvat jeho jménem. — Nevídel jste tudy jítí mého manžela? dodala. — Poryvy větru, prach a věk, odpověděl starý námořník, nenechaly mi mnoho z očí. Ale zdá se mi, že jsem viděl pana de Marigniho u skály; šel tam se svými psy. — Poněvadž moře se odlévá, pomyslí si, bude asi někde u našeho hnízda. Označovala tím skalní výmol na dolejšku hory, kde prožili spolu mnohou hodinu. Chodili tam dívat se na moře, když po svém vyvrcholení se stabuje jako štoučky tam kdesi daleko svímované. Bývali tam v zášti tě před větrem a deštěm. Skála tam tvořila hrubá sedadla přirozeně vydlabaná, na něž si sedávali, by hovořili nebo četli; Hermangarda, by pracovala na nějakém vyšívání, zatím co Marigny sestřeloval racky a norky, jež jeho psi hledali daleko ve vlnách. Tento hluboký kout, jejich hnízdo, bylo právě na úhlu, kde začala skála, právě pod strážištem. Ve chvíli, kdy Hermangarda přicházela z této strany, její bloudící pohled byl upoután červenou barvou na slunci, prudkou rudostí

šatu ženy, která se objevila v pravo, ve střílně mezi dvěma zuby zdi, zády obrácená k propasti, jakoby byla měla strach obrátiti se k ní čelem. Skoro v témže mžiku páže muže ovinuly se kolem této ženy a dvě hlavy zmizely za ozubím zdi. Tak daleko nemohla posouditi, kdo byla *ta v červených šatech*, ale na jakou vzdálenost nebyla by poznala Ryna?

Zamrazilo ji v kořenech vlasů. Týmž mražením, zdálo se jí, které v nich zatrnulo minulé noci, když uslyšela onen výkřik ženy, jež Ryno považoval za *lest podloudníků*. „Ah! ta lest, to podloudnictví!“ pomyslíla si sdružujíc pojednou ve své hlavě strašné, ohromující myšlenky! Zachytila se na tomto svahu blesků, neboť cítila, že se jí rozum trátí, že se mate. Vzala hlavu do obou rukou, by si ji usadila; potom usmála se jako probuzená ze sna a řekla si s myšlenkou, kterou překonávala ono polouznění: „Odpusť mi, Ryno!“

Ale neběžela méně ke skále a jala se na ni vystupovati. Ač byla statná žena, urostlejší a volnějši v pohybech než kterákoliv z těch dívek Normandských, které žnou obilí a jdou podojit večer s měděným džbánem na ramenou, nemohla vystoupiti rychle po tomto svahu příkrém a dlouhém a běžeti k onomu srázu, který jí vzdoroval a hatil její úsilí. Bylo třeba času, by se přišlo na Strážiště. Zastavila se, potom zase nastoupila krokem bystrým svou tvrdou cestu. Uzřela pastevce, který sestupoval, když vystupovala, žena před sebou dvě hubené ovce. Zeptala se ho jako starého lodníka, viděl-li pana de Marigny.

— Jest tam dole s nějakou krásnou paní, odpovědělo dítě. — Nazývalo ji krásnou toto divoké dítě, poněvadž byla v červených šatech. — Kde tam dole, děla, na Strážišti? . . . — Ne, tam dole, vece dítě; a ukázalo na bok skály naproti věži.

To bylo možno. Skála jest tak prostorná! Tak zvolna se na ni vystupuje! Věděla, s jakou námahou sama na ni vystupovala... Přece však dítě se snad klamalo. Mělo ostatně tvář blbou. . . I vystupovala dále k Strážišti. Když tam přišla vyčerpána, dítě mluvilo pravdu: *oni* již tam nebyli.

Ah! kdo pochopí tuto trýzeň? Volala Ryna. Čekala, poslouchala, dívala se na otvor, v němž zahlédla onu ženu, již páže jejího manžela před ní z průlomu vytrhly. „Nuže, pravila, bledá strachem, nepokojem, tušenou bolestí, co mne vlastně z toho všeho tak rozrušuje? *Ona* se mínila zabiti. On ji zachránil. Co jest na tom, proč z toho pocítuju tak strašnou muku? . . . A všecka uvažujíc plakala, aniž věděla, že pláče. O té neznámé ženě, s níž se tu setkal ve chvíli, když se chtěla vrhnouti do vody, něco jí našeptávalo, že Rynovi není neznámou. Tušení neštěstí trhalo všechna přediva úvah. Stavělo proti rozumu svou děsnou zřejmost. Ah! když neštěstí vkládá na naše krky svou ruku dlouho udržovanou, marně si saháme svýma tělesnýma rukama na své šíje otroků, bychom si dosvědčili, že nic se neděje; duše, které neoklameme, uslyšela chřestot kování, a krutý objek jest navlečen!

Zůstala dlouho na skále, hledajíc Ryna a ničeho

nevidouc. Bloudila po této skále, na níž tráva byla tak krátká a tak kluzká, a poněvadž byla již churava, rozmnožovala si utrpení. Ale čím byly strasti jejího těla přirovnány k strastem jejího ducha?... Myšlenka, kterou zapuzovala ušlechtilým úsilím své vůle a své víry v Ryna, vracela se jí zvolnými kroky na mysl. Jak jsme již viděli, zvěděla ve společnosti, že pan de Mariigny býval zhýralcem. Paní de Mendoze nebyla jedinou ženou, kterou svedl. A tak minulost jejího chotě, kterou si vždy poetisovala a opřádala kouzlem velikosti, zjevila se jí hrozivého vzhledu. Rozkotala touto minulostí tisíce žárlivostí ve své hrudi. „Když některý muž byl zhýralcem, myslela se svatou hrůzou nevinnosti, zdaž se kdy vyléčil z této vady, na niž pohlížela jako na nějakou nemoc? Nezmocnil se snad Ryna nějaký záchvat této snižující vášně? Kdo byla ta rudá žena?... Nebude-li s ním, až ho uvidím, a bude-li mlčeti, nikdy toho nezvím!...“ A tato myšlenka otvírala jí výhled ustavičného nepokoje, neboť znala svou ušlechtilou povahu. Věděla, že jest v jejím srdci hrdost zdrženlivosti, již by nejkrutější bolest nepřemohla. Měla jako vše, co je velkého na zemi, zahynouti právě svými vlastnostmi. Myšlenka otázky nebo stesku bouřila tuto zvláštní duši. „Kdyby tě tvůj manžel někdy klamal, otázala se jí jednoho dne v mládí jedna přítelkyně v pensionátě, co bys dělala? Trpěla bych mlčky, odpověděla jí, až do své smrti. Moje bolest byla by mým tajemstvím. Cítíš se tedy dosti silnou? pravila jí její přítelkyně. Nikoliv, odpovětila, jsem snad slabší než ty a snad právě ze slabosti

bych mlčela. Klamala se tehdy, šlechetná dívka, považujíc za slabost jemnost duše hrdé na způsob andělů, bez sobectví a bez domýšlivosti, a nejbožštější z věcí božských, cudnou stydlivost hlubokého citu, který, když trpí, skrývá se pod slzami hrdinsky osušenými, jako když byl šťasten, skrýval se pod rděním.

Zatím unavená marným blouděním, marným voláním, marným trpěním: klesajíc pod nejistotami, s tělem zdrceným, s očima žhavýma od slz a větru, jala se sestupovati se skály, domnívajíc se, že Ryno se již vrátil domů, neboť hodiny kráčely jako ona. Slunce se nachylovalo; mlhy, které se ráno rozptýlily, tu a tam zase se zhušťovaly; nebylo již viděti než kus modrého pláště couvnuvšího moře, jenž se táhl tam dole na obzoru u Jersey. Na celém širém povrchu zelenavé skály ukazovaly své hroty, trčící mezi jamami vody, které je oddělují jako množství jezírek všech tvarů a velikostí. Studeno šlehalo. Kráčela rychle, ne tak utíkajíc tomuto krutému počasí listopadového večera jako spíše, by znova našla toho, jehož tak dlouho hledala. Šla zase mimo starého lodníka, který stál ve své loďce na suchu a který, stroje se k návratu do Carteretu svinoval svou síť a popískáváje si pravil jí s uctivou důvěrností:

— Nepotkala jste tedy pána de Marigny? Právě sběhl s dun a zamířil k zámku. — Byl sám? pravila živě. Otázka, které nemohla zadržeti a již se zarděla jako nízkostí. Ryzi krev Polastronů tryskla jí skoro tak rychle k jejímu ušlechtilému čelu, jako otázka jí vyhrkla ze rtů. — *Věre!* pravil starý Griffon, který více než jedenkrát

nesl své normanské nářecí na konec světa, který však je vždy zase s sebou přinesl.

Spíše utíkala než kráčela podél zátoky, ale uviděla brzy Ryna, přicházejícího jí vstříc, tak rychle, jak ona šla za ním. První péčí pana de Marigny, když se vrátil, bylo, že se ptal po své ženě. Odpověděli mu, že vyšla, by ho hledala, více než přede dvěma hodinami. Zmocnil se ho nepokoj. Věděl, že jeho žena churaví, bál se, by se nenastudila na pobřeží tak pozdě; vzal hbitě pro ni veliký plášť ze sobolíny a pustil se do okolí. Když ji uviděl vracející se, vrhl se k ní s prudkostí šípu. Nespokojen sám sebou, skoro rozjitřen svou slabostí, že si připustil dojmy výjevu ze Strážistě, potřeboval znovu viděti ovál tohoto klidného obličej, bezmračnou hvězdu svého života a pohroužiti svou duši do modrých vod těchto rozkošných očí, z nichž měl vyjít občerstvený a očištěný jako z nebeské studnice.

Jak mu bylo, když uzřel spustošení dvouhodinových úzkostí v tazích Hermangardiných? Viděl nejprve, že tyto něžné, klidné tahy byly vylouženy mdlými maždínamí slz. Se svým šátečkem uvázaným pod bradou, který jí rámcovao obličej jako páska židovského účesu, měla dojemnou krásu krásných žen, jež mnoho plakaly, neboť pravá krása ženy jest snad býti obětí. Ryno hleděl na ni a jakoby oslnění bylo mu šlehlo očima a srdce jakoby se mu bylo křečovitě sevřelo.

— Můj Bože! co jest vám, pravil jí, a proč jste vyšla?
— Jsem unavena a trpím poněkud, odvětila s úsměvem. Řkouc, že trpí, nelhala. Vyšla jsem si a kráčela jsem

příliš rychle, dodala berouc rámě, které ji nabídl.— Jak jste byl dlouho pryč! pravila mu. *Zdálo se mi, že jsem vás zahlédla* na Strážišti a vylezla jsem tam, ale už jste tam nebyl.

Její ruka se trásla v ruce jejího manžela. Její hlas se trásl, šla tak daleko, jak mohla jíti, aniž mu učinila otázku nedůvěřivou nebo žárlivou. Ryno na její: *Zdálo se mi, že jsem vás zahlédla*, větu, jež splynula sladce s jejich rtů, jako kapka krve z rány, která počíná krváčet, Ryno pochopil, že ho viděla, a viděla-li ho, že viděla i Vellini. Oněměl jako člověk, ocitnuvší se mezi dvěma nebezpečími. Lhátí bylo by bývalo bez užitku. Říci pravdu, říci vše, tu by vrhl v duši Hermangardinu předtuchy a obavy mnohem krutější, mnohem strašnější než ty, které v ní klíčily. Ostatně bývají v minulosti mužů důvěrnosti, jichž manžel, mající duši povznešenou, nikdy nemůže svěřiti své ženě. Sklopil čelo a odmítl se: srdce mu krvácelo tímto násilným mlčením, duši mu rozrývalo, čeho se dohadoval v duši Hermangardině. Ta se odmíčela též, nešťastnice, soužená a přemožená mlčením svého manžela, který jí nevyprávěl příhod své vycházky a který jí tím uvazoval v srdce ustavičný neklid. Došli tak k svému zámku, k svému sladkému *hnízd*u *Alkyonovu*, do něhož vstupovalo s nimi semínko bouře, kruté bouře srdce. Trpěli. Ryno trpěl za Hermangardu. Znal toto srdce zdrženlivé až i v něžnostech lásky. Věděl o této sfinze blaha němého, která nikdy neřikala svého posledního slova a skrývala se v propasti samé sebe i v objetí

rozkoše, že by byla sfinjou bolesti šízravé, když by se jala trpěti. Známo o takových to cudných bytostech, vyšších než život, že by byly raději zemřely, než by odhalily, by byly vyléčeny, tajemství svého těla vědě. Hermangarda byla z tohoto rodu duší; čisté mramory, které se nerýhují, neboť rýhováním by se pootvíraly, i zůstávají uzavřeny. Láska, sňatek, bolest, stáří, zcela je pronikající, zcela je šlapající nohama, neodkryjí úplna těchto božských duší, které uchovávají až do smrti v koutě své duše jakoby nějaké mlčenlivé a nepřístupné panenství.

Konec druhého dílu.

DVOJÍ KOUTEK U KRBU.

Zatím život těchto dvou nešťastníků, kteří se stojili nebyti nešťastnými, měl se od tohoto dne pozměniti když ne na povrchu, aspoň v hlubinách. První strážení, byť sebe lehčí, nalehne vždy větší tíhou než štěstí může překonati, a prorazí až na dno našeho blaha jako olovo, které padá do vody. Ryno a Hermangarda milovali se ještě s toutéž všemocnou plností, ale bylo mezi nimi něco, o čem nemluvili. Pro dvě srdce citlivá, která pila z kouzelné číše důvěrnosti, nic není tak hrozného jako tato muka. Hermangarda hleděla okem upřeným na hrot meče, stále visícího nad jejím srdcem, který byl snad jen přeludem meče . . . dostane se jí však někdy něčeho, čím by se ujistila o skutečnosti vidění, které ji strašilo? . . . K trýzním zdání přidávala se úzkost. A Ryno pronikal myšlenku, jež trápila duši jeho ženy, a on nemohl ničím ulehčiti tomuto myšlení; nechával ji v něm. — Přece se pokusil uspatí je a zkolébatí v nesčetných výrazech lásky, která nepotřebovala žádného úsilí, by byla výmhvna a upřímná. Jest pravda, že nevynalézal. Byl dále Rynem, byl dále zamilovaným, pokorným ctitelem, roztomilý vroucností milostných projevů a svrchovanou vášní, již planul šest měsíců, aniž kdy barvy této lásky byt jen pobledly! Nebylo však dosti, že dále byl vším tím, když nemohl vystoupiti

výše, což nestačilo, že se vznášel v tomto ohnivém etheru, by vlil zapomenutí do opojení, do srdce ženy, kterou miloval? Běda! nikoliv, toho nebylo dosti. Proto také myšlénka, kterou uchovávala v nejbezděčnějších sdílnostech, bolest v záhybech její běloskvoucí duše, na dně tohoto kalichu dýmajícího vůněmi, stále pro něho plného osvěžující vláhy, vrhala i na nejvroucnější laskání Rynovo jakousi melancholii, jejíž smutný půvab byl aspoň Hermangardě něčím novým. Těšila se z něho jako z nějaké macerované rozkoše. Vdechovala s plamennou touhou mystiků výrony toho květu, pozůstalého na větvích trnitých, které jí do krve rozdíraly nitro. Jsouc však otrokyní žárlivých myšlenek, jež vznítily výjev zahlédnutý na Stráži a jež se nejasné a zmatené zadrhly v jejím pobouřeném srdci, vysvětlovala si tuto melancholii, a vysvětlení, jež si dávala, bylo pro ni zřídlem nových trýzní. Mýlila se? Byla jen *ona* v tomto smutku Rynově, jenž snad byl pocítováním meze v šťastné lásce a který dodává jejím slastem, příliš záhy konečným, hlubokou a žízňovou vroucnost ani nevím jaké zoufalosti? Minulost, snad jiná žena, ta *Rudd*, ten krvavý meteor, jenž najednou šlehl po nebi jejího blaha, vše to nebylo ničím v této melancholii, vyplývající snad z nových žádostí, výčitek, lítostí, a ano! z jakéhosi zbytku lásky, ale lásky, která již již odumírá? Hle, co si říkala s hořkostí, halíc se v stravující snění. Uvědomoval ji nadpřirozený útlocit žen, které milují? Nebo Ryno, jenž zůstal opravdu jí hoden, nebyl smuten leč proto, že jí nemohl vrátiti klidu, který byla ztratila?

To bylo alespoň pravda, že nevyhledával Vellini. Kam odešla, když ji opustil na skalce? Jaká byla její poslední slova? Slíbili si, že se zase uvidí? Byla opět mezi nimi pronešena onasbohem, ta stará sbohem, jichž se Ryno tolik dovolával, a vztýčena mezi nimi jako přehrada? . . . Kam se poděli, když paní de Marigny dostupovala plošiny zpuštěné věže? Ryno to bezpochyby věděl, a co věděl, diktovalo jeho chování. Líčil na několik dní, že nevycházel, nebo vycházel se svou ženou. Odpovídal na její němé žárlení tím, že jí už neopouštěl.

Ostatně zima, každý den o krok se blížící, čím dál tím více omezovala jejich procházky. Nevidali již skoro mořské krajiny, kterou tak často probíhali, leda okny svého velkého salonu. Osvětlována jsouc nebem obyčejně šedým a nízkým, které stěsňovalo odevšad jednotvárnou rozlohu, ladila se dobře k stavu jejich duší. Bylo to pochmurně zatažené nekonečno jejich lásky! Již její nesmírnost měla starostlivé zbarvení. Brzy vítr, který zaléhal do této zátoky, fičel tak ostře, že bylo třeba zřít se výklenku i skalky. Spokojovali se tedy, že sestupovali, když nepršelo, po schodech zdí dvoru a několikrát obešli rychle přístavní pobřeží nebo po sypčinách, kde se nezdálo, že by tam kromě živlů co žilo. Vstupovali tedy do toho období venkovského života, jehož paní d' Artelles a markýzka se bály, a jehož oni zase naopak si přáli a po němž toužili s důvěřivou odvážností lásky. Chápete, proč. Kdož se milují, jak oni se milovali, když přišli na tento břeh, nejraději by bydleli v nedělitelném bodu prostoru, aby si byli blíže.

Zima, která jest drsnější v Carteretu než kdekoli jinde, hlodala takřka půdu kolem nich. Nemohli se již na ni natáhnouti. Příroda je zaháněla blíže k sobě a říkala jim: „Stačte si!“ Ah! příroda jest dobrá matka. Právě místo lásky není opravdu než na venkově, v zimě, když nemůžeme již paty z domu vytáhnouti a když země, dřímající a příkrčená ve svém loži jinovatkovém, nemá již, by vám jich nabídla, těch povyražení a té podívané, jež pro příliš úzkostná svědomí povznešeně se milujících jsou skoro zpronevěrami. Právě tehdy, v nejodlehlejší části osamělého domu, kde se milují, tvoří se podivuhodná usebrání a nevyčerpatelná pokojnost v úkrytu ode všech dotěrů světa a pod požehnanou ochranou nepohod a špatných cest. Domácí krb se soustřeďuje. Kout u ohně stává se celým domem. Tam se žije a tam se ohřívají, sedíce oba na téže pohovce, nábytku to vynalezeném láskou, mezi sblíženými blanami lakovaných zástěn, jež zdvojují teplo zadržující je, a vrhají o stín více na tělo, o tajemství více na myšlenku! Tam se živí a zásobuje snění očekávajíc cvrčka, tuto cikadu krbu člověkovu, který zpívá v teplém popelu jako cikada léta zpívá v obilí ožíhaném sluncem, a dále, venku, za průhlednými hradbami oken vyje vítr od severu ve výmolech skal, tabule bičuje déšť až se práší, a ticho (neboť ticho se slyší!) svislého sněhu, jenž padá pokojně s nebeských slemen jako prach nějaké labutě, oškubávané rukou skrytou v oblacích. Všechny tyto eolské hudby vzdychající a úpějící přírody kolébají duši a uspávají ji jako ve visuté rohoži harmonií. A to jest

toliko část našich dojmů! V tomto oválu, kresleném zástěnou, v tomto koutě u ohně stále hořícího, stále vyzařujícího, milovaná žena nabývá výrazů a odlesků, jež dodávají její kráse vzhledu nikdy nepoznaného. Denní světlo pod trojitými záclonami sotva vniká do příbytku. Tlumené jasy zápasí a znikají v koutech salonu, jehož bílá poprsí noří se do stínu. Všechno světlo vychází z kamen jako ze své svatyně. Hned skvělé a radostné se zvuchým plamenem praskajícího a zmírajícího chrastu z vinné révy, jemuž se říká *manželská radost*, by se tím naznačilo teplo a pomíjející veselost; hned chmurné a přece vroucí, s pracným vzplanutím dubového polena, zbarvuje odstíny, tak rozdílnými v jejich jednotné barvě, drahou hlavu, že by se řeklo: rozličné tahy mnohých štětců. V klíně tohoto polostínu zrůměněného plamenem očí *čarovné* mají jiskření chameleonu a rubínu, jak je Starobylá Tradice propůjčovala umírajícímu delfínu. Zlaté vlasy, pouto našeho života, bronzují se nebo rudnou . . . Oživená líčka jeví postupnými přechody celou stupnici barvy lásky, od vzdušné a něžné růžové až k nejhlubšímu purpuru; a směje-li se nebo se usmívá královna našeho srdce, plamen ještě perlí krůpějku sliny pleťovou barvou na vlhkém smaltu jejich zardívajících se zubů. Ah! pro bytost láskou k sobě planoucí, jak dni zimní, tyto tak dojemné poloviny nocí, jak líbezně plynou v těchto zahálčivých, snivých, modloslužebných kontemplacích, v tomto záření krbu! Nikoliv, nic se nevyrovná této něžné lásce, choulící se v saloně dobře uzavřeném a plném výdechů dvou

bytostí, jež se pronikají pohledy a všemi fluidy dýchání, neboť kůže oddychuje jako plíce, a jež přistihne večer v této vlažné lázni lidského vzduchu, vyřinulé z jejich niter, která je ztopí v omamnou malátnost jakési asfyxie rozkoše!

Marigny a Hermangarda pohřížovali se do tohoto života vniterného, ale tyto dni, zhuštěné mlčením a samotou, byly brzy jako zbytky po vylití essence, jež se hledá na okraji vyschlého flakonu. Vnikl již atom neviditelného jedu do těchto olejných a diamantných krůpějí čistého toho krystalického nektaru, jež čerpali na svých rtech. Myšlénka, která se neříká, tato černá skvrnka, již nejzdravější a nejsilnější důvěrnosti mohou umřítí, začínala žíhati hnilobným zbarvením toto blaho, hořký a palčivý kržek plodu, který byli dychtivě snědli. Této utkvělé a přece pohyblivé myšlénky nezaplašovala ustavičná přítomnost Rynova. Hermangarda sedíc u něho cítila, jak krouží v jejích žilách, jak leskne se v jejích očích, zmírání na jejích rtech, mnohokrát oběhne její bytostí jako krev vytlačená srdcem, která se zase v srdce vrací. Ryno to dobře viděl. Mohl říci každou minutu života, v kterém ústrojí této ženy, tak tajemně zasažené, probíhal nebo se srážel subtilní jed, který padal z jeho, z jeho ruky! Toto skrývané utrpení, které všemu vzdorovalo, vrhalo mu často v srdce pronikavé a krátké pocíťování hněvu. Tehdy znaje svou moc, vyvolával ji, hotov jsa si s ní posloužit, hotov jí zneužít. Jsa bohem této ženy a touto ženou, dával vystupovati a valiti se ohnivému oceánu laskání na

tuto skvrnu, které tento příval neodnášel, které nesmýval a která zůstávala jako krev na ruce lady Macbethové. V těchto chvílích (budou se tomu diviti ženy čisté?) Hermangarda nenastavovala jako jindy svých prsou této smřšti. Nevyjadřitelný poplach všeho citění její bytosti zadržoval ji, že se nevrhala na srdce svého manžela jako bojácné ptáče, jež by choulilo svou hlavu pod jeho křídlo. Nevyrvala-li se z toho, to proto snad, že byl vždy Rynem jejích snů a jejího manželství, ale, můj Bože, kde jest blaho lásky, když pochybnost se nám vtírá a třese se o upřímnost laskání?

Tato pochybnost vše znemožňovala. Velmi ji pokoušelo napsati babičce, co jí leželo na srdci. „Ale pročpak, říkala si, kaliti mými nejistotami poslední dny výborné té ženy, jež jest šťastna toliko mým štěstím?...“ Tento zbožný soucit ji zdržoval. A přece veškerou mladistvostí své duše a všemi smrtelnými úzkostmi žíznila po důvěrnosti, a žízeň ta neměla býti uhašena. Chmurná vyhlídka takového útlaku bez mezí sužovala ji. Trpěla jím více než kdy jindy jednoho dne, když zůstala sama na zámku. Pan de Marigny, jenž nebyl již z domu několik týdnů, dal si osedlati koně a jel do Barnevillu pro listy, jež čekal z Paříže. V nynějším naladění její duše něco tak prostého, odjezd a nepřítomnost jejího manžela na dvě hodiny, působilo Hermangardě neuvěřitelné svírání srdce. A přece nechtěla se tomu vzepřít! V jiné době (říkala již: v jiné době!) bylo by stačilo, by zašeptala lichotné slůvko „Zůstaň“, a on byl by zůstal. Když ji objal ve chvíli odjezdu, nijak ho nezdržovala,

a on odešel říka, že se brzy vrátí, neboť Barneville jest tak blízko! S sebou ji vzítí nemohl. Byla nemocna od počátku těhotenství, o němž, pravda, ještě pochybovala, a lékař jí zakázal jakoukoliv únavu. Ostatně padala poněkud mlha.

Zůstala tedy sama na pohovce, bez něho jako vdova, v koutě u ohně, na svém navykším místě, jevišti tak něžných důvěrností tohoto němého dramata tak smutného, jež se bez ustání do nich mísilo. Statečně vzala jehlu a vyšívání a pokoušela se, věnujíc se práci, přemoci pohnutí, které ji zdolávalo. Sklonila čelo, těžké sněním, na své ruce královské krásy, jež se snažily udržeti své křehké dílo . . . Ale práce ženské daleky jsou toho, aby mysl rozptylovaly, jen myšlení soustřeďují. Kdo je někdy pozoroval, když se zdají nejvíc zabrány do trpělivých a křehkých nesnadností nějakého stehování nebo dodělavky nějakého květu nebo věncoví, snadno mohl čísti jako na plně rozevřených stránkách v jejich pohybech a v jejich držení těla mnohou báseň skryté bolesti, smavé naděje, tajemné žádosti. Schýlený obličej uniká, ale ruce mluví. Tahají jehlu pohyby tak hbitými nebo tak loudavými buď k prsům nebo stranou; mají zvláštní způsoby, jak přestřihovati nit, ztřeštěné, omámené, snivé, odevzdané, odhodlané, rozhodné, velitelské, kruté, rozhněvané, zdráhavé, třešoucí se, obratné jako vtělená bystrost, nemotorné jako pohnutí! Tomu, kdo má smysl pro tyto neomylné objevy, jest zřejmo, že nešíjí nebo nestříhají v hebkých plátýnkách, jež drží v rukou, nýbrž ve své duši.

Hermangarda nenalezla tedy v tomto svém díle, co v něm hledala. Měla to věděti. Což neměla v šedém a růžovém budoaru ulice Varennesské koberce, jehož všechny květy, vyšíváné v jejích posledních dnech dívčích, byly tolik zaujaty láskou? ... Markýzka smějíc se říkala těmto květům, do nichž při srdci otevřeném nebo zavřeném vlévala její vnučka tolik myšlenek: *Akrostichy pana de Marigny*. Totéž, dnes však ve smyslu bolestném, konala s přesností zákona. Hermangarda utíkala svým myšlénkám a upevňovala je před svými očima pod každým stehem. Proto také pohnutí vzrůstalo. Těžké slzy, které se neřinuly po chvějící se oblosti lící, poněvadž měla hlavu schýlenou, padaly s řas na ruce a na vyšíváné věncoví. Zapomínala je utírat. Jiné se vyřinuly, potom ještě jiné ... Konečně nevidouc již na práci, stržena, překonána stoupajícím přívalem této záplavy slzí, upustila smáčené ruce na kolena, zvrátila hlavu na opěradlo pohovky a oddala se tomuto poryvu pláče jako jistí ptáci se napájejí, když jich nikdo nepozoruje.

Takhle tedy štěstí končí. Zůstala dlouho v této čivní mdlobě pláče, poněvadž však noc přišla rychleji, neboť byla mlha a ta houstla venku, a že její komorná vešla připravit lampu, chtěla před ní skrýti zpustošený svůj obličej, i odstoupila k oknu, by o jeho tabule schladila své žhoucí čelo. Shledala, že ledový opar skla působí konejšivě na duši. Pohlédla ven, zda se nevrací; ani vidu ani slechu o něm. Mlha se zdvihala na pobřeží tam za přístavištěm. Zakrývala Barneville a Riviery a

stavěla se jako zeď ze šedého alabastru, neprostupná oku. Toliko mezi přístavištěm a zámekem bylo možno ještě rozeznati předměty a odhadnouti vzdálenosti. Bylo viděti tu a tam po náplavišti několik lodic na suchu. Nepříznivé povětrí minulých dnů přimělo je, že se uchýlily do zátoky Carteretské a očekávaly návrat přílivu, aby je zase odnesl na moře. Mezi těmito lodicemi, jež tigrovitě žíhaly žlutý písek černou barvou svých kýlů, byla jedna loď, krásnější a silnější než ostatní, a již Hermangarda měla z dálky za brigu. Neležela zpola na boku, očekávajíc vlnu, která by ji vztýčila, nýbrž stála vzpříma, jakoby byla na kotvách v plném přístavu. Vůkol bylo více osob a byl rozdělán velký oheň na tři kroky od její paluby. Co to bylo za loď? Co dělali tito lidé, proskakující nejasně z mlhy a prvních stínů noci? Hermangardě zachtělo se, že půjde Rynovi naproti až k nim. Zmíněná loď nebyla příliš daleko od brány velkého dvora. Chlad ostatně, jehož dobrého vlivu zakoušela na svém čele, jež byla opírala o tabule okenní, odvane s jejích očí palčivý úžeh slzí a zabrání Rynovi, aby neviděl, že příliš plakala. Hodila na sebe kožíšek a vyšla s Titanií, neboť Marigny vzal Titana s sebou.

Podívaná, která ji přivábila, byla pozoruhodná a téměř neobyčejná, ač ji lidé tohoto pobřeží jistě častěji mívali. Nemýlila se. Loď, kterou měla před sebou, byla opravdu briga lepě a statně stavby. Dva lodníci, jeden v šedé kazajce a druhý v pruhované kamizole byli zaměstnání tím, že natírali dehtem její silnou kostru, jež

utrpěla odřeniny od ostrých hrotův úskalí. Dehet se vařil hustý, mazlavý, v kotli, postaveném na třínožce, již olizovaly a věnčily plameny ohně z nahnilých prken a dužin starého sudu. Plavčík, sedící na zemi, udržoval tento oheň, který zářil v planoucí a zruměnělé mlze, jakoby do ní házel klče světla. Kolem tohoto ohniště na volném větře bylo několik osob v rozličných drženích těla, sedících nebo stoje, zevlounů z pobřeží, pro něž objevení se cizí brigý bylo událostí. Hovořili nenuceně mezi sebou, zatím co lodníci a plavčík, neznalí jazyka, jímž se mluvilo kolem nich, konali svou práci mlčky, s důstojnou vážností vlajky, jež jich chránila. Byla to vlajka španělská.

Paní de Marigny zůstala chvílku v pozadí, by pozorovala a slyšela okolní skupinu, tak pohádkově osvětlenou.

II

BÍLÁ KAROLINA.

— U svaté Barborky, Capeline, příteli, pravil otec Griffon, kam naše paměť sahá, dávno už nebylo v našem přístavě tak kabrňáckého plachetníku jako tento chlapík! — Eh! otče Griffone, to vám hrá v žilách? ... odvětil sběrač krabů, k němuž to povídal; starý Triton s umaštěnou vestou, jakoby ji byl namočil do rybího tuku,

a jenž seděl na své nůši pokryté vlhkými chaluhami, co byste pak říkal, kdybyste ho viděl polykati uzly za toho dobrého větru, jak jsme jej viděli Petr Caneiller a já,¹⁾ přistoupajícím moři. Chytali jsme smačky pod dunami. Zahlédl jsem jej před Jersey, jak uhání ke Carteretu, utahuje plachty. Letěl jako do pekla! Myslil jsem, že se rozbije jako z porcelánu o úskalí, ale projel plavně mezi majáky a dostal se až na konec přístaviště jako ženich, vstupující do kostelní lodě o svatbě, a přece zubatiny jej pohladily po bocích, a uhnal si modřiny, a oškubaly s něho trochu výstroje. — Houby! odpověděl starý námořník. Co je to dvě nebo tři odřeniny tu a tam na takový kыл? A položil naň širokou ruku, jakoby hladil na prsou nějakého živočicha. Ah! dodal s nadšením, budiž požehnána matička Boží Delivrandská,²⁾ že dovolila starému Griffonovi, aby ještě, než docela oslepne, uviděl loď, která by mu připomněla staré časy, když sám sloužil na *Naděži*, pod velkým komthurem de Suffren. — Eh! eh! otče Griffone, *pansky* se vám na ní nedařilo, vskočil mu do řeči posměšným tónem sběrač krabů, používaje oblíbeného slova starého námořníka, když vyprávěl své dlouhé příhody v zimních večerech. — Ne, odvětil lodník, tam nebylo *pansky*! Byly to krušné doby. Byli jsme však mladí. Měli jsme oči, které viděly jako dalekohled kapitánův, a ruka byla jistá. Válciti, honiti se po mořích s oním vzteklounem de Bailly; a bylo to ještě lepší než býti trosečníkem na

¹⁾ Nářečí Cotentinaké překládáme spisovnou češtinou. Jen tu a tam dovolujeme si hopatrná úchylky.

²⁾ Vesnice u Caen, u moře: někdejší slavné poutní místo Mariánské.

písku, jak mne tuto vidíte, jenž pojde některého rána jako stará vydra. — Trúfám, pravil v to žebrák, zcela shrbený věkem a protáhlý pod svým pytlem, jenž postrkoval ob chvíli hořící duhy pod kotel koncem své kované hole, že od Bílé Karoliny nebylo viděti pravého mořského korábu, jenž by až k nám zabloudil? — Nemluv o Bílé Karolině, starý pobudo! okřikl ho s velmi upřímným pocitem hrůzy starý rybák na nůši, jež Grifon jmenoval Capelinem. — Musím lovití dnes v noci na moři za odlivu, a nerad bych, aby se mi zjevila v téhle pekelné mhle. Přineslo by to neštěstí mému lovení a nechytíl bych ani jednoho kraba, jež by se hodil aspoň k snídání hospodským služkám. — Straší tedy pořád na pobřeží? vece pytlonoš, jenž bydlel dále od moře. — To je otázka! pravil krabólovec. Potom se rozpaľuje: Což jsem hovado! Arciže, starochu. Je vidět, že jste až od Svatého Mořice? — To ne! bránil se chudás. Jsem ze Sortoville - en - Beaumont, z dědiny Lubée, zrovna naproti Carbonnelu. — Jakýž pak rozdíl, sklidil ho krabař, Sortoville - en - Beaumont nebo Svatý Mořic! Když se válíte ve svých barácích, nemůžete arci vědět, co se děje v meduních Portbailských u Carteretu. — Ah! nemyslete, že tu nejsem doma a v každém počasí, vece žebrák, vzpřimuje se pod svým pytlem s pýchou tuláckého všudybylství na všech těchto březích. Něco jsem se naplahočil po vašejch žebráckejch meduních, tak nepohodlnejch pro mé ubohé dřeváky, s jejich pohyblivejma pískey. Nikdy však jsem ji nepotkal než jednou, tu Karolinu! a na mou duši! bude tomu již

patnáct let. . . Opravdu! patnáct let, opakoval hledaje ve své staré paměti jako starožitník v sežloutlém pergameně. Tehda nebylo jednoho domu na celém pobřeží, kde by se o tom nevykládalo, totiž o Karolině. Bylo to v sobotu. Pamatuju si to, jakoby to bylo včera. Ubíral jsem se do Portbailu vyptat si nějakou tu kůrku z tejdna a přespat tam někde na zejtřejší trh. Opozdil jsem se trochu u Bonnetarda pekaře, jenž byl taky krčmářem a prodával pokoutně mest, v Barnevillu. Královskéj mest, pokyvoval s melancholií, jakého jsem od té nepil ani čtvrtčku! Ah! ten večer nebylo počasí samá mlha jako dnes. Bylo jasno v meduních jako v zrcadle. Měsíc byl tak žlutý a tak svítil jako měděné mísky, tančící u dveří holírny. Bylo mi u srdce radostno. Nemyslel jsem na nic: neboť bylo velmi pěkně. Nebylo to s člověkem ještě takové, aby mušel umřít hladem v té neb oné struze jako dnes nebo zítra. A tu najednou mezi Rivierami a větrníky Svato- Jiřinskými, kde se vzalo tu se vzalo, cosi bílého, co se pohybovalo a mávalo jako prádlo v zahradě, a povídám si sám u sebe: Byla by to Karolina? — A na mou duši! jak jsem pokřtěnej a jak se jmenuju Loquet, byla to ona! Byla vysoká a bílá jako nějaká Mille-Lorain¹⁾ u prádelen Fierவில்leskejch. Pustila se ke mně přes ploty, strom nestrom, vzpřímená jako tuhle má hůl, dodal vsazuje svůj kovaný čagan do písku s gestem

¹⁾ Mille-Lorainy! pověra toho kraje. Jsou to víly. Zpívají v noci bíle oděné, na kólesou, na uhlezených kamenech prádelných nádržek. Prý je lze viděti za měsíčního svitu klečící v kruhu kolem třípytící se vody. Když opozděný chodec vstoupí na lučian, na níž se hloubí prádelna, zastavují ho na schůdcích a mají ho k tomu, by ždímal jejich prádlo; špatně-li ždímal, zpěrážejí mu ruce.

dojemného malebna. A slova nepromluví. Já šel s hlavou sklopenou pod svým širákem. Slýchal jsem z mladých let od jedné staré přadleny, veliké Johanny, kterou každéj měl za vědmu v celém Sortôvillu, že člověk nemá nikdy první promluvíti na Strašidla, nechce-li do roka umříti. Jdu a jdu, ale ona se mnou tak rychle jako já. A nepustila se mne až u prvních domů, pod Portbaillem. A to je celá příhoda! dodal, hodiv očima jako na zakončenou po svém posluchačstvu. Někteří tvrdí, že nikdy nerozmlouvají a že nikomu neškodí. A přece když se jich člověk loktem dotejká, není do smíchu, na mou duši ne! Starého Hledejchleba jako já hned tak něco nepostraší, ale ať čert mi navorá v bříše na celej lán řepy, necítil-li jsem celou tu dobu, co byla u mne, jakesí studenej pot, kterej mi promočil záda až k mejm přesejpacím hodinkám. — A co je to za Karolinu, otče Griffone? pravila Hermangarda, vyšedši z mlžné hustiny na okraj osvětleného kruhu a vkládajíc ruku v rukavičce na těžké rameno starého námořníka. — To je paní ze zámku, dcera markýzky, řekli si šeptem a mrknuvše na sebe žebrák a sběrač krabů. A pozdravili ji s nepodlízavou uctivostí lidí smělých a opravdových. — Ah! Karolina! paní šlechetná, pravil starý námořník vstrčiv velkolepě ruce do kapes ošumělého kabátu z modrého moldonu, kolébaje se na svých bočítých nohách, do oblouku jako klepeta homáří, jakoby cítil stále kolísání moře pod nohama, Karolina! to byla válečná briga jako tato, která se zastavila, už tomu hezky dávno, v našem přístavu. Povídáte, že je tomu patnáct let,

vy s pytle, a já vám řeknu, že je tomu už více než sedmnáct; neboť to bylo v době mého třetího návratu z Goy, a ačkoliv jsem nebyl tehdy, čemu se říká neo-peřeně kuře, přece mi chyběly ještě brky! a moje dobrá matka ještě žila. Ano, jak Bůh nade mnou! je tomu přes sedmnáct let. Briga ta plula z moří severních a byla Dánská. Byla na ní dívka, již jsem viděl dvakrát s důstojníky v hospodě u *Kouřického Námořníka*, tam nahoře Carteretské ulice, kam chodili na pekelné reje při rumu a kořalce a hrat karty, zatím co mužstvo spravovalo pohmožděnou ubohou tu brigu na témže místě jako tato. Byl jsem už tehdy jako dnes starým mořským vlkem, jehož osmahlá kůže vzdorovala oku mladých dívek, otužilý proti tomu hříchu, a zjezdil jsem už všech na moře a vytloukl všechny přístavy světa; ale, při věčné spáse mé duše! nikdy jsem neviděl něco takového jako tato holčička, a nikdy jsem na ni nezapomněl. Vidím ji stále! Představte si, paní moje krásná, dítě šestnáctileté, něžné jako jemná perlička, a bílé jako albatros, veledílo Pána Boha, jakže! štíhlý kuželík ze sloně, jako je dělají námořníci v Dieppu, útlá a křehouňká, že byste ji rozbili v ruce, kdybyste se jí silněji dotkli. To nebylo, sama uznáte, na cesty s námořníky, lidmi z ocele a provazů, kteří vně kázně hulákají, rouhají se, opíjejí se, perou a, s odpuštěním, hoví lāsce jako nejnezkrotnější hověda tohoto zkaženého světa! Ubohá Karolina! . . . důstojníci a celá lodní posádka jmenovali ji jménem své loď. Kdož ví? snad pojmenovali loď jejím jménem. Ať tak nebo tak, abychom to zkoncovali, pra-

vda je, že jí vydlabali na před bílou postavu, která se jí úplně podobala. . . z jejíž tváře bylo možno čísti, jak se nudí, že musí bez ustání brázdit vlny bradavkami svých ňader, zrovna jako ona poslouchati jejich opilé výklady v kouři dýmek a při punčovém plameni! Nikoliv, ta nebyla stvořená, aby se potloukala s námořníky, a přece s nimi zůstávala! Na lodi byli skoro všichni do ní zbláznění. . . Byli jak okouzleni tímto ubohým sněžným vločkem, který si nesl do všech zeměpisných šířek jako kousek své země. Ona! ona nemilovala žádného, ani kapitána. Povídalo se, že tesknila po vlasti. Bylo to jednou večer, v den Nejsvětější Panny; celý boží den vítr buřácel a přšelo jen se lilo; briga již spravená stála na kotvách; z ní však doléhal na pobřeží strašlivý křik. Rdousili se na lodi pro bledé to dítě. Kapitán zuře žárlivostí na jednoho důstojníka své lodě, vyzval ho na souboj na život a na smrt. Bilí se v mezípalubí při pochodních a to lodními sekerami. „Důstojníku, tak mi vypravoval jeden hollandský námořník, který sloužil na brize a s nímž jsem se seznámil v těchto dobách na Javě, byl osekán jako strom, když se poráží, větev za větví všechno údoví, a když nezůstal než jakýsi pahejl z celé mrtvolky, rozvzteklý kapitán stoupl si naň a jal se ho otesávat svou sekerou jako tesař teše trám.“ U duše ďáblovy! v kapitánovi se rozběsnili všichni rohatí, neboť dva dny potom dal vynést v noci dvěma černochoy, jež si přivezl z Virginie, bílou Karolinu na příbřežní sypčiny a, ať je Bůh zatratí i jeho! srdce tvrdá a nelitostná! za živa ji v píscích zasypali. — Ah! jaká hrůza!

děla paní de Marigny s odporem. A na kterém místě pobřeží, ó těch oblud! pohřbili nešťastnou tu dívku? — To se právě neví, pravil otec Griffon. Celníci tu noc, tak aspoň vyprávěli, prý ani nic neviděli, ani neslyšeli na náplavišti, ale kdyby takhle chudáci rybáři skrývali nějaký ten balík pašeru, to by byli vylezli zatracení ti šťárali ze svých kletých jezevčích děr. Já a mnoho jiných jako já hledali jsme dlouho místo, kde ji zasypali. Nikdy jsme nemohli nic vypátrati. Hle proč, jak říká pan farář, vrací se v jistých dobách ročních a žádá o hrob v posvěcené zemi. Co se týká brigý, která se jmenovala jak ona, rozvinula plachty a odplula za přílivu den potom. A od té doby nikdo o ní neslyšel.

...Hermangarda však neposlouchala již otce Griffona. Její pozornost byla zaujata čímsi vyšším než bylo dojemné vypravování starého námořníka. Přiblíživši se ke skupině kolem ohně, zpozorovala hned u spodiny brigý osobu, která na ni hleděla se zvláštním výrazem a která seděla na stočených provazech. Tuto osobu považovala zprvu za některého důstojníka lodní posádky, jemuž bylo uloženo dávat pozor na práci lodníků. Její útlé tělo (jak se zdálo) jako štíhlé a mladistvé tělo nějakého aspiranta, bylo zahaleno od krku až k patám do šedého pláště se skládanými záhyby, a její hlava byla pokryta čapkou z voskovaného plátna, na pásce zapnutou pod bradou, jak ji nosívali námořští důstojníci. Ta čapka, poněkud sešinitá na ucho, tvář vážná, nevšimavá a starostlivá, zahlédnutá ve stínu a v dýmu doutníka; ta plet, v níž černá krev, ze široka podejitá

žlučí, hlásala velikými rysy, že náležela téže národnosti jako lodníci, osmahlí synové slunce, kteří dehtovali svou loď; to neurčité pýří nade rtem, kouř v kouři, sametné odlesky nad koutky a ten pohled hluboké černě, jenž často vystřelil zábleskem ze dna svých temnot, vše to v celku působilo na okamžik podivným omámením na paní de Marigny. A přece si vzpomínala nejasně na tento tragický obličej. Kde jen ho viděla? Zpozorovala jej, pravda, v kočáře paní de Mendoze, když přijížděli po mostě u Haie - d' Hectot. Setkávala se s ním tu to pod mužskou čapkou, zpola skrytým, zpola osvětleným. Kterak jej mohla poznati? Nepoznávala ho. Byla to neurčitá vzpomínka, a to bylo vše. Zalétal jako bláznivý paprsek v pozornost, již věnovala otci Griffonovi a jeho vypravování. Na neštěstí, když námořník dokončoval příběh o Karolině, Titania, která sháněla v dlouhých okruzích v mlze jako všichni psi dlouho zavření, potom najednou puštění na volný vzduch, vrátivši se k ohni, před nímž stála Hermangarda, vrhla se s křečovitou radostí na šedý plášť, který, rozlobený tímto bláznivým lisáním, pohnul se velitelským posuňkem a vzkřikl na čubku hlasem plným hněvu tato španělská slova, jež Titania jakoby chápala, jimž však Hermangarda neporozuměla:

— Afuera, perro di diablo, afuera!¹⁾

A rozpráhla se rukou. Plášť, rozhodiv se tímto pohybem, pootevřel se, a paní de Marigny mohla zpozorovati šat s oním šarlachovým kostkováním, jenž se ji

¹⁾ Táhni, pse ďáblův, táhni! Tak se ve Španělsku nadávalo Židům a Maurům.

mihl na Stráži. „Titanie! zvolala hlasem užaslým a již plným úzkosti, Titanie!“ Ale Titania lehla si k nohám své bývalé velitelky, hluchá k hlasu, který ji volal, bez hnutí, skoro ve vzpouře. Uvěříte tomu? Srdce paní de Marigny, která nevěděla, odkud byla Titania, bylo probodeno touto neposlušností. Zdálo se jí, že co ještě bylo věrnosti v tomto ušlechtilém zvířeti vždy věrném, obrátilo se pro ni ve zradu.

— Otče Griffone, pravila rozrušená, ohromená, ale ještě dosti se ovládající, by snížila hlas a zatáhla námořníka stranou, nevíte, kdo je ta žena, jež sedí na stůčce provazů tam u lodě? — Ta! pravil Griffon s podivem, který mu připravila otázka paní de Marigny, vy ji tedy neznáte, a přece kde kdo už ji zná v okolí. Ah! to není bílá Karolina! to je *Maurikoda*¹⁾ z *Rivier*, jak jí říkají děti tam dole. Známa jest jako Španělka od té, co sem připlula tato loď, neboť mluvila španělsky s námořníky a já, jenž jsem pochytl trochu z jazyků všech zemí na všech březích, rozuměl jsem, jak jim říkala, že jsou krajané. Než briga připlula, nevěděl jsem o nic více než ostatní, kdo to je, ačkoliv jsem se dověděl, že jest z daleka a z horkých zemí, neboť slunce jí napsalo na tvář čerchmantsky zřetelný křestní list, snadnější na čtení než kdyby se chtěl vymazati. — A co dělá v Rivierách, pravila Hermangarda, zvědavostí zrovna supající, a kterak tam přišla? . . . — To právě se neví, odvětil tiše otec Griffon. Jistě přišla po suchu, neboť už hezký čas tomu, co se ubytovala u Bas-Hametů na kopci, a až na

¹⁾ Podle smyslu asi Moufentinka.

tuhletu brigu žádná loď, leda pobřežní bárky, nepřiplula do přístavu od záříjové rovnodennosti. A co dělá, zrovna tak. Nikdo nic neví. Někteří tvrdí, že nemá v hlavě vše v pořádku. Často ji potkáváme osamělou na příbřežních skalínách a na sypčinách. Někdy vyjíždí na lov s okolními rybáři. Berou ji s sebou na svých ořechových skořápkách, ona je hostí za jejich námahu královskými porceny kořalky a tabáku. Sama posuďte, třeba-li jim něčeho lepšího. Ostatně na moři není nijak na obtíž. Povidali mi často, že sedí celé hodiny, loďka se kolísá a ona sedí jako tady na těch lanech, nikdy na nikoho nepromluvívši a stále kouříc.

Paní de Marigny přiblížila se zase ke kruhu, jenž její přítomností zmlkl. Výkladem starého Griffona jen ještě hlouběji byl pohroužen hrot ostré zvědavosti jako jehla skleněné sondy, která se zalomila do rány, a kterou od výjevu na Stráži nemohla nikdy vytáhnouti ze své duše, aby s ní nevytrhovala i duši. Jedním z oněch žravých hnutí, přirozených u bytostí, které trpí, a čeho odsouzení na smrt dali často příklad, zoufale pasouce se očima na nástroji své popravy, popošla vpřed, by pozorovala s hroznou dychtivostí tuto ženu, chmurnou jako hrozbu, toto mračno plné blesku, jenž jí měl třesknouti do srdce. Tu si vzpomněla určitě, že ji viděla, že přejela mimo ni v jeden den rychle, ale zřetelně v kočáře paní de Mendoze, sedíc vedle této ženy hasnouce, která umírala ubita Rynem. Vzpomněla si na vzrušení, jež se ho zmocnilo, jeho... při tom pohledu... na onen cval, podnícený hroznou zamyšleností, do něhož pobodl

svého koně vyjížděje z Barnevillu, . . . Pobouřena těmito vzpomínkami, s úsměškem vyčítala si uvnitř s krutou ironií, že uvěřila hloupě vlivu nějakého strašidla, když vedle toho přízraku, jenž se již již chýlil do hrobu, byla žena, která žila. Její krásný obličej prozrazoval příliš všechna tato hryzení její duše. Byla bledá, svraštělá, tetelící se. Její modré oči, svítící výrazem, jakého nikdy nemávaly, oním leskem očí, jež bývají tak strašlivé, když se v jejich blankytu zapálí fosfor krutých hněvů, padaly přes oheň, který mezi nimi plápolal, na tuto ženu tajemnou, které nenáviděla nevysvětlitelnou záští a která veškerou odvetou vysílala k ní jeden z těch dlouhých pohledů lhostejných, klidných, usnulých v jejich černém světle, jak často tygři pohlízejí svými šikmými zlatými zornicemi. Hrozný souboj, tyto dva pohledy!

Pojednou zařehotal kůň a muž na něm vynikl z mlhy.

— To je p. de Marigny, pravil otec Griffon.

Byl to opravdu on. Poznal svou ženu. Zastavil koně krátce za ní, a brzy objal jedním pohledem lodníky pracující kolem lodi při svitu ohně hořícího pod kotlem s dehtem, plavčíka, rybáře, žebráka, starého námořníka Suffrenova, a ve stínu lodě, vztýčené na svém kýlu, sedící Vellini, která kouřila. Marigny se svého koně, na němž se vyjímal jako římský voják, přihlížející k umučení svatého Symforiána na skvělém obraze Ingresově, všechno viděl a všeho se jaksi polekal, neboť běželo také o umučení.

— Jaká neopatrnost, promluvil k své ženě, proč chodíte ven a až sem v takovém počasí? — Tak sama měla

jsem dlouhou chvíli a šla jsem vám naproti, odpověděla pozdvihujíc k němu svou krásnou hlavu, mramorovanou slzami, prolévanými celý ten den, ukazujíc mu tyto opálové tváře, v nichž byla jakoby černá brázda, která vycházela z očí, a které se trásly tisíci potlačovanými city.

— Máte pravdu, dodala hlubokým hlasem, nedobře jsem učinila, že jsem vyšla, a jsem za to potrestána. — Jest vám tedy hůře? otázal se Marigny s pohnutím, jež jen zpola dal na jevo. Třeba se rychle vrátiti, milá přítelkyně. Přisedněte sem, budeme spíše doma než pěšky.

A schýlil se k ní podávaje jí ruku. Chopila se jí a opřevši svou nohu o nohu svého manžela, vyhoupla se k němu s lehkostí ptáka a vsedla vpřed sedla, objatá těmi pažemi, jež tak ráda pocífovala kolem svého pasu: zase dítě svými pocity mladosti, ač byla bolestmi ženou! Její hlavinka poklesla na ta prsa, jejichž srdce by byla ráda vyšetřila sluchem a na jehož údery číhala. Se svou umdlenou pletí, ve vzdmutých záhybech svého modrého kožíšku tolik se podobala svaté Panně, spadlé s oltáře, že tato podívaná dojala lodníky.

— Ah! pravil otec Griffon, snad nebylo dobře, že jsme vypravovali paní de Marigny příběh o Karolině. Mladá paní jak ona jest citlivější než staří žraloci jako my. — Nikoliv, poctívá duše, otče Griffone, to spíš zima ji sebrala a může si něco uhnati, děl Ryno, s láskou ji zahaluje, zdvojuje záhyby hedvábí kolem ní, bdě nad ní jako nad svým nejdražším pokladem.

Kůň vyjel.

—Hej, hej, pane de Marigny, pískněte na psy! křičel otec Griffon.

Hermangarda si dobře všimla, že neběží za nimi. Titan porazil Titanii a zase on se vrhal unešen radostí k nohám nepohnutelné Vellini.

Osud jí neušetřil ani téhle rány, i přijala ji s duší již plnou hořkosti; bylo třeba této poslední kapky, aby přetekla. „Psi lhou tedy méně než člověk?“ pomyslila si, zježená vzdorem na těchto prsou ovšem zmítaných, jež však nebyly hrudí zrádce.

Marigny hněvně zapískl. Psi se rozběhli za koněm, jenž se rozjel klusem a vše zmizelo v mlze.

III

FETFA SULTANY DLOUHO OBLÍBENÉ.

Za několik dní, v počasí na sněh, p. a paní de Marigny seděli proti sobě v jednom příbytku svého zámku Carteretského. Byla to jídelna, prostranná a zvučná, v níž dokončovali mlčky snídani. Hermangarda, v šedém hedbávném šatě, pila čaj ze Saského porcelánu s takovou netečností, jakoby polykala jed. Byla rozhodně nešťastna. Nevěřila již Rynovi, a ač se utajovala se svými bolestmi, tato nevíra, zrozená z tolika pochyb, přece pronikala a umrtvovala, co jim zbývalo ještě z teplé důvěrnosti. Milovali se, a byli studení. Marigny, jehož zmítaná duše se zvracovala a též na

sebe samu padala, otevřel před ní jednu z oněch skříněk ze zimostrázového kořene, jímž se říká *sklípky*, plnou křišťálových lahvic přímo z kusu řezaných, se zlacenými zátkami. Již hodinu vyklapoval číšku za číškou s tou chtivostí, již rozumí, kdož trpí těmito vonnými essencemi, jejichž základem jest vražedný alkohol, a jež všechny bytosti, mučené vlastním myšlením, zbožňují, poněvadž opájejí a poněvadž zabíjejí, dvě to blaha vždy na dosah naší ruky!

Tato jídelna, dlážděná břídlíčným mramorem, se dvěma vodotrysky o hlubokých nádržích, byla by bývala ledová za takového počasí, kdyby ve velikých bílých porcelánových kamnech nebylo zatopeno a kdyby se z nich nelinulo vůkol mdlé a tíživé teplo uhlí rudě řeřavícího v plechovém výhřevníku. Nic truchlejšího jako tento sál, stavěný pro padesát hostů, a v jehož pustině dnešního rána bylo možno napočítati toliko dva. Zdi, bílé jako zdi hrobky, byly v rozích zelenavě omšeny mořským větrem, jenž profukoval okenními škvírami tohoto zámku, tak dlouho neobydleného. Byly pokryty několika zeměpisnými mapami a rodinnými podobiznami, černými, přísnými, začadlými starobou; zbytky to skvostné galerie, zničené revolucí. Tato katanka, nespokojujíc se tím, že zahrdlila tisíce lidí, uřezala též hlavy podobiznám a sochám. Roztrhala tedy tyto malované archivy rodinné a počmárala vraždivou holí vtělené znaky de Flersů. Zůstalo v Carteretu toliko několik starých obrazů těchto generací mnoha věků. Markýzka, vrátivši se z vyhnanství, dala

přenést podobizny z galerie do zámecké jídelny. Tady byla, mnohá ještě, velebná ta strašidla minulosti, se svým vznešeným vzezřením, jedni jsouc oblečeni v záměšinu, druzí v ocel, prsa majíce ozdobena řády, jež vyznačovaly tak veliké věci, s rukou na meči nebo na velitelské holi, ozdobené liliemi. Zvláštní hrou osudu oba konce této řady předků, zlomené revolucí, setkávaly se tu tváří v tvář. Bylo tu viděti zpola zavřenou přilbici onoho Almaury de Flers, korouhevního pána za Ludvíka IX., jenž skočil první se své kyperské galéry do moře na břehu Ptolemaidu; a také Hectora-Sylvaina, markýze de Flers (posledního a manžela naší markýzky), malovaného ve dvanácti letech, v rámci oválním a na modrém pozadí nebes, v bílých šatech, růžově napudrovaného, prostovlasého, hezounkého a roztrhávajícího krásnými nehty stránky svého katechismu, zač měl dostati důtkami, co však tehdy se malovalo, protože se to zdálo roztomilým, a co bylo spíše vinou věku než žákovou. Nenaskytla se od té doby jí rovná v lehkovážnostech lidských leda s tou velkodušnou pitomostí, jež pohnula r. 1789 Matouše de Montmorency, by obětoval své potomky a své předky a položil blbým a podvodným čachrem to, co mu nenáleželo, své šlechtické tituly, na oltář vlasti.

Tam tedy byli oba naši manželé, v tomto širokém sále, velkolepém truchlivosti, s jeho vysokým stropem trámovým a nazelenalými zdmi. Byli tu pod upřeným pohledem těchto chmurných nebo zádumčivých podobizen, méně zasmušilých než oni. Kdo by je byl takto

viděl, oddělené okrouhlým stolem, zabrané v myšlénky, vážné a zasmušilé; jednoho, jak pije svůj čaj rtem zmrtvělým, druhého jak hltá plamen rumu rtem hořečným, byl by velmi snadno poznal, že jejich libánky minuly.

Služebnictvo se vzdálilo, dokončivši svou službu, na znamení jich pánů. Z obou oken sálu bylo možno prodloužití pohled na sněh, jenž pokrýval duny, a jehož vytrvalé vločky padaly do moře, kde roztajené mizely. Toto moře, vždy poněkud nazelenalé, zmítající se, dmoucí se, zdálo se sivějším vedle všech těchto bělostí, na něž se valily vlny mlčenlivě jako na měkou peřinu, nadranou nějakou vílou z prachu jejích racků. Jídelna zámecká jako obličej p. a paní de Marigny, byla zasažena onou potuchlou, bledožlutou bělostí, jež nepřichází s nebe, nýbrž s padlého sněhu, jenž osvětluje věci jakoby zdola. Slyšeli toliko, a slyšeli aspoň ten? šelest a praskot ohně sevřeného kamny, a občas, když vítr jim je donášel, bolestné zvuky vzdáleného zvonu, jenž zvonil za mrtvé.

— Ah! prohodil Marigny, přerušuje první mlčení, vyprázdniv svou skleničku, pravdu měl sir Reginald Annesley, že miloval tyto alkoholy, jež nás zahřívají a povznášejí.

Toto jméno vyslovené říkalo dosti, ke které straně se chýlilo jeho myšlení. Vytrysklo mu ze rtů jakoby byl mluvil sám k sobě a jakoby byl sám.

Který sir Reginald Annesley, milý příteli? pravila Hermangarda. Nikdy jsem o něm od vás neslyšela.

Pohledl na ni překvapen, jakoby byl zapomněl, že zde byla s ním. Ah! odvětil s oním ličeným úsměvem, jenž chce býti veselým, když trpíme, byl to anglický baronet, jehož jsem znal v mladých letech, a jenž pil ráno jak ráno bečku tohoto výborného rumu, by si vzpružil nervy.

— Doufám, odpověděla s neurčitým úsměvem, jenž obsahoval a ukazoval také smutné myšlenky, že vaše nervy nejsou ještě tak sedrány, milý příteli, abyste nalézal dobrým a byste napodobil takový vzor. Jistě mnoho trpěl, ten váš baronet, že se spouštěl do takových krajností. — Snad, vece Ryno, ano, snad trpěl! Kdo zná dno života? Kdo může říci: „Co se vidí v tomto člověku, co jest v tomto člověku, toť celý jeho osud?“ Ah! ten Annesley, to byl mohutný tvor, jeden z těch zápasníků, kteří by zardousili zlý osud ve svých strašných prackách; jedna z těch bytostí, jež Bůh hněte oběma rukama, když se mu zlíbí vyvésti je ze svého chaosu. Viděl jsem ho, a dobře viděl tvář v tvář, hovořil dále, míře nožem na zákusky jako pistolí, měl života až do nehtů, a přece mu bylo třeba těchto ohnivých nápojů, aby mu jeho smolná krev neshnila v jeho širokých žilách. Ale ano, ano . . . kdo může říci, že nepoznal utrpení, že netrpěl? a že ta síla lví neměla někde svého zranění? . . .

A upadl zase do svého těžkého snění. Ale Herman-garda dobře pochopila toto lkání dusící se a krvácející duše, jež se mu právě vydralo. To, co pil, podnítilo asi jeho myšlenku, neměl však v sobě jen bídné kvasivo

hmotných nápojů. Jiné myšlenky v něm byly, a ty čerpal mlčky od hodiny u živého pramene minulosti. Oh! kdo se dotekl těchto strašných nektarů, napil se samé žízně, jako zatracenci pijící svůj tekutý oheň ze své číše ze zpevnělého ohně.

Ubohá Hermangarda! Viděla dobře, že trpěl a nemohla mu ničím pomoci. Ze všech královen, které ztrácejí své koruny, jistě nejvíce tím trpí láska.

— No tak, Ryno, pravila mu po krátkém mlčení, myslíte stále na sira Reginalda Annesleye?...

Hrouže se v jícny vzpomínky, sklonil hlavu a neodpověděl. Vlíl do sebe ještě jednu skleničku toho silného a přece proradného likéru, jenž pro zapomenutí, kterého v něm hledáme, zbarvuje svým zlatem všechny vyhlídky života, který již není, abychom je tím více milovali a jich litovali.

Byla do srdce zasažena tímto němým gestem. Říkalo jí příliš, že byly v duši jejího manžela prostranství, jímž prošli i jiní než ona, dříve než ona zvěděla, že jest jaký Ryno! Bolest až dosud nezřetelně pocítovaná nabyla v jejím citění krutých a ostrých obrysů. Byla to bolest, že si vzala a že milovala muže pokročilejšího v životě než byla sama; muže, jenž jako Dante vrátil se již z ráje a pekla; který cítil, žil, miloval, když ona byla ještě dítětem, chůvou zavínavaným do plének, nebo děvčátkem dřímajícím v limbech nedospělosti.

Neopakovala své otázky, jež zůstala bez odpovědi, a mlčení se rozhostilo mezi ně. Závanem větru zalétly jasněji k oknu zvuky onoho vzdáleného zvonu, jenž

zvonil hrana v kterém si koutě obzoru. — Jak to zvoní! pravila zádumčivě. Je to v Rivierách nebo v Saint-Georges? . . . — Nikoliv, paní, odvětil sluha, přinášející list panu de Marigny. Je to v Haie d' Hectot, povídal nám to rybář Capelin, jenž právě přišel do kuchyně. Paní hraběnka de Mendoze včera večer zemřela. — Zemřela! hraběnka de Mendoze! zvolala Hermangarda, zblednuvši a pohlížeje na svého manžela, jenž rovněž bledl.

Nebeským hnutím ženského útlocitu paní de Marigny vstala a s očima plnými slz odešla do salonu. „Nechť ji oplakává, řekla si, neboť umírá pro něho. Ale nechci, aby k vůli mně polykal své slzy, má-li jakých ještě pro ni. Ah! kolébala jsem ho na svém srdci a vím, že má povahu šlechtickou. Nedokázalo to vše, co mi skrývá, co zakouší, všechna mlčení, všechno přetvářování se jeho nynějšího života? Není jeho chybou, prohlédám-li jeho marným usilováním. Běda! nejsem více milována než vy, paní de Mendoze. Způsobila-li jsem vám utrpení, jste dobře pomstěna.“

A sedla si na pohovku, spustila sklesle hlavu do dlaní a plakala jako pláčí všechny ženy, neboť nejkrásnější oči země byly stvořeny, jak se zdá, ani ne tak, aby se dívaly, jako aby plakaly.

Dlouho tak zůstala; poněvadž však nepřicházela sednout si vedle ní, zpola ve strachu a zpola ze soucitu vrátila se do sálu, v němž ho zanechala, a našla ho tam na téže místě. Nepil již; seděl s čelem v dlaních a bílý jako ubrousek, který pokrýval stůl. Smrtná úzkost slévala se v stažení jeho rtů a ve sraštění jeho obrví.

Nezpozoroval ji hned v polootevřených dveřích, neboť v té chvíli nehleděl již než do sebe, a nač zíral, fascinovalo asi jeho zřecí paprsek. Ačkoliv čekal dávno této smrti paní de Mendoze, nedolehla tím na něho méně. Nezřízeností jeho života nikdy nevysušily jeho duše. Nebyl nikterak z těch mužů, kteří ovíjejí bláznivě své vášnivé paže kolem té neb oné živoucí bytosti, by je některý den odtáhli a už o tom nemysleli. On nezapomínal. Cpsi smutného jako lítost, zaníceného a nábožného jako vděčnost posvěcovalo v jeho srdci neviditelná mausolea láskám, kterých již nebylo. Právě na této vloze duše hluboké, které svět nikdy nezpozoroval (neboť svět považuje často druh ducha, který kdo má, za charakter, kterého není), jen na této vloze skrývané postavila Vellini svou fatalitu. Tvářnost Marignyho, obvykle tak klidná ve své poetické hrlosti, zdála se zdrcenou, tolik byla zachmuřena ! Nebylo možno poznati pod touto rukou zvráštělou čela, jemuž štěstí a láska připnuly diadém krásnější než lněný kruh, ohvězděný smaragdy, který nosil s opojením Sardana-
napal, tento královský typ lidí šťastných několik dní ! Výraz Rynovy tváře připomínal veliké a uchvacující skotské rčení: bylo viděti, že byl šlapán nohama černého býka. Býti šlapán nohama černého býka, toť trpěti smrti jiného, jenž vám byl blízek, toť pocítiti na sobě tíhu Osudu. Hermangarda, která ho milovala jako mučedníci milují Boha, pro něhož trpí, nemohla se dívati na osamocení svého Ryna, aniž nezakoušela onoho ušlechtilého pocitu krásných duší, který vítězí nad

všemi životními stavy. Popošla ke stolu, u něhož seděl, a obejmuvši jeho hlavu oběma pažema, přitáhla ji na svou prsa řkouc mu: — Trpíš, Ryno, a nevoláš Hermangardy! Což nejsi povinen dáti jí ze všech zármutků svého života, ať jsou jakékoliv, polovici? — Hermangardo, odpověděl, dojat jsa božskou soustrastí své ženy, jsi tak šlechetná jako krásná, a tak dobrá, jak jsi milována.

A on sedě jí stojící obejmul kolem pasu s vášní, s jakou by duše štvaná chopila se oltáře.

— Milována! řekla, jsem opravdu milována? a šlehla po něm jedním z těch pohledův orlíčete něhy, které by chtěly čísti až do posledních záhybů, do posledního prášku srdce. — Proč bys o tom pochybovala, odvětil, ó můj živote? Ah! ano, jsi opravdově, upřímně, svatě milována. Nikdy od tvého prvního pohledu až po tuto hodinu nepřestal jsem tě zbožňovati. Tak často jsem litoval minulých dnů, než jsem tebe poznal, tak často jsem trpíval, že byla kdy v životě tom jediná minuta, v níž jsem tebe nemiloval a v níž jsem nežil z tebe na dně svého srdce! Nechtě tedy stíny *minulosti bez tebe* tě nezasahují, moje nejmilejší, když je vidíš promítnuté na mém čele a tíhou naléhající na toto srdce náležející tobě, neboť, vidíš! často je drtí.

Byl pravdivý takto k ní hovoře. Což netrpěl minulostí? Což se neutloukala skutečnost jeho blaha o sen minulosti? ... Jenže když takto mluvil k své ženě, tu nemyslel na paní de Mendoze, ale na Vellini.

A kterak by byl právě teď na ni nemyslel? Právě mu psala a její list byl na jeho srdci. To byl ten list, který

přinesl rybář Capelin a který sluha mu před chvílí odevzdal. Náhlá zvěst o smrti paní de Mendoze zabránila Hermangardě, by si všimla této podrobnosti. Nebylo však dojmu dosti silného, jenž by jemu zabránil, aby nepoznal těchto písmen, vržených na papír Malagankou, jež se podobala klikyhákům zpevnělého blesku. Ani cit, ani událost by mu byly nezabránily, aby nerozeznal v záhybech tohoto listu, přinešeného rybářem a ušpiněného jeho šupinatou rukou, vůně tak dlouho domácí jeho smyslům; parfum dýchaný kdysi v šatech, v ložním prádle, ve vlasech, v kůži ženy, a který do listu splynul s její žhoucí ruky při psaní, aróma z ní, tolik bylo jí promíšeno! pach člověcký, v němž substance ženina měla větší díl než ta druhá substance! Zatím co Hermangarda prodlévala v saloně, on přečetl tento list, nebo spíše jej pil očima, aby jej přečetl rychleji, dříve než se vrátí jeho žena. Tyto řádky, načrtané krví, neboť Vellini, nenalezší inkoustu v rybářské chatě, v níž se ubytovala, bodla se do žíly jehlicí z vlasů a psala tímto rudým inkoustem; hlas, který z něho mluvil, byl tak mocný, že umlčel na ráz pro Ryna ony vzdálené zvony, které zvonily na jeho srdce hrana paní de Mendoze.

„Ryno, Ryno, tak bylo v listě, hle, několik dní, co máš pokoj! Hle, několik již dní, co Vellini, tvoje vyhublá vlčice, nepotulovala se v okolí zámku! Byla v Haie-d'Hectot. Hraběnka, čím dál horší, si jí tam žádala, a tato hraběnka tam zemřela předevčírem večer, v noci. Vydechla čtouc po tisíci jeden z tvých starých

listů, zatím co kněz říkal v koutě světnice modlitby umírajících. Posledním pohybem její křečové ruky vy-
padl jí tento list k mým nohám. Sebrala jsem jej a zni-
čila na plameni hromničky, která dále hořela ... *Po-
bre muger*¹⁾! uvrhl's ji do pekel, jako's ji zabil? O-
sudný Ryno! osudný nám všem! bereš také život věč-
ný? ... Zničila jsem všechny ostatní listy, jež měla od
tebe, tento jed, jehož denně brala ... Ah! jak bych
byla ráda spálila taktéž všechna slova, jež říkáš teď
své Hermangardě! Jak ráda bych ze všeho, co jsi kdy
miloval, udělala jedinký popel, v němž by se později
znovu našli živoucí a propletení oba staří milenci Ryno
a Vellini! To bude, kariño. Ty tomu nevěříš, ale já jsem
si tím jista... Jenže tvoje žena jest tak krásná, a snad
uplyne hezky vody, než se tak stane!

„A právě toto čekání mne ubíjí, Ryno! Víš sám, ó
moje vroucí léta, zda tvá muchacha²⁾ byla stvořena
proto, aby čekala. Moje zbožňovaná matka, ta žena
ohnivá, která mi dala tělo i duši, neochočila svého so-
kola, aby, zůstávaje ze zvyku na pěsti líného osudu,
užíral se žádostmi. Nechci této muky. Zkrátila jsem
ji přisedši k tobě. V Paříži příliš jsem tě čekala! Tady
aspoň, třeba-li už čekati pomíjející lásky (jest pomí-
jející, poněvadž naše brzy zhynula!), budu tě viděti,
budu tě slyšeti, nebudu úplně vyvržena z tvého ži-
vota. Budu denně stahovati víc a více kruh, v jehož
středu budeme později spojeni. Nesvrašťuj obočí, Ryno!

¹⁾ Ubohá žena!

²⁾ děvčátko, dívka; čte se mučáča.

Čeho od tebe Vellini žádá? nic než tě viděti! nic než tě viděti jako v Paříži, kde jsi přicházel večer jak večer do ulice Provençalské, když jsi miloval hraběnku, která právě leží na márách, i za tvé druhé lásky k své ženě, tehdy nevěstě.

„Nevzdoruj mi, Ryno! čeho se bojíš? nezůstala jsem němou a klidnou onehdy, za té mlhy, když tam byla žena, kterou miluješ? Hnula jsem brvou, i když jsem ji viděla v tvém náruči, na onom koni, který vás oba odnesl?... A přece jako ji jsi odnášel, i mne jsi mnohokrát nosil v našich mladších letech. Na to's nemyslí. Vložil jsi všechno své myšlení kolem těla do utažených záhybů jejího kožíšku. Nic v něm nezůstalo ani pro Vellini, ani pro naše vzpomínky. Já sama, hledíc na vás, jsem na to myslila; a přece cigaro se mi ve rtech ani nezachvělo, když vyvstal najednou v mé duši obraz dnů minulých. Zůstala jsem necitelná. Duše mé matky přispěla mi na pomoc. Čeho se tedy bojíš od své muchachy? Nejsem jednou z tvých francouzských žen, Ryno. Nebudu rozdírat srdce Hermangardina. Ne, ani nezavadím o její blaho svým abaninico¹⁾! Jsem si tak jista, i ono jistotně zemře! Nikdy ode mne k tobě, hráči l'hombru²⁾, neunikne hořkého nebo posměšného slova na tuto ženu, která nosí tvé jméno a která tě miluje. Kdybych tě milovala s někdejší zuřivostí, byla bych schopna bodnouti nožem; ale ty, jenž jsi spočíval tak dlouho na mých prsou, ty víš, zda by se mi chtělo

¹⁾ vášně.

²⁾ španělská hra v karty.

nějakého zrádného poštvání nebo ironie. Takovéto zbabělé způsoby vraždy nejsou důstojny dcery mé matere. A tak, Ryno, ani zneuctění, ani neopatrnosti! ničeho se ti není báti od Vellini.

„Proč pak bys mne tedy nenavštívil? Proč bys se mí vyhýbal, jak stále činíš ode dne na Stráži?... Proč bys mne nechal umřít, ty, jenž jsi tak dobrý přes svou pýchu, na tomto pobřeží, po němž se vláčím v každou hodinu, marně se domnívající, že se s tebou setkám?... Ah! Ryno! ty máš v náručí ženu, kterou miluješ, jak's mne miloval. Jsi velmi šťasten! Ale já, tvá stará milenka, tvá stará orlice, oškubaná životem, která zúžila rozpietí svých křídel, zkřížila jsem ruce na svou hrud' opuštěnou, na níž se neskládá již žádná hlava. Nuže, ta myšlenka, že jsem sama, sama samotinká tam, kde vy jste dva, zbláznění do sebe láskou jako my jsme byli, nepohne ti, Ryno, ani jedinkrát srdcem? Ah! slyšela jsem často od tebe slovo ušlechtilé, které se mi zdálo krásným: což jest všeskončeno, když lásky už není? Nenazýval jsi mne na té skále, na níž jsem tě znovu spatřila, svou přítelkyní, i když jsi mne odstrkoval? A oč dnes tě žádám, Ryno, jest něco více než přátelství?

„Ano, chci tě vidět, očekávající, že se mi vrátíš, a přísahám ti, že tě uvidím! Nepřepínej *násilí*, jež si činíš. Neutíkej mi již. Byl bys příčinou nějakého bláznovství, jež by snad uvrhlo v nebezpečí štěstí tvé Hermangardy. Buď toho pamětliv, kariño¹⁾. Znáš vůli Velliniu. Znáš to čelo *zlé a vypouklé*, jak jsi říkal, jež se

¹⁾ kariña, láska.

shýbá jako býčí a vráží do překážky, byť se mělo v kousky rozletět! Dej pozor! Nepouštěj se s ním v zápas. Slyšela jsem v Rivierách, že tvá žena potřebuje komornou. Co bys tomu říkal, kdybych se převlekla v šaty Boniny Bas-Hametové (zdejší rybářky, jež jest mé postavy), a kdybych se nabídla tvé ženě? Vellini, hrdá Vellini služkou paní de Marigny, jen proto, by tě viděla! Jedině pro to, by tě viděla! Co bys dělal, Ryno? Řekl bys jí, kdo jsem? Ah! snad by to uhodla! . . . Onoho večera, tam u toho ohně, rozdělaného lodníky mé země, upřela na mne své zraky, těžké a lesknoucí se podezřením, zraky, jakými jen my ženy umíme se měřiti, když se stáváme soupeřkami; ale co na tom! hrála bych tu hru, abych tě viděla. Moje matkami často v mém dětství vyprávěla o oné dívce, již hraběnka de Policastro dala zazditi za živa ve svém přístěnku, protože ji přistihla ve svém zrcadle, ana se usmívá na jejího manžela, když ji svlékala. Nebojím se osudu tohoto děvčete. Vellini není z těch slabých stvořeníček, jež možno pohřbiti do zdi jako ptáka, jemuž byl uřezán zobák, drápy a křídla, nebo již možno zasypati do písku jako tu *bílou Karolinu*, o níž nám téhož večera vyprávěl Griffon. Ale byla by i takovým stvořeníčkem, Ryno, i takovému osudu by se vystavila, aby viděla z daleka, nedotýkajíc se ho a zachovávajíc mlčení, to čelo, jež tolikrát spalo na jejích prsou. Viděti, toť míti, praví píseň cikánská. Když tě budu viděti, budu tě míti, Ryno.

„Běda! neumím psáti, bych tě přesvědčila o těchto

věcech tak pravdivých jako já, kariño. Neumím poslati po způsobu tvých Francouzek v obálce z hebkého papíru kousíčky své myšlenky, navlečené jedny ke druhým jako zrnka mého korálového náhrdelníku. Jsem Španělka a skoro Maurka. Moje myšlenka, toť já, celá moje bytost, a to jsem ti už dávno napsala na srdce inkoustem nesmazatelným. O Rynettol kéž to tam zase čtu. Vybledla-li časem tato písmena, obtáhni je znova tímto rudým inkoustem, jímž je můj život a jímž toto píšu. Vidiš! je to osud. Krev, která spečetila naše spojení, všude se najde a musí zbarvití vše mezi námi. Tady v chýši rybářské neměli, čím by bylo možno psátí. Propíchla jsem si žílu v místech, kde jsi pil, a načrtávám tato slova, sotva čitelná, jehlicí ze svých vlasů na tento list, vytržený ze staré modlitební knihy. Poznáváš tuto krev, která tě volá, která křičí k tobě z tohoto papíru, jako křičí v hloubce mých žil, žhoucí, zemdlená, prosáklá žlučí smrtelné nudy? Co zakouším, jest jako stesk po vlasti. Deset let s tebou, nebyla-liž to vlast, již jsem měla ve tvém srdci?... Tys mne z něho vyhnal. Jsem všude cizinkou, a trpím marasmem vyhnanství. Ryno, čekám tě dnes večer u Bas-Hametů v Rivierách. Přijď na hodinu, ale přijď. Občerstvi mé oči sebou. Ukoj mé srdce troškou sebe! Žádám tě o to pro našich deset let, a pro naši Ninettu, toto pouto lásky a smrti, pro to sladké děťátko ztracené, jež spí tam dole tak pokojně na břehu italského moře, když ta, která je měla z tebe, opuštěná tebou, svíjí se úzkostí na drsných březích jiného moře! Ryno, nejsi ještě otcem s Her-

mangardou. Byl jsi jím s Vellini. Jménem této poslední výhody, již mám nad ní, a která co nevidět pomine jako všechny ostatní, žádám tě, bys přišel!"

Takový byl tento bizarní list, hodný bytosti, která jej psala. Tu a tam byl poset na okrajích symboly trýzněné vášně, hieroglyfy dravčí a rozkošnické věrnosti, jaké vězni, zkrúšení nudou a samotou, čmárávají často na stěny svých žalářů. Byly nalezeny, jak se zdá, listy Jindřicha VIII. jeho milence Anně Boleynovně, pod jejichž písmem byly též takové bláznivé fantasie péra rozvášněného láskou a nudou za její nepřítomnosti. Rozmarem této hlavy, v níž rojily se nepředvídaná spodobení, a jež setkávala se přirozeně s poesíí, svěřujíc se prostě sensacím, Vellini ožehla cípky svého listu jak ožehovali kleftové cípky svých hrdých psaníček pašům, když jím hrozívali vypálením. Byla v listě Vellinině tato černá stopa uhašeného plamene též hrozbou nebo symbolickým výrazem duše zpola ztrávené?... Každé slovo ostatně, jež psala rukou, opojenou samotářskou vroucností, Marigny je slyšel ve své vzpomínce, oživené neodolatelným přřzvukem známého hlasu, a hlas ten probouzel v něm ty ozvěny jeho života, jež nikdy nespaly a jež stále mohutněly. Poděšen myšlénkou, že by podezřívavé oko Hermangardino mohlo přijít na vroucí prosbu Vellininu, skryl ji za ňadra; ale čela, jež prozrazovalo trýzně vzpomínky, toho nemohl skrýt. Hermangarda je viděla. A víme, jak tím byla dojata.

Byla stále před ním v ranní neustrojenosti, nevyspalá,

zpuštěná slzami a těhotenstvím, jehož příznaky se zřejmě hlásily, a jež hrozilo náhlostí. Byla jen zpola zašněrována. Její šedé šaty, pomačkané vším neklidným přeseďáváním z místa na místo a rozepnuté na plecích, jakoby nemohla zdolati všech křečových škubání, jimiž se dmul její živůtek; zlatý vrkoč jejích vlasů pomíšených, jenž padal bohatě na její krk s oranžovými odlesky; její velké oči s kruhy ultramarinovými, její pocuchaná přičíska, splývající po tvářích těžce bleďých, tu a tam skvrnatých planoucími lížkami, všechny tyto příznaky duševního a tělesného utrpení činily ji příliš zralou. Tímto hrozným, pleť změzdňujícím líčidlem, jímž jí bolest naličila, bylo možno dohadnouti se kvašení nemocných ústrojů a horečného úžehu vazkých, zarytých myšlenek. Naslouchala Rynovi s tváří více opojenou než důvěřivou, a roznícená srdečnost jejího úsměvu hasnula v jakési zasmušilé roztržitosti jako květ rudého karafiátu, který bychom namočili do nějakého ostrého černého jedu. Naslouchala hlasu svého manžela, jak jí říká tak smutně, že jest milována, jak jí opakuje (ale s přízvukem tak podivným, jehož u něho nikdyneslyšela) slova, jež by byla raději *samotná*, neboť tak byla by ji přesvědčila. Teď už ji nepřesvědčovala. Měla už jen sílu, že kdysi to uměla; i to však byl ještě talisman... Držel ji stále ve svém náručí, jakoby ji byl do něho zachytil, a činil takto jejím mocným bedrům uzavřený pás, jež ostatně zlomiti se nenažila. Měl tvář ve výši těchto boků tak čistých, rozpiatých již vlivem těhotenství, jako závoj, který se

vzdouvá větrem, než se úplně zakulatí, a žádná myšlénka rozkoše se v něm neozývala, když cítil oddychovati proti svému čelu a proti svým ústům toto krásné tělo, bolestný útulek tolika tajemného, tuto bytost zdvojenou a chvějící se druhým životem, jenž se počínal hýbati v tichém a teplém chaosu mateřského lůna. Nebyla to tehdy pro něho než vlažná kolébka, v níž spal život v životě! Pojednou zřetelné škubnutí ozvalo se z hloubky této lidské propasti, do níž muž zasel život, jemuž Bůh dává vzrůst a probuzení. Oba to pocítili zároveň, a ona, která pochybovala o všem, která trpěla vším, domnívající se, že upevní, že uváže lásku Rynovu k svému srdci svými mateřskými vnitřnostmi, pravila mu s úmyslem, ježž on pochopil:

—Přísahaj mi skrze *něho* nebo skrze *ni*, že mne miluješ stále tolik jako v den našeho sňatku?—Přísahám ti to! odpověděl vkládaje na pás své ženy dlouhé políbení, jež ucítila až do útrob, v nichž spal tento plod jejich lásky, skrze nějž žádala, by přísahal.

A nebyla to křivá přísaha! nebylo nedostatku lásky u Ryna de Marigny. Minulosti, té měl příliš... a ta se mu vracela do srdce, vysoká jako moře na náplaviště, jež bylo opustilo. Tato přísaha, skládaná na její život a více matce než milované ženě, poskytla na několik okamžiků ještě Hermangardě dojem štěstí. Ale běda! bylo to naposled.

ZPRONEVĚRA VĚRNOSTÍ.

Vesnice Riviéry, o níž byla tak často zmínka v tomto vypravování, leží nedaleko Barnevillu, mezi touto osadou, poněkud více vraženou do kraje, a písčinami těchto širých pobřeží. Od břehu se vystupuje k Riviérám cestičkami z pohyblivých písků, vymletými uprostřed ječmenných, konopných nebo pšeničných polí, nebo sledujícími po omezi těchto polí, ohrazených ploty z chrástí. Tato vesnice, hodná toho, by byla opěvána básníkem jako Burns, podobá se Carteretu, přímořské bělošce, jako škeble slávky jedlé škebli perlorodky. Skládá se z ulice špatně dlážděné, nízkých domů, pokrytých došky zhnědlými časem nebo zazelenalými deštěm, osvětlovaných okénkem s olověným rámováním nebo otvorem nahoře sklenutých dveří. Najdete-li mezi těmito chatrčemi, tak pokorné rovnosti mezi sebou, jednu nebo dvě, jež se vypínají až k luxu prvního poschodí a jejichž skleněné tabulky odrážejí ohně zapadajícího slunce zkroucenými větvemi a nažloutlým listím hubené vinice, buďte jisti, že náleží některému kapitánovi, jenž se dlouho plavil po dalekých mořích a jenž něco u hospodařil na zavazadlech. To jsou lenní páni okolí. Ostatně jako všechny vesnice, jejichž seskupení jest nesnadné a zdoluhavé, ani Riviéry nejsou celé v těchto dvou řadách nízkých domků.

Mají rozptýlená příslušenstva, seskupená tu a tam na různých svazích, a jedna z těchto vísek jest pobřežním obyvatelstvem nazývaná Bas-Hamet (protože jest položena níže k pobřeží než Riviéry); v ní se usadila Vellini.

V době, v níž se odehrávaly události této historie, vzhled této vísky byl velmi truchlivý a velmi sešlý; kdož ví, co se s ní stalo od té doby? Počítalo se v ní nanejvýš pět nebo šest chýší, sestavených do úhluplotů, vsazených v zákoutí pobřeží, chráněného od mořského větru kopcem, povlečeným krátkou travinou a poseťtým sítinami. V těchto chatách a za tímto kopcem, na jehož vrcholu byla zabodnuta žerď, s níž visela kytká cesmín, by hlásala nedělním výletníkům a námořníkům, zastavivším se pod Carteretem, že se prodává ovocný mest jak v Bas-Hametu tak v Barnevillu, žilo několik rodin rybářů. A poněvadž tyto rodiny neobcovaly než mezi sebou, byly tam dvě téhož jména, z nichž jedna, by se rozeznala od druhé, vzala si jméno této osamělé vísky, a nebyla již známa po okolí než pod jménem Bas-Hametů. Tito Bas-Hameti byli hostiteli Vellini-nými. Postoupili jí za nepatrný peníz část své chýše, oddělenou zdí pod toutéž střechou, s dveřmi hned vedle jejich dveří. Tady žila Vellini. Zvláštní hra osudu! Dívka ze zastřených balkonů Malaganských neměla už čím rozptylovati zádumčivou snivost svých dálných černých očí než ustavičným patřením na nakupené chaluhy před dveřmi těchto chýší, jež, smíšené a rozdrcené s pískem, dávají výborné krmivo, jak říkají rolníci zdejšího kraje. Když bylo pěkné počasí, viděla

v nich hráli si malé bosonohé děti, zatím co jejich otcové oškrabovali a vypírali své ryby na kameni prahu, a co matky nebo starší sestry věšely své prádlo na ploty u sousedního příkopu. V zimě tam nebylo viděti nikoho. Kdo navštěvuje tuto zapomenutou končinu? Moře ji zná lépe než lidé. Přichází tam dvakrát do roka o velikých příbojích, vrhají svou pěnu na návrší jako rozhněvaná žena, jež by házela svými čepci kolem sebe; perouc do okenic, derouc se pode dvěře, a jak to vyprávěl ten kovový jazyk, hubená Karlína, ženastarého lodivody Bas-Hameta, vypínajíc její hrnce s háků a dostupujíc až do postele, kde spal její muž tak pokojně jako ve visuté rohoži na lodi. Lid méně otužilý jistě byl by couvl před těmito občasnými vpády a byl by opustil místo vystavené vlhkým návštěvám tak nebezpečného rázu; ne však oni. Od útlého mládí zvykli si na tyto záplavy rovnodennostního příboje. Jejich kolébka, jako kolébka Mojžíšova na řece, byla vysazena houpání vln, jež si s ní hrály a jež jí neublížily. Sotva se mohli udržeti na nohou, už byli puzeni na moře. V moři rostly vlnité vlasy jejich děvčat. V moři byly olejovány ztvrdlé svaly jejich hochů. Jejich čisté oči uchovály sivý jeho lesk a jejich zuby onu bělost pěny, již oslňují, která však o nic déle netrvá než doba, v níž vlny zase tyto pěny odnášejí. Jako tuleni žili ještě více ve vlnách než na zemi. Moře bylo duší jejich života. Byli k němu směli a trpěli s úsměvem, jako trpíme vše, když milujeme, jeho strašné důvěrnosti. — V den, kdy Marigny dostal list, přinešený Capelinem na zámek,

Vellini, vrátivši se záhy z Haie-d' Hectot, nešla již níkam. Sníh, jenž padal hojně velkou část dne, obstavil ji v její chýši, i stáhla se do ní jako do doupěte. Nehýbala se odtud, oko upírajíc na hrubé hodiny se závažími, jež odbíjely s hřmotivou zvučností, a jejichž měděné kyvadlo, široké a okrouhlé jako starověký diskos, kývalo se na zdi obílené vápnem. Dandyové klubu ulice de Grammont neměli ani tušení, že Vellini, tato pověstná muget del partido z ulice Provenčalské, počítala tehdy mrzutě hodiny v rybářské chatě, na nejneznámějším břehu Okeánu. Rozvažovala, zda Ryno povolí prosbám jejího psaní. Přejde dnes večer, jak ho o to žádala? Měla ještě hlas, který přesvědčuje? Tato nejistota a smrt paní de Mendoze, již byla svědkem, a jež i na ni působila mocným dojmem, navrstvily na její čelo sloj myšlenek černějších než noc. „Co pak se přihodilo maurikodě?, pravilo své matce Karolině ono smavé děvče s buclatými tvářemi, Bonina, o níž Vellini mluvila ve svém listě. Vrátila se dnes ráno všechna shroucená a s tváří zakaboněnou jako moře, když skřípe o úskalí“. Tato tajemná cizinka, jejíž pleť i oči prozrazovaly, že pocházela ze vzdálených zemí, uchvacovaly naivní obraznost děvčat tohoto pobřeží. Bonina, zastupující poněkud Olivu u Vellini, číhala na každé hnutí této hubené Španělky, jejíž zahálčivý život tolik se lišil ode všeho, co dosud mohla viděti a pozorovati.

Rozdělna señoře v její jizbě ve velkých kamnech veliký oheň. Se svými špatně otesanými trámy a svými

obílenými zdmi byl tento chudý a nahý příbytek jako páreň stodoly. Veškerým nábytkem byly ony hrubé kyvadlové hodiny se závažími na dlouhých řetězcích, a dubová truhlice, již čas a moře uhladily jako zrcadlo. Vellini tam měla zavřeny všechny své hřebeny, flakony, mýdla, jehlice, své šaty, prádlo, klenoty, od nichž se nemohla odloučiti, vůbec všechno příslušenství mladé ženy, jež si dala jednoho dne přinést z Haie-d' Hectot. Bylo tu viděti ještě dvě hrubé židle, třínohou stoličku, a lože čisté, ale tvrdé, rozestlané volně nízko při zemi, a to bylo vše. Pozorní hostitelé Vellinini chtěli ji dáti svou velkou čtyřhrannou postel se záclonami z modrého harasu; když však odmítla, starý lodivoda jí upravil opony ze starých, již neužívaných lodních plachet. Ostatně zavěsila v jednom koutě růžovou visutou rohožku s hedbávnými závěsy, v níž p. de Prosny ji tak často zastíhl (jak o tom psala paní d' Artelles), ana se houpe až k nosu lidí s nezpůsobnou nedbalostí sultany. Dala nanést do kouta ke krbu několik snopků pšeničné slámy a řepkové natě, a ty jí byly obnovovány den co den; v nich ráda lehala při plápolajícím nebo řeřavícím krbu. A tak svítivými stěbly vymláčeného obilí a stonky odkvetlé řepky nahradila tato Kapuanka pařížského života hebké atlasové lože a tygří kůže se zlacenými drápy.

Toho dne řekla Bonině, s níž obyčejně zacházela vlídně a již dávala všelijaké hadříky, působíc tak vrchovatou radost chudé dívce, by už nepřicházela. Boubelatá sirena těchto moří měla pravdu. Maurikoda

nebyla ve své obyčejné míře. „Kde pak jí nevařeného hrachu do břucha napchachu?..." pravila Karlina, vyjadřujíc se příslovím toho kraje. Prosté ty ženy neznaly ničeho z života cizinců. Nevěděly, že čekala muže, jehož nazývala svým osudem a jenž snadno mohl nepříjít, tak se připíal k pasu jiné ženy a tolik měl nadšené čestnosti ve své velkodušné lásce k ní! Čekání jest něco tak krutého, že Bonina, která měla svého snoubence Richarda, plavce po dalekých mořích, odloučeného od ní tisíci mílemi na vlnách, Bonina, zraněná a nespokojená tvrdou tváří señořinou, byla by bývala jistě jata soucitem, kdyby to byla věděla, a byla by jí to odpustila!

Matka i dcera, plny podivu a zvědavosti, připlížily se již po několikáté a nakukovaly v šeru, když se již k noci chýlilo, skulinou okenice, co dělá maurikoda. Viděvše ji ustrojenu, zůstaly tak užaslé jak onen královský syn v pohádkách, jenž pohledl klíčovou dírkou do pokojíku Popeluščina a jenž ji ušel osvětlenou měňavými odlesky jejího šatu barvy měsíčkové. Señořa zažehla o krb jednu z těch lampiček, jež mají zoban a jež se pověšují na zeď za hák, a přičísla si černé pásky vlasů na spáncích hřebínkem, jenž se skvěl v její ruce jako ze zlata. Oblekla se ve zvláštní šaty, jakých nikdy Bonina a Karlina nebyly viděly ani u slečinek, které se tu v létě koupávaly, ani u krásných paniček, které chodí do lázní TAILLESKÝCH v Prieuré. Tyto šaty byly z atlasu kanizíčí barvy s vlajíci smyčkami černých stuh. Paže byly nahé s trojími nebo čtverými

náramky, z nichž jedny byly nad druhými; zrovna však oči nechávaly naše obě zvidy na nohách maurikodiniých. Byly obuty v maurské škorničky barvy šarlachové, malažské to střevíčky, jež Vellini ráda všude s sebou brala památkou na svou vlast. Polohou, kterou zaujala, jsouc zvrácena na své sedadlo z prázdných klasů, její sukně byla poněkud nazdvižena, a bylo možno rozeznati pod hedvábím pružných punčoch, které je pokrývaly, tak jemné a tak pěkně oblé kotníky, uvězněné v těchže kruzích, propletených zlatem, jako její klouby zápěstní. Taková byla, přičesávajíc si pečlivě vlasy na spáncích a pohlížeje občas do zrcadélka, zavěšeného na krku. Běda! neměla ji k tomu zálibnost, aby nahlížela očima tak dokořán otevřenýma v hlubinu tohoto zrcadla skoro hrubého, v obyčejném cínovém rámci. Řeklo by se, že se tam dívala na někoho jiného než na sebe. Neusmívala se při tom do něho.

Měla mezi brvami tutéž chmuru jako ráno, totéž svraštění rtů, tutéž tíhu v pohledu. Její tvář ženkylové žlutě zdála se malována, tolik jí červen čekání rozpalovala! Přes své vystrojení a své skvosty měla svou zamračenou škaredost, smutnou, mrzutou; tu ošklivost lvice, která se vraští a sekne zuby po hadu, jenž ji uštkl v srdce. „Jaká škoda, že není hezká s tak krásným vystrojením!“ pošeptala Bonina matce. Nevědělo ubohé děvče, že v této ošklivé ženě byla jiná žena, krásnější nad všechny krásky, jež co nevidět měla z ní vytrysknouti.

Obě rybářky odstoupily od okenice; omrzelo je již dívati se na nehybnou Španělkou, u níž jejich obmezený smysl ničemu nerozuměl. Ostatně noc byla ledová. Nesněžilo již, ale mrzlo nad sněhem, jenž kornatěl a do něhož se nohy bořily s chrustotem. Nebe se ukazovalo modrými políčky mezi potrhanými mračny, jež vítr od severu rozháněl. Kupy oblakové přeletovaly kus za kusem po půlměsíci, jenž se zdál běžeti s nimi ve vzduchu, jakoby proniknut vědomím nelítostné zimy; honily se, kdo koho předstihne, v nesmírném prostoru, by se zahřály. Odbila desátá. V této divoké zemi toť konec besedování. Jakmile desátá udeří, shasne se lampa a každý spěchá na lože. Když dozvučí několkery hodiny po sobě odbíjející tuto hodinu, ve všech chatrčích Bas-Hametských mizí svity, jež probleskují škvírami dveří a okenic a jež je vroubily zářemi. Spání zavládlo nad těmito udřenými lidmi. Jediná okenice Vellinina zůstala ve své štěrbině osvětlena. Čím bylo deset hodin, ne-li zorou noci pro tuto obyvatelku velkých měst? Měla oči stále upřeny na cínové zrcadélko. Pojednou to, co v něm uzřela, uvolnilo její svrastělé obočí a oživilo libým paprskem naděje a radosti její rty. „Vyjíždí“, pravila. A po krátké pomlčce: „Hle, je již na konci mostu!“ a utřela si ploskou dlaně spánky, perlící se lehkým potem. „*Muy bien!*“ děla ještě s očima plnými vítězoslavných plamenů. „Ach! jede ke mně, tryskem letí ke mně. Ubohý Ryno! jak jest bledý! Myslí na mne nebo spíše na ni?...” A zase po chvíli: „Kde je teď?“ otázala se, a její zostřený, oživený pohled

pohroužil se v zrcadlo jako sonda. „Pod cestou, která vede k Barnevillu, odpověděla si; ah! deset minut a bude tady!“ zvolala hlasem zvučným jako z mědě, jímž zazvonily rty vzedmuté vítězstvím; a vstala zářící, vyňala z truhlice křišťálovou plochou miskou východní práce a zapálila růžové a ambrové pastilky, jejichž omamné výpary rozšířily se po této chýši, jež by se jistě byla podívala, kdyby jich cítila. Mezi plotem a kopečkem ozval se kůň na sněhu, jenž vrzal pod kopyty. Dravá jako proud otevřela dvěře a zapískla na prsty, obtěžkané prsteny, jméno Rynovo. Uzřel ji, uslyšel ji; vysmekl již nohu ze třmene, seskočil a přivázel k železnému kruhu, zadělanému ve zdi vedle všech dveří normandských, upoceného koně, jemuž pečlivě na hřbet hodil svůj plášť. Přistoupil k ní a odtrhnul ji od ledového prahu, na němž stála s rukama nahýma a prostovlasá, řekl: „Pojďme, trochu opatrnosti by neškodilo!“ a vešel.

Dvěře se zavřely, a usedli si na vymlácené snopy. Ryno, jenž se chvěl svatým vzrušením, neboť věděl dobře, že neměl noční dobou konati této návštěvy, když jeho žena důvěřivě spala, jevil vznešený smutek, jenž byl v odporu s ohnivým výrazem tváře señořiny. Měl na hlavě proti zimě kunní beranici, básnický to výmysl Hermangardin, a tmavozelený svrchník, přiléhající k tělu a lemovaný kuninou jako beranice. Šosy a spodní část tohoto svrchníku, vlající jako fustanella nějakého Řeka, padaly až na nabírané boty, na nichž se skvěly ocelové ostruhy. Takto oděn podobal se

tajemnému lovcí z Alp nebo rytíři z dávných dob, utaženému v pasu jemnými pletenci osníře. Honosil se zralou krásou muže, jenž dospívá v léto své síly, své vášně, své myšlenky, a jenž stoupá zvolna k poledni svého života v ohnivém voze jako slunce. Vellini přelétla ho od hlavy až k patě zrakem vzpruženým mládím.

— Čas lže jako tvůj snátek, pravila, jako láska, která umírá a která dí: „Jest tomu navždy konec!“ protože umírá. Přišel jsi, Ryno! Dnešního večera nemáme deset let, nakupených na našich hlavách. Jsi krásnější než když jsem tě spatřila ponejprv, a láska odumřelá nebrání, abychom nebyli tuto ruku v ruce, pohotovi snad znovu začít minulost a naši lásku! — Mlč, pravil, přestaň s tím! A jeho oko a jeho gesto měly tak velitelskou příkroost, že i ona, svéhlavá a hrdá Vellini, zmřkla!

Po krátkém však mlčení sám promluvil jako člověk unavený již dlouhým zápasením: Mluv, chceš-li; povídej, co chceš. Co pravíš, jest až příliš pravda. Přišel jsem. Nemohl jsem odolatí onomu citu minulosti, probuzenému tebou v mém srdci ode dne na Stráži. Snažil jsem se, bych jej udusil. Nemohl jsem. Nikdy nábožný poutník nevrhal se k oltáři jako já jsem se vrhl k Hermangardě. Objímal jsem tuto zbožňovanou ženu, krásnou jako den a ušlechtilou jako dcera královská, objímal jsem ji jako člověk z trosečnicku, jenž cítí, že se potápí do moře, objímá záchranné prkno. Bůh jest mi svědkem, že ty, u níž teď jsem, byla jsi příčinou více polibků, více stisknutí, více něžností Hermangardě, než bych jí byl kdy dal v neodvislosti své lásky. Říkal jsem

si, že jest dosti krásná; cítil jsem, že ji dosti miluju, by pohlceno bylo všemi opojnostmi, jež vlévá srdci, neúprosné pocíťování minulosti, ta magie proti smyslu života, ten krutý prelud vzdušného zrcadlení, k němuž se stále upíná naše myšlení. Pohroužil jsem se do jejího klína. Skrýval jsem se do její duše jako zatracenci zabořují čelo do dlaní v propastech svého pekla, aby neviděli Boha. Jest to bláznivé! Jest to marné! Nemohou ho neviděti. Nemohou necíťiti jeho žhoucí ruky na mém srdci. Právě tak já! Minulost, tento bůh mého života, pěstí uchopil vnitřnosti mé bytosti a nepouští jich už! Právě proto jsem přišel, Vellini. Slýchal jsem, že v bitvách, když koni ušlechtilého plemene jsou lehce zranění do prsou bajonety, nepochopitelná návnada bolesti je žene vpřed na břitké oštěpy, jež postříká jejich krev a jež je proklají až do srdce. Podobný okamžik mne puďí k tobě, Vellini, ode dne, kdy jsem tě znova uviděl. Všechny naše vzpomínky spaly ve mně pod klidným a všemohoucím dechem Herman-gardiným. Uviděl jsem tě. Pohnula jsi všemi slojemi věcí mrtvých, jež by se byly rozpustily poznenáhlu v mé paměti, a jako dítě, které pouští mor na celou krajinu, když se brouzdá blátem močálu, ty, poukazem bez lásky na život minulý, zasela jsi nákazu své duše do mé duše a otráвила jsi mé blaho!

— Vše to vím, dělá klidně. Položila si hlavu na prsa, z nichž právě zařičela tato prudká bolest, a až všecek tento hrom se vyburácel a vybil do jejích vlasů, opakovala: Vše to vím. Bylo tak psáno. Rozdělili jsme si

život jako zlatý peníz, jenž se přerezuje ve dvě, by si každý vzal s sebou polovici; ale život není jako tento mrtvý kov! dodala zlomivší zlatý hřeben, jež držela v ruce a jehož oba konce vhodila na mlat této párně, jakoby to byly zbytky čarovného proutku. Třeba, aby spíše nebo později oba konce se spojily: jest třeba, aby pahýly srdcí se sblížily, byť to nebylo než proto, aby spolu zemřely v bezmocné křeči! Trpěl jsi touto osudnou nezbytností, protože jsi věřil, že štěstí dávané Hermangardě unese tě se země a zahladí tvou paměť. A ještě, Ryno, vzpomeň si! neuviděl jsi jednoho dne se mnou v Cevenách raněného orla, jenž odnášel si ránu do nebes a značil krví ve vzduchu křivolakou brázdu svého letu? Ryno, Ryno, hle tvůj život. V náručí Hermangardině, i když vystupujete k nejvyššímu, k nejčistšímu, k nejblankytnějšímu svému snu, unášel jsi desetletí, naplněných Vellini, ve svých prsou, a ani štěstí, jímž tě oblažuje tvoje žena, ani ether, kdyby snad orel, na něhož si vzpomínám, vznesl se až do etheru, neměly vyléčiti tebe, tvou ránu, ani ji, její ránu! Ach! Ryno, marně jsi bojoval... Vím, že jsi bojoval, dodala s tajemným přízvukem v pohledu i ve hlasu, řeklo mi to moje zrcadlo; viděla jsem to. A ukázala mu zrcadélko v cínovém rámcí, zavěšené na koralovém náhrdelníku. Bylo to zrcadlo kouzelné; talisman, který cikánka z chrámového portálu Malažského dala její matce z vděčnosti za její almužnu. Bojovals's proti mně, proti sobě, proti osudu, proti krvi! Dlouho bylo zrcadlo zamženo. Všechno se v něm třepetalo. Vše v něm bylo vírem,

temnosti, kouřem. Posléze se však vyjasnilo. Dnes večer jsem tě v něm viděla, jak vyjíždíš z hlavních vrat svého Carteretského zámku a jak letíš ke mně, jako bys měl dvě křídla archandělova na ramenou, a tvůj kůň dvě křídla hypogriffi!

Usmíval se, slyše tato blouznivá slova; znal ji však. Byla-li bláhová, byla upřímná, a síla upřímnosti, toť síla Boha, svěřená na okamžik rukám lidským. Všecek se usmívaje nevěřivostí, ale nevěřivostí dojatou, schýlil se, aby nahlédl do tohoto zrcadla, jež mu podávala konečky pěti útlých prstíků. Neviděl v něm nic, leč neprůsvitný a nazelenalý svit kovu, ale skláněje se, dotkl se svou tváří sametné tváře Malagančiny. Ah! Plet poznávala pleť. Tělo jako duše má své vzpomínky. Jestli písmena, načrtaná krví a ssedlá na studeném papíře, vstoupila teplá očima Rynovými, by padla vlažná na jeho srdce, tady krev nebyla již uschlá. Proudila, obíhala, žhoucí karmín, za její průsvitnou přehrádkou. Tento elektrický náraz dvou tváří, to byla jiskra střelného prachu.

— Ah! vím dobře, promluvil zase Ryno, jenž se vzpíral, vím dobře, že budu zřítelín výčitkami, že odnesu si právě v tuto chvíli od tvých boků chmurnou ošklivost k sobě samému, ale proč jsi Vellinou? . . . a již na ni pohlížel; ztrácel se v těchto zvětšených očích, jejichž duhovka, rozšířená zapálenou vášní, jakoby zaplavila, pohltila modravou rohovku jako prudký oheň, jenž by slízl mléko s plné mísky a ukázal vápenné a zčernalé dno. — To nejsem já, Ryno, toť osud,

toť krev! podotkla zvolna, umíněná, slepá, a s tak plným zabarvením svého krásného kontraltového hlasu, že se znovu zjevila Rynovi, jako v prvních dnech jejích mladosti, bytostí tajemnou, nadpřirozenou, mající stín ve hlasu jako jej měla ve zraku a na rtech, vzněcující právě těmito stíny, dráždivá Androgyna rozkoše, jež nemá jména.

To jste již viděli, v tom byla její všemohoucnost, a Ryno vždy jí byl přemožen. Ostatně doufal asi, zcela ustupuje tomuto neodolatelnému kouzlu, které jí mstilo za její ošklivost, že oddáním se mu bez jakékoliv výhrady podaří se mu zmařití je. Nešťastník! říkal si, že vše to nejsou než klamavé illuse perspektivy, pocítování minulosti, oživené ze vzdálenosti, bludičková světélka zatoulaných vzpomínek... a přitiskl ji na své srdce s opravdovou zuřivostí, domnívaje se, že drží toliko přelud, a že sevřením tento přelud zmizí v jeho pažích, a že kouzlo, jehož byl obětí, bude konečně... konečně zlomeno! A tak jeho zanícení vzrůstalo žádostí, by je vyčerpал. Ve svých vlastních očích byl Spartanem i helotou. Helota se opájel, by si Spartan ošklivil takové opojení; avšak, té krutosti osudu! v klíně těchto kletých slastí kouzlo se nepřetrhlo. Přízrak byl živoucí skutečností, jenž vzdoroval zuřivosti stisknutí, a jenž na ně odpovídal s nezadržitelným omdléváním. Opojenost stoupala, ale sytost se nedostavovala ze dna opojení, a helota nevzbouzel ošklivosti ve Spartanu. Marně po každém políbení, po každém přissátí čekal, že uvidí, jak spadnou s něho

jeho žádosti podél jeho splasklých žil; že schladne jeho čelo! že jeho prsa se ztiší! ale osud, jak říkala pověřivá Vellini, zklamal hořce jeho naděje. Čím více se pohružoval do očarovaného jezera někdejších láskání, čím hlouběji sestupoval do tohoto moře bolestných rozkoší, tím méně dosahoval jeho dna, toho dna písečného, po němž dychtil jako po konci této vinné rozkoše! Podobal se egyptskému knězi, který chtěl uzříti nicotu Isidinu, již se prokazovala dlouho božská pocta, a který jí trhal rukou zuřivou její lněné závoje a její pásy. Běda, za každou přetrženou tkanici nalézal zázračný závoj, a za každým roztrženým závojem, jenž padal, objevovala se zase nějaká páska; a bohyně, stále neviditelná, pouštěla se s ním v zápas a mařila bezbožnost svým tajemným božstvím.

Vellini ostatně zakoušela v lůně těchto nezřízeností, jak hluboko obraz Hermangardin byl vryt do duše Marignyho. Neboť právě Hermangarda se nalézala na dně této hrůzy, v níž odpykával své rozkoše, chtěje je vysušiti, aby už nikdy takových pro něho nebylo! Jenže jeho výčitky, jež nezmenšovaly jeho deliria, tato oběť věrnosti, již litoval zcela ji ztrácej, měla připnouti na čelo Španělcino korunu vítězoslavné pýchy nad tu druhou korunu šťastných žádostí. Přece však nic takového nebylo. Jiná žena než Vellini byla by vymačkala jako ostrý citron všechny ostroty, všechny šťávy uspokojené marnivosti do této číše, do níž rozkoš jim sypala smaragdový prášek svých nejpálčivějších kantharid. Ale ona, tato dívka tak ryzího vý-

honku, nestácela se ve své pýše k Hermangardě a nepásala se ve své myšlence na pokoření své soupeřky. Se stržením Rynovým nechlubila se s okázalostí vítězství. Vysvětlovala je pověrami celého svého života, jako divoch vysvětluje Manituem vesmír, jenž jest jím unášen stočený v jeho zástěře. Věřila v čarodějný nápoj lásky, který si pili navzájem ze svých žil, jakoby bylo třeba kouzelného nápoje, by se vysvětlila znovu se vracející bývalá oddání se, znovu nalezená bývalá opojení; jakoby nebylo dosti vzpomínky na všechny ty plody, požívané v mládí, by pokoušela rozžízňené rty přes to, že byly časem otlačeny!

Byť však málo chlubitivá, chutnala zanícení Rynovo s neskonalým plesem, a byla by je ráda uchovala jako ztracený a znovu nalezený poklad. Ah! pravila mu, můj Rynetto, proč pak máš tvář tak smutnou a proč tak smutně na mne hledíš? Nemí tvou vinou, že jsi zde. Nemí to ani má vina. Ale řekni, nebyl jsi v tom šťasten? ... Ah! vidíš? toto blaho bude se vraceti bez ustání, vždy je tady nalezneš. Nejnesnadnější bylo teď prolomeno; byl to první krok ke mně, která jsem tě čekala v krutých úzkostech. Což jsem tě nenaučila znovu cestě, která vede ke mně? Nebouři se, dodala, neboť učinil pohyb na toto slovo jako kůň, jenž by se vzepíal před ohradou a vzpíral by se skočit přes ní; nebouři se, kariño! a šlehla po něm jedním z těch pohledů, jímž by byla zkrotila lva; nevěř, že se opájím svou mocí. Jestli jsem kdy sprádala sny, vždy jsem je trhala o své srdce. Hle, dodala, sníživši svůj plný hlas,

chceš, abych ti vyprávěla sen, zmařený právě v těchto dnech; o ubohé drahocenné věcičce, již jsem rozbila jako jsem rozbíjela jsouc děvčátkem mezi dvěma křemeny perly, jež moje pošetílá a nejmilejší máti vypíala z uší a mně dala?

A on ji nechal mluvit v tomto dlouhém němém názírání, do něhož ho vždy strhla. Zároveň přirozená a podivná; dítě, žena, zvíře, chimera, sloučenina tolika věcí božsky zhnětených; soška lidská, utvořená jako blesk starých ze tří paprsků, zkroucených rukou Boha!

Oheň uhasínal v krbu. Plamen lampy dohořival, matně odzařuje ode zdi. Jizba nořila se všechna do stínu. Uhlí z ohniště a míhotavý plamen neosvětlovaly již leda skupinu, kterou oni tvořili na snopech; skupinu nesnadno rozeznatelnou v souboru svých obrysů, pod těmito bludnými přisvity, přetínanými temnotou, s lomenými čarami, jež nebylo možno objati jedním pohledem. To nebyly již cudné posy lásky manželské, již serafický Swedenborg nazval královnou lásek a již symbolisoval labutěmi, ptáky rajskými a hrdličkami. Byly to polohy unavené, rozčuchané; pokroucení ztíhotnělých těl. Smědá hlava Rynova byla níže než prsa Španělčina, která si pohrávala jednou rukou svým zrcadélkem. A byla to druhá paže, již tato žena ovíjela takto krk Rynův? nebo, byloť to tuze bílé na ruku, její štíhlá noha, přehozená přes ramena bývalého milence, u ní ležícího? Trs jisker zatřpytil se na konci této nezřetelné linie . . . Vždyť i na kotnících u nohou jako na zápěstích měla zlaté kruhy, zpevnělé drahými

kameny. V podrchaném šatu, tu přilehlém, tu zas po-
odhaleném, druhá noha se nalézala poněkud dále na
snopech, obutá ve svůj šarlachový pantoflíček, kdežto
druhý odsunul se skoro až na okraj topeniště do po-
pelu, skvěje se tam, prázdný a osamělý jako skleněný
střevíček, ztracený kdysi Popelkou.

— Slyš tedy můj sen, děla zase po krátkém mlčení.
Viděl jsi tu španělskou loď, která jest ještě u pobřeží
a která odpluje za několik dní. Mluvila jsem s kapi-
tánem, s lodníky, Znají mne všichni. Jsou z Malagy a
vracejí se tam. Několikrát mi už nabízeli, že mne
vezmou s sebou domů. Nevědí, Ryno, že kořeny jsem
připíata k této zemi, po níž ty chodíš, že jsem tvým
stínem na této zemi, že Vellini má řetěz muže kolem
krku. Toho oni nevědí, ale já to vím... a povídala jsem
si, protože se mi máš vrátiti jako já jsem se vrátila tobě,
protože tvůj sňatek je spanilomyslným podvodem
vzníceného srdce, které si však připravuje o zklamání
více, mohli bychom dobře odplouti spolu a vyjít z této
země ledové, v níž ženy nevěří v kouzla lásky, nýbrž
v moc své krásy vždy zrazované, a žili bychom svo-
bodni a spojeni jako jsme žili dříve. Ah! jaké by to
bylo blaho! jaká vzkříšená mladost! Přítomnost Ry-
nova na očích, slunce Malažské na pažích, to slunce,
jež mně ještě maličké zlatilo kůži a jež mi ji dalo ta-
kovou, jak ji vidíš! Ah! Kariño, taková myšlenka mi
přišla, ji jsem hladila ve své hrudi jako ptáčátko, jež
jest třeba zabít! Neboť, tak jsem si říkala, je to bláz-
nivé, dodala pozorujíc, že se zachvěl pod jejím slovem,

jakoby ho bylo galvanisovalo, opakovala jsem si, bych se utěšila, že bys nechtěl nikdy opustití Hermangardy, že bys nikdy nesvolil zlomití jí srdce... a tu já... zlomila jsem svůj sen o své srdce.

Té zvláštní výmluvnosti, sverepé a něžné, pokrytecké a pravdivé, jejíž slova, tísňící se na jejích rtech jako kapky nějaké bouřlivé essence, pronikaly Marignyho a stékaly ručejemi do jeho rozechvěné bytosti.

— Neodplujeme-li však, hovořila dále, nejistá, neodvažujíc se věřití, že neviditelné *lazo*, jež mu hodila kolem srdce, jest dobře zadrhnuto, nechá-li malažská briga Vellini na tomto břehu, rci mi aspoň, Ryno, že se zase setkáme, že se občas uvidíme na několik hodin, jak jsme učinili dnes. Ah! to, Ryno, není sen! Či je to sen? dodala s modulacemi poddanské lásky v hlase, libými jako vzduté, plné zvuky flétny, a třeba i ten rozbití?... Hle, tvoje Vellini není zlá. Nechce tě vyrvatí lásce Hermangardině. Nechce než tebe, a jen chvílemi, tebe, tady v skrytosti, aniž by o tom živé duše vědělo! Ani Hermangarda, ani svět, aniž kdo jiný! Ať tvoje žena, Ryno, protože jest tvá žena, má tvou lásku, a chrání si svého štěstí, ale já ať mám tebe! Ať minulost se vrátí k nám a pobude na hodinku mezi námi každou noc nebo každý den! Toho bude dosti pro Vellini. Nuže, učiníš náležitá opatření, aby naše lásky zůstaly utajeny. Budeš bdít nad důvěřivou bezpečností své ženy, já sama stanu se opatrnou. Ano, já, Ryno, tvá dravá Vellini! Nic mi v tom nebude za těžko. Změním svou povahu. Ah! byla bych ráda, aby mi nepovolo-

vala! Budeme se skrývati. Ponejprv se bude Vellini ve svém životě schovávat, byť se měla zadusit! Bude se skrývati, jakoby měla strach. Stane se zbabělou, by zachránila štěstí Hermangardino. Vše jest k tomu příhodno na tomto odloučeném pobřeží! Zním všechny jeho kouty od té, co tudy chodím. Zima je drsná, žena jest choulostivá, křehkého zdraví. Nemůže tě již provázeti na tvých procházkách. Budeš tedy moci bez nebezpečí setkávati se na nich s Vellini. Dcera toreadorova, pravila s přízvukem povýšenějším a s divokou hrdostí, až se jí zatřáslý paže spíatě pod hlavou, má svaly svého otce a může vejíti v zápas se živly! Není tady duny, ani zátoky, ani jeskyně v skalínách, které bych od nynějška neznala, a kde bych tě nemohla čekat, když bys mi řekl, že tam přijdeš. Snad, dodala snivě, ženy podloudníků přicházely často v táž místa čekati těch, jež milovaly a kteří se plavili po moři. Seznámím skály ty s jinou ženou stejně neohroženou, stejně trpělivou... Zatím co Hermangarda bude spáti očekávajíc tebe na hedbávných poduškách, já, která tě budu čekati jako ona, já nebudu spáti na svém útesu.

Zastavila se. Ryno ji obdivoval s tváří obrácenou k ní, zotročený jejím kouzlem, připomínajícím skoro magii. Patřil na ni a poslouchal ji, pramen života, který znovu vytryskoval, když se myslelo, že již zanikl, a to přívalem a pěnívým svým ustavičným varem. Pil ze zvuku jejího hlasu a z pohledu jejích očí. Hasil v něm onu dlouhou žízeň nepřítomnosti, již klamal s Hermangardou, jako se klame žízeň, není-li nápoje,

rozplývavou dužinou nějakého sladkého plodu. Brzy jako větvoří, spadávajíc nad pramen, tmy padly mezi ně. Lampa uhasla. Severák zadul nad chatou a kůň, uvázaný u dveří, zarehtal a poděšeně se trhl, až se zdálo že zeď se zatřásla.

— Copak můj kůň? pravil Ryno vzrušen jako špatné svědomí; a vstali se svého venkovského divanu do hluboké noci. — To Bas-Hametovi vstávají, pravila Vellini. Slyšeli nás zdí, nebo snad otec půjde v noci lovit smačky.

Zůstali ještě chvíli v temnotě. Tápala, by rozsvítila lampu, nepodařilo se jí to hned, i vzala hrst suché slámy ze snopů a vhodila ji do krbu na uhlí. Plamen naráz vyšlehl, a posílen přiloženým chrastím, zazářil do všech koutů chaty svou živou jasností.

Marigny dále naslouchal slabému rupotu, jejíž zaslechli a jenž poděsil jejich koně. Šli oba k dveřím, otevřeli je a hleděli s prahu. Neviděli nikoho. Zvuk se již neobnovil. Koni se ještě chvělo ucho a očima neklidně blýskal, a přece vše bylo klidno, mlčenlivé, samotářské. Luna, která se prve halila oblakovými příkrovy, znova rozsévala své bledé a zmírající svity. Mrazem jiskřil nově padlý sníh. Všechno bylo bílé daleko široko, vyjma cesmínovou kytku, zavěšenou na návršní žerdi, jejíž blysknavé a zamodralé listy netrpěly klouzavých vloček. Chata Bas-Hametových byla ponořena do nekonečného pokoje. Uhostil se v ní spánek; a jejími zdmi málo tlustými a jejími dveřmi špatně přiléhajícími bylo možno rozeznati v širém

mlčení noci až oddechování těch, kteří v ní spali. —

Vrátili se a usedli zase na snopy. Ryno, jenž neviděl dosud než Vellini od chvíle, co byl s ní, rozhlédl se po této stodolní pární, která byla tehdy veškerým příbytkem této dívky, vyšlé z nádhery měst.

— Zde tedy bydlíš? děl s podivem nad chudobnou nahotou věcí, jež měl kolem sebe. — Tady bydlím! odvětila s hrdostí! Vidiš sám, Ryno. Počala jsem již život žen tohoto pobřeží. Již jsem se otužila. Seňora z ulice Provencalské, Španělka, která přivedla na mizinu Cerisyho, není již. Když ti říkám, že mne najdeš všude na tomto pobřeží, v noci, ve dne, v každou hodinu, čekající tebe, diš-li, bych tě vyčkávala, nechlubím se, Ryno. Činím tak již ode dne na Stráži. Hodiny a hodiny posedávám nebo bloudím po tomto přímoří, za všech počasí stále tě očekávajíc, ale tys nepřišel. — Od nynějška to bude méně strohé, dodala, neboť ty přijdeš, vid' že, kariño? A vymohla si od něho na to slib. Byl dojat tímto drsným životem, který pro něho obětovala na tomto pobřeží, tak smrtivé zimy na útlou dívku Jihu. A zvláště byl dotčen až do dna duše onou noblesou srdce, která se necasala, a již uchovávala stále, mluvíc o Hermangardě. Opakovali si, že koneckonců vlastní otázkou bylo štěstí této zbožňované Hermangardy a že ji bylo ještě možno zachrániti.

Nevyjádritelná malátnost zmocnila se ho na těchto snopech, na něž znova usedli. Ah! kdo nezná po křečích čivních slastí lásky tohoto uvolnění všech ústrojů; té palčivé únavy a otupělosti, které mají též svou rozkoš?...

Řeklo by se spánek opiový, vplížující se do nás úd za údem, a uspávající tělo dříve než myšlenka zavřela svá tajemná víčka. Toho teď okoušeli. Kolébali se v tomto dřímání s očima otevřenýma, v tomto průsvitném somnambulismu smyslův uspokojených požitky. Zavěšovali se ještě jeden na druhého, bylo to z něhy plné vláčnosti, mroucí, nedokonávané, jedno z těch láskání, v nichž snění má více místa než tetelící se spěchy žádosti. Nikdy vzpomínka lásky nepodobala se více lásce samé. Nikdy lépe nepochopily tyto dvě bytosti, jež paměť dob uplynulých srdce na srdci znovu a znovu pudila srdce na srdce, že ze všech realit života nejmocnější jestliť chimera minulosti.

Půlnoc, která zavzněla se zvonice Barnevillské, a kladkové hodiny, „které přísahaly, že tomu tak opravdu bylo“¹⁾, vytrhly je z jejich snivého nazírání. Ryno vstal. Už je čas, pravils lítostí, musím se vrátit do zámku“. Takto ji opouštěval v ulici Provencalské. A tohoto večera jako v čase onom řekl jí sbohem španělsky, v tom jazyku, jemuž ho naučila a jímž nikdy nemluvil leč s ní, neboť se asi bál dojmu těchto slov, vyprázdněných jako číše krále z Thulé z lásky, již se plnívala pro něho, a zvonící jako ironie jeho blaha na rtech lhostejných.

Vsedl na koně před ní. Budu tvým pažetem, pravila mu se svou odvážnou půvabností, s půvabem

¹⁾ Burns v THE BRIGS OF AYR,

The Drowsy Dungeon-clock had number'd two
and Wallace tower had sworn the fact was true.

Česky: AYRSKÉ DVOJSTĚŽNÍKY,

Ospalé žalářní hodiny ukazovaly dvě
a Wallaceeská věž přísabala, že tak tomu je.

vzdorného a smělého jinocha, dopust, ať ti podržím třmen, a podržela mu jej. Dopřál jí toho jako matka opojená mateřstvím dopřává obdivovanému dítěti, by jí vládlo. Se svého koně políbil ji na hlavu, jakoby na ni skládal svou myšlenku. Potom odejel a ona pohlížeje za ním s prahu, brzy viděla, jak zahrnul kolem plotu, který byl proti návrší.

Byla to třeskutá zimní noc, chmurně pokojná, hluboce mlčící. Vzduch byl čistý a vítr štípal do tváří. Měsíc záhy vyšed, záhy se klonil k západu. První stínové jeho sklonku, kteří odbíhali prodlužující se, počali se vláčeti po nově padlém sněhu, jehož matného lesku nemohli utlumiti. Moře od Ryna na levo nepozdvihovalo jak obyčejně svého velikého hlasu, neurčitého a monotonního. A ač zima nebyla nikdy v našich krajinách dosti tuhá, aby chytila i moře, přece by se bylo řeklo tohoto večera podle jeho mlčení, že je ledy uvěznily. Tato příroda zkormoucená a němá, tyto příbřežní pláně, jimž sníh dodával rázu, jehož obyčejně tento kraj nemá; mráz, čistota vzduchu, vše to svrhlo Ryna se světa smyslových dojmů, v nichž právě žil vedle Vellini, a krutě ho postavilo před něho samého. Cítil až do svého srdce ledovou ruku přírody. Z Bas-Hametu vyjel s čelem vřelým, krev mu v žilách hrála, duše hořela; teď poznenáhlu vychládal postupuje na těchto zasněžených přímořských stepích k příbytku, v němž spala zrazená Hermangarda. Ano, vychládal v tomto větře od severu, méně ostrém než jeho myšlenka, jako jedna z těch pochodní, pozdvižených někdy

celníkem na hřbetě dun, by dal znamení plavcům, ocitnuvším se v úzkých. Jen jeho kůň, jenž cválal statným krokem, rušil noční mlčení ržáním návratu. To připomnělo Rynovi zaržání, jež vydalo ušlechtilé to zvíře u dveří chýše, a přivodilo v jeho ducha myšlenku, která jím projela jako šíp a již zaháněl jako vidění nemožného... Zase a zase ji zaháněl, tuto pošetitou myšlenku, ale zapuzuje ji všecek jí bledl. Nadjev si po okraji náplaviště, dostal se brzy na mořské rameno a k Můstku. Po něm někdo šel. Zastavil se právě uprostřed úzkého prkna, s rukou na žerdi, jež sloužila za zábradlí, naslouchaje krokům koně, jenž vjížděl do vody.

— A podívejme se, to je p. de Marigny, a hezky opožděn! pravil hlas s podivem.

Marigny poznal rybáře Capelina, jenž se vracel na strmý břeh skalní. Ano, jsem to já, odvětil, nechtěje, aby se zdálo, že se skrývá. Vydařil se lov, statečný Capeline?

— Ani dost málo, vece rybář. Neuviděl jsem kraba, ani co by se za nehet vešlo. Není k tomu ani moře, ani vítr. Špatný čas na chudáky, pane de Marigny. Karolina potulovala se celou noc po dunách. Uzřel jsem ji dvakrát v stranu vašeho zámku.

— Nesetkal jsem se s ní, pravil Ryno tonem zpola nevěřivým a zpola vážným, neboť se mu zdálo zbytečným zraňovati tyto prosté lidi v jejich preludech nebo v jejich věření. A pobodl koně do klusu.

Dostal se brzy k bráně zámku paní de Flers. Seskočil, by otevřel velká červená vrata. Jaký však byl jeho

úžas, když vrazil do nich, ucítil, že se otevřely bez odporu na svých zarezavělých skobách! Utišil slovem do-
rážení psů, kteří ho poznali, a zaved koně do stáje a
sám jej odstrojiv, vešel podjezdem a skleněnými dveř-
mi, jež se nikdy nezavíraly.

Slovo Capelinovo o Karolině vrátilo se mu na mysl.
Což se jistoty člověkovy nevytvářejí z ničeho? ... Za-
pálil pochodeň v jídelně; a opravdu byl bledší než staré
podobizny, hledící na něho ze svých těžkých rámův
očima, před nimiž sklonil své oči. Rván jsa nevýslov-
nými myšlenkami, podezřeními silnějšími než jeho roz-
um, vnikl po špičkách do světnice své ženy, aby zvěděl,
zda spí, jak ji byl zanechal a zda její spánek nebyl pře-
rušen.

Když odešel, spala ve svatebním ložipod svými měk-
kými příkrývkami, s obličejem bledým, ale pokojným,
zastíněným dlouhými řasami. Když se vrátil, našel ji
rozháraně oblečenu, s kožíškem na ramenou, omdlelou
na pelesti lože, s rukama bez rukaviček, zmodralýma
zimou, a na nohách kolem střevíců zpola zašněrova-
ných měla ještě sněhové námrazky, jež se drobily a od-
vlhovaly kapkami vody na koberec. Tu pochopil vše...
i zaržání koně v Bas-Hametu, i otevřená zámecká vrata,
i bílou Karolinu, bloudící pod dunami, o níž se mu zmí-
nil Capelin.

ROZUZLENÍ PRO JEDNU.

Ryno de Marigny byl silné přirozenosti. Jeho vášně byly veliké a otřásaly jím až vše praštělo v jeho pevné stavbě, jako větrem praští ve větvích dub; ale jeho duch je ovládal. Povaha jeho byla sloučena z krve chladné a z krve vroucí, což jest rodovou výsadou velkých hráčů a politiků; strašná podvojnost, za níž se pyká, neboť příroda zdá se žárlivou na dary, jichž uděluje svým miláčkům. V úzkostech vzrušení, když byl nějakým zachvácen, byl ještě schopen úvahy a rozmyslu. Když užíval svou ženu omdlelou, pocítil ovšem krutou bolest. Objal jedním pohledem úděsnou řadu trýzní, jimiž procházela od desáté hodiny večer, by se vrátila až sem, na toto lože opuštěné v úzkosti a znovu nalezené v smrtelném zápasu. A přece před touto nešťastnicí, ubezdušenou od zimy, zlomenou pádem na pelest svého lože, zastavil se na chvíli a tápal se, čeho nejprve třeba. Zazvoniti a zachrániti se do své světnice, jakoby byla Hermangarda sama zazvonila než omdlela? Nechatí, až užaslá komorná sama uvidí svou paní oblečenu v tuto hodinu, s nohama zasněženými, s čelem ledovým? Vzítí plně na sebe tuto bědu a přivéstí sám Hermangardu k životu, a tak vyčkati zjevně přišerposti tohoto tváří v tvář? ... Ať to vzal z kterékoliv strany, postavení jeho odpovídalo mu stále týmž slo-

vem: domácí tragédie, ztracený osud! Štěstí Herman-
gardino bylo neodvolatelně zmařeno. Ohroženo jsouc
od nějaké doby veškerým sběhem okolností, toto ště-
stí, jež mu tanulo na mysli ještě před chvílí u Vellini,
bylo nemožno zachrániti. Myslíl tedy už jen na svou
ženu, přímo na osobnost své ženy, když se štěstím byl
již konec.

Poklekl před ní a strhl jí s nohou střevíce, osuté
sněhem, i její provlhlé punčochy. Rozehřál jí nohy svým
dechem. Jako matka svléká spící dítě, sňal s ní kožíšek
a šaty; potom odhrnuv pokrývky a pozdvihnuv toto ne-
pohyblivé tělo, jež neviděl nikdy bezduché ve svém
náručí, položil ji a potíral ji na spáncích kterousi tou
pronikavou a silnou vodičkou, jež proráží až k mozku
a probouzí jej k čití života. Vše to trvalo dlouho, ale vše
bylo marno. Hermangarda se nehýbala. Život v ní byl
přerušen do hloubky, které se již Ryno lekal. Byl nad
ní schýlen, studuje její prsa, její čelo, její paže, všechna
místa, kde by bylo možno postřehnouti nějaký tepot,
nějaký záchvěv její bytosti. Zvláštní podívaná na tohoto
muže v této osamělé světnici, zapadlého v zámku plném
spícího služebnictva, jenž bděl v botách, v ostruhách,
a v strašných úzkostech u lože omdlelé ženy! Čekal
ještě nějaký čas s křečemi netrpělivosti; vida však, že
ztuhlost Hermangardina vzdoruje jeho péči a jeho úsilí,
rozhodl se, že zavolá o pomoc. Jen ještě vešel do svého
pokoje, aby shodil boty, vinící ho z jeho noční jízdy.
Jeho nervy byly tak rozechvěny, zmocňovala se ho tak
truchlivá nálada, že slyše své ostruhy zvoniti o podlahu,

bezděky se třásl! Měl oči naplněné bledou hlavou své ženy, která mu připomínala jinou bledost, již on pokryl jiný obličej, obličej paní de Mendóze, na nějž zapomněl v láskání Vellinině, jehož přízrak však, vyvolaný mstící se obrazností, říkal mu sprstem nataženým k Hermangardě: „Včera zabil's jednu; zítra, tebou ubita, zemře druhá? . . .“ A div mu zuby nedrketaly. Když bral domácí oděv, bylo mu, jakoby si navlékal lež na své výčitky. Nebylo třeba připravit se na pokryteckou komedii, by oklamal zvědavé oko sluhů? Vrátil se tedy do pokoje své ženy a zazvonil. Nařídil, by se sjelo pro lékaře do Barnevillu. Neboť Hermangarda, probravši se, jala se blouznití, a toto blouznění od prvních slov vzalo na se takový ráz, že nešťastný Marigny viděl se nucen odklidití komornou, přispěchavší na zazvonění, aby neslyšela podivných odhalení. Chtěl, aby sám byl jejich hrobem. Chtěl býti sám svědkem těchto úděsných výlevů a těchto křiků nedobrovolných, vyšlehujících jako ohně z podzemí z mlčení této ženy, která obyčejně soustřeďovala všechno v čistých a hrdých hlubinách své duše. Slova, nesrozumitelná pro ni, ale jasná pro něho, ukazovala mu v krutém a mučivém světle, čeho se dosavád toliko dohadoval . . . „Ah! pravila s tvářemi do šarlachova rozpálenými, s očima otevřenými, ale vyjevenými, třetivými, a tím hlasem přerývaným, vysušeným horečkou, úsečným a chraplavým, oním hlasem, jenž se stává modrými nehty hrůzy, když pochází od osoby milované: „Ryno! Ryno! je to stále ta rudá žena . . . žena ze Stráže!

Ona! Stále! Vyžeň ji, Ryno, vyžeň ji! Neber ji tak do náručí, neboť to mne bys zabil... Vyžeň ji! Neznám jí, té šeredné ženy... Jak na mne hleděla mlhou! její pohled prožíhal mlhu a spaloval mi srdce... Ach! můj Bože!" A po krátkém mlčení hrůzy začala znova ještě více poděšena: „No tak, co! Ta žena neodejde?... Tam teď je, sedí na slámě... s mým manželem... s Rynem. Tam! křičela, tam!" A svým prstem slepým, jako byl slepý její pohled, přes rozšíření jejích zornic, ukazovala na jedno místo světnice. Sedla si na posteli s vlasy rozpuštěnými: „Ale já nechci, aby tě objímala takto přede mnou, Ryno! Vyžeň ji!... Nevyhání ji! hovořila dále lomíc v úzkosti rukama. Oh! zase on objímá ji. Ah! nešťastná Hermangardo, podívej se štěrbinou okenice, hleď! hleď!" A znovu padla těžce oddychujíc na lože. Ryno, rozdírán, trpěl bezútěšným soucitem. Slzy se mu vyřinuly jako dítěti. „Ah! neplač, pravila, jakoby viděla jeho slzy intuicí vyšší než rozum a smysly. Neplač. Pláčeš, že jsem ti řekla, abys ji vyhnal? Měj si ji v náručí, miluješ-li ji, ale ucpi skulinu této okenice... abych vás už neviděla a abych už raději šla! abych už šla... Bylo mi zima, když jsem šla sem, ubohý můj Ryno," hovořila dále tónem prostě výprávecím, třesouc se. Zuby jí jektaly. Ryno trpěl takovými úzkostmi, že si přál, aby i jeho se zmocnilo třestění a usmrtilo jeho rozum. „Ach! kdyby to babička věděla! dodala snivě s hrozným nevědomím ukrutnosti; neměj však strachu Ryno, nepovím to... Nesmíme jí to říkat, viď, mojelásko? Jest snadno umřít, aniž bychom mluvili!.."

A umlkla, by dokázala, že může mlčet, ale Ryno umíral. Ano, umíral, ztrestán, zbičován, zmučen tímto třetěním, v němž jeho poděšené svědomí slyšelo jakoby hlas Boha.

Hermangarda zůstala celý dlouhý a příšerný den v tomto prudkém záchvatu. Lékař se obával nějaký čas smrtelného návalu krve do mozku. Ale příznaky jiné povahy jej vybavily. Ryno, jenž jí neopouštěl ani na chvíli, vyčíhával okamžik, kdy nabude vědomí. Když se jí vrátilo, bylo to k půlnoci nazítří, v hodinu, kdy je včera asi ztratila. Její oči, jež se zavíraly těžkou zemdleností, znovu se pootevřely s teplým paprskem chápání. „Kde jsem? ptala se slabým hlasem. Ale hned se zastavila, nabyvši plného vědomí, a hledíc na svého manžela, jenž ji bral za ruku, ztáhla ji zpět, jako by ji byl had uštknul; pohyb instinktivního a žárlivého záští, jež opravila vracejíc mu ji. Běda! neřekl ničeho k tomuto pohybu, jemuz až příliš rozuměl. Toliko sklopil oči. Když jich zase pozdvihl, viděl ji, jak naň hledí dvěma brázdami mlčenlivých slzí... to bylo vše a vše pro vždy! Nabývajíc znovu zdraví svého rozumu, tato žena, příliš božského jádra pro tuto kletou zemi, nabyla též panenské povahy, jež vložila ruku na tajemství její duše, jako překvapený stud ji vkládá na tajemství svého těla. Až dosud neměla než podezření, které ji zžíralo. Od nynějška (Ryno to poznal z jejího blouznění) měla jistotu, chmurnou jako vrchovaté neštěstí. Pomalu se vpravovala do života, na nic si nestěžujíc, rty majíc sevrženy odevzdaným úsměvem, a s mečem vbodnutým

až po jilec do hrudi jako Mater dolorosa ze Stabat. —

Pro duši povznešenou, jakou byla duše Rynova, tato velkodušnost mlčení, tato velikost dojemné zdrženlivosti byla trýzní neúprosnou, zaslouženou a jež měla dlouho trvati. Proč by také přestala? Křivdy, jichž se dopustil, byly nenapravitelný. Hermangarda mohla je odpustiti; ale on znal tuto duši s city na sebe ztočenými, jež jako hrob nevracela nic z toho, co do ní vcházelo. I odpouštějíc vzpomínala by si. Nezapomněla by. Nuže, není-li odpuštění zapomenutím, nepoctívá než toho, kdo odpouští; ale jest pokořením, jímž se posypává, jako když se oslazuje jed, bolest lítosti. Ah! budoucnost tohoto sňatku byla řádně zničena! Byla zničena na dvakráte. Hermangarda neuměla se vzepříti mravním i fysickým znavením a námahám strašné oné noci, v níž šla tajně do Bas-Hametu. Slehla před časem, dítě bylo mrtvo, a ona sama je přežila jen zázrakem mládí a síly, jímž od přírody byla obdařena. „Ah! proč, pomyslíla si tehdy, nenápodobila jsem své matky, jež zemřela hned při mém narození? Nebylo-liž by to bývalo výhodnějším pro mé ubohé dítě i pro mne? Strast její ještě zvětšovala myšlenka, které nevyslovovala. Plačíc svého ztraceného dítěte, plakala všech svých mateřských nadějí. Věděla, že nebude již mít nikdy druhého dítěte... Hodnější toho, by se jmenovala Herminou, než její babička paní de Flers, cítila dobře, že ztrátou čehosi jedinečného zemřela v její osobě nikoliv žena, která milovala Ryna, nýbrž žena, s kterou se oženil... Za ty tři neděle, jež prodlela na loži,

den jak den v duchu vznášela k oné sošce Nejsvětější Panny svou přípověď mladé dívky, již láska manželská nikterak nevypudila z jejích závojů, jeden z těch slibů, o nichž by bylo možno usouditi, že jsou opovázlivé, kdyby se nemyslelo než na její mládí. Čekala netrpělivě hodinu, až po truchlém šestinedělí půjde na úvod, aby obnovila tento slib před oltářem mořské modře této Hvězdy námořníků, která jest též útěchou nešťastných žen v chudém kostele Carteretském.

Tato chvíle konečně přišla. Ryno, jenž jí neopustil ani jedinkrát a jenž přijímal do prsou odraz všech jejích bolestí, prodlužoval, seč byl, všechny obezřelosti vystonávání. Nechtěl, aby vyšla příliš záhy. Maje se k ní vlídně jako ona k němu, že se někdy až podivil její i své něžnosti, ale smutni oba dva, jakoby oba měli vědomí nenapravitelného, byli by poskytlí pozorovateli dojemnou ale nezbadatelnou citovou záhadu. Všechnen čas, co byla nemocna, Ryno ji ošetřoval s obětavostí, pod níž se chvěla žádost nemožného napravení. Neměl však balsámu, jenž vše hojí. On, muž vytesaný pro zevnější úspěchy; tentž satrapa salonů, ducha tak ozvučného, když hlaholil fanfáry, honosil se zálibností sotva znatelných pozorností, tisícovou zastřenou péčí ložniční a vděkuplnou ochotou, jimiž jsou obdařeny ženy, když ošetřují ty, jež milují. V den, kdy si přála jeti do kostela, vyšel se podívat až před zámek, obhlížeje obzory, by zvěděl, jaké bude počasí, pozoroval stupeň teploty, kázal vyhřátí kočár a chtěl jeti sní. Tomu se však zpříčila. Žádala si býti sama, aby vy-

konala pobožnost, jak pravila. Nenaléhal a ona odešla.

Bylo to v den na konci února, v příjemný zimní den, skoro jak bývají na podzím, zvlažněný na několik hodin bledým sluncem. Vysílený uzavřeným a bolestným životem, v němž trval již třetí týden, Marigny sestoupil, aby se nadýchal zdravého vzduchu, na schodiště, jež vedlo se zdí zámeckých na náplaviště. Nemrzel se, že jest sám. Tisíce sobě protivných myšlenek jej oblétalo. Myslíl na Hermangardu, na paní de Flers, již nepsal dosud leč zprávy o neblahém slehnutí své ženy. Myslíl též na Vellini, tuto osudovost svého života, příčinu neštěstí, jež ho stihlo. Za nemoci Hermangardiny dostal několik listů od Malaganky, potom ji viděl i z okna, ana několikrát přešla po náplavišti s očima vždy obrácenýma k zámku, nebo v člunu s rybáři, jak přetíná modrou linií přístaviště a pouští se za dobrého větru na širé moře. „Jakou trpělivost měla v těchto třech týdnech!“ pravil u sebe připomínaje si ohnivou povahu této ženy, již nemohl nikdy zdolat. Toho dne v tomto čistém a svěžím jitra cosi mu našeptávalo, že není daleko. Jsou bytosti, jejichž blízkost vdechujeme, aniž jich vidíme a jejichž výrony přinášejí nám z dálky jimi nasáklí větrové! Jak tomu bývá s palmami, tak se to má s lidmi. K přístavišti se zvolna blížila plachetní lodice. Ačkoliv nerozeznával nic pod těmito hnědými plachtami, jež pokrývaly dmouce se lehkou šalupu z černého dřeva tajemnou a podivnou čapkou, pomyslel si, že jistě jest v ní. Proto také sestoupil na oblázkové kameniště, jež lemovalo přístav a zamířil přímo k vodě.

Lodice zpozorovavši to zastavila se a zarejdovala k němu, jakoby se pokoušela přistati pod jeho nohama; už měl jistotu, že správně tušil. Byla tam, polo zakrytá pod plachtami, skrytější ještě (což mu neslíbila, že bude opatrná?) ustrojením, jež si dnes zvolila. S jejím pláštěm z bílé šíšečkové vlny, s kápí, podšitou látkou ohnivé červenou jak vlčí mák, a na hlavě mající hedbávný šátek, obtočený a zkroucený s nedbalostí kreolčinou, byli byste ji považovali za Boninu Bas-Hametu nebo za některé jiné děvče z pobřeží, neboť odkládají své vysoké čepce, když jdou na moře, ze strachu před větrem. Marigny přes to, že byl zabrán do svého smutku, nemohl si zabrániti, aby se neusmál vida ji, seňoru Vellini, takto oděnu.

— Pojď sem, Ryno! pravila mu, ale španělsky, zavešlujeme pod skalku, a vysadím tě pod dunami. Hermangarda je teď vyléčena a už tři neděle žiju bez tebe!

Byl na rozpacích. *Caramba*¹⁾! děla netrpělivě. Pomyšlil si však, že by se vrátil sám do zámku dříve než Hermangarda, jež bude na celé mši, a tu se již nezdráhal. Šalupa zarejdovala zase do přístaviště, proplula mrštně mezi oběma majáky a pustila se plnými plachtami na širé moře.

¹⁾ španělské zaklení: U všech hromů, k čertu, u čerta!

ĎABLŮV HROB.

— Vellini, pravil Ryno také španělsky, aby mu nerozuměli oba veslující rybáři, kteří řídili lodici, ženoucí se mezi dvěma vlnami jako ryba mezi dvěma proudy, Vellini, obávám se skoro výčitek. Vyšed z tvého znovu nalezeného náručí, tři neděle jsem zůstal, aniž jsem tě viděl, aniž jsem odpověděl na listy, jež jsi mi poslala; ale moje omluva, ubohá přítelkyně, jest ve věcích, jichž ty neznáš. Nevíš, co se událo v zámku. — Tvoje omluva jest tuto, odvětila mu dotýkajíc se lehce jeho obličeje. Vskutku, byla tam a velmi výmluvná! Byl změněn jako člověk, jenž právě unikl smrti. Život bez vzduchu, v němž žil, jeho bolesti a nebezpečnost života Hermangardina, láska smíšená se soucitem, jež k ní pociťoval, jeho výčitky, a konečně omrzelost z toho všeho, neboť člověka omrzí jak jeho radosti tak jeho bolesti, nuda číhá za veškerou jeho činností! položily mu na rysy tváře masku takové zpustošenosti, že bylo se čím chvěti. — Ano, odvětil, ale obžaloba je tady! A protože ona se dotkla jeho čela, on dotkl se její smělé tváře. Byla skoro tak změněna jako on. Ty tři týdny těžce na ni dolehly. V tomto dni křepkém ovzduším moře bez mlhy, v tomto světle modrého nebe, jež jakoby přebíralo sebe menší vrásku na obličeji jako na vlnách, viděl tvrdý, všude zanechaný otisk vášní, jimiž ještě více

sežloutl a jež musela zaháněti zpět do svého srdce. — Není to obvinění, děla, vážná a mírná, jak jí ještě nikdy neviděl. Věděla jsem vše, Ryno. — Nikoliv, nevěděla jsi všeho, odvětil. Neštěstí padlo na můj dům. Moje ubohá Hermangarda byla v nebezpečí smrti. Věděla jsi to jako všichni ostatní, jako sluhové, kteří mne obklopovali, jako vesnice, jako rybář, jenž mi přinášel tvoje listy a jenž neviděl v zámku než tváře ztrápené. Ale bylo tam něco, o čem jsi nevěděla, Vellini, neboť nikdo toho nevěděl než já sám a ona... totiž to, že trpěla-li mukami duševními a tělesnými, jež ji div nezlomily přes sílu jejího mládí, tu my jsme toho byli příčinou. Že kdyby byla bývala zemřela, jak jsem se bál ještě před několika dny, tu my, Vellini, byli bychom jejími vrahy!

Hleděla na něho upřeným pohledem. Seděli hned pod plachtou, zády obráceni k rybářům, kteří veslovali na konci loďky. Vítr vál co nejpříznivěji, i letěli lehce tu a tam zavažující o skrytá úskalí, jakoby se byli chtěli dostat za sedm čtvrtí hodiny na Jersey, jež viděli zřetelně v dnešní jasné pohodě, bílý jako plátno, prostřené na slunci pradlenami.

Ano, hovořil dále, rozuměje jejímu pohledu. Byli bychom bývali jejími vrahy. Když v Bas-Hametu jsem tě opustil před třemi nedělemi, tebe, svou minulost, na novo zapálen krutými rozkošemi, a když jsem se vrátil do Carteretu, našel jsem Hermangardu na pelesti jejího lože, oblečenou a bez vědomí. Ona! tato žena vychovaná ve všech jemnostech života, šla sama v noci pěšky, skrývajíc se, do Bas-Hametu, sněhem a v mrazu

po těchto náplavištích, vysazena potupě od podloudníků a lodníků. Nedbala nebezpečí, ale přišla tam, puzena jsouc žárlivostí dávno nasazenou. Viděla nás šterbinou okenice tvé chýže a nekřičela; měla sílu zůstat tam a vrátit se, jak přišla, ale v srdci s jistotami, s viděními horšími než smrt. Bůh, jenž měl s ní slítování, odměřil jí dávku jejích sil a neomdlela až u své postele, když se vrátila. Tam jsem ji našel... Ah! Vellini, nikdy nezapomenu okamžiku, když jsem ji vzal do svého, tebou teplého náručí, a když jsem ji zahříval životem, který tys tam nechala. Byla dlouho ve stavu beznadějném. Z jejího blouznění zvěděl jsem, co udělala, neboť od té doby, věřila bys tomu? nic mi neřekla, co by bylo steskem nebo výčitkou. Ve všem dává na jevo mírnou hrdost, které by ses obdivovala.

— Ubohá Hermangarda! vece Vellini něžně; a slza se ukázala v řasách těchto očí, jež mužové nalézali sverpými. Ryno byl dojat touto slzou. Píl ji s očí, z nichž se vyprýštila, s trojitou žízni lásky, šlechetnosti, spravedlnosti. Ah! nejmocnějším na duše upřímné jest svádění šlechetností. Když naše staré milenky pláčí nad našimi mladými ženami, připojují ke kouzlu minulosti ještě neodolatelnější půvab přítomné skvělosti. Je to proto, že neodpouštíme si viny, jichž jsme se dopustili, leč až ty, pro něž jsme je spáchali, jsou bytostmi velkodušnými? Bychom vládli nad dušemi, které se vyznamenávají ušlechtilostí, není nic takového jako ukázati se dobrým.

On umkl a ona nemluvila. Co by byla mluvila tato

žena divoká, jež nechápala než lásku a všechny její zběsilosti, a jež ho viděla ponejprv němým a odzbrojeným pouhou hrdoostí? Zatím ořechová skořápka, která je kolébala ve své pohyblivé výhlubni jako v ptačím hnízdě, kolébaném větrem ve větvích, rozhrnovala stále hromadící se vlny. Voda rozdělovaná přídou kudrnatěla se jako na beráncích, jak říkají tito mořští lidé, kteří skládají svůj okeánský jazyk ze svých vzpomínek pasáků a sní takto o svém dětství. Obepluliskalku, a tam obrátili, táhnouce novou brázdu ve směru, jímž si ji razili sem, prodlévající na tekuté pláni moře, jež se podobalo nádržce živého stříbra, tolik zářilo a se ji-skřilo! Vrhli síť pod nepohyblivou bárku, čekající, až k slovu Vellini vysadí Ryna pod dunami.

— Ano, ubohá Hermangarda! pravil Ryno jako melancholická ozvěna, trpěla krutě námi. Byla zasažena v samém svém mateřství; její dítě jest mrtvé jako naše, Vellini. A dodal s hořkým přízvukem, jenž zahrnoval celou jeho duši: V dětech nejsem šťasten!

Vellini svésila hlavu, by skryla svému bývalému milenci dravčí ryzavý záblesk, jenž šlehl jejími zornicemi. Bezděčná radost, silnější než její ušlechtilá povaha, vstoupila jí do srdce při posledních slovech Rynových. Připomínala jí, pravda, neblahou dobu jejího života, kdy smrt i jí oděrala od prsů bytost milovanou: vždy krvácející ztrátu její Juanity; ale myšlénka, že žena Rynova neměla nad ní vrchu darem dítěte, nabídnutým mužné lásce otcovské, přivodila jí do žil a do srdce nesmírný ples radosti.

Zase umkli. Což mohla jejich slova obsáhnouti jejich myšlenky? . . . Opírajíce se jeden o rameno druhého, nechali se houpati rozkošnicky modravým vlněním pod touto plachtou, již slunce prohřívalo bledým paprskem. V tomto ledkovém vzduchu mořském Ryno pocítoval v plících jako v srdci rozpietí celé své bytosti tak dlouho zajaté, tak dlouho potlačované. Přes jeho soucit a jeho lásku k Hermangardě bylo mu volněji u ženy, které již nemiloval, než po boku té, kterou miloval. Což v tom podivného? Všechny vztahy jeho k Vellini byly přímé a pravdivé; s Hermangardou již nebyly. Není-liž důvěra oživujícím vzduchem srdce? Jestliť blahem mezi těmi, kteří se milují, mluvíti nahlas. Uznával to, oceňoval to, a nebylo jednoho z těch domů, jimiž se rozvírala jeho duše, jenž by nebyl o článek více k řetězu, který ho poutal k Vellini.

Brzy však dali znamení, by se přiblížili k břehu, a šalupa, řízená muži, kteří znali všechny útesy jako olova svých sítí, vysadili je v malé zátoce, úzké, zježené, jak bývají průlivy mezi příkrými skalinami, podoby půlměsícovité. Rybáři vrátili se po svém lovu; ale oni, protože bylo ještě brzy, jali se vystupovati na skálu klikatou stezkou z jemného písku. Dostali se brzy na její vrchol. Vellini chtěla ukázati Rynovi jakousi jeskyni, jež by byla mohla sloužiti za útulek tajným dostavníčkům. Objevila ji na svých osamělých potulkách. V kraji ostatně toto doupě bylo velmi pověstno a chráněno zvláštními pověrami. Lidé ji jmenovali *Hrobem ďáblovým* a říkalo se, že *vní straší*. V dávných dobách

ďábel tam zápasil se svatým Jiřím, tak vyprávěly stařeny s pobřeží. Veliký ten světec zadal mu smrtelnou ránu o jednu z těchto natrčených ostrožní. Po boji svatý Jiří šel, a než vstoupil na nebe, vbodl své kopí v pahorek, na němž byl zbudován kostel jemu zasvěcený. Starodávni legendáři, kteří vyprávěli tyto věci, ukazovali svým dětem červenavé žilky a skvrny, jež mramorovaly modrý kámen skály, jakoby tam byly vleptány krví demonovou, již nemohly smazati deště nebeské a ruka věků. Vellini přicházívala častěji a sedala si na jednu plochou skálu, jež se podobala hrobce; v těchto místech vnikla jednou trhlinou zpola zakrytou okolními výčnělky do jakéhosi podzemí; tam jste se mohli jen vplaziti, jakmile jste se tam však dostali, bylo možno se vzpřímiti a volně se pohybovati jako v jizbě. Dost možná, že podloučníci z okolí zavlekli sem více než jednu bečku rumu, a více než jednu bednu hedbávných látek anglických. Denní světlo se tam ronilo přirozenými puklinami v kameni, a hluk z venčí, tlumený jako světlo, prodíral se tam velmi oslabený. Nikdy žádný jiný brloh nebyl lépe určen hrou pozemských výmolů, by skryl úmysly vinníků nebo pronásledovaných lásek, jako tento *Hrob ďáblův*, jež Satan, jemuž byl sarkofagem, nabízel útočištěm svým oblíbencům mezi živými. Tam Vellini zavedla Ryna. Viděli v tomto podzemí starou červotočivou lavici, která svou přítomností naznačovala, že toto osamělé a opuštěné místo bylo kdysi navštěvováno a skoro obýváno. Neodvisle od pašeráků, domácích na tomto pobřeží, sloužívало snad za

skrýši mezi oběma přílivy, když celý Západ povstal, některým plnomocníkům knížat, kteří byli ve spojení se šuany, jako třeba Quintalovi, tomuto hrdinnému mužiz Saint-Sauveur-le-Vicomte, jenž řídil sám bárku z Portbailu do Jersey a šťastně vyklíčkoval se z těchto útesů moře, plodného na ztroskotání, jen aby posloužil věci krále Francie; Quintal (Cent) jménem, říkali jeho krajané, ale také Quintal železný pod lidskou kůží¹⁾. Ryno a Vellini sedli s ní tuto zapomenutou lavici, která jistě viděla po večerech na svých viklavých a zazeleňalých prknech více než jednu krásnou dceř celníkovu, unešenou sem některým zamilovaným podloudníkem, jenž toho večera miluje se s ní dopouštěl se dvojího podloudnictví. Dnes se v ní usazoval párek ještě lépe hodící se k rázu této skoro nepřístupné jeskyně, v ústraní od světa, černé, hluboké, tak dobře utvořené, by vrhala svůj stín do obou srdcí, vyprázdněných již z mladých dojmů lásky, ale plných kvasiva vzpomínek a jejich hrozné opojnosti.

—Ryno, pravila Vellini s úsměvem, jenž skrýval ve své veselosti smutek, takový bude teď náš budoar! Zde

¹⁾ Tento Quintal, jenž vepsal své jméno do památníku lidí, kterých již není, padl zabiteln na náměstí de Grève, provrtán kulími jakobínů Bonapartových, utrýkanými Fouchéem. Jako p. de Frotté, jako Cadoudal, jako p. d'Aché, zrazený krásnou a mrzkou paní de Vaubadon, jako sta jiných padl neznám v prachovém obleku stran, jenž se roztáhl nad historii jako mlha nad vřesovišti, teď jasnými, krajín, v nichž bojoval. Quintal jest jedním z těch lidí skrytých a velikých, jejichž dvoudenní sláva nezaplatila jeho života. Tito šuanové, kteří měli ve svých řadách více než jednoho Redgaunileta, hodného štěnce nějakého normandského nebo bretaňského Waltera Scotta; Tito Orlové noční, kteří se shromažďovali na křik sov pustovek, čekají ještě svého historika a svého romanopisce. Přijme-li obecenstvo příznivé Starou Milenku, snad péro, které ji napsalo, věnovalo by se vytknutí jedné z dob moderní historie, která by měla nejvíce inspirovati obraznost vypravovatelů. (Poznámka autora.)

se budeme od nynějška vidati. Ty nemůžeš již přicházeti do Bas-Hametu. Vzbouzel bys žárlivá podezření u Hermangardy. Nuže, více než kdy jindy, protože jsme ji učinili nešťastnou, jsme povinni ušetřiti jí bolesti. Carriño, sem budu chodit na tebe čekat den jak den v tuto hodinu. Přijdeš nebo nepřijdeš, ale já, já přijdu vždy a ani jednou nevynechám. Jsem svobodná jako vítr a vlna. Jsem svobodná ode všeho... vyjma tebe. Ty nemáš takové neodvislosti. Máš ruku připoutanou k jiné ruce než k ruce Vellini. Ty bys nemohl sem přicházeti denně jako já, Ryno, a v těchže hodinách, aniž bys nemučil srdce své ženy. Ji ještě miluješ; mne již nemiluješ! Ji musí se častěji dáti přednost. Ale když nezničitelné vzpomínky našeho života a křik krve smíšené v našich prsou poženou tě k Vellini, vystup sem, Ryno, a najdeš ji tu čekající, tebou se stále v srdci obírající, skrývající do útrob země, co se příliš vidí, když se to neskrývá leč v útrebách těla a krve!

Pravila to s energií tak rozechvělou, a utkvívala takovými pohledy na stalaktitech těchto skalních zdí, že Ryno, jenž ji viděl tak mírnou na moři, vždy unešen těmito ustavičnými kontrasty, přitáhl ji k sobě s nezakrotným citem. „Ó karbunkule mé jeskyně, zvolal s poesíí, ano, přijdu sem posedět si u tebe! Budeš mne potěšovati, že jsem zranil lásku Hermangardinu. Dni, jež se teď povlekou mezi ní a mnou, budou velmi truchlivé. Znáš ji. Milovala by mne ještě více, když by se mi již neoddávala. Zraněná láska bude se vláčeti dlouho na troskách zničené důvěrnosti. To nebude jako u

nás, Vellini, kde důvěrnost nemohla zemřít ani po lásce! Ah! ano, přijdu. Můj krásný černý démante, vrátivší se zase do svého rudního obalu, vynesu tě z něho, bych rozjímal našich deset let propleteného života v chmurném zrcadle tvých ohňů!"

Vstali po těchto slíbech a obešli k vchodu této kruhové jeskyně, neboť Ryno nechtěl být dlouho mimo zámek. Když vyšli z oněch podzemních temnot a když ucítili volný vzduch kolem svých hlav, byla hodina s poledne. Počasí bylo stále tiché, svěží a jasné. Moře se čeřilo a šplounalo pěnivými vlnkami pod skalou, ale v dálce zářilo příjemným leskem, podobno jsouc damaskinované oceli. Šalupa, z níž právě vystoupili, lovila stále za útesy, směřujíc k Portbailu. Bylo ji vidět jako pohyblivý bod, tetelící se ve svých půvabných plachtách čechraných větrem jako racek ve svém peří. Hovořili, domnívajíce se, že jsou stále sami, když si všimli, že na *hrobě Dáblově* sedí kdosi, jenž tam přišel, když oni byli v podzemí. Byl to onen starý žebrák ze Sortôville-en-Beaumont, jenž onoho večera, u ohně rozdělaného na sypčinách k správce španělské brígy, vypravoval před Vellini příběh o Bílé Karolině. Vracel se ze své obchůzky po sousedních vesnicích, a unaven nabíral dechu. Jeho kovaná balda, již nosil na psy, neboť lidé neútočí na chudé, aby snáze přeskakoval příkopy plné vody, ležela u něho. Rozvázal motouzy u svého žebráckého pytle a obědval z krajíčků, darovaných okolními sedláky. Schýlený pod svým kloboukem, zrudlým v nepohodách, jehož široká střecha podobala se okapu

vápenné pece, oddával se živočišné rozkoši jedení, zamyšlen jsa, jak bývají bytosti samotářské. Takový Saturn, starý, slepý a hluchý k zevnějšímu světu, jenž se před ním rozkládal, požívající chléb tak tvrdý jako kamení, v této velkolepé, velebné přírodě, která nijak nepromlouvala k jeho duši. Byl obvyklým sobotním hostem v zámku. Ryno, jenž se asi obával nějakých klepů v kuchyni od tohoto žebráka, vyprázdnil mu peněženku do nastaveného klobouku.

— Žehnej vám Pán Bůh a svatá Panna a všichni svatí z ráje, pane de Marigny! pravil mu svým vláčným hlasem. Jste otcem chudých lidí.

Úkosem a zchytrale zašilhal po Vellini, pohledem to Dolno-Normandských venkovanů, jenž rozumí všemu a jenž se tváří, jakoby neměl o ničem ani potuchy.

— Krásné počasí na obilí! děl s onou důvěrností lidí primitivních, kteří mluví, aniž byli tázáni, a taky krásné počasí na rybolov! Vsadil bych se o nevím co, že tamhle ti rybáři, dodal, ukazuje na plachtu, která se smýkala po moři stříbřitě šupinatém jako hřbet ryby na slunci, nachytají hezkých pár tuctů rejnočků¹⁾, než zazvoní Anděl Páně na věži Barnevillské. — Až tam se miníte ještě dnes dovléci, dědoušku? řekl Marigny, aby nezůstal na jeho poznámku bez odpovědi, neboť ničeho neříci zdá se těmto prostým lidem krajním opovržením hrdosti. — Ovšemže! odpověděl pytlonoš. Ba jdu ještě dále. Jdu až do Prieuré de la Taille, k Hallo-

¹⁾ Jest to malý rejnok, hubený, úzký, s osty tažnými, jenž má zvláště výborná játra. (Poznámka autorova.)

tovým. Musím si přichvátnout, neboť záhy zavírají stodolu, a kdybych přišel za soumraku, musel bych jít až do mlejna. To řka, hodil si pytel vzdmutý jako měch na statná ještě záda. A myslím, dodal, že jest čas vzítí paty na ramena, na mou duši! neboť moře se přihně z vysoka při tomto přílivu, a most Carteretský spíš než za dvě hodiny bude pod vodou.

Ryno pohlédl na Vellini. Rozumím ti, pravila v tom jazyku své vlasti, jenž spouštěl mezi ně a ostatní zdejší lidi odrazivou oponu. Třeba se vrátiti do Rivières a cesta by mi byla přetržena, kdybych se opozdila. Na shledanou tedy zítra! a pozítřku! na všechny dni, Ryno chudáku! Vellini, ta nepřijde nikdy poslední na naše tajempá dostaveníčka.

—Půjdu s vámi, starochu, pravila k žebrákovi s onou odvážnou prostotou, nejkrásnějším klenotem upřímné její povahy. Mám co dělat v Bas-Hametu a půjdu s vámi až po cestu Barnevillskou. — Když tedy tak, tož pojďme, paničko, děl pobuda, jenž neměl nikdy takového společníka na cestě, co se potuloval ode dveří ke dveřím v těchto končinách. Odtud do Bas-Hametu jest hezký kousek cesty pro vaše nožky, a v pohyblivých píscích těchto meduní nešpacíruje se to tak pohodlně jako na dlažbě velké aleje před kostelem. Právě čas, abychom upláchlí příboji.

A odešli spolu, jakoby byli odjakživa známi. Ryno viděl je sestupovati se skály a sledoval očima až pod domy Carteretské dlouhou plátěnou halenu žebrákovu a šíšečkový plášť Vellini. Šli pomalu rozmlouvajíce.

Ryno nemohl si zabrániti, abysenepodivoval pružnosti této Vellini, která se srovnala tak rychle s žebrákem Dolno-Normandským, jakoby to byla bývala nejskvělejší společnost Francie nebo Španělska. On, jenž zakusil rozmanitých půvabů tolika žen, pocítil, že ani duše nejnabaženější nebyla by se mohla přesytiti touto duší. Co chvíle projevila se neznámou chutností, aromaty dosud nepocitěnými. Byla to v pravdě milénka, v jejíž osobě se skrýval, jak to řekla jistého večera paní de Flers, celý serail. Směs krve Gothské a Saracenské, zrozená v Alkazarech, žijící však bez úsilí s rybáři a žebráky, tolik byla poznamenána pohledem Cikánky, které její matka poskytla pomoci jednou v neděli, vycházejíc s nešpor pod chmurným portálem starého kostela Malažského!

VII

PRO DRUHOU NENÍ ROZUZLENÍ.

Když se Marigny vrátil do zámku, Hermangarda byla již chvíli z kostela doma. Hodiny, jež v něm pobyla, měly pro ni ráz vznešené a smutné slavnosti. Neslavila-liž sama pro sebe pohřeb svého blaha? Byla na celé mši, potom šla a klekla si před onen prostý oltář Panny s baldachýnem, stužkami ozdobeným děvčaty z farnosti, a

tu, pod lehkými loďkami ze sloně nebo z malovaného dřeva, *ex-voto* námořníků zachráněných ze ztroskotání, jež byla zavěšena u klenby tohoto přímořského kostela, obětovala Matce Boží zbytky ze svého ztroskotání, své bolesti manželské a ztrátu dítěte, jež nebude nikdy nahrazeno. Bylo to ponejprv od jejího sňatku, co se modlila s touto vroucností, neboť její štěstí, za něž byla velmi potrestána, zničilo v její duši místo, jímž byla povinna Bohu. Přes strast, která ji sužovala, zakusila přece účinky této modlitby, již srdce vrhá k Bohu: byla jaksi ukonejšena. Nebyla potěšena, ale cítila se poněkud silnější. Snášela lépe vzhled domu, jenž byl jevištěm největšího rodinného blaha, jaké kdy bylo, a jehož všechny věci připomínaly s posupnou a němou výmluvností štěstí, jež ztratila.

Po své matce v nebi myslila na svou matku na zemi, i jala se, čekajíc Ryna, psáti markýzce de Flers. Po všechem čas, co byla tak nemocna, posílal Ryno z Carteretu zprávy do Paříže. Jeho listy nebyly než stručnými bulletiny o zdraví jeho ženy, načrtanými naspěchu jejího lože a odstíněnými něhou a rozrušením. Hermangarda myslela, že po všech těchto list od ní potěší markýzku a dosvědčí jí už svou délkou, že její dítě jest vyléčeno. „Ubohá babičko, šeptala s očima omývanými těmi ustavičnými slzami, o nichž se vždy myslí, že jsou již posledními, a jímž nikdy není konce, nemáte ani potuchy tam dole, že štěstí, jež jste vytvořila své dceři, není již!“ A vzala podobiznu této královny babiček v medaillonu, jež nosila na krku, a políbila jej se svatou

vroucností úcty a zoufalosti. Vypíše ji události, jež ji stihly? Pocitovala se silou, kterou jistota jejího neštěstí ještě zvětšila, potřebu důvěrnosti, která ji tak často pudila, by vše vyličila své babičce, aby si dala utřít slzy touto starou rukou, která ji kolébala a která jí žehнала? ... Ah! svěriti se, vložití svou hlavu na jiná prsa, když trpíme, toho potřebovala, toho dráždivě pocitovala, a právě tím vzrůstalo její neštěstí, neboť se rozhodovala odporovati tomu až do konce. „O moje matinko, pravila vniterně, pohlížeje na poprsí oné mladé Antoinetty de Flers, hraběnky Polastronové, postavené v koutě salonu, a přikryté černým flórem, jehož markýzka nesňala od předčasné smrti své dcery, ó matinko, připravila jsem vás o život svým narozením, ale nepřipravím do hrobu té, která vás zastupuje, oznamuji jí, že štěstí jejího dítěte jest zničeno. Proste Boha, aby mi dal sílu mlčení k mé jediné přítelkyni tady na zemi!“ A v zápalu své myšlenky oběti šla a nadvzdvihla černý závoj, jenž pokrýval necitelné poprsí, a objala mrtvou hlínu, jak již líbala sloň svého medaillonu. Opírala se o své přichylnosti, aby odolala svým láskám! Když udusila křik srdce, vrátila se k svému psacímu stolku jako trapistka se vrací k oltáři, složivši sliby mlčení, a její ušlechtilé srdce vedlo, tolik její ruku v tomto listě, prosyceném něžností, že markýzka mohla ještě věriti, že její veledílo štěstí stále trvá.

Nedokončila svého listu, když její manžel přišel. Jindy, když tento muž milovaný vcházel do světnice, běžela mu obyčejně vstříc s rozletem jásající duše a

nastavovala jeho rtům to krásné čelo, poddané a hrdé, jakoby to byla pohostinská číše Lásky. Když dnes přišel, vstala s unaveným pohybem a nabídla mu s cudnou a smutnou půvabností své dlouhé zlaté vrkoče k políbení. Byla v této odevzdanosti tak nechávavá a hrdá zúmyslnost! Ve svém šatu barvy fialkové, v tomto purpuru pohaslém, v němž královny nosí svůj smutek (což nebyla královnou v smutku, a purpur lásky ztrýzněné nevydechuje v černí skrytých barev?...), měla tak vznešený výraz utajovaného utrpení a pokořené lásky, že Ryno ji obejmul jakoby byl objímal svatý obraz. „Psala jsem matince, pravila mu, a nechala jsem pro vás bílou stránku“. Dohadla se v Rynovi neklidu z toho, zda snad vše markýzce důvěrně nevypověděla, a chtěla ho ubezpečiti, propůjčujíc mu list otevřený pod záminkou, by tam napsal své slovo! Ale její vzácný útlocit byl zklamán; Ryno byl tak jemný jako ona. Nepřečetl ani slova z toho listu vyloženého před jeho zraky. Potřeboval přecísti byt jen jedinou slabiku, by byl jist, že ona umí mlčeti? Jest tak snadno umřítí a nemluvití! pravila ve svém blouznění. Její blouznění nelhalo.

Ale toto vznešené mlčení, uchovávané obezřele po celý její život, toto zahánění všech bolestí zpět do duše nejen přiměšovalo něžný obdiv k lásce, již Marigny k ní planul, ale vzněcovalo v něm šlechtetné úzkostlivosti povinnosti. „Jest-li od ní krásné, myslil si, že chce ušetřiti v pokoji poslední dni své babičky, a zbavujíc se hořké útěchy postěžování neobvinění provinilého manžela, bude ode mne též něčím velikým, ode mne,

jenž jsem se dopustil krivdy, nápodobiti její mlčení, a jako jsem oklamal ji, klamati i markýzku, která byla mi tak láskyplnou důvěrníci? Miluju stále Hermangardu; ale může po tom, v čem mne přistihla, opravdu věriti, že jest milována? Ona, sotva vyšlá z dívčích let, pochopila by, že bych ji mohl milovati, a přece uchovávat ve své duši ony hrozné desetileté vlivy minulosti s Vellini? ... Absolutní, jak býváme, když jsme velmi mladí; hrdá, čistá a žárlivá, neporozuměla by ničemu z tohoto zla, zapáleného vzpomínkou, již jsem obětí. Kdybych jí mluvil o svých citech, přisuzovala by snad má slova, i ta nejupřímnější, nějakému poblouzení, jež by jí nebylo hodno, a od něhož by se byla odvrátila klopíc oči. Ne, s ní její mlčení musí diktovati mé mlčení. Alesmarkýzkou, touto ženou jedinečnou, která všemu rozumí a která zná již můj život, mám zůstatí zbaběle mlčenliv? ... Nejsem-liž jí povinen zpovědi úplnou, já, jenž jsem se jí již napolovic vyzpovídal?" A takové myšlenky přemítal bez ustání ve svém duchu. Jen to ho ještě zdržovalo, že by způsobil ženě tak letité zármutek, jímž by snadno mohla zemřít. Ale ubezpečoval se mysle na pružnou sílu tohoto ducha, otuženého ve všech životních zkušenostech; na tu moudrost starců, která zabrání, aby morální zranění nebyla smrtelnými, jako moudrost mladých lidí zabraňuje, aby starci nehynuli pod tělesnými ranami.

Právě uplynulí dnové ještě více rozněcovali tuto žádost říci vše markýzce. Byly to chvíle němé, upjaté, nepřírozeně stísněné. Táhly mezi Hermangardou a jím

skoro svou obvyklou brázdu; ale pod touto plihou, viditelnou toliko na povrchu, byly změny hluboké, celé zpuštění důvěrnosti. Oba tím krutě trpěli. Milující se žíznivě, ale potlačující v sobě city, jež jeden v druhém vzněcoval, vyčerpávali své síly v tomto zapáleném a ustavičném tváří v tvář. Často, když Ryno sedával mnohé hodiny vedle této ženy tak krásné a tak sladké, tak vážné a tak zdrženlivé, na té pohovce, na níž žili oddávající se nejněžnějším důvěrnostem, žádost prolomiti tento led, láska, soucit, lítost, vše ho pudilo, by ji chopil do náručí a by jí odhalil dno svého srdce... ale myšlenka, že by mu nevěřila, bránila mu tak učiniti. Nikdy však, a to bylo tuze pravda! tolik jí nemiloval! Nikdy ji neviděl tak vábnou jako v tomto tichém a bledém přijímání neštěstí... Tato láska bez důvěrnosti, tento život, který si nežádal než se rozliti, a jež bylo třeba svírat, působil jemu ještě více než jí vždy znovu se obnovující hořkosti! Stýskal si na to jednou večer Vellini. Té aspoň mohl odhaliti myšlenku, kterou se dusil! Ulehčovala mu tím, že ho vyslechla. A tak v jejich osudu k svazku jednomu jiný svazek se připojoval! Vellini nebyla jen ženou jeho minulosti, starou milenkou, panující jako králové právem božským, mocí tradic a vzpomínek, strážný duch trosek jeho mladosti, byla také ženou, s níž mohl býti upřímným; jíž mohl vše říci; u níž si ulevil důvěrným pohovořením, když už nemohl dále... když ruka, která škrtila mu srdce, byla zemdlena a když si potřeboval oddechnouti!

— Ano, Vellini, pravil ji jednou večer v oné jeskyni, jež doprávala útulku jejich shledáním, ano, Vellini, tento život bez oddání, bez pravdy, jest minesnesitelný. Moje odvaha jest u konce... dusím se. Čelo tvého Ryna nebylo uhněteno, by nosilo masku. Cítím, že toho nebo onoho dne maska nebo čelo prasknou a rozletí se.

Den skonával v soumraku. Zapálila pod černou podzemní klenbou jednu z těch loučových pochodní napuštěných smolou, podobných těm, jež rybáři přechylují v noci přes okraj svých bárek, by oklamali ryby, jež chtějí zloviti. Patřila na něho při tomto zarudlém svitu... Nedýchal z ní soucit při pohledu na jejího nešťastného bývalého milence, ale studená pozornost, hluboká, vrývající se, neústupná. Studovala změněný obličej Rynův jako chirurg studuje poslední cukání žilek, než se přestanou chvěti. Víme již, měla své úporné přesvědčení, že láska Marignyho k Hermangardě měla potrvati jen nějaký čas, i tázala se, zda tyto bolesti jsou tedy jejími posledními fasemi?

— Miluješ ji tedy stále, že takto trpíš? pravila mu hlasem pošeptným a protáhlým. — Nikdy jsem ji nemiloval více! pravil Ryno s vášnivou melancholií. Ani její chladnost, ani pocítování toho, že jsem ji ukřivdil, ani opojení čerpané na tvých nadrech, Vellini, ani tato desetiletá důvěrnost, znovu navázaná potajmu na tomto ztraceném pobřeží, a jež by měla býti, není-liž pravda? mocnou úchylkou od této lásky, již k ní pocítuji, nemohly ji oslabiti v mém srdci. Miluju ji tak, jako když byla dívkou před patnácti měsíci!, co pravím! miluju

ji více. Čeho zakouším u tebe, Vellini, nepodobá se v ničem tomu, co cítím u ní. Jste soupeřkami toliko jmény. Tys jednou z těch bytostí, jež nevíme jak pojmenovati, nevysvětlitelnou mocí, složenou ze zbytků lásky zrušené, která v jistých dnech rozplápolá jako láva špatně vyhaslá. Ale ona, Vellini, toť sama láska se svými rozkošemi a trýzněmi. Po blahu, jehož mi poskytla, stále žízním. Neztratil jsem její chutnosti, ani ne na tvých rudých rtech, když jsem se jich znovu dotknul svými rty, o moje žároviště! Tebou nic jsem nezapomněl z ní. Pocitování její zraněné lásky zapovídá mi blaho v jejím náručí, ale tato hrdość ji více zušlechťuje v mých očích a jest tím ještě krásnější. Rozpoutává a zvětšuje všechny žádosti mé lásky. Žítí vedle ní jako žiju teď, ve všech podrobnostech domácího života, a neodvážiti se jí to ukázati, této ženě, která mi přece přináleží; která jest mou ženou v očích Božích i lidských, jménem všeho toho, co jest nejposvátnějšího v citech a v zákonech; neodvážiti se ukázati jí, čím jest pro mne; zůstatí s tíhou své duše, připoutaný úctou k jejím nohám a umíratí co chvíle touto mukou, ah! toť něco, čeho ty nepochopíš, Vellini, ty, která děláš vždy, co chceš; ty, která jsi nikdy neodporovala příliš dlouho své dravé povaze; věz to však ode mne, je to velmi kruté!

Jeho úzkost byla tak upřímná, že zůstali oba mlčíce, on již nemluvě, ona stále poslouchajíc... Bylo slyšeti jen vítr, jenž fučel skulinami skály a praskání hořící louče... Ryno, napolo přitisklý k lavici, na níž ona seděla, k úlevě duše znavené položil svou hlavu na

kolena této bývalé milenky, která ho potěšovala poslou-
chajícího. Prazvláštní důvěrnost lásky, která nebyla pro
ní! Třela ho čečulkami svých útlých prstíků na spán-
cích, jakoby ho chtěla magnetisovati od jeho bolesti.
Chápala velmi, že trpí; ale nechápala nedůtklivého
jemnocitu této nepřekonatelné hrdosti, která se sta-
věla mezi Marignyho a jeho ženu jako křišťalová zeď,
nepozorovatelná, ale pevně vzdorující. Žena výlučná,
která měla duševní oči spálené láskou, jako bývají oči
tělesné ožehnuty plamenem; bytost ztupělá, která ne-
připouštěla, že by bylo v lidské duši něco, co by v ní
mohlo mítí vrch nad láskou!

Proto také setrvala němá, v podivu, pohlížeje na
hlavu Rynovu na svých kolenou; oči majíc otevřeny
černými trásněmi svých víček, skrývala v stín, sestu-
pující s jejího čela, nachýleného vpřed, úsměv ani ne-
vím jakého opovržení, bloudícího po jejích rtech; po
těch rtech, jež ošlehálo tolik políbků, a z nichž nikdy
nic nesršelo než láska a než hněv! Jsouc schýlená nad
Ryna, zakrývala ho celičkého svým skloněným tělem
pozorujíc ho. On na ni vzhlížel od zdola, při čadivém
svitu smolnice, jež dodávala liniím jejího poprsí nejisté
záchvěvy jakéhosi zjevení. Pohled maje přissátý k je-
jímu pohledu, jako dva proudy v sebe splývající; ma-
gnetisován jsa těmi prsty, jejichž doteky dohmatávala
se až kořínků jeho vlasů, Marigny brzy pocítil, jak se
jeho rozdrážděné čivy uvolňují a celá jeho bytost ocitá
se v nevýslovné malátnosti. Modré záblesky jako trpy-
tivé světlo hvězd hrály před jeho zemdlenými zraky,

jakoby byly padaly s fascinujících pohledů Vellininých. Nejasné zvučení zvonilo mu v hlavě a v uších, jakoby byl pronikal mlčením až k vlnění etheru. Přes chlad v jeskyni jakési zvlhlé teplo, jemné, vysilující, ho oblévalo a prolínalo. Pocházelo od kolen, jež sloužily za podušku jeho zmučené hlavě? Nevěděl toho, netázał se po tom; ale trpěl méně maje tělo na kolenou této ženy, jejíž duše se nepodobala žádné jiné duši. Zdálo se mu, že zvolňovala tlukot jeho srdce. Uspávala poznenáhlu mravní bolest pod hlubokými dráždivostmi rozkoše, podobnými mražení horečky, když se nám prvně ohlašuje. Měl se tomu diviti? . . . Jsouc bezmocna potěšiti jinak než jako vůně a nápoje, tato žena, tento vánek spíše než duše, opájela bolest vlněním svého dechu, hvězdným magnetem očí, lehtající kůží svých rukou. Co se vypravuje o kouzelném proutku vil, které vysílají čarovné paprsky na ty, jichž se dotýkají nebo jež obdarovávají; co se vypravuje o kouzelných nápojích, jimiž si čarodějnice vymáhají lásku, to ona ospravedlňovala, tomu zjednávala víru; a on, jenž to pocítoval, on, jehož ranám v srdci ulevovala okřídlenými doteky rukou rozptýlených po všem síťoví jeho žil a sdílejících jim proudy živoucí elektřiny, nemohl si zabrániti v halucinacích své bytosti, aby nemyslel na ony přírodní bytosti, jejichž zaříkadla byla kdysi tak mocná, na ty kouzelné nápoje lásky, o nichž mu celých deset let vždy mluvila s pověrami, jichž nemohl u ní přemoci, i pravil k ní s horečkou, již zaněcovala v něm svou horečkou: — O Vellini, čarodějko mého života, opravdu, často

věřím, když jsem s tebou, že jsou kouzelné nápoje na usnutí toho, čím srdce trpí. Ah! kdyby takových bylo, moje okouzlovatelko, jak bych ti řekl, abys mi ho nalila! — Ano, jest takový, odpověděla, šťastná, že Ryno na okamžik sdílí její pošetitou víru, pro niž míval vždy jen úsměv. Můj Bože, vždyť kouzelným nápojem byla ona sama! A jako mu vlévala jeho aroma svým polletným laskáním, v němž se ho nedotýkala ani jako vlašťovka rozčeřeně hladiny, nalila mu brzy essence té v objetích, rozpouštějící dvě těla jako dvě tekutiny, jež se pronikají. Zůstali tak dlouho z něho čerpající. Louč pomalu dohořívala... Ryno, skoro omdlelý zažitky, jež jakoby mu byly odňaly jeho duši, aniž toho nějak bolestně pociťoval, nabyl opět vědomí života náhmatem čehosi vlhkého a teplého, co mu teklo po čele a po rtech, a co vzduch jeskynní ochladil a osušil... Byli jako ztraceni v této hluboké temnotě. Když z ní vyšli, noc pokročila, černá ale krásná jako Dívka z Velepísňe. Moře se šířilo, aniž ho bylo viděti, a duny náplaviště sotva se rýsovaly na obzoru v ztemnělých vzdušínách křivolakou linií mezi písky a nebem. Byla to jedna z těch dobrých nocí, které žehnají (ač-li čemu žehnají) podlouníkům těchto břehů. Kryti hustými temnotami, Ryno a Vellini sestoupili spolu se skály, s níž obyčejně sestupovali odděleně. Marigny doprovodil Malaganku až k můstku, a schvátiv ji do náručí, tuto ženu neohroženou, která k vůli němu prošla míli přímoří, chráněna jsouc toliko svou dýkou a svou neohrožeností, objal ji ještě jednou s pocitem člověka, jenž odložil na chvílku

své utrpení a jenž znova nastupuje svou bolest. Vracel se do zámku kroky zdoluhavými, naslouchaje z dálky Vellini, jež zpívala jdouc kolem Rivières starou španělskou romanci:

„Yo me era Mora Morayma

„Morilla d' un bel catar, etc.

Hlas se vzdaloval a sametněl vzdaluje se. Ale tak se chvěl a byl tak mužně vážný, že zvučel do šíra, jakoby měkké písčiny meduní byly ozvučným mramorovým dlážděním! Slova, nápěv, hlas, přízvuk, vše bylo nové těmto pobřežím, jež nikdy neslyšely takového zpěvu. K Rynovi zaléhal ještě, když vystupoval na zámecké schodiště, a poslední akcenty chvěly se mu v uších, když vstupoval do salonu, kde byla jeho žena. Příliš chorá ještě, by si vyšla, když její manžel vycházel, bojí se ostatně, že by mu byla na obtíž; podezírajíc ho, že dochází občas do Bas-Hametu k oné ženě, jež přišla, aniž věděla odkud, a již starý Griffon nazýval *Maurikodou z Rivières*, Hermangarda zůstávala v koutě u krbu dokončujíc povlak na křeslo, jež chystala své babičce. Ryno vešel tiše do salonu, v němž byla sama, tlumě hluk svých kroků tloušťkou koberců, ale nepotřebovala pozdvihnouti hlavy, by věděla jistě, že tu jest...

— Konečně přicházíte! řekla mu, a nechtějíc, aby toto *konečně* se zdálo výčitkou, dodala oním tónem prostým, jímž zakrývala své trýzně: čekala jsem vás k čaji. Dvě číšky z růžového průsvitného porcelánu stály vskutku na stole. Řkouc tato slova, pozdvihla oči k

němu se spanilým a smutným úsměvem, ale tento úsměv se nedokončil . . . Nevýslovné zděšení polilo ji sinnou bledostí. — O můj Bože! zvolala, co se vám stalo? Co to máte za krev na tváři? Kdo vás poranil?... A vrhla se k němu, ale zavravorala.

Tu on se vrhl k ní. Viděl se v zrcadle nad krbem. Jeho obličej, potřísněný uschlou krví měl příšerný vzhled.

To právě cítil téci po sobě v jeskyni. Poslední bláznovství jeho divoké Vellini, která věřila v kouzlo krevní, by vysvětlila věrnost srdce! Když mu spočívala hlava na jejích kolenou a v onom zmalátnění, jež si vyčítal, žádal od ní kouzelného nápoje, prokousla si kterousi žílu, by mu dala toho, ježž znala, a jehož tajemným působením vše zapomíná (kromě ní!) ten, kdo se ho napije.

VIII

MARNÁ UPŘÍMNOST.

Příhoda, o níž jsme se právě zmínili, neměla jiných následků, než že pobouřila mocně Hermangardu a dopřála Marignymu příjemné zámínky, by ji ukonejšoval. Zavadil jsem o nějakou větev a nevšiml jsem si toho, a krev z toho škrábnutí ustydla mi na večerním větře na

tváři. Když krev byla utřena (a on ji utřel), odnikud jiná neprýštila, setřel však též dojem, který vzbudil v této ženě, pro niž celý její život nynější stával se čím dál tím více tajemstvím, a k níž vešel v noci znamenavý krví jako poraněný nebo jako vražedník? ... Marně chtěla pátrati v jeho vlasech, by si dosvědčila, že rána, o níž mluvil, jest zavřena; nedovolil toho. Žertoval o tom s lehkostí, a ona, pro niž nejnepatrnější okolnosti měly krutý význam a jež se zvláště bála, aby se nedopustila nějaké všetečnosti svým soucitím, nenaléhala a seč byla, uklidnila se hledíc na něho. Vráťivši se do samoty své duše, neznala od jisté doby leč výstřednosti ze života svého manžela, který nedávno žila s ním úplně za jedno. Věděla, že vedle toho života s ní prožitého byl pro něho ještě jiný za těmito zdmi, které je chránily před větrem a nepohodou; na tomto pobřeží klamlivém, o němž dlouho věřila, že jest územím přátelským, do jehož půdy zasadila šest měsíců nepodobného blaha, jež však odumřely na stojatě, jako by byly bývaly odumřely v Paříži. Všechno, co zahlédla, vše, co přistihla z tohoto života mimo sebe, a ode dne, kdy první pochybnost o věrnosti Rynově se jí zahryzla do srdce, bylo jakési nejasno, jakési neznámo, jež ujařmovalo její poděšenou obraznost, a podrobovalo ji k příšerné myšlence, že Ryno jest nevěrný.

Běda! den ode dne byl nevěrnější. A cosi úděsného, ale pravdivého, a co má snad po jedné stránce osvětliti odpory, z nichž je stavěno srdce mužovo! byl nevěrným miluje Hermangardu láskou, roznícenou pocíťováním

svých křivd. Ah! když jsme toliko nešťastní, chmurný pokoj může ještě zavládnouti nad pohaslými oharky našich kouřících se blažeností; když jsme však vinni, není již míru možného a srdce sebou mrská jako štír, přehnutý na sebe, jenž utloukaje se polovinou sebe, nemůže se usmrtiti. Ryno znal toto zuřivé a marné soustředění. Chápal z rozdírání své bytosti, co Knihy Svaté vypravují o duších posedlých. Což to nebyla posedlost, když se takto o něho hádali dva citové navzájem odporní, kteří v něm zápasili a hned ten toho, hned onen tohoto poráželi? Vskutku, vedle Hermangardy, této královské lilije se srdcem zlatým v líbezném sněžném kalichu, zachvacovaly ho tužby lásky mladé a pravdivé, zdvojované vzpomínkou na nejvzácnější požitky, ale toto dychtění podobalo se tužbám ptáka v prázdnu, neboť hrdost zrazené lásky Hermangardininy utvořila prázdno kolem nich, a vedle Vellini, tohoto chmurného opia se srdcem zapáleným, jenž mu vléval těžký spánek po opojení jako osvobozující nicotu, nalézal žhoucí ukojení svým žádostem po ztracené důvěrnosti, svým žízňím po rtech ženy, svému bažení po objetích, která ho zachvacovala před krásným uzavřeným živůtkem Hermangardiným, tolikrát otvíraným a stiskovaným na jeho srdci, a na nějž bylo třeba od nynějška pohlížeti s citem člověka, jemuž byly uříznuty paže, a jejichž zmračené pahýly vřely a pěnily se vášní a bezmocným chtěním. Právě proto, že chodil stále k oběma těmto ženám, lačen důvěrnosti, polaskání, srdečnosti, když se vrhal k jedné, která nebyla, běda! leč vzpomínkou,

kteřá ho odrážela rdoušeného něhou, otupělého smyslnými dojmy, k druhé, kteřá byla láskou, a jejíž prostý pohled obnovoval jeho bytost a oživoval všechny jeho bolestné cíty. Jsa zároveň mučedníkem a sybaritou, měl vědomí, že nejlepší věci jeho života, důstojnost, charakter, intelligence, schopnosti štěstí, moc povinnosti byly rozmlány mezi těmito dvěma žernovy, onou rozkoší nedostačující a nezbytnou a tímto mučením, znovu a znovu nalezaným v lůně této dusné rozkoše. Byl sebou nespokojen jako všechny duše, které se soudí a nemohou se zkrotiti. Jeho rozum zuřil v řemení těchto strašných vášní, jimiž srdce zakrváceno se zalývá, a jež se nepřetrhnou leda s nebezpečím, že samo pukne. Ah! duše mužova není dokončena; je to skica jakési hlavy Boha, zhruba vymodelovaná z netvárné hmoty nějakého opuštěného balvanu! Vleče vždy za sebou závlaky chaosu jako lev Milonův táhne po blátě svůj svalnatý zadek. Ryno to pocítoval. Připouštěl čím dál tím více, že stav jeho srdce vůči jeho ženě zneuctívá ji i jeho, a přece na ráz se zastavoval, když vzněty upřímnosti hnaly ho k nohám Hermangardiným. Myšlénka, kteřá se vynořovala z jeho trudného přemítání: že totiž tato svatá bytost bude se před ním vzpírati jako před zrádce, jako před lhářem v lásce, byť byl pravdiv jako sám Bůh, říkáje jí, že nemiluje leč ji, jitrila zase jeho ve všech jeho hrdostech . . . a podobný zježenému koni, jenž ucítil propast, odbočoval opět a zapadal do náplavišť, kde sídlela Vellini! . . . Přesvědčení, jež v něm nabylo vrchu, že nebude pochopen, opletalo ho jako

chapadly, a tase zatáčela, zakrucovala a oprádala i jeho myšlenky jako nerozmotatelné uzliště hadů. Poslední útočiště těch, kteří trpí! zhotovil otisk své duše. Odlil kadlub jak se dělají odlitky sádrové, prohnětený bolestí jako byl sám, a to v listě, který se tak dlouho rozpakoval napsati markýzce de Flers, a který posléze napsal v nátlaku té potřeby vyznání, jež jest velitelštější v člověku než potřeba dýchání. Napsav tento list, s odskoky péra a srdce, podobnými odskokům při padání vody se skály na skálu na dno propasti, neodvážil se jej znova přečísti. Neodvážil se ještě jednou schýliti se nad závratnou páru, která vystupovala ze vší této pěny jeho srdce zběsile a krkolomně poskakujícího, a tázal se ještě, zda se sluší, aby vysazoval starou oslabenou hlavu hrdinné přítelkyně, která mu dala svou dceru, když jedna z těch příhod, neznatelných pouhému oku zevnějšího pozorování, odpověděla těmto rozpakům a rozhodla o poslání tohoto listu, jako dotek prstu u dítěte rozhoduje o pádu zralého plodu.

Již několik dní Vellini, poněkud nemocná, zůstávala v Bas-Hametu, a Ryno, nešťastník, jenž potřeboval tohoto opia, nepocítoval libé malátnosti, již se mu dostávalo u jeho *Torpilly*¹⁾, jak ji nazýval. Přece k ní došel. Nalezl ji však, ana kouří své *cigaro* v známé visuté rohoži, soužená tím chmurným znechucením všech věcí, jež se jí někdy zmocňovalo; žlutá, svraštělá a se-sláblá, jakoby se bylo na ni přihnalo nějaké strašné si-

¹⁾ TORPILLE, z lat. TORPERE, ztrnouti, ztuhnouti, zmalátněti; ve franciině říká se tak elektrickému rejnoku a též záletné ženě, vznešené nevěstce.

rocco. Vrátil se k Hermangardě, Yseultě bílých rukou, stále klidné jako vtělená Odevzdanost do vůle Boží a nezměnné krásy jako voda pramenů, lépe oceňoval rozdíl, jenž byl mezi oběma ženami. Toho večera, stržen láskou, již planul k nejkrásnější a nejrozkošnější z obou; roztomilý, neboť se jí chtěl líbiti, sedl si jí po bok, jakoby nebyla jeho ženou, ale dívkou před patnácti měsíci, od níž by očekával celý svůj osud. Pobídnut jejími blankytnými zraky, jež mu v duši rozpínaly celou oblohu, byl výmluvný jako opravdová vášeň, svůdný jako nejzchytralejší koketka. Nalézal tak okouzlující a hluboká slova, lákavá jako diamanty, jež magnetisovala duši, vábila a utahovala ji do agraf svých ohňů. Zakoušela toho, cítila to příliš silně; viděla, že jest fascinována. Měla asi strach z rozrušení, které se v ní dalo, neboť vložila mu třesoucí se ruku na ústa a pravila mu hlasem, jenž neměl již žádného odstínu zvonivosti:

— Přestaňte!

Ponořil své rty do navlhle ulíty této ruky, položené na jeho žíznivá ústa. Ale lehtáním těchto zbožňovaných sametností dlaně v nejjemnějších čívech ruky byly vzbuzeny v této ženě počitky příliš živé, takže se celička zachvívala jako eolská harfa k nejslabšímu dechnutí Rynovu. Obrátila hbitě tuto ruku, od níž mu dala napřed dlaň, a z níž teď nabízela rtům svého manžela toliko hřbetní plosku, chtějíc se vybaviti ze vzrušení, jež dobře znala; z té všemohoucnosti doteku, jemuž se vzdávali ve svých čtvrt hodinách milostných zápalů! Ryno pochopil tento prostý pohyb,

tuto ostražitost k sobě samé, tuto tlustou zeď ruky obrácené, kterou vytyčovala mezi sebe a něho, a to, ano, právě to dalo mu lépe pocítiti, že jest osamocen, odvržen do nesmírného osamocení své lásky k ní! a psaní markýzce de Flers bylo odesláno týž večer.

„Jak jsem dlouho kolísal, než jsem vám toto napsal! pravil v tomto listě, co jsem vytrpěl, než jsem navykl srdce na myšlenku, že vám tím způsobím zármutek! Nic jiného však nezbývá, čestnost mého cítění k vám toho vyžaduje. Zvíte všechno. Jenže, moje šlechetná máti, vše není nenapravitelno. Upokojte se; můžete býti klidna. Čtete řádek, který následuje, byste měla sílu čísti dále! Miluju stále vaši Hermangardu. Miluju ji snad více než v den, kdy jste mi ji dala. A teď čtete dále. Ostatek jest zvláštní, prapodivný, prokletý! ale miluju ji. Může se ještě znovuzrodit štěstí pro vás, pro ni, pro mne. Jest ještě naděje.

„Ano, dovolte, ať vám opakuju tato slova, jako je opakuju sám sobě: Miluju Hermangardu. Miloval jsem však také jinou ženu a tuto ženu znáte; vypravoval jsem vám o svém životě s ní. Pověděl jsem vám o její moci, o její uhrančivosti, o jejích kouzlech. Vylíčil jsem vám ji, ale nemohl jsem vám ji zpodobniti, tuto neuchopitelnou Chimeru, kterou by bylo třeba viděti, do jejíhož života třeba se vhroužiti proudem svého života, by se ve vás zrcadlila jeho ustavičně zardělá zbarvení; byste si z nich odnášela u věčném závazku ohnivou skvělost a žhoucí chuť! Vy, moje matko, která znáte sílu žen, snad jste se třásla z toho, co jsem vám říkal o

této! Když jsem vám vypravoval o Vellini, zdálo se mi často, že jste se jí obdivovala. Mužové nešetří obdivem těm, které je šlapou nohama! Proč by ženy nepodivovaly se ještě více těm z nich, jež šlapou nohama srdce mužů? Nuže, markýzko, čeho se bylo možno báti, stalo se. Čemu jsem chtěl utéci, vzdaluje se z Paříže, stihlo mne zde. Starou milenku desítiletého milování, tu Vellini, která byla opuštěna slavnostně pro nejčistší a nejzákonnější slasti sňatku z lásky, omrzela samota, omrzela ji opuštěnost, přijatá jako vysvobození, a vyhledala mne v Carteretu.

„Ah! historie velmi prostá! historie, kterou všechny ženy znají z paměti. Vrátili se k tomu, který vás zanechal, pokusiti se a opět navázati přetrhané svazky; pronásledovati bytost, která zmírala veškerou znaveností duše na srdci vyčerpaném z lásky, pronásledovati ho, protože se odvažuje dále žítí jinde! nepřítomností se obroditi a roznítiti! cítiti, jak popely, o nichž se myslelo, že vystydly, pozdvíhují se, vzkypují a vyšlehují ohněm, jenž se zdál vyhaslým jednou pro vždy; zakusiti v tisícerych elektrických jiskrách, jež se do vás na jednou vyběly, galvanisací nové lásky k jiné, která jest ukřivděním minulosti, urážkou ztracené krásy, ustavičnou a bezmeznou žárlivostí; chtíti všeho zase nabyti ve svrchovaném úsilí; umíniti si znovu dobytí, znovu se zmocniti, znovu vzkřísiti; hoditi ještě osudu tuto rukavičku než zemřeme; ano, to jest věru historie známá, kterou jste viděla jistě víckrát než jednou v dlouhé zkušenosti svého života! Ale slyšte mne, o moje máti,

arcete, zda jste viděla též takovou, o jaké já vám miním vyprávěti?

„Bylo to právě v den vašeho odjezdu. Rozloučili jsme se. Zdálo se, že s vámi odešel náš dobrý anděl, věrný strážce blaha, jakého šest měsíců lidského života nikdy nedoprálo dvěma bytostem, jež se milovaly... A přece ani tři hodiny neuplynuly, co jste odjely, když v oněch místech, kde jste nás sobě zanechaly v lůně štěstí vámi vytvořeného a chráněného, uzřel jsem náhle Vellini, jak přejela pomimo, jako nemá a temná vzpomínka. Měl jsem vedle sebe Hermangardu. Měl jsem oči a srdce plny této hlavy, modelované přímo světlem a idealisované všemi adoracemi šťastné lásky. A přece pohled na onen druhý chmurný obličej, na onu hlavu Velliniinu z ohnivzdorné hlíny, rozhlodanou časem, hnětenou a znetvářenou mýma rukama po deset let bláznivé vášně, zasáhl mne do srdce neuvěřitelným ostrým otřesem. Vjela jako mstící střela do nesmírného zapomenutí, jež se ve mně vyhloubilo; a podobná blesku, jenž protne tiché nebe, projela od jednoho konce ke druhému celou mou duší a celým mým štěstím. Proč bych vám, markýzko, něco skrýval? Mnohokrát od té, co jsem se oženil, dostal jsem od ní listy, a nikdy jsem na ně neodpověděl. Zraněná snad mlčením, nebo spíše ani to ne, ani tak zraněná, ale ustupující myšlénkám a vzpomínkám silnějším než zábavy jejího života a odporování její vůli, přišla se podívat, zda její přítomnost neměla by více vlivu na mou duši než písmena načrtaná její rukou. Pamatujete si,

jaká byla v ní nezdolná víra. Pamatujete se na onu žílu, otevřenou jednoho večera, a v jakém hmotném a krvavém zdroji čerpala fanatickou myšlenku, že nebudeme nikdy rozloučení. Přišla se podívat, zda vše to nebyl vskutku osud, a zda se mu budu moci vyvarovati já, na srdci Hermangardině, když ona uprostřed svého života rozptylovaného cítila, že se mu vyvarovati nemůže! Ostatně žádná malicherná žárlivost; žádný zámer kaziti spojení, jenž by zjiťil krutou marnivost jiné ženy než ona, nepudily ji na místa, kde jsem žil šťastným životem. Přišla sem bez zadního plánu, hnána jsouc velitelskou přitažlivostí, posedlá *toliko vzteklou duťí viděti Ryna*, jak pravila ve svém důvěrném a energickém jazyku... Kdo by tomu však věřil? uvěřil bych tomu sám? Tu přitažlivost, která ji vlekla, tu mi přinášela! Z dálky ji na mne dýchala. Poslala mi ji pohledem, jako se posílá smrt, říkají pastevci Kalabrijští, mluvíce o jistých očích, které mají prý tento záhubný a strašlivý dar. Sotva jsme se setkali, tak rychle jsme se zkřížili na oné cestě, s níž vy jste právě zmizely, odnášel jsem si do našeho zámku Carteretského, do *onoho hnízda Alkyonova* lásky bez bouří, dojem minulosti, žijící v této ženě, který náhle probudil na dně mého srdce myriady jiných dojmů! Domníval jsem se, že všechn tento prach našich trosek, jenž bleskotá jako zlaté jiskry, když je zasáhne se strany paprsek vzpomínky a je zbarví, padne a ztiší se pod všemi něžnostmi průzračné čistoty, jež na ně vylévala bez ustání láska Hermangardina. Klamal jsem se. Žádný z těchto

plamenných atomů života, kterého již není, neulehne opět, když zase vzplanul. Přissály se k mému srdci jako zuřivé včely přichytávají se tváře. Ani polibky, ani láskání Hermangardino, ani oddání se nějlahodnější důvěrnosti, nic neztišilo oněch virů vzpomínek, jež jaly se ve mně váleti jako vodní příval, otáčející se v propasti. Marně jsem se zas a zase ponořoval do vln té svaté důvěrnosti, jako se smáčejí a neutralisují ve vlnách čistého octa chorobné zárodky moru, zaleželé v záhybech papíru nebo tkaniny. Ani to nic nepomáhalo; minulost, tato nostalgíe času, jako stesk po domově jest nostalgíí prostoru, již mne neopustila, a přicházela znesvěcovat nesmyslnými sny lásku plnou, skvělou, neskonalou, jež až do té chvíle nepřemítala než o sobě samé. Ah! kterak jsem se proti tomu vzpouzel, markýzko! Jak hrdě rytířskost mé lásky k vaší dceři se bouřila proti těmto neviditelným ostnům dráždidel, jimiž lev se pěnil! Podoben jsa Mystikům božské lásky, zakoušel jsem všech úzkostí duší, v nichž exaltace citu vzbuzuje bázeň boží, a tato snění, která na mne dotírala, zdála se mi tajnými zpronevěrami a bezděčným zrazováním. Zapuzoval jsem je jako výčitky. Zápasil jsem s nimi jako Tassův Bojovník zápasí se strašidly v začarovaném lese. Věděl jsem dobře (na to bych byl přísahal!), že moje láska k Hermangardě nebyla by se stala nikdy kořistí těchto ztracených preludů, jejichž přízrakové, pohlížejíce na vás, mají, jak říkají Angličané ve svém hlubokém jazyku, tak tklivě smutné a rozkošné úsměvy pomněnkové, jež zpívají lépe než

květ Rýnu neodolatelné „nezapomeň na mne“. Věděl jsem dobře, že skutečnost mé lásky k ní nepadla by před tímto mámením paměti srdce, nelitostněji věrnější než vzpomínka na druhou; před těmito perspektivami života minulého, pojednou uzřenými na jediné znamení v naší duši, a k nimž poděšení a přece dychtívi se skláníme jako se schylují děti nad převržené zrcadlo. Ale nechtěl jsem, aby tyto dojmy přešly byť jen na okraje květů mé lásky k ní a by zakalily, byť jen na hodinu, nepozorovatelnou její čistotu.

„Nechtěl jsem.. Ah! markýzko, směju se ještě velmi sveřepým smíchem této myšlenky: že jsem nechtěl! Jakoby nejenergičtější vůle mohla zlomit něco, co jest tolik částí naší bytosti jako dosavadní život, dosavadní cítění, dosavadní milování! Možno zabránit tomu, aby se láska nezrodila. Možno však zabránit, aby nebylo bývalo, co už bylo? Nikoliv, Bůh sám, jakkoliv jest Bohem, nic by v tom nemohl! Nechtěl jsem!... A stačilo jen, by se Vellini ukázala podruhé na tomto pobřeží, na něž jsem se od ní zachránil, bych se znova uvrhl v otroctví této ujařmující minulosti, nesmrtelné jako myšlenka, nezničitelné v nás, když jsme ji žili. Ah! ta minulost, všemohoucí minulost! Jen ta tu byla, svedená na svou vlastní sílu, neboť Vellini k ní nic nepřidala. Vyjma toto hořké a vzpomínky posvěcující kouzlo, nebylo v ní nic, co by bylo možno vyvážit dary mládí, krásy a lásky, které kvetly v Hermangardě jako zázračná kytice s nebe! Vellini nebyla již mladá. Každý rok přes ni přešlý zanechal na ní svou brázdu. Nebylo

záhybu v jejích rysech, koutku v její duši, pýří na jejím těle s kůží bronzovou, jichž bych neznal, jež by nebyly vryty na mé rty nebo vrostlé v mou myšlenku... Pro mne nebyla již leč bytostí probádanou, využitou, ukončenou, bez objevu a bez tajemství. A přece, když jsem ji zase uviděl! když jsem ji našel jednoho jitra na té skále, kde mi oznámila, že přišla za mnou; když jsem ji slyšel znovu říkati věci tisíckrát slyšené, staré refrainy celého jejího života, *old songs*¹⁾) naší dlouhé důvěrnosti, cítil jsem se znovu opleten ani nevím jakou neviditelnou sítí, která se zadrhovala tou měrou, jak jsem se ji pokoušel protrhnouti; svalen, zkroucen pod její nohou, k nevymotání spoután; ztracen! Budu vám vypravovati někdy podrobnosti tohoto shledání. Ukázala se nikoliv jako žena nová, nýbrž jako žena dávnych dnů. Odporoval jsem jí. Odstrčil jsem ji. Byl jsem k ní krutý. Obklíčil jsem se svou láskou k Hermangardě; přičinil jsem se, aby se skvěla tato láska jako talisman a jako zbraň, kterou jsem jí rozrýval srdce. Neutekla se k žádnému z těch krajních prostředků, nevytasila se proti mně žádnou z těch skvělých výstředností, jichž se chápou obyčejně ženy zápasící o moc; jež bojují za svůj poslední oltář. Nepoužila ani jediné z oněch důmyslných koketností, jaké umění vynalézati ženy, hrající hop! o všechno svého srdce. Také nebyla jednou z těch žárlivých, jež sekají svou sokyni u nohou svého milence slovy, jimž se nemůžeme neobdivovati, tolik dýchají inteligencí v zášti a vášni ve své krutosti!

¹⁾ angl. staré písničky.

Nikoliv, nebyla nikým více, nikým méně než jakou byla vždy se mnou, dítětem zlostným, hněvivým, prchlivým, upřímným a nezdolným, zapiatá umíněně do své pověry o krvi, již jsme si navzájem pili; čelo temné, černé, tupé, jež, a to byla všechna svůdnost, všechno kouzlo, se táhlo ke mně s toutéž vůlí, s toutéž žádostí, s toutéž myšlenkou! Ale to vše, markýzko, to byl život; to bylo deset let suzených na dně našich dvou duší; bylo to mnohem více než bylo třeba, abych pocítoval i vedle naší Hermangardy jakoby var lítostí a pronikavé horko krve, šlehané až do pěny přítomnosti této znovu nalezené Vellini! A proč bych toho nesvěřil, markýzko, vám, která rozumíte všemu? Vzpomínky, jichž jsem byl otrokem, byly ve Vellini toliko polovinou její moci. Jsouc živým fantómem dnů minulých, neměla toliko v nadáního a krutého kouzla melancholií; ale měla též, měla vždy despotismus nejdráždivějších zážitků. Proudila vám jak v těle tak v duši celá vzkříšená mladost! Když jsem ji znovu spatřil, zakoušel jsem všech starých žízni tolikrát ukájených, pocítoval jsem všechny staré plameny, o nichž se myslelo, že jsou uhaslé... Osudným spojením, a jež vysvětlovalo ostatně dobře trvalost vášni, jež vzněcovala, a tu nemožnost odtrhnouti se, která poznamenávala všechny city, jichž byla předmětem, i v duších nejprázdnějších, vyluzovala z každé lítosti žádost a rozdmýchovala čadivý oheň vášni až do hlubin smutku, podobna jsouc sopce, která opět a opět začínala své ustavičné výbuchy v jícnu na padrti rozemletém! Bylyť mezi mou duší a jejím strašným po-

hledem ony tajemné vlivy, o nichž se říká, že jsou mezi živly a hvězdami? Nevím... ale když jsem pocítil, jak se těžce klade na mé oči toto neobyčejné oko černé a tak hluboké, že se zdá, jako oko jistých čarodějnic Thrakie, dvojitým dvěma zornicemi, pohnul se těžce i v hlubině mé bytosti bitum mrtvého moře vášní, kvasiv, snů, jenž se tam časem nashromáždil a jenž tam dřímал jako trošky provinilých měst pod jejich zlenilými a tlicími vodami. Tu proti těmto vlivům, vycházejícím z propasti té duše, láska Hermangardina byla talismanem, který mne již neuměl chrániti! Ani již její krása! Přicházel jsem k ní každý den s vroucností potěšit svých očí nevěrných, vláčených příliš dlouho po této Vellini, již se byly nasákly jako žhavým pískem, který je vyžíral; ale ani moje oči, ba ani moje duše neztrácely v nazírání zbožňovaných dokonalostí Hermangardiných dojmu, jehož se vám dostalo patřením na tuto starou milenku, zahrnující deset let mého života, na tuto Sukkubu mých mladých nocí, na tuto povadlou žonkylu z Huertas Malažských! A tak jako už tolikrát nejpodivovanější krása byla přemožena touto nepochopitelnou ošklivostí, již se dlouho dávala přednost přede všemi věcmi a jejíž majetnictví utvořilo asi ve mně nějakou zkaženost, které můj rozum nikdy nepřijal, které však jsem nemohl vyrvat... řeknu, ze svého srdce?... Tato vyhublá forma Vellini, znovu se objevivší v mém životě, strašila ustavičně mou myšlenku. Hlavu máje opřenu o rameno Hermangardino, čelo noře do onoho trsu lilijí, jenž měl pro mne toliko dobré vůně v plýtvavé

hojnosti, nesnil jsem než o Vellini; nevdechoval jsem jedním chřípím pokaženým než zapamatovanou vůni měděné kůže, jejíž pot jsem píval tolik nocí! Hledal jsem marně na mramorovitém povrchu onoho těla andělského, v němž jsem žil veškerým svým myšlením a jež mi náleželo jako pokoj nebeský náleží těm, kdož v něm přebývají, těch smyslných výronů, vdechovaných na hrudi Vellinině, té dráždivé vůně lidského živočicha, probouzející to, co jest nejdravějšího v našich rozkošnických choutkách a co pohružuje nás v ona opojení, jež na neštěstí nezabíjejí jako opojení manci-nelly, jimiž se však rozstůně jednou pro celý život každý, kdo jich okusí! Vidíte, markýzko, snažím se ještě vysvětliti si své bláznovství, ospravedlniti si onu neuvěřitelnou zálibu, která mne opět a opět přiváděla k Malagance! Často nemohl jsem se ubrániti a věřil jsem, že to, co mi přivozovalo, když jsem na ni myslel, třesoucí se úžeh takových žádostí, byl jeden z těch pathologických a obludných zjevů, jež ovládají stejně člověkovu vědění i jeho vůli. Tázal jsem se, zda v deseti letech společného života nezapředl jsem se, chtěje se jí do syta napásti, v síti oněch žádostí, upletených ze zvyku, jež jednou nabyty již se neztrácejí, naopak čím dál tím více se rozněcují a jitří? Byla pro mne, v jiném řádu počitků, jedním z těch koření plných palčivosti, po nichž vše se jeví jalovým a bez chuti? Jako ony ženy Javanské, které žvýkají betel a uštědřují mužům z Evropy zžíravé rozkoše, kterých již nezapomínají, když jich okusili, zapalovala i Vellini, tato

*sangre azul*¹⁾) Afrického Španělska, s dráždivým a požárným kaviárem svých láskání, v zdrojích mého života onu žízeň ohňovou, jež se nehasí ohněm, ani v pekle? ... Ah! všechny tyto otázky, jež jsem vám tuto vypsal, poví vám dosti o stavu mé duše! Byl příšerný. Bojoval jsem a cítil jsem, že jsem poražen. Ošklivil jsem si byt jen žádostí, a moje žádost vzrůstala mou ošklivostí. Byl jsem strhován k Malagance čímsi anormálním, zkaženým, šíleným: těhotné ženy mívají takovéto zběsilé chuti na zelený nebo shnilý citron. Ah! rozhodl jsem se vybavití se z této ustavičné posedlosti, která mne trápila a bouřila mi v žilách krev; zmařiti tato neslýchaná kouzla, jež byla hned v duši, hned ve smyslech; opět a opět bráti tento lemon²⁾, o němž jsem myslel, že jest vyčerpán, a ssáti a opět ssáti, aby nezůstalo nic z oněch šťáv, jež mne otravovaly; konečně aby se ze všeho toho zrodila svrchovaná ošklivost, která by mne hodila očištěného k nohám Hermangardiným a cele celičkého mému blahu!

„Běda! nevím, markýzko, bylo-li možno nějak jinak to ukončiti, ale přišed až tam, kde jsem byl s Vellini, uvěřil jsem opravdu, že mi již nezbývalo než to. Vy, která jste se nikdy nebála býti upřímnou s mužem, ježž jste zvolila synem; vy, jejíž duch se vždy povznášel už pouhou svou úrovní nad předsudky, nad pokrytectví a falešnou moudrost světa, byla byste bývala myslela, že jsem se klamal? ... Nebyla byste bývala shledala mé

¹⁾ modrá krev.

²⁾ franc. limon znamená též bahno.

rozhodnutí opovážlivým? ... List, jež jsem dostal od Vellini, utvrdil mne v záměru, který jsem přemílal ode dávna ve své mysli, těhotné zmítáním a pochybnostmi. Malaganka bydlela v Bas-Hametu u Rivières. Ubytovala se u rybářů, kde žila s onou vrozenou pružností, jež se všemu přizpůsobí a již má snad od dvojí račy, z níž pochází. Jedné noci zanechal jsem spící Hermangardy a odejel jsem do Bas-Hametu. Vášně, jež mne unášely, byly hrozné; ale opakoval jsem si, že stůj co stůj musím vyhrát v sázce s tím prokletým srdcem, je-muž jsem již nerozuměl ani za mák! Říkal jsem si, že se vrátím uklidněný pod střechu svého domu, že se strojím ještě jednou, abych pordousil všechny ty vzpomínky, jež však ještě plápolaly; že utopím tuto šílenou žízeň po někdejších něžnostech pod posledními polibky dvojích zvadlých rtů. Prorokoval jsem si, že nazítří žádné strašidlo minulosti nebude se stavět mezi mé srdce a Hermangardu. Věřil jsem tomu, markýzko... a bylo by to snad bývalo pravda, kdyby žena, k níž jsem chvátal, nebyla Vellini. Našel jsem ji v její chýši, ana mne očekává, ačkoliv jsem jí neodpověděl; bezpečnou, že přijdu, ozbrojenou tou vírou, která jest její silou; fanatickou a oděnou jako nějaká beguma z Indie, smyslnou a roztouženou jako nějaká kadyna¹⁾, jež čeká svého pána; vynakládající veškeru svou pýchu na to, aby již pýchy neměla, aby se dobře mohla plaziti svými pružnými bedry k jeho nohám. Nemožno vám, markýzko,

¹⁾ Beguma, čestný titul kněžen Hindustanských; nosila jej nejoblíbenější žena císařova, která měla velký vliv na státní věci, ba někdy velela i vojákům.

Kadyna se říká podobné oblíbence sultánově.

vypověděti podrobností oné noci, hned blahé, hned neblahé, v níž nevím ani jaká supající a strašná rozkoš spalovala mé výčitky a umlčovala hlas rozplývající se láskou! Probudil jsem se z toho jako ze sna, z něhož si na dlouho odnášíme rozrušení, na nějž se však dosti jasně nepamatujeme, tolik převracišchopnosti! Po čtyři hodiny zimní noci, v této chatě, vystlané slamou jako stodola, nejrozkošnější z dívek země, nejzvyklejší všem hojnostem života, rozmazlené dítě hrdopyšné věvodkyně de Cadaval-Aveiro, ženamilovaná a provdaná do téže všehojnosti anglického naboba, sira Reginalda Annesleye, tato rozmarná milostnice, která vkládávala směříc se své hnědé nožky na nahou hrud' své skvělé Olivy, jako činívaly oblíbené sultany se svými otroky, zůstala na suchých snopech, nastlaných před ohněm z chrastí; choulící se do tepla, světla a popelu jako salamandra; mocnější a panovnickější v této nahé chatě normandských rybářů, než na divanech ulice Provençalské, v krajkách a atlasech svých alkoven! Nikdy jsem nepochopil lépe, že všecken její půvab vyzařuje toliko z ní, toliko z její bytosti; nikdy jsem nepochopil lépe, že přetvořovala život kolem sebe, jako jej proměňovala na svém smračeném a mrzutém obličejí, pochmurném, poněkud tvrdém, když výraz jiný poněm najednou zakroužil, s úsměvy a plameny jako rondo hvězd, zkvetlých náhle v temném nebi, některým úderem nebeského tympanonu! Ah! ano, noc prožitá na jejím srdci jest nevylicitelná! Ve chvílích těch, jež uběhly jiskřivé s hbitostí plamene na čáře ze střelného prachu, již jsem

nezápasil, vzdal jsem se! Chtěl jsem soustřediti a přemoci celou svou minulost v těchto několika třetivých hodinách. Vskočiv na okřídlený hřbet své Chimery deseti let, pobodával jsem ji k vroucnosti, vjížděje nehty v plnost její hřívky, urychloval jsem její zběsilý běh, pokoušel jsem se zdrtit ji pod svým stisknutím, aby, až oba spadneme s nebe, nepřišla již nikdy nabídnout svých pokušitelských zad mé vyčerpané síle! Běda, markýzko, i v tom jsem se klamal. Měl jsem ztroskotati v tomto zoufalém pokusu. Po této zkušenosti, znechucení, to očistné znechucení, jehož jsem doufal, nepřišlo. Vellini, cikánka Vellini mluvívala o kouzlu a zmohla, že jste jí věřili! Což mi opravdu učarovala? . . . Když jste ji viděli jako já jsem ji tehdy viděl, nataženou na zemi na těch rozvázaných snopech, s malátností sluncem opojené užovky, nemohl jsem se ubrániti, abych nemyslel na všechny ty podivuhodné bytosti, vysněné básníky, jakožto symboly nezdolných lidských vášní; na ty Melusiny, zpola ženy a zpola hady, na ty dvojité přirozenosti, krásné a nestvůrné, jež prý vzněcují lásku nestvůrnou a obludnou jak ony samy, a opakoval jsem si, že takové bajky byly asi vnuknuty mužům ženami jako tato Vellini.

„A tak odešel jsem od ní nikoliv vyléčený, jak jsem doufal, ale s žilami plnějšími jedu, jehož mi do nich nalila; v hlavě však a v srdci, v nichž jsem doufal udusiti tolik vzpomínek, o vzpomínku více, takže číše přetékala. A když jsem se vracel po oněch dlouhých písčínách, jejichž velkolepý vzhled znáte, přihrnuly se opět

všechny výčitky, k nim však připojil se vztek, že pokus se obrátil proti mně! Vellini mi ukradla mou svobodnou vůli. Ať tvoje žena jest šťastna a milována! pravila mi s neslýchanými přízvuky a ještě neslýchanějšími city, ale ať takovéto hodiny mne pomstí za tvou lásku a za její štěstí! Ona vždy! ale já často!" A já, chápaje její myšlenku, nepřipouštěje již života bez této neuvěřitelné milenky, která neměla strachu z nejnebezpečnější sokyně, přijal jsem tuto nabídku společného majetnictví ve dví. Šlo mi jen o to, jak skrýti Hermangardě svazek, jež mi bylo nemožno přetrhnouti, jak zachrániti štěstí této ušlechtilé ženy a důstojnost naší lásky. Ano, markýzko, miloval jsem Hermangardu, jak ji dosud miluju. Uvěřte tomu po tom, co jsem vám napsal! ... Uvěřte, že vedle této věci bezejména (neboť nebudu toho přece jmenovati láskou), která mne spojovala s Malagankou, sídlila stále v srdci k vaší Hermangardě ta láska, které jste požehnala? Milá máti, jiné by toho nepřipustily Duchové méně pronikaví a méně zkušenější než váš duch myslí, které by neznaly jako vy neskonale proměnnost lidské duše a zvláštní záhady, jež skrývá, neuvěřily by tak obludnému sporu v jediném srdci. A přece nic nebylo pravdivějšího! Miloval jsem Hermangardu, ach! potřebuju vám to opakovati bez ustání, a zvláště když přicházím k rozuzlení vypravování, s nímž jsem se k vám odvážil a jež jest ještě bolestnějším pro mne než pro vás.

„Vrátil jsem se do zámku, markýzko, rozdírán všemi odpory duší provinilých, jež se cítí ztraceny. Cítil jsem

se předurčen Vellini... Vrata, jež jsem zavřel s úzkostlivou obezřelostí, našel jsem polootevřena; tu mne zamrazilo příšernými předtuchami. Vešel jsem do světnice Hermangardiny a nabyl jsem hrozná jistoty. Nešťastnice ležela omdlelá u své postele, k níž se sotva dostala. Byla napolo oděna; v bláhové odvaze dovlekla se až do Bas-Hametu přes zasněžené sypčiny a viděla vše!... Zvěděl jsem to, odhalila to ve svém blouznění, když jsem bděl ve dne v noci u jejího lože a kdy lékař se trásl o její život. Pověděla mi proti své vůli v hrozná horečná a bolestná nespavosti, v níž ležela bez vědomí, že uzřela skulinami špatně přivřené okenice to, o čem jsem se domníval, že zůstane skryto všem očím. Otrokyně příliš silné žárlivosti byla svědkem, ta nešťastnice! výjevu noci, prožité v náručí druhé. Kterak tam vydržela, aniž křičela, aniž padla úzkostí do sněhu, přitisklá k okenici a pozorující ten ohavný výjev, který jí jistě zpřetrhal všechny žilky jejího srdce?... Její blouznění mi toho nepovědělo, a když byla vyrvána smrti, která se zdála jistou a již já bych byl zavinil, ó můj Bože! její ústa zachovala mlčení, které se mne více natrápilo než nářky a jehož nikdy ani jediným slovem nepřerušila. Oh! jak asi trpěla ve své lásce, ve své hrdosti, ve všech něžnostech své duše, když takto vyčlňávala v noci muže, jehož milovala a v něhož již pozbyla víry. Často potkávala Vellini v náplavištích a bezpochyby dohadla se v této ženě, již si každý, kdo ji potká, povšimne a zapamatuje, sokyně, s níž osud na ni číhal v záloze. Již dříve děsivá podezření jí vstupovala do srdce. Pohřbívala je

v něm, ale proti její vůli z něho unikala... a já, jenž jsem viděl, jak pustoší vnitřně její život, já jsem jich nevypleňoval! Neodvážil jsem se jich ani dotknouti, tak bouřlivě panovala nade mnou Vellini! Lhátí, markýzko!... Ah! to bylo právě tak kruté pro mne, právě tak pokořující pro čest vašeho vnuka jako mlčení. Kdož se milují, jsou pravými vidoucími; nenamluví se jim něco lžemi. Lhátí, to by byla bývala hanebnost beze všeho užitku, která by mne byla snížila v očích Hermangardiných jako v mých, aniž bych jí tím vrátil pokoj, jež ztratila. Po oné osudné noci v Bas-Hametu nesporná skutečnost potvrdila tušení srdce. Byla to pro Hermangardu poslední rána dokonaného neštěstí! Div tím nezemřela, a vlastně, skoro že zemřela; dítě, které nosila pod srdcem, zahynulo! Ale ona, uniklá z tohoto smrtelného zápasu, který ji na polovic usmrtil, ona stala se opět tou hrdou a cudnou Hermangardou, vámi vychovanou, jejíž krev jest vaší krví, a která umí, jako vy byste uměla na jejím místě, polykat své slzy, neboť ženy takového rodu jako váš, markýzko, trpí zranění svého srdce mlčky, s hrdinskou prostotou, jež jejich předky hnala na smrt.

A v tom jest si důslednou. Neoslábla v kleštích této muky, která denně opět a opět počíná! Jsou tomu již tři týdny, co se pozdravila a co příkrývá čelem klidným a nejvybranějšími úsměvy bolesti, o nichž se dohaduju, že jsou přílišnými, než aby bylo možno jich nesděliti. Jest tak mírná a krásná jako mučednice, položená na planoucí růže neuhasitelné hranice... ale mučednice

nezapomněla důstojnosti uražené ženy. Zcela se ode mne odtáhla, tak jako se mi dala. Vztýčila mezi nás studené zdi, jež jsem povinen mít v uctivosti a jímž se obdivuju, jimiž však trpím veškerou silou své lásky. Ah! drahá máti! naší důvěrnosti jest konec! Sňatek nemá již mezi námi božského významu! Není již tím hlubokým sjednocením, jímž byl po šest měsíců! Nic se na pohled mezi ní a mnou nezměnilo, a přece vše jest změněno! Milujeme se stále, ale v tomto životě, jež zavedly moje křivdy a její uražené city, láska jest jen o neštěstí více. Čím se stal ten starý zámek Carteretský, toto hnízdo Alcyonovo, který jste zařadila do věna své dcery, byste do něho skryla její blaho! Neskrývá již teď než smutky a výčitky. Markýzko, nejnešťastnějším jsem já, protože já vše zavinil. Neslitujete se nade mnou?... Za tolik jsem vám povinován, jste tak dobrá; ukázala jste mi, když svět byl proti mně, tak srdnatou důvěru, že bych se rděl, kdybych vám vše nevyznal, kdybych vám neřekl: Hle zlo, jež jsem spáchal, odpusťte mi, odsuďte mne, ale vězte to! Ona vám toho neřekla, ale v čem ona jest vznešená, já bych byl mrzký. Nechci si uhnati hrozného opovržení, jehož bych si zasloužil, kdybych neroztrhal všech závojů, kdybych nevyliil celého srdce svého k vašim nohám! Nechci, abyste mohla opovrhovati vnukem, jehož jste vyvolila, Rynem, jemuž jste podala ruku a dala svou krev v ryzí dar! Vaše úcta jest mi dražší než váš život, a Bůh přece ví, jak rád bych dal svůj za váš! Oh! třásl jsem se, třesu se ještě, aby tento list nebyl hrubým zasáhnutím vašeho stáří, býti

však zrazen, máti, to je horší než zemřítí. Milejším mi bude, když vás zabiju, než abych vás zradil, byť bych měl, po vás, umřítí zoufalstvím! Odpusťte mi tato příšerná slova, jež se mi vedrala do péra. Vy neumřete. Jste pod záštitou nesmrtelného ducha, jenž, pravda, ustanoven byl ve vás nad hroznou citovostí, ale tu jste vy vždy ovládala. Vaše dobrota bude vám nápomocna, vaše láska k vašim dítkám dodá vám odvahy. Neumřete; budete žítí pro nás! Potřebujeme vás, matko. Jen vy můžete opět vzkřísiti štěstí, jež jste vytvořila. Jen vy můžete opět ovimouti moje paže kolem té božské ženy, kterou jste mi dala, a tak mi ji podruhé zasnoubiti. Svou úžasnou znalostí života, s tou shovívavou a chápající moudrostí, kterou ve vás každý miluje a ctí, vysvětlíte své Hermangardě ty odpory duše mužovy, jenž miluje a jenž se prohřešil proti věrnosti v lásce. Vám uvěří. Mně by neuvěřila. Jest-li odpuštění a amnestie pro takové poklesky, toto odpuštění a tato amnestie potekou z jejího srdce do mého jen vaším slovem. Jest nemožno, aby vše bylo mezi námi zničeno! mezi dvěma bytostmi, jež se neustaly ani na okamžik milovati! Ah! kdybyste věděla, kterak pocíťování mých křivd vůči ní zdvojilo sílu mé lásky! Kdybyste věděla, jak obdiv k této ženě, jež skrývá poraněnou lásku pod výmluvným chladem, připojil se ke zbožňování, jež jste viděla zroditi se a jež nikdy v mém srdci neosláblo! Kdybyste to tak viděla, jak já to cítím, měla byste ještě naději... Bolest, již vám dnes působím, byla by menší. Řekla byste si, že nejlepší částka Ryna zůstala zcela

vaší dceři, přes to, že byl stržen vzpomínkami, a diktovala byste Hermangardě odpuštění, jež by přivolalo blaženost dní minulých a jež by ji učinilo dojemnější!

„A teď jsem vám řekl vše, moje ctná matko! Vyzpovídal jsem se vám. Jednal jsem vůči vám jak Církev katolická, tento zdroj veškeré pravdy, nařizuje, bychom jednali vůči Bohu. Což jste nebyla bohem mého života dobrotou, důvěrou, která je nejkrásnějším páprskem dobroty mezi lidmi? Přistupuju k vám a pravím tak jako zpovědníkovi: Vedťte můj život; co vkládám do vašich rukou, jest moje duše. Chraňte mne ode mne samého. Dejte mi své rady, půjdu podle nich. Čeho požádáte, učiním, moje výborná matko. Víte teď, čím Vellini jest Rynovi. Pochopíte teď, co jsem vám řekl jednoho večera, krátce před svým sňatkem, když jsem vám vyprávěl o svém desetiletém životě s ní. Tehdy jsem se chtěl vzdáliti a jíti dosti daleko, abych se s ní nemohl setkat. Znal jsem této bytosti výjimečné kouzlo, z něhož se nelze vymotati, bytosti, kterou milujeme, a kterou máme v ošklivosti snad proto, že ji příliš milujeme! Znal jsem tíživý útlak minulosti na svou duši. Ano, měl jsem jakoby předtuchu toho, co pak přišlo... Ale štěstí býti milován Hermangardou udusilo ji v mém srdci, zaplavilo ji všemi lehkověrnostmi mládí! Nuže, co jsem smyslíl vykonati, vykonám. Odvezu svou ženu na druhý konec světa, abych se věnoval jen jí, abych již neviděl Vellini, té panovnice Vellini, vždy silnější než tato duše, o níž jsem věřil ve svých dnech pýchy, že jest silna! Markýzko, v této chvíli právě jsem

zase opustil tuto nepochopitelnou bytost, o níž vy jediná snad byste mohla říci rozumné slovo, kdybyste ji znala... Právě jsem ji zanechal studenou, těžkou, línou, zhmožděnou, s čelem pokrytým hustšími parami než všechny miasmy jezera Kamarinského, pohnuté bleskem, jenž na něm shasl, houpající se, tupou a zachmuřenou v její visuté rohožce. Často jsem ji takto opouštěl a věřil, že konečně toto znechucení, tato škaradost, tato ztupělost, tyto temnoty, toto zničení pokračují, ale běda! naděje ta stále mne šálila! Nazítří hodinu potom, jedním slovem svého hlasu, jedním svým pohledem, jímž úkosem zavadí o můj pohled, ohnutím svých údů měkkýších, jejichž ocelová skloubení mají sametové pohyby, a kdož ví čím, pojednou vzburcuje žádosti, spletené na dně mé duše, jako slunce obrací k sobě zavité svlačce!... Kéž bych mohl říci s jistotou, že všemu je konec s jejím nesmrtelným čarodějstvím: viděl jsem ji dnes naposledy! K tomu však bylo by třeba utéci, opustiti tento milounký Carteret, kam vy se z jara vrátíte a kde nám plynuli dnové tak pokojní. Bylo by třeba na dlouho se vzdáliti od vás, která jste živoucí částkou našeho štěstí. Ah! to by bylo kruté pro všechny tři, vím to, kdybyste však rozhodla toto vzdálení se, jež jsem vždy považoval nezbytným, poslechl bych bez reptání. Nebyl bych méně statečným než vy. Diktujte tedy, co počíte, drahá matko. Mám několik let se svou ženou cestovati?... Řekněte! Neviděti již této Vellini, není-liž to nejjistější?... Pokud ji budu viděti, pokud ji budu potkávati, budu o sobě pochybovati. Přísliš

ztělesňuje vzpomínku a toto ztělesňování je tak žhnoucí!.. Ah! jsem unaven a netrpěliv nemoha se vyrvati z vlivu této bytosti vyzáblé, již jsem ještě více dodral, stiskaje ji na svém srdci! Trpím též příliš, že jsem roztržen ve dva city sobě odporující! Abych tomu učinil přítrž, budu napodobiti spíše onoho vězně, jenž sám, sekerou, zanechanou u jeho nohou jeho katy, utal si ruku, kterou mu zatmelili do kamene. Přesekám klouby toho bídneho srdce, tíhnoucího za dvěma ženami, a řeknu Hermangardě: „Není mou chybou, že jsem miloval Vellini, než jsem tě poznal! Proč Bůh nás nestvořil téhož dne a proč nás nepostavil sobě po bok od počátku života?.. Arci, není-li toto srdce strašným polypem, jež nosíme v našich hrudích, a nebude-li opět a opět vyháněti a nasazovati výrostky svými vzpomínkami po každé smrtelné ráně, jimiž budou jeho ramena pozutínávána, potěš se, moje něžná přítelkyně, moje přináleží nyní tobě nedílně. Zmrzačil jsem je, ale učinil jsem je svobodným, aby nenáleželo než tobě jediné, a aby každý atom života, který je oživuje, byl čist ode všeho, co by nebylo tebou.

„Ryno“.

Co by byl způsobil takový list, kdyby jej markýzka de Flers byla dostala? Na neštěstí, málo dní potom, co byl odeslán, přišly z Paříže na zámek zprávy a vrhly tam černý nepokoj. Ryno mohl se obávat, že zadal své dobrodějce a své babičce osudnou ránu, neboť právě pomyšlení, že by se tak mohlo státi, zdržovalo jeho důvěru a odkládalo jeho vyznání. Hermangardě psala

hraběnka d'Artelles. Oznamovala jí, že stará markýzka onemocněla, a zvala mladé manžele, by si pospíšili do Paříže, neboť paní de Flers, u níž v jejím věku bylo se možno všeho nadíti, přála si je viděti a je objati, kdyby měla zemříti. Ryno četl pod strojenými a temnými výrazy tohoto lístku, načrtaného rukou vzrušenou, že je mnohem hůře než hraběnka vypisovala. Nechtěl nijak zvětšovati úzkosti své ženy svěruje jí své předtuchy, ale tázal se, zda jeho list (a hořce želel, že vůbec psal) nebyl příčinou pohromy, o níž v hloubi srdce již nepochyboval.

Kvapem opouštěli Carteret, příliš jsouce poplašení nejistým stavem své babičky, než aby se mohli obrátiti a naposledy s lítostí ještě obhlédnouti tento břeh, na němž byli šťastni. V několika hodinách opuštěné hnízdo Alkyonovo stalo se prázdným a osamělým zámkem, na jehož šedé střeše zpívaly mořské větry od tak dávna svou dlouhou lhostejnou píseň! Předtuchy, jež v Marignym vzbudil lístek paní d'Artelles, nezklamaly. Když přijeli, jeho žena a on, do ulice de Varennes, výborné markýzky nebylo již mezi živými. Paní d'Artelles ušetřila Hermangardu náhlosti neštěstí, jehož nikdo neměl kdy předvídati. Všecka jsouc zlomena ztrátou staré přítelkyně vypravovala jim, že zemřela ve svém šedém a růžovém budoaru, sedíc jak obyčejně ve svém křesle; že tam zhasla pokojně, skoro libě jako lampa, když jí došla poslední kapka vonného oleje. Na nic si nenaříkala: slábla, slábla, až duše tichounce odešla. Nikdy slovo „zesnulá“ místo „zemřelá“ nebylo správnějším a

přiléhavějším. Ani den před tím, ba ani téhož dne nic nevěštilo tohoto náhlého a tichého konce. „Milá hraběnko, pravila paní d'Artelles, myslím, že dnes vám přeju *naposled* dobrou noc. Proč bych žila? moje dílo jest dokonáno. Jsou šťastní. Nemám již, proč dále žítí.“ Paní d'Artelles nechtěla ji opustiti v tomto snění blízké smrti, i byla svědkem, jak vydechla vprostřed láskyplné věty, v noci, hovoříc s touto přítelkyní, svou besednicí po čtyřicet let.

Zbytečně se tedy Marigny obával. Markýzka zemřela v illusi, že byli šťastni. Bůh ji uchránil úzkosti z Rynových důvěrností. Když tento list, v němž hledal ulehčení duši, která se dusila jakoby apoplektickým záchvatem nevyjádřitelných citů, přišel do Paříže, paní de Flers již nebylo, a hraběnka uschovala u sebe, aniž zlomila pečetě, tento list, jehož písmo jí bylo dobře známo a ježž nebylo komu odevzdati. Jednou z těch náhod, z nichž se sprádá tajemné pásmo lidského dramatu, několik dní po příjezdu p. a paní de Marigny paní d'Artelles odevzdala Hermangardě toto zapečetěné psaní, jakoby je byla odevzdala přímo do ruky toho, kdo je psal. Byla tak dlouho svědkem tohoto společenství všech věcí, které bylo mezi Hermangardou a Rynem, a domnívajíc se též jako markýzka, že toto štěstí ve své něžnosti nenarazilo ještě na úskalí, nepomyslíla si, že by bylo možno, aby žena, která myslela myšlenkou svého manžela, nevěděla o obsahu listu jím psaného. Dala jí jej tedy zcela přirozeně a Hermangarda otevřela jej, aniž příliš si uvědomovala, co dělá, neboť

smrt její babičky uvrhla ji do takového zármutku, že její pozornost se nepřimykala k ničemu, co nesouviselo s bezútěšnou a utkvělou myšlenkou smutku . . . Když se již jednou pustila do této četby, mohla-liž se zastavit? . . . Pocity, jež ji strhovaly, jež ji přikovaly k tomuto vypravování, plnému výčitek, lítostí, tak krutých zápasů srdce a tak blýskajících světél na tuto maurikodu z Rivières, na tuto neznámou sokyni, záhadnou, na první pohled nenáviděnou, byly příliš živé, příliš ducha zabírající, aby nepřečetla až do konce těchto srdceryvných podrobností. Pádila po těch stránkách, hnala se přes ně dravě, štvaná jsouc těmito výkřiky, tímto vysvětlováním, těmito analysami Rynovými, které ji kousaly do srdce, do hlavy, všude, jako jelena, stíhaného krutými slídníky. Pak, když došla na konec této zpovědi, v níž Ryno žádal její babičku, by ho vrátila ženě, kterou miloval, a by ho vytrhla od té, které již nemiloval, ještě jednou prošťárala tento list stránku za stránkou, řádku za řádkou, skoro slovo za slovem, jako se stopuje v houští, potřísněném jeho krví, s bolestnou rozkoší viděti, jak s něho stříká krev na trní a hloží. Snad duše méně královská než její byla by uslyšela hlas této lásky, který se tloukl pod lítostmi a pod dojmy, jimž se rouhal, jimž se posmíval, proti nimž se bouřil, by je lépe přemohl. Byla by nad tím zachvácená lítostí. Ne však ona. Hermangarda toliko oživovala své zoufalství, noříc se do těchto horkých vod. Nechápala panství sdílených, a že srdce mužovo podobá se globu, po němž šlape, a jehož polovina pohři-

žuje se do světla, když druhá se propadá do noci. Neměla již nitě, po níž by mohla jíti duší svého manžela. Ztrácela se v tomto labyrintu srdce mužova. Když Marigny vešel, našel ji, ona sedí před stolkem babiččíným luštic tuto hádanku, která se neřešila pro ni jinak, leda že ji rozdírala. Přiblížil se k ní. Její tvář prozrazovala její rozrušení.

— Ah! zvolal, osvobozen od tíhy mlčení, které bylo jednou polovinou lži, víte teď vše. Jestli jste mne pochopila, neodpustíte mi? ... vzal ji do náručí ponejprv od té, co věděla o něm, že se jí zpronevěřil.

Zachvělase oním tajemným zamrazením, sloučeným z hrůzy, rozkoše, žádosti, jak bývá u mladých dívek, jež tiskneme ponejprv na svá prsa. Nestala-liž se znova mladou dívkou pod chladem tohoto manželství, zledovatělého náhle hrdostí uražené lásky, jako ono bílé kvítko, jež kvete pod sněhem a prodírá se jím na světlo v zimě?

— Hermangardo, vece opět Marigny, vidíš to, miluji tě. Není to náhodou, že paní d' Artelles odevzdala tento list tobě a ne mně: to naše babička tomu chtěla. Sonoho světa nás takto ještě chrání, ze dna svého hrobu nás sbližuje. Co bych se ti sám neodvážil říci, ona ti povídá.. Ano, velmi jsem se provinil, byl jsem velmi stržen, ale k tomu nemám než jedno pravdivé slovo: Miluji tě. Což nemůže toto slovo, řečené jak ti je říkám, a říkáje je vložil v ně všechnu svůdnost upřímné lásky, což pak nemůže vše smazati? — Nemilují se dvě ženy, odvětila s výrazem, který asi měla Kristina Švédská, když

pronesla hledíc na korunu své *Non mi bisogna è non mi basta* svého zřeknutí se. — Ale, odvětil, drže ji stále obejmoutou v náruči, nemiluju dvou žen. Miluju toliko jednu. Vellini má jen vzpomínky, ale ty, ty máš lásku! — Tím hůře, pravila bez hořkosti, vzpřímujíc se celou svou postavou v náruči Rynově, neúprosná jako spravedlnost, smutná jako poslední slovo osudu. Bylo by lépe, kdyby ona měla všechno . . . byl byste šťasten a mohl byste na mne zapomenouti, na mne, která nemám vzpomínek z deseti let, abych vás připoutala! Netrpěl byste, jako já trpím. A ani vy byste nevěděl, co je láska bez naděje a bez důvěry, neboť, Ryno, nevěřím vám již!

IX

MÍNĚNÍ DVOU SPOLEČNOSTÍ.

Již více než rok zámek Carteretský neviděl svých hostí, a vše v něm zase sesmutnělo, jakoby vymřelo a oněmělo, jak bylo před příchodem paní deFlers a jejích dítek. Od té doby byt pánů, jak říkali nájemci zámeckého dvora, kteří bydleli v jednom dvoře, zůstal doslova zavřený. Jenom když zářily sluneční paprsky na toto pobřeží, byly otvírány žaluzie a okna, aby provětraly záclony příbytku. To právě bylo učiněno i dnešního večera. Dní červnových už bylo na mále,

a počasí bylo hodno této roční doby, jež co nevidět bude létem a jež jest ještě jarem.

Nebe se honosilo krásou nebe Jižního. Slunce, jež se již zpola potopilo do mořské hládky, jakoby se rozpouštělo, i dodávalo mu, tak bylo klidné, tvářnosti zlatého jezera. Bílé domy Carteretské, které mají toliko jedno poschodí, zružověly pod kosými paprsky tohoto zapadajícího slunce, jež spouštějíc se poznenáhlu k obzoru, neosvětlovalo již leda předměty, jež byly v úrovni s hladinou moře, do jehož lůna pozvolna mizelo. Všechno, co přečnívalo tuto úroveň, skaliny, teménka dun, kostel a jeho věž, hrotitá a bílá jako bývalé čepce venkovanek Cotentinských, topoly s třesoucími se a rozzelenávajícími se vrcholy, rostoucí nad hroby hřbitova a jež bylo viděti od pobřeží cestou vedoucí ke kostelu, jakoby se byly oprášily od jiskřivých záblesků, jež je tak dlouho ozařovaly, a nabývaly v nebi ještě jasnějším, ale bez prismatu čisté zřetelnosti své vlastní barvy. Vzduch byl teplý jako nad pecí, přes pokročilou hodinu a větřík, jenž začínal váti. Písek uchovával vlivy žhavého slunce, jimiž do něho pralo celý den. Tento večer bylo pobřeží oživenější než obyčejně. Vesnické děti sotva oděné potulovaly se v kolíkerých hloučcích po písčných lemůvkách přístaviště. Jedny se třefovaly příbřežními ploskými oblázky, a jiné se brouzdaly bosýma nohama v důlcích, jež vyhrabaly do písku, a čekaly, až je mořská voda, všude pod těmito přesypy proskakující, naplní. Pohůnci a pacholci ze sousedních dvorců hnali před sebou těžké koně, na nichž měli

naloženy mořské řasy a chaluhy, a celníci, mající dnes noční hlídku na pobřeží, připravovali si v přístavní zátoce své rachotinky, malé to lodice o trojúhelných plachtách, mnohem poetičtější než jejich jméno. Sedě na stupních toho schodiště, jež od náplaviště vedlo na dvůr zámecký, starý Griffon se ohříval v těchto posledních paprscích krásného večera, zlatistého, dlouhého, skvělého večera. Měl nepohyblivost sochy se svýma bílýma očima beze zraku, jež neviděly již moře, této vroucí lásky celého jeho života, jediné věci na tomto světě, zvrub na líc zkušeném, která v něm vzbuzovala lítost, že jí dosavad nevidí z temné hlubiny své slepoty.

Byla to dojemná a slavnostní hodina, kdy tolikrát na kolísavém můstku lodě, v mořích, po nichž se plavil, vysílal k Panně Marii ono *Ave Maria* soumraku, jež připomíná lodníkům na moři *Angelus*, vyzváněné na věžích vlastí. V této hodině Barneville je zvonil tónem vážným na své čtverhrané věži, a jehlovitá zvonice Carteretská je opakovala hlaholem jasným a chvějícím se. Bývalý námořník, zapadlý do svých vzpomínek z mládí, jež starobou a slepotou nabývají větší určitosti právě proto, že to jsou dva stínové, a že stíny vše z pozadí vyzdvihují, naslouchal těmto zvukům zmírajícího dne, jehož světla již neviděl. Pojednou byl vyrušen ze svého zadumání těžkým krokem, jež rozeznal na skóřepinách, jimiž náplaviště bylo poseto, a nárazy hole o schodiště, na němž seděl.

— Dobře večír, otče Griffone, pravil vláčný hlas že-

bráka, s nímž jste se již setkali tu a tam v tomto vypravování, tak jak se máte, co děláte, sedíte jako kamenej svatej a lovíte očima racky v tak krásném počasí? —Eh! odvětil loďník, hřeju si staré hnáty na tomto sluníčku, kterého již nevidím, a jež rád cítím na svých kostech. Racky! ach! racky! jen ocásek některého z těch milounkých zvířátek kdybych mohl zahlédnouti! Ale oči dokončily svou službu; není již světla v kahanu: konec nadobro, chuděro. Kdyby mi býval někdo někdy řekl, že já, Griffon, loďní mistr *Naděje*, budu vysedávat celé hodiny jako beznohý mrzák na těchto psích kamenech, a že nebude ani pramínku provazu mezi mými prsty, pokrčil bych opovržením rameny, a přece, ať mne čert veme! byla by to bývala čirá pravda! ano, byla by to bývala pravda, opakoval po přestávce s neobyčejnou melancholií lidí činu, kteří již složili ruce v klín: bylo psáno, aby Jan František Mikuláš Griffon viděl svýma oběma očima, kterých již nemá, zahynouti mnoho loďního mužstva, ale že on všemu ujde, on sám z tolika statečných mužů, při ztečení lodi, v bouřích, v hladu, v řevu děl a vln, aby na konec umíral bídne na suché zemi jako losos vyvržený sítina břeh, jenž nemá již dosti vzpruhy v páteři, aby zase skočil do vod!

Eh co! pravil chudák, jenž jako všichni jemu podobní měl svou zvláštní filosofii, co na tom, když umíráme! Co záleží na jamě, do níž nás strčí, když dno žebráckého pytlu jest prodřené! Červi nebo ryby, je to jedno, běží-li o naše zdechliny... Vy ste však eště jako pařez, otče Griffone, a eště hned nevytáhnete kotvy, jak

říkáte vy námořníci. — Takto hovoře, ruce a bradu máje opřeny o svou baldu, uzřel, že okna velkého zámeckého salonu, obyčejně zavřená, byla otevřena, a že vítr zmítal nad schodištěm oponami z ohnivě červeného sametu, na němž hrál poslední paprsek slunce.

— Eleme, pravil s oním pohledem žebrákovým, jemuž nic neujde, neboť kdo musí býti v životě lepším pozorovatelem než žebrák? hleďme, zámecká okna jsou všechna dokořán! Což se páni vrátili, nebo jich čekají v nejbližších dnech? ... — To ani to! děl otec Griffon. Nepřišli a nemluví se o tom, že přijdou; povídal mi to onehdá večer nájemce. Markýzka zemřela loni, když odtud odjeli: Carteret byl jejím vlastním statkem a tady ráda pobývala, a kolem a kolem vzato, je to krásné panství. Děti však nemají vždy zálib otců: mladí lidé nemyslí jako staří. Snad neuvidíme tak hned pánů na zámku. — Pámбіček pomoz a vše zlé pryč! povzdychl si žebrák. Jakkoliv mladí, dělali dobře lidem, zrovna jako stará markýzka. Když ta odjela, zanechavši je v zámku, člověk ani neucítil, že už tady není, na moutě že ne! ... Každý, kdo pracuje, v Carteretu našel práci, a almužny dostalo se všem, kdo jako já zkrušení léty nemohou již udržeti plužní kleč nebo bič.

— Pravda, pravda, vece Griffon. Jsou z dobrého rodu, jsou to hodní lidé, stará šlechta, dobří a zdraví jako mořská voda. Ztratil jste, strejče Loquete, dobré dveře, když odjeli! — To nelžete, na mou duši že ne! Zrovna jako jsem ztratil skoro taky tak dobrou praň smrti nebožky hraběnky Mendozové, která přišla usnout na

věky na svou zem Haie- d' Hectotskou. Taky hodná paní, a tak mladá zemřela... a na úbytě, jak se povídá. Ah! esli už nadobro páni odejdou a zbudou-li jen nájemníci na dobrejch našejch pozemnostech, pak veta po všem, tomu se už bude moct říct neštětí pro zem!

A poněvadž přes pokročilou hodinu bylo teplo na tomto pobřeží a na tři kroky ode zdi, která odrážela slunce celý den, sundal svůj širák, nasadil jej na konec své hole, a mozolovitou dlaní utřel si pot, jenž mu stékal s šedých vlasů na zvráskovatělé čelo.

— Podivná věc, pravil, je už půl sedmé, všude už zvoní, v Barnevillu a v Carteretu, a horko jako v poledne. Jdu z daleka a mám ještě hezkej kus cesty před sebou; rád bych vyzunkl skleničku dobrého mestu, abych osušil pot.

Bylo viděti na jeho zdravém a boдрém vzhledu, a na jeho pytlí přehozeném přes rameno jako přesypací hodinky a vzdmutém vpředu i vzadu vyptanými dary, že měl dobrý den.

— Kdybyste nebyl líná kůže jako starý plch, vece dále žebrák, řekl bych vám, abyste se pustil se mnou až k Bas-Hametovi u Vršku. Sehnal jsem dnes trochu grošů po farách a mohli bychom přátelsky pobesedovat a porozprávět si o minulejch časích při čtvrtěcce nebo i při džbáunku. Nemáte chuti, stará mořská vojno?... dodal vesele svým kousavým hlasem. Dobrá žena Karolina koupila nedávno soudek dobrého ročníku domácího Barnevilleského. Ten se ze všech všudy nejlépe pije: hořkavý v ústech, sladkej do žaludku! — Díky,

děl lodní mistr *Naděje*... nezahodil bych, kdyby Bas-Hamet nebyl tak daleko a kdybych měl oči, až se budu pozdě večer vraceti. Ale v tuto hodinu tuze pozdě plouti slepci samému, bez kompasu, celou míli po písku, neboť nejsem z těch slepců, kteří se sami šátrají, jak jsem často viděl... a u čerta! sotva mest Karlinin, ať jest sebe lepší, posvítí mi na cestu. — Vadí-li vám jen to, odvětil žebrák, jenž dnešní večer byl dobrým společníkem, hněte se, a budeme tam a zpět ani nezvíte. Je dnes před Svatým Janem, nejdelší den celého roku; času až nazbyt vyklopit jeden dva džbány a zakryt to douškem samožitné, než noc se zavře. Ačkoliv cesta do Sartôvillu daleká, moje hnáty nejsou ještě tak unavené, abych vás nemohl zase provodit až k Mústku. Stará pustovka jako já nebojí se zpoždění na cestách a chodí se mu dobře jak ve dne tak v noci.

Dobrá tedy! pravil Griffon a vstal se schodů. A nastoupili cestu do Bas-Hametu, pustivše se napříč po náplavišti, by se dostali spíše do krčmy u Vršku. Slunce již zmizelo ve vlnách. Jejich zrcadlo, rovné jako hlád vodojemu, měnilo své zlaté odlesky v barvy fialové, a ty hned přecházely v obyčejnou barvu tohoto moře, zeleného večer jako step. Celek byl skvělý a mlčenlivý. Západní vítr nepřinášel do širé samoty leč monotonní zpěv kravařek k dojení nebo k napájení od Barnevillu. Přisedše na malé mořské rameno, zapomenuté tu při odlivu, jakých bylo tolik na těchto sypčinách, zuli se a brodili se bosýma nohama vodami, zvlažněnými všemožnými kvasivy krásného letního večera. Oba byli

zvyklí choditi těmito pískey, do nichž se noha boří až po kotníky. Proto také brzy stihli cíl své chůze. Když šli mimo cesmínový vích na Vršku, bylo ještě denní světlo, ač tenký měsíc k první čtvrti ukazoval již svůj bledý srpek na ztlumené obloze, jež víc a více modrala... Chalupy, nakupené před těmi několika domy, z nichž se skládal Bas-Hamet, vydechovaly silný mořský pach, jež uchovávají, i když je již slunce vysušilo. Než vešli do chaty pajmámy Karliny, uslyšeli ostrý hlas této cti-hodné kmotry, jenž pronikavě překřikoval jiné hlasy, a veselé praskání při smažení, když máslo, rozpouštějící se a vroucí na peci, čeká rybu, aby ji prolnulo. Karlina Bas-Hametová opravdu seděla před plápolajícím ohněm na stoličce. Přípravovala večeři pro několik osob, mezi nimiž poznali rybáře Capelina. Dlouhý stůl, pokrytý ubrouskem a cínovými džbánky, zdobil tuto černou kuchyni, začadenou, ale čistou, neboť upěchovaná hliněná podlaha byla kropena a zametána několikrát za den. Nikdy žádná čarodějnice nemilovala tolik své koště jako Karlina. Když se s ním z kouta do kouta po podlaze nazotáčela, chopila se hned jiných cviků, a drhla ustavičně malý kredenc z ořechového dřeva, a náčiní a anglické šálky, jež se na něm pyšnily, aby se, jak říkala, leskly a svítily a tak zvaly hosty k pití a jedení. Ve dvou koutech této světnice, která skládala s komorou, v níž, jak jsme viděli, bydlela Vellini, celý byt Bas-Hametů, byly dva přístěnky: jeden ze zeleného harasu pro obě děvčata, jež spávaly sestersky pospolu; druhý pro otce a matku, z harasu modrého se žlutým

lemováním a žaludy. To bylo jejich manželské lože. Pod jeho nebesy poněkud ošumělými vycházival a zapadával před osmadvaceti lety medový měsíček jejich líbánek, jež svárlivý rozmar Karlinin často proměňoval v aprilový měsíc plný přeháněk. Úzké okno na koncistolu osvětlovalo tento příbytek s dveřmi nízkými, jež se otvíraly na zelinářskou malou zahrádku a na větší, jež vybíhala až na příbřežní přesypy. Tyto dveře podle obyčeje normandského nezavíraly se až na noc, a tu ještě jen na kliku jako za dob vévody Rollona.

— Dobrý den, společností pozdravili naši dva přátelé vstupující, a šli si sednout na *lávku*,¹⁾ která obklíčovala stůl a vyplňovala výklenek otevřeného okna. Karlino! přineste nám džbánec vašeho nového od čepu, řekl žebrák, jenž, zdálo se, byl velmi obeznámen se všemi soudky Bas-Hametovými, a ať se pomějeme, dodal jako člověk, jenž se strojí na velké útraty; a máte-li k tomu garnátka²⁾ a bílého chlebička, tož nám přineste, neboť večerní vítr a chůze naostřily nám chuť, a není dycky před Svatým Janem. — Běž pro garnátka a mest, pravil Griffon, ale já sám budu si platiti svůj řad jako můj kamarád od pytle. To vaše smažení voní až radost, matko Karlino, a k tomu skleničku té jalovcové, která tolik trápení nadělá zelenokabátníkům³⁾, a aby se dostalo i na kamaráda Capelina a vašeho muže, až se vrátí s náplaviště, neboť otec Bas-Hamet je starý námořník

¹⁾ lavice kolem stolu, jak říkají na Slovácku.

²⁾ mořský ráček, blešivec.

³⁾ celníkům.

jako já, a napotkávali jsme se tisíce vlajek v Indiích v době, kdy jsme se ničeho nebáli a když nás prsty svrběly, co jen jimi uchopit!

Druhá z infantektétorybářské krčmy, děvčátko dvánáctileté, hubené jako cikáda, s rukávy vyhrnutými a s pažema jako dlašťky, jejíž vrkoč koudelné barvy padal na krk více sluncem osmahlý než zhnědlý, tolik byl původně bledý, přinesla na stůl žádaného smaženého a Capelin, lovec krabů, přisedl bez dalších okolků k oběma hostitelům.

— Díky za mého muže, dodala Karlina, ale pijte bez něho, sousedé. Jest v Jersey a nevrátí se až v sobotu. Vypravil se se včerejším odlivem večer. — Byl dobrý lov, kamaráde Capeline? otázal se otec Griffon svého soustolovníka. — Ah! moře jest lepší než lidé, odpověděl Capelin, vyklopiv čtvrták mestu, jež si dal ohřátí do popelu. Moře dává pořád, ale lidé již nekupují. Pomřeme letos hladu, nebo budeme muset chodit prodávat až do Valognes a Cherbourgu. To se hodí Petru Canellierovi, jenž má koníka, ale co já, jenž musím nosit na zádech svůj proutěný košík. Dobré domy roku loňského jakoby vymřely. V *Eaux de la Taille* jsou toliko staří skrblici, kteří kupčí až i s vejci, a zámek Carteret-ský jest prázdný právě tak jako zámek Haie-d'Hectot-ský. — Což se páni nevrátí na Carteret? pravila Karlina. — Nepodobá se, odpověděl Griffon. — Ah! ujal se slova Capelin s tváří důležitou, krásné mladé paní se tu již nelíbilo. Měla tu dlouhou chvíli. Onemocněla z toho. Od smrti markýzčiny mladí spolu nedobře vaří. Nic na

plat, čerstvá ryba na stole není všechno, páni nejsou vždy šťastni. — Oh! v tomhle se pěkně klamete, otče Capeline, dělasvým svěřím hlasem smědá Bonina, která žehlila čepce na stole stranou, v pozadí krčmy, a jež přiblížila žehličku, modrou a hladkou jako ocel, k své buclaté a zardělé tváři. Viděla jsem často paní de Marigny na mši v Cartereru a mohu tvrditi, že tvář měla šťastnou a spokojenou. — Ano, ano, příkyvoval Capelin jako člověk dokonale jistý svými zprávami, na začátku, ale ne na konci! Zdá se, že byly mezi manžely věci, jichž nikdo neví a jimž nikdo nerozumí... Komorná, slečna Natálka, přece chytré děvče, jež popletlo hlavu více než jednomu hochu v Carteretu, říkala to dosti nahlas každému, kdo ji chtěl poslouchati. A já sám jsem vidíval paní de Marigny, a víckrát než vy, slečno Bonino, když jsem nosíval garnáty a kraby na zámek. Přicházívala často dolů do kuchyně a mohu vám přísahati na svůj díl ráje, že mívala tvář tak smutnou... jako vy, slečno Bonino, když bouří, a Richard Caneillierů je na moři.

Na tato slova již beztak červené tváře ubohé Boniny vzplanuly tak silně jako řeřavé uhlí pod její kuchyňskou třínožkou, na němž hřála svou žehličku.

— Ano, jářku! snoval řeč dále Capelin, jehož důležitost rostla tím více, čím větší pozornost věnovalo okolí jeho kmotrovským rozkladům. Bylo něco mezi stromem a kůrou, a příčina vši té neshody byla u vás, matko Bas-Hametova! — Mlčte, zlej jazyku! zvolala Bonina s rozhořčením, udeřivši žehličkou o tenké plátno, po němž přejížděla a jež se žčuhralo v její prudké roztrži-

tosti. — Kdo že? rozkřikla se Karlina, stoupajíc svým hlasem do neznámých oktáv lidských hudeb. Ah! to myslíte *maurikodu*, Španělku? Což jste slyšival o ní v Carteretu? — Co se divíte? řekl sběrač krabů, vždyť o tom kde kdo mluvil. Hezká Marie Meslinova, Sansonetka a Lamperièrová do syta se toho navyprávěly u všech prádelen kraje. A mně se zdá, matko Karlino, že to víte tak dobře jako já. Povídaly tedy, že ta potvorná malá maurikoda, která se ubytovala u vás, matko Karlino, a již jsme tolikrát potkali na přesypech, byla *bývalá* p. de Marigny, kterou nechal, aby se oženil se svou ženou, a která mu byla v patách od nějaké doby jako pravé vidění Bréhatovo! A k tomu říkaly, že byla trochu čarodějnice a že ho okouzila tak, že nemohl se od ní trhnouti. Snad to byla jen pomluva, neboť já nevěřím, že by byly ženské, jež rajtují na mužích jako vlkodlaci na čertovi. Jsou ještě silnější proutky v otepích, není-liž pravda, matko Karlino?, jimiž je možno čerstvými vyplatiti, začnou-li příliš silně syčeti¹⁾. Ale konečně, ať pravdivě nebo pomluvačně, tak se to povídalo! A kdo ji viděl, ten tomu věřil, neboť na mou duši, měla tvář zlého ducha. Nebylo možná smířiti se s její černou dáblí podobou. Večer, když jsem se vracíval ze svých potulek po náplavištích, byl bych býval raději, Bůh mne chraň! potkal Bílou Karolinu. Vzpomínáte si, otče Griffone? Jednou večer, byla mlha, krájet ji mohl, přišla se

¹⁾ V originálu slovo, jež si lid sám přizpůsobil od jména zmiže; u nás takového slovesa není. Autor sám je pod čarou vykládá takto: Vibrer (třesavé zvučetí) vyjadřuje toliko zvuk. Ale jest ostrý sykot rozvzteklé zmiže (vipère) ve slově vipér, a sloveso to zasluhuje, by slavilo triumfální vjezd do jaryka, kdyby dvě nebyly tak nízké a tak úzké.

hřát s námi pod přístav k ohni lodníků, kteří dehtovali svou loď. Vy jste měl ještě oči, a ty tehdy viděly. Krásná Paní de Marigny taky tam přišla. Pamatujete si, jakým okem ji měřila po celý ten čas! A právě od onoho večera byla paní de Marigny pořád nemocna, neboť říká se, že jsou oči, v nichž jsou kouzla jako v bylinkách a koření, a že mají moc uhranouti k smrti. — Slyšel jsem to na Sicilii a Korsice, pravil starý Griffon, ale sám na sobě nikdy jsem toho nezkusil, a almužník *Naděje* říkal, že je to smrtelným hříchem věřití těmto pošetilstem, rozšiřovaným v ducha lidí jejich starým nepřitelem ďáblem. — Hřích nehřích, odvětil Capelin, taková řeč běží po pobřeží. U všech dveří, kde jsem prodával ryby, se o tom hovořilo. A ještě, matko Karlino: někteří tvrdili, že vy o tom víte mnohem více než chcete povědět, a že ne jednu noc p. de Marigny navštěvoval maurikodu v Bas-Hametu. — Kdo tohle říká, lhou! rozkřikla se prostosrdečná Bonina, jejíž hlas stoupl do výšky hlasu matčina. — Oh! oh! slečinko Bonino, mluvil dále sběrač krabů s velmi patrným přízvukem úsměšku, není třeba hned vychrstovat jako mléko, když vře, při nevinném slůvku pro zasmání. Protože vám maurikoda dala dva prsteny, jež máte na ruce, a že vám dala nahlédnouti několikrát do svého kouzelného zrcadla, v němž jste viděla, zda váš milovník se dvoří jiným děvčatům, kdy tančil o trhu Portbailském, to nejsou důvody, aby se mohlo přísáhati o její ctnosti.

Bonina sklopila nad žehličku, méně vřelou než její hlava, čelo, jehož nebylo již možno rozeznati pro tmu,

kteřá poznenáhlu plnila jizbu. Bylo pravda, že jí Vellini dala dva prsteny, jež zdobily její buclaté a růžové prsty, a že jednoho dne Capelin, jdoucí po ní stezkou, viděl na konci zahrady za humny, jak Španělka ukazovala své cínové zrcadélko nevědomému děvčeti a slyšel, jak mu povídala o svých pověrách.

— No, a pak? pravila Karlina, která si opřela pěstě o vpadlé a vyschlé boky a přilítla najednou na pomoc své zmatené dcerce, je vám co po tom, starý hříšníku, je vám co do Boninynejch prstenů a je vám co do jejích milovníků? Váš ohavnej rypák bude o každého ždrejchatí, stará nušo ďáblová, jehož nemoudřejma slovy by zelkla a shnila ryba na slámě košíka! Je vám co do toho, ptám se vás, jářku, co dělala maurikoda? Zůstala vám za něco dlužna, nezaplatila vám vše do haléře, abyste tady o ní trousil své nekalé rozumy? A není už to dost zárukou zachovalosti ženy, v jejímž malíčku je víc dobroty než v celém fláku vašeho sprostýho těla, že si o ni brousí jazyk takovej žvastal jako vy, a, aby sklaply zobáky, takový počestný ženy jak je známe, od Cartretu až do Portbailu!

Všichni naši besedníci, kteří srkali svou jalovcovou, dali se do smíchu nad zvukným výbuchem mateřského hněvu Karlinina. Asi byli zvyklí pronikavým křikům těchto ocelových hlasivek, jež zvučely jako čínský gong, neboť bavili se rozpustile dále a popíjeli, zatím co pán chvíle, sběrač krabů, soukal ze sebe repliku s bezstarostnou pokojností:

— To je hluku pro nic za nic, matko Bas-Hametová!

ale slova, jež se mluví, nejsou vždy bernou mincí! Snad máte své důvody, abyste nemluvila o té sviždule maurikodě, která odešla, aniž jsme zvěděli, odkud přišla. Ale jářku! zeptejte se vaší sousedky, vdovy Montmartinové, neviděla-li noc jak noc vraníka p. de Marigny uvázaného u dveří, zatím co vy jste spali, vy, váš muž i děvčata, aniž jste měli tušení o pekelném reji, jemuž se maurikoda oddávala ve vaší stodole se svým bývalým milencem! Kopyta koně, jenž se bavil méně než pán a jenž hrabal netrpělivostí, nenadělala velkého hluku na chaluhovém stelivu, snešeném u vašich dveří. Ale Montmartinovka, nespící od smrti nebožtíka muže, jenž padl pod kola svého vozu, a vstávající v noci, aby rozsvítila svou tulaju¹⁾, viděla víckrát než jednou p. de Marigny, a bylo jí to tak podivno, že mi to tehdy musela říci, a od té doby jistě na to nespomněla.!

Karlina mlčela. V podstatě ráda si smlsla na trošce klepů. Ať se nikdo neklame, hájí Španělkou jen proto, aby ochránila napadené Boniny. Ba jest jí milo, jen když se mluví pravda, a ví-li pravdu Capelin, dobrá, ať poví všechno, co ví. Nešlo jí však o nějakou pravdu, nýbrž o podrobnosti, jež tušila od Capelina, neboť je poslouchala s potěšením, a to tím větším, čím hlouběji zálibu tu skrývala.

— Konečně, mluvil sběrač krabů jako řečník, jenž uchovával nejlepší ze svých důkazů naposled, nebudete snad popírat, co já sám viděl, matko, a lépe než vidím

¹⁾ Bývalá tulaja nebyla sice, jak vysvětluje autor normandskou lampičkou s násadkou, jež se zavěšovala na zeď a jež má olej ve zvláštní jímce s dvojitým dnem, ale dobře ji v překladě zastupuje.

tady vás, neboť připozdívá se a noc ani u vás nešetří tmou. Často lidé hynou klevetníků vinou. Ale tady už nejde o jazyky jiných. Já Capelin, jenž tuto sedím u stolu a pravdu říkám, jak jsem živ a jako Bůh jest Bohem, potkal jsem oné zimy p. de Marigny, vracejícího se z Bas-Hametu. Svátá pravda! nechodí se jářku, v tu hodinu a v takovém nečasu pro švestky, neboť byl tehdá sníh a mráz jen praštělo, psa byste byli ze světnice nevyhnali, a vítr řádil po meyuních, div vám obličej nerozřezal na šestatřicet kousků. — A odkud jste šel? Přihnul jste si a viděl jste všechny svatý... podpíchla zase hostinská krčmy u Vršku, jako jezdec ostruhou, když přitáhne koní úzdu. — Oh ne, jak Bůh nade mnou! horlil vyprávěč. Bylo již po půlnoci, a vracel jsem se od moře s lovu. Nic jsem nechytíl. Má nůše byla prázdná. Noc byla zlá, jako když Karolina a Hejkálek jsou pod dunami. A opravdu, zpozoroval jsem ji, Karolinu, potulovala se v okolí zámku. A byl bych přísáhal, že vešla i do dvora; a řekl jsem si, vida ji z dálky a nenašed ji, když jsem šel mimo vrata: „To jistě nějaké neštěstí hrozí lidem zámeckým, že Karolina u nich v noci straší“, a šel jsem, aniž jsem se obrátil, neboť, přiznávám se, nerad bych ji potkal, když v tom na konci Můstku, jehož zábradlí jsem se držel, slyším dupy dup... kůň p. de Marigny, jenž vstupoval do vody všema čtyřma. „Dobrá, řekl jsem si ještě, vzpomenuv si na všechny poznámky komorné, jistě že jede od maurikody z Bas-Hametu“. Poznal mne jako já poznal jeho, a mluvili jsme spolu. Ale v hloubi srdce snad nebyl tomu tuze rád a

jistě si přál, abych byl sto mil odtud . . . i nezastavil jsem se, až když jsem byl opodál, a tu jsem viděl, jak to hnal, zrovna jakoby sám ďábel sedl si na zadek jeho koně. Tato maurikoda, tato Karolina, to počasí, špatná hodina noční, vše to mi podivné myšlenky nasadilo do hlavy . . . Aby se někdo projížděl po sypčinách v takové vlčí zimě, v mrazu až kosti láme, i když jsme bohatí jako p. de Marigny a když nemusíme si svůj zob hledat jako já, a nad to, aby někdo opustil v takovou hodinu ženu jako jeho, perlu žen, jaké od nepaměti nikdo neviděl daleko široko, v tom jistě sám ďábel měl prsty, a tu všechny povídačky od prádelen mi přišly na mysl. Tolik se do toho přimíchal, Bůh mi odpusť všechny hříchy! že o nic později než hned nazejtří — a to jsem si dobře vryl v paměť a udělal jsem si o tom i vroubek तुhle, na střence nože — chuděra paní de Marigny na smrtserozstonala, a od té už se nikdy nesebrala, ani oči nenabýly své dřívější radosti, ani tváře své někdejší zdravé barvy.

A udeřil svým nožem, tímto památným nožem, jež volal na svědectví, o stůl, za nímž seděl. Když domluvil, bylo chvíli ticho: Karlina a Bonina byly přemoženy vypravováním, jež šlo přímo ze srdce. Zavládla konečně noc. Otevřeným oknem bylo viděti svítý luny, které hrály na cesmíně na Vršku, ale štít domu promítal svůj stín na chaluhu. Vnitřek krčmy nořil se v temnotu. Jen z krbu a z řeřavého uhlí, nad nímž Bonina hrála žehličku, línula se matná záře. Jsouce všichni pověřčivi na tomto pobřeží, s něhož zázračno ještě nevyvanulo, zůstali

zticha pod vlivem náruživého řečnění Capelinova. Chudák Bonina byla nejvíce rozrušena. Cítila, jak její prsteny zakrucují se kolem jejích prstů jako tenké a sípavé zmije s ohnivými jazyčky, a trásla se, zda se příliš nespřáhla s nějakou Satanovou oblíbenkyní.

—Nuže, pravila Karlina, která byla vojandou srdcem i odvahou, ať už v tom nějak ďábel byl nebo nebyl, když se vše kolem a kolem vezme, maurikoda nebyla zlá osoba. Měla své myšlenky a své rozmazy, ale to mají všichni dospělí lidé. Ublížila-li paní de Marigny, je to neštěstí; ano! a já jí neomlouvám, neboť sluší se nechat muže jich ženám. Ale my, kteří jsme ji vzali na byt, my nemáme jí čeho vyčítati. Ba naopak! Viděla jsem ji často, jak dávala chudým, kteří přicházivali naříkat k jejím dveřím. Byla šlechetnější než mnozí boháči, kteří mají krásné pozemky v kraji. — Ah! co toho se teje, to je pravda, vskočil jí do řeči žebrák Loquet, jenž až dosavad se zabýval horlivě jídlem a pitím, jakoby se měl nasytiti na dva dny, to je pravda, že byla milosrdná a pranic pyšná! Nevím, esli podepsala nějakou špatnou smlouvu s Čertovým Špárkem, ale vím dobře, že peníze, jež mi často vstřčila, nepropálily mi kapsu, a nasykala mi jich dycky jak žádnéj nikdy, co se potloukám tímto okolím... Zvláště jednou potkal jsem se s ní, když s p. de Marigny vycházeli z Ďáblova Hrobu... no ano! z Ďáblova Hrobu!... co tam dělali, to tam dělali, o tom nic nevím, ale vycházeli odtud; p. de Marigny, kerej je taky štedrej k chudejm, vyprázdnil mi celej svůj sáček do mého širáku, svatosvatá pravda! Mluvili spolu řeči

nesrozumitelnou, ale ona, maurikoda, povídá mi, že půjde se mnou do Bas-Hametu, a pravda pravdoucí, šla! Vykračovala si ve svých střevíčkách lehká, jako nějaká linduška, a rozprávěla a smála se se starochem jako já, a když jsme byli pod cestou Barnevilleskou, dala mi taky, co měla u sebe, takže ten den měl jsem se, jak nikdy před tím a jak snad Pánbíček už nikdy nedopřeje!

.

Takto na tomto pustém a zapadlém pobřeží Mancheském, v krčmě voláků, rybářů, žebráků bavili se toho večera o Vellini. Žila jen krátký čas v těchto končinách, a již všichni tito prostí lidé, kteří ji poznali, byli ní naplněni, nemluvili než o ní. Maurikoda, jak ji jmenovali, oživovala jejich besedy a vštěpovala se velitel-sky jejich pamětem. Brzy dostalo se jí čestného místa ve zkazkách zimních večerů jako Bílé Karolině, která je strašila jak v životě tak i v jejich řečech. Uchvacovala obraznost těchto živelných a primitivních bytostí jako uchvacovala obraznost mužů ve svých schopnostech nejrozvitějších, nejvyběračnějších, a přesycených ve svých choutkách, nejjemnějších v pocítování, jichž nebylo snadno uspokojiti. Jedni i druzí usuzovali týmž způsobem, když mluvili o Španělce. Muži mají všichni tytéž myšlenky, když jde o táž tajemství, a takové tajemství bylo ve Vellini: jeho účinek a moc bylo možno dobře vyličovati, šálené lidské pozorování nebylo však s to, aby je vysvětlilo.

Nuže, právě týž večer, kdy naši Dolno-Normandané besedovali u Karliny pod Vrškem, neboť ve hře života jsou zvláštní karamboly shod, vikomt de Prosny byl v Paříži u paní d'Artelles s dochvilnou přesností jakýchsi hodin, v nichž byl velikým pružným pérem po čtyřicet let. Obědval v anglické kavárně, svém oblíbeném hostinci, sám a sám, jsa sám sobě soustolovníkem jako Lucullus u Luculla. Bylo jeho obyčejem obědvati sám. Pozoroval, že rozprávka, tento lahodný zákusek pro zahaleče ustola, kteřísi pochutnávají opovržlivě okraji rtů na bažantím křídle, posázeném hřebínky, nebo na podpouštce z nadívaných strnadů, jest vyrušováním a podváděním těch, kteří opravdu umějí jísti. Proto také jako askéti, kteří zdvojnásobují pouštěmi své konfrontace s Bohem, jako zamilovaní, tito jiní askéti, kteří u nás její své milenky do samoty, aby ani nejnepatrnějšího paprsku jejich očí nedostalo se někomu jinému, spojoval se slastmi stolu onu samotářskou soustředěnost, jež rozhojňuje sílu rozkoše osamocněním se ode všeho, co není jen a jen požitkem. Když dopil svou číšku kávy u Tortoniho, v onom modrém salonku, jež miloval kníže Talleyrand, zavlekl svou loudavou osobnost do Opery, neboť byl jedním z nejstarších kukátkových anekdotářů Kouta Královnina; potom odtud vyšel a odebral se k paní d'Artelles, učiniv velkou zacházku ulicí Provençalskou, kde si vzal drožku, která ho dovezla do předměstí Saint-Germainského. Byl to stále týž Eligius de Bourlande-Chastenay, vikomt de Prosny. Jeho hubené a vyčouhlé tělo, jehož rozkoše jeho mla-

dosti nemohly rozložití a jehož sobectví prvního řádu na konec utužilo ve svých zkameňujících vodách, mělo pevnost pyramidy pod svým žlutým a suchým papyrusovým obalem. Od svého prvního objevení se v této historii nepřibralo na sebe (jak se říká) ani jednoho dne, ani jedné hodiny. Kdyby naše tělo již nemyslelo, snad, kdož ví? byli bychom nesmrtelní? A tak tento prázdný běhula, tento stěhovanecidej, starý Prosny, přímo stáří mumifikoval. V jeho sokolím oku lesk zmrzl a proto vždy jaksi v úžasu, když nebylo nesmířitelně zvědavý, neztrácelo již svého zeleného plamene, jako ho neztrácel věkovitý smaragd, zasazený do gothické montury a viděný na podramenní sponce u staré ženy kůže vrásčité a zrnovité. Byl skoro při klidném zesnutí markýzky de Flers; této ženy, která, lépe než Mirabeau, odnášela umírající cary monarchie a dobrotu hodnou toho, aby stále trvala. Ačkoliv byla jeho vrstevnicí a jeho přítelkyní, její smrt ho nestála ani jednoho kousnutí, ani čtvrt hodiny spánku. Již dávno před tím připravoval se na ještě silnější ránu ztráty ještě krutější v osobě paní hraběnky d'Artelles, této Siamské sestry markýzčiny, která místo aby žila, jen se vláčela od smrti své polovice. Hraběnka d'Artelles, pravda, byla s ním spiata pouty důvěrností, jež čas kovářsky svařil ve všechny ty návyky jejich života; ale byl to čloček, jenž dovede pohřbiti celé pokolení přátel a bývalých milenek s bezcitností hrobařovou. Jsa člověkem zvykovým, den jak den v tutéž hodinu bylo ho možno nalézt v saloně paní d'Artelles. Tento salonek tvaru oválního, ověšený

čalouny a záclonami, v němž vysedávala chuděra hraběnka v jakési lenošce, před níž se usazoval, by na sebe viděli, byl chrámkem, zasvěceným přátelství a vzpomínkám. Večer byl obléván splývavými světly stříbrné lampy, uměleckého to ciselovaného veledíla, jež hraběnka dostala od markýzky, jejíž podobizna se opakovala na nástěnném tabulování vícekrát, z různých dob jejího života. Hojnost chrastavců a fialek z lesů naplňovaly vášy stolků, neboť paní d'Artelles nechtěla kolem sebe než květiny smuteční, vlévající obraznosti nálevkami smyslů vzněty melancholické. Obyčejně když p. de Prosny vstupoval do tohoto zšeřelého asylu chmurných myšlenek, jak říkala paní de Sévigné, tento starý a obratný praktik pohodlí, který znal trápení královny vdovy svých citů, bral na se dvořanství smutku v souzvuk s jejím smutkem. Naladovav se k steskům a vzdechům. K potřebám této situace všech večerů stereotypoval na svém obličeji onu větu, již opakoval dlouho po smrti své ženy. Medailka ražená k poctění její památky a připomínající mu, že byl sprostěn břemene, otřelá častým vytahováním. Hraběnka byla mu velmi povděčna za tento smutek, do něhož se oblékal na její prahu a jež považovala za ustavičnou pozornost. Ale když dnešního večera k ní vešel, všimla si tváře skoro pohoršlivě uvolněné. V koutcích jeho rtů míhal se mu výraz zadržovaného úsměšku. — Nuže, milá hraběnko, řekl jí, aniž čekal, co ona bude vědět nového, a líbaje jí ruku s takovou roztržitostí, jako by to byl prsten biskupský a ne ruka ženy, kterou kdysi miloval, chcete se podívat

do mého kalendáře, že dobře prorokoval? — Co míníte tím kalendářem? — otázala se paní d'Artelles, jež pracovala, o svém pletení, a co tak tančíte, pane de Pro-sny, jakoby vás byla tarantula píchla! Řeklo by se, že co nevidět uletíte. — Abych vám dokázal, že ne, sednu si, odvětil uvelebuje se do lenošky. Jeho bičík, tato hůl šviháka, která přežila všechny nezbednosti jeho příliš nezbedné mladosti, chvěla se mu mezi koleny, jež zkřížil, ale pohybem, z něhož bylo cítiti pýchu vítězovu. — To míním, hraběnko, že moje předpovědi se splnily! děl s tváří slavnostní; vkládaje pomlčky mezi každé slovo, jako by byl jásal vstříc své slávě, a dloubaje v tváře jazykem, studoval účinek, jaký budou mítí na paní d'Artelles. Po osmnácti dlouhých měsících nejistot právě se mi dostalo důkazu čehosi, co jsem od dávna tušil a vypočítával jako se vypočítává zatmění. A opravdu, je to také zatmění! Vzor, bezvadný diamant manželů, p. de Marigny... — P. de Marigny? zvolala hraběnka pozdvihnuvši hlavu a s otázníkem v pohledu. — ... Dělá jako pes Bible¹⁾, hraběnko! pravil Pro-sny. Vrátil se... víte dobře kam. — Ale praprosťáky říkáte, vikomte! vskočila mu do řeči paní d'Artelles, která znala svou Bibli a která chodila často na kázání. — Říkám, ale nedělám, pravil starý kyník; a ostatně, co já? já jen vám povím cosi, o čem, až se to dovíte, suďte, jak libo. Tedy pozor! dodal vytáhnuv své hodinky a pohleděv na ně a na nástěnné, jest právě tři čtvrtě na

¹⁾ Vztahuje se na text Přísloví (XXVI, 11) a 2. epistolu Petrovu (II, 22): „Pes navrátil se k vývrátku svému“ (Poznámka překladatelova).

jedenáct; kde myslíte, že je v tuto hodinu p. de Marigny, tento genius manželské lásky, jež, zázrakem! vypučela v sírové kůži zhýralcově? ... — Ach můj Bože! zvolala paní d'Artelles, moje ubohá přítelkyně, markýzka de Flers tedy dobře udělala, že umřela? ... Jest, vedl dále svou p. de Prosny, nic nedbaje dojemného slova hraběnčina, neslyše nic jako koló vozu neslyší křiků těch, jež drtí, v ulici Provencálské n° 46, u seňory Vellini. — Je tohle pravda, máte jistotu? zvolala hraběnka, jež chtěla pochybovatí. Pro Boha! mám-li jistotu! děl vikomt. Viděl jsem ho na vlastní oči, jak vcházel, a jeho vůz, stojící u dveří, dosvědčuje to dostatečně těm, kdo jdou mimo. Černý ameríkán¹⁾, zápřež isabelle²⁾, rosetty ze žlutých stužek na hřívách, rozčtvrcený znak Marignych a Polastronů na dvířkách, jako by se ani nebylo na milostné schůzce. Ničeho z etikety neopomenuto! Marigny nemiluje inkognito. To na něm mám opravdu rád! Až se stane jednoho dne ministrem, bude hledati svou čest v tom, aby nebyl oblíbeným. Neznám bytosti, která by házela rukavičku veřejnému mínění lépe než on.

Hraběnka nechala upadnouti své pletení na kolena, nemá, pokořená, ohromená, neboť, jak jsme viděli, uvěřila v obrácení p. de Marigny mocí velikého dryáku³⁾ manželské lásky.

— Byl v Opeře se svou ženou, vyprávěl dále p. de Prosny, odkud vyšelskoro se mnou a viděl jsem ho, jak

¹⁾ Čtyřkolový kočár. ²⁾ Koni hnědožlutí s černou nebo bílou hřívou.

³⁾ Dryáky, léky ve středověku velmi oblíbené, jimiž se všechny nemoci léčily.

vstoupil do svého vozu pod sloupořadím; bylo to po druhém jednání. Zanechal paní de Marigny v lóži naproti s paní de Spaur a paní de Vanvres a sám odešel jako osvobozený vězeň vyhledat svou starou milenkou, jakoby neměl za ženu nejkrásnější a nejzajímavější osobu Paříže! — Takoví jsou mužští! pravila paní d'Artelles; a přece, a věřte si nebo nevěřte, pane de Prosny, ale přísahám vám, že Hermangardu miloval; že jsem byla svědkem této lásky a že toho nikdy nezapomenu! — A dobře uděláte, hraběnko, vece Prosny, aby aspoň někdo si na to vzpomínal, neboť on, podle všeho, si na to již nevzpomíná.

Nastala pomlčka mezi oběma sedmdesátníky, ale Belzebub a Belfégor, ďáblové sňatků, tančili své tance v myšlenkách starého Prosnyho, neboť promluvil filosoficky s úsměvem, jaký by měli asi všichni ďáblové, kdyby jim smělo býti někdy veselo:

— Když se to kolem a kolem vezme, co podivného v tomto konci, který jest opětným začátkem? Což to bylo možno, aby Marigny, jehož vášně jsme tak pěkně změřili a ocejchovali, věčně prodléval v samotě Carteret-ské, s ustavičným patřením na dokonalosti paní své ženy, a trávil své dny shlížením se v jejím blahu, jako fakir Indický shlíží se ve špičce svého nosu a věnuje čtyřicet let svého života rozjímání o slabice Bum?... — Ale, pane de Prosny, přese vše člověku tak se nechce tomu věřit! pravila melancholicky hraběnka. Takové zvrhlosti vždy budí úžas. Teď teprve, dělá dále po chvíli mlčení, jest nám jasno, proč je Hermangarda tak smut-

na! Tedy ne jen smrt její babičky uvrhla tu hlubokou
bledost na její krásnou tvář a dala jejímu pohledu ten
srdceryvný výraz, jemuž tak málo se rozumí a jenž
přece tolik rozrušuje! Řekla mi to onehdy večer mar-
kýzka de Cagny: Proč pak ta krásná paní de Marigny,
jejíž sňatek popletl hlavy všem dívkám, takže nechtějí
již vstupovat i v stav manželský leda z náklonnosti, chodí
i ve společnosti tolik zarmoucená? . . . Řeklo by se, že
jest stížena smutkem, který skrývá, nebo nějakou ta-
jemnou a bolestnou nemocí? Což by si byla vzala tolik
k srdci smrt babičky? Nebo jsou to následky jejího ne-
šťastného slehnutí? Ať tak nebo tak, není rozhodně
možno mít méně tvářnost svého blaha než tato mladá
žena, která by měla býti tak šťastna". — Teď jí budete
moci odpověděti, pravil vikomt, a uspokojiti zvědavost
paní de Cagny. Hermangarda jest obětována staré mi-
lence, a ať jakkoliv o tom mlčí, ví to. Taková jest celá
ta historie a tato historie není nová. Vellini se nekla-
mala, když mi jednou večer řekla, pohrávajíc si svým
pantoflíčkem, který mi div nehodila na hlavu, že její
spojení s p. de Marigny nebude mít nikdy rozuzlení.
Znalasílu svých uzlů. Zнала neomylnou moc svých vna-
didel a kterak se opět vyloví, vždy s toutéž udicí, v hlu-
bině náručí ženy nové a půvabné ryba, která se pekla
deset let na pánvi všech rozkoší! Ať se pak řekne po
všem tom, že mužům nedostává se věrnosti a stálosti!
dodal p. de Prosny, otvíraje přepychovskou tabatěrku,
jakoby v ní měl zavřena všechna arkána lidské duše.
— Mlčte, vikomte! pravila paní d'Arnelles, naznačujíc

přízvukem, že jí došla trpělivost, přestaňte nazývat i věrností a stálostí takové mrzkosti! — Jsou to ohavnosti, pravil p. de Prosny, jenž vystoupil pojednou jako mravokárce, protože tato Vellini není z vašeho předměstí, milá hraběnko; neboť na konec shledaly jste velmi dojemným vy z předměstí Saint-Germainského *svazek*, posvěcený léty soubydlení, paní d' Hénoes a p. de Far-girens, s nímž se již každý rozhodně a úředně sprátelel... Jsou to hanebnosti, protože právě tato Vellini přišla si k sukni p. de Marignyho, ale dejme tomu, aby tak třebaš paní de Marigny strhla za sebou po deseti letech seňora Velliniho, sekretáře Španělského vyslanectví, ženatého a vracejícího se přes svůj sňatek do holubníku svých desetiletých lásek; tu vy ostatní ženy, jež vládnete míněním v této zemi, utvořily byste čtverhran amazonek zněžněné morality, abyste přikryly a obhářily tak nebezpečné postavení, a jste tak duchaplné, že podle všeho by se vám to podařilo. — A měly bychom pravdu! děla paní d' Artelles, jež jako všechny ženy vřele lnula k svému pohlaví a viděla moralitu lidských činů méně v podstatě věcí než v jisté plastičnosti citů a chování. Myslíte opravdu přirovnávat k ženě jak se sluší a patří, k takovému andělu jako paní de Marigny tu starou opici Vellini, která nemá ve své osobě ani stínu omluvy, již by polehčila všechny křivdy, jimiž se Marigny provinuje na své ženě, která jest opravdu dokonalost sama? ... To už je toliko prostou otázkou formální, pravil Prosny, v němž často se hlásil bývalý *sedmihodinový advokát*, a jenž mívá jasnost logiky,

ale což víte, zda Vellini nemá pod svou baskinou¹⁾ Španělky ospravedlnění vztažmo na pana de Marigny?... Paní de Stael, která měla kůži našich bot shrnovaček, když jsme je nosívali, říkala, že na její obličej Bůh nevložil pravou její podobu. A nevzpomínáte si pověstného pádu koně milenky vévody Yorckského v Pamětech Grammontových, která převrátila vzhůru nohama mínění anglického dvora, pádu koně, jenž byl vzat na přetřes a projednáván jakožto sněmovní akt? Vellini, kterou byste považovala za ženu nějakého kentaura, a která jezdí na koni jako nejobratnější kra-sojezdkyně v Círku, nepoučí nás o tomto bodě otázky tolik, jako jest poučen p. de Marigny.

Vždyť, hraběnko, když bych vám připustil, že jest ošklivá jako... to, co je na světě nejošklivějšího, což nepotrpíte si vy v předměstí Saint-Germainském na duchaplnost? A stálost de Marignyho není pak záslužnější, než kdybyste ji vy, spiritualistky, vysvětlovaly ideami... ideami... — Jářku, vikomte, pravila pl. d'Ar-telles, přerušujíc úštěpky starého prostopášníka, jenž si dovoľoval ironii: Vy víte velmi dobře, čím by se to vysvětlilo, a vy ze všech nejprvnější! aniž by z toho plynulo mnoho slávy pro pana de Marigny, jenž bez-pochyby zemře v nekajicnosti až do konce, ve stavu jakýchsi zvrhlých a vzteklých choutek. — Choutek zvrhlých a vzteklých a přešlých do stavu chronického, aniž by mu to proto méně lahodilo a aniž by ho chuť přestávala, odvětil pan de Prosny, toť snad nejlepší

¹⁾ baskina, druh obroučkové sukny španělských žen.

definice, již možno poskytnouti o lásce. Toť aspoň jisto, že Marigny chová v srdci jeden z těch citů, z nichž vy ostatní ženy skládáte náboženstva a jež obsahují sedmero svátostí lásky, a jímž jest veden, aby nejednal jinak, než jak jedná v tuto hodinu se svou seňorou Vellini. — Otrávilá mu duši! pravila paní d'Artelles, rozehrátá rozhořčením, jež zadržovala poslouchajíc stručné shrnutí myšlenek starého Prosnyho. — Neříkám že ne, znova se ujal slova vikomt, ale jakým jedem, paní hraběnko? V tom jest vše. Vytvořila v něm žádost po sobě, potřebu sebe, nekonečnou, věčnou, již ani ty nejúchvatnější před Hermangardou a Hermangarda nádavkem neuměly ukojiti, aniž udusiti v zapomenutí. V lásce i manželské jako v politice platí co jiného než výsledek? A není-liž tu jako pro říše výsledkem skvěti se a trvati? Nuže, takovým jest dílo této Vellini, kterou tak silně, hraběnko, opovrhujete! S ní nejlépe přenést se do doby Eleonory Galigai, s níž má mnoho společného svou hubeností opálené cikánky a kabalistickým ohněm svých černých očí, a bylo by možno, na mou věru! velmi dobře věřiti, že sjednala nějakou smlouvu s demonem. Na štěstí jsme v XIX. století; a ostatně duše Marignyho nepodobá se nijak duši slabé Marie de Medicis. Sama to říkáte, že je to muž, jenž mnohem více ženami vládne než jest jimi ovládán; takže . . . takže . . . dlužno usouditi, že demonem jest ona osobně, s celou družinou pokušení! — A odmítl se, mysle na tato pokušení, o nichž mluvil, a jež on, starý vyžilec z Direktoria, často cítil,

jak mu jako ohnivé jazýčky šlehají v žilách jeho hni-
jící krev... Dloubal v tvář jazykem podle známého
svého návyku a hloubal. Myšlenky bez možného pře-
kladu, které často navštěvovaly jeho velmi porušený
mozeček, propletly se v jeho myšlení a točily se v něm
držíce se za ruce jako dvanáctero krásných Hór Gui-
dových, jimž se nepodobaly. Zapadl v roztržitosti...
ani se nevědělo kam! Kam až se zatoulal v tomto za-
myšlení? Podobal se ve své lenošce vévodovi de Bran-
cas, Menalkovi La Bruyerovu, roztaženému ve svém
příkopu jako ve své kůži, jenž myslil o sobě, že kluše,
aniž se hýbal z rokle. Paní d'Artelles, sultánu jeho
života, která si navykla čísti v pergameně této duše,
vraťtící se ještě na uhelníckových ohřívadlech neřestí,
jestliže jen trochu byly rozníceny, dráždilo bezpochy-
by, že viděla svého bývalého dvořila oddávati se ve-
dle ní neslušným roztržitostem. Oplatila mu bodnutí
bodnutím. S šelmovstvím pensionátky, vlastním ženě,
jež možno nalézt pod kůží i té nejvznešenější, když ji
dobře odrhne, vzala svůj pletací drát a píchla býva-
lého šviháka vši silou do kolena. Krutý žert, jenž byl zá-
roveň i malou pomstou a poučením. — Spíte, p. de Pro-
sny? pravila, pokrytecká, jak už teď lidé neumějí býti.

Vyskočil jako žába, která byla galvanisována, přes
pakostnici a tíhotnost svého trávení. Dáble! vykřikl, ale
ne, hraběnko, nespal jsem. Ó té moci ženiny! Máte to
sveřepý způsob probouzeti lidi! dodal tře si koleno
pravou rukou. Bodáte jako *pikador*¹⁾).

¹⁾ *pícadore*, jezdec útočící kopím na býka ve španělských býčích zápasech.

—To vám připomene zemi té Vellini, děla paní d'Ar-
telles.

A poněvadž se protahoval a napřimoval obratle své-
ho dlouhého trupu, dodala: Opouštíte mne? Obrací
vás na útěk můj pletací drát?

— Nikoliv, odvětil, ale jest jedenáct hodin, hodina
whistu v klubu ulice Grammontovy. Bude tam veselo
dnešního večera, uviděl-li některý prostořeká vůz pa-
na de Marigny v ulici Provencalské u dveří señořiných.
Pamatujete se na onu sázku, již učinili přátelé Mari-
gnyho na jeho sňatek? Jedni prohráli a druhí vyhráli.
Karta jest odkryta. Přišel den účtů. Rupert slavnostně
slíbil, vyhrá-li svých tři sta luisdorů, že zaplatí bohatou
večeří celému klubu a že já určím jídelní list. Mladí ti
lidé si vzpomněli, že jsem býval hostem večeří Camba-
cérèsových, i poctili mě stáří touto poslední známkou
pozornosti... takže... —Velmi lichotivá pozornost, pře-
rušila ho ironicky paní d'Artelles. Jak je to příšerné!
Takto večeřeti na štěstí ženy! — Na mou věru! my jsme
ji přece nehodili murénám¹⁾, pravil. Ať si to Marigny
spořádá jak spořádá se svým svědomím! My máme na
starosti toliko večeři.

A po tomto slově pozdravil hraběnku d'Artelles a
odešel do klubu ulice Grammontovy.

¹⁾ Druh mořských ryb, jež možno chovati i v nádržích. Jest známa ukrutnost
labažníka Vadina Polliona, jenž házel svým murénám kusy těl k tomu účelu za-
býjených otroků.

**S.pomocí přátel
DOBŘÉHO DÍLA
v říjnu l. P. 1923**

Vytiskl

**Jan Richter v Příboře na Moravě
pro sklad**

**Marty Florianové ve Staré Říši na Moravě
a to: 400 výtisků na papíře dobrém
a 45 na papíře lepším,
z nichž tento jest**

DEO GRATIAS